Bundel - Commissie Burgers en Samenleving van 28 januari 2025

Agenda bijlagen

2025-02-12 ingekomen stukken raad 12 februari 2025
transcript 28 januari 2025

Commissieleden kunnen voorafgaand ook vragen stellen. Stuur uw vragen naar de griffie. Vragen en antwoorden worden ook opgenomen bij het betreffende agendapunt.

1 Opening door de voorzitter

2 Vragenuurtje

3 Spreektijd voor het publiek

4 Vaststelling van de agenda

2025-01-28_Commissie Burgers en Samenleving_Agenda
01 januari overzicht portefeuillehouders

5 Vaststelling van de besluitenlijst van commissie B&S op 26 november 2024

6 (gewijzigd na cie behandeling) Besluitenlijst B&S 26 november 2024

6 Akkoordstukken

7 Bespreekstukken

7.1 Ontwerpbesluit vaststelling Toekomstvisie op Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad Limburg

24it03769 vaststelling Toekomstvisie op Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad Limburg behandelbrief
24it03768 vaststelling Toekomstvisie op Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad Limburg aanbiedingsbrief
24Rb065 vaststelling Toekomstvisie op Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad Limburg raadsbesluit
24Tl054 vaststelling Toekomstvisie op Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad Limburg nota van toelichting
Bijlage 1 Rapportage Companen regionale woonzorgvisie PSL
Bijlage 2 Concept Analyse Veerkracht Parkstad 2024
Toekomstvisie wonen, welzijn en zorg Parkstad_16.12.2024
informatiebrief Addendum op toekomst wonen, welzijn en zorg Parkstad
5-2-2025 Beantwoording van de openstaande vragen uit commissiebehandeling mbt agendapunt wonen, welzijn en zorg

7.2 Ontwerpbesluit tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015

25it00181 tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015 behandelbrief
24it03594 tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015 aanbiedingsbrief
24Rb053 tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015 ontwerpbesluit
24Tl046 tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015 nota van toelichting
Toelichting nieuw art 10 Verordening jeugdhulp Kerkrade
Verordening Jeugdhulp Kerkrade 2015 incl tussentijdse wijziging 2024 eigen kracht
Vragen fractie SP inz. tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp
Beantwoording vragen fractie SP 25u0000936 incl. vng-model-verordening-jeugdhulp
Vragen fractie CDA inz. tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp
Beantwoording vragen fractie CDA 25u0000966 incl. CIZ-indicatiewijzer en beleidsregels indicatiestelling WLZ 2025
overwegingen SP inzake verordening Jeugdhulp

7.3 Ontwerpbesluit initiatiefvoorstel referendumverordening

25it00178 initiatiefvoorstel referendumverordening behandelbrief
24u0009406 initiatiefvoorstel referendumverordening aanbiedingsbrief
25Rb004 initiatiefvoorstel referendumverordening ontwerpbesluit
initiatiefvoorstel referendumverordening nota van toelichting
24u0009838 college reactie initiatiefvoorstel HvV1
Bijlage 1 Referendumverordening
bijlage-2_model-referendumverordening vng
Vraag + beantwoording inz financiele dekking
Vraag + beantwoording inz. aanpassingen door college
Amendement LA referendumverordening

7.4 Ontwerpbesluit Rekenkamerrapport burgerparticipatie

25it00125 Rekenkamerrapport burgerparticipatie behandelbrief
25Rb003 Rekenkamerrapport burgerparticipatie ontwerpbesluit
Eindrapport rekenkameronderzoek burgerparticipatie Kerkrade

Vraag met beantwoording fractie burgerbelangen inz. burgerparticipatie
amendement 12-02-2025 LA - inzicht in participatietrajecten
2025-02-12 Motie ter versterking burgerparticipatie

8 Lijst van toezeggingen
Lijst van toezeggingen: https://portal.ibabs.eu/ListReport/View/cadde85a-f243-4e34-92ab-2b12cc1629dd
U kunt als burger inloggen aan de hand van de volgende gegevens:
Site: Kerkrade
Gebruikersnaam: burger
Wachtwoord: burger

Toezeggingen B&S januari 2025

9 Sluiting

Ingekomen stukken raad 12 februari 2025

Overige ingekomen post

Datum plaatsing	Onderwerp	Afzender	Advies	Toelichting	Datum raadsvergadering	Datum reactie
14-01-2025	artikel 'relatie tussen temperatuurstijging oceaanwater en aardse opwarming'	geanonimiseerd	Ter kennisname	geanonimiseerde bijlagen volgen nog	12-02-2025	
14-01-2025	ledenbrief Lbr.25/001: extra vacatureronde VNG-bestuur en commissies	Vereniging van Nederlandse Gemeenten	Ter kennisname		12-02-2025	
14-01-2025	klacht over verkeershinderend gedrag bij verhuizing SGL Lupinestraat	geanonimiseerd	Ter kennisname		12-02-2025	
14-01-2025	regionaal woonbehoefteonderzoek Parkstad Limburg 2024-2034	Stadsregio Parkstad Limburg, Bestuurscommissie Wonen & Herstructurering	Ter kennisname		12-02-2025	
09-01-2025	Verkeersveiligheid verhuizing	Geanonimiseerd	Ter kennisname	25i0003125	12-02-2025	
07-01-2025	ingesproken tekst op antwoordapparaat	geanonimiseerd	Ter kennisname		12-02-2025	
07-01-2025	Besluit handhavingsverzoek inzake Lupinehof	geanonimiseerd	Ter kennisname		12-02-2025	
07-01-2025	motie vreemd aan de orde van de dag : Huisvesten van	gemeente Westerkwartier	Ter kennisname		12-02-2025	

Ingekomen stukken raad 12 februari 2025

	statushouders in Westerkwartier					
07-01-2025	motie meer taken meer knaken	gemeente Tyrnaalo	Ter kennisname		12-02-2025	
07-01-2025	persbericht nieuwe leden Raad van Toezicht	WMC	Ter kennisname		12-02-2025	
07-01-2025	ledenbrief 24/051 model participatieverordening 2024	Vereniging van Nederlandse Gemeenten	Ter kennisname		12-02-2025	
07-01-2025	artikel inzake vuurwerk	geanonimiseerd	Ter kennisname		12-02-2025	
07-01-2025	eindejaarsartikel: het is al zo vaak gezegd: CO2 boven 380 ppm werkt nauwelijks	geanonimiseerd	Ter kennisname		12-02-2025	
07-01-2025	informatiebrief BsGW december 2024	BsGW	Ter kennisname		12-02-2025	
07-01-2025	werkplan 2025	Ruilwinkel Kerkrade	Ter kennisname		12-02-2025	
20-12-2024	ontvangstbevestiging	geanonimiseerd	Ter kennisname		12-02-2025	
19-12-2024	Begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2030	Het Martin Buber	Ter kennisname		12-02-2025	
19-12-2024	besluitvorming inzake toekenningen van middelen vanuit de Regio Deal Parkstad Limburg II 3e tranche	Stadsregio Parkstad Limburg	Ter kennisname		12-02-2025	
18-12-2024	BsGW falen	geanonimiseerd	Ter kennisname		12-02-2025	
17-12-2024	Toezichtvorm begroting 2025	provincie Limburg	Ter kennisname		12-02-2025	
17-12-2024	bestuursrapportage 3e kwartaal 2024	BsGW	Ter kennisname		12-02-2025	
17-12-2024	OZB en de leugentjes		Ter kennisname	24i0065717	12-02-2025	

Ingekomen stukken raad 12 februari 2025

12-12-2024	raadsinformatiebrief SVREZL Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg	De Bestuurscommissie Economie en Toerisme van Stadsregio Parkstad Limburg	Ter kennisname		12-02-2025	
11-12-2024	status-update over de periode 1 januari 2024 tot en met 1 oktober 2024	WoonWijzerWinkel Limburg	Ter kennisname		12-02-2025	
10-12-2024	vraag m.b.t. brief van 5 december waarom deze nog niet in Ibabs staat	geanonimiseerd	Ter kennisname	wordt afgehandeld door griffie	12-02-2025	
10-12-2024	reactie op Vereniging Eigen Huis rapport : reactie op ledenpeiling seniorvriendelijkheid gemeente	geanonimiseerd	Ter kennisname		12-02-2025	
10-12-2024	verslag vergadering AB GR Reinigingsdiensten Rd4 31-10-2024; besluitenlijst 05-12-224 vergadering AB GR Reinigingsdiensten Rd4	Rd4	Ter kennisname		12-02-2025	
10-12-2024	officiële klacht overlast en uitlokking door SGL personeel in Lupinehof.	geanonimiseerd	Ter kennisname	24i0064609	12-02-2025	
09-12-2024	Antwoordbrief accountant aan SP	Deloitte	Ter kennisname	24i0064721	12-02-2025	

Ingekomen stukken raad 12 februari 2025

05-12-2024	Reglement van Orde	geanonimiseerd	Ter kennisname	wordt afgehandeld door griffie	12-02-2025	
05-12-2024	verduidelijking en onderbouwing inzake huisvesting cliënten SGL in Lupinehof	geanonimiseerd	Ter kennisname		12-02-2025	
05-12-2024	ontslagbrief op zondag	geanonimiseerd	Ter kennisname	24i0064063	12-02-2025	
05-12-2024	oprichten Senioren Bewonerscommissie Lupinehof	geanonimiseerd	Ter kennisname	24i0064334	12-02-2025	
05-12-2024	ledenpeiling over seniorvriendelijkheid gemeente	Vereniging Eigen Huis	Ter kennisname		12-02-2025	

Raadsinformatiebrieven

Datum plaatsing	**Datum stuk**	**Onderwerp**	**Toelichting**	**Portefeuillehouder**
19-12-2024	18-12-2024	inkooptraject Wmo 2026	advies ter kennisname naar ingekomen stukken raad 12 februari 2025	
18-12-2024	18-12-2024	informatiebrief maatregelen jaarwisseling 2024/2025	advies ter kennisname naar ingekomen stukken raad 12 februari 2025	Dassen-Housen
06-01-2025	17-12-2024	Voortgang XONAR, Pactum, VIA jeugd, Mutsaers en Taskforce	advies ter kennisname naar ingekomen stukken raad 12 februari 2025	van Drunen
18-12-2024	17-12-2024	informatiebrief toezegging 233 windturbines aan de grens (tussenbericht)	advies ter kennisname naar ingekomen stukken raad 12 februari 2025	van Drunen

Ingekomen stukken raad 12 februari 2025

18-12-2024	17-12-2024	zienswijze college initiatiefvoorstel referendumverordening HvV	advies ter kennisname naar ingekomen stukken raad 12 februari 2025	
17-12-2024	17-12-2024	Aansprakelijkstelling Gemeente Kerkrade	advies ter kennisname naar ingekomen stukken raad 12 febr 2025	
17-12-2024	16-12-2024	informatiebrief; dialect	advies ter kennisname naar ingekomen stukken raad 12 februari 2025	Schlangen
13-12-2024	12-12-2024	Stadspas	ter kennisname naar ingekomen stukken raad 12 februari 2025	Roland
11-12-2024	10-12-2024	informatiebrief; tussenbericht motie lobby hoofdkwartier Einstein Telescoop in de regio	advies ter kennisname naar ingekomen stukken raad 12 februari 2024	Dassen-Housen
10-12-2024	10-12-2024	Informatiebrief Impuls voor toekomstbestendig centrum	ter kennisname naar ingekomen stukken raad 12 februari 2025	Geers
10-12-2024	09-12-2024	informatiebijeenkomst inzake Het Martin Buber	informatiebijeenkomst 16 januari 2025	Schlangen
05-12-2024	05-12-2024	informatiebrief; Kerkrade in Cijfers 2023	ter kennisname naar ingekomen stukken raad 12 februari 2025	Schlangen
05-12-2024	05-12-2024	managementinformatie Sociaal Domein	ter kennisname naar ingekomen stukken raad 12 februari 2025	
05-12-2024	04-12-2024	informatiebrief; Prestatieafspraken jaarschijf 2025	ter kennisname naar ingekomen stukken raad 12 februari 2025	Geers

Vragen ex artikel 38 RvO Raad

Datum vraag	**Datum stuk**	**Onderwerp**	**Toelichting**	**Datum antwoord**

Ingekomen stukken raad 12 februari 2025

28-12-2024	28-12-2024	SP; door de gemeente Kerkrade gemaakte kosten m.b.t. rechtszaken/geschillen.	voor beantwoording aan het college: ter kennisname naar ingekomen stukken raad 12 februari 2025	
13-12-2024	13-12-2024	BB; preventieve crisiscommunicatie	voor beantwoording aan het college; ter kennisname naar ingekomen stukken raad 12 februari 2025	23-12-2024

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Kerkrade in zijn openbare vergadering d.d. 12 februari 2025

De voorzitter van de raad, De griffier,

dr. T.P. Dassen-Housen mr. drs. D.G.M.G. Franssen

Commissieleden kunnen voorafgaand ook vragen stellen. Stuur uw vragen naar de griffie. Vragen en antwoorden worden ook opgenomen bij het betreffende agendapunt.

Ouderenpartij Kerkrade
[stilte 00:00:00-00:22:30]

1 Opening door de voorzitter

Arie Gramsma
Beste aanwezigen, wij gaan starten met de vergadering van de commissie Burgers en Samenleving. Vandaag, dinsdag 28 januari. Ik heet u allemaal van harte welkom. We hebben geen afmeldingen ontvangen. Vanavond zijn de wethouders Paas, Roland van Drunen en de heer Geers uitgenodigd. Bij agendapunt twee

2 Vragenuurtje

Arie Gramsma
hoort het vragenuurtje. Er zijn vandaag geen vragen ingediend.

3 Spreektijd voor het publiek

Arie Gramsma
De spreektijd voor publiek is er ook niet. Dat is agendapunt drie.

4 Vaststelling van de agenda

Arie Gramsma
Dan komen we bij het vaststellen van de agenda. Kan iedereen instemmen met de agenda zoals die nu voorligt? Mooi, dan houden we hem zo. Dan gaan we naar de besluitenlijst.

5 Vaststelling van de besluitenlijst van commissie B&S op 26 november 2024

Arie Gramsma
Dat is agendapunt vijf. Ik stel de besluitenlijst integraal aan de orde. Ik verzoek u om een hand op te steken als u een opmerking heeft over de besluitenlijst. Mevrouw Wevers.

SP Kerkrade
Twee dingen. Bij de besluitenlijst bij agendapunt vier, vaststellen agenda, staat dat de agenda ongewijzigd is vastgesteld. Dat klopt niet, want onze motie werd van de agenda gehaald. Daar wil ik een opmerking over maken. Volgens ons is het indienen van moties een recht van elke partij waarin je vraagt naar het standpunt van de andere partijen en van het college. Als je die motie van de agenda haalt, ontneem je het recht dat

partijen hebben om een motie in te dienen. Wij verzoeken hierbij de griffie om er in het vervolg op toe te zien dat moties niet meer van de agenda worden gehaald

Arie Gramsma
bij een meerderheid van stemmen. -Even uit mijn hoofd denk ik niet dat het klopt wat u zegt. Dat debat gaan we niet aan. Het ligt bij de griffie en u krijgt nog antwoord op hoe het precies zit. -Dan moet u ook niet zeggen

PvdA Kerkrade
dat het niet klopt.

Arie Gramsma
Ik wil er alleen me aangeven dat ik het reglement van de orde

PvdA Kerkrade
ook een beetje geleerd heb. -Dat is goed. Het wordt doorgegeven, zoals het gezegd is nu. Dank je wel. Dat was het enige? Meneer Govers.

Arie Gramsma
Ik zou graag een opmerking op dat laatste willen maken, want de griffie moet nergens op toezien. Wij moeten ergens op toezien. Ik wil die kanttekening er even bij maken. -Bij deze. We gaan daar niet over verder. Wij gaan lekker verder met het volgende punt. Akkoordstukken zijn er ook niet.

7 Bespreekstukken

Arie Gramsma
Dat is agendapunt zes. Dan gaan we door naar agendapunt zeven, de bespreekstukken. 7.1 is het Ontwerpbesluit, Vaststelling

7.1 Ontwerpbesluit vaststelling Toekomstvisie op Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad Limburg

Arie Gramsma
toekomstvisie op wonen, welzijn en zorg Parkstad Limburg. Voor dit eerste bespreekstuk sluiten wethouders Paas, Roland en Geerts aan. Ze worden ambtelijk ondersteund door mevrouw Huntjens, de heer van Wanrooij en de heer Breed. Welkom! [stilte 00:25:54-00:26:01] De nieuwe Wet Versterking regie op Volkshuisvesting verplicht de gemeente om uiterlijk in 2026 een volkshuisvestingsprogramma vast te stellen. In dit programma moet de gemeente aandacht hebben voor verschillende specifieke doelgroepen, zoals bijvoorbeeld ouderen, studenten en arbeidsmigranten. De Parkstad gemeenten hebben er voor gekozen om dit onderwerp samen op te pakken. Gezamenlijk hebben ze met partners zoals zorg en welzijnsinstellingen, woningcorporaties en huurdersverenigingen deze toekomstvisie opgesteld. Technische vragen

Seat 7
konden vooraf gesteld worden. Die zijn niet gesteld. Het schijnt toch tamelijk duidelijk te zijn. Een korte inleiding. De heer Paas. -Dank u wel,

Seat 5
voorzitter. Beste mensen, de gemeente Kerkrade in samenwerking met woningcorporaties, zorg- en welzijnsinstellingen, onze Adviesraad Maatschappelijke Ondersteuning en private Partijen in 2022. Onder begeleiding van Be Bright zijn we bezig geweest om toe te werken naar een lokale woonzorg visie. In de tussentijd was ook de gemeente Landgraaf met Be Bright bezig met het samenstellen van een woonzorg visie. Toen hebben de gemeente Landgraaf en de gemeente Kerkrade besloten samen dat traject in te gaan. Dat was ook uit kostenoverwegingen. Uiteindelijk heeft dat geleid tot een eerste concept woonzorg visie voor Landgraaf en Kerkrade. Enige tijd later begon de regio Parkstad ook met het ontwikkelen van een woonzorg visie. De woonzorg visie die er als concept van de gemeente Landgraaf en Kerkrade lag, hebben ze als blauwdruk gebruikt om een woonzorg visie voor de regio te ontwikkelen. Wij hebben als college u bij de

brief van 19 september geïnformeerd over het traject. Op 5 november hebben wij een informatieavond georganiseerd waarbij u in de gelegenheid bent gesteld om vragen te stellen en informatie in te winnen over de woonzorg visie zoals die er nu ligt. Ik denk dat het als korte inleiding

Arie Gramsma

wel voldoende is. Dank u wel. -Heel netjes. Dank u wel, meneer Paas. Ik kijk even rond. Ik ga vragen wie hier iets over wil zeggen? Dan begin ik aan de linkerkant bij de heer Creusen

VVD Kerkrade

en dan maken we zo het rondje af. -Dank u wel, voorzitter. We hebben met interesse kennisgenomen van deze toekomstvisie rondom wonen, welzijn en zorg. Dit geeft blijk van een bepaalde, gedegen aanpak. Onze vraag betreft hoe die uitvoering straks verder wordt opgepakt. Dan zie je steeds meer de consequenties en wat het gaat betekenen voor onze gemeente. Daar zijn we heel erg nieuwsgierig over. Waar we een beetje mee zitten, is dat het college eerder heeft aangegeven dat ze voornemens is het contingent sociale huurwoningen af te gaan bouwen. Dat het aantal woningen voor de middeninkomens wordt vergroot om het woningbestand meer in balans te krijgen binnen Kerkrade. Als ik het me goed herinner is het aantal huurwoningen op dit moment rond de 45%, terwijl landelijk nu de discussie speelt om een landelijke norm te gaan hanteren. Niet voor het aantal maximum, maar het aantal minimumwoningen binnen dat bestand sociale huurwoningen. Ik meen me te herinneren dat die grens op 30% of 20% wordt gesteld op dit moment. Dat is nog allemaal in wording. Het is zeer aan te nemen dat dit bestaand beleid is. Dat is natuurlijk de andere kant op. Ik kan me voorstellen dat we er een visie op hebben dat we het meer in balans gaan brengen. Het heeft allerlei effecten op dit moment. Onze vraag is feitelijk waar wij als gemeente nu echt naartoe gaan? Dan richt ik me op de totale visie op wonen binnen onze gemeente. Ik begrijp dat we nu al een beleidsvoornemen doen, een visiedocument. Onze worsteling is hoe deze toekomstvisie op wonen, welzijn en zorg zich uiteindelijk verhoudt tot onze eigen ambitie ten aanzien van de eigen visie op het woningbestand? -Dank u wel.

CDA Kerkrade

Ik kijk naar uw buurman. CDA. -Dank u wel, voorzitter. Ik kan me eigenlijk aansluiten bij de woorden van mijn voorganger. Ik wil er wel nog iets aan toevoegen. Het CDA uit al langere tijd kritiek op de uitvoering van het woonbeleid binnen Kerkrade. Wij en vele anderen maken ons zorgen. Kerkrade heeft een bovengemiddeld percentage sociale woningen en woningen voor het lagere segment. Deze problematiek is niet alleen zichtbaar op de woningmarkt, maar legt ook een druk op onze sociale voorzieningen. Dat is gewoon de realiteit op dit moment. Kijken we naar deze woonzorg visie. Uiteraard vinden we het belangrijk dat er aandacht is voor kwetsbare doelgroepen en dat hier geschikte woonruimte voor moet zijn. We zien dat dit tot bepaalde hoogte bijdraagt aan minder scheefgroei, zoals in de stukken te lezen is. Kerkrade moet een stad zijn voor iedereen. Goed om dit binnen Parkstad verband juist op te pakken, omdat die problematiek niet bij onze gemeentegrenzen stopt. We zijn dus niet tegen het stuk dat hier ligt. We willen een oproep doen dat de focus niet alleen moet liggen op deze doelgroepen en dadelijk vanuit Parkstad een plan ligt waar we mede als gemeente aan gebonden zijn. Waar we ons als Kerkrade aan moeten houden. Dat ons beperkingen in onze vrijheid meegeeft als wij dadelijk een integrale woonvisie of een uitvoeringsplan willen opstellen in de meest brede zin van het woord voor de totale wonen toekomstvisie. Voorzitter, we hebben op het gebied van wonen een opgave over de volledige breedte. Het gevaar van die toekomstvisie op te stellen is dat het de bewegingsvrijheid inperkt. De huidige aanpak zoals die nu voorligt, voldoet namelijk niet. Het college heeft meermaals beaamd dat we naar het midden en hogere segment hoger willen. In de praktijk zien we het anders. Dat zien we in de stukken bij de commissie GGZ die morgen voor de deur staat. Daar is in te lezen dat wederom sociale woningbouw 100% wordt toegevoegd. Onze oproep is om een informatiebijeenkomst in de breedste zin des woords te organiseren. Nodig experts uit op het gebied hoe we die balans op de woningmarkt hier kunnen herstellen. Een hernieuwde strategische aanpak waarbij meer nadruk ligt op het midden en zeker het hogere segment. Waar ontwikkeld wordt naar vraag. Dat niet alleen die hoge prijs wat nu vaak wordt genoemd het hoge segment is, dat is niet altijd zo. Daar komen veel meer factoren bij kijken dan alleen maar die prijs per vierkante meter. Los van dat uiteraard door schaarste gekte op de woningmarkt is. We zien dat betrokken inwoners wegtrekken naar buurgemeenten vanwege geen geschikte woonruimte in onze stad. Ouderen die geen passend alternatief vinden voor de huidige woningen. Dure vierkantemeterprijzen voor te kleine woonruimtes of te weinig wooncomfort. We zien nog steeds te veel ontwikkelingen in de sociale huur of het lagere segment. Het CDA pleit dan ook voor het versterken van de woningvoorraad in het midden en hogere segment. Dit is essentieel om de sociale en economische samenhang te verbeteren, de leefbaarheid te verhogen en te voorkomen dat we geconfronteerd worden met negatieve gevolgen voor de stapeling in kwetsbare wijken. Het CDA zal met gemengde gevoelens ook

kunnen instemmen met dit stuk. Dit is omdat we meer voelen voor een totaalvisie in plaats van focus op enkele doelgroepen. Hoe belangrijk deze doelgroepen ook zijn. Dank je wel.

SP Kerkrade

Dank u wel voor uw inbreng. Mevrouw Laumann. Dank u wel, voorzitter. De SP heeft de visie aandachtig doorgelezen. Het is een mooie visie. Laten we eerlijk zijn dat alle visies op papier prachtig zijn beschreven, maar in de praktijk komt er vaak weinig tot niets van terecht. Ik neem het volgende stukje tekst eerst als voorbeeld, want dat begrijp ik niet zo goed. Inwoners zijn in vitale en inclusieve wijken onze belangrijkste partners. Met alle betrokken partijen zal bijzondere aandacht geschonken worden aan het informeren van en betrekken bij de ontwikkeling van de inwoners. Ik ga er niet vanuit dat we de inwoners gaan ontwikkelen, maar dat we de woningmarkt gaan ontwikkelen. Als inwoners zich willen ontwikkelen, is dat aan hen. Daar hebben we niets mee te maken. We moeten visies ontwikkelen, wijken ontwikkelen en woningen ontwikkelen. We gaan toch geen inwoners bekijken om die te ontwikkelen? Dat staat een beetje ongelukkig. Als u dat wel bedoelt, hoor ik dat graag dadelijk. De praktijk is echt anders dan die mooie visies. In de tien jaar dat ik raadslid ben, heb ik niets anders gehoord dan woorden als cocreatie, verbinding zoeken en vooral het betrekken van bewoners in de wijk. Als we dan kijken naar de praktijk, past men in Kerkrade burgerparticipatie nog steeds niet toe zoals het hoort. De afgelopen jaren hebben uitgewezen dat er in veel nieuwbouwprojecten geen of nauwelijks sprake was van burgerparticipatie. Wat huurwoningen betreft, neem ik toch even als voorbeeld het Lupinehof. De woningverenigingen hebben de sociale huurwoningen in beheer. In plaats van de woningen te verhuren aan de mensen waar de woningen voor bedoeld zijn, de 55-plussers, worden die woningen al voor twee derde doorverhuurd aan een stichting voor mensen met niet aangeboren hersenletsel. Dit terwijl de 55-plussers waar deze woningen voor bedoeld zijn, het nakijken hebben. 55-plussers die er wonen, hebben geen nachtrust meer. Het is al jaren bekend en pas nu gaat de gemeente ingrijpen. Dan vraagt de SP zich oprecht af wat er van al die mooie eerdere teksten en visies terecht is gekomen? Mijn collega's hebben natuurlijk een punt met die middenklasse. Als het aantal sociale huurwoningen worden verhuurd aan die mensen waar het voor bedoeld is, hebben we genoeg sociale huurwoningen. Dan is er geen enkel probleem. Op deze manier schuif je de problemen door. In de rapportage Companen Regionale Woonvisie PSL staat dat lokaal wonen in de eigen wijk of kern het nieuwe uitgangspunt wordt. Daar willen we dan graag gewag van maken. Niet dat deze situaties constant gebeuren door huurverenigingen en huurwoningen voor huur aan anderen.

Arie Gramsma

Tot zover onze eerste termijn. -Dank u wel.

Lokaal Alternatief

Mevrouw Szalata, Lokaal Alternatief. -Dank u wel, voorzitter. Op de eerste plaats zijn we natuurlijk al in een informatiebijeenkomst meegenomen in dat hele verhaal. We vonden dat toen behoorlijk indrukwekkend. We weten dat we een enorme maatschappelijke opgave hebben. Dat weten we al een behoorlijke tijd. Er is nu ook echt werk van gemaakt. De gemeente heeft de handschoen opgepakt en heeft dat zelfs zeer voortvarend gedaan. Ik denk dat we daar trots op mogen zijn. Er is een goede analyse gemaakt. Er is met alle relevante partijen overleg geweest. Men is samen gekomen tot die toekomstvisie en dat is veelbelovend. Natuurlijk is papier geduldig, dat snappen wij en dat ziet er ook allemaal heel mooi uit. We realiseren ons dat dadelijk de uitvoeringsagenda een hele belangrijke gaat worden. Daar zullen we zien hoe het er in de werkelijkheid uit gaat zien en wat ervan komt. Natuurlijk komt er straks een financiële paragraaf. Wat gaat het financieel allemaal betekenen? Dat kunnen we nu nog niet zien. Dat is voor ons van groot belang De balans is net door het CDA genoemd als het gaat om de woningen, zeker in het middensegment en het hogere segment. Dat is voor ons ook altijd een hele belangrijke geweest. Daar hebben we al vaak aandacht voor gevraagd. Dat blijft ook hier een punt van aandacht voor ons. Daarnaast werd ik even getriggerd door het begin van de visie waarin staat dat de inwoner van Parkstad ruimschoots over de vastberadenheid en onderlinge solidariteit beschikt die nodig zijn om uitdagingen om te buigen naar kansen. Dat vind ik een hele mooie. Tegelijkertijd wil ik daar de opmerking bij maken dat als het gaat om inclusieve wijken, er heel wat nodig zal zijn. Mevrouw Laumann vroeg al of we inwoners gaan ontwikkelen. Ik denk dat het nodig is om mensen mee te nemen en te ontwikkelen als het gaat om inclusieve wijken. Je ziet vaker dat mensen het een stuk lastiger vinden als het op de eigen straat of de eigen buurt aankomt, dan wanneer het elders in de stad plaatsvindt. Dan vindt men het wel prima. In dit hele traject en wat er gaat komen, zal communicatie van groot belang zijn. Im Großen und Ganzen zijn we heel tevreden en blij met dat stuk en kijken uit naar het vervolg.

Arie Gramsma

Dank u wel. -Goed. Mevrouw van Drunen, PvdA.

PvdA Kerkrade

Dank u wel, voorzitter. Wij zijn blij met het stuk. Ik hoop wel dat Parkstad niet alleen Landgraaf en Kerkrade is, maar dat het ook Heerlen en andere gemeenten betreft. De wethouder van Heerlen geeft nog een woordje helemaal in het begin. Ik neem aan dat op zijn minst Heerlen hierbij betrokken is. Ik snap de vraag over balans, maar we zijn juist blij dat het Parkstad breed is opgericht. We weten dat er gemeentes om ons heen zijn die helemaal niet aan die 20% sociale huur voldoen. Als we dat met zijn allen oppakken, denk ik dat we een wat meer evenwichtige balans krijgen. Dat het niet alleen maar op het dakje van Kerkrade of Heerlen terechtkomt, maar dat andere gemeentes ook de handschoen oppakken en meer sociale huur gaan doen. Ik denk dat we er met zijn allen een veel beter evenwicht in kunnen maken. We zien dat anders. We hopen dat we met zijn allen dezelfde visie hebben en dat eenieder zich daar ook aan houdt. Dat we niet meer per gemeente apart iets doen. Je ziet dat er bepaalde gemeentes zijn die daardoor uit balans raken en sociaal gezien veel meer doen dan andere gemeenten. Ik vind mooi aan het stuk dat iedere doelgroep hier genoemd wordt. Dat vergeet men vaak in het landelijk. Als het dan gaat over mensen die een hogere prioriteit hebben, wordt er vaak maar één doelgroep genoemd. Je ziet hier dat de wereld veel weerbarstiger is en dat daar veel meer mensen onder vallen dan die bepaalde doelgroep. Dat vind ik fijn. Ik denk dat we echt moeten waken om mensen tegen elkaar op te zetten. Het gaat hier weer over inclusiviteit. Je merkt hier ook dat er tegenwoordig bevolkingsgroepen tegen elkaar worden opgezet. Daar moeten we mee stoppen. Vooral wij als gemeente. We zijn heel blij met het stuk. Dit is natuurlijk een onderdeel van de algehele woonvisie. Dat zien wij ook. Tot zover. -Voorzitter, interruptie.

Arie Gramsma

Het is maar een kleine opmerking. Ik hoorde u 20% zeggen. Die andere gemeentes hebben nog niet eens de 20%.

PvdA Kerkrade

We moeten 30% sociale huurwoningen hebben. -Ik gaf aan dat sommige gemeentes

Arie Gramsma

nog niet eens 20% halen. We zien een opgave als we het hebben over evenwicht. Niet alleen dat we binnen de eigen gemeente kijken, maar heel Parkstad moet zich aan de opgave houden als we als buurgemeenten Parkstad breed iets doen. We vinden het vooral taak dat andere gemeentes eens de handschoen oppakken, omdat die bij lange na niet aan het percentage komen. -Helder. Ik ga naar rechts.

Ons Kerkrade

Meneer Krasovec van Ons Kerkrade. -We willen allemaal een samenleving waarin iedereen welkom is, iedereen kan meedoen en iedereen in gezamenlijkheid kan samenwonen. Grote uitdagingen dus, met name voor het laatste. In het voorliggende stuk staat de zogenaamde stip aan de horizon, met betrekking tot passende woonplekken creëren voor onder andere bepaalde doelgroepen. Dit gaat steeds moeilijker. Vorige week was er een groot landelijk nieuws dat dit aspect een groot probleem is en gaat worden in Nederland. Een voorbeeld hiervan kortbij is bij ons het dossier Lupinehof. Goed te zien dat zaken nu samen en groter worden op- en aangepakt en geclusterd worden, zodat niet iedere gemeente apart het wiel moet gaan uitvinden. De samenwerking tussen Kerkrade en Landgraaf is in deze een voorloper met betrekking tot de vitale en inclusieve wijken. Goed voorbeeld doet hopelijk goed volgen. Goed dat alle partners die met dit probleem te maken hebben c.q. dit probleem kunnen meehelpen oplossen of draaglijker maken, gaan samenwerken om dit toekomstig nog grondiger aan te pakken. Ons Kerkrade heeft dan ook een positief gevoel bij de voorliggende toekomstvisie op wonen, Welzijn, Zorg en Parkstad Limburg. Puntje van aandacht lijkt ons toekomstig nog het centenverhaal. Hoe gaan we die mooie stip aan de horizon allemaal financieren? Dat zien we ook als een stip aan de horizon. Tot zover.

SP Kerkrade

Dank u wel. U had een vraag aan meneer Krasovec.

Arie Gramsma

Die mag u nu stellen. -Fijn. Dank u wel. Hoor ik u nu zeggen dat u het Lupinehof een goed voorbeeld vindt van goede samenwerking? Wat zei u daarover?

Ons Kerkrade

Toen was de voorzitter aan het woord en toen gaf mijnheer Krasovec een antwoord. -Dat heb ik niet gezegd. Ik heb gezegd dat het Lupinehof een voorbeeld is van hoe we mensen uit bepaalde doelgroepen ergens te laten wonen wat moeilijk is.

Arie Gramsma

Mag ik, voorzitter? -Nee. We gaan het vandaag niet over het Lupinehof hebben. We hebben het over dit stuk. Het gaat niet over het Lupinehof. Het gaat hier over wat meneer Krasovec zegt. Ik wil daarop zeggen dat het nu juist het probleem is dat het niet gebeurt zoals mijn collega net heeft aangegeven in haar betoog. Als we ons niet aan het bestemmingsplan houden zoals dat is neergelegd en we gaan zelf maar een beetje schuiven met doelgroepen, dan wordt het een zootje. Dat is wat bij het Lupinehof is gebeurd. Dat lijkt me een helderdere verklaring voor wat er aan de hand is. Reactie? -Ik hoor het u zeggen. Ik ga door naar BurgerBelangen. Mevrouw Wiermans.

Burgerbelangen

Dank u, voorzitter. Wij zijn als BurgerBelangen ook blij met de toekomstvisie. De visie sluit mooi aan bij de Wet Versterking regie op huisvesting met aandacht voor aandachtsgroepen, woonvisie, integrale aanpak en regionale samenwerking. Wij zijn dus akkoord met de toekomstvisie en kijken vooral uit naar de uitwerking ervan. Er stond nog een planning Q2, waarin relevante ontwikkelingen teruggekoppeld zouden worden vanuit het bestuurlijk gremia. Komt dit ook terug in de commissie?

Arie Gramsma

Dank u wel. Ik had voor de duidelijkheid gevraagd wie het

Ouderenpartij Kerkrade

woord wilde hebben?. Voor hetzelfde geld waren er maar drie partijen die het woord wilden hebben. Nu maken we het rondje af. U bent niet verplicht iets te zeggen. -Dat weet ik, maar u had me een beetje verrast. De collega's links naast mij hadden sneller de hand opgestoken dan ik. Toen begon u al. -Het is u vergeven. Fijn dat u daar een beetje rekening mee houdt. Voorzitter, het is prima dat dit uiteindelijke integraal op Parkstad niveau is opgepakt en dat er met de nu voorliggende visie wordt getracht om de door het Rijk benoemde aandachtsgroepen passend te huisvesten. Dat daarbij ook aandacht is voor de leefbaarheid en draagkracht van wijken en buurten. De visie ademt ambitie uit en is naar ons oordeel zorgvuldig tot stand gekomen. Samenwerking met de lokale partners is cruciaal, evenals het zoeken naar de verbinding met de al lopende initiatieven die bijdragen aan het vormen van vitale en inclusieve wijken. Maar het is ook duidelijk dat de regio Parkstad en dus Kerkrade voor een grote huisvestingsopgave komt te staan. Dit plan is een kapstok. Er is een vraag die al door meerdere partijen is gesteld en die stellen wij ook. We zijn benieuwd naar het uitvoeringsprogramma, want hoe krijgen we dit in de praktijk

Arie Gramsma

straks allemaal voor elkaar? Tot zover, voorzitter. Dank u wel. Dan kijk ik even naar meneer Otten.

Hart voor Vrijheid

U ging goed in de aanname dat niet iedereen iets wilde zeggen.

Arie Gramsma

Dank u. Ik kijk naar links. Wie mag ik

Seat 7

het woord geven? Meneer Geers. Dan wil ik aan meneer Geers vragen de regie te nemen als anderen aan het woord willen komen. Dan hoef ik niet iedere keer tussen te komen. -Dat wil ik graag voor u doen. Dank u wel voor het woord. Ik ben heel blij dat ik hier ben om iets te vertellen over het woonbeleid. Dat ik meteen wat zorgen kan wegnemen die leven bij de VVD en het CDA. Na mijn betoog hoop ik dat u met volle positiviteit met dit plan kunt instemmen. In paragraaf 5.3 van het beleid staat Fair share. Dat is precies waarop u doelt. Mevrouw van Drunen noemde het net ook. Er zijn gemeentes in Parkstad die hun aandeel niet halen. Juist door zich te committeren aan dit beleid, wordt er en is er commitment afgesproken door onze collega's om daar naartoe te gaan. Eigenlijk is dit een bijzonder stuk. Het is voor het eerst dat alle gemeentes in Parkstad zich gecommitteerd hebben aan die 30% norm. Dat is iets waar we bij moeten stilstaan. We zijn oververtegenwoordigd. U noemde een aantal. Dat klopt. Juist hiermee zetten we een eerste substantiële stap in de goede richting. Dus ik ben enorm blij met dit plan. Ik zou heel graag willen adviseren om daar met datzelfde enthousiasme naar te kijken, want dit is echt een belangrijke stap. Dan had u het over het totale woonbeleid in generieke zin. Uiteraard hebben we woonbeleid, dat weet u ook. Eén van die aandachtspunten is hoe we ervoor zorgen dat we vanuit plusminus 45% teruggaan naar een evenredige verdeling. Dit is een voorbeeld van hoe we dat gaan doen. Daarnaast zijn we in projecten. In projecten werk je toe naar meer evenredigheid. Is dat bij alle projecten evenveel? Nee. Daar kunnen we morgen een uitgebreidere discussie over voeren. Maar dat kan feitelijk niet bij alle projecten. Dat begrijpt u uiteraard. Ik begrijp uw opmerking

dat u meer evenwicht wilt en ik weet dat de hele raad dit wil. Wij als college willen dit ook en u mag van mij aannemen dat we ons maximaal inspannen om dat te doen. Vandaag is daar een prachtige voortzetting van dit beleid voor. Dan denk ik dat de heer Paas nog iets gaat zeggen over de vraag van Q2. Volgens mij waren dat in grote lijnen de vragen. -Dat was de vraag van mevrouw Wiermans.

Seat 5

Wij zullen in ieder geval in Q2 de commissie meenemen. Dat is geen enkel probleem. Dat staat ook in het stuk. We houden ons aan alles wat in het stuk staat.

Arie Gramsma

Dat komt helemaal goed. -Dank u wel voor de beantwoording. Ik kijk toch even naar de commissie. Zijn er nog vragen of opmerkingen die niet beantwoord zijn? Meneer Meijer? Welke vraag was niet beantwoord?

CDA Kerkrade

Dank in ieder geval voor de beantwoording. We horen dat de visie van de balans op de woningmarkt die het merendeel van de partijen hier uitspreekt, leeft bij het college. We hebben dat een-op-een in een gesprek ook... Dat schept tot bepaalde mate vertrouwen. We zien het helaas nog niet in de praktijk. Ik snap ook niet dat het van vandaag op morgen geregeld kan zijn. Een concrete vraag en dat antwoord hoeft nu niet gegeven te worden. Hoeveel woningen in het midden en hogere segment dienen we nu in Kerkrade bij te bouwen? We hebben een percentage woningen wat nu gebouwd moet worden. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat die 45% naar 30 gaat en hoeveel sociale woningen moeten dan minder? Ik ben benieuwd naar die getallen. Kunnen die eens uitgezocht worden? Ik denk dat het kan helpen bij de gemeente om het heel duidelijk voor ogen te hebben hoe behapbaar die opgave is die voor ons ligt. Ik denk dat het voor iedereen hier in de raad zo is. Die vind ik sowieso belangrijk. Misschien moet dat appèl voor die 30%, en zeker gemeentes die 20% hebben, iets breder worden getrokken dan alleen Parkstad. Neem ook de gemeentes die hier in het zuiden van Limburg liggen mee die onder die norm liggen. Ik zou willen

Arie Gramsma

dat het college dat aankaart. Dank je wel. -Dank u wel. Eerst even de interruptie van mevrouw van Drunen. Ik kan nu een tweede termijn

PvdA Kerkrade

starten. U vroeg net of iemand een vraag had. Toen zei meneer Meijer dat die een reactie heeft op de antwoorden. Vandaar dat mijn veronderstelling was dat we nu met de tweede termijn beginnen. Ik wil hem niet meteen onderbreken, ook al mag dat in de tweede termijn. Vandaar dat ik zei dat ik nog een interruptie heb. Als we nog niet met de tweede termijn begonnen zijn, dan hou ik nog even mijn mond. -Dan lijkt het me het handigste

Arie Gramsma

om de tweede termijn te starten. Dan hebben we geen verwarring. Eerst de interruptie op meneer Meijer en dan gaan we met de SP verder.

PvdA Kerkrade

Dank. Hoorde ik nog goed dat u sociale huurwoningen wilt afbreken

CDA Kerkrade

of een vermindering? -Mijnheer Meijer? Absoluut niet. Ik heb alleen de vraag gesteld bij het college voor welke opgaven we nu staan. Hoeveel woningen met een hogere segment moeten er bijgebouwd worden en moeten er eventueel woningen afgebroken worden als we die 45% naar 30% moeten doen? Er worden nu ook sociale woningen afgebroken, maar die worden elders weer in 90% of in lagere of hogere percentages bijgebouwd. Dat is een vraag die ik aan het college wil stellen,

Arie Gramsma

zodat we daar antwoord op krijgen. -Ik ga naar de SP.

SP Kerkrade

Dank u wel, voorzitter. Ja, dat was eigenlijk ook al een beetje een vraag van mij. Ik denk niet dat we die 45% echt moeten afbouwen als andere gemeentes 30% doen. Er zijn ontzettend veel sociale huurwoningen nodig, meer dan in andere delen van het land. Hoe zit dat dan? Nog een vraag. Het is mooi als u zich committeert met Parkstad gemeente om die 30% te halen. Op welke termijn moet ik dat denken? 50 jaar is te lang en ik pin u niet vast op een jaartje. Ik wil wel weten of het binnen 5 jaar is

Arie Gramsma
of langer? -Mevrouw Wevers.

SP Kerkrade
Ik heb even een aanvullende vraag. Het is heel mooi dat we met zijn allen in Parkstad harde deals hebben afgesloten. Hoe houden we de andere gemeentes daaraan? Is dit een gentlemen's agreement of heb je echt sancties afgesproken? Anders zijn het mooie woorden. Kunt u daar iets specifieker

Arie Gramsma
over zijn, alstublieft? -Dank u wel. Lokaal Alternatief geen opmerkingen in de tweede termijn. PvdA ook niet. Ons Kerkrade ook niet. BurgerBelangen ook niet. Dan ga ik even naar meneer Geers.

Seat 7
Het ligt allemaal in het verlengde van elkaar. De vraag is eerst welke aantallen er nodig zijn. Je moet je altijd afvragen hoe dat zich gaat verhouden. Er is een behoefte aan sociale huurwoningen. Dat moeten we niet met elkaar ontkennen. De vraag is waar die moeten landen. Kun je het meer spreiden op het moment dat we er 45 hebben en iemand heeft er 20? Lukt dat binnen één jaar of lukt dat binnen vijf jaar? Zo hard is het niet. De vraag is ook wanneer een bepaalde ontwikkeling er staat. Dat heeft te maken met afschrijvingstermijnen van investeringen. Op het moment dat een kans zich voordoet, probeer je daar handig gebruik van te maken. Dat is hoe dat werkt. Je hebt daar coöperaties en private investeerders voor nodig. Er is geen harde deadline in te geven. Dat zou ik graag doen, maar dat lukt echter niet. Ik wil de verwachtingen een beetje managen van dat Kerkrade en Heerlen naar 30% teruggaan. Dat zie ik niet zo snel gebeuren. Wat meer in evenwicht is waar we continu naar moeten streven. We moeten sowieso bijbouwen in absolute zin. Dat is los van in welk segment je dat doet. Dan zullen we ons meer moeten focussen op midden en hoger segment waar dat kan en anderen zullen wat meer in het sociale moeten hebben. Er zijn geen harde sancties. Het is geen gentleman's agreement. Er is een afspraak die we met elkaar maken. Daar kun je elkaar aan houden. Maar er zijn geen harde sancties en termijnen afgesproken. Je kunt het enkel toetsen met elkaar. Dat is hoe het is. -Eentje.

SP Kerkrade
Een aanvullende vraag. Spreekt u elkaar daar ook op aan en heeft u nu de situatie in beeld? Hoeveel zit Heerlen erover en Landgraaf eronder? Zou u dat met ons willen delen als dat in beeld is? Het staatje waarin uitgelegd is

Seat 7
wie wel en niet aan de norm voldoet, en hoe dat bij ons is? Dat is allemaal bekend. Dat staat in het regionaal beleid. Ik kijk even naar Peter. Kunnen we die aantallen van percentages

Seat 4
en dergelijke verschaffen hoe dat bij iedereen zit? Dat is natuurlijk afhankelijk van het samenspel van de absolute uitbreiding en wat daarvoor in de plaats komt. -Da vraag is waar we op dit moment staan? Dat is iets wat niet in de planning terugkomt. Dat zijn cijfers die komend jaar verder worden uitgebreid en harder worden gemaakt. Dat is de grootste uitdaging waar we aan moeten werken en dat realiseren we ons ook.

SP Kerkrade
Dat is een mooi diplomatiek antwoord. Ik vraag naar de cijfers nu. U heeft plannen gemaakt en van alles lopen uitrekenen. Dus er is nu een overzicht wat de stand van zaken is.

Seat 7
Dan de rest waar we naartoe willen. Die stand van zaken zou ik graag willen.

Arie Gramsma
In het onderzoek van Companen kunt u die zien. We kunnen ze nog eens los aanleveren. Dat is een kleine moeite. Dan kijk ik nu eventjes naar meneer Meijer.

CDA Kerkrade
Het was in het verlengde of die cijfers gedeeld kunnen worden. Kunnen we de vraag tegemoet zien van wat er in het midden en hogere segment bijgebouwd moet worden? Dat er in ieder geval onderzoek naar gedaan kan worden en dat we dat schriftelijk krijgen? Ik hoor wethouder Geers zeggen dat het terugbrengen naar 30% niet haalbaar is. Ik ben benieuwd wat wel haalbaar is

Arie Gramsma

volgens het college? -Meneer Creusen.

VVD Kerkrade
Dat was precies de vraag die ik wilde. Dit college mag tonen dat het ambities heeft en dat het stuurt op cijfers. Dit wordt natuurlijk ook gevraagd. We horen graag van ze achten dat wenselijk is voor deze gemeente. -Meneer Geers voor de laatste keer.

Seat 7
Ik wil hier geen foute cijfers noemen. Ieder jaar is er een toezegging dat we u het totale woonbeleid en alles aanleveren. Ik zal dat daarin laten opnemen in hoeverre we dat kunnen. Ik wil ook hier niets toezeggen dat ik niet kan doen. Daar hou ik niet van. We zullen dat zo goed als we dat kunnen inschatten aan u aanleveren. U kent mij, meneer Creusen. Ik ben altijd ambitieus. U mag van mij aannemen dat we aan de achterkant echt heel creatief zijn en denken hoe we deze uitdaging gaan oplossen. U mag van mij aannemen dat we daar echt ons best voor doen.

Arie Gramsma
Dank u wel. Dan sluit ik deze tweede termijn af. Dan kijk ik even rond. Kan dit als akkoordstuk door naar de raad? Wie is tegen dit ontwerpbesluit? -Het gaat er niet om dat we voor of tegen gaan stemmen. Het gaat erom dat we gaan stemmen of het een bespreekstuk wordt of niet? -Wie wil hier een bespreekstuk van maken in de raad? Niemand. Dan gaat het als akkoordstuk door naar de raad. Dan dank ik de heren achter de tafel. We gaan door naar 7.2.

7.2 Ontwerpbesluit tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015

Arie Gramsma
Daarvoor is de heer van Drunen en de heer Shillings uitgenodigd. [stilte 01:02:36-01:01:03:17] Ontwerpbesluit Tussentijdse wijziging van de Verordening Jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015. Door een recente uitspraak van de Centrale Raad van Beroep moet de gemeente in hun verordening duidelijk regelen wanneer er sprake is van eigen kracht. Daarom wordt het nieuwe artikel tien Eigen kracht toegevoegd. Aan de raad wordt straks gevraagd de Verordening Jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015 te wijzigen. Er zijn vooraf technische vragen ingediend en deze zijn allemaal beantwoord. Dan geef ik het woord aan de portefeuillehouder voor een toelichting.

Seat 5
Ik kan een toelichting geven, maar er zijn nog vragen gesteld door de SP. Ik weet niet of ik die nu moet beantwoorden

Arie Gramsma
voordat we aan het rondje beginnen? -Ik zie dat de SP nog iets ingediend heeft, dan geef ik het woord aan de SP voor een korte toelichting. Ik wil u erop wijzen dat die vijf minuten nog steeds tellen. Probeer het een beetje duidelijk kort te verwoorden.

SP Kerkrade
Het is laat ingediend. Vanmiddag pas. Ik wil best even een leespauze voorstellen. Dat iedereen dat stuk kan lezen en dat we allemaal dezelfde informatie hebben, omdat hier volgens mij een probleem ligt.

Arie Gramsma
Het is een mooi voorstel, mevrouw Wevers. Hier zijn partijen met meerdere mensen. Ik zou me kunnen voorstellen dat ze overleg willen plegen. Ik weet niet of het slim is alleen te laten lezen. We schorsen even zodat de partijen daar iets van kunnen vinden. We hervatten dan de vergadering over vijf minuten. Dat gaat nu in. Lees even wat de SP ingebracht heeft en ga even met elkaar in conclaaf wat we daarmee doen. [stilte 01:05:26-01:06:03] Ik ga dat nu niet vijf minuten lezen. Ik zou willen voorstellen om dit op een andere manier af te handelen. Welke weet ik niet, zo creatief ben ik niet.

Lokaal Alternatief
Het is een terecht punt van orde. Meneer van Ons Kerkrade

Ons Kerkrade
had eerst de vinger opgestoken en dan meneer Otten. Ik vind dat een goeie, maar ik weet de antwoorden niet.

Arie Gramsma
Ik kan de vragen lezen. Dat vind ik leuk, maar als ik de antwoorden niet weet,

Hart voor Vrijheid
kan ik er nog niets mee. -Meneer Otten. Ik zou het willen doorschuiven als bespreekstuk. Dan kan iedereen het zien. Iedere fractie kan erop terugkomen en dan kunnen we het gesprek voeren in de raadsvergadering.

Arie Gramsma
Dat hoeft helemaal niet. Je kunt de antwoorden afwachten van de wethouder. Dan kan iedere fractie voor zichzelf bepalen of het een bespreekstuk is of niet. -Dat zou mijn voorstel zijn. Dan gaan we dat nu ook doen. -Ik kan even de vraag voorlezen

Seat 5
en het antwoord er achteraan geven. Er zijn een aantal kantjes en ik weet niet of ik dat binnen de termijn haal. Doe maar, anders gaat het een beetje door elkaar heen. Ik geef even de vraag aan. Jullie hebben de stukken. Die kunnen jullie zelf lezen. Er is geen advies gevraagd aan sociale partners. Wat vinden zij van deze nieuwe toevoeging? Dat willen we graag eerst ophalen. Ons antwoord is dat het beoordelen van eigen kracht niet nieuw is en dat het een gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit gebeurt al sinds 2015 en is conform Jeugdwet. In onze verordening staat al sinds 2015 dat bij het beoordelen van jeugdhulp verzoeken rekening wordt gehouden met de eigen kracht. De wijze waarop dit gebeurt, staat in beleidsregels. Nieuw is nu dat naar aanleiding van de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep, de wijze van beoordeling in de verordening moet worden opgenomen en duidelijker beschreven. Nog steeds op basis van de algemeen aanvaarde maatschappelijke opvattingen met betrekking tot de eigen kracht. Dan verwijzen we naar de CIZ-indicatiewijzer Gebruikelijke Zorgen. De bestendige gedragslijn die we hanteren, wordt dus gewoon voortgezet. De tweede vraag. Er is geen advies gevraagd aan de adviesraden. Hun mening willen we ook graag horen. Er is advies gevraagd aan de Adviesraad Maatschappelijke Ontwikkeling, de AMO. Die heeft op 5 december ingestemd met het voorstel. Vraag nummer drie. Graag hadden we van de medewerkers, Bureau Jeugdhulp en andere professionals die de indicatie stellen nog wat meer informatie gehad. Waar loopt men tegenaan bij het vaststellen van de eigen kracht? Hoe vaak is dat een probleem of zijn het problemen? Waar leiden die problemen toe? Wat zijn de ervaringen van hulpverleners met dit begrip? Medewerkers van het Bureau Jeugdhulp stellen niet de indicatie. De Verordening jeugdhulp is voor de gemeentelijke toegang tot de jeugdhulp. Met de gemeentelijke toegang is het nieuwe artikel tien afgestemd. Mede op hun verzoek is een beslisboom toegevoegd en in artikel tien opgenomen dat de CIZ-indicatiewijzer en de Beleidsregels Indicatiestelling Wlz worden meegenomen bij de beoordeling. Het beoordelen van eigen kracht is niet eenvoudig voor onze consulenten en gedragswetenschappers, omdat niet op voorhand exact kan worden bepaald wanneer wel en wanneer geen sprake is van eigen kracht. Het is en blijft maatwerk. Essentieel is dat de beoordeling zorgvuldig gebeurt. Artikel tien is daarop gericht. Vraag nummer vier. Er wordt gesteld dat er jurisprudentie is door een uitspraak in Zwijndrecht en dat we daarom risico lopen als we het begrip eigen kracht niet beter definiëren. Risico dat de ouders de gemeente voor de rechter kunnen dagen voor recht op jeugdhulp wanneer discussie ontstaat over de vraag of er wel of niet sprake is van eigen kracht. Als we kijken naar de getallen, komt het zo zelden voor dat er bezwaar wordt ingediend. De SP vindt dat we best nog een paar maanden kunnen wachten voor we dit begrip eigen kracht eerst goed afstemmen met de andere gemeenten, zodat we allemaal dezelfde definitie hanteren straks. Het kan niet zo zijn dat de eigen kracht in Kerkrade iets anders betekent dan de eigen kracht in Landgraaf of Heerlen. We lopen nu voor de troepen uit en dat lijkt ons niet nodig. Antwoord. Uit de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep volgt de opdracht om in de verordening uit te werken hoe de eigen kracht wordt beoordeeld. Het is mede op verzoek van onze gemeentelijke toegang dat we dit nu voorstellen. Zonder uitwerking kan de eigen kracht niet meer in de overwegingen worden meegenomen. Daar hebben we nu al concreet mee te maken. De SP-fractie benadert eigen kracht negatief, maar gebruik maken van eigen kracht is zeker positief. Het is vaak beter als ouders en jongeren hun problemen zelf oplossen. Dat is wat ouders het liefst willen. Dit is ook wat de wetgever ons opdraagt. Vraag nummer vijf. Als een nieuwe definitie nu eenmaal is opgenomen in de nieuwe verordening, krijg je het er niet makkelijk uit. Waarom niet wachten tot we klaar zijn met de totale nieuwe verordening die eraan zit te komen en die we Parkstad breed kunnen opstellen? Hiervoor wil ik verwijzen naar de schriftelijke vraag die de SP heeft gesteld op 20 januari. De vaststelling van een totaal nieuwe verordening vraagt veel meer tijd. De vraag van de SP. De kennisbank van Wolters, Kluwer en Schuiling mag dan kwalitatief goed zijn, het is een commercieel boekbedrijf. Dat geeft onvoldoende garantie dat ze hier in het belang van de

jeugd de beste definitie hebben opgesteld. Wie zegt dat deze definities niet zo is opgesteld dat de gemeentes in principe alles op hun eigen kracht kunnen gooien en straks nauwelijks nog hulp en zorg kunnen bieden? Wij vinden dit een gevaarlijke ontwikkeling waar we heel zorgvuldig naar moeten kijken. Deze aannames van de SP deel ik niet. Er wordt zeker niet alles op eigen kracht gegooid. De bepaling voorziet juist in een zorgvuldige beoordeling waarbij rekening wordt gehouden met diverse bijzondere omstandigheden. Vraag nummer zeven. Het belang van het kind is om goed geholpen te worden. Het belang van de gemeente is dat ook, maar dan zo goedkoop mogelijk. Met het begrip eigen kracht begeven we ons op een grens en glad ijs. Dat vraagt om uitermate grote zorgvuldigheid. Het antwoord. Ook ik vind dat kinderen goed geholpen moeten worden. Zo worden aanvragen jeugdhulp ook beoordeeld. Goed helpen kan ook bestaan uit het ertoe aanzetten dat gebruik wordt gemaakt van eigen kracht.

SP Kerkrade
Voorzitter, eventjes, want ik denk dat er een misverstand is.

Arie Gramsma
We hebben vanmiddag het stuk ingediend om het met de commissie te beargumenteren. Dat zijn niet echt vragen en ze zijn ook niet voor de wethouder bedoeld. Dat heb ik vanmiddag ook gezegd. Wij willen overleg met de commissie en de raad hierover. Dit zijn onze argumenten, maar het zijn geen vragen voor de wethouder. Nu krijgen we vragen en antwoorden. Het is behoorlijk ongelukkig dat het op de middag voor een commissievergadering ingediend wordt. Dit is helemaal niet de bedoeling. -Dan stel ik het volgende voor. [stilte 01:14:32-01:14:36] We hebben net als commissie gevraagd in meerderheid dat de wethouder antwoorden geeft. We vragen het niet aan de wethouder. -Dit is door de commissie gevraagd.

PvdA Kerkrade
Dat heeft de SP niet gevraagd. Zo is dat ontstaan.

SP Kerkrade
Er wordt al bij voorbaat, zonder dat men het stuk gelezen heeft, van uitgegaan dat we allerlei vragen hebben die nog een antwoord verwachten. Niemand had het stuk gelezen. Het waren geen vragen die nog een antwoord moeten hebben. Het waren overwegingen bij het stuk. Dat wilde ik iedereen meegeven, zodat we met zijn allen dezelfde informatie hadden. Het was meer een gebaar van ons. Denk hier ook eens aan voordat je straks een besluit neemt. -Zo had u het ook genoemd. We kunnen dit bespreken in de commissie nu, als daar behoefte aan is. Dan kunnen we een rondje maken. Meneer Krasovec.

Ons Kerkrade
Het is een overweging van de SP. De SP mag dat best in hun betoog naar voren brengen, dan mag iedereen dat meenemen. Maar ik ga niet het stuk van de SP apart bespreken. De SP willen hun mening geven over het stuk.

Arie Gramsma
Dat is prima. Ze kunnen hun betoog duidelijk maken. Dat kan iemand meenemen met de overwegingen van de wethouder.

SP Kerkrade
Daarom breng ik het ter bespreking in nu. Dan geef ik de SP als eerste het woord. Denk wel aan de tijd. Ik hoor net van de griffie dat de wethouder toch even iets wil zeggen. -Mij is gevraagd

Seat 5
om de boel te verduidelijken. Ik heb de vraag voorgelezen en ons antwoord daarop. -De commissie kan die antwoorden

Arie Gramsma
nu meenemen in de bespreking. -Ik begreep dat de wethouder

Lokaal Alternatief
nog niet klaar was. Ik vind het even prettig om te horen wat de wethouder daar van vindt.

SP Kerkrade
Dat vind ik heel apart. Ze willen horen wat de reactie van de wethouder is op ons stuk. Maar ons stuk hoeft mevrouw niet te lezen,

Arie Gramsma

want dat wil ze in de commissie bespreken. Laten we beginnen met de eerste termijn. -Een aftrap in de eerste termijn en denk aan de tijd. -Er zijn een paar dingen waar ik even op wil wijzen, naast wat we in dat stuk hebben geschreven. Onze verordening uit 2015 is Parkstad breed vastgelegd en na overleg met de adviesraden. Wij vinden het daarom ethisch niet juist dat je een vastgestelde afspraak waar allen mee hebben ingestemd de vorige keer, jaren later zonder enige vorm van inspraak iets in gaat lopen veranderen. Ik hoor net dat de AMO wel een advies heeft gekregen, maar dat weten we niet, want het zit niet bij de stukken. Ik zeg het een beetje bits, omdat ik het beu ben dat ik hier al zo vaak heb gevraagd om die adviezen bij de stukken te doen. In onze eigen verordening, artikel 15.1 en artikel 16 in de nieuwe verordening, staat expliciet dat het college van burgemeester en wethouders stelt dat cliënten, vertegenwoordigers van cliënt groepen vroegtijdig voorstellen inzake het beleid advies uit te brengen bij de besluitvorming over verordeningen en beleidsvoorstellen betreffende jeugdhulp. Dat dient dus ook hier te gebeuren. Wij dienen ons aan onze eigen verordening te houden die hier voorligt. Dat is het tweede punt dat ik wil maken. Een derde punt is dat er gezegd wordt dat door de uitspraak van de rechter, we nu met dat probleem zitten dat we eigen kracht onvoldoende gedefinieerd zouden hebben in de verordening. Dat heeft de rechter in Zwijndrecht in een bepaald geval inderdaad gezegd. Het is ook zo dat de rechter de gemeentes heeft aangespoord om dat wel te definiëren. Wat echter niet zo is, is dat we dat nu op stel en sprong hoeven te doen. In het voorjaar gaan we de gehele verordening opnieuw doen. We moeten nog praten over bezuinigingen. We moeten wat mij betreft nog de definitie eigen kracht afstemmen met al die hulpverlenende instanties die daarmee werken en daar al die jaren mee gewerkt hebben, en met de andere gemeentes. Dan kom ik vervolgens bij het inhoudelijke. Waarom ligt dat zo gevoelig? Omdat eigen kracht synoniem kan worden met: zoek het zelf maar uit, u kunt het zelf. We willen dat in Kerkrade de uitspraak die Wiermans ooit gedaan heeft... Er was tenminste nog een goede uitspraak van die man. Geen kind tussen wal en schip. -Punt van orde. Dit kan gewoon echt niet. Dat kan best, want ik heb het net gezegd. -Ik vind dit niet gepast. -Er is misschien een uitspraak gedaan, maar ik vind niet dat we hier namen moeten gaan noemen. Gaat u verder. -Ik wilde een oud-wethouder complimenteren met die uitspraak die hij toen gedaan heeft. Ik vind dat we ons daaraan moeten houden. Die uitspraak betekent dat we het kind centraal stellen. We kijken wat dit kind nodig heeft. Dat doet de jeugdhulp godzijdank ook de afgelopen jaren. Als dat kind toevallig ouders heeft die dat niet willen of niet kunnen, of niet willen en niet kunnen, daar kunnen we niets aan doen. Wij moeten toch dat kind helpen. De SP vindt dat we zo naar dat kind moeten kijken. Ik ben heel bang dat deze definitie van eigen kracht in die discussie over de bezuinigingen in de jeugdzorg, de enorme problemen in de jeugdzorg, het problemen met het vaststellen van de indicaties in de jeugdzorg, gebruikt gaat worden om via die weg een bezuiniging in te voeren. Daarom vinden we dat het heel zorgvuldig en heel precies afgestemd moet worden en of het echt nodig is om dat zo uitgebreid op te schrijven. Daarom heb ik de cijfers gevraagd. Met dank voor de uitermate zorgvuldige antwoorden van de ambtenaar. Een opmerking daarover. Er stond dat het buiten de verordening om is. Wij bepalen zelf welke vragen relevant zijn om een oordeel te vellen over de verordening. Die cijfers waren voor ons relevant, want daaruit blijkt dat we de afgelopen jaren één geval hebben gehad waarin er een protest is geweest tegen de beslissing op jeugdhulp. Dus het is niet zo dat we hopeloos in de problemen komen en dat ons handenvol geld gaat kosten als we dat nu niet vaststellen. Daarom vind ik dat we eens goed na moeten denken of we dit nu wel moeten doen. Ons pleidooi is om alsjeblieft een pas op de plaats te maken. Laten we een paar maanden de tijd nemen om alle informatie op te halen. We gaan in juni de gehele verordening in één keer vaststellen. Als deze commissie besluit dat niet te vinden, dan gaan we komen met een amendement en een motie. U heeft afgerond, want u was al iets over de tijd. Helemaal prima. De heer Krasovec. -Dank u wel.

Ons Kerkrade

Even een aanvulling op het betoog van de SP. In de nota van toelichting bladzijde twee staat dat de AMO 5 december jongstleden heeft ingestemd met het gedane voorstel met betrekking tot de tussentijdse wijziging van de verordening.

SP Kerkrade

Het staat er gewoon in. -Dat klopt. Dat had ik kunnen lezen. Niet te snel. Ik ben de jongste niet meer. -Ik wil graag antwoord geven, voorzitter. Dat mag nu. -Inderdaad. Het zou kunnen dat ik er overheen gelezen heb. Als er geen adviezen bij de stukken zitten en ik heb al 100.000 keer gevraagd om die er wel bij te doen. Dat advies is waarschijnlijk niet mondeling gegeven, daar is een officieel schrijven van. Dan zou ik dat ook graag

Arie Gramsma

bij de stukken zien. -Kijk eens hoe mooi het is dat u erop gewezen wordt door een collega-raadslid die het wel gelezen heeft. Meneer Krasovec wilde nog iets zeggen?

Ons Kerkrade

Ik wil niet zeggen dat mevrouw het niet gelezen heeft. Ze blaast hoog van de toren dat er geen adviesraad is en nu zegt ze dat de stukken er niet bij zitten. Dat is wat anders. -Twee verschillende dingen. Ik ga even kijken naar Lokaal Alternatief. -Voorzitter, ik wil beginnen

Lokaal Alternatief

met de opmerking van mevrouw Wevers. Lokaal Alternatief wil wel naar de wethouder luisteren, maar wil niet hun stuk lezen. Dat is natuurlijk flauwekul. Ik wilde de beantwoording mee terugnemen naar de fractie. Als we die antwoorden al hebben, is het wat completer waar we het over kunnen hebben. Dat is een foute conclusie van mevrouw Wevers. Verder wacht ik even de beantwoording van de wethouder af, want die wil ik nog steeds hebben. Dank u wel.

PvdA Kerkrade

Ik schuif door naar de PvdA. Mevrouw van Drunen. Dank u wel, voorzitter. Volgens mij moeten we ons nog altijd aan de wet houden. Dat is een groot iets hier in Nederland gezien bijvoorbeeld de recente stikstofuitspraak. Het lijkt mij wel goed dat we dit zo snel mogelijk op orde hebben. We leven nog altijd in een rechtsstaat naar mijn weten. De wethouder heeft duidelijk gezegd dat we dit op dit moment al doen. Alleen dat het juridisch gezien nog duidelijker in de verordening moet komen te staan. Wij zien daar verder geen problemen in of de bezwaren die de SP maakt. Bovendien is het zo dat we volgens mij met de nieuwe Jeugdwet juist willen kijken naar het hele gezin. Het kind en het hele gezin, niet meer puur naar het kind alleen. Ik denk dat het juist heel verkeerd is geweest in de afgelopen tijd. Ik had wel nog een vraag naar aanleiding van de antwoorden. Zien we nu goed dat we voor het eerst in jaren een soort van kentering zien in de kosten per kind? Zou u wat kunnen toelichten hoe dat komt? Is er een ombuiging gaande of zou je daar in ieder geval

Arie Gramsma

wat meer toelichting op willen geven? Dank.

SP Kerkrade

Dank u wel. -Ik heb twee vragen

Arie Gramsma

aan Partij van de Arbeid. Ten eerste zegt u terecht dat we leven in een rechtsstaat en dat we onszelf daaraan moeten houden. Laten we beginnen met te stellen dat we ons aan onze eigen verordening houden. Dat is ook een belangrijke wet. Als u de tijd neemt om artikel 15 c.q. 16 even door te nemen, staat daar in dat we deze verordening niet kunnen veranderen zonder eerst de raden, de organisaties en alle sociale partners daarbij te betrekken. Stakeholders noemen we dat geloof ik. Vindt u dan niet dat we dat ook moeten doen? Dat is dan toch strijdig. Ik wilde ook zeggen dat hier gesuggereerd wordt dat de rechter heeft gezegd dat we dat moeten doen, maar dat heeft de rechter niet gezegd. De rechter heeft alleen gezegd dat als u dat begrip gebruikt in uw verordening, u het moet definiëren. We kunnen het begrip namelijk ook schrappen. U kunt het ook niet definiëren, maar dan kun je mogelijk een probleem krijgen als iemand zich op dat artikel beroept. Het is geen wettelijke plicht dat we dat moeten definiëren. -Helder. Ik kijk even naar mevrouw

PvdA Kerkrade

van Drunen of ze daar een antwoord op wil geven? Zeker. Ik luister niet naar de SP als het gaat om juridische zaken, want naar onze mening is dat niet altijd geheel juist.

Arie Gramsma

Dit is een ad hominem argument. Daar maak ik bezwaar tegen. Dit mag niet. -Stop. Mevrouw Wevers, wat ook niet mag, is er doorheen roepen. We hebben daar duidelijke afspraken over gemaakt. Ik wil het vanaf nu echt niet meer hebben. We doen het netjes en rustig. Dan is het rustiger met elkaar communiceren in plaats van er meteen overheen te vliegen.

SP Kerkrade

Ik kijk even naar mevrouw van Drunen. Was u klaar met uw reactie? Nee.

PvdA Kerkrade

Er waren twee vragen. Het eerste wat ik wilde beantwoorden, is dat we ook die juridische uitspraak hebben gezien. We interpreteren het anders. -Dat is helder. Dan nog een hele korte reactie daarop en ik ga verder.

SP Kerkrade

Er waren twee vragen gesteld. De AMO heeft daadwerkelijk een advies gegeven. De wethouder zegt net ook dat het komt vanuit de mensen die bij de gemeente werken die daadwerkelijk volgens die verordening moeten werken. Er zijn ook stakeholders in meegenomen, want dat zijn de mensen van de gemeente zelf. Die mensen die dat hebben aangevraagd zijn volgens mij wel meegenomen. Het stuk ligt nu voor, dus de raad kan er iets van vinden. Daar zijn we op dit moment

Arie Gramsma

namelijk mee bezig. -Mevrouw Wevers, een hele korte

SP Kerkrade

en dan gaan we door. -Eerst wilde ik zeggen dat het een ad hominem argument is. Een op de man spelen argument. Als u daar voorbeelden van wil hebben, is dit er een. Ik had twee interrupties. Eentje heb ik gegeven. Toen viel u mij in de rede. Ik had er nog één. Die gaat over de opmerking van de Partij van de Arbeid dat we in plaats van het kind het gezin centraal stellen. Uiteraard. We zijn systemisch bezig. De hulpvraag van het kind is de hulpvraag van het gezin. In die zin moet dat kind niet afhankelijk zijn van onwelwillende ouders. We moeten naar het kind kijken.

Arie Gramsma

We gaan alles uitrollen. -Helder. Ik moet zeggen dat de tijd om was. -Ik ga daar zo in de tweede termijn nog wat over zeggen. -Dan gaan we door naar Ons Kerkrade.

Ons Kerkrade

Meneer Douma. -Ik had

Arie Gramsma

een hele tekst, maar ik schrap hem weer. Voor mij was het duidelijk van de Centrale Raad van Beroep dat eigen kracht gedefinieerd moest worden. De wethouder heeft net al erkent dat eigen kracht niet nieuw is, maar het moet omschreven worden. Daar kan ik me bij vinden. De SP gooide net erin dat niemand tussen wal en schip moet vallen. Ik denk dat we het met zijn allen eens zijn dat het gewoon niet moet gebeuren. Als ik dan even artikel 10.1 lees, staat er dat jeugdigen of ouders pas in aanmerking komen voor individuele voorziening als zij zelf geen oplossing kunnen vinden voor de hulpvraag binnen hun eigen mogelijkheden en probleemoplossend vermogen. Eigen kracht noemen ze dat. Ik denk dat het duidelijk is. Als iemand met een probleem aanklopt bij de gemeente en die kan het zelf niet oplossen, dat zo'n ambtenaar een screening doet. Die gooit er een heel lijstje tegenaan en vraagt wat die allemaal geprobeerd heeft. Als daar iets uitkomt, zegt de gemeente daarmee aan de slag te gaan. Voor mij is dit duidelijk. Ik denk dat we met zijn allen kunnen invullen dat als wij denken dat iemand tussen wal en schip valt, we er alles aan zullen doen. Vooral als het om kinderen gaat. Dat we hemel en aarde zullen bewegen. Uiteindelijk is het juridisch zo geregeld dat als een kind een probleem is, de ouders altijd betrokken zijn. Daar kom je niet omheen. We kunnen niet over die ouders heen stappen en aan dat kind vragen wat het probleem is als het een minderjarige is. Daar zijn de ouders gewoon bij betrokken. Als ik de vragen die de SP hier wil bespreken eerder had gehad, had ik dat graag gedaan. Wat de SP zelf ook altijd fijn vindt, kom alstublieft op tijd. Dan kan ik me daarop voorbereiden. Nu kan ik daar niets mee en dat vind ik op zich jammer. Ik ben iemand die van een discussie houdt. Nu moeten we het overhevelen naar de raad. Daar ben ik niet bij. Dank u wel, voorzitter. -Voorzitter. Een vraag. Korte. -Ons Kerkrade zegt dat we zouden hebben gezegd dat we alleen het kind erbij betrekken en mogelijk ouders niet. Dat is niet wat we zeggen. Als het kind bijvoorbeeld dieetvragen heeft en de ouders willen daar niet aan meewerken, dan heeft dat kind pech. Wij vinden dat we dan nog steeds naar het kind moeten kijken. We moeten kijken of we het op een andere manier kunnen oplossen als ouders niet meewerken. Dat heeft u in uw eerste betoog ook heel netjes verwoord.

Ons Kerkrade

Meneer Douma, korte reactie. -Dat klopt. Zo heeft u hem omschreven. Zo wou ik hem uitleggen. Ik kom die dingen op mijn werk vaak tegen. Juridisch gezien wordt het heel moeilijk als ambtenaar of als gemeente te zeggen... Het kind moet centraal staan. Dat ben ik helemaal met u eens. Als de ouders moeilijk doen, dan kunnen we daar met deze verordening niets mee oplossen. Dat ligt juridisch gezien een stuk hoger. Ik proef uw punt. -Dank u wel.

SP Kerkrade

We gaan verder naar BurgerBelangen. -Dank u wel, voorzitter.

Burgerbelangen

Een spannend onderwerp waarbij al veel zaken over de tafel zijn gevlogen. Duidelijk is dat er een juridische uitspraak is. Daar heb jij je normaal aan te houden. De uitleg van de wethouder was heel duidelijk. Ik vond het stuk duidelijk als het gaat over wat nu eigen kracht is. Ik vond het een prima uitleg. Natuurlijk is het altijd situationeel. Je moet altijd zorgvuldigheid en maatwerk voor ogen houden. We moeten oppassen. Met alle respect voor wat hier gezegd wordt, we moeten niet op de stoel van de uitvoering gaan zitten. Ik begrijp best dat er nu iets op papier moet staan, zodat die ambtenaren verder kunnen in hun werk. Los van het feit dat dit nog niet helemaal compleet is. Zo kijken we erna. Wij verwachten dat er binnen nu en een half jaar meer duidelijkheid over is. Dat daar zaken wat strakker naar boven komen. Ik kan me voorstellen dat je in die uitvoering wel een richtlijn moet hebben om überhaupt iets te doen. Laten we alsjeblieft ook vertrouwen op de professionaliteit van onze ambtenaren. Daar is de uitvoering en daar zijn wij niet van. Ik begrijp de zorg. Ik begrijp ook de emotie die hier aan ten grondslag ligt. Laten we vooral leren van de dingen die moeten gebeuren. Je kunt hier geen voorbeelden neerzetten. Elk individu en elke gezinssituatie is en blijft altijd anders. Dat wil ik even meegeven. Dank u wel, voorzitter.

SP Kerkrade

Dank u wel. -Sorry, maar ik wil daarop reageren. Dan kunt u een korte vraag stellen. Dadelijk hebben we een tweede termijn. We zitten nog steeds in de eerste termijn. Ik ga door naar meneer Schlenter.

Ouderenpartij Kerkrade

Dank u wel, voorzitter. Het was trouwens prima om een tijdje terug even te vernemen dat u toegaf dat u niet meer de snelste was. Dat maakt het voor mij iets draaglijker dat ik in het begin achter de feiten aanliep. Toen was de heer Creusen me te snel af.

Arie Gramsma

Ik realiseerde me toen ik rondkeek dat ik een van de oudste ben die hier in de zaal zit. U geeft mij het recht om dat te zeggen. Het siert u. Ik denk dat de discussie die we hier al die tijd over dit onderwerp voeren een veel bredere is dan het onderwerp agenda technisch behelst. De Centrale Raad van Beroep, dat is de hoogste rechter in het kader van de Jeugdwet, althans in bestuursrechtelijke zin, heeft eind mei een drietal uitspraken gedaan. De Centrale Raad ligt trouwens in Utrecht en niet in Zwijndrecht. Die heeft gemeenten verplicht om de eigen mogelijkheden van de ouders en het probleemoplossend vermogen uit te werken in de verordening. Dat biedt rechtszekerheid aan de jongeren en hun ouders. Een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep waar je als gemeente op moet ageren. Het is geen kwestie van eens te kijken in de toekomst hoe we dat gaan regelen. We zijn een nieuwe verordening bezig en die is er over drie jaar. Nee, je zult moeten acteren als gemeente. Er ligt een uitspraak en daar moet je iets mee. Het is dus geen kwestie van dat uitstellen of we zien het wel. We hebben als Ouderenpartij hierover eind september al vragen gesteld. We hebben gevraagd aan het college wanneer ze dat gaan uitwerken. Dat is dus nu aan de orde. Dat betekent dat de huidige verordening niet voldoet. Het betoog van de voorganger van BurgerBelangen zojuist laat inderdaad zien dat de ambtenaren een richtlijn moeten hebben. Een richtlijn die de juridische toets der kritiek kan doorstaan. Dat is sinds eind mei in Kerkrade niet meer het geval. De voorstellen van de SP vind ik niet zo goed aansluiten bij dit onderwerp. Ik vind het overigens een stuk dat de moeite waard is om inhoudelijk over te discussiëren, maar dan denk ik dat het een fundament zou kunnen zijn op het moment dat er een nieuwe verordening wordt gepresenteerd. De Ouderenpartij ondersteunt het voorstel zoals het voorligt. Voorzitter. Dank u.

SP Kerkrade

Dank u wel. -Dan heb ik toch even een vraag. Dan denk ik dat we het helder hebben, want anders blijft dat een dingetje. U zegt dat er een uitspraak is van de CRB. Dat gaat over de casus Zwijndrecht trouwens. Niet dat het college daar in Utrecht zit. Die casus uit Zwijndrecht betrof iemand die een probleem had dat die eigen kracht niet of onvoldoende werd gedefinieerd in die verordening. De rechter zegt dat je dat moet doen als gemeente als je dat begrip gebruikt. Daarin staat niet dat het de wettelijk plicht is dat we dat moeten doen. Het is hooguit handig als gemeente als je daar geen problemen mee wilt krijgen. Bent u het met mij eens dat het niet een wettelijke plicht is om het te definiëren?

Ouderenpartij Kerkrade

De heer Schlenter, kort antwoord. -In die

Arie Gramsma

zin klopt het. Op het moment dat de gemeente Kerkrade niet handelt, verwacht ik niet dat er op korte termijn een geblindeerde zwarte auto uit Den Haag komt gereden en het college meeneemt, omdat ze de verordening niet willen aanpassen. Het niet acteren op die uitspraak van de Centrale Raad van Beroep, brengt u wel heel erg vrijblijvend.

SP Kerkrade

Ik ben het met mevrouw van Drunen eens dat we in een rechtsstaat leven. Dan moet je daar op acteren en dat is wat er nu gebeurt. Helder. Dadelijk in de tweede termijn. Schrijf het eventjes op.

Hart voor Vrijheid

Ik ga naar meneer Otten. -Er is al genoeg gezegd.

Arie Gramsma

Ik heb er op dit moment geen opmerking

VVD Kerkrade

over. -Meneer Kannapin. Ik ben blij dat alle fracties het kind centraal stellen. Dat constateer ik. Ik ben niet zo bang voor eigen kracht, omdat ik vind dat we de gezinnen aan hun staarten moeten pakken. Ik zie meer kansen, zoals de pedagogische aanpak van Maria Montessori. Inhoudelijk kan ik instemmen

Arie Gramsma

in dit dossier. -Dank u wel.

CDA Kerkrade

Normaliter hadden we afgesproken een tweede termijn te doen. Dan gaan we zeggen of we wel of niet akkoord gaan. Het is een beetje wennen. Geen ramp, ik vermeld dat maar even. De heer Caumon. -Dank u wel. CDA Kerkrade komt op voor kwetsbare doelgroepen. We geloven in meer preventie en zeker bij jongeren. Belangrijk om te blijven investeren op jeugdhulp. De toevoeging van artikel tien Eigen Kracht draagt bij aan een eerlijk en consistent beleid en geeft meer handvaten. Wij willen onze complimenten even geven aan de betrokken wethouder en de ambtenaren voor hun deskundigheid en snelle uitgebreide beantwoording van onze vragen. Daar waren we heel blij mee. Tegelijkertijd willen we benadrukken dat er altijd ruimte moet blijven om bijzondere omstandigheden per casus te beoordelen. Als gemeente moeten we blijven zorgen dat niemand tussen wal en schip valt. Belangrijk is dat de tijd tussen aanvraag en eventuele toekenning niet te lang duurt. Dit kan immers problemen vergroten en/of stresssituaties veroorzaken. Dan hebben we nog even twee vragen. Kan de wethouder de gevaren en de zorgen die de SP noemt wegnemen door de belofte te doen dat geen kind tussen wal en schip valt. Dat er geen onnodige vertragingen worden opgelopen en ook niet door de toetsing eigen kracht en niet te gemakkelijk op de eigen kracht wordt gestuurd. Dan nog een vraag puur ter verduidelijking. Is het nu wel of geen wettelijke verplichting? Dat zouden we graag nog even van de wethouder willen horen. Het maakt ons niet zozeer uit of het verplicht is. We vinden het vooral belangrijk dat het kind centraal staat. Dank u wel.

Arie Gramsma

Dank u wel. Dat is het einde van de eerste termijn. Ik kijk naar meneer van Drunen. -Een

Seat 5

aantal opmerkingen. Wij gaan hier niet bezuinigen op de jeugdzorg met behulp van juridische teksten. Eigen kracht is maatwerk en geen gezin is gelijk. Je kunt heel moeilijk die kaders vaststellen. Je bent afhankelijk van het inlevingsvermogen van onze professionals. Daar gaat het om. Die geven we nu een beetje de kaders aan waarbinnen ze te werken hebben. Bezuinigen op basis van inhoud doen we niet aan mee. Kind niet tussen wal en schip. Dat is in ieder geval voor mij een kernwaarde. Geen enkel kind tussen wal en schip. We proberen overal een oplossing voor te vinden. Er was de vraag van de PvdA hoe het ging met de jeugdzorg op dit moment. U verwijst waarschijnlijk naar die tabel die we in de beantwoording bij de SP hebben meegegeven om bijvoorbeeld de kosten van de jeugdzorg te laten zakken. Het heeft meer te maken met het aantal aanvragen. Het aantal zaken die uit de jeugdzorg vallen. De uitstroom is kennelijk wat hoger. Ik denk dat onze aandacht voor preventie hier gaat meespelen. Ik hoop dat er minder kinderen in de zorg terechtkomen. Ik zie dat het een 1 miljoen minder is. Dat is een vrij groot bedrag. Ik zal even laten nagaan wat daar exact de reden van is. Ik zie ook dat de gemiddelde kosten per klant wat zakken. Er zijn waarschijnlijk andere arrangementen gekozen. Ik ga u schriftelijk berichten. Er komt sowieso nog een informatiesessie in maart over de gehele jeugdzorg, de hele keten, van preventie tot en met de zware zorg. Op die wettelijke verplichting is door jullie zelf al antwoord gegeven. Er is een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep. Daar moeten we ons aan houden. Ik wil niet wachten of anderen wel of niet willen meedoen. Ik wil opmerken dat wij niet alleen zijn hier. We hebben regelmatig contact met de collega's van onze buurgemeentes. Daar zitten we maandelijks samen mee aan tafel. Ze kijken ook wat we doen op dit moment. We lopen iets voor. Dat klopt. Voor de rest wil Jef het woord geven. -Dank u wel.

Seat 6

Vragen van de SP en het CDA. Volgens mij zijn een aantal dingen dubbel. Ik moet toch even ingaan op of het nu wel of geen wettelijke verplichting is. Als je kijkt naar de Jeugdwet, staat er sowieso al de opdracht die gemeenten hebben gekregen op basis van de Jeugdwet. Als je vaststelt na onderzoek in overleg met ouders en jongeren dat er jeugdhulp nodig is, moet de gemeente die jeugdhulp verlenen als de eigen mogelijkheden onvoldoende zijn. Daar staat het al wettelijk geschreven. Dat is de eerste. In de uitspraak van de Raad van Beroep staat dat die de gemeenten opdraagt om dan uit te werken hoe je die eigen kracht beoordeelt als je het in je verordening hebt staan als weigeringsgrond. We hebben het in onze verordening staan als weigeringsgrond. Die verordening is van kracht. We moeten nu iets op basis van die uitspraak. Dat is juridisch een taak die we moeten uitvoeren. Dat wat betreft de wettelijke plicht. Geen kind tussen wal en schip is net beantwoord. -Is

Arie Gramsma

dat op de laatste opmerking van de heer Schillings?

SP Kerkrade

Ik denk dat het verstandig is om me dat even toe te staan, omdat we hier anders daarna de hele tijd weer discussie over gaan krijgen. Het cruciale woord in uw zin is moet. Daar gaat het over. U zegt dat het moet van de rechter. Mijn redenering die ik net een paar keer heb verteld, klopt toch ook? Als we het niet doen nu, maar over een paar maanden, als we alles duidelijk hebben, is er toch geen man overboord? Onze vraag is waarom we dat nu moeten en is die haast?

Arie Gramsma

Waarom kunnen niet een paar maanden wachten? Zo cruciaal is het ook niet. -Duidelijk. Meneer Schillings?

Seat 6

Nog een keer terug naar de Wet Jeugdhulp. Daar staat in dat als je vaststelt dat er jeugdhulp nodig is, je die moet toekennen, tenzij er sprake is van voldoende eigen kracht. Daar begint het al mee. Als je in de verordening hebt staan dat er een weigeringsgrond voldoende eigen kracht is, dan moet je dat regelen in je verordening nu. Waarom moet dat dan van vandaag op morgen? Omdat we het in de verordening hebben staan en onze uitvoerders er nu tegenaan lopen. Gezien de uitspraak dat je nu een jaar hiaat hebt. Je hebt het in een verordening staan, maar je hebt niet uitgewerkt conform de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep hoe je het moet gaan beoordelen. We zitten in een spagaat. Hoe kun je dan een verordening goed uitvoeren? U gaf als suggestie dat je het ook uit de verordening kunt halen. Dat is natuurlijk een beetje raar. We hebben het als gemeente bewust in de verordening opgenomen. Nu doet de Centrale Raad van Beroep een uitspraak over hoe je dat moet beoordelen. Dat moet je beter beschrijven in je verordening. Dan zou dat opeens een reden zijn om het uit de verordening te halen. Dat is een beetje een rare reactie op een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep.

Arie Gramsma

Dan ging het over het wel of niet inwinnen van advies. Er is door een aantal partijen al op gereageerd. We beschrijven het nu beter, maar het is het voortzetten van bestaand beleid. We werken het alleen beter uit. Bovendien blijven we verwijzen naar het CIZ, de indicatiewijzer. Dat is allemaal gebaseerd op wat maatschappelijk algemeen wordt aanvaard als je het hebt over wat gebruikelijke zorg en wat geen gebruikelijke zorg is. Het bestendigen van beleid. We hebben advies ingewonnen bij onze AMO. We hebben overleg gevoerd met onze eigen mensen van het team jeugdhulp of dit zo uitvoerbaar is. Dat is wat we gedaan hebben. Dank u wel. Dan kijk ik even rond. Is alles specifiek op de eerste termijn beantwoord? Ja, dan ga ik nu starten met de tweede termijn. Dan start ik weer bij de SP. -Voorzitter, dank u

SP Kerkrade

wel. Ik moet op een hele hoop dingen tegelijk reageren. Ik blijf toch van mening dat de noodzaak om het nu dicht te timmeren met zo'n uitgebreide definitie over wat eigen kracht is, niet nodig is. Dat ten tweede onnodige juridisering mogelijk schadelijk is. Dat zeg ik tegen BurgerBelangen, maar dat zeg ik ook tegen de Ouderenpartij. Een van de grote problemen bij de toeslagenaffaire was dat ze dachten dat we het wettelijk zo precies hebben geformuleerd je daarmee kon handelen. Uiteindelijk is dat een drama geworden, omdat men uiteindelijk een probleem had in hoe je bepaalde dingen wel of niet ruim of minder ruim moet definiëren. Dan gaan we de suggestie wekken dat je eigen kracht heel precies kunt afmeten, ook aan de hulpverleners. Dan hebben we een balans en precies daar houdt de eigen kracht op en begint de hulpverlening. Zo is het niet. De hulpverleners werken hier al jaren met dit soort begrippen en hoe je daar naar moet kijken, omdat ze die op de opleidingen en de cursussen krijgen. Dat zegt meneer terecht. Dat is niet precies af te meten. We

vinden suggereren dat we dat met een verordening wel kunnen doen gevaarlijk, omdat je daarmee een juridisering en een heel technocratisch middel verschaft wat niet werkt en wat ons alleen maar helpt om eventueel mensen buiten de deur te houden. Het is gevaarlijk om het zo dicht te timmeren. Daarom zeg ik dat ik wil dat we daar met heel veel mensen eerst eens over praten.

PvdA Kerkrade

Als u zegt dat u dat al gedaan hebt met de hulpverleners, zie ik graag de notulen, de verslagen en de adviezen van alle partners. Hoe is dit besproken? Wat vinden ze van deze rits aan definities van eigen kracht? Dat ontbreekt nu.

Arie Gramsma

Daardoor kunnen we er niet goed naar kijken en moeten we maar geloven dat ze allemaal heel enthousiast zijn. Dat durf ik ernstig te betwijfelen, want ik vind het een gedrocht. Niet uw beschrijving.

PvdA Kerkrade

Mevrouw Wevers, ik ga u in bescherming nemen. De tijd loopt ten einde. Rond af. -Ik ben bijna klaar. Ik zeg niet dat de verordening een gedrocht is. Vriend en vijand vindt de Jeugdwet een gedrocht van een wet waar niet mee te werken valt. We gaan er nog meer juridische zeik in stoppen. Dat is wat we moeten voorkomen. Ik denk dat we prima kunnen werken met de verordening zoals die ligt en dat we dat vooral zo moeten blijven doen. Als we een definitie willen, dan graag zo sober mogelijk. Niet deze hele rits. Daar zou ik graag inhoudelijk een keer met allerlei partijen

Arie Gramsma

over willen praten. -Misschien komt er nu links of rechts

PvdA Kerkrade

een opmerking over hetgeen u ingebracht heeft. Ik kijk even naar mevrouw van Drunen. Die had de vinger opgestoken. U had een vraag of een opmerking richting mevrouw Wevers? Ik heb een interruptie. Ik vind het erg vervelend dat ik moet wachten op uw aandringen, terwijl het gewoon een tweede termijn is. Ik probeer met u mee te gaan, maar ik vind dat ik de gelegenheid moet hebben als we dat hebben afgesproken met zijn allen. -Afgesproken. Ga maar door. -We doen dit al op deze manier, maar niemand kan toetsen op wat voor manier we dit nu toepassen. Het lijkt me niet meer dan logisch dat je dat uitlegt. Anders kun je nooit aan ouders uitleggen waarom we nu wel of geen eigen kracht zeggen. Het kan gewoon niet, want het staat nergens in. Dat is het enige wat er wordt gezegd. Er wordt ook gezegd dat het per gezin specifiek is, dat het niet hard is. Dat het een soort beslisboom is waar je een kapstok aan hebt. Dat is helemaal niet specifiek. Dat is een kapstok waar jij je aan kunt houden. Dan nog is dat voor ieder geval anders. We hebben er nog altijd een clausule in dat geen kind tussen wal en schip mag vallen. In de hele verordening staat een aparte hardheidsclausule. Je kunt altijd kijken dat we gezinsspecifiek op een bepaalde manier hulp kunnen geven. De interpretatie die u hieraan geeft, hoor ik helemaal niet terug in de beantwoording van de vragen. Ik wil graag antwoord geven.

SP Kerkrade

Luister even naar mij. We gaan even kijken of er nog anderen zijn die op hetgeen u verteld heeft aanmerkingen of vragen hebben. Dan kunt u dat dadelijk meenemen. -Dan had iedereen toch kunnen interrumperen op dat moment? We hebben nu een debat hierover. We gaan niet tien dingen tegelijk doen. Dan word ik ook gek. Ik wil hier graag op reageren. -Heel kort. Wat mevrouw aangeeft, is de reden dat we dat zo moeten houden. Dat we er altijd al mee werken. Dat het maatwerk is. Dat het niet zo precies vastligt. We moeten dat niet helemaal dichttimmeren met juridische termen omdat dat een schijnzekerheid geeft alsof dat wel mogelijk zou zijn. Als we eigen kracht willen definiëren, dan zou ik ervoor zijn om dat in ieder geval niet zo te doen. Ik zou het veel ruimer doen. Dan moet je dat er misschien ook als bezwaargrond uit gooien. We willen dat de hulp gegeven wordt die nodig is. Dat wil de Partij van de Arbeid ook. Daar verschillen we helemaal niet over. We moeten wel zorgen dat het dan ook gebeurt. Dat we niet een mogelijkheid of een achterdeurtje hebben waardoor we de hulp buiten de deur kunnen doen,

Arie Gramsma

omdat we het te duur vinden, of vervelende ouders hebben, of wat ook.

PvdA Kerkrade

Mevrouw van Drunen, een korte reactie. -Daar gaat het helemaal niet over en dat is ook helemaal niet wat ik zeg. Dit is precies wat ik bedoel. Er is een overtuiging. Hier worden antwoorden gegeven en die worden

totaal niet meegenomen door de SP. Daar heb ik moeite mee. We doen net alsof het allemaal supernegatief is. Het enige wat de hele tijd wordt gezegd is dat we er al mee werken, maar we kunnen het gewoonweg juridisch niet toetsen.

Arie Gramsma

Dan wilt u er iets uit halen. -Ik wil het niet meer hebben dat er naar elkaar geroepen wordt tijdens het debat. Dat is de tweede keer vandaag. Dan ontneem ik u het woord. Ik ga verder. Ons Kerkrade. -Dank u wel, voorzitter.

Ons Kerkrade

Ik zeg altijd dat als je het hebt over de vorm van het gesprek, je het niet kunt hebben over de inhoud van het gesprek. Het gaat hier vooral over de vorm van het gesprek. Dat begint me onnoemelijk te irriteren, want ik krijg het niet meer mee. Uiteindelijk gaat het om de mensen waar het om gaat. Het is al vaker gezegd, maar eigen kracht staat nu eenmaal in deze verordening. De toenmalige raad in 2015 heeft vastgesteld dat het woordje erin staat. De ambtenaren hebben er al die jaren naar eer en geweten mee gewerkt. Die hebben een eigen invulling gegeven samen met de wethouders, denk ik. Wat is eigen kracht nu precies? Ze werken er dagelijks mee. Een rechter zegt dat we dit in deze verordening moeten zetten. Er staat nog niet in hoe dat er in de toekomst uitziet. Misschien moeten we hem er in de volgende verordening uit halen? Het moet er nu in staan. Voor mij is deze discussie ten einde.

Arie Gramsma

Dank u wel, voorzitter -Mevrouw Szalata,

Lokaal Alternatief

Lokaal Alternatief. -Er is een hele hoop over de tafel gegaan vandaag. Ik moet me aansluiten bij meneer Schlender. Het agendapunt wordt wel erg ruim geïnterpreteerd. Wij hebben dit binnen de fractie heel technisch benaderd. Niet inhoudelijk. Dat wil niet zeggen dat we de inhoud niet belangrijk vinden, integendeel. Als de nieuwe verordening er aankomt, zijn we graag bereid om hier zeer uitgebreid over te discussiëren. Alles gehoord hebbende, is dit voor ons nu wat het is. Ik ga het hele verhaal niet meer terugnemen naar de fractie. Wij gaan akkoord met dit voorstel. -Dank u wel. Ik kijk naar BurgerBelangen.

PvdA Kerkrade

Voorzitter. We hebben even onze tweede termijn afgewacht,

Arie Gramsma

omdat het een interruptieronde was. Wij zijn ook blij met onze tweede termijn. -Kunt u even wachten? Dan gaan we door met de Partij van de Arbeid. Ik zou hem graag even wat positiever willen pakken dan de framing die hier plaatsvindt. Ik hoor weer iets over de vergaderorde, maar ik negeer het vrolijk. De wethouder heeft in het begin aangegeven dat je kunt doen alsof eigen kracht iets negatiefs is, maar het is tegelijkertijd iets positiefs. Het in staat stellen van burgers om zelf oplossingen te vinden voor problemen. Op het moment dat blijkt dat het niet kan, is de gemeente er om te helpen. Dat staat letterlijk in artikel tien waar we het vandaag over hebben, waar de rechter een gemeente toe verplicht om dat te gaan doen. We hebben het hier over rechtstaat. Dat wil ik nogmaals onderstrepen. Als je als ouders zelf kunt voorzien en hulp kunt bieden die je kinderen nodig hebben, dan krijg je geen voorziening van de gemeente. Dat lijkt me logisch, want je hebt kinderen en je bent verantwoordelijk voor je kinderen. Zijn er naasten, anderen in je eigen netwerk, die dat willen en kunnen, krijg je ook geen hulp. We kunnen niemand verplichten, want het zijn niet je eigen kinderen. Als het kan, is dat super. Dan hoef je het als gemeente niet te doen. Kun je twee dagen minder gaan werken en je hebt geen enkel financieel probleem om dat te doen, kun je voor je eigen kinderen zorgen. Het lijkt me iets van de sterkste schouders, de zwaarste lasten. Iets waar we als Partij van de Arbeid bij uitstek bij staan. Dat geldt als je een aanvullende zorgverzekering hebt waar dus iets uit vergoed wordt. Daar hoeft de gemeente niet voor op te draaien. Het lijkt me heel goed om op die manier op je financiën te letten. Hier staan met andere woorden dingen in die volstrekt logisch zijn, die al gebeuren bij de gemeente en die we nu moeten vertalen in de verordening. We hebben het niet in beleidsregels of op andere stukken staan die onder de verordening hangen. We gaan het erin zetten. Niet meer en niet minder dan dat. Dan wil ik nog even terugkomen op de eerste termijn en de interruptie die we hebben gepleegd bij de SP. We hebben niet op de persoon gespeeld. We hebben alleen wederom moeten concluderen dat de SP-fractie nu eenmaal niet het juridische geweten in deze raad is. Dat kan ik bewijzen aan de hand van twee voorbeelden. Het eerste voorbeeld is dat jij je blijkbaar niet hoeft te houden aan een rechtelijke uitspraak, want we kunnen rustig een paar maanden wachten. Ik vraag me af of de SP-fractie dat vindt als het gaat over iemand die in beroep gaat op het thema eigen kracht? Als een rechter dan zegt tegen de gemeente dat ze dat anders moet doen, denk ik

dat de SP ook graag heeft dat we naar de rechter luisteren. Laten we dat dan nu ook doen. Voorbeeld twee. Waarom zouden we onze eigen verordening niet kunnen aanpassen? Dat staat helemaal nergens. Dat claimt de SP-fractie, maar het staat er niet. Een tweede voorbeeld waarom wij niet van de SP wijsheid uitgaan bij dit stuk als het gaat over juridische zaken. Wij nemen dit stuk niet mee terug naar de fractie. Voor ons is het klip-en-klaar. Ik zou iedereen willen oproepen die met ons en met Lokaal Alternatief van mening is dat het helder is om dit dan als akkoordstuk door te voeren naar de raad. Dit theater gaan we niet nog een keer opvoeren; Voorzitter. Ik heb een vraag. -Oké. Eerst aan de voorzitter, want ik hoor hier framing.

SP Kerkrade

Ik denk dat het onze mening is en die mogen we blijven verkondigen. Of de PvdA het leuk vindt of niet. Dan had ik graag dat u als voorzitter zegt

Arie Gramsma

dat dit niet kan. Ik heb geen zin om me te laten veroordelen tot een theater of een framing van welke partij ook. We hebben hier regels afgesproken en daar moet ook de PvdA zich aan houden. Ter kennisgeving aangenomen. Ik ga die discussie niet aan, maar het is een puntje. Dank u wel. -Ik heb inhoudelijk

SP Kerkrade

nog een opmerking op de PvdA. -Een inhoudelijke vraag? Ja. Als de Partij van de Arbeid zich beroept op het juridisch geweten, hoe zit het dan met onze eigen verordening artikel 15 en 16 waarin staat dat we die verordening niet eenzijdig mogen aanpassen. Dat we daar eerst met allerlei mensen over moeten praten en dat goed moeten afstemmen of die het eens zijn

Arie Gramsma

of een woordje willen veranderen in de verordening? Dat hebben wij niet gedaan op deze manier. -Ik ga even naar meneer Gorissen.

PvdA Kerkrade

Wil u daar nog op reageren? -Dat heb ik zojuist al gezegd. Dit is een interpretatie van de SP, maar het staat er niet.

SP Kerkrade

Dan is deze discussie over hoe je het interpreteert, afgelopen. Ik heb de tekst hier voor me. -Dat kan zijn. Ik sluit het toch af. Wij gaan door naar BurgerBelangen.

Burgerbelangen

Dank u wel, voorzitter. Eindelijk. Ik moet zeggen dat de collega van de PvdA me veel gras voor de voeten heeft weggemaaid. Ik wil even één ding duidelijk maken. Iedereen die hier zit, wil het beste voor het individu waar het over gaat. Laat ik dat gewoon vaststellen. Er is hier niemand die daar tegen is. Dat vind ik het belangrijkste. Of ik nu een knopje naar links of rechts moet draaien om uiteindelijk een verordening op een fatsoenlijke manier voor de achterban te kunnen uitvoeren, vind ik een ander verhaal. Als de collega's op de uitvoeringsstoel dat nodig hebben om een beslissing te nemen, moeten we dat doen. Daarnaast moeten we niet vergeten dat die medewerkers voldoende bagage moeten hebben om goed en professioneel om te gaan met het individu. Als we daar nu aan twijfelen, dan hebben we dat al 20 jaar verkeerd gedaan. Zo simpel is die ook. Ik ga ervan uit dat empathisch gevoel ook uitmaakt of het links- of rechtsom wordt. Sorry dat ik het zeg, wethouder. Als je een twijfelgeval hebt, geldt voor mij artikel 5, dan kijk ik tussen de vingers en is het altijd in het voordeel van de cliënt. De wetgeving is vaak heel moeilijk uit te voeren. Dat was een terechte opmerking. Er zijn veel wetten die niet goed in elkaar steken, die zo divers zijn, die zo de diepte ingaan dat mensen die het moeten uitvoeren het niet meer kunnen uitvoeren. Daar moeten we vanaf. Dat ben ik helemaal met u eens. Ik denk dat we het daar allemaal mee eens zijn. Dat krijg je alleen niet van vandaag op morgen geregeld. Als ik op dit moment een wijziging nodig heb voor de uitvoering om in ieder geval verder te gaan in datgene waar ze mee worstelen, dan moeten we dat gewoon doen. Natuurlijk kunnen we in de tussentijd kijken wat dan die nieuwe verordening gaat worden. Het blijft altijd wijzigen. Wetgeving is altijd iets voor een paar jaar. Dan komt er iemand achter een bureautje en die schrijft weer een ander artikeltje. Dan is het weer anders en ingewikkelder. Laten we het daarover eens zijn. Waar het mij of ons om gaat, is dat die medewerker een verordening nodig heeft die hij kan uitvoeren. Dat moeten we zo snel mogelijk invoeren. Ik wil niet het bordje krijgen dat ik de vertragende persoon ben waarom er een jaar lang niets gebeurd is. Daar wil ik even voor waken. We gaan akkoord met dit stuk en steunen dat. Dank u wel.

Arie Gramsma

Mag ik een vraag stellen? -Een hele korte. Ik vind het een fantastisch betoog. Ik ben het voor 90% eens met uw betoog. Ik begrijp alleen niet de conclusie die u eruit trekt. Als u kijkt naar wat nu allemaal opgenomen moet worden volgens deze verordening, is het precies dat wat bijna niet te doen is om uit te voeren. Daarmee haal je elk empathisch gevoel en elke professionele inschatting weg, want dat kan met een regeltje niet overeenstemmen. Natuurlijk ligt het werk niet stil. Dat gaat ook niet stilliggen als we met zijn allen overleggen en beslissen in juni. Dan komt die hele verordening toch aan bod. -Stel de vraag. Waarom zouden we niet een paar maanden wachten en het echt goed doen zodat iedereen aan boord is?

Burgerbelangen

Meneer Dautzenberg? -Daar wil ik graag op antwoorden. Ik heb 44 jaar in de sociale zekerheid gezeten. Ik ben nu gepensioneerd. Ik weet alles over wetgeving en jurisprudentie. Ik weet heel veel over uitvoering. Ik wil u meegeven dat het niet zo is dat ik niet het begrip heb om te wachten. Het punt is dat mensen in de uitvoering hun zaken moeten kunnen blijven doen. Daarom sta ik erachter dat we dat nu doorzetten. Dat vind ik alleen maar een goede zaak. Voor mij is het heel helder en ik vind dat we dat moeten doen.

Arie Gramsma

Dank u wel voor het heldere antwoord. Dan ga ik naar meneer Schlenter.

Ouderenpartij Kerkrade

Dank u wel, voorzitter. Hoe begin ik? Hier hebben mensen een mening en die heb ik ook. Ik moet aangeven dat ik het betoog van de SP niet begrijp. De verwijzing naar de toeslagenaffaire raakt kant nog wal. Dan wil ik even aansluiten bij de positiviteit die de heer Gorissen heeft ingezet. De teneur van het agendapunt wat we nu bespreken is een verbetering. Dat heb ik in mijn eerste termijn aangegeven. Dat blijkt uit de stukken. Dat is van de zijde van de wethouder ook aangegeven. Dat is een verbetering van de situatie zoals die was. Een verbetering voor de jongeren, de ouders of de verzorgers van de jongeren. Het is een win-winsituatie. Het is een en al liefde en positiviteit die we hier voor ons hebben liggen. Is dit een technocratisch stuk? Ja. Deugt de Jeugdwet? Nee. Daar kan ons college niets aan doen. Dit is positief en ik heb al aangegeven wat de Ouderenpartij daarvan vind.

Arie Gramsma

Daar wil ik het bij laten. Dank u wel. -Helder. Ik kijk naar meneer Otten.

Hart voor Vrijheid

Alsnog een opmerking of een vraag? -Ik ben het eens met de opdracht van de rechter. Dat het aanpassen van artikel tien in onze verordening doorgevoerd moet worden.

VVD Kerkrade

Dank u wel. -Voorzitter, ik ben wat het inhoudelijke betreft helemaal eens met wat de heer Gorissen zei. Ik ben blij dat er op dit moment een heel liberaal standpunt zit. Dank daarvoor. Ik wil niet meedoen aan de ruzie tussen SP en PvdA, wat de woorden theater of framing betreft. Wat het wetsvoorstel betreft, stemmen we in.

Arie Gramsma

Dank u wel. Helder. CDA? -Dank u wel, voorzitter.

CDA Kerkrade

We gaan het ook kort houden. Ik denk dat voorgangers van ons het al heel goed verwoord hebben. We kunnen ons met name aansluiten bij de heer Gorissen en Dautzenberg. Het mag voor ons door als akkoordstuk. We hebben nog een korte vraag aan wethouder van Drunen. We hoorden hem zeggen dat geen kind tussen wal en schip mag vallen. Dat het een kernwaarde van u is. We zijn benieuwd of we dat als belofte kunnen interpreteren, aangezien wij als CDA u natuurlijk over enkele jaren hetzelfde compliment gunnen als meneer Wiermans heeft gekregen.

Arie Gramsma

Dat was de tweede termijn. Dan kijk ik even naar links. Meneer van Drunen, u wilt een antwoord geven op de vraag van het CDA? -Het staat in ons coalitiestuk.

Seat 5

Geen kind tussen wal en schip. Ik ben er 100% voorstander van.

Arie Gramsma

Dank u wel. Dan sluit ik dit onderwerp af. Alvorens dit definitief te doen, vraag ik of er nog mensen zijn die het als bespreekstuk door willen hebben naar de raad? De SP?

SP Kerkrade
We kunnen aankondigen dat we in ieder geval met een amendement gaan komen over de inhoud van de tekst, want daar hebben we het nu niet over gehad. Dat heeft u aangegeven in uw brief, heb ik gezien.

Arie Gramsma
Misschien dat we ook met een motie komen. -Dat zien we op dat moment. Dan gaat het nu als akkoordstuk door naar de raad. De griffie vraagt wat dat voor motie moet worden? Die gaat over of we die verordening nu wel of niet moeten vaststellen. Ik had nog iets, maar dat heb ik even niet paraat. Het maakt niet uit. -Dat was een verhelderende vraag van deze tafel. Alvorens we verder gaan met het volgende onderwerp, stel ik voor dat we een korte pauze maken van vijf minuutjes. Ik schors de vergadering voor 5 minuten. [stilte 02:12:28-02:17:41]

7.4 Ontwerpbesluit Rekenkamerrapport burgerparticipatie

Arie Gramsma
Zit iedereen weer op zijn plaats?

7.3 Ontwerpbesluit initiatiefvoorstel referendumverordening

Arie Gramsma
Ik ga starten. Agendapunt 7.3 Ontwerpbesluit Initiatiefvoorstel referendum verordening. Voor deze behandeling sluit wethouder Roland aan en wordt ambtelijk ondersteund door de heer Habets. Dit voorstel is een initiatiefvoorstel vanuit de fractie van Hart voor Vrijheid. Op dinsdag 7 januari jongstleden heeft een informatiebijeenkomst plaatsgevonden over onder andere dit initiatiefvoorstel Referendum verordening. Een tweetal openstaande vragen uit die informatiebijeenkomst zijn door het college beantwoord en toegevoegd aan de stukken voor deze behandeling. Er is gekozen om aan te sluiten bij het VNG-modelverordening, aangevuld met lokale omstandigheden. Aan de raad wordt straks gevraagd de Referentie Referendum Verordening Gemeente Kerkrade 2025 vast te stellen. Is er eerst behoefte aan de wethouder voor een kleine toelichting?

Seat 6
Mijn rol is hierin heel erg beperkt. Het is aan de raad om daarover te beslissen. Wij hebben een advies gegeven. We hebben geprobeerd om de leesbaarheid iets te verbeteren. Als de raad van mening is het VNG-model te gaan volgen, dan is dat aan de raad. Mijn rol is beperkt vandaag.

Arie Gramsma
Helder. Dank u wel. Dan is er een amendement ingediend door Lokaal Alternatief. Ik begin de eerste termijn met de fractie van Lokaal Alternatief voor een toelichting van het amendement.

Lokaal Alternatief
Aan u het woord mevrouw Szalata. -Dank u wel, voorzitter. Op de eerste plaats willen we de heer Otten complimenteren met dit initiatiefvoorstel. Wij zijn ook op uw pad. We hebben inderdaad een amendement ingediend. Als het gaat om het aantal ondersteuningsverklaringen van het inleidend en definitief verzoek, willen we toch graag het VNG-model volgen, omdat dat volgens ons is volgens het democratisch principe. We vinden het belangrijk om het in percentages te doen van het aantal kiesgerechtigden en niet in aantallen. -Dank u wel

Arie Gramsma
voor deze toelichting. Dan gaan we even kijken wat uw collega's daarvan vinden en dan gaan we door met de PvdA. De heer Gorissen. -Voorzitter, dank.

PvdA Kerkrade

Allereerst denk ik dat het vooral op zijn plek is om te starten met complimenten voor het indienen van überhaupt een Initiatiefvoorstel. Ik denk dat het redelijk uniek is in deze raad. Wat mij betreft, past dat bij het beeld dat deze periode aan deze raad kleeft. Namelijk dat de raad actiever zijn eigen rol gaat pakken. Over de referendumverordening zelf. Kijkend naar het voorstel moet ik bekennen dat het voor onze fractie een hele moeilijke is. Dat is een persoonlijke overweging die ik daarin meegeef. Hoe kijk je tegen het instrument referendum aan? Ik zie die zo dat het in theorie extreem democratisch is, maar in de praktijk vaak juist het tegenovergestelde effect kan bewerkstelligen. Dat kan gebeuren doordat een onderwerp dat toch vaak heel complex is en waar veel materie achter zit waar jij je in moet verdiepen voordat jij je daar een beeld van kunt vormen, ook heel vatbaar is voor het kapen door populisme en oneliners. Dat je daarom al heel snel geneigd bent om ergens voor of tegen te zijn, terwijl er veel meer achter zit. Dat hebben we al een paar keer gezien in het land en het maakt dit voor onze fractie een hele lastige overweging. Wat doe je hiermee? Ik kan daarom ook alvast verklappen dat we nog geen standpunt hebben ingenomen. Dat we deze beraadslaging afwachten, de input van de andere fracties meenemen en daar op een later moment in de raad op terug gaan komen, omdat het gewoon te complex is. We willen niet over één nacht ijs gaan. In de nota van toelichting staat een terechte constatering dat een opkomstpercentage van 43,3% bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen ontzettend laag is. Hoe legitimeer jij je eigen gemeenteraad daarmee en de besluiten die je neemt? Dat is een terechte constatering en een zorg die we allemaal hebben. Die onderschrijven we ook. Daarmee zou je wensen dat het opkomstpercentage boven die 50% komt. Dat roept bij onze fractie de vraag op of dat niet ook een vereiste zou moeten zijn voor een referendum? Als je als burger de kans hebt om je direct uit te spreken over een bepaald onderwerp en het maakt even niet uit waar het over gaat, vind je dan niet dat een opkomst van 50% een minimale vereiste zou moeten zijn voor een referendum? Dat is een vraag die ik aan iedereen zou willen stellen. Eigenlijk geldt daarmee hetzelfde voor het referendum als je vindt dat een gemeenteraad geen zwaarwegende besluiten zou moeten kunnen nemen als het opkomstpercentage onder de 50% is? Dat wil ik u allen vanavond vragen. Wij hebben als PvdA verder nog niet direct een standpunt ingenomen. We hebben veel twijfels omdat we de voordelen zien van een referendum, maar ook de nadelen. We zijn erg benieuwd hoe de andere fracties daar vanavond tegenaan kijken. Dat in eerste termijn. -U had een verhelderende vraag?

SP Kerkrade

Bedoelt de Partij van de Arbeid dat ze graag in de verordening opgenomen hebben dat minstens 50% moet meedoen aan het referendum en het dan pas geldig is? Dan moeten ze een amendement maken. Of bedoelt u dat anders? Dan heb ik het namelijk niet goed begrepen.

Arie Gramsma

Dan zal meneer Gorissen dat even kort toelichten.

PvdA Kerkrade

Dat zou het resultaat kunnen zijn als we dat hier vinden. Mijn constatering is dat in de nota van toelichting wordt gezegd dat geen meerderheid van de kiesgerechtigden deze raad heeft gekozen. Dat is een bezwaar en dat deel ik. Maar de vraag die ik aan u allen stel is: geldt dat dan ook niet voor het referendum? Als wij met een aantal fracties vinden dat het inderdaad zo is, zouden we met een amendement moeten komen om dat te wijzigen. Aangenomen dat we überhaupt voor gaan stemmen, maar dat weet ik even niet. Dat zou het gevolg kunnen zijn. Ik wil vooral de vraag aan u allen stellen of u dezelfde overwegingen hebt als onze fractie? Dat in eerste instantie. -Helder. Ik ga door.

Ons Kerkrade

Dank u wel, voorzitter. Vanuit onze fractie ook onze complimenten aan de heer Otten voor het indienen van deze verordening. Er is heel veel werk aan vooraf gegaan. Dus ook complimenten aan de griffie voor de steun die ze verleend hebben. Het is fijn te horen dat de Partij van de Arbeid al een beetje een politieke mening geeft over wat een referendum inhoudt. Ik kan me vinden in de zorgen die meneer Gorissen aanbrengt voor het referendum. Misschien is het nog jeugdig enthousiasme dat ik denk dat een referendum ook juist de manier kan zijn om burgers meer politiek betrokken te krijgen. Zo zijn ze in de toekomst beter ingelezen in bepaalde stukken, zodat juist in de lange termijn misschien betere beslissingen genomen worden. Ik erken het risico dat het gekaapt kan worden. Noem het maar jeugdig enthousiasme. Over die 51%. Ik geloof dat we er op de informatieavond al een discussie over gehad hebben. Ik geloof dat toen het advies gegeven is dat 51% moeilijk te hanteren is, omdat het in de gemeente nog een lokaal referendum kan zijn dat betrekking heeft op kleinere stukken in de stad. Het kan dat ik me dat niet goed herinner. Dat daarom de 51% moeilijk hanteerbaar was? Over het algeheel kunnen we instemmen met de verordening zoals die voorligt.

Over het amendement van Lokaal Alternatief. Persoonlijk kunnen we die ook steunen. We zien dat het gebruik van percentages preferent is over het gebruik van absolute getallen. Mede ook zodat je niet in de toekomst misschien elk jaar de aantallen moet wijzigen. Percentages blijven mooi constant op die manier. We zouden iets voor de precisie willen vragen. Volgens mij gaat het dan om 38.000 kiesgerechtigden op dit moment bij de gemeenteraadsverkiezingen. Is dat het precieze aantal, zodat we weten met welke aantallen we nu starten als we die percentages aanhouden?

Arie Gramsma

Dat was hem. Dank u wel. -Dank u wel. Ik kijk naar BurgerBelangen. De heer Pouwels.

Burgerbelangen

Dank u wel, voorzitter. Het is inderdaad een heel goed voorstel van de heer Otten. Meneer Struven heeft het heel mooi verwoord. Ik denk dat we volledig kunnen aansluiten. De presentatie van 1 oktober was heel helder. Wij gaan ook akkoord met het amendement van Lokaal Alternatief. Het is een hele mooie middenweg. Dat wordt benoemd. Meneer Gorissen stelt de vraag wat we er van vinden als het gaat over 50%. We hebben een discussie gehad binnen de fractie vorige week. We denken dat 50% niet haalbaar is. Dan is er geen mogelijkheid om een referendum te houden, omdat het aantal gewoon veel te groot is. Dat is even de mening van BurgerBelangen.

Arie Gramsma

Dank u wel. Meneer Schlenter. -Dank u wel,

Ouderenpartij Kerkrade

voorzitter. Met dit initiatiefvoorstel kunnen we de ultiemste vorm van directe democratie in Kerkrade in de vorm van een raadgevend referendum weer invoeren. Ik hoop dat de heer Otten niet naast zijn schoenen gaat lopen na al die dankbetuigingen en complimenten. Ook van de zijde van de Ouderenpartij een woord van dank en een kleine buiging richting de heer Otten van Hart voor Vrijheid. Dat is dan ook zijn plaats voor de indiening van dit voorstel. Ook de Ouderenpartij draagt burgerparticipatie in de meest brede zin des woords een warm hart toe, waardoor dit voorstel in beginsel op onze steun kan rekenen. Dit met inbegrip van de aanbevelingen van het college. Ten aanzien van het amendement van Lokaal Alternatief zou ik graag een reactie van de wethouder willen hebben en mogelijk ook van de heer Otten. Ik weet niet of de heer Otten daar een mening over heeft en of hij die prijs wil geven.

Arie Gramsma

Dat verneem ik zo meteen. Tot zover, voorzitter. Dank u wel. Wie weet nu al. -Dank u wel, voorzitter.

Hart voor Vrijheid

We zijn met dat referendum gekomen omdat we dat uitermate geschikt vinden als burgerparticipatie. De burgers worden hiermee serieus genomen, vind ik zelf. Er stond in de vorm van het VNG-ontwerp, omdat je daar een eigen invulling aan kon geven. We hebben het die 250 en die 1500 gegeven, omdat het duidelijk was voor de mensen in Kerkrade hoeveel stemmen we nodig hadden als we de eerste ontwerpen proberen in te dienen. Die 1500 zijn voor een definitief referendum. We kunnen meegaan dat het amendement van Lokaal Alternatief in percentage uitgedrukt wordt. Daar hebben we geen bezwaar tegen. We hebben als Hart voor Vrijheid wel problemen met de invulling zoals het college heeft gegeven. Door allerhande vereenvoudigingen te maken, zijn sommige dingen wel en sommige dingen niet juist uitlegbaar. Hetzelfde wat de SP daarstraks zei van artikel tien. Daarom hebben we zo veel mogelijk het VNG gevolgd, zodat er juridisch weinig te marchanderen is naar links en rechts. Vandaar dat we voorstellen het VNG-artikel zoals wij het hebben voorgesteld, te volgen, inclusief het amendement van Lokaal Alternatief.

Arie Gramsma

Dank u wel. Korte vraag. -Nu ben ik een beetje in de war. Als u akkoord gaat met het amendement van Lokaal Alternatief, zegt u het percentage te wijzigen. U zegt 1500 en 250. Volgens mij ging het allemaal via de voorzitter. Ik snap jullie enthousiasme enigszins,

Hart voor Vrijheid

maar we houden ons er een beetje aan. -Volgens mij staat hier in artikel vijf lid één: ten minste 250 ondersteuningsverklaringen. Dan mag je verder. 1500 in de tweede fase. Dat is een lekker helder getal. Dan hoef je niet te rekenen. Het is altijd hetzelfde. U wilt nu Lokaal Alternatief volgen. Die percentages komen uit op beduidend meer ondersteuningsverklaringen. Ik hoop dat u zich dat realiseert? Daarmee ligt de drempel om een referendum te starten een stuk hoger. Dat lijkt me strijdig met wat u beoogt? -Meneer Otten.

Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat u inschat dat ik de cijfertjes niet kan lezen. Het college heeft een voorstel gedaan en een vereenvoudiging van allerhande artikels. Daarin zeg ik het VNG-voorstel te volgen, omdat dat juridisch is dichtgetimmerd. Dan moet ik consequent blijven en voor het amendement ook het VNG volgen. Ik heb er een persoonlijke invulling ingegeven. Als de meerderheid van de raad voor het percentage staat, ga ik daarmee akkoord. Mij is belangrijk dat het referendum besluit er komt. Het maakt ons niets uit of daar iets meer of iets minder steunbetuigingen moeten zijn. Als de burger maar de mogelijkheid heeft in referendum te gaan.

Arie Gramsma

Helder. Dank u wel. Ik ga door naar meneer Creuse, VVD.

VVD Kerkrade

Dank u wel, voorzitter. We staan er toch wel wat anders in. Ik onderschrijf ook de kritische noten die de PvdA verwoord. Er zitten wat knelpunten. Het gaat ook over de voorhanden zijnde kennis op basis waarvan besluiten kunnen worden genomen. Afwegingen worden gemaakt door burgers. We hebben ook landelijk gezien dat referenda hele verrassende uitkomsten kunnen laten zien. Zeker op het moment dat ze bindend zijn, dat ze nogal wat reuring kunnen veroorzaken. Waarbij jij je achteraf kunt afvragen of het destijds een goed besluit was. Domweg omdat niet alle informatie van een referendum vaak aanwezig is bij de mensen die gaan stemmen. Verder staat er een aanname in dit stuk. We zitten met een hele lage verkiezingsopkomst bij de gemeentelijke verkiezingen. Als ik het niet goed heb gelezen, hoor ik het graag terug. Maar er wordt gesuggereerd dat een referendum vaak wordt gezien als een manier om daar aan te kunnen sturen. Ik denk dat het een desillusie is. Wat gebeurt er als de opkomst bij een referendum minimaal is? Wordt de uitslag dan geaccepteerd door de gemeenteraad? Ik kan me voorstellen dat de gemeenteraad dan een ander besluit neemt. Is de raad zich dan bewust van het feit dat het een niet bindend advies betreft. Dat het ook kan betekenen dat de uitslag genegeerd wordt door de raad. Is de raad zich bewust wat het effect is op de mensen die de moeite hebben genomen om op te komen bij dat referendum? Dat wil ik toch eventjes meegeven. We zijn de partij van de financiën. Is het college zich bewust van de kosten van het organiseren van een referendum? Stel dat er behoefte is aan veel meer referenda. Die moeten georganiseerd worden, omdat je die drempel haalt. Wat zijn daar de effecten van? Heb je daar aan de voorkant een overzicht van voordat je straks geconfronteerd wordt met hele hoge kosten? Dank u wel. -Voorzitter. Een vraagje

Hart voor Vrijheid

voor meneer Creusen. U weet dat het een advies blijft? Het is geen definitief iets. -Meneer Creusen.

Arie Gramsma

Het blijft een niet bindend advies. Zo staat het er letterlijk in. Het kan zijn dat de gemeenteraad een andere afweging maakt. Ik ben benieuwd wat de reactie is van burgers als u een referendum negeert. Die zullen teleurgesteld zijn. Dan krijg je een averechts effect als het effect dat we nu juist beogen met elkaar. We zijn trouwens wel voorstander van burgerparticipatie. Laat dat helder zijn. Ook het right to challenge overheidsparticipatie zijn allemaal middelen om burgers meer te betrekken dan wat we hen als representatieve democratie kunnen bieden. Er zitten toch heel veel haken en ogen in een referendum. Ik heb de indruk dat we daar te weinig van doordrongen zijn.

Hart voor Vrijheid

Mag ik een vraag stellen? -Zeker.

Arie Gramsma

Het is het uitnemend middel dat de burgers zien waar ze op dat moment voor gestemd hebben. [onhoorbaar 02:36:56] Het kan voor de diverse partijen een negatief gevolg hebben, maar ze weten wat voor vlees ze in de kuip hebben.

VVD Kerkrade

Ik zag net rechts een hand.

Ons Kerkrade

Eerst even naar meneer Struver. Het lijkt alsof de VVD landelijk gaat lobbyen voor een bindend referendum, als ik het zo hoor. U heeft het erover dat het college moet weten wat een referendum gaat kosten. Het antwoord op de vragen was toch dat als een referendum georganiseerd moet gaan worden, dat het aan de raad is om uiteindelijk het budget te gaan vinden. Dat is een verantwoordelijkheid die bij ons komt te liggen en niet zozeer bij het college. -Helder. Meneer Creusen.

VVD Kerkrade

Als je burgers voorhoudt dat ze een referendum kunnen en mogen organiseren, kun je op voorhand vaak op basis van financiën niet uitsluiten dat je het niet gaat doen. Begrijp je wat ik bedoel? Dan ben je eigenlijk moreel verplicht om het wel te doen. Dus dat is het risico waar ik voor een keer opgericht.

Arie Gramsma

Dan ben ik heel benieuwd wat het CDA daar van vindt.

CDA Kerkrade

Dank u wel, voorzitter. Het CDA heeft de input uit de informatiebijeenkomst in de fractie besproken. We maken hier nogmaals de opmerking dat de aanleiding om te komen tot niet de lage opkomst bij de verkiezingen moet zijn. Die koppeling wordt in de nota van toelichting namelijk nog steeds gemaakt. We vinden het belangrijk dat in de communicatie duidelijk wordt gemaakt dat het een raadgevend referendum is. Het amendement van Lokaal Alternatief kunnen we steunen. Ons inziens is het een verbetering aan het huidig voorstel. Burgers op deze manier meer invloed geven, vinden we een goede zaak. Hopelijk draagt dit bij om de politiek in de toekomst een stukje dichter bij de burger te brengen. Als laatste nog even aanhaken op de PvdA. We kunnen ons verplaatsen in de zorgen en zien ook de voor- en nadelen in. Wij als partij zien echter iets meer voor- dan nadelen en kunnen daarom instemmen.

Arie Gramsma

Dank u wel. Wie mag ik het woord geven van de SP?

SP Kerkrade

Mevrouw Laumann. -Dank u wel, voorzitter. Ook wij vinden het een heel mooi voorstel dat hier voorligt. Ik hoor de argumenten. Gedeeltelijk kan ik me daar iets bij voorstellen. Aan de andere kant is het opkomstpercentage 43%. Dan zouden we nu geen besluiten meer moeten nemen. Dat is één punt. Het tweede punt is dat het zou kunnen bevorderen dat de burgers zich meer betrokken voelen en dat ze ook meer dingen willen doen voor de gemeente. Het is niet zo dat we hier ieder jaar een referendum gaan houden. Een referendum is iets wat je alleen doet in hele uitzonderlijke gevallen. Je peilt niet ieder jaar wat de burgers daarvan vinden. Ik heb in de informatieavond aangegeven wat CDA zegt. We vinden dat veel meer in de tekst en veel vaker moet worden opgenomen dat het gaat om een raadgevend referendum en niet om een besluitvormend referendum. Dat is toegezegd toen. Ik ga ervan uit dat het gebeurt. Ik denk dat burgers heel vaak enthousiast zijn en ze dan maar een beetje lezen. Of ze denken dat ze een referendum houden en dat is het. Dat is het dus niet. In tegenstelling tot de fracties die de zorg hebben, zou ik willen zeggen om het gewoon te doen. Het is niet zo dat we volgend jaar een referendum gaan houden. Dat is voor uitzonderlijke gevallen hier en je kunt burgers alleen maar stimuleren. Dat denk ik echt. Het moet juist aanleiding geven om meer mee te krijgen en burgers een stem te geven in deze gemeente. Dat vinden wij als SP in ieder geval heel belangrijk. Wat het amendement betreft, hoor ik de heer Otten zeggen dat het hem niets uitmaakt als het referendum er maar doorkomt. Dan zijn we klaar.

Hart voor Vrijheid

We zaten nog in dubio. Willen we dat of dat? Dan laat ik het amendement voor wat het is.

Arie Gramsma

Meneer Creusen had een verhelderende vraag aan mevrouw Laumann.

VVD Kerkrade

Dat is een mooie opmerking die u maakte. Je wilt mensen erbij gaan betrekken. Ik weet niet of het referendum het geschikte middel is. Als we kijken naar het Burgerberaad. Ik refereer hier aan het G1000 platform. Volgens mij is de gemeente Maastricht hier nu mee begonnen in het kader van de binnenstad en de uitdagingen die daar liggen. Dat is een ontzettend mooie werkvorm waarbij je met de ambassadeurs uit de gemeenschap en mensen die interesse hebben heel gemêleerd samen aan de tafel zit. Je geeft daar ruim de tijd voor, zodat je dat er een informatie-uitwisseling komt. Zo'n burgerberaad kan een advies geven richting de raad in de vorm van een presentatie. Dit werkt denk ik veel beter op de democratische waarden waar we voor staan dan een referendum waar je voor of tegen bent.

Arie Gramsma

Dat wil ik eventjes meegeven. -Dank je wel. Dat is prima. Meneer Otten als laatste. -We hebben aangegeven

Hart voor Vrijheid

in het referendum en het voorstel dat er meervoudige vragen gesteld kunnen worden.

SP Kerkrade

Ik heb een voorstel. U stelt nu nog één vraag. Ik wil graag reageren. -Luister even naar mij. U stelt nog één vraagje en dan is het misschien zo dat wij in één termijn klaar zijn. Stel heel kort je vraag. Dadelijk een tweede termijn. -Ik heb een reactie op wat de heer Creusen zei. -Dan

Arie Gramsma

kunt u dat nu doen en dan gaan we naar de reactie van de collegetafel. -Ik begrijp het standpunt van de VVD en ga daar gedeeltelijk in mee. We kunnen het hebben over een burgerberaad. Daar hoeven we elkaar niet te bijten. De raad stelt het onderwerp en de vragen vast waarover het referendum gaat. Het is niet aan de burgers. Dat doen wij voor de duidelijkheid. De burgers zeggen alleen ja of nee. Het burgerberaad boeit me wel. Dank u wel. Dank u wel voor de uitleg. Ik ga naar meneer Roland.

Seat 6

Die zit te popelen. -Ik blijf altijd heel rustig. U vroeg naar mijn reactie over het amendement. Ik kan heel simpel zijn. We hebben als college u iets aangeboden. Dat wijkt af van hetgeen bij de VNG staat. Maar het meest democratische is dan inderdaad om de VNG over te nemen ten aanzien van het referendum. Dan moet jij je daaraan houden. Dan komt dat stukje van Lokaal Alternatief erbij, want het VNG adviseert om de lijn van Lokaal Alternatief te volgen. Dan wil ik nog even reageren op de dekking. Die vraag werd door julliezelf beantwoord. De raad moet uiteindelijk naderhand een keuze maken waar ze het geld vandaan halen om dat referendum te gaan betalen. Dan moet je misschien iets anders laten om dat referendum uit te kunnen voeren. Meer heb ik niet toe te voegen.

Arie Gramsma

Dank u wel. Dan ga ik nu even rondkijken. Is er behoefte aan een tweede termijn? PvdA. Zoals in de eerste

PvdA Kerkrade

termijn al aangekondigd, hebben we nog geen standpunt ingenomen. Dat doen we in de aanloop naar de gemeenteraadsvergadering. Mocht dit misschien een akkoordstuk worden door de anderen, zullen we onze input leveren via bijvoorbeeld een stemverklaring. Het gaat ons met name niet alleen maar om of wij voor of tegen het initiatiefvoorstel zijn, maar ook hoe we in de discussie staan tussen het amendement van Lokaal Alternatief, de getallen die in het initiatiefvoorstel staan en de reactie van het college. Daar staan nog wat extra mitsen en maren van het college waar we iets in zien. Zo staat er in het originele voorstel als ik het goed heb niets over een drempelbedrag van 1 miljoen. Als wij burgers iets vragen of burgers komen zelf met een onderwerp dat over een 4 miljoen gaat en we zeggen dat het financieel onverantwoord is, dan vergroot je inderdaad die kloof tussen burger en politiek. Dit terwijl je juist die kloof wil dichten. Daar willen we straks nog onderling over bakkeleien voordat we dat hier in de raad gaan doen. Ik wil nog één correctie meedelen

Arie Gramsma

op wat de SP aangaf. In het voorstel staat wel dat een referendum mogelijk is met meerdere antwoorden. Dus niet alleen maar voor en tegen. Dat kan alleen als de raad zelf initiatief neemt. Als de burgers initiatief nemen, is het voor of tegen. Zo staat het in het voorstel.

CDA Kerkrade

Nog een vraag van het CDA. Misschien ter aanvulling op meneer Gorissen om het mee terug te nemen naar de fractie. Goed punt dat er een drempelbedrag wordt genoemd door het college en dat het nu in deze verordening niet staat. We hebben burgerparticipatie hoog in het vaandel. Dat het ambtelijk apparaat in een vooroverleg als er aanvragen binnenkomt bij bedragen die gaan over € 5000 of € 10.000, misschien die bewoners op het pad kunnen zetten dat het meer iets voor een enquête, social media of andere methode is. Ik wil jullie meegeven dat het drempelbedrag niet per se nodig is om het dicht te timmeren. -Dank u wel.

PvdA Kerkrade

Ik mag daarop reageren? -Zeker.

Hart voor Vrijheid

Het gaat mij er niet om dat het € 5000 of € 10.000 is en we dat op een andere manier op kunnen lossen. Het gaat erom dat als er een referendum zou worden gehouden waarin men kiest voor iets wat 5 miljoen gaat kosten en we dat niet kunnen verantwoorden, dan gaan we tegen een raadgevend referendum in. Dat kan de kloof tussen burger en politiek vergroten. We willen die verkleinen. Het gaat me niet om kleine bedragen. We kunnen niet verwachten van burgers dat de hele begroting van voor tot achter bekend is. We kunnen dus geen

vraag voorleggen die gaat over onnoemelijk grote bedragen. Dat is het drempelbedrag waar we niet boven kunnen gaan. Het gaat niet om de onderkant.

Arie Gramsma
Dank u wel. -Mag ik hier even op reageren?

Hart voor Vrijheid
Ja. -In ons voorstel staat namelijk dat we de begroting helemaal buiten schot laten. Dat drempelbedrag is bij ons niet van toepassing. Daar kun je geen referendum over houden. -Wilt u daarop reageren?

PvdA Kerkrade
Ja. Ik heb dat zo geïnterpreteerd dat we niet de burgers een advies laten geven over of een begroting moet worden aangenomen of niet. Dat is iets anders dan een besluit dat hier al dan niet voorligt over iets wat iets extra kan kosten. Dat is iets anders dan de begroting voorleggen. Zo heb ik het geïnterpreteerd in het initiatiefvoorstel. Dat is anders dan wat het college voorstelt. Dat is mijn interpretatie. Het kan dat die anders bedoeld is. Daar gaan we luisteren of anderen dat ook zo zien. Ons Kerkrade niet. BurgerBelangen ook niet. Dan kijk ik naar meneer Schlenter. -Ik had inderdaad in de eerste termijn

Ouderenpartij Kerkrade
nog geen antwoord gegeven op de vraag die de heer Gorissen heeft gesteld. Hij vroeg de partijen om te reflecteren op de zorgen die hij heeft geuit. Die zorgen kunnen we op zich delen. Toch vinden we inderdaad het belang van dit middel groter. Die participatieladder bestaat uit verschillende zaken. Ik denk dat de gemeente Kerkrade er goed aan doet om alle middelen voor zover van toepassing in te zetten om die kloof met de burger proberen te dichten. Naar onze mening geven de aanvullingen door het college een bepaalde duidelijkheid. Ook dat er bepaalde zaken niet voor referenda in aanmerking komen. Dat kunnen we steunen. In principe kunnen we ook het amendement van Lokaal Alternatief steunen.

Arie Gramsma
Dank u wel. -Dank u wel, meneer Otten.

Hart voor Vrijheid
Wij blijven bij ons voorstel dat we de referendumverordening helemaal volgens het VNG willen volgen, omdat het juridisch helemaal is dichtgetimmerd. Er is door alle gemeenten en alle juristen naar gekeken. Het is niet voor twee dingen uitlegbaar. We opteren graag dat het VNG-voorstel helemaal gevolgd wordt.

Arie Gramsma
Helder. Meneer Creusen. -Dank u wel, voorzitter.

VVD Kerkrade
Ik was een beetje duidelijk. We hebben toch wel onze twijfels. We raden dit ontwerpbesluit af. We zijn tegen dit besluitontwerp in het kort. -Dank u wel.

SP Kerkrade
Dan kijk ik even naar het CDA. -Dan heb ik een vraag aan de VVD. Dan wil ik heel graag weten waar u zo bang voor bent? Het zijn toch burgers die duidelijk maken... Als u wel voor burgerraden bent en dit niet wil, vind ik dat wel heel ver gaan eerlijk gezegd.

VVD Kerkrade
Dat kunt u inderdaad vinden. Voor ons is zorgvuldigheid een heel belangrijk punt. Het gaat vooral over informatievoorziening. Er zijn betere vormen, bewezen vormen ook actueel. Ik refereerde al aan het Burgerberaad. Er zijn vormen die wat dat betreft in onze optiek beter zijn. Die zouden we graag ter sprake brengen en niet het referendum. De VVD vindt traditie met het referendum. Daar bedoel ik dan specifiek het correctief referendum. De ouderen onder ons zullen zich misschien nog de nacht van Wiegel herinneren van 18 op 19 mei 1999. Toen was de VVD ook zo verstandig in de vorm van Hans Wiegel om tegen het correctief referendum te

Arie Gramsma
stemmen. -Dat was einde van het reclamepraatje.

Hart voor Vrijheid
Meneer Otten. -Ik vind dat de VVD hiermee gelijk een onvermogen geeft aan alle stemmers in Kerkrade.

VVD Kerkrade

Dat ziet u helemaal verkeerd, maar ik geef graag een uitnodiging om het gesprek aan te gaan. -Ik kijk eventjes naar mevrouw Wevers.

SP Kerkrade

Die gaat nog heel rustig vertellen wat ze ervan vindt. Ik heb toch een aantal dingen. Ik wist niet dat we hier nog een Wiegel adept hadden. Ik mocht de man wel, maar laten we het niet over zijn opvattingen hebben. Als wij burgers een vraag voorleggen of ze komen zelf met een vraag, dan moeten we ons wel realiseren dat we in principe bereid zijn om uit te voeren wat die burger wil. Dat vind ik belangrijk. Als je van tevoren al denkt dat we het niet doen, hoef je geen referendum te houden. Dan ben je de burger bij voorbaat aan het belazeren. Vandaar dat ik toch denk aan dat opkomstpercentage waar de Partij van de Arbeid het over had. Het is natuurlijk wel raar als wij een referendum houden en dat aannemen als er slechts 30% komt opdagen. Als je dat opkomstpercentage van tevoren inzet dat het er minimaal zoveel moeten zijn, moet je daarnaar streven. Dan moeten degenen die dat referendum erdoor willen hebben er heel hard hun best voor doen. Dat is een.

Arie Gramsma

Meneer Creusen had een verhelderende vraag aan mevrouw Wevers?

VVD Kerkrade

Een Hans Wiegel adept antwoord: waarom stemt u niet tegen het besluitontwerp als ik u zo hoor? Dat is precies wat ik bedoel.

Arie Gramsma

Nee. Als we een referendum hebben, moeten we met zijn allen ons best doen. Ik vind het heel belangrijk om te horen wat burgers willen. Voor het Vie gebouw hebben we voorgesteld een referendum te houden. Dat durfde de rest van de raad niet aan uit angst dat het mogelijk wel eens negatief uit zou kunnen pakken. Hadden we dat maar gedaan zeg ik nu. Dan hadden we dat geld niet uitgegeven en hadden we daar hele mooie dingen van kunnen doen. -We zitten een klein beetje in de geschiedenis. Ik had graag dat we naar het punt gaan waar het over gaat. -Ik ga naar dat punt. Als we bang zijn voor populisme, kan iedere partij daar stappen in zetten en zijn voorlichting in doen. Ik denk dat het een heel goede manier is om de mensen juist wel bij de politiek te betrekken. Dat mag je niet zeggen. Als ze zien dat we een referendum hebben en we doen wat ze zeggen, dan komt er weer betrokkenheid. We moeten het vertrouwen wat bijna niemand meer heeft in de politiek weer terug zien te winnen. Dit lijkt mij een hele goede manier om dat terug te winnen. Uw standpunt is helder. Dank u wel. Dat was de tweede termijn. Wat gaan we hiermee doen?

PvdA Kerkrade

Mag ik daarin een voorstel doen? -Dat mag. Ik zou willen pleiten om dit sowieso tot een bespreekstuk te maken, want er liggen nu drie opties voor. Het oorspronkelijke, een amendement en een reactie van het college. Ze hebben een menukaart met verschillende keuzes. Ik kan me voorstellen dat dit met een akkoordstuk vrijwel onmogelijk wordt.

Arie Gramsma

Dus ik pleit voor een bespreekstuk -Dat mag u. Ik had wel begrepen dat het amendement breed gesteund werd. Dat staat er even los van. Ik kijk even naar de partijen. Ik vraag heel simpel wie ervoor is om dit als bespreekstuk naar de raad te laten gaan? Dat zijn in dit geval drie partijen. Dan gaat het als bespreekstuk door naar de raad. Dan sluit ik tevens dit onderwerp af. Dan gaan we naar ons laatste agendapunt. Dat is het Ontwerpbesluit Rekenkamerrapport Burgerparticipatie.

7.4 Ontwerpbesluit Rekenkamerrapport burgerparticipatie

Arie Gramsma

Meneer Roland zit er al. Hij is weinig aan het woord geweest. Dat zit hem helemaal niet goed. Dat zie ik. Op dinsdag 7 januari heeft er een informatiebijeenkomst plaatsgevonden over onder andere het Rekenkamerrapport Burgerparticipatie. De informatiefase hebben we daarmee afgerond. De raad heeft de gelegenheid gehad vragen te stellen aan de Rekenkamer en met hen van gedachten te wisselen. De Rekenkamer heeft het rapport tijdens deze informatieavond dan ook aangeboden aan de raads- en

commissieleden. Nu rest ons in deze commissiebehandeling alleen nog het debat om al dan niet de conclusies en aanbevelingen uit dit rapport over te nemen. Er zijn vooraf technische vragen ingediend en die zijn beantwoord. Dan is mijn vraag aan de portefeuillehouder of die hier een inleiding op heeft? -Ja. Dan kan ik namelijk de motie

Seat 6

en het amendement in één keer meenemen. Ik heb mijn leven gebeterd. Less is more. Ik probeer meer te luisteren en minder te zeggen. Misschien is dat wel goed. Even een motie. We hebben inderdaad een interessante avond gehad bij de evaluatie van dit Rekenkameronderzoek. Daar hadden we van tevoren ook de evaluatie van burgerparticipatie. Er zijn wat zaken in elkaar over gegaan. Er is een motie om dus meer duidelijk te maken in onze collegestukken dat niet van toepassing er niet meer komt te staan. Deze motie draagt onder meer bij aan een transparante verantwoording in ons beleid rondom burgerparticipatie. Door helder te maken waarom participatie wel of niet wordt toegepast, versterken we het vertrouwen van onze inwoners en bieden we de raad de mogelijkheid om ook efficiënt en effectief te controleren. Tegelijkertijd wil ik nog even meedelen dat we moeten waken voor onnodige administratieve lasten en ervoor zorgen dat de onderbouwing daadwerkelijk Inhoudelijke bijdrages gaan worden van de doelstelling. Ik ondersteun deze intentie van de motie. Ik zie het als een kans om de inzet van burgerparticipatie verder te professionaliseren. Ten aanzien van het amendement van Lokaal Alternatief. Ze stellen een amendement waarin het college de opdracht te geven om de aanbevelingen op een zodanige manier uit te werken dat burgers, ambtenaren, het college en de raads- en commissieleden alle lopende en afgeronde participatieprojecten makkelijk kunnen volgen. Het is een mooi streven. Tegen de gedachtegang is uiteraard moeilijk iets in te brengen, maar de uitvoering hiervan is vrij ingewikkeld. Zo geeft het Rekenkamerrapport zelf weer dat er meerdere gemeentes zijn die het moeilijk hebben met het vinden van een gestructureerde wijze van leren en verbeteren. Mogelijkheden zijn er via platformen. Dat is prijzig, want dat gaat al vanaf € 10.000 per jaar. Burgerparticipatie heeft geen hernieuwd of structureel budget vanaf 2025. Daar moeten we rekening mee houden. We hebben nu wel budget, maar dan hebben we geen budget meer. Bovendien zijn deze platformen net als eigen manieren, zoals het anders inrichten van de website, afhankelijk van het leveren van de input van de organisatie. Dit is iets wat meegroeit met de cultuuromslag waar we ons voor inzetten. Een cultuuromslag die we ook op andere manieren hopen terug te zien, zoals bijvoorbeeld het invullen van participatiecanvas en de participatieparagraaf. De gemeente is niet altijd de organiserende partij van participatie en soms zelfs helemaal niet betrokken. Tevens zijn er ook trajecten die plaatsgebonden zijn en niet gemeentebreed. De burgers hebben hier andere belangen in het volgen van trajecten dan raads- en commissieleden. Wat heeft hier de voorkeur? Dat is de vraag die je moet stellen. Wellicht is het een ander idee dat u dit amendement aanhoudt en dat we gaan werken aan een soort dashboard. Eigenlijk hetzelfde in een trend zoals we dat verleden week bij Vie gepresenteerd hebben. Dat we daaraan werken en binnen een paar maanden nog eens bij de raad terugkomen om met u daarover van gedachten te wisselen. Dat is een vraag die ik aan u stel. Voor de rest heb ik geen toevoegingen. -Dank u wel.

Arie Gramsma

Dan ga ik even naar Lokaal Alternatief. Wil mevrouw Szalata nog een toelichting geven op het amendement?

Lokaal Alternatief

Dat wil ik zeker. In het ontwerpbesluit staat dat het college de conclusies overneemt. Dat vinden we veel te mager. Als je vragen stelt over participatietrajecten en er wordt bijvoorbeeld gezegd dat de burgers overwegend positief waren. Wat is dan overwegend positief? Waar staat dat dan? Wat is er gezegd? Dat is niet meer terug te vinden. Er wordt vaak geen verslag van gemaakt. Wij vinden het toch heel belangrijk om te kunnen volgen van wat er gezegd wordt en wat de conclusies zijn. Ook bij kleinere projecten. Vandaar deze aanvulling op het ontwerpbesluit. Hoe moet dat precies vorm worden gegeven? Ik u hoor zeggen dat het misschien door een dashboard kan. Dan voldoet u feitelijk al aan het amendement. Dat kan een antwoord zijn op dit amendement. Ik ga het amendement dus niet aanhouden. Dit zou een antwoord van het college kunnen zijn. Dat wat betreft mijn toelichting. -Helder. Er zijn vier partijen

Arie Gramsma

die de motie hebben ingediend. Dat is SP, CDA, VVD en Lokaal Alternatief.

SP Kerkrade

Mevrouw Laumann. -Dank u wel, voorzitter. De wethouder heeft eigenlijk genoeg gezegd. Ik zal toch even het besluit voorlezen. Om aan het ontwerpbesluit de volgende passage toe te voegen. Draagt het college op met ingang van maart 2025 bij alle ontwerpbesluiten indien burgerparticipatie niet van toepassing is na

inzicht van het college een schriftelijke onderbouwing te geven waarom dit item niet van toepassing is. Deze schriftelijke onderbouwing te laten bestaan uit de redenen waarom burgerparticipatie niet relevant is. Welke alternatieven zijn overwogen en hoe inwoners anderszins worden betrokken. Deze nieuwe werkwijze te evalueren in maart 2026 en optioneel in de volgende jaren. Tot zover. -Dank u wel.

Arie Gramsma

Dan is meteen de eerste termijn gestart. U mag de spits afbijten. U heeft het dictum voorgelezen. Wilt u daar nog een toelichting op geven? Het is voortgekomen uit de informatieavond

SP Kerkrade

op een vraag van mijn collega's of daar niet iets voor gedaan kan worden. Zo is het idee ontstaan. Wat het Rekenkamerrapport betreft bij burgerparticipatie, daar wil ik nog even iets aan toevoegen. Op die informatieavond heb ik dat ook gezegd. Ik vind het heel en toch een punt voor ons. Hier zijn maar acht mensen gevraagd voor een onderzoek. Daar krijgen we een heel rapport voor. Wat zegt dat dan? Dat vragen we ons serieus af. Wat zegt dat als maar acht mensen ondervraagd zijn? Het kan best zijn dat je kleine Rekenkamerrapporten houdt, maar met burgerparticipatie vind ik het toch heel belangrijk. Dat wil ik even gezegd hebben. -Dank u wel.

Arie Gramsma

Willen de andere partijen ook nog iets over die motie zeggen? Dan ga ik door naar Lokaal Alternatief. -Ik

Lokaal Alternatief

wil in ieder geval in zijn algemeenheid iets zeggen over burgerparticipatie. We hebben het gehad over het betrekken van inwoners en dat we dat heel belangrijk vinden. Ik denk dat iedereen dat vindt. Dit rapport laat zien dat er stappen gezet zijn. Daar gaan een aantal dingen best goed. Maar er is echt nog werk aan de winkel. We zijn in ieder geval blij met het rapport en de conclusies die er getrokken zijn. Zaak is om nu verdere stappen te gaan zetten en het te verfijnen, zodat mensen in ieder geval niet meer teleurgesteld worden. Dat is wel iets wat heel belangrijk is en wat we toch vaak terughoren. Dat mensen geen terugkoppeling krijgen of dat er andere verwachtingen zijn. Daar ontstaan kloven door en die wil je niet. We vinden het heel belangrijk dat daaraan gewerkt wordt. Tot zover.

Arie Gramsma

Dank u wel, meneer Gorissen. -Dank,

PvdA Kerkrade

voorzitter. Het terugkoppelen klinkt altijd heel mooi, maar in de praktijk blijkt het vaak lastiger dan je denkt. Ik kan me voorstellen dat het in de uitvoering lastig is als je onder werkdruk heel veel projecten moet uitvoeren en ook nog even die ene burger terug moet bellen. Dat kan altijd gebeuren. Dat is geen excuus, maar wel begrijpelijk omdat we het heel vaak terug zien komen. Je hoort het vaker dat iemand iets meldt via de BuitenBeter. Dat zijn allemaal vormen van burgerparticipatie. We moeten accepteren dat soms dingen gebeuren. Het is goed om te blijven verbeteren, maar ook goed om te blijven beseffen dat er bij de gemeente mensen werken. Als ik kijk naar de motie en het amendement, dan gaat dat over hoe je onder andere als raads- en commissieleden meer inzicht krijgt in de vormen van participatie, met name bij ontwerpbesluiten. Dat deed me gelijk denken aan een motie die de Partij van de Arbeid samen met een aantal mede-indieners heeft ingediend tijdens de Algemene Beschouwingen. Toen ging een lichtje branden hoe het eigenlijk zit met die uitvoering? De motie heette jongeren hebben de toekomst. Het ging breder qua vorm. Dat kopje burgerparticipatie ging om naar participatie in het algemeen in het ontwerpbesluit in de nota van toelichtingen. Betrek daarbij niet alleen de reguliere burgerparticipatie via alle ladders, maar pak daar ook bij hoe de adviesraden hebben gereageerd. Hebben die gereageerd? We vandaag ook weer een discussie gehad of er nu wel of niet een adviesraad bij betrokken was. Waar zijn die stukken? Pak het in één keer goed en integraal op. Dat was de motie van toen. Zo hebben we in de nota van toelichting in één keer alles klip-en-klaar helder. Ik zie ook een hele hoop schriftelijke vragen voorafgaand aan beraadslagingen in commissievergaderingen. Onze vraag aan het college is wat de stand van zaken is van de uitvoering van die motie? Ik kan me voorstellen dat het best een aantal maanden zal kosten om zoiets in het nieuwe ontwerpbesluit en de nota van toelichtingen door te voeren. Het lijkt me wel relevant voor dit agendapunt. De wethouder was helder over de ingediende motie. Daar hoeven we zelf niet veel meer over aan te geven. Ik worstel wel nog met het amendement van Lokaal Alternatief. De wethouder geeft aan dat het een heel lastig uit te voeren amendement is. Hij komt met een tegenvoorstel. Lokaal Alternatief zegt dat het eigenlijk hetzelfde is. Ik zou graag nog wat terugkoppeling van de wethouder en de indiener willen, zodat we weten

wat we daarmee kunnen doen. Onze fractie kan zich er dan ook een mening over vormen in de fractievergadering naar aanloop van de gemeenteraadsvergadering.

Arie Gramsma
Dank u wel. Meneer Douma. -Dat ben ik.

Ons Kerkrade
Duidelijk. Rekenkameronderzoek. We hebben er een [onhoorbaar 03:10:04] van gekregen. Ik vind het fijn dat de conclusies worden overgenomen. Dat is helder. Burgerparticipatie is gewoon heel belangrijk. Vooral als we die kloof willen dichten en het vertrouwen weer proberen terug te krijgen bij die burger. We zijn allemaal maar mensen, dus fouten worden gemaakt. Ook ambtenaren maken fouten. Wij maken ook fouten. Iedereen maakt fouten. Je moet ergens beginnen. Dat begint met vertrouwen proberen te krijgen. Vertrouwen moet je verdienen, zeg ik altijd. Dat begint ook top-down, niet alleen bottom-up. Over de motie. De wethouder heeft het al gezegd. Daar kunnen we ons in vinden. Ik vind het belangrijk dat we de terugkoppeling krijgen. Waarom en hoezo. Het is soms handig om zelf meegenomen te worden. Ik proef dat de wethouder zoekend is hoe we het amendement van Lokaal Alternatief kunnen aanpakken. Ik sluit me even aan bij PvdA. Hoe gaan we dat onderling afstemmen? Als de wethouder zegt met een dashboard te komen, dat is haalbaar en we kunnen daar genoeg informatie uithalen, dan zou ik zeggen het op die manier te doen. De wethouder geeft aan dat de financiën er moeten zijn natuurlijk. Ook het ambtelijk apparaat aan de achterkant die dat voor ons moeten gaan opstellen. Voorzitter, dank u wel.

Arie Gramsma
Dank u wel. Mevrouw Wevers heeft een verhelderende vraag

SP Kerkrade
aan meneer Douma. -De financiën moeten er voor zijn, maar dat bepalen wij. Niet de wethouder. -Meneer Douma is aan het woord.

Arie Gramsma
Dank u wel, voorzitter. Daar heeft mevrouw natuurlijk gelijk in. Het is aan ons om die financiën te vinden. Als we van de wethouder een tussenoplossing krijgen om het op een bepaalde manier te buigen, zodat het laagdrempelig kan worden ingeschoten door middel van een dashboard en dat is voor ons allemaal voldoende, dan ben ik daar tevreden mee. Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Paul van BurgerBelangen.

Burgerbelangen
Dank je wel, voorzitter. Vanuit de onderzoeksrapportage blijkt dat de gemeente de beoordeling ten aanzien van burgerparticipatie volgens een beslismodel van de niveaus op de participatieladder volgt. Er wordt gestreefd naar het hoogste niveau. Dat is wat ons betreft een mooi streven. Maar burgerparticipatie is ook op maat. Het moet op maat gebeuren. Dat wil niet altijd zeggen dat je de hoogste trede van de ladder moet bereiken. Wat ons betreft, mag dat in informatievoorziening zijn, maar de communicatie moet goed zijn. Als er niet van toepassing staat in onze verordeningen, is ook tijdens die informatiebijeenkomst gebleken dat die participatie vaak toegepast wordt bij de uitvoeringszaken. Die komen niet bij ons ter tafel. Dan weten we dat niet. De motie verschaft nog meer duidelijkheid in dezen en daarvoor steunen we deze motie. Wat het amendement betreft, moet ik de wethouder toch gelijk geven. Het was een beetje laat om het amendement met veel aandacht te bespreken binnen de partij. Naar aanleiding van de toelichting van de wethouder, zijn we het ermee eens dat het inzetten en blijven zoeken naar mogelijkheden hoe je burgerparticipatie inzichtelijk maakt wat ons betreft heel erg moeilijk is om dat ter tafel te brengen. De wethouder geeft aan dat we er blijven naar zoeken. Ook de mogelijkheden van een dashboard geeft ons nog wat onduidelijkheid om hier te zeggen dat je iets moet doen. Dat antwoord blijf ik even schuldig, ten aanzien van het amendement. Dat moet ik even terugnemen. -U had een verhelderende vraag?

SP Kerkrade
Ja. Ik begrijp dat we op papier krijgen wat voor informatie er is opgehaald. Er wordt heel vaak gezegd dat mensen inspraak hebben, [onhoorbaar 03:14:05] De adviezen zijn goed, iedereen was positief. Dat is geen manier om het terug te koppelen aan de raad. Dit amendement gaat erom dat we daar wat zorgvuldiger mee omgaan. Dat betekent bijvoorbeeld dat ambtenaren of wie dan ook op dat soort informatieavonden desnoods een kort verslag maken. Dit en dat waren de pro's, en dat en dat waren de negatieve kanten. Dat we dat krijgen. Nu is dat veel te vrijblijvend. Ik denk dat burgers die de moeite nemen om naar zo'n avond te gaan en daar hun mond roeren, dat die wat terug willen horen in de raad. Ze hebben het toch meegenomen, maar ze vinden er dit van.

Arie Gramsma

Nu is dat allemaal in het vage. -Had u nog een vraag? Of BurgerBelangen niet vindt dat het fijn is als we dat krijgen? Ik kijk naar mevrouw Paul-Ubachs. -We vinden het zeker belangrijk

Burgerbelangen

dat we dat terugkrijgen en terugzien. We horen dat ook terug op een positieve manier. Dat het in kaart brengen moeilijk is, hoor je niet alleen hier. Dat hoor je overal in Parkstad en bij alle gemeentes. We streven ernaar dat de wethouder aangeeft dat ze gaan kijken naar mogelijkheden, maar voor de rest wil ik het hierbij laten.

Lokaal Alternatief

Dank u wel. Ik ga naar meneer Schlenter

Ouderenpartij Kerkrade

van de Ouderenpartij. -Dank u, voorzitter. De Ouderenpartij sluit zich aan bij de meerderheid. Het besluit en de conclusie om de aanbevelingen over te nemen, kunnen we an sich steunen. De motie steunen we ook. Dat heeft de wethouder gezegd. Wat het amendement betreft, snappen we het punt dat Lokaal Alternatief wil maken. We zijn toch een beetje meer op zoek naar iets minder vrijblijvendheid. Aan de andere kant snap ik de wethouder heel goed dat het heel lastig is. Ook de Ouderenpartij heeft dat niet in de fractie kunnen bespreken. Ook dat nemen we mee terug. We willen de wethouder daarmee misschien ook ruimte geven om zelf nog met ideeën te komen over hoe toch handen en voeten gegeven kunnen worden aan de wens van Lokaal Alternatief. -Dank u wel. Ik kijk naar meneer Otten.

Hart voor Vrijheid

Dank u wel, voorzitter. Ik sluit me aan bij de vorige spreker. Meer had ik er niet op te zeggen. -Meneer Creusen, VVD.

VVD Kerkrade

Wij ondersteunen natuurlijk onze eigen motie. Laat ik daar duidelijk over zijn. Wat ik toch even mee wil geven is dat er vaak wordt gewezen op dat burgerparticipatie kan leiden tot meer vertrouwen bij de bevolking. Je kunt veel meer bereiken met burgerparticipatie. Wij zijn ervan overtuigd dat je betere besluiten kunt krijgen met burgerparticipatie. Dat wordt vergeten. Als je de literatuur raadpleegt, kan burgerparticipatie bijvoorbeeld leiden tot meer legitimiteit van besluitvorming. Dat betekent bijvoorbeeld dat besluiten daadwerkelijk worden uitgevoerd en geaccepteerd worden. Het kan ook leiden tot meer vertrouwen onder de bevolking. Daar sturen we natuurlijk een beetje op. Ik heb de overtuiging dat als je meer informatie krijgt van burgers en andere belanghebbende, je komt tot betere besluiten. Er zijn meer aspecten. Dat hangt een beetje aan wat mevrouw Szalata zei. Burgerparticipaties zijn er gekomen door de Omgevingswet. Laten we er eerlijk over zijn dat het een verplichting was. Het is een verplicht nummer toegevoegd. Dat was de aanvliegroute. Nu de uitvoering. Ik vergeet nooit dat een besluitontwerp hier geaccordeerd werd. Toen werd de vraag gesteld of de wethouder burgerparticipatie heeft toegepast. Het antwoord van de wethouder was ja. We hebben burgerparticipatie toegepast. De burgers konden de stukken ter inzage zien in het gemeentehuis. Dat is nu een vorm van burgerparticipatie die we afwijzen. Daarom ondersteunen we die motie. Zodat scherper wordt wat burgerparticipatie is en wat we verlangen van burgers. Dat er daadwerkelijk terugkoppeling komt wat er is gebeurd met hun input. Ze hebben wel de moeite genomen om die input te geven. Daar wil ik het bij laten.

Arie Gramsma

Dank u wel. Ik ga naar de heer Meijer. -Ik denk dat er al heel veel is gezegd

CDA Kerkrade

en goede punten. Dan vind ik het ook wel mooi om nog even terug te gaan naar het verleden. We hebben het net over het verplicht toevoegen van burgerparticipatie. Wij als CDA hebben in de bestuursperiode van 2014-2018 het initiatiefvoorstel Rally to Challenge ingediend, waarbij we voorloper waren om op die verplichting die toen nog niet landelijk was voort te borduren. Helaas kon het toen niet op draagvlak rekenen. Inmiddels hebben we gelukkig al heel veel goede stappen gezet in de richting. We bedanken de Rekenkamer voor het onderzoek. Kerkrade heeft al belangrijke stappen op het gebied van burgerparticipatie gezet. Toch zijn er verbeterpunten. Die lezen we allemaal. Die komen ook terug hier in het debat. Terugkoppeling is van belang om de betrokkenheid te vergroten en zeker te houden. Per project kijken welke manier doeltreffend ingezet kan worden. Een gestructureerde aanpak zal bijdragen in een kwalitatieve, betere burgerparticipatie, transparantie en communicatie. Terugkerend evalueren met bijvoorbeeld praktijkvoorbeelden zou de raad de

mogelijkheid geven om die voortgang nog beter te bewaken. Het spreekt voor zich dat de motie die we mee indienen, steunen. Het geeft meer handvatten aan de raad en meer begrip bij de burger. Het amendement van Lokaal Alternatief kunnen wij ook omarmen. Ik denk dat het een goede toevoeging is. Ook wat mevrouw Szalata en de wethouder aanhaalden zou een antwoord kunnen zijn. We zijn heel benieuwd. Ik denk dat het amendement een stap in de goede richting is. We steunen het college dan ook in haar ambitie om burgerparticipatie verder te ontwikkelen en zien uit naar een concrete uitwerking van de aanbevelingen die in het rapport staan. Laten we samen zorgen dat de inwoner van Kerkrade zich gehoord en betrokken voelt en dat we daarmee kunnen gaan naar een opkomstpercentages bij de verkiezingen boven de 50%. Dank je wel.

Arie Gramsma
Dank u wel. Ik kijk naar de collegetafel. -Ik had een beetje meegeschreven.

Seat 6
Laat ik beginnen bij Lokaal Alternatief. Ik was heel blij met dit Rekenkameronderzoek. Doordat de Omgevingsvisie en de Omgevingswet ging veranderen, kwam burgerparticipatie weer op ons netvlies. In het verleden hebben we natuurlijk altijd burgerparticipatie toegepast, alleen is er nu wat meer aandacht voor. We hebben samen een stappenplan en een ladder uitgewerkt. Wat de Rekenkamer aangeeft en de aanbevelingen zullen we zeker meenemen, want daar kunnen we alleen maar uit leren. We hebben zelf aan de Rekenkamer voorgesteld dat onderzoek te doen. Onderzoek eens bij andere gemeenten hoe die ermee zitten, want daar hadden we geen ervaring mee. We gaan zeker iets met de aanbevelingen van de Rekenkamer doen. Bij de Partij van de Arbeid kwamen op een gegeven ogenblik de adviesraden ter sprake. Die rol gaat denk ik veranderen. De AMO is bezig met zichzelf eens voor het licht te houden met alle adviesraden, waardoor de kwaliteit van burgerparticipatie zal verbeteren. Nu wordt er vaak gekeken vanuit ambtelijke richtingen. Nu gaat men meer werken met dat burgers er op horizontale wijze mee betrokken worden. We hebben een pilot lopen op Chèvremont. Op het moment dat we wat verder zijn in de pilot zal ik zeker niet nalaten om naar de commissie te komen en daarover te vertellen. Verder had alleen BurgerBelangen een opmerking over de mate van treden en een oplossing die afgestemd is op de burger. We proberen natuurlijk altijd de mate van burgerparticipatie zo toe te passen dat als de trede te laag zou zijn, dat de kwaliteit van de burger wel meegenomen wordt. Voor de rest geen vragen.

Arie Gramsma
Dan kijk ik rond. Is er behoefte aan een tweede termijn?

PvdA Kerkrade
Er is één vraag niet beantwoord en een vraag die ik niet gesteld heb,

Seat 6
is wel beantwoord. -Ik wilde me niet drukken voor de motie. We zijn er mee bezig, maar Roy vat het heel even samen.

Seat 7
Het aanpassen van de formulieren is iets wat al langer in het verschiet zit op andere manieren in het kader van digitale toegankelijkheid en de aanpassingen qua logo. Dat soort zaken. Ik heb meegegeven en aangekondigd dat het een aanpassing is die we graag mee willen nemen, maar dat ze graag alle aanpassingen in een keer willen doorvoeren. Zoals u zelf al aangaf kan dat nog een tijdje duren. Het staat in ieder geval nog op het netvlies. We zijn er zeker mee bezig geweest. -Dank u wel.

Arie Gramsma
Is alles beantwoord? We maken een tweede termijn, maar ik wil u met klem vragen om het zo kort mogelijk te houden. Lokaal Alternatief? -Dank u wel, voorzitter.

Lokaal Alternatief
Ik zou echt met klem willen pleiten om de lat hoog te leggen als het gaat om ons amendement. Burgerparticipatie vinden we heel belangrijk. Het gaat om een stukje terugkoppeling naar raadsleden, maar juist ook naar burgers toe. Dat ze kunnen zien wat er gebeurt en dat het transparant is. Ik zou echt willen pleiten om die lat hoog te leggen, ook als college. En niet te kijken naar wat niet kan, maar gaan ontdekken wat er wel kan. Dat zou ik vooral mee willen geven. Daarom wil ik toch vragen om het amendement te ondersteunen. Dit doet een beroep daarop. Dat is heel belangrijk. Tot zover. -Dank u wel. Mevrouw van Drunen.

PvdA Kerkrade

We zijn even zoekende. In het begin werd door de wethouder bijvoorbeeld een dashboard aangegeven. Daarop gaf mevrouw Szalata aan dat het een antwoord kan zijn. Is dat een toezegging? Kan dat misschien nader tot elkaar komen? We nemen dat sowieso terug in de fractie. Ik heb een dashboard jarenlang van heel dichtbij meegemaakt bij Vie. Ik hoop dat we deze wat sneller hebben en dat het wellicht met een ander proces gaat. Het lijkt me niet de bedoeling dat we hier weinig raadsparticipatie hebben en er lang over doen om uiteindelijk tot een tool te komen.

Arie Gramsma
Dat lijkt me dan niet de bedoeling. Dat wil ik even meegeven. De vraag is gesteld. Ik kijk even naar Ons Kerkrade,

Ons Kerkrade
meneer Douma. -Dank u wel. Ik sluit me bij de vorige sprekers aan. Ik vind het ook belangrijk dat we die lat moeten proberen hoog te leggen. Kwaliteit is denk ik bij deze heel belangrijk, ook voor ons als toetsingsmodel. Alleen denk ik misschien op een bepaalde manier tot elkaar proberen toe te komen. We nemen hem zeker mee terug. Ik denk dat er nog iets te halen valt waar we samen uit kunnen komen. -Mevrouw Paul.

Burgerbelangen
Ik sluit me daar bij aan. -Meneer Schlenter niet meer.

Arie Gramsma
Meneer Otten ook goed. Dan kijk ik naar meneer Creusen, ook niet meer. SP? -Het zit een beetje problematisch

SP Kerkrade
met die formulering wat voor ons belangrijk is. Ik weet niet of je dat met deze formulering of met dit besluit dekt. Namelijk dat als er burgerparticipatie is of er zijn infoavonden, dat daar duidelijk wordt aan de raad wat de burgers ervan vinden. Dat is wat we de hele tijd missen. Daar hoeven we geen heel ingewikkelde dashboards voor te hebben. Er moet een verslag komen van dat soort avonden of dat soort inspraakmomenten. Is dat ook wat u bedoelt?

Lokaal Alternatief
Voorzitter. Mag ik daarop antwoorden? -Natuurlijk.

Arie Gramsma
Daar begint het mee wat ons betreft. Maar het gaat verder. Het gaat er ook om dat burgers kunnen volgen wat er gezegd is. Wat ons betreft, begint het met het verslag. Daar ben ik het helemaal mee eens. -Helder.

SP Kerkrade
Dan zou ik willen voorstellen dat daar komt te staan: het college opdracht te geven om de aanbevelingen van burgers op een zodanige manier uit te werken dat burgers en ambtenaren... Dan is helder van wie die aanbevelingen zijn en waar ze vandaan komen. -Dat is een tip.

Lokaal Alternatief
Dit klopt niet, want het gaat over de aanbevelingen

Arie Gramsma
vanuit het rapport. Om die op een zodanige manier

SP Kerkrade
uit te werken zoals het er staat. Het wordt niet bedoeld zoals u het zegt. -Ik vond het

Arie Gramsma
een mooi debat. Dat moet ik aan de voorkant even zeggen. Dat gaat sowieso als bespreekstuk naar de raad, omdat er een motie bij is. We kunnen nog denken over hoe we het amendement precies gaan invullen. U had een vraag gesteld, mevrouw van Drunen. Die wordt nu beantwoord door de wethouder.

Seat 6
De voorzitter is niet meer geïnteresseerd in mijn antwoord, wilde ik zeggen. Laat ik even het antwoord geven op Lokaal Alternatief. We proberen de lat altijd zo hoog als mogelijk te leggen. Ik heb 14 dagen geleden met de voorzitter van de AMO gesproken over het probleem dat je hebt. Als je een groep hebt bij

Burgerparticipatie die not in my backyard zegt, zal die een uitslag krijgen waar die altijd zal zeggen dat de burgerparticipatie niet goed is toegepast. Hij krijgt namelijk niet het antwoord wat hij verwacht. Dat is een beetje het probleem wat je hebt. We leggen over het algemeen de lat vrij hoog wat betreft burgerparticipatie en het laten meedoen van mensen. Snelheid of quality is altijd de vraag. Wil je kwaliteit of wil je snelheid? Dat zal ik proberen te mixen. Dat ik snel ben, maar toch een stukje kwaliteit geef? Voor de rest was dat het. Dank je wel. -Dank u wel.

Lokaal Alternatief

Voorzitter. Mag ik nog één laatste reactie geven? Een nabrander. -Het ging mij niet om de lat hoog te leggen bij burgerparticipatie, maar om de lat hoog te leggen als het ging om het stukje terugkoppeling naar raad, burgers en noem maar op. -Mag ik daar nog op reageren?

Arie Gramsma

Is goed. -Ik denk dat de termijn dat ik verantwoordelijk ben als wethouder die belast is met burgerparticipatie, u niet van mij het antwoord krijgt dat je de stukken kunt lezen bij de griffie. Ik ben daar serieus mee bezig. Dank u wel. Ik ga afsluiten. Dit nemen we terug mee naar de fracties. Er zal binnen de fracties nog over gedebatteerd worden. Ik kan het niet sluiten. Dit gaat als bespreekstuk door naar de raad. Dan de lijst van toezeggingen. Het presidium

8 Lijst van toezeggingen

Arie Gramsma

heeft via de griffie het college onlangs opdracht gegeven de lijst van toezeggingen op te schonen. Inmiddels hebben we er al een paar binnengekregen. Zijn er nog vragen of opmerkingen over de lijst van toezeggingen? -Dat mag nog niet weg wat mij betreft.

SP Kerkrade

Ik weet niet of u daarover gaat. -Jawel. Ik heb een vraag over een toezegging. Dan vraagt u aan mij of ik wil vragen of meneer Roland nog even wil blijven. -Voorzitter, wilt u meneer Roland alstublieft terugroepen, want ik heb een vraag naar aanleiding van de toezeggingen. -Ik zie meneer Roland met een hele brede grijns naar binnen komen.

Seat 6

Ben ik hier als meneer of als wethouder, want er is een verschil?

PvdA Kerkrade

Ik heb een punt van orde. -Stel uw vraag.

Arie Gramsma

Niet dat we niet graag de heer Roland langer in ons midden hebben, maar we scheppen een precedent als we nu voor de lijst van toezeggingen een wethouder terug gaan roepen en de volgende keer gaan we dat ook doen. Ik vind het prima als dat nu geregeld wordt, maar dan als uitzondering. -U heeft helemaal gelijk, meneer Gorissen. Mea culpa. We stoppen ermee. Zijn er op- of aanmerkingen over de lijst van toezeggingen? Mevrouw Wevers. -We hebben met de raad in totaliteit een onderzoek gevraagd naar de mogelijkheid voor schoolzwemmen bij Vie. Het bevreemdt ons dat de wethouder ons een raadsinformatiebrief stuurt en dan lijkt te denken dat daarmee de kous af is. Daarmee wil ik wijzen op Raadsparticipatie. We hebben allerhande vragen over dat onderzoek. Ook de conclusie die op basis van het onderzoek wordt getrokken, namelijk dat het niet haalbaar is. Is het college nog van plan om naar de raad te komen en het een en ander toe te lichten? Komt er een besluit? Moeten we als raad niet zeggen dat het college moet wachten, want we nemen dat besluit of we wel of niet schoolzwemmen willen invoeren. Dat is niet aan het college, dat is aan ons. Het was onze motie. Ik weet niet hoe we daar mee om gaan, maar dat is een. Het tweede gaat over wethouder Roland en de stadspas. Wacht even, mevrouw Wevers. U kunt een initiatiefvoorstel indienen. Het zal wel dat ik van alles kan, maar dit is een toezegging en daar staat bij afgedaan. Ik vind niet dat die afgedaan is. Ga met de tweede verder. -Dat geldt ook voor de tweede inzake de stadspas. Wethouder Roland schreef volgens mij bij die toezegging dat hij erop terugkomt in december. Ik heb in december niets gehoord over die stadspas. Hoe zit het daar mee en wanneer krijgen we daar iets over te horen? Hoezo besluit hij dat daar afgedaan achter mag staan? Ik vind dat niet afgedaan als hij er in december op terugkomt en het dan niet doet. -Staat genoteerd. Had u een derde? De afgedane Roda JC kaarten voor kinderen. Daar schrijft wethouder Roland

dat hij zou gaan praten met Roda of dat gratis kon. Dan schrijft hij dat het niet gelukt is om met Roda te praten. De Stichting Leergeld betaalt die kaarten voor Roda. Daar was onze toezegging om te doen, dat niet de Stichting Leergeld die kaarten betaald, maar dat Roda dat geld teruggeeft aan de Stichting Leergeld in het kader van dat hele project Dat ze doen met die 2,7 miljoen terugbetalen. Dat is ook voor ons niet afgedaan. Dan had ik er nog eentje met wethouder Slangen. Die heeft jaren geleden al toegezegd dat die meer groen in speeltuinen en het thema bewegen mee zou nemen in de gezonde basisschool voor de toekomst. Hij zegt dat hij dat heeft gedaan. Ik wil van de wethouder graag weten wat hij heeft gedaan, hoe hij dat heeft gedaan en wat de resultaten waren. Ook deze vraag en opmerking zijn genoteerd. Ik heb een vraag aan de voorzitter, of de griffie, of de raad. Ik weet het niet. Als daar ineens afgedaan staat achter de toezeggingen, moet dat dan niet terugkomen bij ons? Moeten wij niet zeggen wanneer we het afgedaan vinden?

Joyce Wetzelaer

U wordt op uw wenken bediend. De griffie zal hier een antwoord op geven. Dank u wel. -Er is een rib geweest met betrekking tot die Stadspas. Daarom staat die op afgedaan. Ik zal dat zeker even nakijken. Die andere punten heb ik ook genoteerd en dat kijken we na. Er komt een terugkoppeling.

SP Kerkrade

In die rib staat dat hij er in december op terugkomt. -Naar mijn

Arie Gramsma

weten niet, maar ik ga het nakijken. -Het is eigenlijk einde verhaal. Dit was het laatste. Ik ga deze vergadering sluiten. Ik blijf het toch herhalen

9 Sluiting

Arie Gramsma

dat het steeds leuker wordt. Ik wens jullie allemaal wel thuis en tot een volgende keer. [stilte 03:36:25-03:38:42]

Agenda Commissie Burgers en Samenleving

Nr. 25it00179

Datum	28-01-2025
Tijd	19:00 - 22:00
Locatie	Raadzaal
Voorzitter	Arie Gramsma
Toelichting	Commissieleden kunnen voorafgaand ook vragen stellen. Stuur uw vragen naar de griffie. Vragen en antwoorden worden ook opgenomen bij het betreffende agendapunt.

	Commissieleden kunnen voorafgaand ook vragen stellen. Stuur uw vragen naar de griffie. Vragen en antwoorden worden ook opgenomen bij het betreffende agendapunt.
1	**Opening door de voorzitter**
2	**Vragenuurtje**
3	**Spreektijd voor het publiek**
4	**Vaststelling van de agenda**
5	**Vaststelling van de besluitenlijst van commissie B&S op 26 november 2024**
6	**Akkoordstukken**
7	**Bespreekstukken**
7.1	**Ontwerpbesluit vaststelling Toekomstvisie op Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad Limburg**
7.2	**Ontwerpbesluit tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015**
7.3	**Ontwerpbesluit initiatiefvoorstel referendumverordening**
7.4	**Ontwerpbesluit Rekenkamerrapport burgerparticipatie**
8	**Lijst van toezeggingen** Lijst van toezeggingen: https://portal.ibabs.eu/ListReport/View/cadde85a-f243-4e34-92ab-2b12cc1629dd
9	**Sluiting**

Raadsgriffie

Bezoekadres:
Markt 1
Ambtenaar
Griffie
Telefax

Alle
leden van de Raadscommissies en
leden van het college B&W

Zaaknummer

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
			15 januari 2025

Onderwerp
Uitnodiging portefeuillehouders commissies 28 januari en 29 januari 2025
Bijlage(n)
-0-

Onder verwijzing naar artikel 19 RvO–commissies worden de volgende personen uitgenodigd de vergaderingen bij te wonen:

Commissie B&S dinsdag 28 januari aanvang 19.00 uur

Ontwerpbesluit toekomstvisie Wonen Welzijn en Zorg Parkstad Limburg	wethouders Paas, Roland en Geers
Ontwerpbesluit wijziging verordening jeugdhulp	wethouder van Drunen
Ontwerpbesluit inzake initiatiefvoorstel referendumverordening	wethouder Roland
Ontwerpbesluit Rekenkamerrapport burgerparticipatie	wethouder Roland

Commissie GEZ woensdag 29 januari aanvang 19.00 uur

Ontwerpbesluit grondexploitatie project Industriestraat-Koempelstraat	wethouder Geers
Ontwerpbesluit vitale ambtenaren in een vitale werkomgeving	wethouder Geers

Raadsgriffie

BESLUITENLIJST
RAADSCOMMISSIE BURGERS EN SAMENLEVING
26 november 2024

Nr. 25it00177

Voorzitter:
Dhr. A. Gramsma (Burgerbelangen)

Aanwezige raadsleden:
Dhr. R.F.A.C. Creusen (VVD)
Mw. N.M. Heijltjes (Burgerbelangen)
Dhr. N. Krasovec (Ons Kerkrade)
Mw. M.A.K.J. Laumann (SP)
Dhr. M. Meijer (CDA)
Dhr. A.R.J. Otten (Hart voor Vrijheid)
Mw. C.E. Paul-Ubachs (Burgerbelangen)
Dhr. D.H.M. Pouwels (Burgerbelangen)
Dhr. L.H.J.F. Schlenter (Ouderenpartij Kerkrade)
Dhr. M.C. Struver (Ons Kerkrade)
Mw. C.J.A. Szalata-Thomas (Lokaal Alternatief)

Afgemeld m.k.:
Mw. L. Bacher (Hart voor Vrijheid)
Dhr. S.H.G. Gorissen (PvdA)
Mw. A.J.C. Snijders-Mahr (Burgerbelangen)
Mw. A.C. Wevers (SP)

Aanwezige niet-raadsleden:
Dhr. A. van Beek (SP)
Dhr. P.A.J. Bree van (Burgerbelangen)
Dhr. P.J. Caumon (CDA)
Dhr. L.J.M. Christiani (Burgerbelangen)
Dhr. J.P.M. Dautzenberg (Burgerbelangen)
Dhr. D.H.L. Douma (Ons Kerkrade)
Mw. J.M.L.W. van Drunen (PvdA)
Dhr. J.H.M. Hanssen (Lokaal Alternatief)
Dhr. E. ter Horst (PvdA)
Dhr. M. Kannapin (VVD)
Mw. G.M.C. Kortland (Ons Kerkrade)
Mw. E.M.C. Kroon-Schoonhen (Burgerbelangen)
Dhr. D.H.M. Pouwels (Burgerbelangen)
Dhr. A.G. van der Sleen (Ouderenpartij Kerkrade)
Mw. I. Wiermans (Burgerbelangen)

Eveneens aanwezig
Burgemeester Dassen-Housen
Wethouder van Drunen
Wethouder Roland
Wethouder Schlangen
Mevr. J. Wetzelaer (commissiegriffier)
Dhr. F. Dijk (WOZL/WSP Parkstad)
Mw. drs. A.S. Joustra (ambtenaar gemeente Kerkrade)
Dhr. mr. K. Heijens (ambtenaar gemeente Kerkrade)
Mw. C. Saadan (ambtenaar gemeente Kerkrade)
Mw. P. Marcic (ambtenaar gemeente Kerkrade)

Videoverslag kunt u terugvinden:
https://kerkrade.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/fde9aaa5-39c2-40aa-8fb8-47c78cf03beb

1 Opening door de voorzitter

De voorzitter opent de vergadering om 19.00 uur en maakt melding van de afwezigen. Afgemeld zijn de heer Gorissen mevr. Bacher en mevr. Snijders-Mahr. Mevr. Wevers wordt vervangen door de heer van Beek.

2 Vragenuurtje

Er zijn vragen ingediend

3 Spreektijd publiek

Er is geen aanmelding voor de spreektijd voor publiek.

4 Vaststelling van de agenda

Lokaal Alternatief komt met een voorstel om de motie van de fractie SP inzake subsidie WMC van de agenda af te voeren. Na korte beraadslaging legt de voorzitter het voorstel voor aan de commissie.

Voor: 19 personen
Tegen: 6 personen

Agendapunt 7.4 wordt van de agenda afgevoerd, waarna de agenda gewijzigd wordt vastgesteld.

5 Vaststelling van de besluitenlijst van de commissievergadering B&S van 8 oktober 2024

De besluitenlijst wordt ongewijzigd vastgesteld.

6 AKKOORDSTUKKEN

Er zijn geen akkoordstukken

7 BESPREEKSTUKKEN

7.1 Ontwerpbesluit Preventie- en Handhavingsplan 'Jeugd & Middelen Zuid Limburg 2025-2028'

Portefeuillehouders Dassen en Van Drunen zijn aanwezig. Zij worden bij de beantwoording van de gestelde vragen ambtelijke ondersteund door de heer Heijens en mevrouw Joustra.

Naar de raad: ja, als akkoordstuk na beraadslaging in 1 termijn.

De commissie advies de raad het volgende besluit te nemen:

I. Het 'Zuid-Limburgs beleidsplan Preventie en Handhaving Jeugd & Middelen 2025-2028' vast te stellen

Toezeggingen:
Openstaande vragen:

7.2 Ontwerpbesluit zienswijze 2e begrotingswijziging WOZL/WSP

Portefeuillehouder Roland is aanwezig met ambtelijke ondersteuning van mevrouw Saadan afdeling WIZ en de heer Dijk, directeur WOZL/WSO Parkstad.

Naar de raad: ja, als akkoordstuk na de 1e termijn zonder beraadslaging.

De commissie advies de raad het volgende besluit te nemen:

I. Een positieve zienswijze af te geven op de tweede begrotingswijziging 2024 GR WOZL;
II. Een positieve zienswijze af te geven op de tweede begrotingswijziging 2024 GR WSP Parkstad;
III. De incidentele subsidie te alloceren binnen het Participatiebudget conform de van rijkswege bedoelde doelbestemming.

Toezeggingen:
Openstaande vragen:

7.3 Ontwerpbesluit inzake nieuwe subsidieverordening

Portefeuillehouder Schlangen is aanwezig en beantwoordt de gestelde vragen met ambtelijke ondersteuning van mevrouw Marcic, afdeling Werk&Welzijn.

Naar de raad: ja, als akkoordstuk na beraadslaging in 1 termijn

De commissie advies de raad het volgende besluit te nemen:

I. In te stemmen met de ‘Algemene Subsidieverordening vrijwilligersorganisaties gemeente Kerkrade 2025’.

Toezeggingen:
Openstaande vragen:

8 Lijst van toezeggingen

De lijst van toezeggingen wordt conform vastgesteld.

9 Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 19.45 uur.

Gemeente Kerkrade

B E H A N D E L B R I E F

Registratienummer: 24it03769

Het Presidium van de gemeente Kerkrade, handelend met mandaat van de gemeenteraad – ex artikel 3a lid 1 van het Reglement van orde voor de vergaderingen van de raadcommissies ter voorbereiding van de vergaderingen van de raad der gemeente Kerkrade – stelt de hieronder gekozen commissie(s) voor om in de openbaarheid te doen behandelen, het onderwerp:

Onderwerp

Vaststelling Toekomstvisie op Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad Limburg

Algemene informatie

Dit onderwerp is toegekend aan de commissie:	**Te behandelen d.d.:**
Burgers en Samenleving	28 januari 2025

Aanleiding / toelichting

De nieuwe wet "Versterking Regie op de Volkshuisvesting" verplicht gemeenten om uiterlijk in 2026 een volkshuisvestingsprogramma vast te stellen, waarbij ook aandacht dient te zijn voor de huisvesting van allerlei verschillende landelijk vastgestelde aandachtsgroepen. Gezamenlijk met partners (zorg- en welzijnsinstellingen, woningcorporaties en huurdersverenigingen) is deze opgesteld. Er veel aandacht voor de stip op de horizon: een vitale en inclusieve wijk waar iedereen welkom is.

Kader / afbakening

Wet versterking regie volkshuisvesting.

Wijze van behandelen

Gemeente Kerkrade, afdeling Griffie
Telefoonnummer: 045-5676767
Gemeentehuis@kerkrade.nl

Bezoekadres: Markt 1 6461 EB Kerkrade
Postadres: Postbus 600 6460 AP Kerkrade

Gemeente Kerkrade

B E H A N D E L B R I E F

Doel:

Ter besluitvorming door de Raad

Aard van het onderwerp:

Eigen/ nieuw beleid

Vorm:

Schriftelijke stukken: Nog te ontvangen

Mondelinge toelichting: Ja	Tijdsduur	5 minuten
Presentatie: Nee	Tijdsduur	minuten
Anders, namelijk:	Tijdsduur	minuten

Bestuurlijke verantwoordelijke(n)

Wethouder RolandWethouder Paas

Ambtenaren en externen

Aanwezig zullen zijn:

Externen:

Ambtenaren:

Linda Huntjens-Bouchoms
Martin van Wanrooij

Gemeente Kerkrade, afdeling Griffie
Telefoonnummer: 045-5676767
Gemeentehuis@kerkrade.nl

Bezoekadres: Markt 1 6461 EB Kerkrade
Postadres: Postbus 600 6460 AP Kerkrade

Gemeente Kerkrade

B E H A N D E L B R I E F

Bijlage(n)

Gemeente Kerkrade, afdeling Griffie
Telefoonnummer: 045-5676767
Gemeentehuis@kerkrade.nl

Bezoekadres: Markt 1 6461 EB Kerkrade
Postadres: Postbus 600 6460 AP Kerkrade

Agendapunt nr.:

Gemeente Kerkrade

Registratienummer: 24it03768

Sector: Burger	**Kerkrade,** 16 december 2024

Aanbiedingsbrief

aan de raad.

Nr.: 24it03768

Hierbij bieden wij u ter overweging en beslissing een ontwerpbesluit, nr. 24Rb065, inzake vaststelling Toekomstvisie op Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad Limburg aan.

In de nota van toelichting, nr. 24Tl054, die het ontwerpbesluit vergezelt, zijn de overwegingen en nadere gronden aangegeven waarop het ontwerpbesluit berust.

Het college,

dr. T.P. Dassen-Housen

De secretaris,

R.M.J.S. Stijns

Gemeente Kerkrade

Ontwerpbesluit

Nr.: 24Rb065

De raad van de gemeente Kerkrade;

overwegende,
- De verplichtingen vanuit de nieuwe wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting

kennis genomen hebbende van,
- de nota van toelichting, nr. 24Tl054, behorende bij dit besluit;
- de beraadslagingen in de commissie Burgers en Samenleving d.d. 28 januari 2025

gelet op,
- **programma:** 6 Sociaal Domein
- **gemeentelijk/regionaal beleidskader:** Wonen, Welzijn en Zorg
- **wetsartikel:** Wet versterking regie volkshuisvesting

besluit:

I. De Toekomstvisie op Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad Limburg vast te stellen.

Aldus vastgesteld door de raad der gemeente Kerkrade in zijn openbare vergadering d.d. 12 februari 2025.

De voorzitter van de raad, **De griffier,**

dr. T.P. Dassen-Housen. mr. drs. D.G.M.G. Franssen.

Gemeente Kerkrade

Nota van toelichting

Nummer.: 24Tl054	**Kerkrade, 14 januari 2025**

Behorend bij ontwerpbesluit nummer: 24Rb065

Onderwerp
Toekomstvisie op Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad Limburg

Beslispunten
De Toekomstvisie op Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad Limburg vaststellen.

Inleiding
a. Aanleiding
De nieuwe wet "Versterking Regie op de Volkshuisvesting" verplicht gemeenten om zoals het er nu voorstaat om uiterlijk in 2026 een volkhuisvestingsprogramma (dit omvat o.a. de woonvisie en een visie op wonen zorg en welzijn) vast te stellen, waarbij ook aandacht dient te zijn voor de huisvesting van allerlei verschillende landelijk vastgestelde aandachtsgroepen (denk hierbij o.a. aan ouderen, studenten, arbeidsmigranten, woonwagenbewoners en uitstromers uit (zorg-) instellingen en detentie). Gelet op de urgentie van dit vraagstuk hebben de gemeenten in Parkstad ervoor gekozen om dit onderwerp gezamenlijk verder op te pakken. Hiervoor is Parkstad door het rijk tevens als koploperregio bestempeld, waardoor we voortvarend aan de slag zijn gegaan met dit urgente
vraagstuk en de toekomstvisie op Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad Limburg (hierna: de visie) hebben vormgegeven.

b. Huidige situatie/probleemstelling
Hoe ziet die urgentie ten aanzien van dit vraagstuk binnen Parkstad en Kerkrade er dan uit?
Ondanks grote verschillen tussen gemeenten en hun wijken en buurten hebben we in Parkstad bovengemiddeld te maken hebben met hardnekkige sociaaleconomische problematiek.
Deze uit zich in de volgende zaken:

- We huisvesten meer dan gemiddeld verschillende van de aandachtsgroepen en zien ook een aanzuigende werking van buiten de regio.
- We hebben te maken met een relatief hoge vraag naar zorg en ondersteuning.
- We hebben te maken met veel wijken en buurten die kwetsbaar zijn en waar leefbaarheid onder druk staat.
- We hebben te maken met dubbele vergrijzing van de bevolking.
- We hebben te maken met inwoners die qua welzijn en geluk lager scoren dan het landelijke gemiddelde.
- Er is niet altijd passende woonruimte voor aandachtsgroepen.

Daarnaast geeft de woonzorganalyse inzicht in de opgave op het gebied van vraag en aanbod in het kader van volkshuisvesting. Hieruit blijkt onder andere dat de grootste opgave ligt, kwalitatief gezien, bij het passend

huisvesten van de steeds groter wordende groep ouderen. Er wordt inzicht gegeven in de verwachte vraag naar huisvesting vanuit wettelijk vastgestelde aandachtsgroepen. Belangrijk is dat deze aantallen op een bepaalde peildatum zijn geprognosticeerd. Als er nieuwe inzichten c.q. prognoses komen, worden die uiteraard meegenomen in de stap uitvoering(sagenda).

c. Traject tot dusverre

In de informatiebrief van 19 september 2024 (24u0008521) is een toelichting opgenomen over het traject tot dusver. Verder is op 5 november 2024 is er een raadsinformatieavond geweest over de aanleiding en noodzaak de woonzorgvisie.

Samengevat zijn de volgende stappen al gezet:

Lokaal

Gemeente Kerkrade is in samenwerking met woningcorporaties, zorg- en welzijnsinstellingen, onze Adviesraad Maatschappelijke Ondersteuning en private partijen in 2022 gestart met het toewerken naar een lokale woonzorgvisie.
In 2023 is samen met de gemeente Landgraaf verder vorm hier aan gegeven. Aanleiding hiervoor was dat betrokken partners, tijdspad en inhoudelijke focus heel veel overlap kent.

In 2024 was een stevige coalitie gevormd met een door alle betrokken partijen breed gedragen woonzorgvisie. De kern van deze woonzorgvisie is de vitale wijk. Hoe ga je voor de toekomst naar een organisch geheel, waarbij de gemeente faciliterend en ondersteunend werkt ? Dit vraagt samenwerking met alle maatschappelijke partners in de wijk op acht thema's:

Dit door het actief ondersteunen en deelnemen aan de brede woonzorg coalitie met de als uitgangspunt dat er echt wordt samengewerkt met focus op de grote maatschappelijke opgave, voorbij aan eigen belangen en ego. Er wordt een integrale en actiegerichte agenda voor wonen en zorg ontwikkeld op basis van een gedeelde visie, die als voornaamste werk moet maken van het versterken van de vitaliteit van wijken en buurten.
Hierbij is bijzondere aandacht voor functies die sociale cohesie, gezonde leefstijl, inclusie versterken en uiteraard het betrekken van de inwoners om te komen tot passende oplossingen.

Het regionale woonzorg traject en het traject van Kerkrade en Landgraaf zijn steeds meer naar elkaar toegegroeid en ook heeft de regio de inhoud van de lokaal opgestelde visie overgenomen. Daarom wordt nu de toekomstvisie in gezamenlijkheid voorgelegd aan de gemeenteraden van de betrokken gemeenten en bestuursorganen van de betrokken partners.

De toekomstvisie wordt verder uitgewerkt in een regionale uitvoeringsagenda en een lokale woonzorgagenda. Dit zijn dynamische stukken en deze zullen blijven veranderen en worden bijgestuurd.

Lokaal blijven we werken aan het versterken van de verbindingen en samenwerking tussen de partners die op het vlak van wonen, welzijn en zorg actief zijn binnen de gemeente.

Regionaal
Het traject om te komen tot een gezamenlijk toekomstvisie is begin 2023 gestart met brede betrokkenheid van alle relevante partijen. Bij de start is bepaald dat we zoveel mogelijk voortborduren op allerlei samenwerkingen die reeds binnen onze regio lopende zijn en kaders die op basis van deze samenwerking vastgesteld zijn (denk aan de regionale woonvisie, maar ook aan de samenwerking op het gebied van beschermd wonen en maatschappelijke opvang).

Om het traject invulling te geven is er een overlegstructuur ingericht (bestuurlijk gremium – projectgroep – werkgroepen) met betrokkenheid van de verschillende organisaties (woningcorporaties, zorg-welzijnsinstellingen) en de verschillende geledingen binnen de organisaties. Via die overlegstructuur hebben we geborgd dat alle organisaties (zorg- en welzijnsinstellingen, woningcorporaties) voortdurend mee konden denken en de perspectieven en belangen van alle relevante organisaties mee worden genomen.

Daarnaast heeft onderzoeksbureau Compaenen medio 2024 een woonzorganalyse uitgevoerd. Deze analyse vormt een essentieel onderdeel om te komen tot de toekomstvisie. Deze analyse geeft inzicht in het vraagstuk en daarmee de huidige en toekomstige vraag naar en aanbod van geschikte woonruimte voor ouderen en andere aandachtsgroepen.

We hebben voortdurend voor ogen gehouden voor welke mensen we deze visie maken. Daarom hebben er in de 2e helft van 2023 en 1e helft van 2024 verschillende dialoogsessies plaatsgevonden met steeds wisselende thema's en verschillende organisaties, (vertegenwoordigers van) cliënten, burgers en adviesraden.
Regionaal wordt de komende maanden ook gewerkt aan een uitvoeringsprogramma. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken wat het beste regionaal en wat lokaal opgepakt kan worden. Daarnaast worden duidelijke afspraken gemaakt over verdeling van rollen en taken en de samenwerking tussen wonen en zorg/welzijn. Daarmee blijft het traject lokaal en regionaal in evenwicht.

Doelstelling

Met dit raadsvoorstel beogen we om de gedragen en gezamenlijk met partners (zorg- en welzijnsinstellingen, woningcorporaties en huurdersverenigingen) opgestelde toekomstvisie wonen, welzijn en zorg Parkstad Limburg en Kerkrade vast te stellen. Op die wijze kunnen we samen met de benoemde partners – volgens deze

visie – verder aan de slag gaan met de maatschappelijke opgaven op dit vlak. Dit doen we door de visie te vertalen naar een uitvoeringsagenda en per onderdeel in de juiste samenstelling te werken aan de opgaven en doelen die we in de visie benoemen.

In deze toekomstvisie wonen, welzijn en zorg is er veel aandacht voor de stip op de horizon: een vitale en inclusieve wijk waar iedereen welkom is. Daarbij gelden de volgende uitgangspunten:

- dat alle mensen, met of zonder beperkingen, jong en oud kunnen meedoen, werken, wonen;
- Is gericht op het creëren van een omgeving waar iedereen zich welkom voelt, volop kan deelnemen aan het gemeenschapsleven en waar gelijke kansen en rechten worden gewaarborgd voor alle bewoners;
- vereist een holistische aanpak die rekening houdt met verschillende aspecten van de gemeenschap;
- draagt bij aan brede welvaart: het welzijn, de economische groei en de sociale stabiliteit van de samenleving als geheel;
- draagt bij aan toekomstbestendige, toegankelijke en betaalbare zorg en ondersteuning;
- vraagt om een balans in de gemeenschap van draagkracht en kwetsbaarheid;
- houdt rekening met lokale, regionale, provinciale en landelijke initiatieven die van invloed kunnen zijn.

Via de verschillende thema's werken we aan deze stip op de horizon, namelijk:

1. Sociale samenhang bevorderen.
2. Welzijn en zorg.
3. Voorzieningen.
4. Wonen.
5. Veiligheid.
6. Economische veerkracht.
7. Duurzaamheid.
8. Proces van samenwerken aan wonen, welzijn en zorg

Dit impliceert dat mensen met extra uitdagingen (de zogenoemde aandachtsgroepen) hier ook bij horen. Met deze visie beogen we daarmee ook om de door het rijk benoemde aandachtsgroepen passend te huisvesten waarbij we voldoende aandacht hebben voor de leefbaarheid en draagkracht van wijken en buurten. Dit betekent dat we nadrukkelijk blijven wegen waar mensen met een extra uitdaging het beste kunnen wonen (met gepaste ondersteuning c.q. begeleiding), in het belang van hun eigen welzijn maar ook in het belang van de omgeving.

Argumenten

1. Urgentie van het maatschappelijk vraagstuk.

Zoals weergegeven bij de alinea huidige situatie/probleemstelling, blijkt dat de urgentie van dit vraagstuk groot is. Het is van belang dat we binnen de kaders van deze visie blijven werken aan oplossingen die bijdragen aan de noden van de inwoners. Het is essentieel dat we op consistente en integrale wijze deze mensen met extra uitdagingen op het gebied van wonen, welzijn en/of zorg vooruithelpen en ervoor zorgen dat de kansen die zij krijgen (t.a.v. bijvoorbeeld een passende woonplek) groter worden. De stap die we nu zetten, het realiseren van een gezamenlijke gedragen toekomstvisie, is bevorderend voor de integraliteit van de oplossingen voor dit vraagstuk. Concreet houdt dit in dat de domeinen wonen, zorg en welzijn beter in verbinding staan waardoor we, met alle perspectieven indachtig, verder aan de slag gaan met het verbeteren van de situatie van deze mensen.

2. Zorgvuldig traject om te komen tot deze visie.

Bij het onderdeel traject tot dusverre is uiteengezet hoe we gekomen zijn tot deze toekomstvisie. Om te komen tot deze visie waren 2 onderdelen cruciaal:

- Goed in beeld krijgen wat het vraagstuk is en hoe vraag en aanbod naar passende huisvesting van de aandachtsgroepen zich ontwikkelt. Dit hebben we gedaan middels de woonzorganalyse. De belangrijkste resultaten vindt u terug in hoofdstuk 5 van de toekomstvisie.
- Bij de totstandkoming van deze visie dienen alle relevante partijen voldoende ruimte te krijgen om hun input te leveren. Dit hebben we via de verschillende overlegstructuren en werkbezoeken geborgd.

3. Gezamenlijk de schouders eronder.

Doordat het traject om te komen tot deze visie bijna twee jaar in beslag heeft genomen en we bewust ervoor hebben gekozen om kwaliteit, gezamenlijkheid en gedragenheid voor snelheid te laten gaan, leggen we u nu een visie voor waar de partijen samen hun schouders onder gaan zetten om de stip op de horizon te realiseren. Met deze coalities die gesmeed zijn i.c.m. een gezamenlijke kijk/visie op de oplossingsrichtingen, verwachten we de opgaven waarvoor we staan zo effectief en efficiënt mogelijk aan te pakken.

Kanttekeningen

1. Regionaal wordt momenteel ook gewerkt aan een uitvoeringsprogramma. Hierbij wordt bekeken wat het beste regionaal opgepakt kan worden en wat er lokaal opgepakt kan worden. Met ons lokale proces en onze aanpak van de vitale wijk lopen wij hierop vooruit. Het is belangrijk dat we onze aanpak inbrengen in het regionale proces en zelf koersvast blijven, samen met onze lokale partners.

2. Bij de uitvoeringsagenda dient het lokale karakter te prevaleren gelet op accentverschillen in de problematiek per individuele gemeente.

3. Uiteraard lopen er al vele projecten en activiteiten die bijdragen aan het vormen van vitale en inclusieve wijken. Het is belangrijk om al deze lopende initiatieven in kaart te brengen en daarmee de verbinding te zoeken en deze waar nodig te versterken.

Financiën

De visie maakt het mogelijk dat gemeenten in de toekomst ook antwoord kunnen geven op de vraag hoe we voor alle inwoners een vitale en inclusieve wijk kunnen realiseren. Dit vergt niet enkel een fysieke inspanning, maar vraagt ook een intensieve samenwerking tussen alle hierbij betrokken partijen. De uitvoeringsagenda's dienen de randvoorwaarden die hiervoor nodig zijn, verder in beeld te brengen.

Communicatie
Samen met de maatschappelijke partners in de Coalitie wordt de communicatie vormgegeven met de volgende doelstelling:

- Het verhaal van de inclusieve wijk vertellen via de aangesloten coalities
- Mensen meenemen in het verhaal over wonen en zorg in de toekomst in de beide gemeenten
- Duidelijk maken dat er wat wonen en zorg betreft niets aan het toeval wordt overgelaten in de planvorming
- Iedereen in zorg en welzijn, wonen en bouwen moet weten hoe we omgaan met dit thema in Landgraaf en Kerkrade
- Inwoners moeten zich meer en meer gaan realiseren dat zij ook zelf een verantwoordelijkheid hebben

Inwoners zijn in vitale en inclusieve wijken onze belangrijkste partners. Met alle betrokken partijen zal bijzondere aandacht geschonken worden aan het informeren van en het betrekken bij de ontwikkeling van de inwoners.

Burgerparticipatie
In het lokale traject is er sprake van co-creatie in de coalitie met welzijnsorganisaties, woningbouwcorporaties, de AMO en de gemeenten Kerkrade en Landgraaf. De regionale visie op Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad Limburg is gedeeld met alle partners. De coalitie neemt kennis van dit regionale stuk en verbindt zich aan de lokale uitgangspunten.

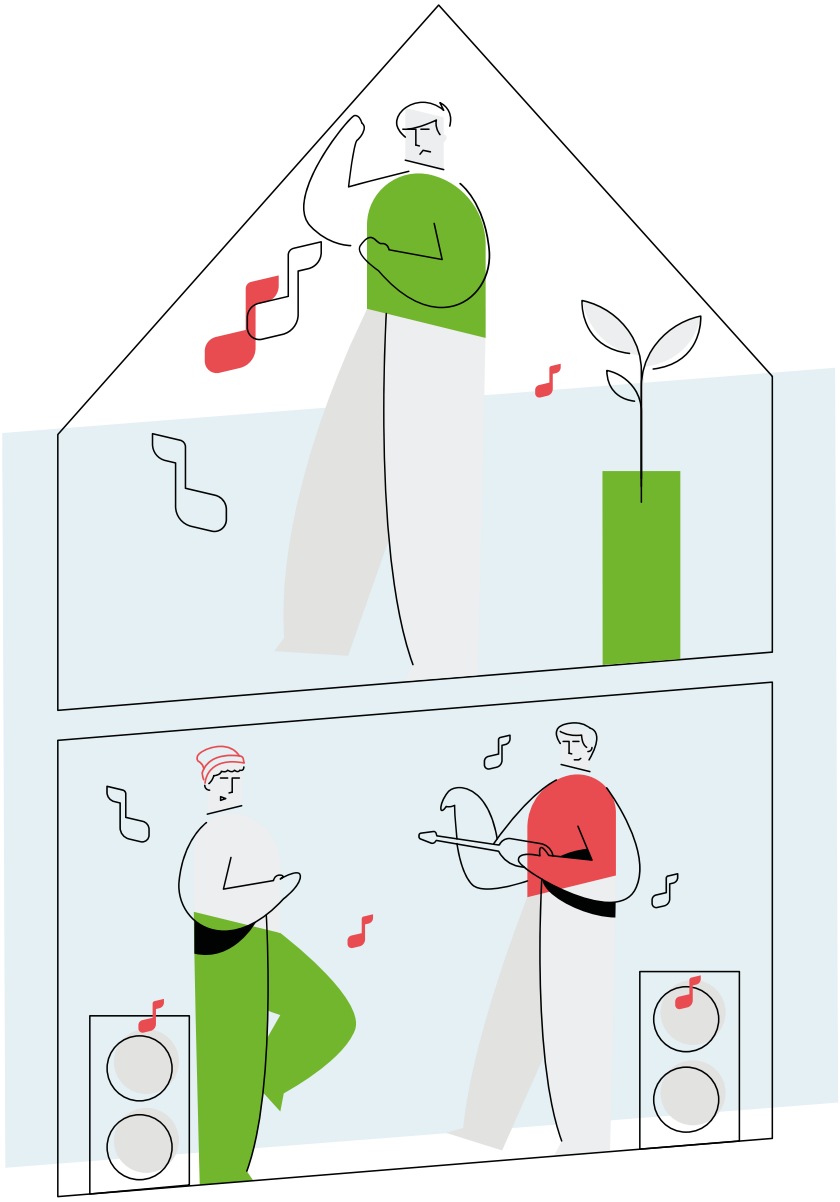
Uitvoering
Zowel lokaal als regionaal worden de uitvoeringsvraagstukken opgepakt. Een groot aantal partners is ook op beide vlakken hierbij betrokken en waarover goede afstemming en taakverdeling zal plaatsvinden

Gezondheid en Vitaliteit
Vitale en inclusieve wijken kennen gezonde en vitale inwoners. Om dit te realiseren wordt wijk- en buurtgericht gewerkt met aandacht voor functies die de sociale cohesie, gezonde leefstijl en inclusie versterken.

Bijlagen
1. Toekomstvisie wonen, welzijn en zorg Parkstadgemeenten.

COMPANEN

Woonzorganalyse

Parkstad gemeenten

7 augustus 2024

Definitief

Ontrafel de trend. Kijk vooruit.

COMPANEN
ADVIES VOOR
WONINGMARKT
EN LEEFOMGEVING

DATUM	7 augustus 2024
TITEL	Woonzorganalyse
OPDRACHTGEVER	Parkstad gemeenten
AUTEUR(S)	Valentine Reijers Martin Bleijenburg
PROJECTNUMMER	2917.106/G
STATUS	Definitief

Ontrafel de trend.
Kijk vooruit.

Tivolilaan 205
6824 BV Arnhem
Postbus 1174
6801 BD Arnhem

www.companen.nl
info@companen.nl
026 351 25 32

KvK-nummer: 09035291
BTW-nummer: NL001826517B01

Inhoud

1 Inleiding 5
1.1 Verantwoording 5
1.2 Leeswijzer 5

2 Totaaloverzicht opgaven 6

3 Ouderen 8
3.1 Doelgroep en context 8
3.2 Woonvormen en zorgvraag 9
3.3 Geclusterd wonen: uitsplitsing naar marktsegment en woonconcepten 14
3.4 Geschikt woningaanbod 18
3.5 Beleidsvrije vraagontwikkeling 20
3.6 Beleidsopgaven 20

4 Mensen met een lichamelijke beperking 23
4.1 Doelgroep en context 23
4.2 Omvang doelgroep 23

5 Mensen met een verstandelijke beperking 24
5.1 Doelgroep en context 24
5.2 Vraaganalyse 24
5.3 Aanbodinventarisatie 27
5.4 Mensen met een licht verstandelijke beperking (Wmo) 27
5.5 Beleidsopgaven 27

6 Mensen met psychische problematiek 29
6.1 Doelgroep en context 29
6.2 Vraaganalyse 29
6.3 Aanbodinventarisatie 32
6.4 Uitstroom vanuit Beschermd Wonen 32
6.5 Beleidsopgaven 34

7 Uitstroom uit de maatschappelijke opvang 35
7.1 Beleidsopgaven 37

8 Kwetsbare jongeren 38
8.1 Doelgroep en context 38
8.2 Uitstroom vanuit Jeugdzorg met verblijf 38
8.3 Beleidsopgaven 40

9 Uitstroom detentie 41

10 Uitstroom Vrouwenopvang en slachtoffers mensenhandel 42

11 Zelfstandige woonruimte onder uitstromers van instellingen 43
11.1 Beleidsopgave uitstroommogelijkheden 44

12 Mantelzorgers en mantelzorgontvangers 45

13 Uitstappende sekswerkers 46

14 Statushouders 47

15 Woonwagenbewoners 49

Bijlage 1: Bevolkings- en huishoudensontwikkeling 50

Bijlage 2: Aanbodoverzicht 54

Bijlage 3: De Doorzonscan 60

Bijlage 4: Afkortingen en begrippen 61

Bijlage 5: Gehanteerde aannames **62**

Bijlage 6: Woonstijlen per gemeente **65**

Bijlage 7: Statushouders **79**

Bijlage 8: GGZ-W uitgesplitst **81**

Bijlage 9: Betekenis spreiding doelgroep VG en BW **82**

Bijlage 10: Totaaloverzicht opgaven per gemeente **83**

1 Inleiding

De wereld van wonen, zorg en welzijn is sterk in verandering. Er is krapte op de woningmarkt en de zorgsector staat onder (toenemende) druk. Steeds meer mensen hebben moeite om een goede betaalbare woning te vinden. Tegelijkertijd verandert de woonvraag. Het aantal “oudere” ouderenhuishoudens (85+ jaar) verdubbelt richting 2040. Deze ouderen zullen steeds langer zelfstandig wonen. Naast ouderen moeten ook andere doelgroepen (weer) zelfstandig wonen en hun plek vinden op de woningmarkt. Denk bijvoorbeeld aan mensen met psychosociale problematiek of een andere beperking.

Om mensen met een zorg- of ondersteuningsvraag een fijn (passend) thuis te bieden is samenwerking tussen gemeenten, zorg- en welzijnsaanbieders en corporaties nodig: zij moeten er immers samen voor zorgen dat de woonomgeving en sociale en zorginfrastructuur zodanig op elkaar worden afgestemd dat mensen met een zorgvraag prettig kunnen wonen en leven. De Parkstadregio werkt daarom aan een actueel én gezamenlijk beeld van de huisvestingsopgave voor inwoners met een zorg- of ondersteuningsvraag in gezamenlijkheid van alle Parkstad gemeenten.

1.1 Verantwoording

Dit onderzoek heeft als doel om de huisvestingsopgave voor inwoners met een zorg- of ondersteuningsvraag van de Parkstadregio per leeftijdsgroep inzichtelijk te maken.

1.2 Leeswijzer

Deze rapportage bestaat uit de volgende hoofdstukken:

- Hoofdstuk 2: Ouderen
- Hoofdstuk 3: Mensen met een lichamelijke beperking
- Hoofdstuk 4: Mensen met een verstandelijke beperking
- Hoofdstuk 5: Mensen met psychische problematiek
- Hoofdstuk 6: Uitstroom uit de maatschappelijke opvang
- Hoofdstuk 7: Kwetsbare jongeren
- Hoofdstuk 8: Uitstroom detentie
- Hoofdstuk 9: Uitstroom vrouwenopvang en slachtoffers mensenhandel
- Hoofdstuk 10: Zelfstandige woonruimte onder uitstromers van instellingen
- Hoofdstuk 11: Mantelzorgers en mantelzorgontvangers
- Hoofdstuk 12: Uitstappende sekswerkers
- Hoofdstuk 13: Statushouders
- Hoofdstuk 14: Woonwagenbewoners
    - Bijlage 1: Bevolkings- en huishoudensontwikkeling
    - Bijlage 2: Aanbodinventarisatie
    - Bijlage 3: Doorzonscan
    - Bijlage 4: Afkortingen en begrippen
    - Bijlage 5: Gehanteerde aannames
    - Bijlage 6: Woonstijlen per gemeente
    - Bijlage 7: Statushouders
    - Bijlage 8: GGZ-W naar zorgzwaarte
    - Bijlage 9: Betekenis spreiding doelgroep VG en BW
    - Bijlage 10: Totaaloverzicht opgaven per gemeente

Als aanvulling op dit rapport is een interactieve kaart ontwikkeld. Met daarop het woonzorgaanbod, relevante voorzieningen en informatie over de geschiktheid van de woningvoorraad van de verschillende gemeenten. De informatie is aan de hand van aangeleverde informatie en openbare informatie verzameld. Deze kaart is te vinden via de volgende link:
https://companen.maps.arcgis.com/apps/instant/sidebar/index.html?appid=71dee459dd994eaca90d40f1c91307b2

2 Totaaloverzicht opgaven

In dit onderzoek is gekeken hoe de (verwachte) vraagontwikkeling naar wonen met zorg verloopt voor verschillende zorg- en aandachtsgroepen in de regio Parkstad. Daarnaast is het aanbod aan woonplekken voor de zorg- en aandachtsgroepen in beeld gebracht. In dit hoofdstuk geven we in één oogopslag weer hoe de opgave er per zorg/aandachtsgroep uitziet. Deze opgave geven we weer in twee figuren.

De grootste opgave voor ouderen

In de komende 20 jaar stijgt in de regio Parkstad het aantal 65-plushuishoudens van ruim 45.000 huishoudens in 2023 tot 51.701 huishoudens in 2040. In 2040 is 44% van alle huishoudens 65 jaar of ouder, tegen 35% in 2023. De toename van 75-plussers zorgt voor en forse groei in zorgvragers. Daartegenover is er steeds vaker sprake van tekorten aan zorgpersoneel. De druk op de zorg neemt toe, al kan technologie mensen deels 'ontzorgen'. Stijgende zorgkosten leiden tot keuzes: 24-uurzorg krijgt men alleen als het niet anders kan. Dit geldt ook voor andere kwetsbare groepen. Voor zorg aan huis biedt clustering uitkomst door hogere efficiëntie van dienstverlening. Maar wel op voorwaarde dat deze woonvormen ook voldoen aan de (veranderde) woonwensen van mensen met diverse woonstijlen. Waar het kan, is zelfstandig wonen met beperkte begeleiding een wens en ook een noodzaak. Het liefst in de eigen wijk of woonkern en met behoud of opbouw van een eigen sociaal netwerk. Decentralisatie van de zorg geeft aanzet tot spreiding van het wonen: lokaal wonen in de eigen wijk of kern wordt het nieuwe uitgangspunt.

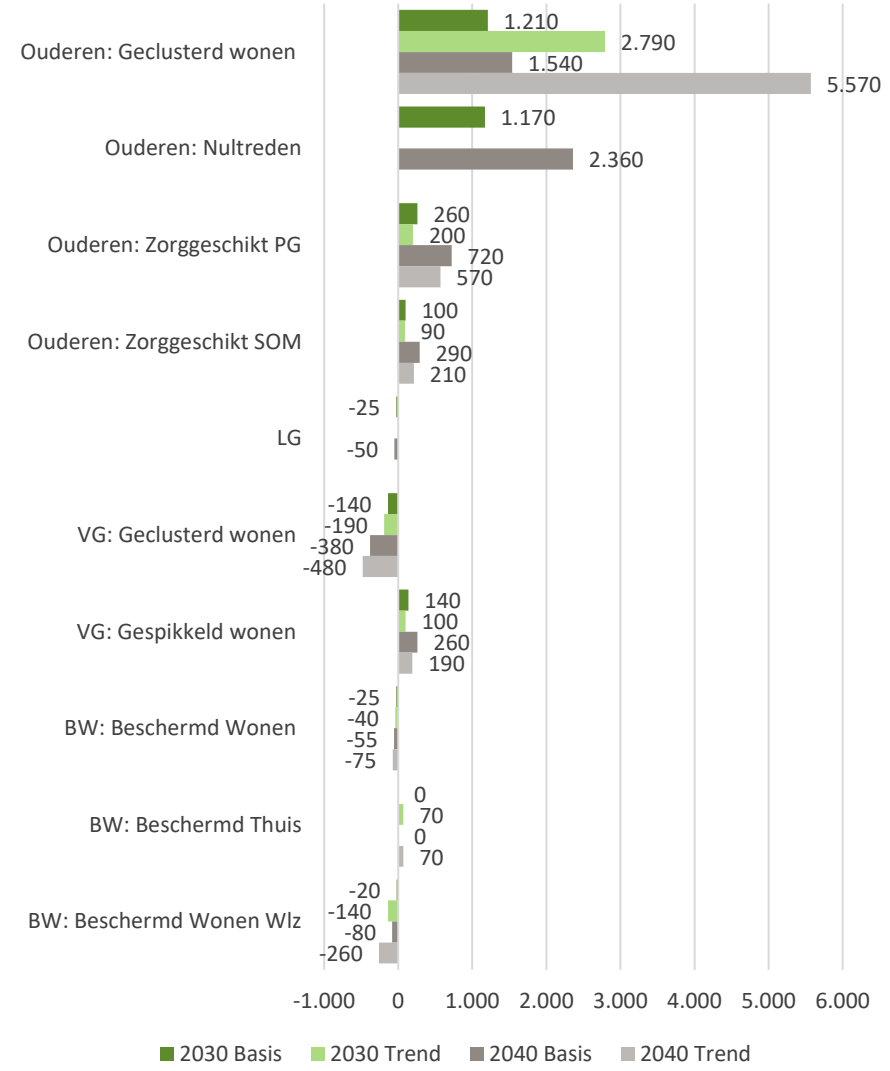
De grootste opgave voor aandachtsgroepen

Voor wat betreft aandachtsgroepen is de kwantitatieve opgave minder groot, maar ligt er wel een belangrijke kwalitatieve opgave om de spreiding van aandachtsgroepen over de regio (fair share) en binnen de gemeenten in de regio te bevorderen. Een deel van de aandachtsgroepen behoort tot verplichte urgentiecategorieën na het vaststellen van de Wet versterking regie Volkshuisvesting (Wvrv) door de Tweede Kamer. Urgenties hebben effect voor alle woningzoekenden. De schaarste aan woningen lost hiermee niet op. Regulier woningzoekenden hebben er dan ook last van; zij schuiven naar achter in de rij. Dit heeft een potentieel negatief effect op het maatschappelijk draagvlak voor huisvesting van deze aandachtsgroepen. Ook vinden sommige urgenten nu woningen buiten de reguliere huurwoningvoorraad, zoals (begeleid) kamergewijze verhuur. Die optie moet mogelijk blijven in het belang van de urgente zelf en om daarmee verdringing te beperken.

De vijver kan worden uitgebreid naar de particuliere huursector. Ook is toevoegingen van sociale huurwoningen nodig (transformatie, nieuwbouw en bijvoorbeeld delen van woningen). Dit vergt een langjarige intensieve inzet van corporaties en de gemeenten.

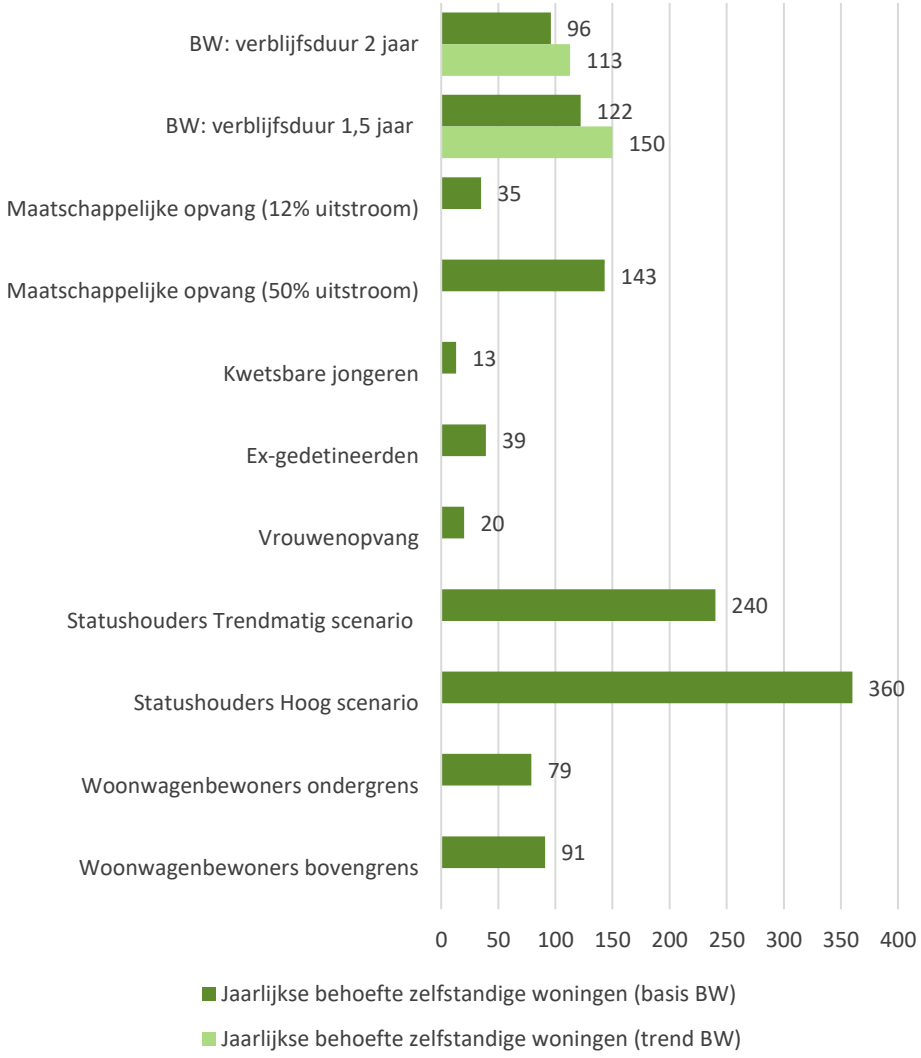
Een fair share benadering op basis van inwoneraantal betekent voor gemeenten met weinig sociale huur dat relatief veel sociale huurwoningen naar urgenten gaan. Dit zet het draagvlak/de acceptatie voor toewijzing aan urgenten potentieel onder druk. Bij gemeenten met veel sociale huur leidt geen fair-share juist tot stapeling van leefbaarheidsproblemen in enkele kwetsbare wijken, met hoge wijkinvesteringen als gevolg plus een bovengemiddeld budget voor begeleiding en ondersteuning vanuit bijvoorbeeld de Wmo. Gemeenten kunnen hiertoe deels inzetten op spreidings- en compensatieafspraken binnen de regio, maar ook met naastgelegen regio's zoals de regio Maastricht.

Figuur 2.1: Huisvestingsopgave regio Parkstad ouderen, LG, VG en BW

Bron: Woonzorgweter Companen.

Figuur 2.2: Opgave jaarlijkse uitstroom naar zelfstandige woningen vanuit verschillende doelgroepen

Bron: Woonzorgweter Companen.

3 Ouderen

Lang niet alle ouderen (65-plussers) hebben een zorgvraag, en lang niet alle ouderen hebben behoefte aan een specifiek soort woning vanwege die zorgvraag. Verreweg de meeste ouderen wonen zelfstandig en zijn vitaal. Ook van de ouderen met een zorgvraag woont een groot deel zelfstandig, al dan niet met ondersteuning vanuit de wijkverpleging en het eigen sociale netwerk.

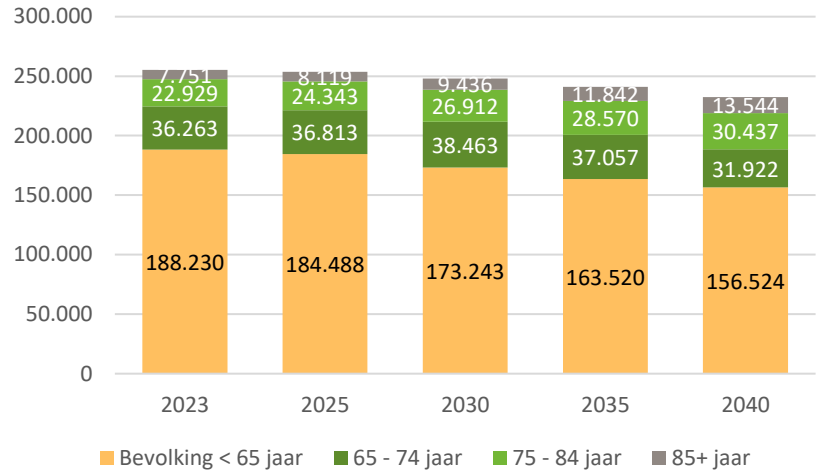
3.1 Doelgroep en context

De leeftijd waarop mensen zich 'oud' voelen verschilt van persoon tot persoon. In dit onderzoek betrekken wij de groep 65-plussers in de analyses. In de gebruikte methodiek wordt een onderscheid gemaakt naar leeftijdsgroepen binnen de totale groep, op basis van de zorg- en ondersteuningsbehoefte per leeftijdsgroep en de woonbehoefte die daarmee samenhangt.

Demografie

De bevolking in de gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld en Voerendaal zal de komende jaren gaan krimpen. In de periode van 2023 - 2040 krimpt de bevolking van jonger dan 65 jaar met 31.706 inwoners en groeit de bevolking van 65 jaar en ouder met 8.960 inwoners. Parkstad gaat een flinke vergrijzing tegemoet. Op dit moment vormt de 65-plusgroep 26% van de totale bevolking in de regio. Het is de verwachting dat dit aandeel groeit naar 33% in 2040. De Etil bevolkingsprognoses die bovenstaand beeld laten zien, zijn beleidsneutrale prognoses en openbaar beschikbaar via de site van de provincie Limburg.

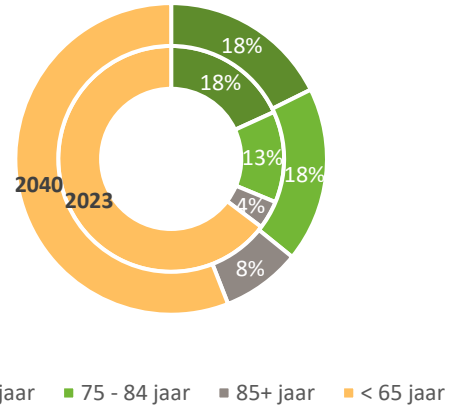
Figuur 3.1: Bevolkingsontwikkeling regio Parkstad, 2023 - 2040

Bron: Etil gemeentelijke bevolkingsprognoses, 2023.

Wanneer we spreken over de huisvestingsopgave voor senioren dan is vooral de huishoudensontwikkeling relevant. In 2040 zal 44% van de huishoudens in parkstad een 65-plushuishouden zijn. Het aandeel huishoudens van 85 jaar en ouder verdubbelt in grootte naar de toekomst (2040) toe vergeleken met de situatie nu.

Figuur 3.2: Huishoudenssamenstelling regio Parkstad, 2023 en 2040

Bron: Etil huishoudensprognoses gemeenten, 2023.

In bijlage één staat per gemeente de verwachte bevolkings- en huishoudens-ontwikkeling 2023 - 2040.

3.2 Woonvormen en zorgvraag

Woonvormen voor ouderen

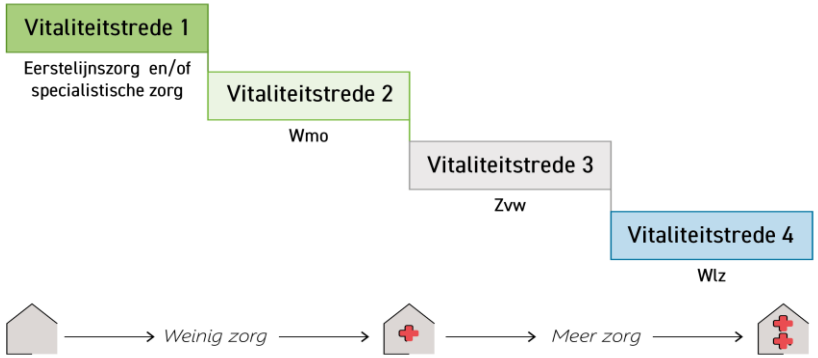
Wij maken in dit rapport een onderscheid tussen ‘reguliere woningen’, ‘nultreden-woningen’, ‘geclusterd wonen voor senioren’ en ‘zorggeschikte woningen’.

- Reguliere woningen zijn ‘gewone’, niet-geclusterde woningen. Het gaat hierbij zowel om gezinswoningen als om appartementen of studio’s waar ook mensen zonder zorgvraag kunnen wonen.
- Nultredenwoningen zijn woningen die geschikt zijn voor ouderen of andere zorgvragers met een (lichte) lichamelijke beperking. De woning is zowel intern als extern toegankelijk. Dat houdt in dat je de woning kunt bereiken zonder trap te lopen (extern toegankelijk) en dat keuken, badkamer, toilet en minimaal 1 slaapkamer op één woonlaag liggen/gelijkvloers zijn.
- Geclusterde woningen voor senioren zijn levensloopgeschikte woningen in een woonvorm met vijf of meer wooneenheden waar overwegend ouderen wonen. Bij voorkeur is er een ontmoetingsruimte aanwezig. Het gaat om zelfstandige woningen waar ook mensen zonder zorgindicatie mogen wonen. Geclusterde woonvormen zijn onder andere hofjeswoningen, serviceflats en seniorenflats.
- Zorggeschikte woningen zijn woningen in een verpleeghuis of woonzorg-centrum, bedoeld voor mensen met een Wlz-indicatie vanwege psycho-geriatrische (PG) of somatische (SOM) problematiek.

Zorgvraag in beeld

Het vitaliteitstredenmodel van Companen geeft nader inzicht in de woonbehoefte van ouderen, op basis van de zorgvraag van betrokkenen. Het model bevat vier treden. In de eerste trede zitten de meest vitale ouderen, die niet of nauwelijks gebruik maken van zorg; in de vierde trede vallen ouderen met een zware zorg-vraag. In het model worden ouderen (65-plus) ingedeeld op basis van de ‘zwaarste’ zorgvorm die zij het afgelopen jaar ontvingen. Als voorbeeld: ouderen die zowel huishoudelijke hulp vanuit de Wmo krijgen als wijkverpleging vanuit de Zvw, tellen we mee in vitaliteitstrede 3.

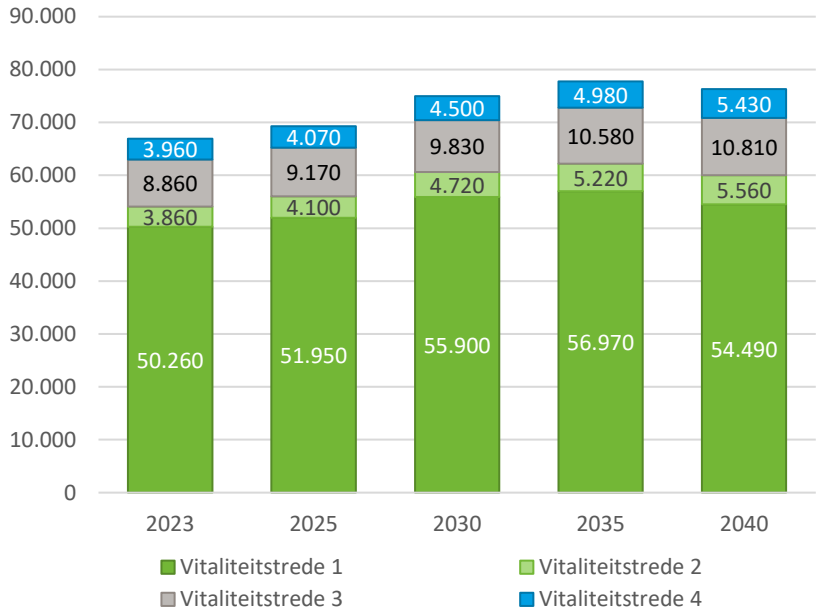
Figuur 3.3: Vitaliteitstredenmodel

Toelichting Vitaliteitstredenmodel
De meest vitale ouderen zitten in *vitaliteitstrede 1*. Zij hebben geen zorgindicatie, maar maken hooguit gebruik van eerstelijns huisartsenzorg of zorg van de specialist (vanwege een acute zorgvraag, chronische ziekte of specialistische geestelijke gezondheidszorg).
Als ouderen gebruik maken van Wmo-ondersteuning, dan vallen ze in *vitaliteitstrede 2*. Het gaat hier ook om relatief vitale ouderen. De ondersteuning die zij krijgen bestaat uit hulpmiddelen, voorzieningen, huishoudelijke hulp of andere ondersteuning waarvoor een eigen bijdrage verschuldigd is.
In *vitaliteitstrede 3* vallen ouderen die wijkverpleging ontvangen vanuit de Zvw. Een deel van deze mensen ontvangt ook ondersteuning vanuit de Wmo.
In *vitaliteitstrede 4* vallen ouderen die een Wlz-indicatie hebben. Ouderen met een Wlz-indicatie kunnen terecht in een verpleeghuis, maar zij kiezen er tegenwoordig vaker voor om zelfstandig te blijven wonen met intensieve zorg (vanuit een Volledig Pakket Thuis). Op die manier kunnen zij zo lang mogelijk zelf regie houden over hun woon(zorg)situatie.

De indeling in treden geeft inzicht in de zorgvraag en vitaliteit van ouderen, en is daarmee een goede voorspeller van de woonvraag. Uit woonwensenonderzoeken blijkt dat ouderen naarmate ze minder vitaal worden, vaker een voorkeur hebben voor een geclusterd woonconcept voor ouderen. Dit is ook terug te zien in het feitelijk woongedrag van ouderen. Dat betekent niet dat in geclusterde woonvormen alleen ouderen met een (zware) zorgvraag wonen: er zijn ook ouderen die al *voordat* ze een zorgvraag ontwikkelen graag willen verhuizen naar geclusterd wonen: niet vanwege hun actuele zorgvraag, maar uit voorzorg of vanwege een behoefte aan sociaal contact of comfort. In vitaliteitstrede 4 woont een aanzienlijk deel van de ouderen in een geclusterd woonconcept waar intensieve zorg geboden wordt (zoals een verpleeghuis); ook voor deze groep geldt echter dat een deel nog in een reguliere woning woont.

Figuur 3.4: Prognoses vitaliteitstredenmodel Parkstad

Bron: Woonzorgweter Companen.

Vraagprognose woonvormen senioren

In de vraagprognoses naar woonvormen voor senioren maken we onderscheid tussen de volgende woonvormen: Regulier wonen, geclusterd wonen voor senioren en woonzorgcentrum SOM (somatisch) of PG (psychogeriatrisch).

Voor het berekenen van een basisscenario van de vraagontwikkeling gaan we uit van demografische ontwikkelingen (bevolkings- en huishoudensprognose), hoe ouderen die binnen vitaliteitstrede 1 tot en met 3 vallen nu wonen op basis van Microdata[1], hoe ouderen binnen vitaliteitstrede 4 wonen op basis van aannames en hoe ouderen zouden willen wonen op basis van uitkomsten van het WoON 2021[2]. Hoe ouderen wonen en hoe ouderen wensen te wonen verschilt per gemeente waardoor de verdeling naar woonvormen per vitaliteitstrede per gemeente er anders uitziet. Zie bijlage 5 voor de verdelingen per gemeente.

Tabel 3.1: Prognose naar woonvormen ouderen regio Parkstad, basisprognose (2023 - 2040, huishoudens, afgerond op 10-tal)

	2023	2030 (opgave)	2040 (opgave)
Regulier wonen	23.050	25.650 (+2.600)	24.780 (+1.730)
Nultreden (in regulier wonen)	9.520	10.690 (+1.170)	11.880 (+2.360)
Geclusterd wonen	9.810	11.020 (+1.210)	11.350 (+1.540)
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (SOM)	740	840 (+100)	1.030 (+290)
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (PG)	1.940	2.200 (+260)	2.660 (+720)
Totaal	**45.060**	**50.400 (+5.340)**	**51.700 (+6.640)**

Bron: Woonzorgweter Companen.

In voorgaande tabel laten we de vraagontwikkeling zien tussen 2023 en 2030 en tussen 2023 en 2040. De aantallen die er ten opzichte van het startjaar (2023) bijkomen, vormen de opgave. We zien dat in verhouding de vraag naar zorggeschikt procentueel het hardst stijgt vergeleken met de andere woonvormen voor ouderen.

Trendprognose

Naast het basisscenario van de vraagontwikkeling hebben we ook een trendvariant uitgewerkt. In de trendvariant houden we rekening met de trend dat ouderen naar de toekomst toe steeds vaker in geclusterde woonvormen gaan wonen door onder andere beleid van zorginstellingen, wet- en regelgeving en vanuit woonwensen van ouderen.

[1] CBS Microdata zijn koppelbare data op persoons-, bedrijfs- en adresniveau waarmee Nederlandse universiteiten, wetenschappelijke organisaties, planbureaus en onderzoeksinstanties onder strikte voorwaarden zelf statistisch onderzoek kunnen doen.

[2] Het WoON (Woononderzoek Nederland) is een periodiek terugkerend onderzoek onder huishoudens in Nederland en geeft al decennia lang inzicht in de woonsituatie, verhuiswensen, tevredenheid en woonlasten van huishoudens.

Tabel 3.2: Prognose naar woonvormen ouderen regio Parkstad, trendprognose (2023 - 2040, huishoudens, afgerond op 10-tal)

	2023	2030 (opgave)	2040 (opgave)
Regulier wonen	23.050	24.140 (+1.090)	20.980 (-2.040)
Nultreden (in regulier wonen)	9.520	10.690 (+1.170)	11.880 (+2.360)
Geclusterd wonen	9.810	12.600 (+2.790)	15.380 (+5.570)
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (SOM)	740	830 (+90)	950 (+210)
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (PG)	1.940	2.140 (+200)	2.510 (+570)
Totaal	**45.060**	**50.400 (+5.340)**	**51.700 (+6.640)**

Bron: Woonzorgweter Companen.

We zien in het trendscenario in verhouding de vraag naar geclusterd wonen procentueel gezien het hardst stijgt vergeleken met de andere woonvormen.

Met de twee prognoses creëren we een bandbreedte waarbinnen de werkelijke vraag zich waarschijnlijk zal voltrekken, de basis- en trendvariant (tabel 2.3). In de volgende tabellen geven we deze bandbreedte weer voor de regio en voor de gemeenten apart.

Tabel 3.3: Regio Parkstad, bandbreedte basisscenario en trendscenario vraagprognose

	2023	2030	2040
Regulier wonen	23.050	24.140 - 25.650	20.980 - 24.780
Nultreden (in regulier wonen)	9.520	10.690	11.880
Geclusterd wonen	9.810	11.020 - 12.600	11.350 - 15.380
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (SOM)	740	830 - 840	950 - 1.030
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (PG)	1.940	2.140 - 2.200	2.510 - 2.660
Totaal	**45.060**	**50.400**	**51.700**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 3.4: Beekdaelen, bandbreedte basisscenario en trendscenario vraagprognose

	2023	2030	2040
Regulier wonen	3.950	4.140 - 4.350	3.710 - 4.250
Nultreden (in regulier wonen)	1.150	1.330	1.470
Geclusterd wonen	840	950 - 1.170	970 - 1.540
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (SOM)	90	100	110 - 120
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (PG)	280	320 - 330	360 - 380
Totaal	**6.310**	**7.060**	**7.190**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 3.5: Brunssum, bandbreedte basisscenario en trendscenario vraagprognose

	2023	2030	2040
Regulier wonen	2.390	2.560 - 2.720	2.390 - 2.810
Nultreden (in regulier wonen)	1.030	1.200	1.340
Geclusterd wonen	1.200	1.390 - 1.560	1.490 - 1.940
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (SOM)	90	100	120 - 130
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (PG)	240	270 - 280	330 - 350
Totaal	**4.950**	**5.690**	**6.120**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 3.6: Heerlen, bandbreedte basisscenario en trendscenario vraagprognose

	2023	2030	2040
Regulier wonen	6.980	7.520 - 8.020	6.700 - 7.980
Nultreden (in regulier wonen)	3.400	3.710	4.150
Geclusterd wonen	3.560	4.010 - 4.540	4.210 - 5.560
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (SOM)	270	290 - 300	340 - 360
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (PG)	630	670 - 690	780 - 830
Totaal	**14.840**	**16.730**	**17.530**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 3.7: Kerkrade, bandbreedte basisscenario en trendscenario vraagprognose

	2023	2030	2040
Regulier wonen	3.510	3.490 - 3.770	2.670 - 3.350
Nultreden (in regulier wonen)	1.800	1.980	2.180
Geclusterd wonen	2.170	2.390 - 2.680	2.390 - 3.120
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (SOM)	160	180	200 - 220
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (PG)	410	450 - 460	530 - 560
Totaal	**8.050**	**8.780**	**8.700**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 3.8: Landgraaf, bandbreedte basisscenario en trendscenario vraagprognose

	2023	2030	2040
Regulier wonen	3.550	3.720 - 3.930	3.110 - 3.640
Nultreden (in regulier wonen)	1.320	1.490	1.680
Geclusterd wonen	1.420	1.600 - 1.820	1.600 - 2.160
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (SOM)	90	110	130 - 140
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (PG)	240	270 - 280	330 - 350
Totaal	**6.620**	**7.410**	**7.410**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 3.9: Simpelveld, bandbreedte basisscenario en trendscenario vraagprognose

	2023	2030	2040
Regulier wonen	1.160	1.200 - 1.260	1.110 - 1.250
Nultreden (in regulier wonen)	410	480	520
Geclusterd wonen	330	360 - 420	370 - 520
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (SOM)	10	10	10
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (PG)	60	70	80 - 90
Totaal	**1.970**	**2.180**	**2.240**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 3.10: Voerendaal, bandbreedte basisscenario en trendscenario vraagprognose

	2023	2030	2040
Regulier wonen	1.510	1.510 - 1.600	1.290 - 1.500
Nultreden (in regulier wonen)	410	500	540
Geclusterd wonen	290	320 - 410	320 - 540
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (SOM)	30	40	40 - 50
Zorggeschikt/ woonzorgcentrum (PG)	80	90	100
Totaal	**2.320**	**2.550**	**2.510**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Aanbodinventarisatie

Companen heeft een inventarisatie onder corporaties en zorgaanbieders gedaan om hun geclusterde woningaanbod voor ouderen en aanbod aan zorggeschikte woningen/zorgcentra in kaart te brengen. Het geclusterde aanbod in de vrije sector huur en koopsector komt vanuit CBS-Microdata; mogelijk hebben we niet al het aanbod in deze sectoren compleet in beeld.

Het aanbod hebben we niet compleet in beeld. We kijken voor de opgave naar het verschil in de huidige en toekomstige vraag: dat is de minimale opgave waar een gemeente voor staat. De opgave kan echter groter zijn wanneer er in de huidige situatie al een tekort aan aanbod is.

In bijlage 2 staan gedetailleerde overzichten met het aanbod per gemeente weergegeven.

In onderstaande tabel geven we het totaalbeeld per gemeente en per type plek weer van het aanbod dat we in beeld hebben kunnen brengen.

Tabel 3.11: Geïnventariseerd aanbod voor ouderen

	Geclusterd wonen			Zorggeschikt wonen	
	Sociale huur	Vrije sector	Koop*	Zorggeschikt SOM	Zorggeschikt PG
Beekdaelen	614	96	50	165	368
Brunssum	981	102	320	167	245
Heerlen	3.740	302	380	278	827
Kerkrade	1.437	440	155	238	412
Landgraaf	1.227	151	135	138	221
Simpelveld	404	31	0	0	70
Voerendaal	187	21	20	57	64
Parkstad	**8.590**	**1.143**	**1.060**	**1.043**	**2.207**

*Ingeschat aan de hand van CBS Microdata.
Bron: Aanbodinventarisatie en CBS Microdata.

Parkstad beschikt momenteel over 8.590 sociale huurwoningen in de geclusterde woonvormen voor ouderen. Het gaat hier om woningen in complexen die hoofdzakelijk door ouderen worden bewoond en ook toegankelijk zijn voor ouderen zonder Wlz-indicatie. Verder zijn er in totaal 3.250 zorggeschikt woonplekken. Hiervan worden 1.043 woningen bewoond door ouderen met somatische klachten en 2.207 woningen door ouderen met psychogeriatrische klachten. De praktijk leert dat een (groot) deel van deze plekken wisselend inzetbaar is: hetzij voor mensen met somatische of psychogeriatrische problematiek. De zorgaanbieder Meander heeft aangegeven aan 625 ouderen in Parkstad VPT (Volledig Pakket Thuis) in de thuissituatie te leveren.

Wanneer we kijken naar de totale vraag naar geclusterd wonen, zien we dat het aanbod ruim voorziet in de vraag. Wanneer we inzoomen op de eigendomsvormen binnen geclusterd wonen, zien we dat er ruim voldoende sociale geclusterde woningen zijn om in de vraag te voorzien. De vraag naar vrije sector huur en het aanbod aan vrije sector huur liggen redelijk dicht bij elkaar in de buurt. Wat betreft geclusterde koopwoningen zien we dat de vraag groter is dan het aanbod. Hierbij moeten we de kanttekening zetten dat het aanbod aan geclusterde woningen een inschatting is.

Wanneer we kijken naar de totale vraag naar zorggeschikte woningen zien we dat het aanbod ruim voorziet in deze vraag. Met name de plekken voor somatische zorg zijn er ruim voldoende. In 2030 zijn vraag en aanbod ongeveer met elkaar in balans. De vraag naar zorggeschikte woningen blijft vanaf 2030 groeien en er zal na 2030 een tekort ontstaan als er geen plekken bij komen.

3.3 Geclusterd wonen: uitsplitsing naar marktsegment en woonconcepten

Uitsplitsing naar marktsegment

Op basis van het WoON2021 en CBS-Microdata is achterhaald waar de groep 65-plussers nu woont en hoe zij graag willen wonen. Dat maakt het mogelijk om de prognose voor geclusterd wonen voor ouderen verder uit te splitsen naar marktsegment. In de volgende tabellen wordt weergegeven wat de huidige en toekomstige behoefte aan sociale huur, vrije sector en koop binnen het geclusterd wonen is: op regionaal niveau en gemeentelijk niveau.
Op regionaal niveau valt ongeveer 40% van het geclusterd wonen voor ouderen binnen de sociale huur, 13% binnen de vrije sector huur en 48% binnen de koopsector. Naar de toekomst zien we dat de verhouding naar marktsegment stabiel blijft.

Tabel 3.12: Parkstad. Behoefteprognose geclusterd wonen uitgesplitst naar marktsegment, bandbreedte basisprognose en trendprognose (2023 – 2040); huishoudens, afgerond op 10-tal

	2023	2030	2040
Sociale huur	3.890	4.300 tot 4.900	4.410 tot 5.900
Vrije sector huur	1.230	1.350 tot 1.540	1.370 tot 1.850
Koop	4.690	5.360 tot 6.160	5.570 tot 7.630
Totaal	**9.810**	**11.020 tot 12.600**	**11.350 tot 15.380**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 3.13: Beekdaelen. Behoefteprognose geclusterd wonen uitgesplitst naar marktsegment, bandbreedte basisprognose en trendprognose (2023 - 2040); huishoudens, afgerond op 10-tal

	2023	2030	2040
Sociale huur	190	190 tot 240	180 tot 300
Vrije sector huur	60	70 tot 80	70 tot 100
Koop	590	690 tot 850	720 tot 1.140
Totaal	**840**	**950 tot 1.170**	**970 tot 1.540**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 3.14: Brunssum. Behoefteprognose geclusterd wonen uitgesplitst naar marktsegment, bandbreedte basisprognose en trendprognose (2023 - 2040); huishoudens, afgerond op 10-tal

	2023	2030	2040
Sociale huur	460	530 tot 590	560 tot 730
Vrije sector huur	100	110 tot 130	120 tot 160
Koop	640	750 tot 840	810 tot 1.050
Totaal	**1.200**	**1.390 tot 1.560**	**1.490 tot 1.940**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 3.15: Heerlen. Behoefteprognose geclusterd wonen uitgesplitst naar marktsegment, bandbreedte basisprognose en trendprognose (2023 - 2040); huishoudens, afgerond op 10-tal

	2023	2030	2040
Sociale huur	1.640	1.840 tot 2.080	1.930 tot 2.540
Vrije sector huur	520	580 tot 660	600 tot 800
Koop	1.400	1.590 tot 1.800	1.680 tot 2.220
Totaal	**3.560**	**4.010 tot 4.540**	**4.210 tot 5.560**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 3.16: Kerkrade. Behoefteprognose geclusterd wonen uitgesplitst naar marktsegment, bandbreedte basisprognose en trendprognose (2023 - 2040); huishoudens, afgerond op 10-tal

	2023	2030	2040
Sociale huur	910	990 tot 1.120	1.000 tot 1.300
Vrije sector huur	300	320 tot 360	320 tot 420
Koop	960	1.070 tot 1.200	1.070 tot 1.400
Totaal	**2.170**	**2.390 tot 2.680**	**2.390 tot 3.120**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 3.17: Landgraaf. Behoefteprognose geclusterd wonen uitgesplitst naar marktsegment, bandbreedte basisprognose en trendprognose (2023 - 2040); huishoudens, afgerond op 10-tal

	2023	2030	2040
Sociale huur	560	620 tot 710	620 tot 830
Vrije sector huur	100	120 tot 130	110 tot 160
Koop	760	860 tot 980	870 tot 1.170
Totaal	**1.420**	**1.600 tot 1.820**	**1.600 tot 2.160**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 3.18: Simpelveld. Behoefteprognose geclusterd wonen uitgesplitst naar marktsegment, bandbreedte basisprognose en trendprognose (2023 - 2040); huishoudens, afgerond op 10-tal

	2023	2030	2040
Sociale huur	40	40 tot 50	40 tot 60
Vrije sector huur	120	120 tot 140	120 tot 160
Koop	170	200 tot 230	210 tot 300
Totaal	**330**	**360 tot 420**	**370 tot 520**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 3.19: Voerendaal. Behoefteprognose geclusterd wonen uitgesplitst naar marktsegment, bandbreedte basisprognose en trendprognose (2023 - 2040); huishoudens, afgerond op 10-tal

	2023	2030	2040
Sociale huur	90	90	80
Vrije sector huur	30	30	30
Koop	170	200	210
Totaal	**290**	**320**	**320**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Uitsplitsing naar woonconcepten

De woonwensen van ouderen zijn divers. De woonvorm 'geclusterd wonen' is een verzamelnaam voor diverse woningtypes en woonconcepten die beschutting, comfort en ontmoeting bieden. Verschillende groepen ouderen zoeken daarbij verschillende typen geclusterde woonvormen. Welke keuzes groepen ouderen hierin maken is onder meer afhankelijk van hun waarden-profiel en financiële mogelijkheden, die wij samenbrengen in zogeheten 'woonstijlen'. We onderscheiden 12 'woonstijlgroepen' onder (toekomstige) ouderen, die verschillen qua woonvoorkeuren. De indeling in woonstijlen is gebaseerd op analyses van woongedrag en woonwensen van ouderen, zoals die naar voren komen in CBS-Microdata, het WoON en sociologisch onderzoek naar generaties en waardepatronen. Deze inzichten zijn gekoppeld aan achtergrondkenmerken van ouderen, zoals het inkomen, leeftijd, huishoudenssamenstelling, stedelijkheid, opleiding en vermogen. In welke woonstijl iemand is ingedeeld, is onder meer afhankelijk van het geboortejaar (generatie) en de financiële positie.

Tabel 3.20: Indeling voor woonstijlen naar generatie (geboortejaar) en financiële positie

	Lagere financiële positie	Middel financiële positie	Hoge financiële positie
Stille Generatie (1940 e.o.)	Kwetsbare ouderen	Oudere comfortzoeker	Welgestelde cultuurminnaars
Protestgeneratie (1940 - 1955)	Traditionele buurtbewoners	Vitale comfortzoekers	Welgestelde levensgenieters
Generatie X (1955 - 1970)	Actieve buurtbewoners	Moderne hofjesbewoners	Ondernemende levensgenieters
Pragmatische generatie (1970 - 1985)	Laag	Middel	Hoog

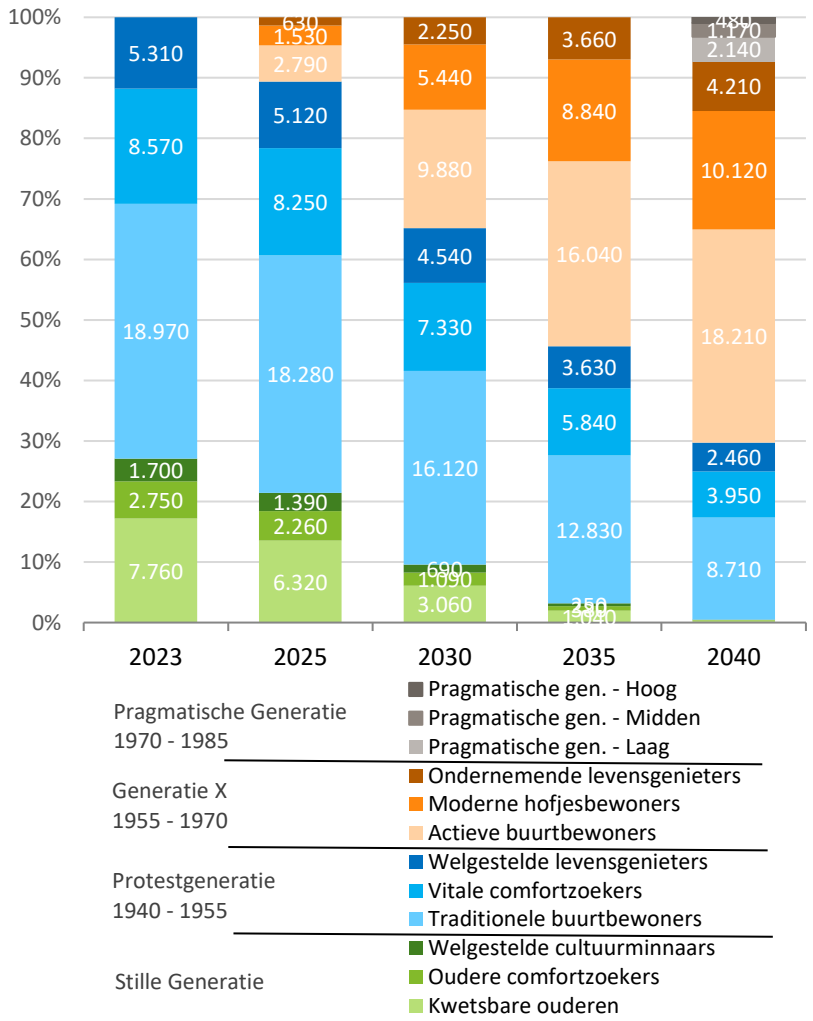
Wij maken een inschatting van de keuze die mensen gaan maken op het moment dat zij verhuizen naar een geclusterde woonvorm voor ouderen. Dit leidt tot een 'woonmix' per woonstijl. In de woonmix maken wij primair het onderscheid tussen de voorkeur voor appartementen (afkorting app: weinig onderhoud, overzichtelijk en gezamenlijke voorzieningen) en grondgebonden woningen (afkorting ggb: groter woonoppervlak, buitenruimte en meer zelfstandigheid). Secundair geven we aan welke woonconcepten goed passen bij het waardenprofiel en de financiële positie van de woonstijlen.

De ideale woonmix van de totale groep ouderen zal van jaar op jaar veranderen, omdat generaties elkaar opvolgen en de verhouding tussen de woonstijlen dus ook verandert. We zien dat de 'stille generatie' geleidelijk aan uit beeld verdwijnt en Generatie X zijn opwachting maakt. Vanaf 2040 zien we dat een nieuwe generatie in beeld komt: de 'Pragmatische generatie'. De figuren met de verdeling naar de verschillende woonstijlen per gemeenten staan in bijlage 6.

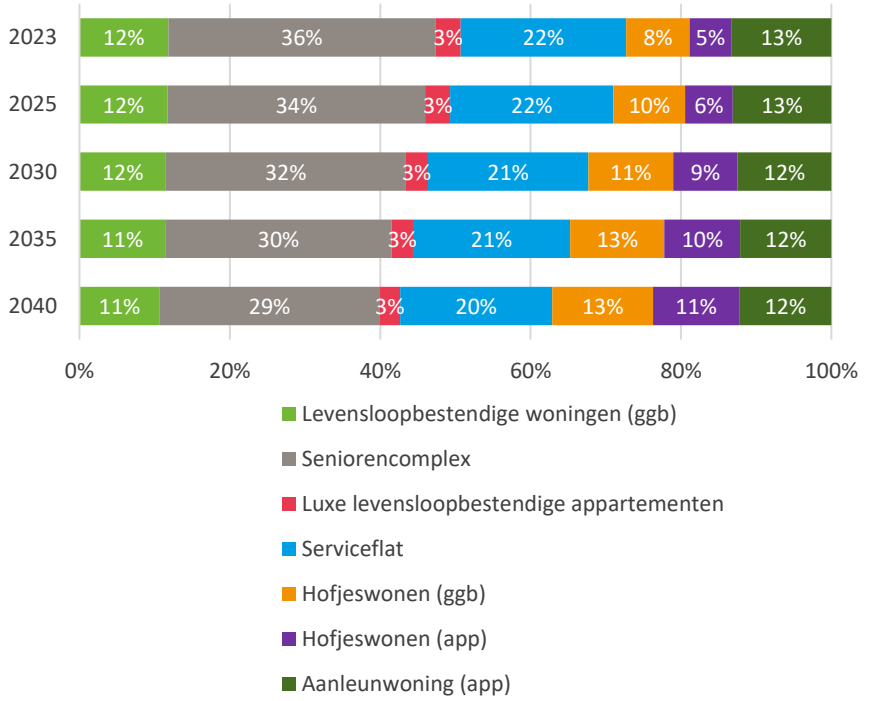
Op basis van de woonwensen per woonstijl en de prognose van woonstijlen is het mogelijk om een prognose op te stellen van gewenste woningtypes en woonconcepten binnen het geclusterd wonen.

Het figuur op de volgende pagina geeft weer hoe de behoefte aan diverse woonconcepten binnen het geclusterd wonen zich door de tijd naar verwachting zal ontwikkelen op regionaal niveau.

Figuur 3.5: Verdeling 65-plushuishoudens naar woonstijl regio Parkstad (2023 - 2040; afgerond op 10-tal)

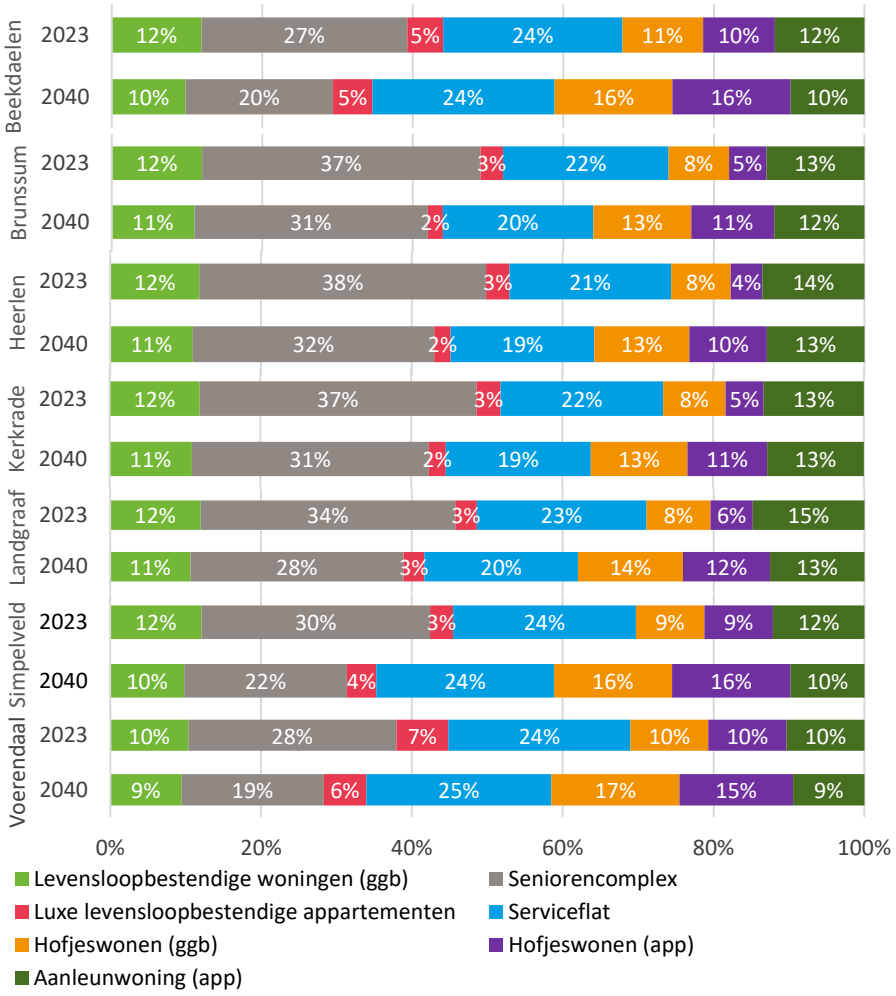

Figuur 3.6: Regio Parkstad. Gewenste verdeling binnen geclusterd wonen, naar woonconcept (2023 tot en met 2040)

Bron: Woonzorgweter Companen.

Figuur 3.7: Gewenste verdeling binnen geclusterd wonen, naar woonconcept en per gemeente (2023 en 2040)

Bron: Woonzorgweter Companen.

3.4 Geschikt woningaanbod

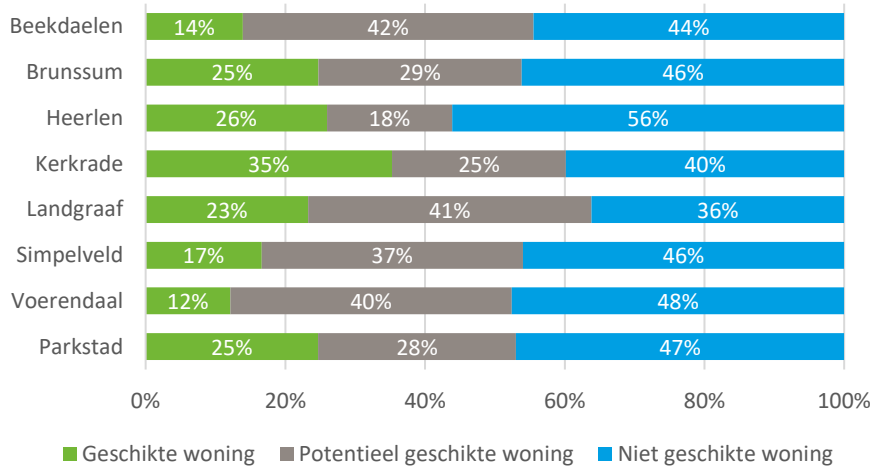
In de analyse van de geschiktheid van de totale woningvoorraad zijn wij uitgegaan van de volgende meetgraad voor 'geschiktheid': alle primaire voorzieningen (slaapkamer, woonkamer, toilet, badkamer en keuken) liggen gelijkvloers of zijn zonder traplopen bereikbaar. De woning is geschikt voor bewoners met geringe beperkingen bij het lopen, die eventueel een wandelstok of kruk(ken) gebruiken. Alle appartementen of (galerij)flats gelden als 'geschikt' zolang deze over een lift beschikken. In de analyse wordt geen rekening gehouden met de 'buitenkant' van de woningen. Als woningen geschikt zijn, moeten die ook extern toegankelijk zijn. Dit betekent geen opstapjes en drempels naar de voordeur en bij appartementen moeten de deuren van het complex elektrisch bediend kunnen worden.

Eengezinswoningen wijzen wij als 'potentieel geschikt' aan als zij voldoen aan één van deze kenmerken:

- eengezinswoning, gebouwd na 1998;
- inhoud bij koopwoning is groter dan 350 m^3 en gebouwd na 1965;
- inhoud bij huurwoning is groter dan 300 m^3 en gebouwd na 1980;
- geschakelde woning.

Een verdere toelichting op de werkwijze is terug te vinden in bijlage 3.

Figuur 3.8: Geschiktheid woningvoorraad volgens 'doorzonscan'

Bron: WOZ-registraties gemeente regio Parkstad, bewerkt door Companen (2024).

We hebben de geschiktheid geanalyseerd van in totaal ongeveer 130.000 woningen die opgenomen zijn als zelfstandige woningen in de WOZ-registraties van de Parkstadgemeenten. Volgens deze analyses is een kwart van de woningen (25%, ongeveer 32.000 woningen) geschikt voor mensen met een mobiliteitsbeperking. Ruim een kwart (28%, ongeveer 36.500 woningen) is geschikt te maken. Bijna de helft (47%, ongeveer 60.500 woningen) is niet geschikt voor mensen met een mobiliteitsbeperking.

Ter vergelijking van de uitkomsten kijken we naar de geschiktheid van de totale woningvoorraad van de provincie Utrecht en de provincie Overijssel. In de provincie Utrecht bestaat de woningvoorraad uit 33% geschikte woningen, 28% geschikt te maken woningen en 39% niet geschikt te maken woningen. De provincie Utrecht kent een groter aandeel geschikte woningen vergeleken met de regio Parkstad. In de provincie Overijssel bestaat de woningvoorraad uit 14% geschikte woningen, 48% geschikt te maken woningen en 38% niet geschikt te maken woningen. De provincie Overijssel kent dus een kleiner deel geschikte woningen en een groter deel geschikt te maken woningen vergeleken met Parkstad.

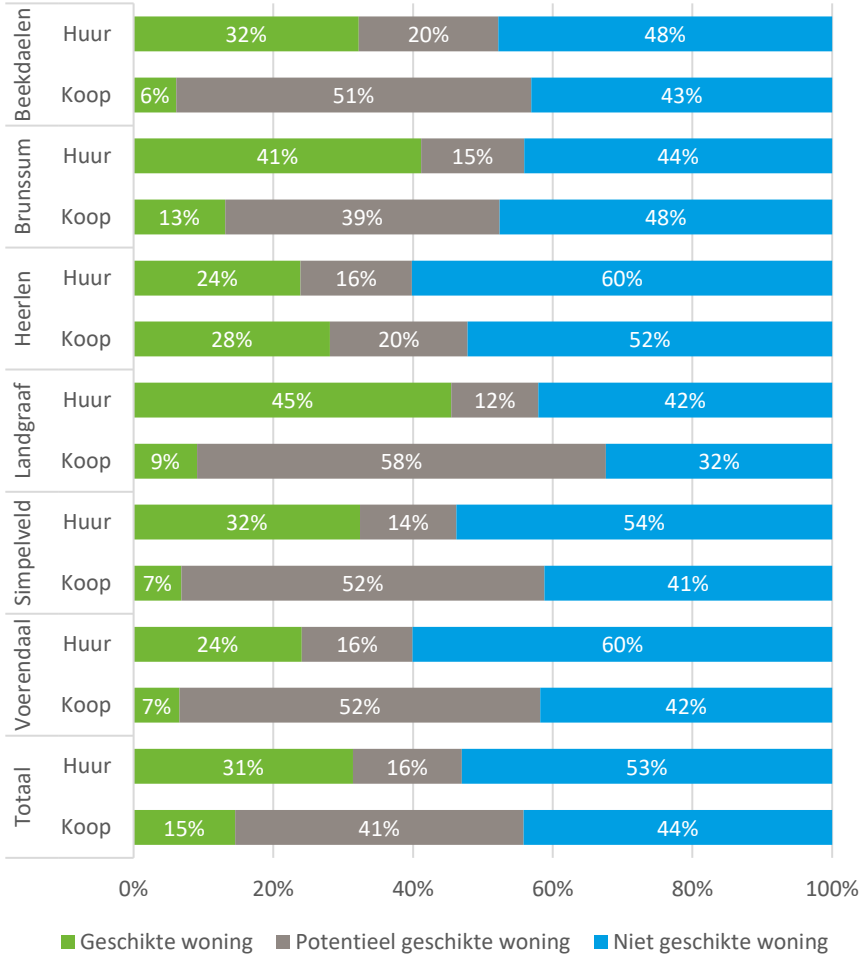
Wanneer we naar de gemeenten apart kijken, zien we dat het aandeel geschikte woningen het grootst is in Kerkrade en het kleinst in Voerendaal. De gemeente Heerlen kent het grootste aandeel niet geschikte woningen (56%) en het kleinste aandeel potentieel geschikte woningen (25%). In de gemeente Landgraaf is het aandeel niet geschikte woningen het kleinst (36%) vergeleken met de andere gemeenten. Het aandeel potentieel geschikte woningen is het grootst in de gemeente Beekdaelen (42%), Landgraaf (41%) en Voerendaal (40%).

Uitsplitsing naar eigendomssituatie

Voor bijna alle gemeenten hebben we de geschiktheid van de woningvoorraad uit kunnen splitsten naar eigendomsvormen koop en huur. De huurwoningen bestaan uit woningen die verhuurd worden door corporaties en door particuliere verhuurders. Het kan zijn dat de huurwoningen van de corporaties geschikter is dan de huurwoningen van particuliere verhuurders. De geschiktheidsopgave binnen de regio is onevenredig verdeeld naar de eigendomssituatie.

- Voor huurwoningen en koopwoningen geldt dat het grootste deel niet geschikt is (21.782 huurwoningen, 23.839 koopwoningen). Dit hangt veelal samen met de afwezigheid van een lift of een nauwe trapopgang, waardoor er geen ruimte is voor een traplift.
- Huurwoningen zijn relatief gezien vaker geschikt dan koopwoningen (31% huur, 15% koop). Dit geldt niet voor de gemeente Heerlen. Daar zien we dat koopwoningen relatief gezien net iets vaker geschikt zijn dan huurwoningen.
- De grootste kansen liggen in de koopsector. Het aandeel geschikte woningen is hier het laagst (15%, ongeveer 7.836 woningen) terwijl 41% (22.273 woningen) met een kleine ingreep geschikt te maken is. Dit komt doordat koopwoningen vaak een rijwoning of een grote eengezinswoning zijn. Het aandeel potentieel geschikte woningen in de koopsector is het grootst in de gemeente Landgraaf.

Figuur 3.9: Geschiktheid woningvoorraad naar eigendom volgens 'doorzonscan' naar gemeente (2024)

*Geen gegevens over eigendom beschikbaar van de gemeente Kerkrade.
Bron: WOZ-registraties gemeente regio Parkstad, bewerkt door Companen (2024).

3.5 Beleidsvrije vraagontwikkeling

Zoals al eerder aangegeven baseren de basis-prognose en trendprognose zich op de bevolkings- en huishoudenprognoses van Etil (2023). In deze prognoses zijn geen extra groei- of schaalsprongscenario's meegenomen; de invloed van een schaalsprongscenario zou nader moeten worden onderzocht.
Leerervaringen elders in het land leren dat een schaalsprongscenario op z'n vroegst na 2030 invloed heeft op de huisvestingsopgave voor ouderen. Dit komt omdat nieuwe woonconsumenten die men vaak buiten de regio aantrekt bij een groeiscenario, niet eerder behoren tot de leeftijdscategorie 65-plus dan in 2035. Maar als de regio juist een groeiscenario van 'recreatief wonen voor ouderen' wil proberen tot stand te brengen, dan heeft dat direct extra effect op de huisvestingsopgave voor ouderen. Dergelijke beleidskeuzes hebben we in het onderzoek niet meegenomen. In die zin biedt dit onderzoek een beleidsvrije analyse, dat handvatten kan bieden voor het maken van gerichte beleidskeuzes. Effecten van die keuzes zouden dan nader moeten worden onderzocht.

3.6 Beleidsopgaven

Maak 'no-regret' keuzes

No-regret keuzes zijn levensloopgeschikte nultredenwoningen, liefst in geclusterde setting, zowel grondgebonden als appartementen, afhankelijk van de stedelijkheid van het gebied. Nultredenwoningen zijn steeds vaker levensloopbestendige woningen gaan heten omdat een dergelijk woningtype een kwaliteits- en comfortniveau biedt dat voor bijna alle leeftijdsgroepen en gezinssamenstellingen geschikt is. Door woonvormen geclusterd te ontwikkelen draagt het ook bij aan het bevorderen van onderling contact en het daarmee bestrijden van eenzaamheid. Dit is van toegevoegde waarde voor meerdere leeftijdsgroepen.

Doorstroming bevorderen

Veel ouderen kiezen er pas op een relatief laat moment voor om te verhuizen naar geclusterd wonen of een geschikte reguliere woning. Veel verhuizingen naar geclusterde woonvormen met Wlz-zorg zijn noodgedwongen. Dit zorgt soms voor onwenselijke woonsituaties. Tegelijkertijd belemmert het de doorstroming op de woningmarkt. Grote gezinswoningen blijven zo onbereikbaar voor jonge gezinnen. Wij adviseren dat de gemeente blijft inzetten op bewustwording onder ouderen over de keuzes omtrent langer zelfstandig thuis wonen. Ouderen die graag zo lang mogelijk willen blijven wonen in hun huidige woning, moeten kennis hebben over de mogelijkheden voor (het financieren van) particuliere woningaanpassingen, de inzet van kleine technologische oplossingen en het beschikbare welzijnsaanbod. Om de doorstroming naar geclusterd wonen te bevorderen, is het wenselijk om te werken met een ouderenmakelaar of wooncoach. Ook financiële instrumenten zoals een huurgewenningsbijdrage kunnen bijdragen aan de doorstroming van ouderen. Daarnaast moet er voldoende en divers aanbod zijn voor ouderen om te kunnen doorstromen. Op dit moment is er te weinig aanbod aan geschikte reguliere woningen voor ouderen. Dit vraagt om een tempoversnelling bij de nieuwbouwwoningen voor ouderen.

Toenemend beroep op woningaanpassingen

Van de ouderen met een (lichte) zorgvraag die kunnen en willen blijven wonen in een reguliere woning, zal in de toekomst een groeiend deel wonen in een koopwoning. De belangrijkste opgave voor deze groep is om ervoor te zorgen dat hun woningen tijdig geschikt gemaakt worden, zodat zij hier zelfstandig kunnen blijven wonen. In dat kader is het relevant om te vermelden dat de regeling van woningaanpassingen in het kader van de Wmo is veranderd; de eigen bijdrage voor particulieren is aanzienlijk lager geworden. Dit zal waarschijnlijk zorgen voor een toename van de aanvragen voor woningaanpassingen (met hogere kosten voor de gemeenten als gevolg).

Gezamenlijk tussenvormen concretiseren

Het wonen in geclusterde ‘tussenvormen’ biedt diverse voordelen. De zorg kan efficiënter geleverd worden. In deze woningen kunnen ouderen een zwaardere zorgvraag beter opvangen. En het veiligheids- of gemeenschapsgevoel onder bewoners is hoger. Een goed aanbod aan tussenvormen is daarmee een voorinvestering om te voorkomen dat intensieve zorg wordt gebruikt of deze uit te stellen. Om jonge ouderen te bewegen naar geclusterde woonvormen moeten huidige en toekomstige plekken niet gebruik maken van de woorden: seniorencomplex of woningen voor ouderen. Deze groep jonge ouderen voelt zich nog niet oud, maar de behoefte aan ontmoeting bij geclusterde woonvormen is er wel.

Om tot uitvoering van de doelstelling omtrent tussenvormen te komen, is een samenspel van actoren benodigd; een hecht netwerk. Wij adviseren om duidelijke normen op te stellen voor de nieuwe (geclusterde) tussenvormen, waarin alle signalen vanuit de verschillende partijen goed verwerkt zijn. Daarnaast adviseren wij om een registratie bij te houden van geclusterde woonvormen. Nu voldoen lang niet alle geclusterde woonconcepten aan de behoefte van de bewoners, bijvoorbeeld als het gaat om de aanwezige faciliteiten (ontmoetingsruimte, buitenruimte, comfort, horeca), de gemeenschapszin, omvang en het soort medebewoners. Vervolgens kan deze norm complexgewijs uitgedragen worden.

Voorkomen eenzaamheid

Ouderdom is geen ‘medisch probleem’, dat vraagt om ‘oplossingen’ die enkel vanuit zorg worden aangevlogen. Er is gerichte zorg nodig voor de groep die dat echt nodig heeft, maar voor een veel grotere groep ouderen is het vooral belangrijk om oog te hebben voor het welzijn, zingevingsvraagstukken en het voorkomen van eenzaamheid. Waar het gaat om de behoefte aan ontmoeting, wordt vaak gesproken over het belang van ontmoetingsruimtes. Dit kan ook heel kleinschalig worden georganiseerd, bijvoorbeeld door in een wooncomplex één appartement in te richten als gezamenlijke huiskamer.

Inzet van technologie

Technologie kan er niet alleen voor zorgen dat ouderen een verhuizing kunnen uitstellen, maar vooral dat zij comfortabeler en veiliger kunnen wonen – of dit nu in een instelling is of in een reguliere woning. Via een tablet kunnen ouderen hun boodschappen bestellen, maar ook videobellen met een zorgverlener. En GPS-trackers maken het mogelijk om mensen met dementie een deel van hun vrijheid te laten behouden. Hoewel technologie soms als ‘koud’ wordt ervaren, kunnen goede toepassingen een grote bijdrage leveren aan de kwaliteit van leven van ouderen. In tijden van arbeidsmarktkrapte is de inzet van technologie daarnaast een bittere noodzaak om de zorg behapbaar te houden.

4 Mensen met een lichamelijke beperking

In dit hoofdstuk brengen we de langdurige zorgvragers met lichamelijke beperking met een Wlz-indicatie in beeld.

4.1 Doelgroep en context

Woonwensen

Mensen met een (al dan niet aangeboren) lichamelijke beperking hebben behoefte aan een goed toegankelijke woning. De mate waarin een woning aangepast moet zijn is afhankelijk van de aard en zwaarte van de beperking. Als het gaat om woningaanpassingen, dan is het onbelangrijk of een woning grondgebonden is, mits een lift en elektrische toegangsdeuren aanwezig zijn. Wel moet de woning het liefst gelijkvloers zijn en genoeg ruimte bieden in de badkamer voor diverse hulpmiddelen. De woonomgeving moet toegankelijk zijn en de woning moet gelegen zijn in de buurt van voorzieningen zoals een huisarts, winkels en ontmoetingsplekken. Ook voldoende parkeergelegenheid in de directe omgeving is belangrijk, bij voorkeur voor de deur. Mensen met een lichamelijke beperking doen een beroep op woningaanpassingen en een beroep op (ambulante) zorg. De intensiteit van deze zorg is afhankelijk van de aard en zwaarte van de beperking.

4.2 Omvang doelgroep

Om een inschatting te maken van de omvang van de groep met een Wlz-indicatie vanwege een lichamelijke beperking is gebruik gemaakt van de CIZ-databank. In januari 2023 hadden in de regio Parkstad 315 mensen een LG-indicatie. Het grootste deel van deze personen is tussen de 18 en 65 jaar oud. Op basis van de demografische ontwikkeling verwachten we dat het aantal mensen met een Wlz-indicatie voor een lichamelijke beperking de komende jaren afneemt (-50). Dit heeft te maken met de krimp die zichtbaar is in de Etil prognoses.

Tabel 4.1: Regio Parkstad. Demografische ontwikkeling LG-indicaties (2023 - 2040; afgerond op 5-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beekdaelen	35	35	35	35	35
Brunssum	25	20	20	20	20
Heerlen	70	70	65	65	60
Kerkrade	105	105	100	95	90
Landgraaf	80	70	70	65	60
Simpelveld	0 - 5	0 - 5	0 - 5	0 - 5	0 - 5
Voerendaal	0 - 5	0 - 5	0 - 5	0 - 5	0 - 5
Regio Parkstad	**315**	**300**	**290**	**280**	**265**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Het grootste deel van de mensen met een lichamelijke beperking woont in een reguliere (aangepaste) woning en ontvangt indien nodig ambulante zorg. Voor hen zijn dus enkel woningaanpassingen nodig. Voor degene die een intensievere zorgvraag hebben, kan de woonzorgvraag worden opgevangen door middel van passende woonvormen.

5 Mensen met een verstandelijke beperking

De groep mensen met een (licht) verstandelijke beperking kent een diverse samenstelling. Zij kunnen onder andere behoefte hebben aan verpleging of verzorging, huishoudelijke hulp of begeleiding bij gedragsproblematiek. Een groot deel van de mensen woont in een instelling; dit kan ook kleinschalig in de wijk zijn. Een klein aandeel woont zelfstandig(er) in de wijk met ambulante begeleiding.

5.1 Doelgroep en context

In de afgelopen jaren is de toegang tot de Wlz voor mensen met een verstandelijke beperking iets beperkter geworden. Er worden geen nieuwe indicaties meer afgegeven voor langdurige zorg aan mensen met een lichte zorgvraag (VG 1 en 2). Deze mensen zijn voor ondersteuning tegenwoordig aangewezen op de Wmo. Mensen met een bestaande VG1- of VG2-indicatie en die al in een instelling wonen, mogen hier wel blijven. Ondanks de beperking van de toegang tot de Wlz, zien wij een landelijke trend waarin steeds meer mensen een indicatie voor VG hebben. Deze groei gaat sneller dan de algehele bevolkingsgroei; het gaat dus om een stijgend aandeel. Deels wordt deze groei verklaard doordat de doelgroep met een verstandelijke beperking ouder wordt dan voorheen; daarnaast wordt vaak gewezen naar de steeds ingewikkeldere samenleving.

5.2 Vraaganalyse

Om een inschatting te maken van de omvang van de groep met een Wlz-indicatie vanwege een verstandelijke beperking, is gebruik gemaakt van de CIZ-databank. In januari 2023 hadden in regio Parkstad 1.942 mensen een VG-indicatie.

In combinatie met de bevolkingsprognose is een basisprognose opgesteld van de verwachte omvang van de groep mensen met een Wlz-indicatie vanwege een verstandelijke beperking voor de periode tot en met 2040. Hierbij hebben wij rekening gehouden met een stijging van het zorggebruik als gevolg van het ouder worden van de doelgroep.

In onderstaande tabel wordt de verwachte omvang van de groep mensen met een verstandelijke beperking met een Wlz-indicatie volgens de demografische prognose uiteengezet. De woonvraag is uitgesplitst naar twee woonvormen: geclusterd wonen en gespikkeld wonen. Geclusterd wonen is begeleid wonen of beschermd wonen in een (on)zelfstandige woonruimte, met andere cliënten in hetzelfde pand of complex. Gespikkeld wonen houdt in dat iemand zelfstandig woont, in de nabijheid van een zorgpunt waarvandaan zorg/ondersteuning kan worden geleverd. De mate waarin cliënten geclusterd of gespikkeld wonen stellen wij afhankelijk van het type VG-indicatie. De aannames (bijlage 5) zijn gebaseerd op wat zorgaanbieders tijdens de werksessie ons hebben verteld.

Tabel 5.1: Regio Parkstad. Basisprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	1.320	1.300	1.180	1.050	940
Gespikkeld wonen	620	670	760	830	880
Totaal	**1.940**	**1.970**	**1.940**	**1.880**	**1.820**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 5.2: Beekdaelen. Basisprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	70	70	60	60	50
Gespikkeld wonen	30	40	60	50	60
Totaal	**100**	**110**	**120**	**110**	**110**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 5.3: Brunssum. Basisprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	130	130	120	100	80
Gespikkeld wonen	80	80	90	100	100
Totaal	**210**	**210**	**210**	**200**	**180**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 5.4: Heerlen. Basisprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	480	460	420	370	330
Gespikkeld wonen	260	280	310	350	380
Totaal	**740**	**740**	**730**	**720**	**710**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 5.5: Kerkrade. Basisprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	250	250	220	190	170
Gespikkeld wonen	140	150	160	180	180
Totaal	**390**	**400**	**380**	**370**	**350**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 5.6: Landgraaf. Basisprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	340	340	320	290	270
Gespikkeld wonen	90	100	110	120	130
Totaal	**430**	**440**	**430**	**410**	**400**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 5.7: Simpelveld. Basisprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	20	20	20	20	20
Gespikkeld wonen	10	10	10	10	10
Totaal	**30**	**30**	**30**	**30**	**30**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 5.8: Voerendaal. Basisprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	20	20	20	20	20
Gespikkeld wonen	10	10	20	20	20
Totaal	**30**	**30**	**40**	**40**	**40**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Naast de basisprognose is er een trendprognose opgesteld. Tijdens de werksessie zijn een aantal ontwikkelingen besproken die zijn meegenomen in de trend-prognose:

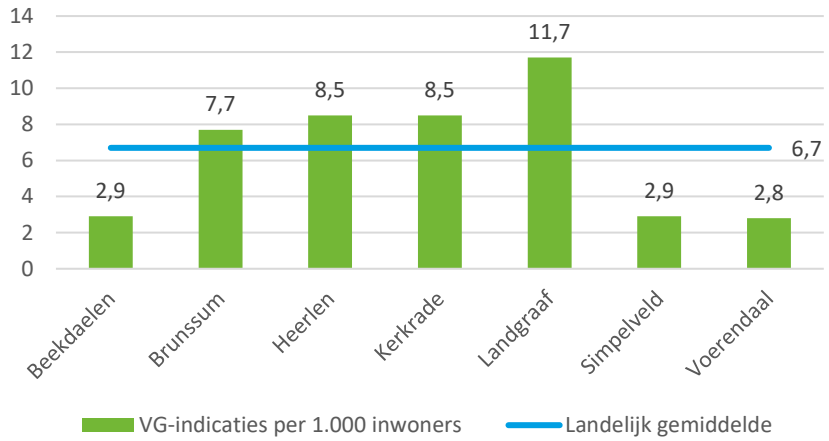
- Ontwikkeling van geclusterd naar gespikkeld wonen

Vanuit de deelnemers aan de werksessie in oktober wordt aangegeven dat mensen met zorgzwaarte VG3 en VG4 nu al (bijna) allemaal zelfstandig in de wijk wonen (gespikkeld wonen). De verwachting is dat deze mensen in de toekomst allemaal zelfstandig in de wijk wonen. Met deze input is voor VG3 en VG4 de aanname aangepast naar 60% gespikkeld wonen. In de toekomstige situatie woon 100% gespikkeld.

- Ontwikkeling naar 'lokaal wonen'

De gedachte achter deze ontwikkeling is dat jongeren en jongvolwassenen met een beperking steeds vaker dicht bij de woonplaats van hun ouders willen blijven wonen. De aanwezigen herkenden deze trend. Als gevolg daarvan zal de vraag naar VG-zorg meer evenwichtig verdeeld worden. Landelijk zijn er 6,7 VG-indicaties per 1.000 inwoners. Voor gemeenten die relatief weinig (ten opzichte van het landelijk gemiddelde) VG-indicaties hebben per 1.000 inwoners (zoals Voerendaal, Simpelveld en Beekdaelen) zal dit betekenen dat de vraag naar woonplekken voor mensen met een verstandelijke beperking zal toenemen, terwijl dit voor gemeenten die relatief veel VG-indicaties hebben per 1.000 inwoners (de overige gemeenten) zal afnemen. In de trendprognose schetsen we de situatie op basis van maximale evenredige spreiding. Dit scenario is niet realistisch. In sommige gemeenten is er nou eenmaal een groot instellingsterrein en dat zal niet verdwijnen. Deze gemeenten zullen dus een groter aandeel van de VG-doelgroep blijven bedienen. Anderzijds geldt voor gemeenten die nu relatief weinig VG-cliënten bedienen dat er een bepaalde schaalgrootte nodig is.

Figuur 5.1: VG-indicaties per 1.000 inwoners per gemeente

Bron: Woonzorgweter Companen.

Op basis van bovenstaande uitgangspunten schetsen we een trendprognose die er als volgt uitziet:

Tabel 5.9: Regio Parkstad. Trendprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	1.320	1.290	1.130	1.000	840
Gespikkeld wonen	620	670	720	780	810
Totaal	**1.940**	**1.960**	**1.850**	**1.780**	**1.650**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 5.10: Beekdaelen. Trendprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	70	80	90	100	100
Gespikkeld wonen	30	50	60	90	110
Totaal	**100**	**130**	**150**	**190**	**210**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 5.11: Brunssum. Trendprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	130	130	110	90	70
Gespikkeld wonen	80	80	80	80	80
Totaal	**210**	**210**	**190**	**170**	**150**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 5.12: Heerlen. Trendprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	480	460	400	350	290
Gespikkeld wonen	260	270	300	320	330
Totaal	**740**	**730**	**700**	**670**	**620**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 5.13: Kerkrade. Trendprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	250	240	200	170	140
Gespikkeld wonen	140	140	150	150	150
Totaal	**390**	**380**	**350**	**320**	**290**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 5.14: Landgraaf. Trendprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	340	320	270	220	170
Gespikkeld wonen	90	100	100	90	80
Totaal	**430**	**420**	**370**	**310**	**250**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 5.15: Simpelveld. Trendprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	20	30	30	40	40
Gespikkeld wonen	10	10	10	20	20
Totaal	**30**	**40**	**40**	**60**	**60**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 5.16: Voerendaal. Trendprognose (2023 - 2040, afgerond op 10-tal)

	2023	2025	2030	2035	2040
Geclusterd wonen	20	30	30	30	30
Gespikkeld wonen	10	20	20	30	40
Totaal	**30**	**50**	**50**	**60**	**70**

Bron: Woonzorgweter Companen.

5.3 Aanbodinventarisatie

Companen heeft een inventarisatie onder zorgaanbieders gedaan (2023 - 2024) om hun woningaanbod voor mensen met een verstandelijke beperking in kaart te brengen. In onderstaand overzicht staat het aanbod dat we in beeld hebben kunnen krijgen per gemeente weergegeven. In bijlage twee staat een uitgebreid overzicht van het aanbod.

Tabel 5.17: Overzicht aanbod voor mensen met een verstandelijke beperking per gemeente

	Geclusterd wonen	Gespikkeld wonen
Beekdaelen	23	
Brunssum	84	
Heerlen	212	18
Kerkrade	207	2
Landgraaf	355	6
Simpelveld	12	
Voerendaal	0	
Parkstad	**861**	**26**

Bron: Aanbodinventarisatie 2023 - 2024.

Wanneer we de vraagprognose vergelijken met het huidige woonzorgaanbod voor de doelgroep mensen met een verstandelijke beperking, zien we dat het aanbod op het moment onvoldoende is om aan de vraag te voldoen. Echter wordt het tekort waarschijnlijk deels veroorzaakt doordat veel Wlz-indicaties voor VG thuis worden verzilverd door middel van een Persoonsgebonden Budget.

5.4 Mensen met een licht verstandelijke beperking (Wmo)

Naast mensen met een Wlz-indicatie voor een verstandelijke beperking, zijn er ook mensen met een licht verstandelijke beperking die een Wmo-indicatie hebben voor onder andere begeleiding of huishoudelijke ondersteuning. Deze mensen wonen meestal zelfstandig in een reguliere woning of bij de ouders, maar een deel woont ook in een woonvorm bij een zorgaanbieder. In de regio Parkstad zijn er zo'n 327 mensen die op grond van een Wmo-indicatie ondersteuning/begeleiding ontvangen van een zorgaanbieder. We hebben hier inzicht in gekregen door aangeleverde gegevens van gemeente Beekdaelen, Brunssum, Landgraaf, Simpelveld en Voerendaal.

5.5 Beleidsopgaven

Kleinschalig uitbreiden en behouden van bestaand vastgoed

Uitbreiding van het aanbod zal ook bestaan uit 'gespikkeld wonen'. De bestaande geclusterde woonvormen moeten behouden blijven. Het is belangrijk dat de cliënten binnen deze woonvormen naast een eigen appartement met voorzieningen (sanitair, soms ook een keuken) ook een ontmoetingsruimte of een gezamenlijke woonkamer hebben. Ontmoetingsruimten die aanwezig zijn in bestaand aanbod kunnen ook worden gebruikt door cliënten die in de nabije omgeving ('gespikkeld') wonen. Een dergelijke plek biedt bewoners structuur (dagritme) en mogelijkheden voor ontmoeting en ontspanning. Er kan ook op een laagdrempelige manier begeleiding worden geboden.

Diverse zorgvraag vraagt om doorstroming en flexibel bouwen

Om goed te voorzien in de diverse zorgvraag en mate van zelfstandigheid van de VG-doelgroep is er uiteenlopend vastgoed nodig. Het uitgangspunt daarbij is dat zowel op- als afschaling van zorg mogelijk moet zijn als dat past bij de behoefte van de cliënt. Enerzijds vraagt dit om genoeg variatie in het aanbod: bijvoorbeeld in

woningtype, geschiktheid, zelfstandigheid, locatie en ontmoetingsplekken. Anderzijds kan het flexibel bouwen van zorgvastgoed de nodige mogelijkheden tot variatie geven. Een deel van de doelgroep (VG8) is rolstoelgebonden en heeft dus een aangepaste woning nodig. Voor ouder wordende cliënten verandert de zorgvraag. Bij voorkeur zijn woningen daarom makkelijk aanpasbaar voor een veranderende zorgzwaarte.

Gemengd wonen zonder 'doelgroepen'

De systeemwereld geeft aanzet tot indelingen in financieringsvormen, doelgroepen en zorgpakketten. Maar de grenzen tussen alle indelingen zijn zacht; er liggen veel mogelijkheden om 'vragers' gezamenlijk te huisvesten. Bewoning door 'dragers' (jongeren, studenten of ook gezinnen) zorgt voor een dynamische mix. In deze samenleefconcepten kunnen zij elkaar aanvullen en ondersteunen. Een vereiste is wel de intrinsieke motivatie van de 'dragers' om een rol te spelen bij het ondersteunen van de 'vragers'. Wederkerigheid is het fundament. Het is wenselijk om bij de realisatie van gemengd wonen aansluiting te zoeken bij het bestaande welzijnsnetwerk en de inclusieve woonzorgcentra. Bied in dergelijke gemengde woonvormen tevens plek aan mensen die net buiten de definities vallen van bepaalde doelgroepen, zoals mensen met een verstandelijke beperking. Mensen die niet binnen een definitie vallen omdat hun IQ van een bepaalde hoogte is, kunnen wel degelijk moeite hebben zich goed staande te houden in een samenleving die steeds ingewikkelder wordt. Binnen deze groep is het zeer waarschijnlijk dat er mensen zijn die vanuit de Wmo ondersteuning ontvangen.

6 Mensen met psychische problematiek

We brengen de huisvestingsopgave in beeld voor mensen met een (ernstige) psychische kwetsbaarheid. Wij richten ons hierbij op de groep die verblijft in Beschermd Wonen (GGZ). Per definitie is Beschermd Wonen (BW) bedoeld voor mensen die niet zelfstandig kunnen wonen vanwege psychische en/of psychosociale problematiek. Beschermd Wonen wordt grotendeels gefinancierd en georganiseerd vanuit de Wmo, maar sinds 2021 ook vanuit de Wlz.

6.1 Doelgroep en context

Beschermd Wonen Wmo

Binnen de Wmo is Beschermd Wonen bedoeld voor volwassenen die vanwege psychische problematiek tijdelijk niet zelfstandig kunnen wonen zonder de directe nabijheid van toezicht en ondersteuning. De begeleiding van de zorginstelling is gericht op verschillende primaire leefgebieden zoals huisvesting, financiën, geestelijke en lichamelijke gezondheid en verzorging, dagbesteding, sociaal netwerk, huiselijke relaties en maatschappelijke participatie. Cijfers over de omvang van de groep met een Beschermd Wonen Wmo indicatie in de regio Parkstad hebben wij ontvangen van de centrumgemeente Heerlen.

Beschermd Wonen Wlz (GGZ-W)

Vanaf 1 januari 2021 maken sommige mensen met psychische problematiek aanspraak op zorg en verblijf vanuit de Wlz, omdat zij blijvend permanent toezicht nodig hebben of 24 uur zorg in de nabijheid nodig hebben. Voor de omvang van de groep met een Wlz GGZ-Wonen indicatie per gemeente in de Parkstad regio, is gebruik gemaakt van de CIZ-databank (peildatum: 1 januari 2023). In bijlage 8 staat een overzicht waarin wordt weergegeven hoeveel indicaties er in de zorgzwaartepakketten 1 t/m 5 vallen.

Woonwensen

Woning

De meeste mensen in Beschermd Wonen geven de voorkeur aan een eigen appartement met een aparte slaapkamer en eigen sanitaire voorzieningen, vanwege privacy en autonomie. Een klein gedeelte van de mensen met een BW-indicatie heeft juist behoefte aan een woonvorm waarin ze voorzieningen met anderen delen, vanwege de sociale interactie die dat met zich meebrengt.

Zorg en ondersteuning

- Een stabiele omgeving, dagelijkse regelmaat en een zinvolle dagbesteding zijn belangrijk. Afhankelijk van de behoefte kan er ook begeleiding zijn bij het huishouden en het maken van sociale contacten; soms is er ook sprake van verzorging en verpleging.
- De doelgroep is zeer divers. Een deel kan na een verblijf van een aantal jaar weer zelfstandig wonen. Voor een ander deel is de verwachting dat zij ook op langere termijn niet in staat zullen zijn om zelfstandig te gaan wonen.
- Continuïteit in de persoonlijke begeleiding (ook na uitstroom) wordt als zeer prettig en noodzakelijk ervaren. De mensen zijn gebaat bij het creëren van een vertrouwensband.

6.2 Vraaganalyse

In januari 2023 hadden zo'n 975 mensen een indicatie voor Beschermd Wonen in Parkstad. Centrumgemeente Heerlen heeft doorgegeven dat zo'n 300 tot 350 mensen een Beschermd Wonen Wmo indicatie hebben in Parkstad. Van deze groep mensen woont 70% intramuraal in Beschermd Wonen en de overig 30% extramuraal in Beschermd Thuis. Voor het uitwerken van een vraagprognose gaan we uit van 325 mensen met een Wmo indicatie, waarvan 227 in Beschermd Wonen en 98 in Beschermd Thuis. We weten niet hoeveel Wmo indicaties de gemeenten apart tellen. We hebben een inschatting van de aantallen per gemeente gemaakt

op basis van de grootte van de gemeenten (inwonertal). Daarbij komen we uit op de volgende aantallen per gemeente.

Tabel 6.1: Inschatting aantal Wmo Beschermd Wonen indicaties per gemeente

Gemeente	Beschermd Wonen	Beschermd Thuis
Beekdaelen	32	14
Brunssum	24	10
Heerlen	77	33
Kerkrade	41	18
Landgraaf	33	14
Simpelveld	9	4
Voerendaal	11	5
Parkstad	**227**	**98**

Bron: Aangeleverde informatie centrumgemeente Heerlen (totaal Parkstad), bewerking Companen.

Door de inschatting van het aantal indicaties aan de hand van de grootte van de gemeenten houden we rekening met een meer evenredige spreiding van BW-plekken over de regio Parkstad.
Onderstaande tabellen laten de BW-vraagontwikkeling zien van de regio en de gemeenten apart.

Tabel 6.2: Prognose BW-indicaties Parkstad regio (2023 - 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	225	220	200	185	170
Beschermd Thuis	105	105	105	105	105
Beschermd Wonen Wlz	650	650	630	595	570
Totaal	**980**	**975**	**935**	**885**	**845**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 6.3: Prognose BW-indicaties Beekdaelen (2023 - 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	30	30	30	25	25
Beschermd Thuis	15	15	15	15	15
Beschermd Wonen Wlz	50	50	50	45	45
Totaal	**95**	**95**	**95**	**85**	**85**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 6.4: Prognose BW-indicaties Brunssum (2023 - 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	25	25	20	20	15
Beschermd Thuis	10	10	10	10	10
Beschermd Wonen Wlz	40	40	40	35	35
Totaal	**75**	**75**	**70**	**65**	**60**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 6.5: Prognose BW-indicaties Heerlen (2023 - 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	75	75	65	65	60
Beschermd Thuis	35	35	35	35	35
Beschermd Wonen Wlz	320	320	310	300	285
Totaal	**430**	**430**	**410**	**400**	**380**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 6.6: Prognose BW-indicaties Kerkrade (2023 - 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	40	40	35	35	30
Beschermd Thuis	20	20	20	20	20
Beschermd Wonen Wlz	140	140	135	125	120
Totaal	**200**	**200**	**190**	**180**	**170**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 6.7: Prognose BW-indicaties Landgraaf (2023 - 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	35	30	30	25	25
Beschermd Thuis	15	15	15	15	15
Beschermd Wonen Wlz	90	90	85	80	75
Totaal	**140**	**135**	**130**	**120**	**115**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 6.8: Prognose BW-indicaties Simpelveld (2023 - 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	10	10	10	5	5
Beschermd Thuis	5	5	5	5	5
Beschermd Wonen Wlz	10	10	10	10	10
Totaal	**25**	**25**	**25**	**20**	**20**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 6.9: Prognose BW-indicaties Voerendaal (2023 - 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	10	10	10	10	10
Beschermd Thuis	5	5	5	5	5
Beschermd Wonen Wlz	0	0	0	0	0
Totaal	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**

Bron: Woonzorgweter Companen.

De regio Parkstad telt 3,8 BW-indicaties (Wlz en Wmo) per 1.000 inwoners. Landelijk zijn er 3,0 BW-indicaties (Wlz en Wmo) per 1.000 inwoners. Wanneer de vraag naar BW-zorg meer evenwichtig verdeeld wordt over het land en er daarmee een beweging wordt gemaakt naar het landelijk gemiddelde, zal de vraag naar woonplekken voor mensen met een BW-indicatie in Parkstad afnemen. Daarnaast houden we rekening met een trend dat meer mensen een plek zullen vinden in Beschermd Wonen. In deze 'trendprognose' schetsen we de situatie op basis van maximale evenredige spreiding over Nederland. Dit scenario is niet realistisch maar kan de onderkant van een bandbreedte voor de vraag aan BW-plekken in Parkstad aangeven.

Tabel 6.10: Trendprognose BW-indicaties Parkstad regio (2023 - 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	225	215	185	165	150
Beschermd Thuis	105	120	175	175	175
Beschermd Wonen Wlz	650	605	480	430	395
Totaal	**980**	**940**	**840**	**770**	**720**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 6.11: Trendprognose BW-indicaties Beekdaelen (2023 - 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	30	30	25	25	20
Beschermd Thuis	15	15	20	20	20
Beschermd Wonen Wlz	50	45	35	30	30
Totaal	**95**	**90**	**80**	**75**	**70**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 6.12: Trendprognose BW-indicaties Brunssum (2023 – 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	25	20	20	15	15
Beschermd Thuis	10	10	15	15	15
Beschermd Wonen Wlz	40	35	30	25	25
Totaal	**75**	**65**	**65**	**55**	**55**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 6.13: Trendprognose BW-indicaties Heerlen (2023 – 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	75	75	65	55	55
Beschermd Thuis	35	45	70	70	70
Beschermd Wonen Wlz	320	300	240	215	200
Totaal	**430**	**420**	**375**	**340**	**325**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 6.14: Trendprognose BW-indicaties Kerkrade (2023 - 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	40	40	35	30	25
Beschermd Thuis	20	25	35	35	35
Beschermd Wonen Wlz	140	130	105	95	80
Totaal	**200**	**195**	**175**	**160**	**140**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 6.15: Trendprognose BW-indicaties Landgraaf (2023 - 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	35	30	25	25	20
Beschermd Thuis	15	15	25	25	25
Beschermd Wonen Wlz	90	85	65	60	55
Totaal	**140**	**135**	**130**	**120**	**115**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 6.16: Trendprognose BW-indicaties Simpelveld (2023 - 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	10	10	5	5	5
Beschermd Thuis	5	5	5	5	5
Beschermd Wonen Wlz	10	10	5	5	5
Totaal	**25**	**25**	**25**	**20**	**20**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 6.17: Trendprognose BW-indicaties Voerendaal (2023 - 2040, afgerond op 5-tallen)

	2023	2025	2030	2035	2040
Beschermd Wonen	10	10	10	10	10
Beschermd Thuis	5	5	5	5	5
Beschermd Wonen Wlz	0	0	0	0	0
Totaal	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**

Bron: Woonzorgweter Companen.

6.3 Aanbodinventarisatie

Companen heeft onder zorgaanbieders een inventarisatie gedaan naar het aanbod aan plekken Beschermd Wonen. Niet alle zorgaanbieders hebben de aanbod-inventarisatie ingevuld, waardoor er geen compleet beeld is van het aantal plekken Beschermd Wonen in de Regio Parkstad.

Tabel 6.18: Overzicht aanbod voor mensen in Beschermd Wonen

Aanbieder	Locatie	Gemeente	Geclusterd wonen/groepswonen
Mondriaan	Tervoorst	Beekdaelen	25
Mondriaan	Hofpoel	Brunssum	32
Mondriaan	Herle	Heerlen	16
Mondriaan	Schandelen	Heerlen	25
Mondriaan	Elfmorgen	Heerlen	29
Mondriaan	Caumerbeek	Heerlen	22
Mondriaan	Spekheide	Kerkrade	32
Mondriaan	Dormigveld	Landgraaf	32
Mondriaan	Heiveld	Landgraaf	26
't Puther Höfke	't Puther Höfke	Beekdaelen	11
Levanto	De Hoeve	Heerlen	60
Levanto	Dr. Ackensplein	Kerkrade	6
Levanto	Vroenhof	Kerkrade	36
Levanto	Stationstraat	Beekdaelen	21
Sevagram	Elfershof	Heerlen	26
Leger des Heils	Domus de Ruijs	Heerlen	3
Leger des Heils	Domus Molenberg	Heerlen	1
Leger des Heils	Domus Vrieheide	Heerlen	1
Totaal			**404**

Bron: Aanbodinventarisatie 2023 - 2024.

6.4 Uitstroom vanuit Beschermd Wonen

Beschermd Wonen Wmo is in principe bedoeld als tijdelijke voorziening. De bedoeling is dat mensen op enig moment uitstromen naar een woonplek waar ze zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen, al dan niet met ambulante begeleiding. De verwachting is dat personen met Wlz indicatie die vallen binnen de zorgzwaarte-pakket 1 t/m 4, volledig ambulant gaat wonen. We zien dat alle GGZ-W indicaties in Parkstad vallen binnen de zorgzwaartepakketen 1 tot en met 4 (zie bijlage 8) en

daarmee de volledige groep met een Wlz-indicatie naar verwachting ambulantiseerd.
Daarnaast blijkt dat het in Parkstad (nog) niet mogelijk is dat mensen met een Beschermd Thuis indicatie in de woning blijven zitten nadat de indicatie vervalt. Deze mensen wonen dus in een tijdelijke woning en moeten uitstromen naar een andere woning. Om een inschatting te kunnen maken van het totale aantal mensen dat vanuit Beschermd Wonen Wmo uitstroomt en een beroep doet op woonruimte in de Parkstad regio, hanteren we de volgende uitgangspunten/aannames:

- Eén uitstroomscenario waarbij rekening wordt gehouden met een verblijfsduur van 2 jaar.
- Een tweede iets progressiever uitstroomscenario waarbij rekening wordt gehouden met een verblijfsduur van 1,5 jaar.

De tabel hieronder laat een inschatting zien van de jaarlijkse uitstroom en de basis van de twee uitstroomscenario's per gemeente in de vorm van een bandbreedte als daar sprake van is. We gaan hier uit van de demografische doorrekening van de vraag naar Beschermd Wonen plekken.

Tabel 6.19: Prognose totale uitstroom regio Parkstad (2023 - 2040), basisprognose vraagontwikkeling

	Jaarlijkse uitstroom
Beekdaelen	22 tot 29
Brunssum	16 tot 21
Heerlen	52 tot 69
Kerkrade	28 tot 37
Landgraaf	22 tot 29
Simpelveld	7 tot 9
Voerendaal	8 tot 10
Parkstad	**153 tot 203**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Uitstroom naar zelfstandige woonruimte

Niet iedereen die uitstroomt doet een beroep op zelfstandige woonruimte. Tijdens de werksessie met stakeholders zijn aannames voor uitstroomrichting gedeeld en deze aannames werden door de aanwezigen herkent. De uitgangspunten luiden als volgt:

- Van de groep die vanuit Beschermd Wonen uitstroomt, stroomt 40% door naar een zelfstandige woning, 40% naar begeleid wonen, 10% naar GGZ-W en van 10% is de uitstroomrichting niet bekend.
- Alle personen in Beschermd Thuis (100%) stromen uit naar een zelfstandige woonruimte

Rekening houdend met bovenstaande uitstroomrichtingen komen we tot de volgende verwachte jaarlijkse behoefte aan zelfstandig woonruimte voor uitstromers uit Beschermd Wonen Wmo. Hierbij nemen we de demografische doorrekening van de vraag als uitgangspunt.

Tabel 6.20: Inschatting uitstroom naar zelfstandige woonruimte per gemeente, regio Parkstad (2023 - 2040), basisprognose vraagontwikkeling

	Jaarlijkse behoefte aan zelfstandige woonruimte
Beekdaelen	14 tot 17
Brunssum	9 tot 13
Heerlen	32 tot 41
Kerkrade	17 tot 23
Landgraaf	14 tot 18
Simpelveld	5
Voerendaal	5
Parkstad	**96 tot 122**

Bron: Woonzorgweter Companen.

In onderstaande tabellen geven we de totale uitstroom en jaarlijkse behoefte aan zelfstandige woonruimte weer wanneer we uitgaan van de trendprognose van de vraagontwikkeling.

Tabel 6.21: Prognose totale uitstroom regio Parkstad (2023 - 2040), trendprognose vraag-ontwikkeling

	Jaarlijkse uitstroom
Beekdaelen	22 tot 29
Brunssum	16 tot 21
Heerlen	62 tot 82
Kerkrade	32 tot 43
Landgraaf	24 tot 32
Simpelveld	6 tot 8
Voerendaal	8 tot 10
Parkstad	**169 tot 225**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Tabel 6.22: Inschatting uitstroom naar zelfstandige woonruimte per gemeente, regio Parkstad (2023 - 2040), trendprognose vraagontwikkeling

	Jaarlijkse behoefte aan zelfstandige woonruimte
Beekdaelen	14 tot 19
Brunssum	10 tot 14
Heerlen	42 tot 56
Kerkrade	22 tot 29
Landgraaf	16 tot 21
Simpelveld	4 tot 5
Voerendaal	5 tot 6
Parkstad	**113 tot 150**

Bron: Woonzorgweter Companen.

6.5 Beleidsopgaven

Mogelijkheid 'omklappen' woningen Beschermd Thuis

Momenteel wonen mensen met een Beschermd Thuis indicatie in een tijdelijke woning. Dit houdt in dat wanneer de indicatie Beschermd Thuis niet meer geldt, mensen moeten verhuizen naar een andere woning. Zet in op het 'omklappen' van de woningen waar mensen met een Beschermd Thuis indicatie in wonen. Het huurcontract komt dan op de naam van de huurder te staan en de persoon kan in de woning blijven wonen. Dit zorgt ervoor dat Beschermd Thuis ook echt een thuis blijft en er geen verhuizing hoeft plaats te vinden.

Spreiding van de uitstroom over de wijken

Bij de uitstroom op de reguliere woningmarkt komen BW-cliënten vaak in dezelfde wijken terecht omdat de goedkope woningvoorraad geconcentreerd is. Daarmee wordt de problematiek ook geconcentreerd, hetgeen het draagvlak voor de uitstroom ondermijnt. Daarom is er een uitdaging in het spreiden van woonvormen en de uitstroom over de wijken en kernen. De beleving van de wijk is hierin een belangrijke graadmeter.

Zachte landing in de wijk

In de uitstroom is het van belang buurtbewoners te (blijven) betrekken en de buurt ook te wijzen op de goede voorbeelden onder uitstromers. Beeldvorming is een wezenlijk onderdeel van de landing in de wijk, waarbij geldt: wie goed doet, goed ontmoet. De aanwezige partijen (corporatie, zorgaanbieders, gemeente en welzijnsorganisatie) doen er goed aan om te blijven investeren in de wijk; het draagvlak stopt namelijk meteen als hier niet meer in geïnvesteerd wordt. Hierover moeten duidelijke afspraken bestaan.

7 Uitstroom uit de maatschappelijke opvang

Mensen die dakloos zijn of raken, kunnen een beroep doen op de Maatschappelijke Opvang. Het gaat om mensen die om uiteenlopende redenen dakloos zijn geraakt. Vaak is er sprake van een opeenstapeling van (psychische) problemen, schulden en/of verslaving. Daarnaast is er een groeiende groep 'economische daklozen': mensen die na een scheiding of faillissement de huidige woning niet meer kunnen betalen, maar ook niet terecht kunnen op de huidige woningmarkt omdat de huren te hoog zijn.

Maatschappelijke Opvang is per definitie tijdelijk: het is altijd de bedoeling dat mensen die hier verblijven, op enig moment weer zelfstandig gaan wonen. Mensen voor wie dit niet haalbaar blijkt, stromen soms door naar Beschermd Wonen of een tussenvorm.

Totale uitstroom vanuit de Maatschappelijke Opvang

De verantwoordelijkheid voor het bieden van Maatschappelijke Opvang is belegd bij centrumgemeenten. In de regio Parkstad vervult de gemeente Heerlen deze taak. De verschillende type locaties voor Maatschappelijke Opvang staan niet alleen in de gemeente Heerlen maar ook in Brunssum, Kerkrade, Landgraaf en Voerendaal.

Om tot een inschatting van de jaarlijkse uitstroom uit de verschillende locaties te komen, kijken we naar het aantal plekken per locatie en de verblijfsduur in jaren. Voor de verblijfsduur hebben wij geen informatie van centrumgemeente Heerlen ontvangen en maken we gebruik van aannames die zijn gebaseerd op veel voorkomende verblijfsduren in voorgaande onderzoeken. We komen uit op een verwachte uitstroom van 284 mensen per jaar in de regio.

Tabel 7.1: Inschatting uitstroom uit verschillende type maatschappelijke opvang

Type opvang	Aantal plekken	Verblijfsduur in jaren (aanname)	Verwachtte uitstroom per jaar
Algemene MO	54	0,3	162
DNO Gasthuis in	30	0,3	90
Jongerenopvang Putgraaf	17	1	17
Credohuis jongerenopvang	3	1	3
Moeder- en kindopvang	12	1	12
Totaal	**116**	**-**	**284**

Bron: Companen (2024).

Om tot een inschatting te komen van het aantal uitstromers per gemeente, hebben we de 284 uitstromers verdeeld over de gemeenten kijkend naar de grootte van de gemeenten (inwonertal). Uit het onderzoek Maatschappelijke Opvang in de regio Parkstad (bureau HHM, 2024) komt naar voren dat de uitstroom in 2022 rond de 300 lag. Daarmee ligt onze inschatting van de uitstroom met de uitstroom uit het onderzoek van bureau HHM. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat gemiddeld 12% van de uitstromers is uitgestroomd naar een zelfstandige woning (met of zonder begeleiding). Daarbij moet worden gezegd dat meer mensen zouden moeten uitstromen maar er knelpunten worden ervaren in de uitstroom, zoals onvoldoende (vrijkomende) passende woningen om naar uit te stromen.
We stellen een bandbreedte van de behoefte aan zelfstandige woonruimte door uit te gaan van het aandeel dat daadwerkelijk heeft kunnen uitstromen naar een zelfstandige woning (12%) en de aanname dat 50% van de mensen die kunnen uitstromen behoefte hebben aan een zelfstandige woonruimte. Volgend overzicht geeft de jaarlijkse uitstroom en jaarlijkse behoefte aan zelfstandige woonruimte per gemeente weer in de vorm van een bandbreedte.

Tabel 7.2: Inschatting totale jaarlijkse uitstroom per gemeente en bandbreedte behoefte aan zelfstandige woonruimte

	Jaarlijkse uitstroom	Behoefte zelfstandige woonruimte is 12%	Behoefte zelfstandige woonruimte is 50%	Bandbreedte behoefte zelfstandige woonruimte
Beekdaelen	40	5	20	5 – 20
Brunssum	30	4	15	4 – 15
Heerlen	96	12	48	12 – 48
Kerkrade	51	6	26	6 - 26
Landgraaf	41	5	21	5 – 21
Simpelveld	12	1	6	1 – 6
Voerendaal	14	2	7	2 – 7
Parkstad	**284**	**35**	**143**	**35 - 143**

Bron: Companen (2024).

Housing first

Housing first houdt in dat dakloze mensen zo snel mogelijk permante huisvesting aangeboden kringen. Daarna wordt er gekeken naar andere ondersteunende diensten die mogelijk nodig zijn. De woningen voor Housing first worden in Parkstad per woningcorporatie op basis van het woningbezit per gemeente beschikbaar gesteld. In totaal worden er in 2024 160 woningen beschikbaar gesteld voor vier verschillende Housing first producten: Housing, Housing plus, Housing First en Housing Justitieel. Housing Justitieel is vanaf 2024. Hieronder beschrijven we de vier verschillende Housing first producten.

Housing: uitstroom naar woning vanuit instelling (kan ook extramuraal opvang of beschermd wonen zijn)

Housing Plus: van woningbouwwoning naar woningbouwwoning vanwege overlast of iets anders ter voorkomen van huisuitzetting en daarmee de grote kans op dakloosheid.

Housing First: Opvang product voor mensen die niet goed tegen een bepaalde groepsdynamiek kunnen (groepsongeschikt).

Housing Justitieel: Voor mensen die een detentieverleden hebben waardoor bepaalde expertise nodig is in de begeleiding.

In de volgende tabel staat de verdeling van de 160 woningen naar de gemeenten.

Tabel 7.3: Verdeling woningen voor Housing naar gemeente in aantallen en percentage

	Taakstelling in aantallen	Percentage
Beekdaelen	13	8%
Brunssum	16	10%
Heerlen	69	43%
Kerkrade	32	20%
Landgraaf	20	13%
Simpelveld	5	3%
Voerendaal	5	3%
Parkstad	**160**	**100%**

Bron: Aangeleverde informatie Loket Housing.

In onderstaande tabel staat de verdeling van de 160 woningen naar corporatie.

Tabel 7.4: Verdeling woningen voor Housing naar corporatie in aantallen en percentage

	Taakstelling in aantallen	Percentage
HEEMwonen	41	26%
Weller	39	24%
Wonen Zuid	23	14%
Wonen Limburg	12	8%
Krijtland wonen	5	3%
Vanhier Wonen	5	3%
Vincio wonen	10	6%
Woonpunt	21	13%
ZOwonen	4	3%
Totaal	**160**	**100%**

Bron: Aangeleverde informatie Loket Housing.

In 2023 werden er 91 plaatsingen in Housing, 27 plaatsingen in Housing Plus en 18 plaatsingen in Housing First gerealiseerd. Het gaat in totaal om 136 plaatsingen. In dit jaar werden er in Parkstad ook 160 woningen beschikbaar gesteld en werd er dus in 2023 niet van al het beschikbare aanbod gebruik gemaakt.

7.1 Beleidsopgaven

Instroom voorkomen

Zet in op preventie om instroom in de maatschappelijke opvang te voorkomen. Hierbij kunnen laagdrempelige inloopvoorzieningen bijdragen aan het zelfstandig functioneren van mensen en instroom in de maatschappelijke opvang voorkomen. Daarnaast hebben inloopvoorzieningen als buurthuizen en wijkcentra, een (vroeg)signaalfunctie: heeft iemand ondersteuning nodig of kan iemand een stap verder maken. Naast de algemene voorzieningen waar een brede doelgroep komt zijn er ook inloopvoorzieningen die specifiek ondersteuning bieden aan mensen met psychiatrisch, psychische, psychosociale en/of verslavingsproblematiek. Mensen komen naar deze voorzieningen voor de sociale contacten, maaltijdvoorziening of algemene dagbesteding. Ook wordt met Housing voorkomen dat mensen in de opvang terecht komen.
Zo wordt bevorderd dat dakloze mensen niet (langer) hoeven te verblijven in de maatschappelijke opvang, maar direct een eigen duurzame en stabiele zelfstandige woonplek krijgen of houden in een gemeente binnen de regio, waar zij de begeleiding krijgen die zij nodig hebben.

Aanbod voor uitstromers

Mensen verblijven langer dan gewenst in de maatschappelijke opvang. Dit komt onder andere doordat er niet voldoende woningaanbod is om naar uit te stromen. Wij adviseren om in regionaal verband te kijken wat voor een aanbod er kan worden gerealiseerd voor de uitstromers. Kijk ook of er meer mensen gelijk in Housing terecht kunnen.

Betaalbare woningen

In het landelijk Programma *Een Thuis voor Iedereen* kondigt de minister voor Volkshuisvesting aan te willen streven naar een hoger aantal sociale huurwoningen in heel Nederland en een 'eerlijker' verdeling van die voorraad over alle gemeenten in Nederland; hierbij wordt een streefgetal genoemd van 30% sociale huurwoningen in iedere gemeente. Op landelijk niveau is dit nodig om in de woonvraag van verschillende aandachtsgroepen te kunnen voorzien. Om de in dit onderzoek genoemde groepen én ook de regulier woningzoekenden te kunnen huisvesten, is het nodig om het aandeel sociale huurwoningen in de regio op te hogen.

Aanbod aan ambulante begeleiding

Om uitstroom te bevorderen en instroom te voorkomen wordt gewerkt aan de ontwikkeling van instellingswonen naar het wonen in de wijk. Kwetsbare inwoners kunnen zo zelfstandig wonen en onderdeel zijn van de samenleving. Voor hen die dit nodig hebben, blijven Beschermd Wonen en opvang als vangnet bestaan. Het succes van de verandering is voor een belangrijk deel afhankelijk van de randvoorwaarde dat er voldoende woningen beschikbaar moeten zijn. Goede ambulante begeleiding is een andere belangrijke succesfactor. Het gaat dan bijvoorbeeld om het vinden van werk of dagbesteding, het leggen van contacten in de buurt en het op orde brengen van de financiën. Maar juist met het oog op aandachtsgroepen is er ook aandacht nodig voor het opvangen van mensen in de wijk: het bevorderen van de 'samenredzaamheid' in buurten, het voorkomen van stigmatisering en het bevorderen van onderling begrip. Contact met medebewoners is voor aandachtsgroepen minstens zo belangrijk als voor andere inwoners, maar het leggen van die contacten gaat niet altijd vanzelf - ook daar is dus vaak hulp bij nodig. Denk aan eventuele gevolgen wanneer dit niet gebeurt: onbegrip vanuit de buurt, sociale onveiligheid, et cetera.

8 Kwetsbare jongeren

We gaan in op de vraag naar woonruimte voor jongvolwassenen die na een verblijf in een jeugdzorginstelling of pleeggezin kunnen uitstromen naar vervolghuisvesting.

8.1 Doelgroep en context

Jeugdzorg met verblijf kent verschillende varianten: een deel van de jongeren verblijft in een pleeggezin, een ander deel in een gezinshuis of in een 'residentiële setting' zoals een behandelgroep. Begeleiding vanuit de jeugdwet stopt in principe na het 18e jaar, maar soms wordt deze verlengd; dit duurt maximaal 5 jaar, tot de jongere 23 jaar is. Jongeren in pleeggezinnen kunnen tot 21 jaar in jeugdzorg verblijven. Een deel van de jongeren die uitstromen uit een verblijfssetting heeft na die tijd nog behoefte aan (ambulante) ondersteuning.

Jongeren met een ondersteuningsbehoefte geven aan dat meer zelfstandigheid en vrijheid om hun eigen leven te leiden voor hen de belangrijkste redenen vormen om op zichzelf te willen wonen. Daarin verschillen zij niet van hun leeftijdsgenoten. Om deze stap in hun wooncarrière te kunnen zetten zijn er (extra) inspanningen nodig. Met name financiën en vaardigheden (vaak huishoudelijk van aard) zijn belangrijke 'struikelblokken' op weg naar zelfstandig wonen. Het inkomen van deze jongvolwassenen is te laag voor de huurprijzen die gevraagd worden voor een kamer of woning. Ze komen meestal niet in aanmerking voor een Wajong-uitkering, maar komen ook niet makkelijk aan het werk. Jongeren die nog een opleiding volgen, moeten rondkomen van een stagevergoeding (BBL), een tegemoetkoming in de studiekosten (bijvoorbeeld HAVO), studiefinanciering (MBO/HBO/WO) en een eventuele bijbaan. Naast de beperkt financiële mogelijkheden is een knelpunt dat het woningaanbod voor jongeren beperkt is. De wachtlijsten voor sociale huurwoningen zijn lang en de inschrijftijd van jongeren is per definitie erg kort, aangezien zij zich pas vanaf 18 jaar kunnen inschrijven bij een corporatie. Daar bovenop komt de huidige krapte op de woningmarkt. Hierdoor kunnen jongeren vanuit jeugdzorg met verblijf moeilijk uitstromen naar zelfstandige woonruimte.

Jongeren in jeugdzorg met verblijf

Om een inschatting te kunnen maken van de vraag naar plekken voor jeugdzorg met verblijf is gekeken naar de beschikkingen Jeugdzorg met verblijf die de gemeenten hebben aangeleverd. Deze beschikkingen zijn uitgesplitst naar de woonvormen pleegzorg, gezinsgericht (gezinshuizen, zorgboerderijen) en ander verblijf. Op 1 januari 2023 maakten ongeveer 802 jongeren in de regio Parkstad gebruik van een vorm van jeugdzorg met verblijf (tabel 8.1).

8.2 Uitstroom vanuit Jeugdzorg met verblijf

Voor het grootste deel gaat het binnen de jeugdzorg met verblijf om zorg aan relatief jonge kinderen. Voor hen is een vraag naar eigen woonruimte voorlopig niet aan de orde. In dit onderzoek richten we ons op de kwetsbare jongeren van 15 tot en met 17 jaar in jeugdzorg met verblijf. Deze groep zit tegen de leeftijdsgrens van jeugdzorg aan en zal daarom in de komende jaren een stap op de woningmarkt (willen) zetten. Begin 2023 gaat dit voor de regio Parkstad om zo'n 184 jongeren. Voor de berekening van de verwachte uitstroom nemen we het gemiddelde aantal van de 15 tot 17-jarigen. We schatten in dat er jaarlijks zo'n 61 jongeren uitstromen.

Tabel 8.1: Aantal jongeren in jeugdzorg met verblijf en jaarlijkse uitstroom per gemeente

Gemeente	Totaal in jeugdzorg met verblijf	Waarvan 15 – 17 jaar	Jaarlijkse uitstroom
Beekdaelen	51	9	3
Brunssum*	62	10	3
Heerlen	369	92	31
Kerkrade	213	49	16
Landgraaf	75	12	4
Simpelveld	27	10	3
Voerendaal	5	2	1
Regio Parkstad	**802**	**184**	**61**

* Indicaties naar leeftijd is een schatting op basis van de verdelingen in de andere gemeenten omdat gegevens naar leeftijd ontbraken.

Bron: Aangeleverde gegevens gemeente, CBS Jeugdmonitor (2022), bewerking Companen.

Een deel van de jongeren die uitstromen uit jeugdzorg kan direct zelfstandig gaan wonen, anderen hebben eerst behoefte aan een 'tussenvorm' in de vorm van geclusterd wonen met begeleiding (bijvoorbeeld kamertraining) of scheiden wonen en zorg (bijvoorbeeld in de vorm van een tiny house in de nabijheid van het gezinshuis waar de jongere eerst woonde). Er is ook een groep met een intensievere zorgvraag die doorstroomt richting Beschermd Wonen (Wmo of Wlz). We hebben aannames geformuleerd voor de uitstroomrichting (bijlage 5).

Bij een gelijkblijvende omvang van de groep jongeren in de jeugdzorg met verblijf en dus een jaarlijkse uitstroom van 61 jongeren in de regio, betekent dit dat ongeveer 12 jongeren behoefte hebben aan zelfstandige woonruimte en ongeveer 27 jongeren behoefte hebben aan een 'tussenvorm'.

Tabel 8.2: Jaarlijkse uitstroom naar zelfstandig wonen en begeleid wonen vanuit jeugdzorg met verblijf per gemeente

Gemeente	Zelfstandig wonen	Begeleid wonen
Beekdaelen	1	1
Brunssum	1	1
Heerlen	6	14
Kerkrade	3	7
Landgraaf	1	2
Simpelveld	1	1
Voerendaal	0	1
Regio Parkstad	**13**	**27**

Bron: Woonzorgweter Companen.

Begeleid wonen

In Nederland bestaat een significante groep kwetsbare jongeren en jong-volwassenen met een dringende behoefte aan huisvesting, soms gecombineerd met een zorgvraag. Deze behoefte is niet alleen afkomstig van jongeren die uitstromen uit diverse woonvormen of die begeleiding ontvangen, maar ook van jongeren die direct uit hun ouderlijk huis of vanuit een studieachtergrond komen, waaronder studenten met autisme. Het betreft een grote groep die tussen wal en schip valt. Deze jongeren worden nu vaak geteld bij BTP Wmo of de MO voorziening. Woonvormen zoals kamertraining en begeleid wonen, zijn ontworpen om jongeren voor te bereiden op zelfstandigheid met intensieve begeleiding, voornamelijk gefinancierd vanuit de Wmo of Jeugdwet. Tussenvormen van wonen zoals de Proeftuin begeleid wonen in Heerlen, bieden een oplossing voor jongeren die een overgangsfase nodig hebben naar zelfstandige woonruimte. Deze vormen van begeleid wonen bieden een zelfstandige woonomgeving met beperkte tot intensieve ambulante ondersteuning, waar jongeren kunnen werken aan hun zelfredzaamheid en woonvaardigheden.

8.3 Beleidsopgaven

Gemengd wonen in de wijk

Bij onzelfstandige en zelfstandige wooneenheden is het het belangrijkste dat bewoners fijn wonen. Hierbij speelt het voorkomen van eenzaamheid een belangrijke rol. Alleenwonende jongeren kunnen gebaat zijn om aan te haken bij andere huishoudens in de wijk; dit kan door bijvoorbeeld aan te schuiven bij het avondeten. Een andere manier om eenzaamheid te voorkomen is het samen-wonen met mensen zonder een zorgvraag. Een deel van de uitgestroomde jongeren is op zoek naar een mix met andere jongeren. Dit vraagt om meer gemengde, geclusterde woonvormen in de wijk. Hierdoor kan het sociaal netwerk van de jongeren vergroot worden; dit kan onder andere door een maatjesproject. Zoek een maatje voor mensen met dezelfde interesses in de wijk, hierdoor integreren zij beter in de wijk. Naast de mix van kwetsbare jongeren en andere jongeren, is de mix ook mogelijk met ouderen.

Win-win: Kamertrainingsplekken en gezamenlijke ‘pot’

De uitstromende jongeren zijn ook gebaat bij kamertrainingsplekken waar ze goed op weg worden geholpen om uiteindelijk zelfstandig te gaan wonen. Wanneer de jongeren uitstromen beschikken ze vaak over weinig inkomsten tot hun 21e jaar, en kunnen ze zonder verdere financiële ondersteuning nauwelijks zelfstandig gaan wonen. Dit geeft een opdrijvend effect op de vraag naar Beschermd Wonen. Wij adviseren het opstellen van een gezamenlijke ‘pot’ voor tijdelijke overbrugging van de meestal te hoge huur voor jongeren onder de 23 jaar. Dat zal een flinke kostenbesparing opleveren. De kosten voor huur van de woning en ambulante begeleiding zijn immers veel lager dan de kosten voor Beschermd Wonen. Inzet op het handhaven van de bestaande kamertrainingsplekken en een gezamenlijke ‘pot’ kan leiden tot lagere kosten binnen Beschermd Wonen en de Maatschappelijke Opvang en betere doorstroming van jongeren vanuit de Jeugdhulp naar zelfstandig wonen. Deelnemers aan de gezamenlijke ‘pot’ zijn corporaties, zorgaanbieders en de gemeenten.

9 Uitstroom detentie

Een verblijf in een penitentiaire inrichting is een ingrijpende gebeurtenis. Deze tijdelijke onttrekking aan de samenleving kan ervoor zorgen dat mensen hun huis kwijtraken. Personen die langer dan drie maanden in detentie hebben gezeten, kunnen bij uitstroom een beroep doen op urgentie voor een sociale huurwoning.

Om de omvang van de groep uitstromers te schatten, is gebruik gemaakt van data van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). Van DJI hebben we de totale uitstroom van volwassen gedetineerden in beeld per gemeente in de regio van 2017 tot en met 2021. Totaal gaat het om zo'n gemiddeld 386 uitstromers per jaar.

Tabel 9.1: Uitstroom 2017 - 2021 en gemiddelde uitstroom uit detentie per gemeente

Gemeente	2017	2018	2019	2020	2021	Gem. uitstroom
Beekdaelen	23	18	16	14	19	18
Brunssum	30	31	17	20	33	26
Heerlen	240	228	233	202	214	223
Kerkrade	112	82	82	59	59	79
Landgraaf	43	25	40	33	32	35
Simpelveld	3	1	2	0	3	2
Voerendaal	3	3	2	4	5	3
Parkstad	**454**	**388**	**392**	**332**	**365**	**386**

Bron: DJI uitstroomcijfers, 2017 - 2021.

Deze 386 uitstromers kunnen een beroep doen op urgentie voor een sociale huurwoning. In de praktijk zal slechts een deel hiervan gebruik maken, omdat uitstromers ook kunnen terugkeren naar hun eigen woning of intrekken bij een naaste. Het komt ook vaak voor dat mensen die uit detentie komen eerst doorstromen naar de maatschappelijke opvang en vervolgens via het Zorg en Veiligheidshuis in beeld komen. Het Zorg en Veiligheidshuis heeft aangegeven te zien dat ongeveer 10% van de uitstromers uit detentie problemen ervaren met het vinden van een woning. In het volgende overzicht wordt de geschatte jaarlijkse woningbehoefte per gemeente weergegeven.

Tabel 9.2: Geschatte woningbehoefte ex-gedetineerden per gemeente

Gemeente	Geschatte jaarlijkse woningbehoefte
Beekdaelen	2
Brunssum	3
Heerlen	22
Kerkrade	8
Landgraaf	4
Simpelveld	0
Voerendaal	0
Parkstad	**39**

Bron: DJI uitstroomcijfers (gemiddelde van 2017 - 2021), bewerking Companen.

Op regionaalniveau verwachten we een jaarlijkse woningbehoefte van afgerond 40 mensen die uit detentie uitstromen.

Woonwensen

Personen die uitstromen uit langdurige detentie hebben doorgaans op zeer korte termijn een reguliere sociale huurwoning of appartement nodig die past bij hun inkomen en gezinsgrootte (in geval van ouderschap). Voor jongeren kan dit ook een kamer of studio zijn. Een huurprijs onder de kwaliteitskortingsgrens is gewenst. Stabiele huisvesting is een belangrijke voorwaarde om recidive te voorkomen. Om leefbaarheidsproblematiek te voorkomen, is het wenselijk dat de huisvesting van ex-gedetineerden verspreid is over wijken. Er worden verder geen eisen gesteld aan de leefomgeving. Daarnaast is begeleiding vaak essentieel om het zelfstandig wonen goed te laten verlopen en recidive te voorkomen.

10 Uitstroom Vrouwenopvang en slachtoffers mensenhandel

Slachtoffers van huiselijk geweld of mensenhandel kunnen in Nederland op verschillende plekken hulp vragen. Vaak is ambulante hulp voldoende, maar soms is de situatie te onveilig zodat iemand (tijdelijk) niet thuis kan blijven. Vrouwen kunnen dan terecht in de vrouwenopvang.

Tabel 10.1: Parkstad. Aantal plekken en geschatte jaarlijkse uitstroom

Locatie	Aantal woningen/ plekken	Gemiddelde verblijfsduur in jaren (aanname)	Geschatte jaarlijkse uitstroom
Blijf van m'n Lijfhuis	11	0,8	14
Doorstroomwoningen diverse plekken	4	0,8	5
Totaal	**15**	**0,8**	**19**

Bron: Aangeleverde gegevens centrumgemeente Heerlen.

In de regio Parkstad zijn er 15 plekken voor vrouwenopvang. Gemeenten geven aan dat er op het moment een groot tekort aan plekken in de vrouwenopvang wordt ervaren. In het Onderzoek Maatschappelijke Opvang Parkstad wordt aangegeven dat het grote tekort niet kan worden bevestigd vanuit de data-analyse. In het onderzoek wordt de aanbeveling gedaan om eerst daadwerkelijk vast te stellen in hoeverre het gevoel in de praktijk 'terecht' is.

Wanneer we rekening houden met de 15 plekken en met een gemiddelde verblijfsduur van 10 maanden komen we uit op een jaarlijkse uitstroom van 20 vrouwen.

Wanneer we de uitstroom gelijkmatig over de gemeenten verdelen aan de hand van de grootte van de gemeenten (inwonertal) komen we uit op de volgende aantallen per gemeente.

Tabel 10.2: Geschatte jaarlijkse uitstroom per gemeente

	Verdeelde geschatte jaarlijkse uitstroom
Beekdaelen	3
Brunssum	2
Heerlen	7
Kerkrade	3
Landgraaf	3
Simpelveld	1
Voerendaal	1
Parkstad	**20**

Bron: Aangeleverde gegevens centrumgemeente Heerlen, bewerking Companen.

Woonwensen

Wat betreft het type uitstroomwoning kan het grootste deel van de uitstromende vrouwen uit de voeten met een één- à twee-kamerwoning. Uitstromers doen vooral een beroep op het goedkope aanbod in de sociale huur (onder de eerste aftoppingsgrens).

11 Zelfstandige woonruimte onder uitstromers van instellingen

In de voorgaande hoofdstukken is de huidige (en toekomstige) behoefte aan zelfstandige woonruimte na een verblijf in Beschermd Wonen, Jeugdzorg, Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang en detentie in beeld gebracht. In dit hoofdstuk brengen wij deze aantallen bij elkaar om tot een totaalbeeld van de behoefte aan zelfstandige woonruimte onder uitstromers van instellingen te komen.

Behoefte aan zelfstandige woonruimte onder uitstromers

Momenteel zijn er in de regio Parkstad naar schatting zo'n 212 tot 365 uitstromers van instellingen die zelfstandig kunnen wonen, al dan niet met ambulante begeleiding.

Tabel 11.1: Inschatting jaarlijkse behoefte aan zelfstandige woonruimte onder uitstromers van instellingen, regio Parkstad

	Uitstroom Beschermd Wonen*	Uitstroom Jeugdzorg met verblijf	Uitstroom MO	Uitstroom vrouwen-opvang	Uitstroom detentie	Totale uitstroom
Beekdaelen	14 – 19	1	5 – 20	3	2	25 – 45
Brunssum	9 – 14	1	4 – 15	2	3	19 – 35
Heerlen	42 – 56	6	12 – 48	7	22	89 – 139
Kerkrade	17 – 29	3	6 - 26	3	8	37 – 69
Landgraaf	14 – 21	1	5 – 21	3	4	27 – 50
Simpelveld	4 – 5	1	1 – 6	1	0	7 – 13
Voerendaal	5 – 6	0	2 – 7	1	0	8 – 14
Parkstad	**105 - 150**	**13**	**35 - 143**	**20**	**39**	**212 - 365**

*Basis- en trendscenario bandbreedte.
Bron: Woonzorgweter Companen.

Woningaanbod voor uitstromers

Uitstromers van instellingen doen een beroep op vrijkomende sociale huurwoningen. Over het algemeen zijn zij aangewezen op de goedkope of betaalbare voorraad (onder de eerste aftoppingsgrens: € 647,19 in 2022). Het is daarom relevant om te kijken hoeveel betaalbare woningen er op jaarbasis beschikbaar komen (muteren) in iedere gemeente.

In 2022 kwamen er in de regio 1.213 woningen met een huurprijs onder de kwaliteitskortingsgrens (€ 442,46) vrij en 5.048 woningen met een huurprijs onder de eerste aftoppingsgrens (€ 633,25). In totaal zijn dit 6.261 woningen.

Tabel 11.2: Aantal vrijgekomen corporatiewoningen in huurprijs onder eerste aftoppingsgrens

	< € 442,46	€ 442,46 tot € 633,25	Totaal
Beekdaelen	24	115	139
Brunssum	39	164	203
Heerlen	324	794	1.118
Kerkrade	511	2.028	2.539
Landgraaf	313	1.944	2.257
Simpelveld	2	1	3
Voerendaal	0	2	2
Parkstad	**1.213**	**5.048**	**6.261**

Bron: Aangeleverde gegevens corporaties.

Eerder zagen we dat er momenteel zo'n 212 tot 365 uitstromers van instellingen zijn die behoefte hebben aan zelfstandige woonruimte. Bij een gelijkblijvend aantal vrijkomende corporatiewoningen per jaar, betekent die dat ongeveer 3% tot 6% van deze woningen nodig zijn om de uitstromers uit instellingen te huisvesten.

11.1 Beleidsopgave uitstroommogelijkheden

Gezamenlijk werken aan samenlevingsopbouw

Om te werken aan verbetering van de samenlevingsopbouw in de wijken, is een betere ketensamenwerking tussen zorginstellingen en woningcorporaties gewenst. Denk daarbij aan het volgende:

Leefbaarheid is een verantwoordelijkheid van inwoners, maar ook van professionals in de wijk. Met collega-organisaties moeten afspraken worden gemaakt over wie wanneer nodig is. Men moet ook van elkaar weten wat de ander niet doet, zodat elke organisatie genoeg informatie beschikbaar heeft om de eigen professionals goed in te zetten.

Individuele professionals moeten vervolgens genoeg handelingsvrijheid ervaren om deze verantwoordelijk te kunnen nemen, en dus ook om zo snel te kunnen reageren. Hier moet meer ruimte voor worden gemaakt in de toekomst (in budgetten), maar ook in de taakverdeling binnen de organisaties zelf. Het bieden van meer maatwerk kan een manier zijn om de bestaande regels om te buigen en de handelingssnelheid te bevorderen.

De “not in my backyard” instelling moet gezamenlijk worden aangepakt. Hierbij kan de nadruk liggen op het snel (gezamenlijk) aanpakken van probleemsituaties. Een andere aanpak kan zijn dat de positieve verhalen van uitstromers beter worden benadrukt. Draag uit wat iemand wel kan bijdragen in de wijk. Het is daarbij handig om aan de voorkant te kijken hoe iemand in de wijk kan integreren. Het is daarnaast van groot belang om dezelfde taal te leren spreken. In het fysieke en sociale domein geldt een andere mentaliteit en een ander referentiekader. Dit vraagt om aandacht bij alle partners in de keten.

12 Mantelzorgers en mantelzorg-ontvangers

Mantelzorg is onbetaalde en vaak langdurige zorg voor zieke familieleden of vrienden. Dit kan verzorging zijn of hulp bij dagelijkse activiteiten. Onder verhuizende mantelzorgers- of ontvangers worden personen verstaan die vanwege mantelzorg moeten verhuizen, zodat de mantelzorger en mantelzorgontvanger dichter bij elkaar wonen.

De doelgroep mantelzorgers dat in aanmerking komt voor urgentie laat zich moeilijk kwantificeren, want dit is afhankelijke van een aantal factoren (zoals reisafstand tot de mantelzorgontvanger en minimaal aantal uren en dagen dat mantelzorg wordt gegeven etc.). Zulke gedetailleerde informatie is niet uit openbare data te halen.

Gegevens waarover gemeenten beschikken en iets kunnen zeggen over de woonbehoefte van mantelzorgers zijn vergunningen voor mantelzorgunits en urgentieaanvragen door mantelzorgers. Gemeenten hebben inzicht kunnen geven over het aantal vergunningen voor mantelzorgunits de afgelopen jaren. Uit de gegevens komt naar voren dat in Parkstad er gemiddeld 8 vergunningen voor mantelzorgunits worden aangevraagd.

Tabel 12.1: Aantal vergunningen voor mantelzorgunits afgelopen jaren en gemiddeld aantal per jaar

Gemeente	Vergunningen afgelopen jaren	Gemiddeld per jaar
Beekdaelen	11	2
Brunssum	0	0
Heerlen	10	3
Kerkrade*	-	-
Landgraaf	4	1
Simpelveld	5	1
Voerendaal	2	1
Parkstad	**32**	**8**

*Geen gegevens bekend.
Bron: Aangeleverde informatie door de gemeenten.

Hoeveel mantelzorgers in aanmerking zouden kunnen komen voor urgentie hebben we niet in beeld. Landelijk is vastgesteld dat urgentie verleend mag worden voor het uitvoeren van mantelzorg. Een onafhankelijke commissie beoordeelt de urgentieaanvragen om te bepalen of urgentie afgegeven kan worden.

13 Uitstappende sekswerkers

Bij uitstappende sekswerkers gaat het om mensen die voormalig als sekswerker hebben gewerkt en daarmee gestopt zijn, waarbij uitstroom plaatsvindt via uitstapprogramma's die vallen onder de DUUP regeling (Decentralisatie-uitkering Uitstapprogramma's voor Prostituees).

Landelijk gezien stromen er jaarlijks ongeveer 650 sekswerkers in bij een uitstapprogramma. Bijna de helft van de jaarlijkse instroom stapt ook daadwerkelijk uit met behulp van een uitstapprogramma. Er stromen dus gemiddeld 300 sekswerkers per jaar uit (Regioplan & Cebeon, 2019). Dit betekent dat er jaarlijks gemiddeld 300 woningen nodig zijn om in de behoefte te voorzien.

Het is niet bekend hoe deze landelijke uitstroom zich verdeelt over provincies of regio's. Daarom is niet te kwantificeren hoeveel uitstappende sekswerkers de regio Parkstad en de gemeenten apart jaarlijks tellen.

Woning

Personen die als sekswerker uitstappen, hebben behoefte aan een woning zodat zij in een nieuwe omgeving kunnen uitstromen naar een andere levensstijl. Dit kunnen reguliere woningen zijn in de vorm van studio's of appartementen, en in geval van ouderschap is een gezinswoning wenselijk. Onderzoek naar belemmerende factoren bij uitstappen uit sekswerk toont aan dat financieel rondkomen en het niet kunnen vinden van betaalbare huisvesting een grote belemmering vormen in het uitstroomproces (Regioplan, 2017).

Zorg en ondersteuning

Uit onderzoek elders in het land blijkt dat de ondersteuningsbehoefte bij uitstappende sekswerkers gevarieerd is. De hulp waar zij gebruik van maken varieert van psychisch hulp en ondersteuning bij het zoeken naar werk, tot af en toe een praatje maken. Daarnaast bleken er ook nog onvervulde hulpbehoeften te zijn. Dit zijn enerzijds emotionele en psychische behoeften, zoals de mogelijkheid om met iemand (al dan niet een professional) te praten. En anderzijds praktische behoeften, zoals hulp bij het vinden van de weg op de arbeidsmarkt. Volgens sommige sekswerkers sluit het aanbod niet goed aan. Ze willen bijvoorbeeld het liefst zo snel mogelijk werken en zien er tegenop dat ze vaak eerst een (taal)cursus moeten doen.

14 Statushouders

Statushouders zijn vluchtelingen die een verblijfsvergunning hebben gekregen, op grond waarvan ze in Nederland mogen blijven. Gemeenten in Nederland zijn verplicht om vluchtelingen die een verblijfsvergunning hebben gekregen passende woonruimte te bieden. Deze mensen worden door het COA gekoppeld aan gemeenten. Daarna is het de taak aan de gemeente om te zorgen voor een woning.

Taakstelling: historie en prognose

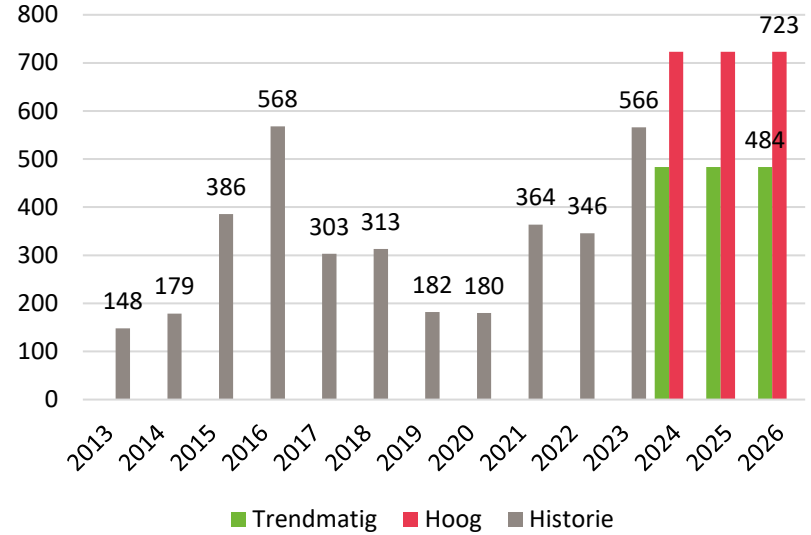
De minister van Justitie en Veiligheid maakt elk half jaar bekend hoeveel statushouders er in Nederland moeten worden gehuisvest. Het totaal aantal te huisvesten statushouders wordt naar rato van het aantal inwoners in de gemeenten over de gemeenten verdeeld; dit levert een 'taakstelling' per gemeente op.

De taakstelling voor statushouders fluctueert sterk, afhankelijk van het aantal vluchtelingen dat naar Nederland komt en een verblijfsvergunning krijgt. Dit is ook te zien in de terugblik in figuur 14.1, waarin de taakstelling van de hele regio vanaf 2013 tot en met 2023 is weergegeven. Voor de toekomstige verwachte taakstelling hebben we twee scenario's uitgewerkt:

- Het trendmatige scenario gaat uit van een taakstelling die gelijk is aan het gemiddelde van de afgelopen 5 jaar per gemeente.
- Het hoge scenario gaat per gemeente uit van een gemiddelde taakstelling die gelijk staat aan die in de hoogste 2 jaren sinds 2013.

In deze prognose is de achterstand in huisvesting op 1 januari 2024 meegenomen.

Figuur 14.1: Terugblik en prognose taakstelling statushouders regio Parkstad

Bron: Overzicht huisvesting vergunninghouders 01-03-2024, bewerking Companen.

In bijlage 7 staan de terugblikken en prognoses per gemeente weergegeven.

Belangrijk om te vermelden is dat de huisvestingsopgave van statushouders richting de toekomst toe lastig te schatten is, omdat het aantal vluchtelingen dat naar Nederland komt afhankelijk is van veel factoren.

Woningbehoefte

Om te bepalen hoeveel woningen er nodig zijn voor het huisvesten van statushouders gaan we uit van een gemiddelde huishoudensgrootte van twee personen. De tabellen hieronder laten de woningbehoefte per scenario zien op het niveau van de regio en gemeenten.

Tabel 14.1: Woningbehoefte statushouders regio Parkstad (afgerond op 5-tallen)

Woningbehoefte per jaar	Huishoudgrootte 2 personen
Trendmatig scenario	240
Hoog scenario	360

Bron: Companen, 2024.

Tabel 14.2: Woningbehoefte statushouders Beekdaelen (afgerond op 5-tallen)

Woningbehoefte per jaar	Huishoudgrootte 2 personen
Trendmatig scenario	25
Hoog scenario	45

Bron: Companen, 2024.

Tabel 14.3: Woningbehoefte statushouders Brunssum (afgerond op 5-tallen)

Woningbehoefte per jaar	Huishoudgrootte 2 personen
Trendmatig scenario	20
Hoog scenario	35

Bron: Companen, 2024.

Tabel 14.4: Woningbehoefte statushouders Heerlen (afgerond op 5-tallen)

Woningbehoefte per jaar	Huishoudgrootte 2 personen
Trendmatig scenario	75
Hoog scenario	125

Bron: Companen, 2024.

Tabel 14.5: Woningbehoefte statushouders Kerkrade (afgerond op 5-tallen)

Woningbehoefte per jaar	Huishoudgrootte 2 personen
Trendmatig scenario	40
Hoog scenario	65

Bron: Companen, 2024.

Tabel 14.6: Woningbehoefte statushouders Landgraaf (afgerond op 5-tallen)

Woningbehoefte per jaar	Huishoudgrootte 2 personen
Trendmatig scenario	50
Hoog scenario	70

Bron: Companen, 2024.

Tabel 14.7: Woningbehoefte statushouders Simpelveld (afgerond op 5-tallen)

Woningbehoefte per jaar	Huishoudgrootte 2 personen
Trendmatig scenario	15
Hoog scenario	25

Bron: Companen, 2024.

Tabel 14.8: Woningbehoefte statushouders Voerendaal (afgerond op 5-tallen)

Woningbehoefte per jaar	Huishoudgrootte 2 personen
Trendmatig scenario	15
Hoog scenario	20

Bron: Companen, 2024.

Woonwensen

Woning

Wat betreft de woonruimte om statushouders te huisvesten doen gemeenten vaak een beroep op de reguliere woningen in de sociale huurvoorraad. Maar het kan ook gaan om flexwoningen of gedeelde woningen. Om statushouders een geschikte reguliere woning aan te kunnen bieden, is het belangrijk dat de aangeboden woning past bij de gezinsgrootte.

Ondersteuning

Er is vaak behoefte aan maatschappelijke begeleiding om een succesvolle integratie te bevorderen.

15 Woonwagenbewoners

Woonwagenbewoners zijn naast arbeidsmigranten en studenten door het Rijk als aandachtsgroep benoemd, maar zij behoren niet tot de verplichte urgentie-categorieën.

Achtergrond

Het wonen in een woonwagen is erkend als een vast onderdeel van de culturele identiteit van woonwagenbewoners in Nederland. Mensen die een aanvraag doen voor een woonwagen, zouden dus voorzien moeten worden in hun woonvraag. In 2020 is er een behoeftepeiling gedaan naar woonwagenstandplaatsen in de provincie Limburg. Er is een inventarisatie gedaan van de huidige situatie wat betreft het aantal bekende standplaatsen, de eigendomssituatie van de standplaatsen, de bebouwing op de standplaatsen en de eigendomssituatie van deze bebouwing. De aanvullende behoefte aan standplaatsen is in beeld gebracht aan de hand van een schriftelijke enquête. Daarbij zijn zowel de huidige bewoners van standplaatsen als inwonende kinderen en belangstellenden uitgenodigd om deel te nemen aan de peiling. Tabel 15.1 geeft de aanvullende behoefte aan een woonwagenstandplaats per gemeente weer.

De aanvullende behoefte aan een woonwagenstandplaats in de regio Parkstad komt uit op zo'n 80 tot 90 standplaatsen tot 2030. In de behoeftepeiling is er niet gekeken naar spijtoptanten. De aanvullende behoefte kan hoger uitvallen wanneer er rekening wordt gehouden met eventuele spijtoptanten.

Tabel 15.1: Verdeling aanvullende behoefte aan standplaatsen in twee scenario's

	Verhuiswens 'ja' en 'misschien'
Beekdaelen	9 - 11
Brunssum	6 - 8
Heerlen	36 - 38
Kerkrade	9 - 10
Landgraaf	12 - 15
Simpelveld	5 - 7
Voerendaal	2
Parkstad	**79 - 91**

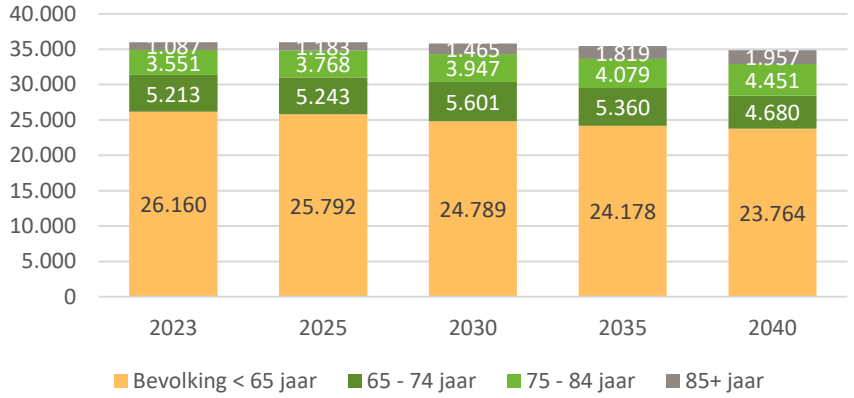
Bron: Behoeftepeiling woonwagenstandplaatsen provincie Limburg, 17 maart 2020.

De gemeente Brunssum heeft aangegeven dat er in de gemeente acht woonwagenstandplaatsen bijkomen. Het gaan om 6 reguliere standplaatsen en twee standplaatsen voor spijtoptanten. Hiermee geeft de gemeente Brunssum invulling van de aangetoonde aanvullende behoefte in het onderzoek 'Behoeftepeiling woonwagenstandplaatsen provincie Limburg'.

De regio wil gaan kijken of er meer clustering mogelijk is van woningen van woonwagenbewoners. Dat heeft voordelen in het beheer van de locaties waar woonwagenbewoners wonen. Door meer clustering kan de dienstverlening rondom woonwagenlocaties worden gecentraliseerd. Hierover moet de regio open en transparant met elkaar over in gesprek kunnen gaan.

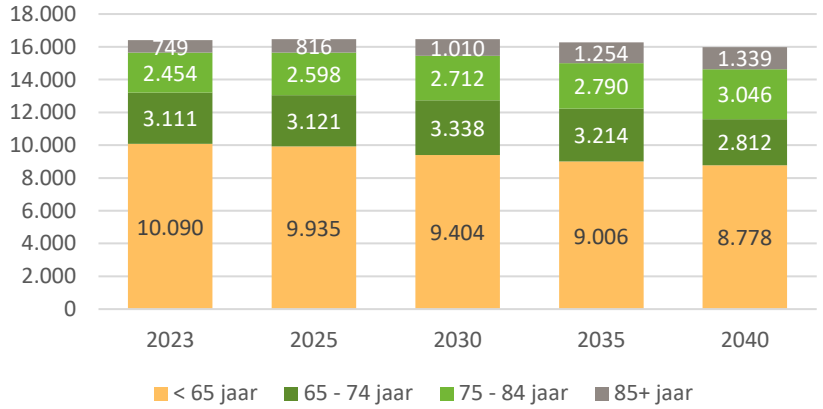
Bijlage 1: Bevolkings- en huishoudensontwikkeling

Bevolkingsontwikkeling gemeente Beekdaelen

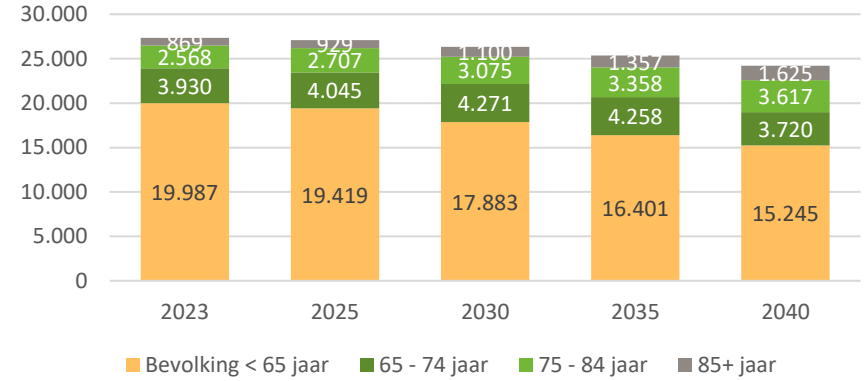
Bron: Etil bevolkingsprognose.

Huishoudensontwikkeling gemeente Beekdaelen

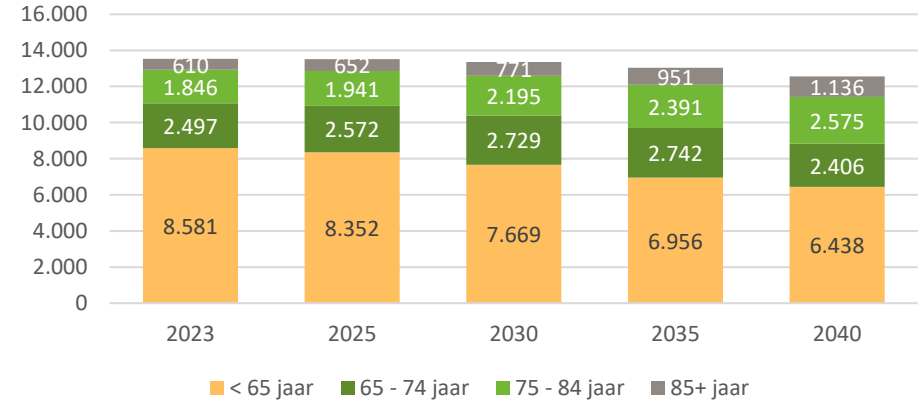
Bron: Etil huishoudensprognose.

Bevolkingsontwikkeling gemeente Brunssum

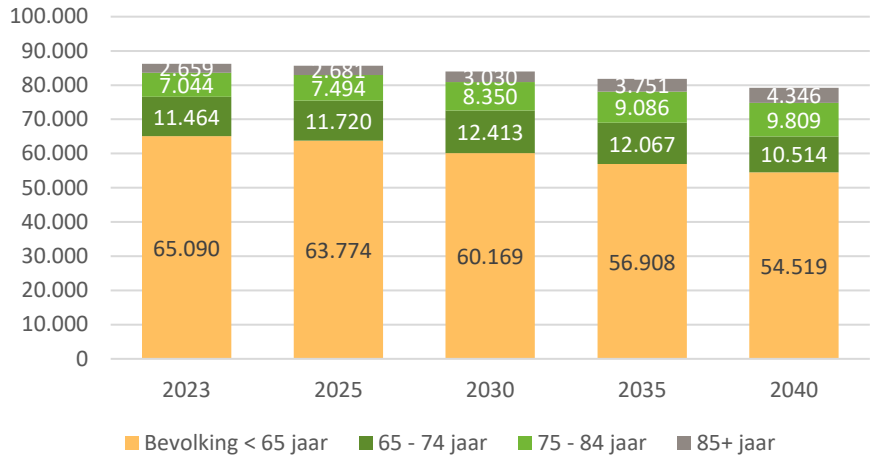
Bron: Etil bevolkingsprognose.

Huishoudensontwikkeling gemeente Brunssum

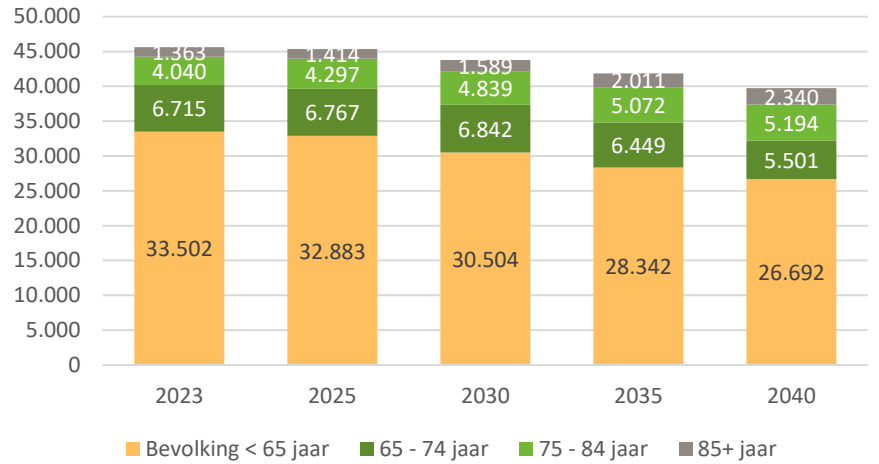
Bron: Etil huishoudensprognose.

Bevolkingsontwikkeling gemeente Heerlen

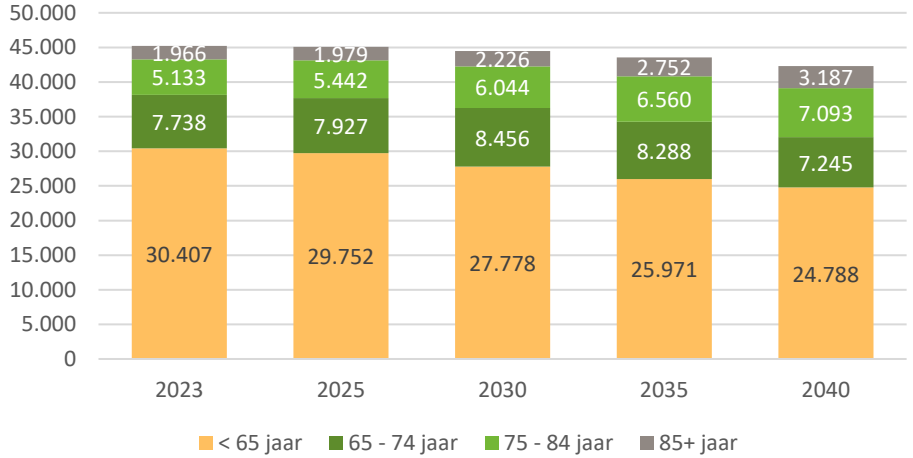
Bron: Etil bevolkingsprognose.

Bevolkingsontwikkeling gemeente Kerkrade

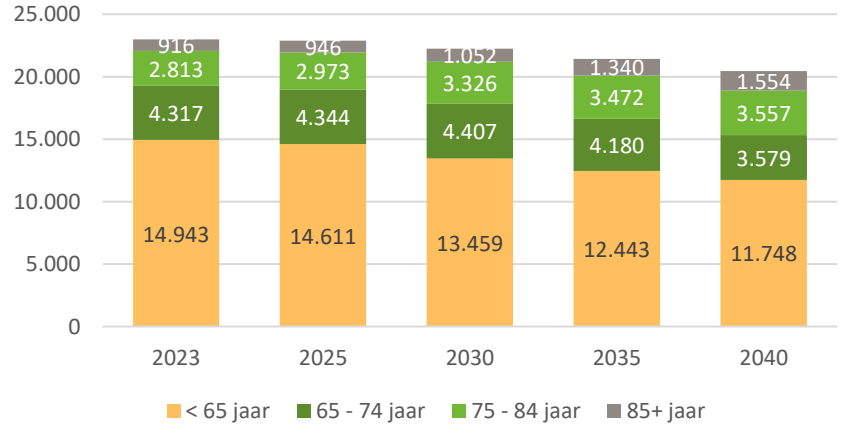
Bron: Etil bevolkingsprognose.

Huishoudensontwikkeling gemeente Heerlen

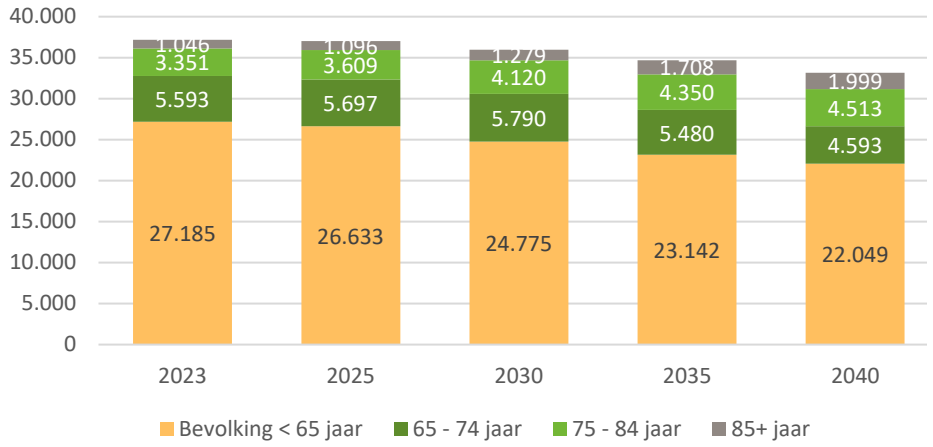
Bron: Etil huishoudensprognose.

Huishoudensontwikkeling gemeente Kerkrade

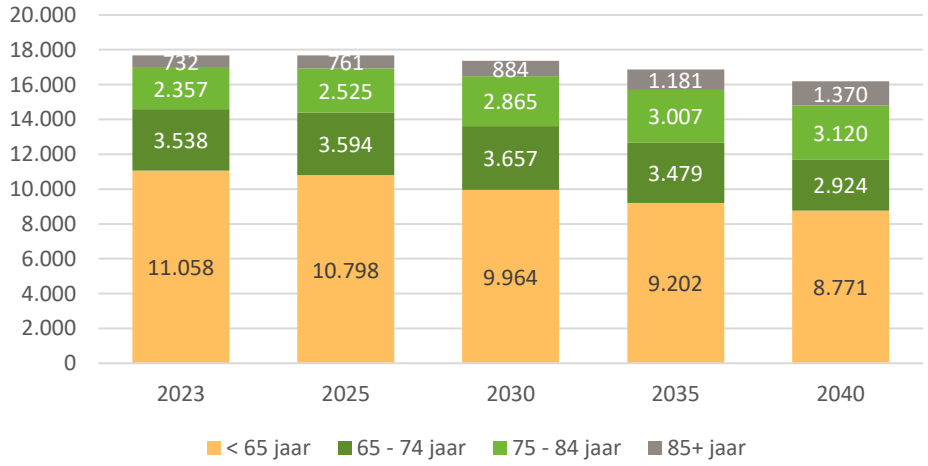
Bron: Etil huishoudensprognose.

Bevolkingsontwikkeling gemeente Landgraaf

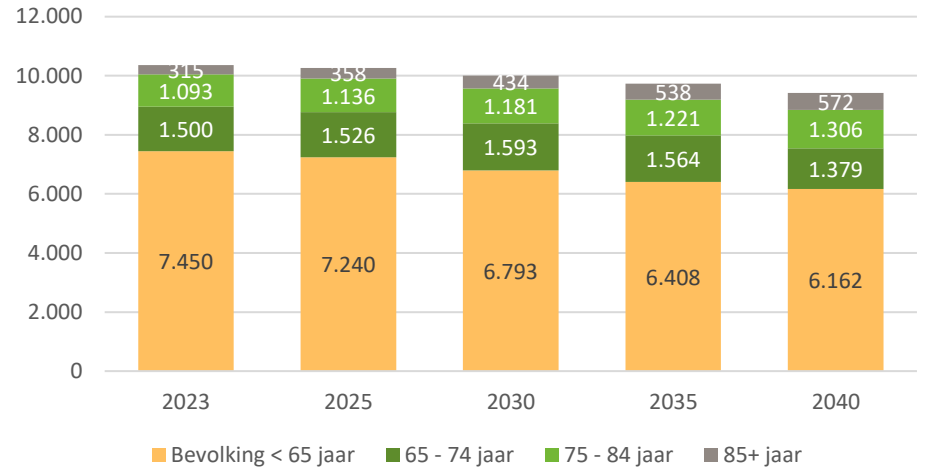
Bron: Etil bevolkingsprognose.

Huishoudensontwikkeling gemeente Landgraaf

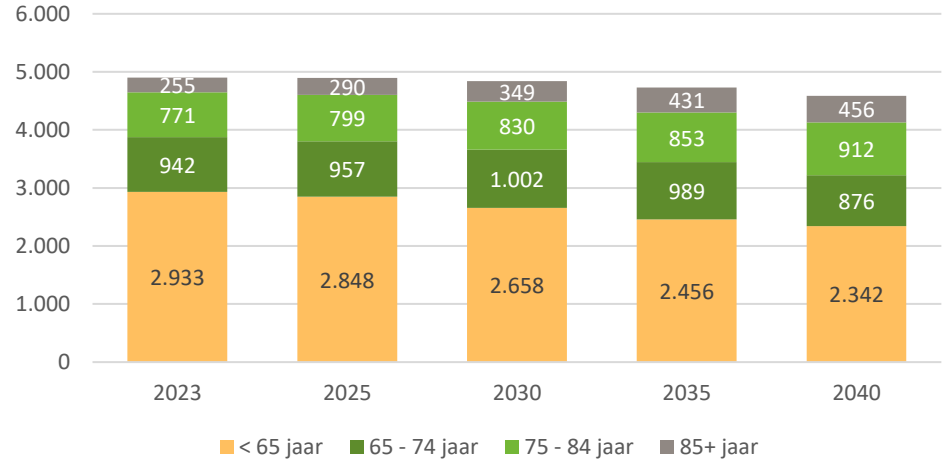
Bron: Etil huishoudensprognose.

Bevolkingsontwikkeling gemeente Simpelveld

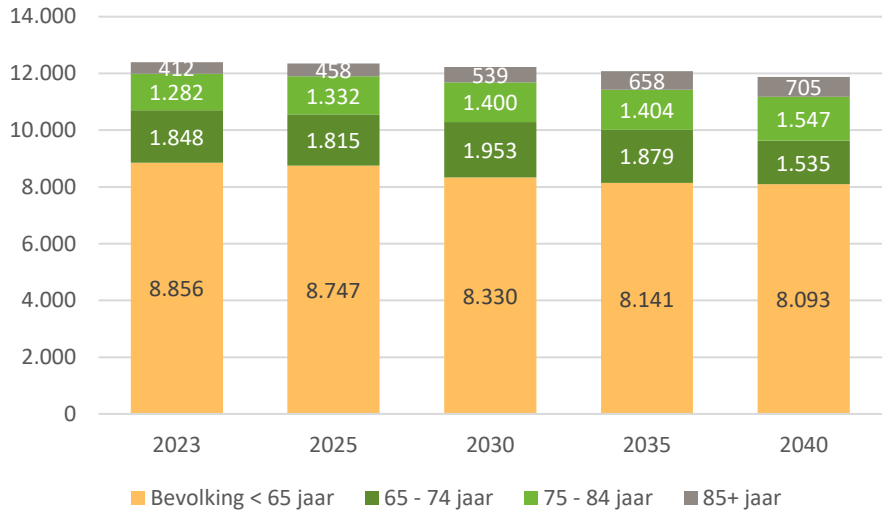
Bron: Etil bevolkingsprognose.

Huishoudensontwikkeling gemeente Simpelveld

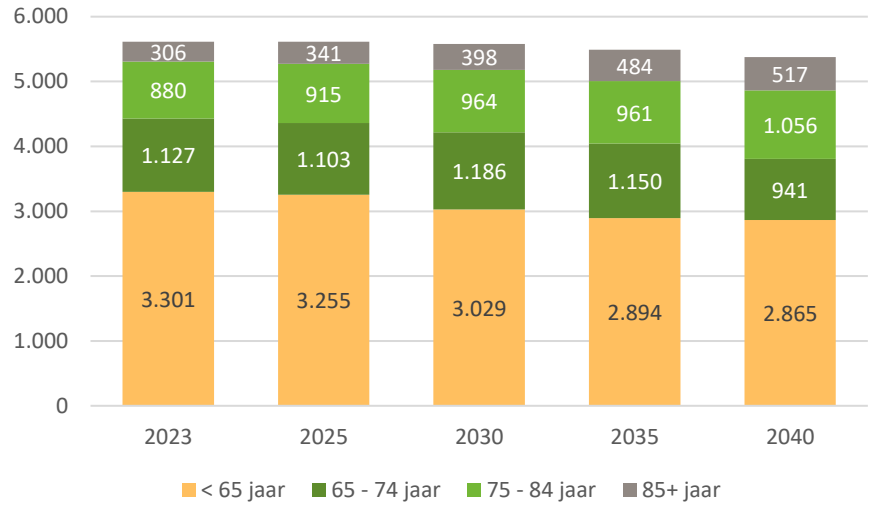
Bron: Etil huishoudensprognose.

Bevolkingsontwikkeling gemeente Voerendaal

Bron: Etil bevolkingsprognose.

Huishoudensontwikkeling gemeente Voerendaal

Bron: Etil huishoudensprognose.

Bijlage 2: Aanbodoverzicht

Aanbod ouderen

Aanbieder	Locatie	Plaats	Gemeente	Woonzorg/zorggeschikt PG	Woonzorg/zorggeschikt SOM	Geclusterd wonen
Delphinium	Zorgvilla Ridderspoor	Nuth	Beekdaelen	6	6	
Cicero zorggroep	Aan de Bleek	Schinveld	Beekdaelen	75	75	
Cicero zorggroep	Bleekstaete	Schinveld	Beekdaelen	8	8	
Cicero zorggroep	Elvira-Lontine	Amstenrade	Beekdaelen	64	30	
Cicero zorggroep	Huize D'Alzon	Hulsberg	Beekdaelen	6	5	
Cicero zorggroep	Op den Toren	Nuth	Beekdaelen	100		
Sevagram	Panhuys	Hulsberg	Beekdaelen	30	30	
Nobamacare	Residentie Schinnen	Schinnen	Beekdaelen	17		9
Martha Flora	Hulsberg	Hulsberg	Beekdaelen	28		
Het Andere Wonen	Nuth	Nuth	Beekdaelen	23		
Kloosterhoeve	Kloosterhoeve	Schimmert	Beekdaelen	11	11	
Weller Wonen	10 locaties	Divers	Beekdaelen			126
ZoWonen	13 locaties	Divers	Beekdaelen			219
Wonen Zuid	14 locaties	Divers	Beekdaelen			200
Wonen Limburg	7 locaties	Divers	Beekdaelen			145
Vanhier Wonen	1 locatie	Schinveld	Beekdaelen			11
Totaal Beekdaelen				**368**	**165**	**710**
Het Andere Wonen	Brunssum	Brunssum	Brunssum			23
Cicero zorggroep	Bronnenhof	Brunssum	Brunssum	49		
Cicero zorggroep	Zorghuis	Brunssum	Brunssum		10	
Cicero zorggroep	Emmastaete	Brunssum	Brunssum	52	31	
Cicero zorggroep	Gregoriushuis	Brunssum	Brunssum	8		
Cicero zorggroep	Huize Louise	Brunssum	Brunssum	38	43	
Cicero zorggroep	Schuttershof	Brunssum	Brunssum	98	83	
Weller Wonen	29 locaties	Divers	Brunssum			753

Aanbieder	Locatie	Plaats	Gemeente	Woonzorg/zorggeschikt PG	Woonzorg/zorggeschikt SOM	Geclusterd wonen
Vincio wonen	1 locatie	Divers	Brunssum			159
Wonen Zuid	2 locaties	Divers	Brunssum			59
Wonen Limburg	2 locaties	Divers	Brunssum			89
Totaal Brunssum				**245**	**167**	**1.083**
Vitalis groep	Parc Imstenrade	Heerlen	Heerlen	23		298
Delphinium	Huize Coriovallum	Heerlen	Heerlen	25	25	
Sevagram	Ter Eyck	Heerlen	Heerlen	118		28
Sevagram	De Hollehof	Heerlen	Heerlen	31	31	
Sevagram	De Regenboog	Heerlen	Heerlen	31	31	
Sevagram	Douvenrade	Heerlen	Heerlen	53	52	
Sevagram	St. Anna	Heerlen	Heerlen	20	20	
Sevagram	Molenpark	Heerlen	Heerlen	120		
Sevagram	Oranjehof	Heerlen	Heerlen	112		
Sevagram	Piushof	Heerlen	Heerlen		28	
Sevagram	Tobias	Heerlen	Heerlen	104		
Cicero zorggroep	Pius	Hoensbroek	Heerlen	47	44	
Bergweide	Voskuilenweg	Heerlen	Heerlen	120	24	
Bergweide	Gasthuisstraat	Heerlen	Heerlen	15	15	
Nobamacare	Residentie Schandelermolen	Heerlen	Heerlen	8	8	10
Weller Wonen	25 locaties	Divers	Heerlen			1.063
Vincio wonen	7 locaties	Divers	Heerlen			382
Wonen Zuid	7 locaties	Divers	Heerlen			290
Woonzorg NL	4 locaties	Divers	Heerlen			238
Woonpunt	43 locaties	Divers	Heerlen			1.456
Wonen Limburg	6 locaties	Divers	Heerlen			277
Totaal Heerlen				**827**	**278**	**4.042**
Meander	Hoog Anstel	Kerkrade	Kerkrade	15	27	24
Meander	Klein Anstel	Kerkrade	Kerkrade			6
Meander	Klein Winselen (A)	Kerkrade	Kerkrade			34

Aanbieder	Locatie	Plaats	Gemeente	Woonzorg/zorggeschikt PG	Woonzorg/zorggeschikt SOM	Geclusterd wonen
Meander	Kling Nullet	Kerkrade	Kerkrade	47		39
Meander	Klein Winselen (B)	Kerkrade	Kerkrade			11
Meander	Vroenhof	Kerkrade	Kerkrade	30	14	119
Meander	Hambos	Kerkrade	Kerkrade		74	
Meander	Lückerheide	Kerkrade	Kerkrade	163	28	
Meander	Kapelhof	Kerkrade	Kerkrade	34	34	
Meander	Firenschat	Kerkrade	Kerkrade	71	61	
Meander	Engerhof	Kerkrade	Kerkrade			71
Meander	Smidshof	Kerkrade	Kerkrade			36
Meander	Laethof	Eygelshoven	Kerkrade	52		
Wonen Zuid	13 locaties	Divers	Kerkrade			366
Wonen Limburg	5 locaties	Divers	Kerkrade			95
HEEMwonen	29 locaties	Divers	Kerkrade			1.076
Totaal Kerkrade				**412**	**238**	**1.877**
Het Andere Wonen	Landgraaf	Landgraaf	Landgraaf			23
Meander	De (Nieuwe) Dormig	Landgraaf	Landgraaf	51	26	60
Meander	Heereveldje	Landgraaf	Landgraaf			31
Meander	Dokter Calshof	Landgraaf	Landgraaf	39	26	
Meander	Heereveld	Landgraaf	Landgraaf	67	64	
Meander	Heiveld	Landgraaf	Landgraaf	42		
Delphinium	De Voort	Landgraaf	Landgraaf	10	10	
Bei de Ling	Bei de Ling	Landgraaf	Landgraaf			62
Nobamacare	Residentie Emma	Nieuwenhagen	Landgraaf	12	12	9
Wonen Limburg	1 locaties	Divers	Landgraaf			31
HEEMwonen	43 locaties	Divers	Landgraaf			1.162
Totaal Landgraaf				**221**	**138**	**1.378**
Meander	Hoeve Overhuizen	Simpelveld	Simpelveld	52		
Meander	Rode Beuk	Simpelveld	Simpelveld	18		
Krijtlandwonen	20 locaties	Divers	Simpelveld			384
Wonen Limburg	3 locaties	Divers	Simpelveld			51

Aanbieder	Locatie	Plaats	Gemeente	Woonzorg/zorggeschikt PG	Woonzorg/zorggeschikt SOM	Geclusterd wonen
Totaal Simpelveld				**70**	**0**	**435**
Cicero zorggroep	't Brook	Voerendaal	Voerendaal	37	37	
Het Andere Wonen	Klimmen	Klimmen	Voerendaal	15	8	17
Delphinium	Onze Lieve Vrouw	Voerendaal	Voerendaal	12	12	
Vanhier Wonen	11 locaties	Divers	Voerendaal			191
Totaal Voerendaal				**64**	**57**	**208**
Totaal Parkstad				**2.207**	**1.043**	**9.733**

Aanbod voor mensen met een verstandelijke beperking

Aanbieder	Locatie	Plaats	Gemeente	Geclusterd wonen	Gespikkeld wonen
Radar	De Wissel	Nuth	Beekdaelen	12	
Sade-zorg	Thull 12	Schinnen	Beekdaelen	6	
Mooi Leven Huis	Mooi Leven Huis	Schimmert	Beekdaelen	5	
Totaal Beekdaelen				**23**	
Radar	Jacintahof	Brunssum	Brunssum	22	
Radar	Noorderheem	Brunssum	Brunssum	42	
Triade Vitree	Rimburgerweg	Brunssum	Brunssum	20	
Totaal Brunssum				**84**	
Koraal	Studio's	Hoensbroek	Heerlen		18
Radar	Aambosveld	Heerlen	Heerlen	18	
Radar	Grasbroek	Heerlen	Heerlen	20	
Radar	Meezenbroek	Heerlen	Heerlen	20	
Radar	Tacitusstraat	Heerlen	Heerlen	21	
Philadelphia	De Dem	Hoensbroek	Heerlen	19	
Philadelphia	Kloostertuin	Heerlen	Heerlen	23	
Philadelphia	Parelhof	Heerlen	Heerlen	61	
Philadelphia	Schutterweide	Hoensbroek	Heerlen	12	
Leger des Heils	Domus Vrieheide	Heerlen	Heerlen	18	
Totaal Heerlen				**212**	**18**
Koraal	Groepswonen	Kerkrade	Kerkrade	78	
Koraal	2 appartementen	Kerkrade	Kerkrade		2
Radar	Elbereveld	Kerkrade	Kerkrade	22	
Radar	Ons Limburgstraat	Kerkrade	Kerkrade	12	
Radar	Ons Limburgstraat	Kerkrade	Kerkrade	8	
Radar	Residentie Maria Goretti	Kerkrade	Kerkrade	20	
Radar	Rochusstraat	Kerkrade	Kerkrade	17	

Radar	Terwinselen	Kerkrade	Kerkrade	19	
Radar	Vloedgraafstraat	Kerkrade	Kerkrade	10	
Radar	Trainingshuis Ouder&kind	Kerkrade	Kerkrade	10	
Radar	Trainingshuis Piusstraat	Kerkrade	Kerkrade	11	
Totaal Kerkrade				**207**	**2**
Koraal	Op de Bies	Landgraaf	Landgraaf	242	
Koraal	3 appartementen	Landgraaf	Landgraaf		6
Radar	Caeciliahof	Landgraaf	Landgraaf	10	
Radar	Centrum	Landgraaf	Landgraaf	26	
Radar	Dorpsstraat	Landgraaf	Landgraaf	6	
Radar	Dorpsstraat	Landgraaf	Landgraaf	3	
Radar	Heerlenseweg	Landgraaf	Landgraaf	16	
Radar	Willen II	Landgraaf	Landgraaf	32	
Totaal Landgraaf				**335**	**6**
Koraal	Plaarstraat	Simpelveld	Simpelveld	6	
Koraal	Kloosterstraat	Simpelveld	Simpelveld	6	
Totaal Simpelveld				**12**	
Totaal Parkstad				**861**	**26**

Bijlage 3: De Doorzonscan

De Doorzonsscan is een beproefd meetinstrument waarmee gemeenten en woningcorporaties op een snelle manier kunnen achterhalen welk deel van de woningvoorraad al geschikt is voor mensen met een functiebeperking en welke woningen met een kleine ingreep geschikt te maken zijn. Iedere woning wordt op basis van een aantal kenmerken van de woningen (bouwjaar, oppervlakte en woningtype) ingedeeld in één van de categoriën. Hieronder staan de kenmerken waaraan woningen moeten voldoen om een specifieke kwalificatie te krijgen.

Geschikte woning

Alle primaire voorzieningen (slaapkamer, woonkamer, toilet, badkamer en keuken) liggen gelijkvloers of zijn zonder traplopen bereikbaar. Drempelloos, geen mobiliteit beperkende dorpels (rolstoeldrempel badkamer/toilet). Deurbreedte minimaal 90 cm (rolstoel). De woning is geschikt voor bewoners met geringe beperkingen bij het lopen, die als hulpmiddelen eventueel een wandelstok of kruk(ken) gebruiken. Draaicirkels zijn mogelijk met een rolstoel (minimaal 150 cm). De woningen voldoen aan tenminste één van de volgende kenmerken:

- woning is aangemerkt als seniorenwoning of nultredenwoning;
- appartementen/(galerij)flats (als deze over een lift beschikken);
- (semi)bungalows, woonboerderijen.

Type geschiktheid woning

- De woning is rollatorgeschikt. Dit zijn drempelloze woningen/nultreden-woningen/rollatortoegankelijke woningen en voldoen aan de volgende criteria:
  - Vlakke toegangsroute
  - Geen drempels in de woning
  - Gelijkvloerse woning of traplift (Alle primaire voorzieningen liggen gelijkvloers of zijn zonder traplopen bereikbaar)
  - Ruime deurbreedte (minimaal 90 cm) en draaicirkels (minimaal 120 cm)
  - Voldoende ruimte in badkamer en geschikt sanitair voor rollator
- De woning is rolstoelgeschikt, dit betekent rolstoel toe- en doorgankelijk. Naast de criteria voor rollatorgeschikte woningen voldoen deze woningen ook aan de volgende criteria:
  - Volledig woonprogramma is gelijkvloers
  - Rolstoelgeschikte deurbreedte (minimaal 90 cm) en draaicirkels (minimaal 150 cm)
  - Voldoende ruimte in badkamer en geschikt sanitair voor rolstoel
  - Kookruimte geschikt voor rolstoel (onderrijdbaar aanrechtblad en werkblad)
- De woning is rolstoeltoegankelijk. De eisen zijn gelijk aan die van een rollatorgeschikte woning.
- De woning is rollatortoegankelijk. De eisen zijn gelijk aan die van een nultredenwoning.

Potentieel geschikte woning

Potentieel geschikte woningen zijn woningen die met relatief beperkte middelen geschikt te maken zijn. Hierbij is te denken aan het installeren van een traplift, of het verlagen of weghalen van drempels. Deze woningen voldoen aan de volgende criteria:

- eengezinswoning, is gebouwd na 1998;
- inhoud bij koopwoning is groter dan 350 m^3 en gebouwd na 1965;
- inhoud bij huurwoning is groter dan 300 m^3 en gebouwd na 1980;
- geschakelde woning.

Niet-geschikte woning

De overige woningen zijn als niet-geschikt aangemerkt; deze woningen zijn vermoedelijk ook niet (eenvoudig) geschikt te maken.

Bijlage 4: Afkortingen en begrippen

- **BW:** Beschermd Wonen (GGZ). Wonen in een accommodatie van een instelling met daarbij behorend toezicht en begeleiding.
- **Extramuralisering**: het streven om buiten de muren van een zorginstelling gelijkwaardige zorg te bieden, bijvoorbeeld in de eigen woning.
- **LG:** Lichamelijk Gehandicapt.
- **MPT:** Modulair Pakket Thuis. Verstrekkingsvorm Zorg in Natura: een deel-verstrekking die kan worden gecombineerd met het PGB.
- **PGB:** Persoonsgebonden budget: een verstrekkingsvorm in de Wet langdurige zorg en Wmo waarbij de cliënt of diens vertegenwoordiger het budget beheert.
- **PG:** Psychogeriatrie. Aandoeningen die gepaard gaan met beperkingen van de geestelijke vermogens (psycho) op hogere leeftijd (geriatrie).
- **SOM:** Somatiek. Zorg bij lichamelijke ziektes.
- **VG:** Verstandelijk Gehandicapt.
- **VPT:** Volledig Pakket Thuis. Verstrekkingsvorm Zorg in Natura: een totale verstrekking die thuis kan worden geleverd.
- **Wlz**: Wet langdurige zorg.
- **Wmo:** Wet maatschappelijke ondersteuning.
- **ZG:** Zintuiglijk Gehandicapt
- **Zvw:** Zorgverzekeringswet.

Woonconcepten geclusterd wonen voor senioren

- Binnen geclusterd wonen onderscheiden we verschillende typen:
  - Seniorencomplex: traditioneel appartementencomplex voor senioren.
  - Serviceflat: appartementencomplex met hoog aantal (verplicht af te nemen) diensten met betrekking tot comfort en ondersteuning.
  - Aanleunwoning (app): Appartementencomplex dat alleen toegankelijk is voor mensen die zorg aan huis nodig hebben (Zvw- of VPT-indicatie (wlz) is vereist).
  - Levensloopbestendige woningen (ggb): Traditionele kleine rijwoningen die geschikt zijn voor ouderen.
  - Luxe levensloopbestendige appartementen: Modern appartementen-complex op privaat terrein, met uitgebreide buitenruimte rondom het complex.
  - Hofjeswonen (grondgebonden/appartement): Cluster van kleine woningen/appartementen, gecentreerd rondom een gezamenlijke binnenplaats of entree.

Bijlage 5: Gehanteerde aannames

Gemeente Beekdaelen: Vertaling woonvraag per vitaliteitstrede: situatie 2023

Woonvormen voor 65-plussers	Trede 1	Trede 2	Trede 3	Trede 4 (SOM een PG)
Regulier wonen	91%	85%	82%	12%
Geclusterd wonen	9%	15%	18%	14%
Woonzorgcentrum	0%	0%	0%	74%

Gemeente Brunssum: Vertaling woonvraag per vitaliteitstrede: situatie 2023

Woonvormen voor 65-plussers	Trede 1	Trede 2	Trede 3	Trede 4 (SOM een PG)
Regulier wonen	80%	65%	68%	12%
Geclusterd wonen	20%	35%	32%	14%
Woonzorgcentrum	0%	0%	0%	74%

Gemeente Heerlen: Vertaling woonvraag per vitaliteitstrede: situatie 2023

Woonvormen voor 65-plussers	Trede 1	Trede 2	Trede 3	Trede 4 (SOM een PG)
Regulier wonen	81%	67%	68%	12%
Geclusterd wonen	19%	33%	32%	14%
Woonzorgcentrum	0%	0%	0%	74%

Gemeente Kerkrade: Vertaling woonvraag per vitaliteitstrede: situatie 2023

Woonvormen voor 65-plussers	Trede 1	Trede 2	Trede 3	Trede 4 (SOM een PG)
Regulier wonen	80%	61%	61%	12%
Geclusterd wonen	20%	39%	39%	14%
Woonzorgcentrum	0%	0%	0%	74%

Gemeente Landgraaf: Vertaling woonvraag per vitaliteitstrede: situatie 2023

Woonvormen voor 65-plussers	Trede 1	Trede 2	Trede 3	Trede 4 (SOM een PG)
Regulier wonen	83%	71%	71%	12%
Geclusterd wonen	17%	29%	29%	14%
Woonzorgcentrum	0%	0%	0%	74%

Gemeente Simpelveld: Vertaling woonvraag per vitaliteitstrede: situatie 2023

Woonvormen voor 65-plussers	Trede 1	Trede 2	Trede 3	Trede 4 (SOM een PG)
Regulier wonen	87%	74%	74%	12%
Geclusterd wonen	13%	26%	26%	14%
Woonzorgcentrum	0%	0%	0%	74%

Gemeente Voerendaal: Vertaling woonvraag per vitaliteitstrede: situatie 2023

Woonvormen voor 65-plussers	Trede 1	Trede 2	Trede 3	Trede 4 (SOM een PG)
Regulier wonen	92%	79%	85%	12%
Geclusterd wonen	8%	21%	15%	14%
Woonzorgcentrum	0%	0%	0%	74%

Gemeente Beekdaelen: Vertaling woonvraag per vitaliteitstrede: situatie 2040 trend

Woonvormen voor 65-plussers	Trede 1	Trede 2	Trede 3	Trede 4 (SOM een PG)
Regulier wonen	87%	77%	60%	12%
Geclusterd wonen	13%	23%	40%	18%
Woonzorgcentrum	0%	0%	0%	70%

Gemeente Brunssum: Vertaling woonvraag per vitaliteitstrede: situatie 2040 trend

Woonvormen voor 65-plussers	Trede 1	Trede 2	Trede 3	Trede 4 (SOM een PG)
Regulier wonen	76%	57%	47%	12%
Geclusterd wonen	24%	43%	53%	18%
Woonzorgcentrum	0%	0%	0%	70%

Gemeente Heerlen: Vertaling woonvraag per vitaliteitstrede: situatie 2040 trend

Woonvormen voor 65-plussers	Trede 1	Trede 2	Trede 3	Trede 4 (SOM een PG)
Regulier wonen	77%	59%	46%	12%
Geclusterd wonen	23%	41%	54%	18%
Woonzorgcentrum	0%	0%	0%	70%

Gemeente Kerkrade: Vertaling woonvraag per vitaliteitstrede: situatie 2040 trend

Woonvormen voor 65-plussers	Trede 1	Trede 2	Trede 3	Trede 4 (SOM een PG)
Regulier wonen	76%	53%	39%	12%
Geclusterd wonen	24%	47%	61%	18%
Woonzorgcentrum	0%	0%	0%	70%

Gemeente Landgraaf: Vertaling woonvraag per vitaliteitstrede: situatie 2040 trend

Woonvormen voor 65-plussers	Trede 1	Trede 2	Trede 3	Trede 4 (SOM een PG)
Regulier wonen	79%	63%	49%	12%
Geclusterd wonen	21%	37%	51%	18%
Woonzorgcentrum	0%	0%	0%	70%

Gemeente Simpelveld: Vertaling woonvraag per vitaliteitstrede: situatie 2040 trend

Woonvormen voor 65-plussers	Trede 1	Trede 2	Trede 3	Trede 4 (SOM een PG)
Regulier wonen	83%	66%	52%	12%
Geclusterd wonen	17%	34%	48%	18%
Woonzorgcentrum	0%	0%	0%	70%

Gemeente Voerendaal: Vertaling woonvraag per vitaliteitstrede: situatie 2040 trend

Woonvormen voor 65-plussers	Trede 1	Trede 2	Trede 3	Trede 4 (SOM een PG)
Regulier wonen	88%	72%	64%	12%
Geclusterd wonen	12%	28%	36%	18%
Woonzorgcentrum	0%	0%	0%	70%

Mensen met een verstandelijke beperking

Vertaling van zorgvraag naar woonvraag VG: situatie 2023, Regio Parkstad

Zorgzwaartepakketten	Aandeel geclusterd	Aandeel scheiden wonen en zorg
SG(LVG)	100%	0%
VG3	40%	60%
VG4	40%	60%
VG5	100%	0%
VG6	95%	5%
VG7	100%	0%
VG8	100%	0%

Vertaling van zorgvraag naar woonvraag VG: situatie 2040, regio Parkstad

Zorgzwaartepakketten	Aandeel geclusterd	Aandeel gespikkeld
SG(LVG)	100%	0%
VG3	0%	100%
VG4	0%	100%
VG5	100%	0%
VG6	85%	15%
VG7	100%	0%
VG8	100%	0%

Uitstroom Beschermd Wonen

Verdeling uitstroom vanuit Wmo BW

Uitstroom naar…	Parkstad
Zelfstandige woonruimte	40%
Geclusterd wonen met begeleiding	40%
Uitstroom naar beschermd Wonen GGZ-W (Wlz)	10%
Onbekend	10%
Totaal	**100%**

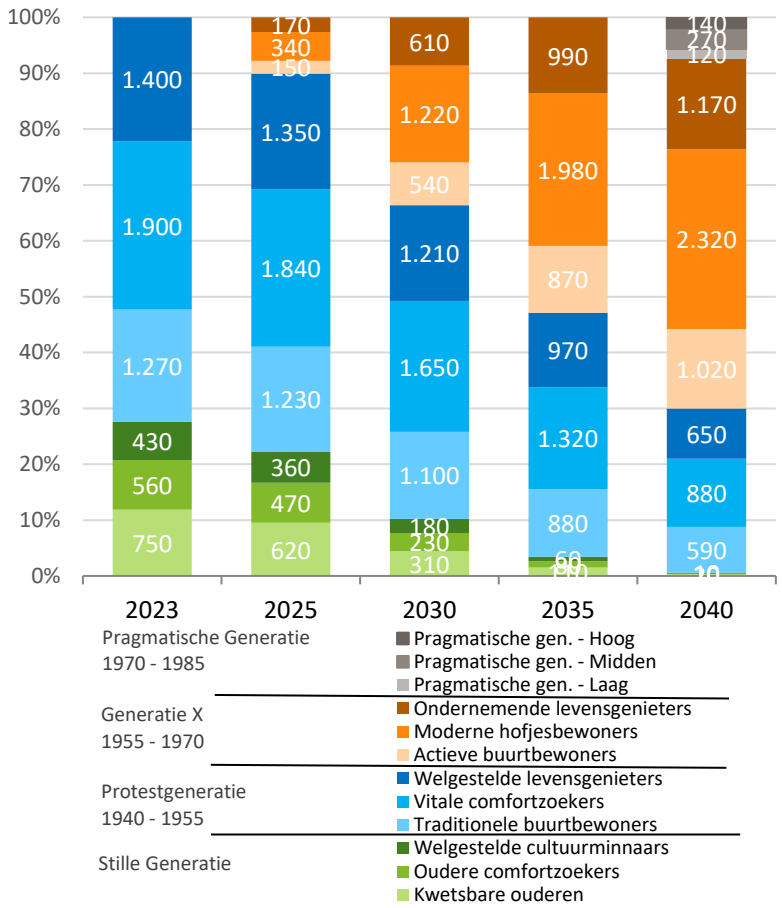
Uitstroom jeugdzorg met verblijf

Verdeling uitstroom vanuit jeugdzorg met verblijf

Uitstroom naar…	Parkstad
Zelfstandig wonen	20%
Tussenvorm (geclusterd met begeleiding)	45%
Beschermd Wonen/Wlz	10%
De thuissituatie	10%
Onbekend	15%
Totaal	**100%**

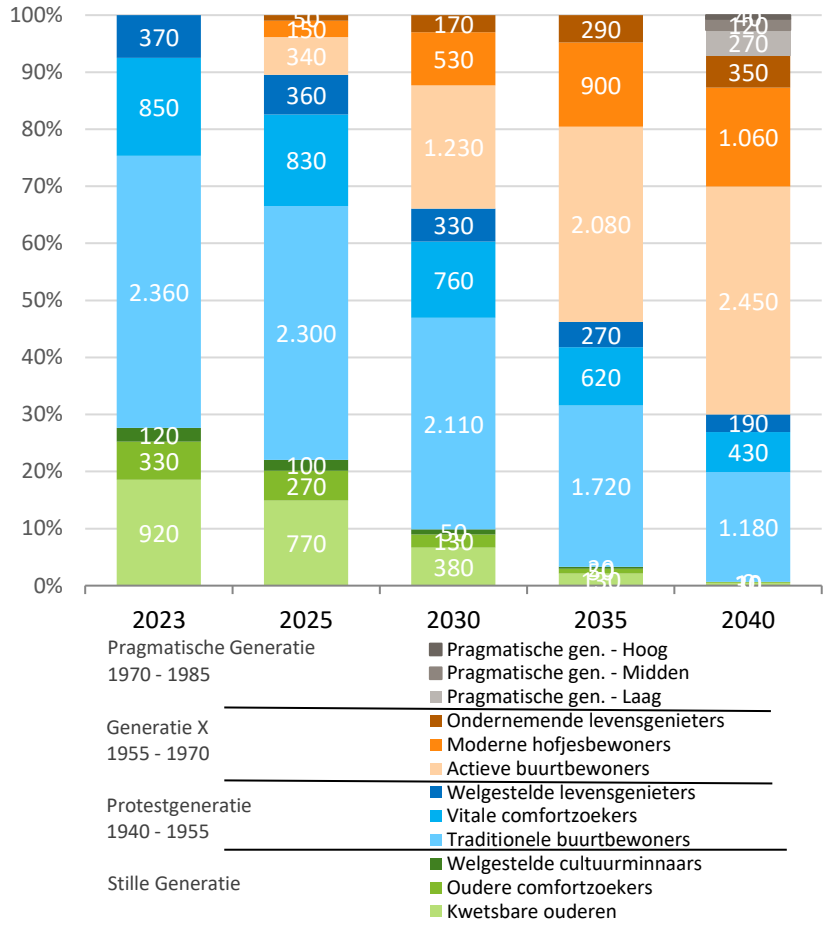
Bijlage 6: Woonstijlen per gemeente

Figuur 0.1: Gemeente Beekdaelen woonstijlen

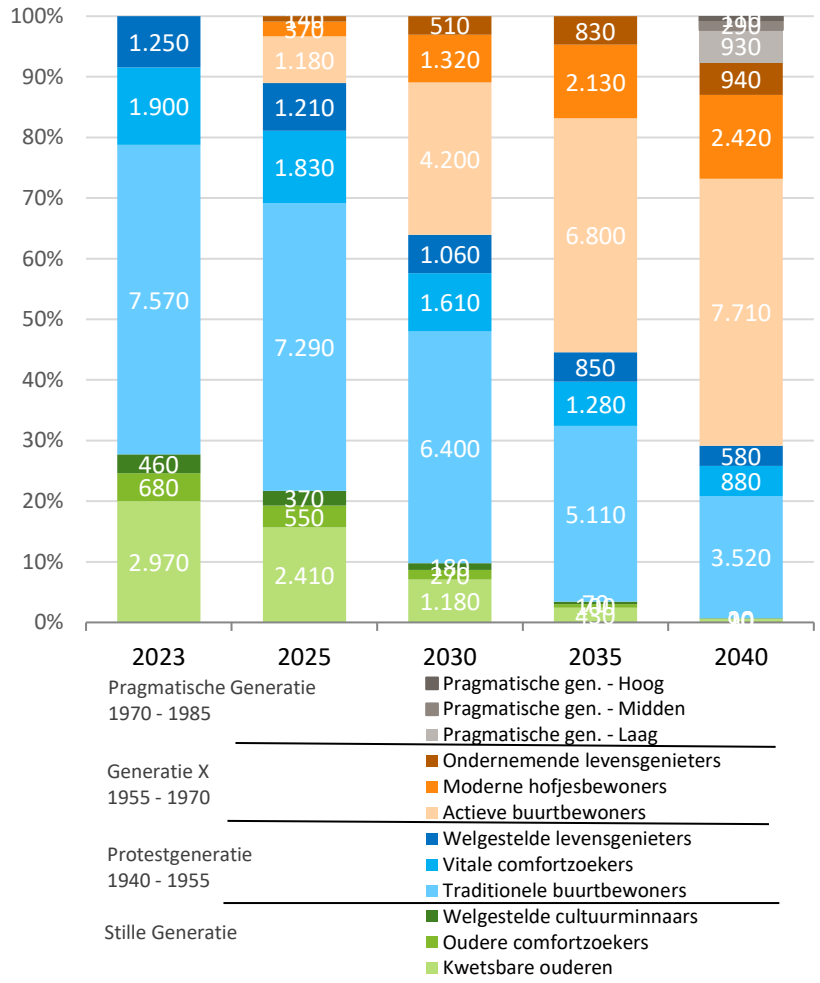
Bron: Woonzorgweter, Companen.

Figuur 0.2: Gemeente Brunssum woonstijlen

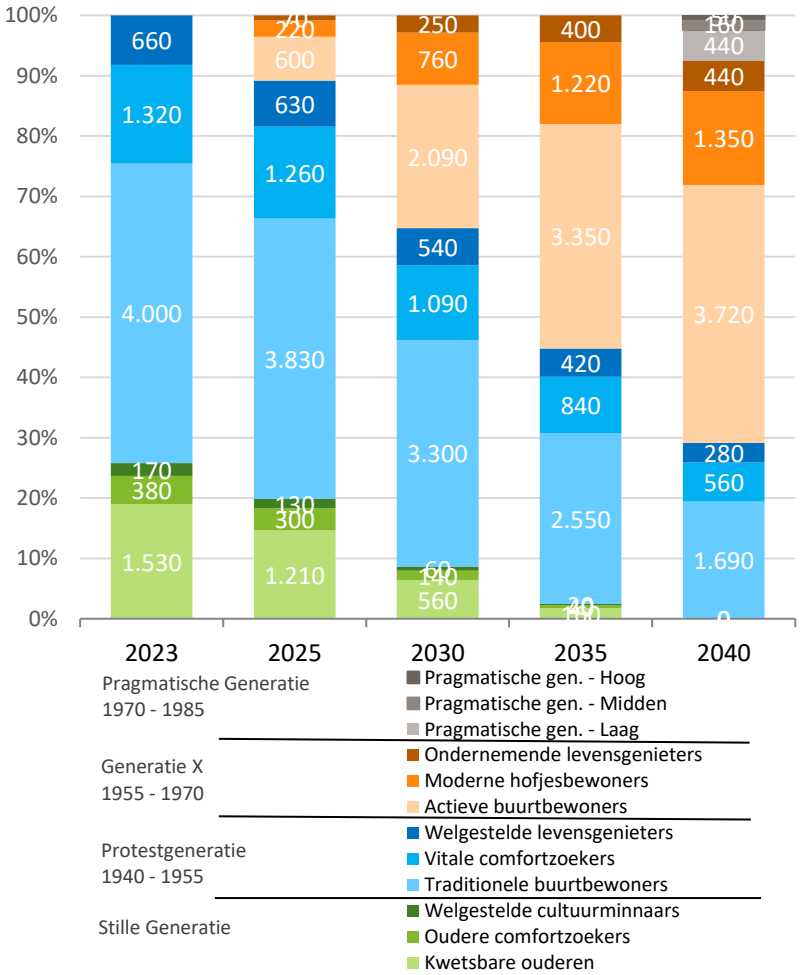
Bron: Woonzorgweter, Companen.

Figuur 0.3: Gemeente Heerlen woonstijlen

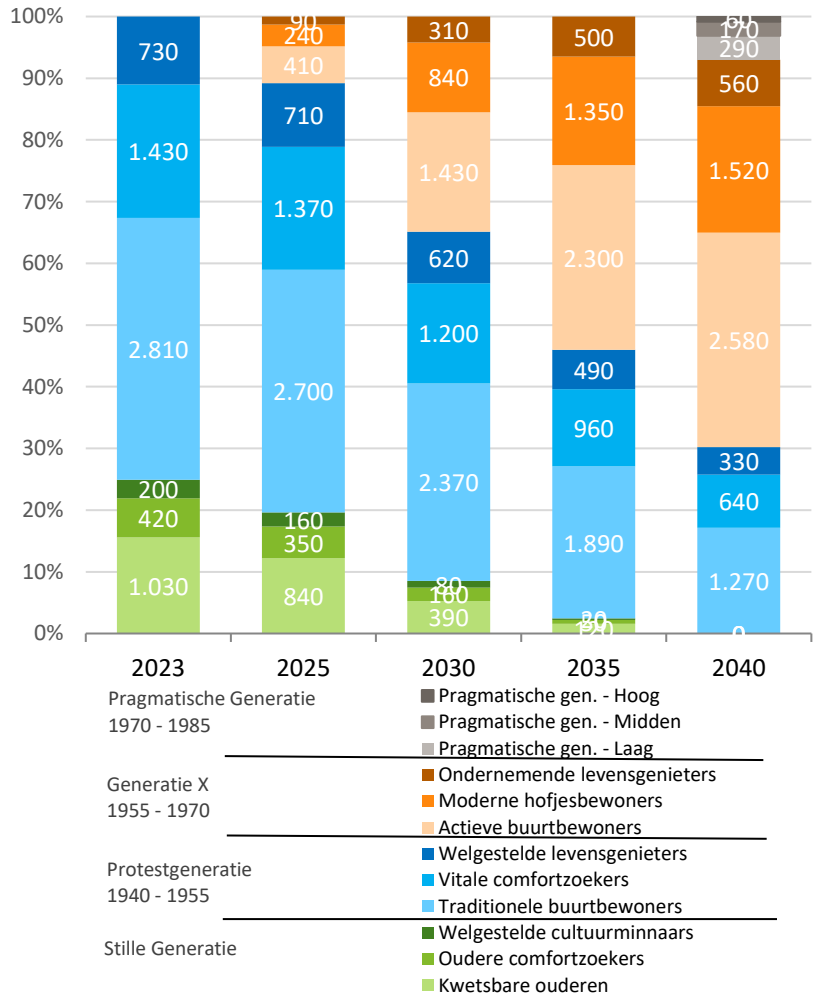
Bron: Woonzorgweter Companen.

Figuur 0.4: Gemeente Kerkrade woonstijlen

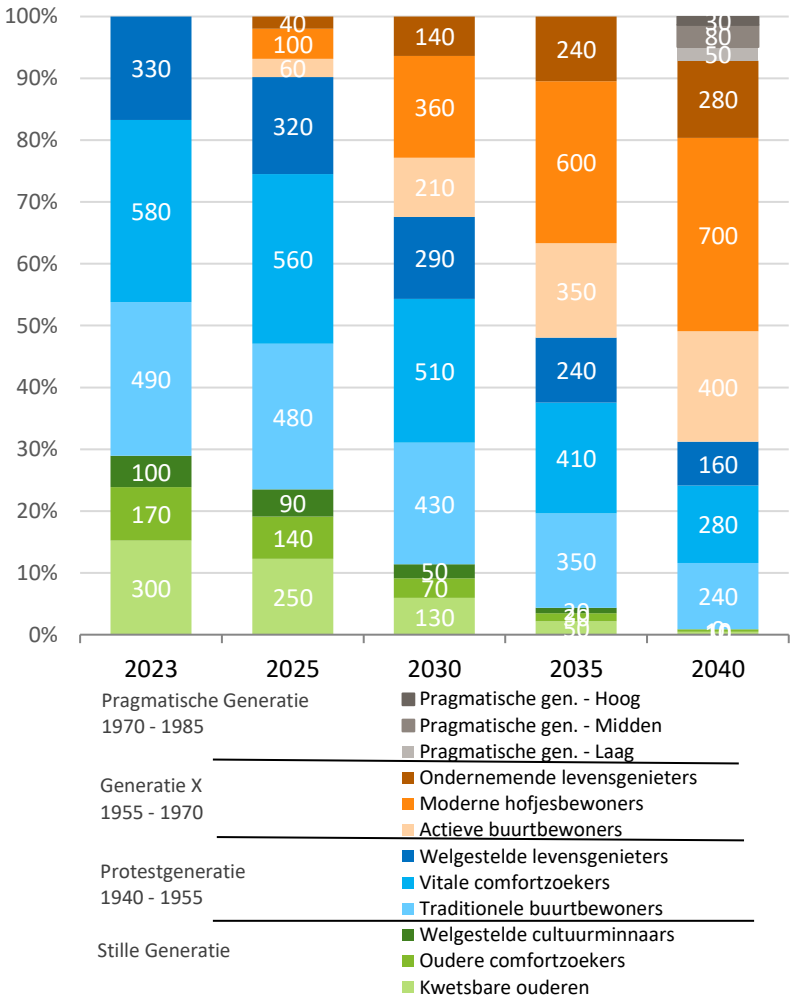
Bron: Woonzorgweter Companen.

Figuur 0.5: Gemeente Landgraaf woonstijlen

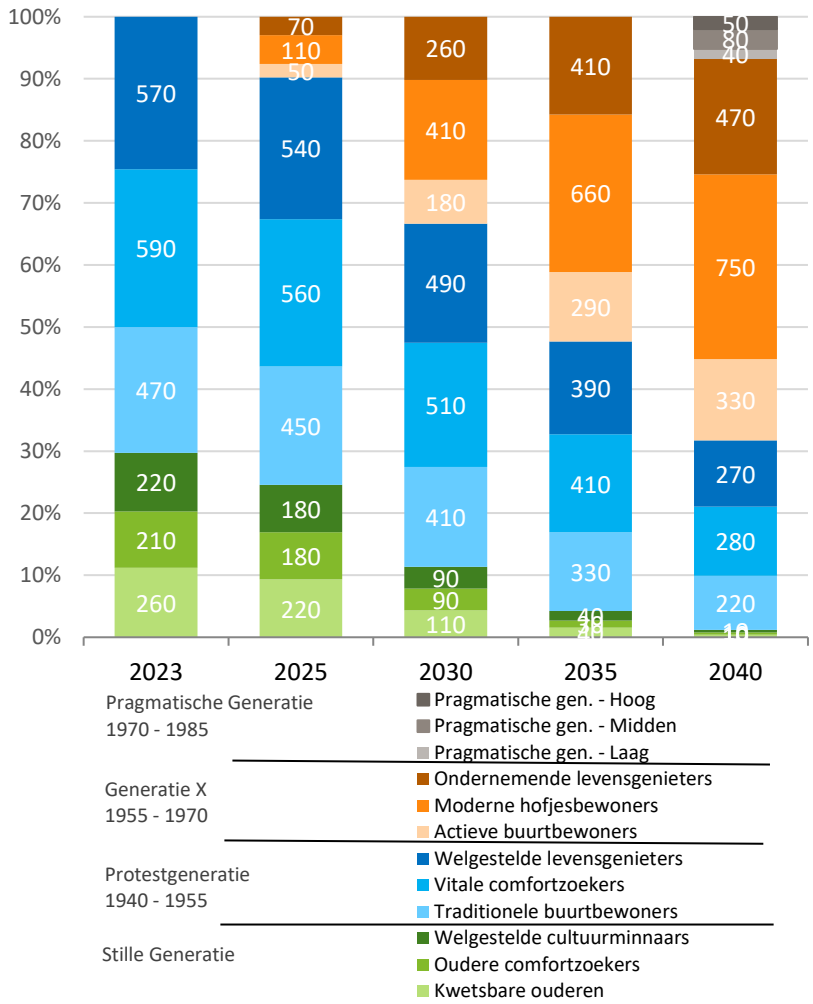
Bron: Woonzorgweter Companen.

Figuur 0.6: Gemeente Simpelveld woonstijlen

Bron: Woonzorgweter Companen.

Figuur 0.7: Gemeente Voerendaal woonstijlen

Bron: Woonzorgweter Companen.

De woonwensen van ouderen zijn divers. De woonvorm ‘geclusterd wonen’ is een verzamelnaam voor diverse woningtypes en woonconcepten die beschutting, comfort en ontmoeting bieden. Verschillende groepen ouderen zoeken daarbij verschillende typen geclusterde woonvormen. Welke keuzes groepen ouderen hierin maken is onder meer afhankelijk van hun woonwensen, die wij classificeren als zogeheten ‘woonstijlen’. We onderscheiden 12 ‘woonstijlgroepen’ onder (toekomstige) ouderen, die verschillen qua woonvoorkeuren. De indeling in woonstijlen is gebaseerd op analyses van woongedrag en woonwensen van ouderen, zoals die naar voren komen in CBS-microdata, het WoON en sociologisch onderzoek naar generaties en waardepatronen. Deze inzichten zijn gekoppeld aan achtergrondkenmerken van ouderen, zoals het inkomen, leeftijd, huishoudenssamenstelling, stedelijkheid, opleiding en vermogen. De generatie waartoe iemand behoort, is (mede) bepalend voor de waardeoriëntatie, de sociaaleconomische status voor de financiële mogelijkheden die men heeft.

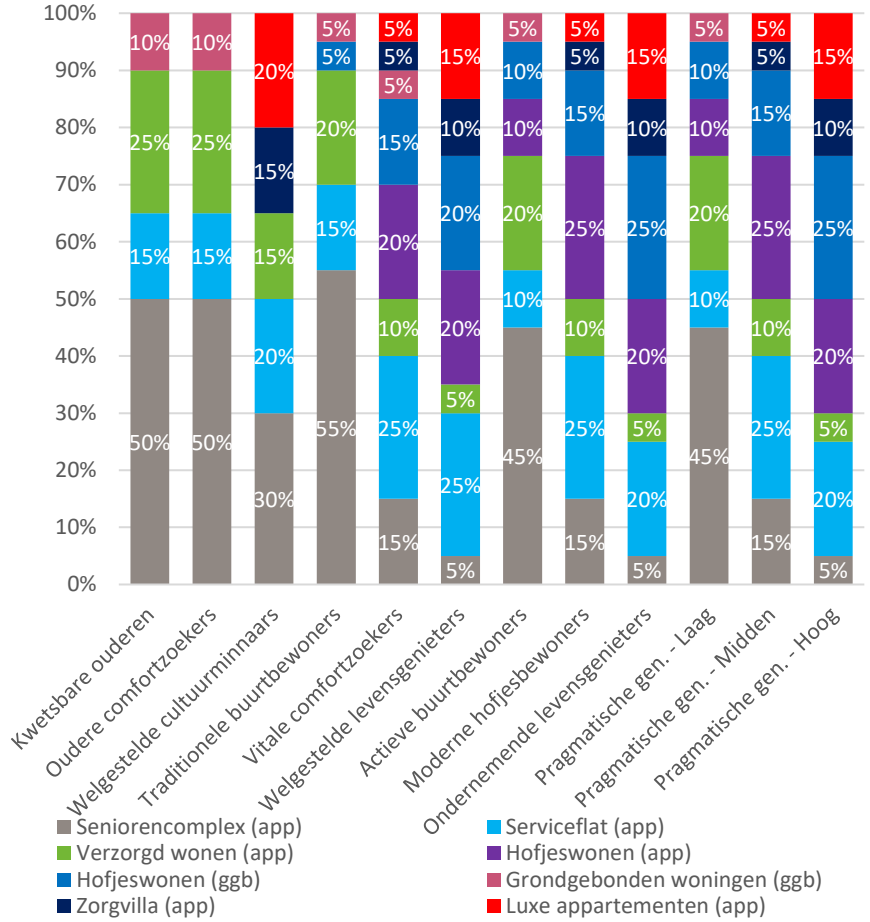
Tabel 1: Indeling van woonstijlen naar generatie (geboortejaar) en financiële positie

	Lagere sociaal-economische status	**Middel sociaal-economische status**	**Hoge sociaal-economische status**
Stille Generatie (tot 1940)	Kwetsbare Ouderen	Oudere comfortzoekers	Welgestelde cultuurminnaars
Protestgeneratie (1940 - 1955)	Traditionele buurtbewoners	Vitale comfortzoekers	Welgestelde levensgenieters
Generatie X (1955 - 1970)	Actieve buurtbewoners	Moderne hofjesbewoners	Ondernemende levensgenieters
Pragmatische generatie (1970 - 1985)	Laag	Middel	Hoog

Bron: CBS-microdata, WoON2018 en bewerking Companen.

Op de volgende pagina’s geven we een profielschets van elke woonstijlgroep. De figuur hieronder toont de woonvoorkeuren van de woonstijlgroepen.

Figuur 1: Voorkeuren woonstijlgroepen naar woonconcept binnen geclusterd wonen

Bron: CBS-Microdata en WoON2018; bewerking Companen.

Kwetsbare ouderen

Kwetsbare ouderen behoren tot de ‘stille generatie’ (1925 – 1940). Deze groep ouderen heeft een leeftijd van 80 jaar of ouder. De groep heeft een lagere inkomenspositie en een beperkt vermogen. Zij zijn doorgaans lager opgeleid. Het merendeel van de kwetsbare ouderen woont in een corporatiewoning.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Kwetsbare ouderen hebben een traditionele waardeoriëntatie, die voornamelijk gevormd is door de waarden en normen die men ‘vanuit huis’ mee kreeg. Kwetsbare ouderen komen voort uit een plichtsgetrouwe generatie, waarin een zuinig en bescheiden leven voorop staat. Voor deze groep staat de gemeenschap in het middelpunt in plaats van het individu.

Kwetsbare ouderen zijn trouw aan collectieve organisaties zoals ouderenbonden, vakbonden en goede doelen. Echter ondernemen ze geen politieke of maatschappelijke actie. Moderne communicatiemiddelen worden door kwetsbare ouderen niet of nauwelijks gebruikt.

Vrije tijd & consumptie

Vanwege de hoge leeftijd, beperkte financiële middelen en traditionele oriëntatie, ondernemen kwetsbare ouderen relatief weinig activiteiten. Deze groep onderneemt met name traditionele hobby’s, zoals lezen, puzzelen, breien, verzamelen en tuinieren.

Kwetsbare ouderen lezen vooral regionale kranten en omroepbladen. Nederland 1, 2 en 3 en RTL-zenders zijn favoriet op de TV. Het aankopen van producten via het internet doet de groep nauwelijks.

Kwetsbare ouderen hebben een gemiddeld aantal verzekeringen. Kwetsbare ouderen hebben vaak geen auto en steunen bekende goede doelen, omdat dit zo ‘hoort’.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 85% aan *beslist niet* te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar (WoON2018). Van de overige 15%, geeft 70% aan misschien en 17% beslist te willen verhuizen, 9% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 4% heeft al een andere woning gevonden.

Kwetsbare ouderen wonen relatief vaak in een gelijkvloerse woning, die al is aangepast voor een eventuele handicap. Daarnaast wonen kwetsbare ouderen vaak in seniorenwoningen, binnen een complex of als aanleunwoning.

Veel kwetsbare ouderen geven aan dat gezondheid een reden vormt om te verhuizen. De gewenste woningen bij verhuizing zijn met name appartementen. De groep heeft hierbij over het algemeen ook een sterke voorkeur om samen te wonen, mede om meer sociaal contact te kunnen leggen. De nabijheid van supermarkten en OV is belangrijk voor de groep kwetsbare ouderen.

Oudere comfortzoekers

Oudere comfortzoekers behoren tot de 'stille generatie' (1925 – 1940). Deze groep ouderen is 80-plus en beschikt over een midden inkomenspositie en een modaal vermogen. Zij zijn doorgaans lager of midden opgeleid. Net zoals de groep kwetsbare ouderen woont het merendeel van de oudere comfortzoekers in een corporatiewoning.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Oudere comfortzoekers hebben een traditionele waardeoriëntatie, die voornamelijk gevormd is door de waarden en normen die men 'vanuit huis' mee kreeg. Oudere comfortzoekers komen voort uit een plichtsgetrouwe generatie, waarin een zuinig en bescheiden leven voorop staat. Voor deze groep staat de gemeenschap in het middelpunt in plaats van het individu.
Oudere comfortzoekers hebben relatief veel vertrouwen in de overheid, banken en de zorg. Moderne communicatiemiddelen worden door oudere comfortzoekers niet of nauwelijks gebruikt.

Vrije tijd & consumptie

Vanwege de hoge leeftijd en traditionele oriëntatie, ondernemen oudere comfortzoekers relatief weinig activiteiten. Deze groep gaat soms naar een restaurant en houdt zich bezig met kruiswoordpuzzels, lezen, puzzelen, bordspellen en tuinieren.

Oudere comfortzoekers lezen graag regionale kranten en maken gebruik van omroepbladen zoals Troskompas en KRO Magazine. Daarnaast leest deze groep graag bladen zoals Libelle, Privé en Plus magazine. Publieke televisiezenders, RTL-zenders en Veronica worden veel bekeken door oudere comfortzoekers. De radio staat vaak afgestemd op een regionale radiozender.

Oudere comfortzoekers hebben weinig interesse in financiële producten. Verzekeringen worden vaak afgesloten bij de grote banken. Deze groep ouderen doneert jaarlijks een bescheiden bedrag voor fondsen zoals KWF Kankerbestrijding, Nederlandse Hartstichting en Zonnebloem. Sommige oudere comfortzoekers hebben één tweedehands auto van het merk Suzuki, Peugeot of Volkswagen.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 80% aan *beslist niet* te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 20%, geeft 71% aan misschien en 10% beslist te willen verhuizen, 15% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 3% heeft al een andere woning gevonden.

Oudere comfortzoekers wonen overwegend binnen een complex, in de vorm van woonzorgcentrum, bejaardentehuis of serviceflat. De woningen binnen deze complexen zijn vaak gelijkvloers.

Gezondheid vormt ook voor deze groep de grootste reden tot eventuele verhuizing. Oudere comfortzoekers spreken vaker een wens uit om samen te wonen met andere huishoudens, bijvoorbeeld in appartementencomplexen. Bij de keuze voor een woonplek is ook voor deze groep de nabijheid van supermarkten en OV belangrijk.

Welgestelde cultuurminnaars

Welgestelde cultuurminnaars vallen onder de 'stille generatie' (1925 – 1940). Deze groep ouderen is op hoge leeftijd (80-plus) en beschikt over een hoge inkomenspositie en een hoog vermogen. Zij zijn doorgaans hoger opgeleid. De welgestelde cultuurminnaars wonen voornamelijk in koopwoningen.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Welgestelde cultuurminnaars hebben een traditionele waardeoriëntatie, die voornamelijk gevormd is door de waarden en normen die men 'vanuit huis' mee kreeg. Oudere comfortzoekers komen voort uit een plichtsgetrouwe generatie, waarin een zuinig en bescheiden leven voorop staat. Voor deze groep staat de gemeenschap in het middelpunt in plaats van het individu.
Deze groep is vooral betrokken bij goede doelen of politiek. Ze steunen vaker dan gemiddeld initiatieven/projecten van anderen door middel van donaties. Welgestelde cultuurminnaars hebben vertrouwen in de overheid en andere instituties.

Vrije tijd & consumptie

Welgestelde cultuurminnaars bezoeken graag opera's, klassieke concerten en musea. Deze groep is geïnteresseerd in het verzamelen van antiek. Ze gaan nog regelmatig uit eten. Verder houdt deze groep zich bezig met bridgen, golfen, lezen, kaartspellen en schaken.

De welgestelde cultuurminnaars lezen graag de krant. Het Financieel Dagblad, de Volkskrant en trouw worden veel gelezen. Populaire tijdschriften onder deze groep zijn Plus Magazine en Elsevier. De televisie wordt afgestemd op Nederland 1, 2 en 3 waarop ze graag informatieve programma's kijken. Men luistert voornamelijk naar Classic FM of één van de publieke radiozenders Radio 1, Radio 2 of Radio 4.

De Welgestelde cultuurminnaars zijn vaak beleggers en ze beleggen voornamelijk via een bank. Het aantal verzekeringen ligt hoog en worden het liefst bij een bank afgesloten. Deze groep bankiert voornamelijk bij de bekendste banken van Nederland. Ze steunen goede doelen die actief zijn p het gebied van kunst, cultuur, milieu en natuur. Ze doneren meer dan gemiddeld en zo'n 2 tot 10 keer per jaar. Als er een auto voor de deur staat is deze vaak van het merk Mercedes, BMW of Volvo.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 81% aan *beslist niet* te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 19%, geeft 79% aan misschien en 8% beslist te willen verhuizen, 8% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 5% heeft al een andere woning gevonden.

Welgestelde cultuurminnaars wonen zowel in complexen als op zichzelf. Wanneer deze groep in een complex woont, betreft het vaak een woonzorgcentrum, bejaardentehuis of serviceflat. De woningen zijn hierbij over het algemeen gelijkvloers en onderhoudsvriendelijk.

Gezondheid wordt als een van de voornaamste redenen gezien om te verhuizen. De verhuiswens is hierbij hoofdzakelijk gericht op appartementen met daaropvolgend rijtjeshuizen en andere soort woningen. Binnen deze verhuiswens is er een sterke behoefte om samen te wonen. Deze groep vindt het prettig als supermarkten en OV dichtbij huis te vinden zijn.

Traditionele buurtbewoners

Traditionele buurtbewoners vallen onder de ‘protestgeneratie’ (1940 – 1955). Deze groep ouderen is op hogere leeftijd (65 tot 80 jaar) en heeft een lagere inkomenspositie en een beperkt vermogen. Zij zijn doorgaans lager opgeleid. Ondanks de lagere inkomenspositie en een beperkt vermogen woont het merendeel van deze groep ouderen in een koopwoning.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Traditionele buurtbewoners zijn gedreven, idealistisch en zelfbewust. Ze kenmerken zich door een actieve levenshouding met hoge vitaliteit. Traditionele buurtbewoners hebben een zichtbare persoonlijk stijl, varen een eigen koers en trekken zich minder aan van autoriteit. Een bekend motto van deze groep luidt: ‘Wat ik nog kan, doe ik’.

Deze groep is bovengemiddeld betrokken bij vereniging en politiek. Ze ondernemen weinig politieke of maatschappelijke actie. Ze ervaren minder omzien naar elkaar en dat is een gemis. Het vertrouwen in banken en zorg is relatief groot. Men voelt zich niet goed vertegenwoordigd en gehoord door met name de landelijke politiek.

Vrije tijd & consumptie

Traditionele buurtbewoners wandelen of fietsen met enige regelmaat. Deze ouderen gaan soms nog naar de kerk. Ze ondernemen hobby’s zoals kruiswoordpuzzels, lezen, tuinieren, zelf kleding maken en verzamelen.

Traditionele buurtbewoners maken veel gebruik van verschillende media, zoals kranten, omroepbladen, televisie en radio. Regionale kranten en kranten zoals Nederlands Dagblad, Reformatorisch Dagblad en Trouw, zijn populair onder de groep. De televisie en radio staan voornamelijk afgestemd op de publieke televisie- en radiozenders zoals Nederland 1, 2 of 3 en Radio 1, 2, 4 of 5.

Het liefst bankieren de traditionele buurtbewoners bij grote banken zoals Rabobank en ING. Ze hebben daar een betaalrekening en spaarrekening afgesloten, maar van andere financiële producten wordt eigenlijk geen gebruik van gemaakt. De meeste traditionele buurtbewoners hebben één kleine auto van merken zoals Opel, Nissan of Toyota. De groep geeft geld aan goede doelen met een humanitair karakter, zoals Kerk in Actie, Unicef en Leger des Heils.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 74% aan beslist niet te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 26%, geeft 72% aan misschien en 13% beslist te willen verhuizen, 13% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 2% heeft al een andere woning gevonden.

Traditionele buurtbewoners wonen over het algemeen vaak gelijkvloers. De woning, waarin zij doorgaans wonen is in algemene zin minder geschikt voor een zorgvraag. Om deze reden zijn aanpassingen (op latere leeftijd) in het huis vaker noodzakelijk. Vanwege het hebben van sociale contacten kiezen traditionele buurtbewoners er vaak voor om in een complex te gaan wonen. De groep kiest er vaker voor om te experimenteren met verschillende vormen van samenleven.

Al met al behoren gezondheid, de huidige woning en woonomgeving tot de voornaamste redenen voor traditionele buurtbewoners om te verhuizen. De gewenste woning voor deze groep is een primair appartement of een secundair rijtjeshuis. De wens om samen te wonen of om alleen te wonen is hierbij in evenwicht. De groep vindt de nabijheid van supermarkten en OV erg belangrijk.

Vitale comfortzoekers

Vitale comfortzoekers behoren tot de 'protestgeneratie' (1940 – 1955). Deze groep ouderen valt binnen de leeftijdsklasse 65 tot 80 jaar en heeft een gemiddelde inkomenspositie en een modaal vermogen. Het grootste deel van de groep vitale comfortzoekers woont in een koopwoning.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Vitale comfortzoekers zijn gedreven, idealistisch en zelfbewust. Ze kenmerken zich door een actieve levenshouding met hoge vitaliteit. Vitale comfortzoekers hebben een zichtbare persoonlijk stijl, varen een eigen koers en trekken zich minder aan van autoriteit. Een bekend motto van deze groep luidt: 'Wat ik nog kan, doe ik'.

Vitale comfortzoekers zijn bovengemiddeld betrokken in de samenleving. Zij steken hun energie in het geloof, goede doelen en politiek, maar ondernemen geen politieke of maatschappelijke actie. Een kwart levert een actieve bijdrage aan de eigen leefomgeving waar dat nog lukt. Tegelijkertijd is er een grote groep die juist weinig tot niets onderneemt.

Vrije tijd & consumptie

De vitale comfortzoekers doen voornamelijk aan bridgen, fietsen en wandelen. Ook gaan ze graag op vakantie waarbij zowel rondreizen, cruises, natuur-, fiets- en wandelvakanties geliefd zijn. Musicals en restaurants worden af en toe bezocht. Voor overige hobby's houden zij zich bezig met kruiswoordpuzzels, tuinieren, vrijwilligerswerk en verzamelen.

Vitale comfortzoekers veel gebruik van regionale dagbladen, het AD en de Telegraaf. De televisie en radio staan voornamelijk afgestemd op de publieke televisie- en radiozenders zoals Nederland 1, 2 of 3 en Radio 1, 2, 4 of 5.

Verzekerd zijn voor alle risico's vinden de vitale comfortzoekers erg belangrijk. Verzekeringen worden het liefst afgesloten bij een bank. Vitale comfortzoekers steunen veel goede doelen en doen dat vaak meerdere keren per jaar. De meeste vitale comfortzoekers hebben één kleine auto van merken zoals Opel, Nissan of Toyota.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 73% aan beslist niet te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 27%, geeft 79% aan misschien en 9% beslist te willen verhuizen, 9% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 4% heeft al een andere woning gevonden.

De woonsituatie van vitale comfortzoekers kenmerkt zich als overwegend op zichzelf. De betreffende personen wonen hierbij vaak in een gelijkvloerse ouderen-woning. De woningen zijn op zichzelf gezien al redelijk geschikt. Wel wordt er vaker gebruik gemaakt van een traplift. Hierbij is er ook vaker een 2^{e} toilet aanwezig en sprake van aanbouw.

Binnen deze groep vormt gezondheid wederom een grote reden tot eventueel verhuizen. Anders dan bij de voorgaande groepen wordt hiervoor ook de huidige woning op zichzelf als reden gezien. De verhuiswens is met name gericht op primaire appartementen en secundaire rijtjeshuizen. De wens om samen of alleen te wonen is hierbij in evenwicht. In tegenstelling tot de eerdere twee groepen vinden vitale comfortzoekers het minder belangrijk dat supermarkten en OV in de nabijheid zijn.

Welgestelde levensgenieters

Welgestelde levensgenieters zijn onderdeel van de ‘protestgeneratie’ (1940 – 1955). Deze groep ouderen valt in de leeftijdscategorie 65 tot 80 jaar en heeft een hoge inkomenspositie en een hoog vermogen. De ondernemend levensgenieters wonen voornamelijk in (vrijstaande) koopwoningen.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Welgestelde levensgenieters zijn gedreven, idealistisch en zelfbewust. Ze kenmerken zich door een actieve levenshouding met hoge vitaliteit. Welgestelde levensgenieters hebben een zichtbare persoonlijk stijl, varen een eigen koers en trekken zich minder aan van autoriteit. Een bekend motto van deze groep luidt: ‘Wat ik nog kan, doe ik’.

Welgestelde levensgenieters zijn bovengemiddeld betrokken in de samenleving. Zij steken hun energie in vereniging, goede doelen en politiek en ondernemen alleen politieke of maatschappelijke actie als het echt nodig is. Een kwart levert een actieve bijdrage aan de eigen leefomgeving waar dat nog lukt. De groep staat neutraal tegenover de eigen invloed op de regering.

Vrije tijd & consumptie

Welgestelde levensgenieters maken in hun vrije tijd vraag uitstapjes in de natuur en houden ze zich bezig met tuinieren. De hobby’s van deze groep bestaan voornamelijk uit fietsen, wandelen, lezen en schilderen. Daarnaast bezoeken ze regelmatig musea en theaters. Ze geven de voorkeur aan culturele- en zon- en strandvakanties.

De Volkskrant, NRC Handelsblad en regionale kranten worden veel gelezen. Daarnaast zijn woon- en tuinbladen en opiniebladen geliefd. Er wordt vooral naar de publieke omroepen gezapt en kijkt de groep graag naar documentaires, educatieve en actualiteitenprogramma’s. De radio staat met name afgestemd op de publieke zenders of Sky radio.

Verzekerd zijn voor veel risico’s vinden de Welgestelde levensgenieters erg belangrijk. Verzekeringen worden het liefst afgesloten bij een bank. Beleggen doet deze groep relatief veel. Welgestelde levensgenieters zijn gul in hun donaties aan goede doelen en doneren vaak meerdere keren per jaar. De Welgestelde levensgenieters hebben één of twee auto’s voor de deur staan, vaak van het merk BMW, Audi, Mercedes of Mazda

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 72% aan beslist niet te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 28%, geeft 76% aan misschien en 8% beslist te willen verhuizen, 7% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 9% heeft al een andere woning gevonden.

Welgestelde levensgenieters wonen overwegend op zichzelf. De woningen zijn over het algemeen goed geschikt en beschikken daarbij vaker over een 2^{e} toilet.

Over het algemeen vormt voor ook deze groep gezondheid een reden om te verhuizen. Daarnaast kan de woning zelf ook als een verhuisreden worden gezien. Indien er sprake is van een verhuiswens dan is deze met name gericht op (het zelf bouwen van woningen zoals) primaire appartementen en secundaire rijtjeshuizen. Hierbij is er een sterke wens aanwezig om alleen te blijven wonen. De nabijheid van supermarkten wordt als minder belangrijk gezien. De nabijheid van OV wordt als redelijk belangrijk gezien.

Actieve buurtbewoners

Moderne buurtbewoners zijn onderdeel van ‘Generatie X’ (1955 – 1970). Deze groep toekomstige ouderen is nu op middelbare leeftijd (50 tot 65 jaar) en heeft een lagere inkomenspositie en een beperkt vermogen. Merendeel van de groep moderne buurtbewoners woont in een corporatiewoning. Daarnaast woont nog een behoorlijk aandeel in een koopwoning ondanks de lagere inkomenspositie en beperkt vermogen van deze groep.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Moderne buurtbewoners zijn praktisch ingesteld, zelfredzaam en soms wat onzeker. Ze weten zich snel dingen eigen te maken of zich aan te passen aan nieuwe omstandigheden, zoals nieuwe technologie. Een bekend motto van deze groep luidt: ‘het is wat het is’.

De maatschappelijke betrokkenheid van moderne buurtbewoners is beperkt. Moderne buurtbewoners participeren het liefst in projecten waarin meedoen voorop staat. Dit wordt gevoed door hun lage vertrouwen in zichzelf en de overheid. Deze groep mensen is van mening dat de overheid meer zou moeten doen voor de ‘gewone man’.

Vrije tijd & consumptie

De moderne buurtbewoners doen in hun vrije tijd aan wandelen, fietsen en lezen. Ook gaan ze graag op vakantie waarbij zowel rondreizen, cruises, natuur-, fiets- en wandelvakanties geliefd zijn. Musicals en restaurants worden af en toe bezocht. Voor overige hobby’s houden zij zich bezig met kruiswoordpuzzels en vrijwilligerswerk en verzamelen.

Moderne buurtbewoners maken veel gebruik van regionale dagbladen, het AD en de Telegraaf. Ook lezen zij overwegend veel roddelbladen (Weekend, Story, Privé), vrouwenbladen (Margriet, Libelle), gezondheidsbladen en woon- en tuinbladen. De televisie en radio staan voornamelijk afgestemd op SBS6, RTL 4 en Nederland 1 en 2, en radiozenders zoals Radio 2 en Sky Radio.

Geldzaken doen moderne buurtbewoners met name bij de Rabobank. Lenen en beleggen gebeurt weinig. Moderne buurtbewoners sluiten veel verzekeringen af (uitvaart-, inboedel-, aansprakelijkheidsverzekering). Moderne buurtbewoners doneren geregeld een bescheiden bedrag aan bekende goede doelen. De meeste vitale samenwoners hebben één tweedehands auto van merken zoals Suzuki, Mitsubishi, Toyota en Nissan.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 67% aan beslist niet te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 33%, geeft 66% aan misschien en 17% beslist te willen verhuizen, 15% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 2% heeft al een andere woning gevonden.

Personen binnen de betreffende groep wonen zowel evenveel binnen complexen als op zichzelf. Aanpassingen om woningen geschikt te maken voor deze groep zijn desalniettemin vaak noodzakelijk.

Zoals hierboven aangegeven, vormt de woonomgeving een van de grootste redenen om te verhuizen. Dit, tezamen met de huidige woning zelf. De verhuiswens is hierbij met name gericht op primaire appartementen en secundaire rijtjeshuizen. De wens om samen te wonen of alleen te wonen ligt gelijk. Deze groep vindt de nabijheid van OV belangrijk.

Moderne hofjesbewoners

Moderne hofjesbewoners behoren tot de 'Generatie X' (1955 – 1970). Deze toekomstige groep ouderen is nu op middelbare leeftijd (50 tot 65 jaar) en heeft een gemiddelde inkomenspositie en een modaal vermogen. Moderne hofjesbewoners wonen voornamelijk in koopwoningen.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Moderne hofjesbewoners zijn praktisch ingesteld, zelfredzaam en soms wat onzeker. Ze weten zich snel dingen eigen te maken of zich aan te passen aan nieuwe omstandigheden, zoals nieuwe technologie. Een bekend motto van deze groep luidt: 'het is wat het is'.

De maatschappelijke betrokkenheid van Moderne hofjesbewoners is hoog. Moderne hofjesbewoners nemen zelf initiatief en participeren het liefst bij verenigingen, scholen of sport. Moderne hofjesbewoners zijn minder betrokken bij politiek of goede doelen, en ondernemen alleen politieke actie als dat nodig is. Deze betrokkenheid wordt gevoed door een hoog vertrouwen in zichzelf en gemiddeld vertrouwen in de overheid. Deze groep mensen is niet uitgesproken negatief of positief in de mate waarin men zich gehoord voelt door de politiek.

Vrije tijd en consumptie

De Moderne hofjesbewoners doen in hun vrije tijd weinig aan sport, maar gaan wel wandelen en fietsen. Voor een vakantie zoeken zij rust, zon en strand op. Musicals, sportwedstrijden, casino's en attractieparken worden af en toe bezocht. Voor overige hobby's houden zij zich bezig met tuinieren, computerspellen en bakken.

Moderne hofjesbewoners lezen graag regionale kranten. De televisiezenders Nederland 1 en 2, SBS6 en RTL 4 worden veel bekeken. Het liefst kijken ze naar actualiteitsprogramma's, quizprogramma's en documentaires. De radio wordt vaak afgestemd op Radio 2, Radio 4 of Sky Radio.

Moderne hofjesbewoners doneren geregeld een bescheiden bedrag aan goede doelen voor gezondheid (KWF, Nederlandse Hartstichting en Stichting Cliniclowns). De meeste vitale samenwoners hebben één kleine auto van merken zoals Opel, Suzuki, Nissan en Mazda.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

Van deze groep geeft 72% aan beslist niet te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 28%, geeft 77% aan misschien en 10% beslist te willen verhuizen, 9% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 5% heeft al een andere woning gevonden.

Moderne hofjesbewoners wonen overwegend op zichzelf. Het merendeel van de woningen zijn niet gelijkvloers. De woningen komen vaker voor met aanbouw en is er ook vaker sprake van de aanwezigheid van een 2^{e} toilet. Reden voor deze groep om toch in een ouderenwoning te gaan wonen is hoofdzakelijk de onderhoudsvriendelijkheid.

Zowel de huidige woning als de woonomgeving kunnen als voornaamste redenen tot eventueel verhuizen worden gezien. De wens om in een appartement of rijtjeshuis te wonen is in evenwicht. Hierbij is er wel sprake van een sterke wens om alleen te wonen. Aanvullende hierop is er tevens enige wens om zelf te bouwen. De nabijheid van OV is voor deze groep redelijk belangrijk.

Ondernemende levensgenieters

Ondernemende levensgenieters zijn onderdeel van de 'Generatie X' (1955 – 1970). Deze toekomstige groep ouderen is nu op middelbare leeftijd (50 tot 65 jaar) en heeft een hoge inkomenspositie en een hoog vermogen. De Ondernemende levensgenieter woont voornamelijk in een (vrijstaande) koopwoning.

Waardeoriëntatie & betrokkenheid

Ondernemende levensgenieters zijn praktisch ingesteld, zelfredzaam en soms wat onzeker. Ze weten zich snel dingen eigen te maken of zich aan te passen aan nieuwe omstandigheden, zoals nieuwe technologie. Een bekend motto van deze groep luidt: 'Ik ken de wegen'.

De maatschappelijke betrokkenheid van Ondernemende levensgenieters is zeer hoog. Ondernemende levensgenieters leveren een actieve bijdrage aan de leefomgeving en ondersteunen vaak initiatieven of projecten van anderen. Ondernemende levensgenieters zijn betrokken bij (landelijke) politiek en weet 'de weg naar het gemeentehuis' goed te vinden. Deze groep inwoners wil zowel 'meedoen' als 'meedenken' als het om participatie gaat. Deze betrokkenheid wordt gevoed door een hoog vertrouwen in zichzelf en in de overheid.

Vrije tijd en consumptie

De Ondernemende levensgenieters doen in hun vrije tijd aan golf en bridgen. Ook gaan ze graag op vakantie waarbij zowel culturele als actieve vakanties geliefd zijn. Musea en concerten (klassiek en jazz) worden af en toe bezocht. Voor overige hobby's houden zij zich bezig met wijnen en antiek.
Ondernemende levensgenieters maken veel gebruik van media. Zij lezen kranten zoals Financieel Dagblad, NRC en de Volkskrant en tijdschriften als Elsevier, HP/De Tijd, Vrij Nederland, Opzij en Elegance. De televisie staat voornamelijk afgestemd op Nederland 1, 2 en 3, en actualiteitsprogramma's, documentaires en financiële programma's. Ondernemende levensgenieters luisteren naar publieke radiozenders en Classic FM.

Geldzaken doen Ondernemende levensgenieters met name bij grote banken, maar ook bij de ASN Bank en Triodos Bank. Deze groep doet vaak aan beleggen. Ondernemende levensgenieters zijn gulle donateurs voor kunst, cultuur, natuur en milieu. De meeste Ondernemende levensgenieters hebben één of twee auto's voor de deur van luxere merken, zoals Volvo, Audi of BMW.

Verhuiswens, woonsituatie en woonwensen

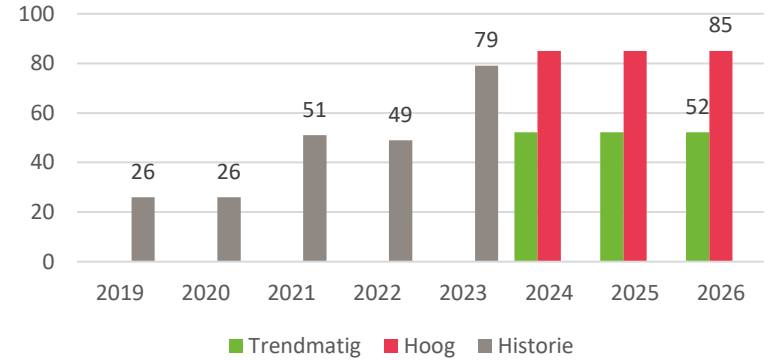
Van deze groep geeft 72% aan beslist niet te willen verhuizen binnen de komende 2 jaar. Van de overige 28%, geeft 79% aan misschien en 8% beslist te willen verhuizen, 6% zou wel willen verhuizen maar niets kan vinden en 7% heeft al een andere woning gevonden.

Ondernemende levensgenieters wonen overwegend op zichzelf en maar weinig gelijkvloers. Over het algemeen worden de woningen van en voor deze groep als goed geschikt ervaren. Een eventuele reden die gegeven zou kunnen worden voor het verhuizen naar een ouderenwoning is de onderhoudsvriendelijkheid van deze ouderenwoningen.

Over het algemeen vormen de huidige woning (ondanks de goede geschiktheid) en de woonomgeving de voornaamste redenen om te verhuizen. Een verhuiswens is even vaak gericht op appartementen als op rijtjeshuizen. Binnen de verhuiswens is er een zeer sterke behoefte aanwezig om alleen te wonen. Hierbij is er ook sprake van een sterkere wens om zelf te bouwen. De nabijheid van boodschappen in de buurt wordt als minder belangrijk ervaren. De nabijheid van OV wordt als redelijk relevant ervaren.

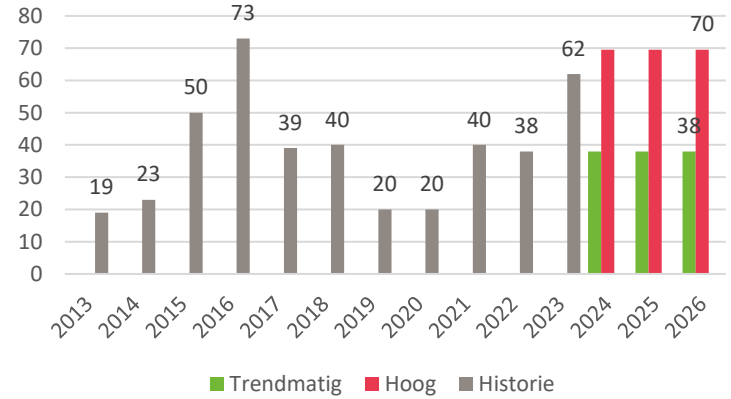
Bijlage 7: Statushouders

Beekdaelen. Terugblik en prognose taakstelling statushouders

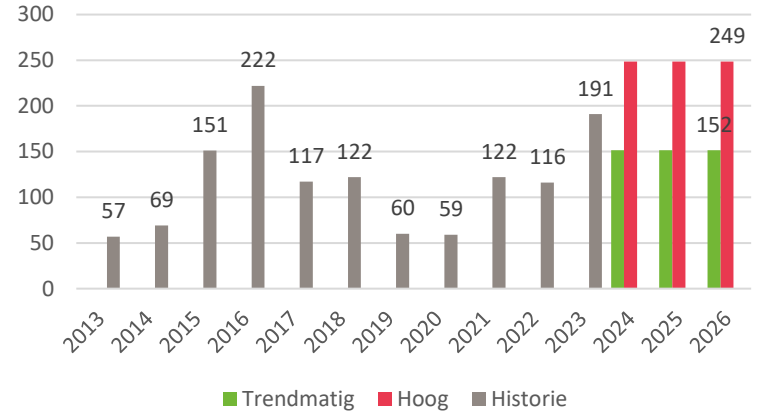
Bron: Companen, 2024 (taakstelling bekend vanaf 2019).

Brunssum. Terugblik en prognose taakstelling statushouders

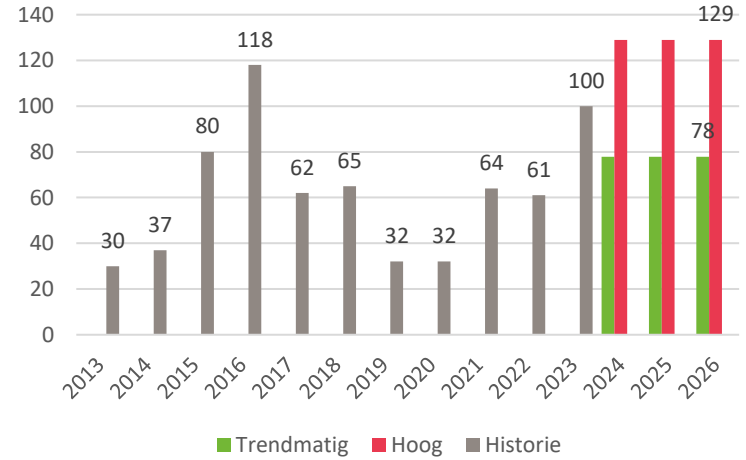
Bron: Companen, 2024.

Heerlen. Terugblik en prognose taakstelling statushouders

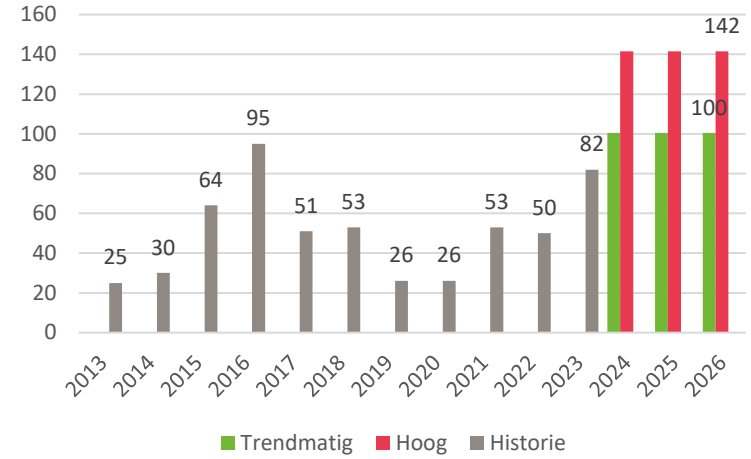
Bron: Companen, 2024.

Kerkrade. Terugblik en prognose taakstelling statushouders

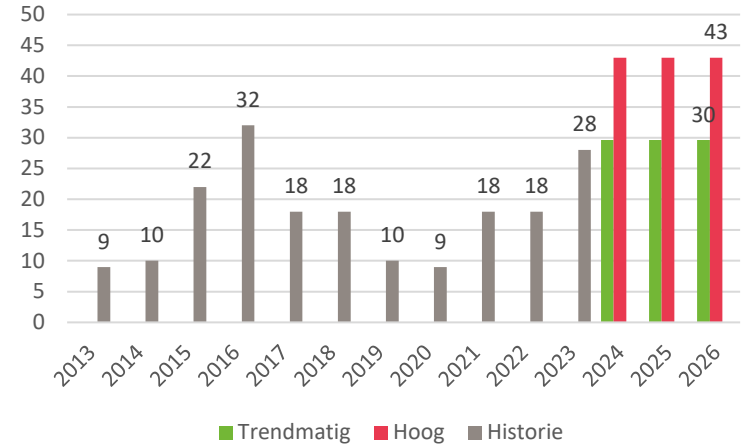
Bron: Companen, 2024.

Landgraaf. Terugblik en prognose taakstelling statushouders

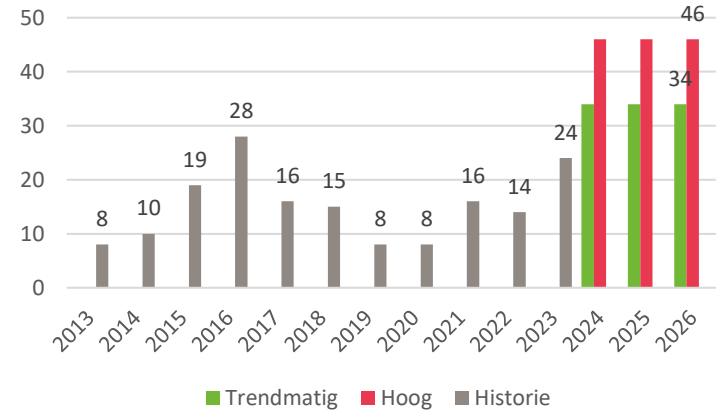
Bron: Companen, 2024.

Voerendaal. Terugblik en prognose taakstelling statushouders

Bron: Companen, 2024.

Simpelveld. Terugblik en prognose taakstelling statushouders

Bron: Companen, 2024.

Bijlage 8: GGZ-W uitgesplitst

Aantal GGZ-W indicaties naar zorgzwaarte en gemeente

	1GGZ-w	2GGZ-W	3GGZ-W	4GGZ-W	5GGZ-W
Beekdaelen	20	10	20	0	0
Brunssum	15	10	15	0	0
Heerlen	85	75	145	15	0
Kerkrade	40	40	50	10	0
Landgraaf	25	25	40	0	0
Simpelveld	10	0	0	0	0
Voerendaal	0	0	0	0	0
Parkstad	**195**	**160**	**270**	**25**	**0**

Bron: CIZ 2023.

Bijlage 9: Betekenis spreiding doel-groep VG en BW

In onderstaand overzicht wordt de vraag naar VG-plekken weergegeven wanneer er wordt uitgegaan van de demografische ontwikkelingen en wanneer er wordt uitgegaan van onder andere spreiding van VG-plekken. Er wordt daarbij een beweging gemaakt naar het landelijk gemiddelde wat betreft het aantal VG-indicaties per 1.000 inwoners. Het landelijke gemiddelde is 6,7 indicaties per 1.000 inwoners. Het regionaal gemiddelde van Parkstad ligt hoger met 7,6 indicaties per 1.000 inwoners. Daarnaast wordt rekening gehouden met een groeiend aandeel in gespikkeld wonen.

Vraagontwikkeling VG-indicatie in twee scenario's

	Demografische doorrekening			Beweging richting 6,7 indicaties per 1.000 inwoners		
	2023	**2030**	**2040**	**2023**	**2030**	**2040**
Geclusterd wonen	1.320	1.180	940	1.320	1.130	840
Gespikkeld wonen	620	760	880	620	720	810
Totaal	**1.940**	**1.940**	**1.820**	**1.940**	**1.850**	**1.650**

Bron: Woonzorgweter Companen.

In de volgende tabel wordt de vraag naar BW-plekken weergegeven wanneer er wordt uitgegaan van de demografische ontwikkelingen en wanneer er wordt uitgegaan van onder andere spreiding van BW-plekken. Er wordt daarbij rekening gehouden met een beweging richting het landelijk gemiddelde wat betreft het aantal BW-indicaties per 1.000 inwoners. Het landelijk gemiddelde is 3,0 indicaties per 1.000 inwoners. Het regionaal gemiddelde van Parkstad ligt hoger met 3,8 indicaties per 1.000 inwoners. In deze trendprognose wordt ook nog rekening gehouden met dat er meer mensen terecht komen in Beschermd Thuis.

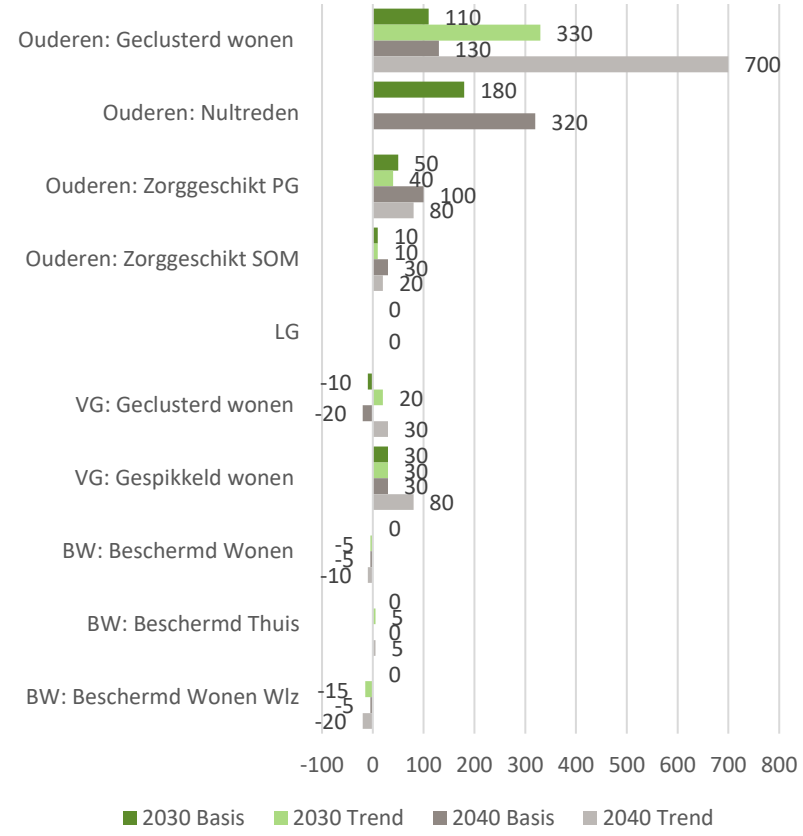
Vraagontwikkeling BW-indicaties in twee scenario's

	Demografische doorrekening			Beweging richting 3,0 indicaties per 1.000 inwoners		
	2023	**2030**	**2040**	**2023**	**2030**	**2040**
Beschermd Wonen	225	200	170	225	185	150
Beschermd Thuis	105	105	105	105	175	175
GGZ-W (Wlz)	650	630	570	650	480	395
Totaal	**980**	**935**	**845**	**980**	**840**	**720**

Bron: Woonzorgweter Companen.

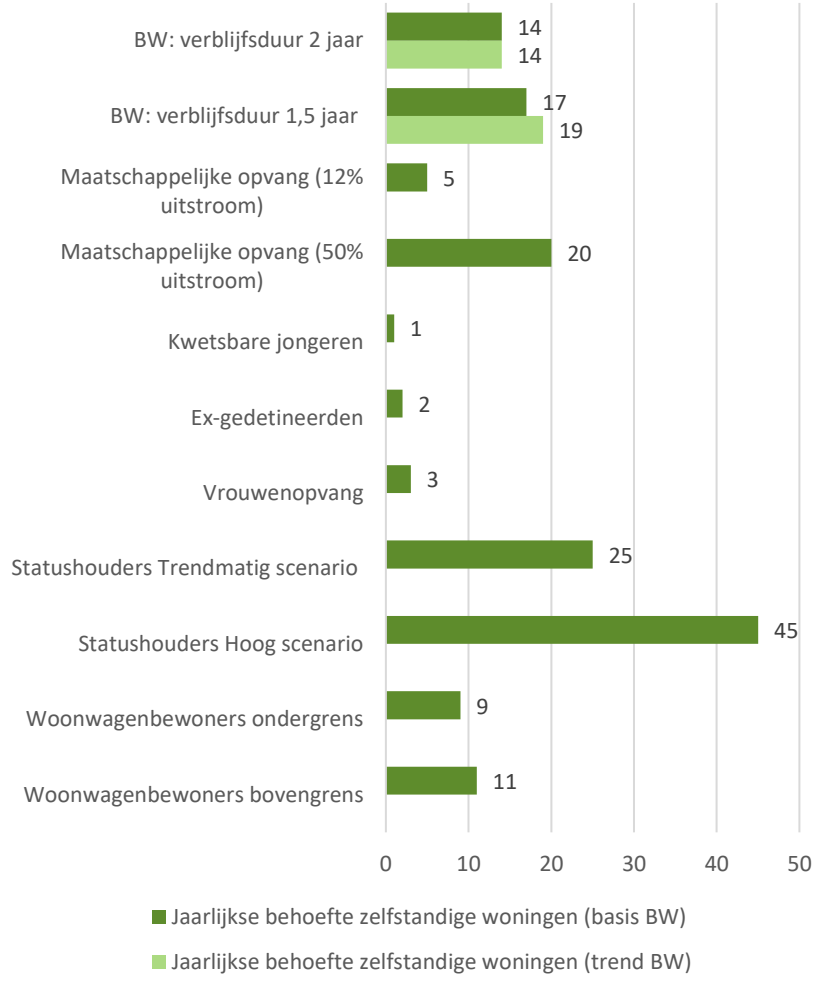
Bijlage 10: Totaaloverzicht opgaven per gemeente

Beekdaelen. Huisvestingsopgave ouderen, LG, VG en BW

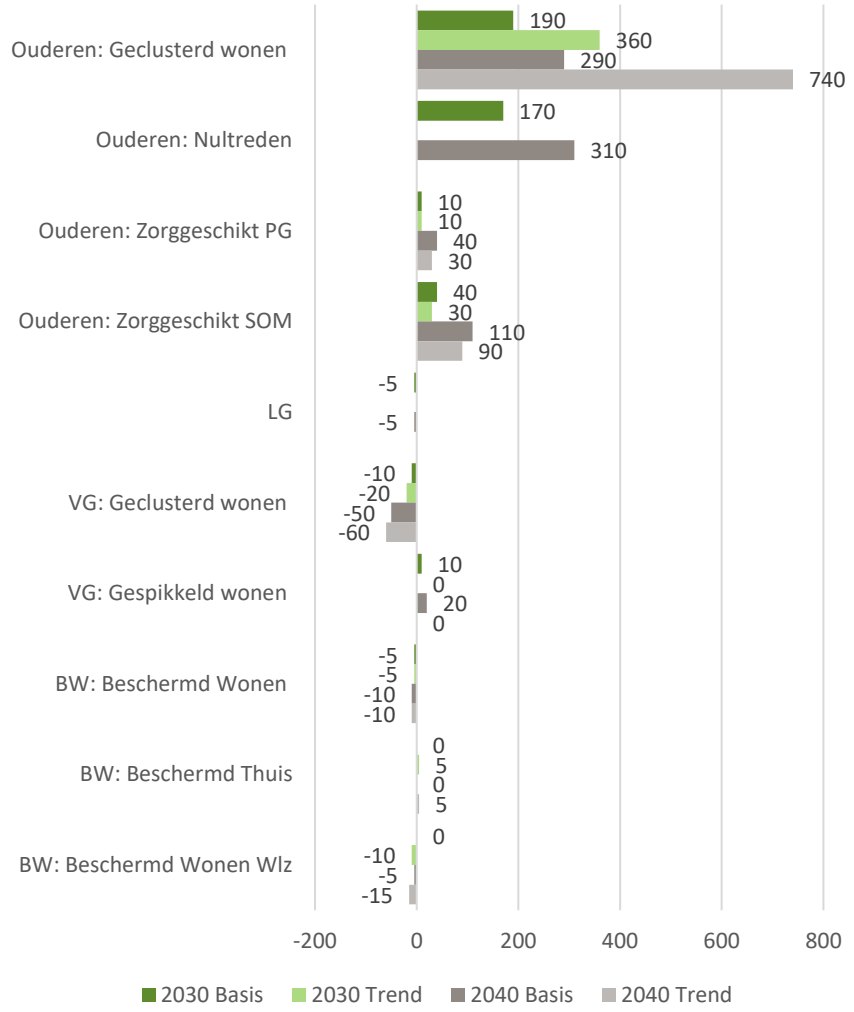
Bron: Woonzorgweter Companen.

Beekdaelen. Opgave jaarlijkse uitstroom naar zelfstandige woningen vanuit verschillende doelgroepen.

Bron: Woonzorgweter Companen.

Brunssum. Huisvestingsopgave ouderen, LG, VG en BW

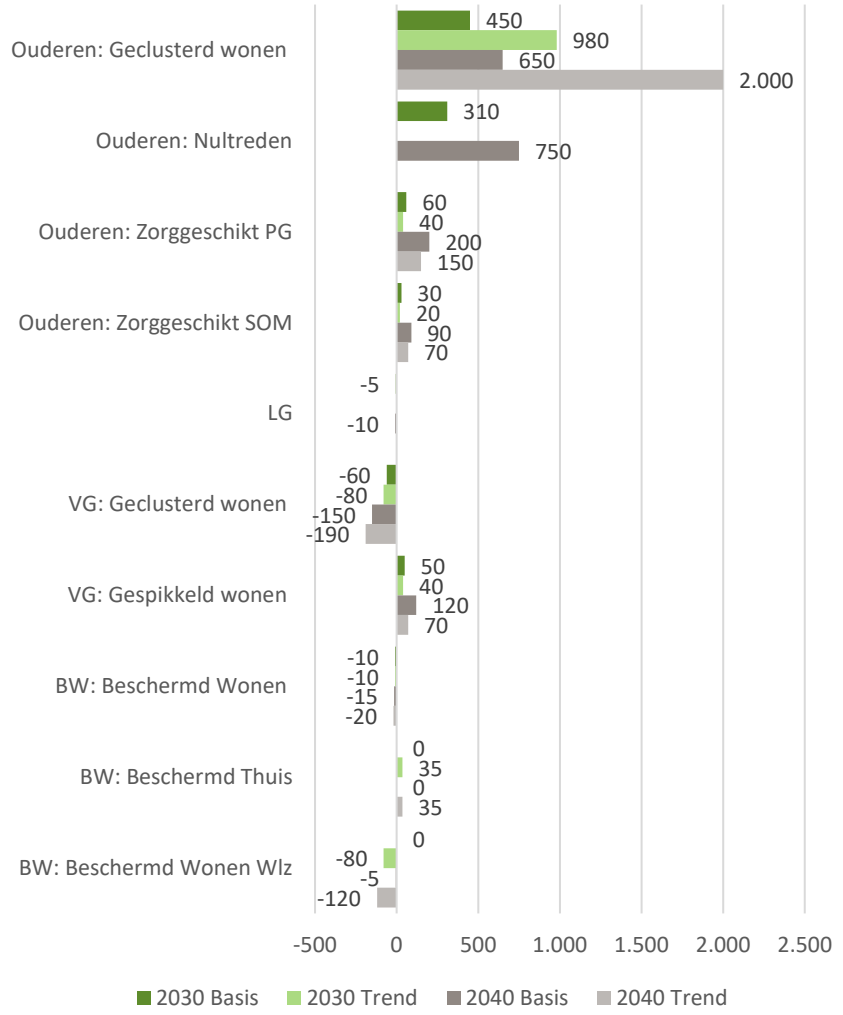
Bron: Woonzorgweter Companen.

Brunssum. Opgave jaarlijkse uitstroom naar zelfstandige woningen vanuit verschillende doelgroepen.

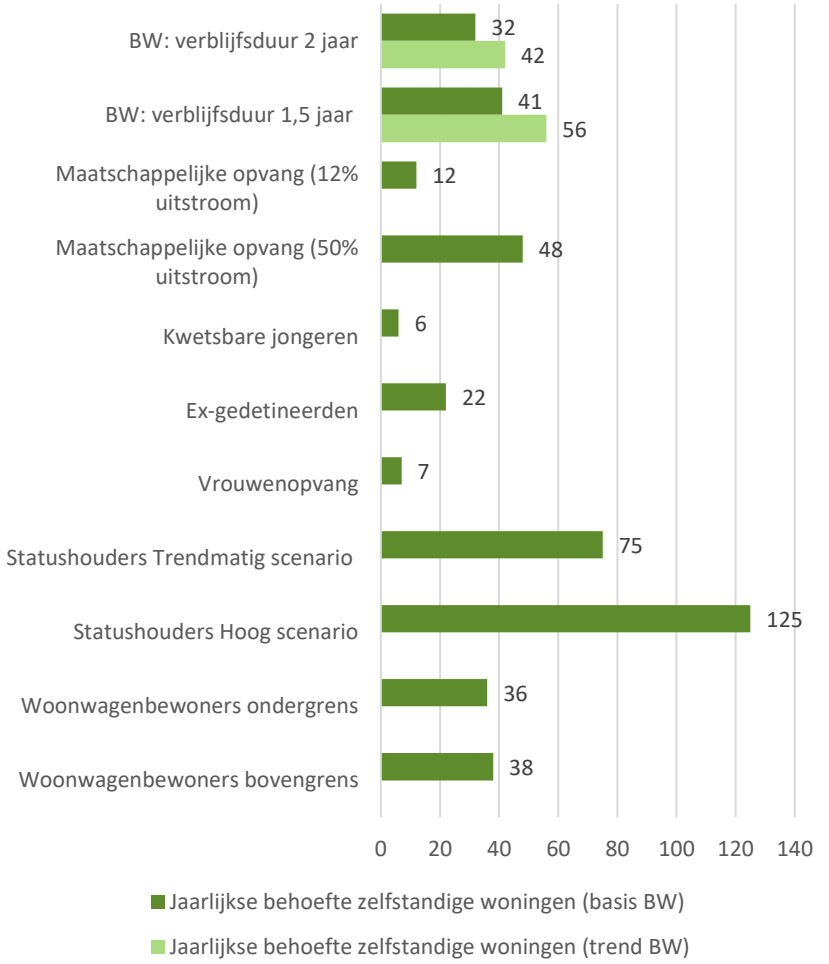
Bron: Woonzorgweter Companen.

Heerlen. Huisvestingsopgave ouderen, LG, VG en BW

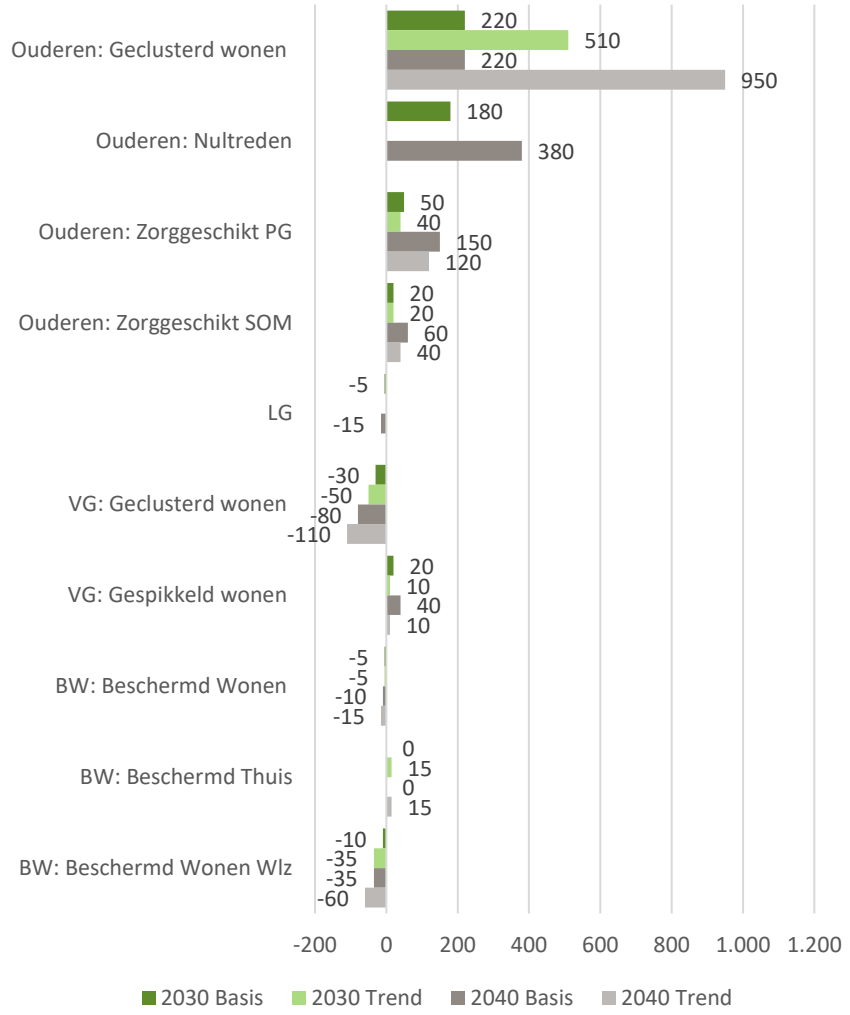
Bron: Woonzorgweter Companen.

Heerlen. Opgave jaarlijkse uitstroom naar zelfstandige woningen vanuit verschillende doelgroepen.

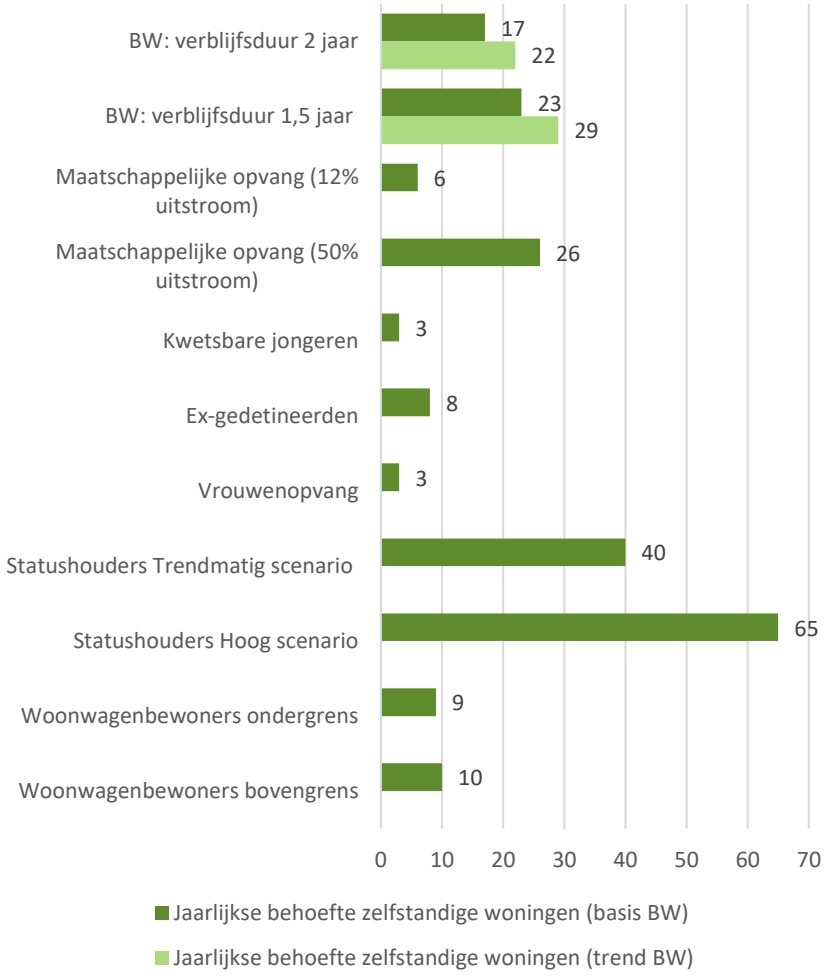
Bron: Woonzorgweter Companen.

Kerkrade. Huisvestingsopgave ouderen, LG, VG en BW

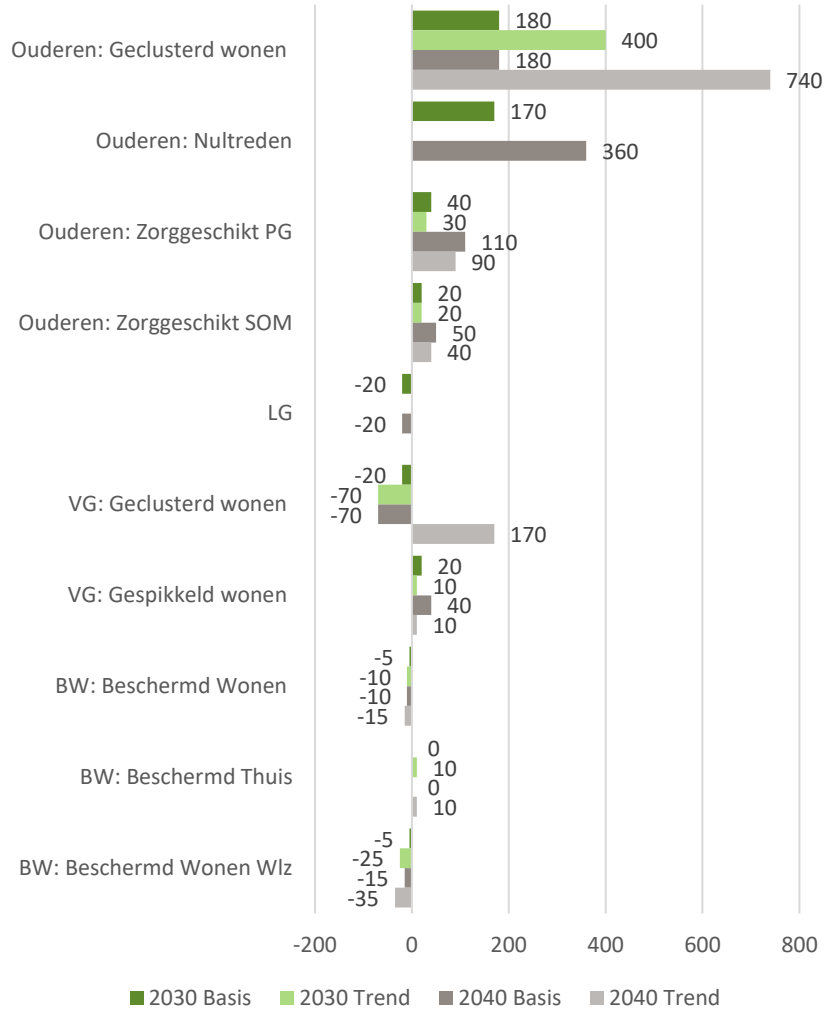
Bron: Woonzorgweter Companen.

Kerkrade. Opgave jaarlijkse uitstroom naar zelfstandige woningen vanuit verschillende doelgroepen.

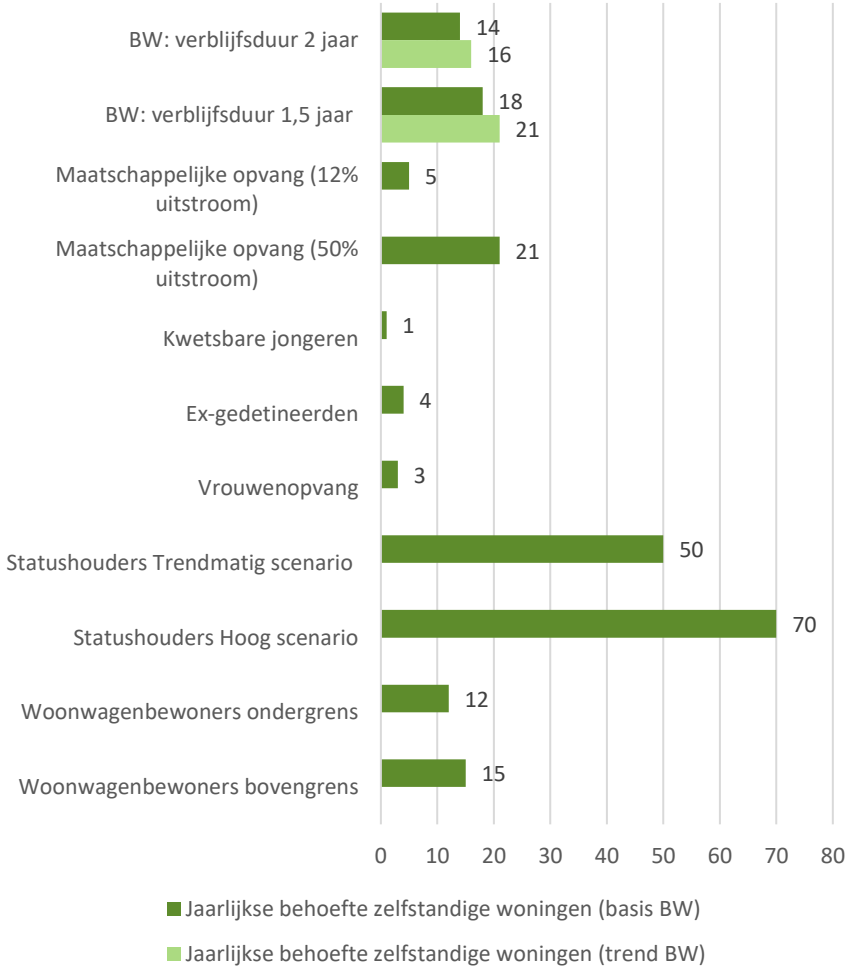
Bron: Woonzorgweter Companen.

Landgraaf. Huisvestingsopgave ouderen, LG, VG en BW

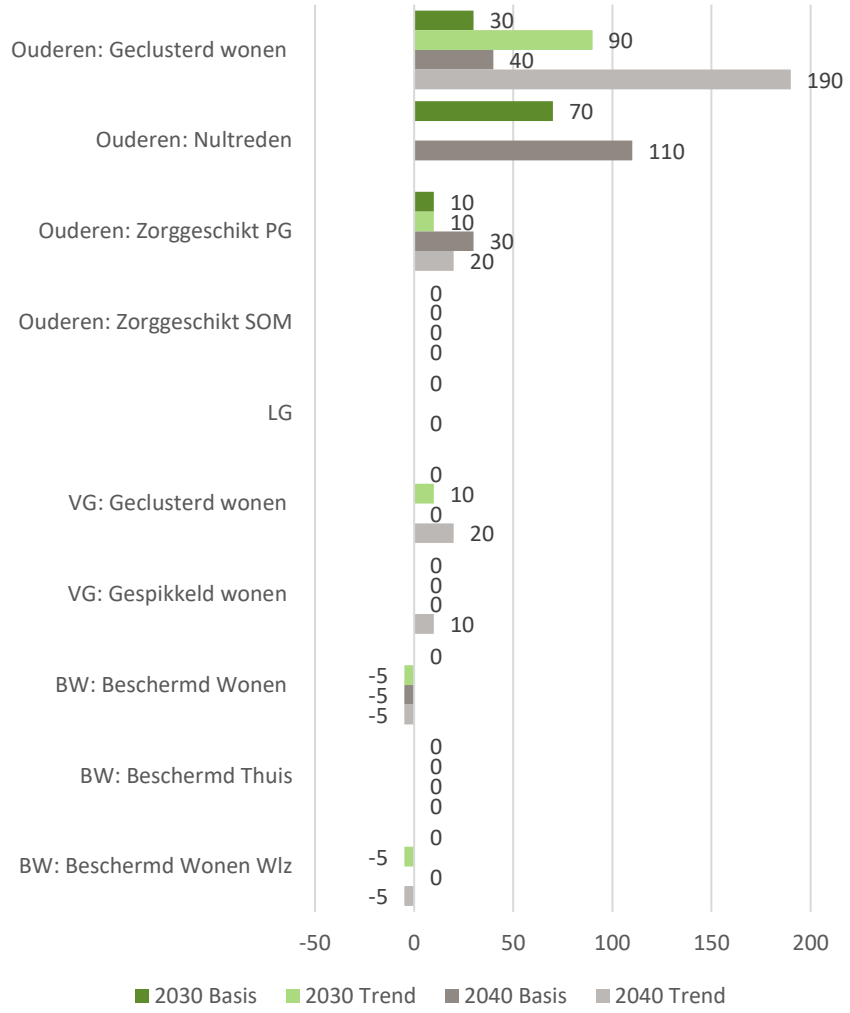
Bron: Woonzorgweter Companen.

Landgraaf. Opgave jaarlijkse uitstroom naar zelfstandige woningen vanuit verschillende doelgroepen.

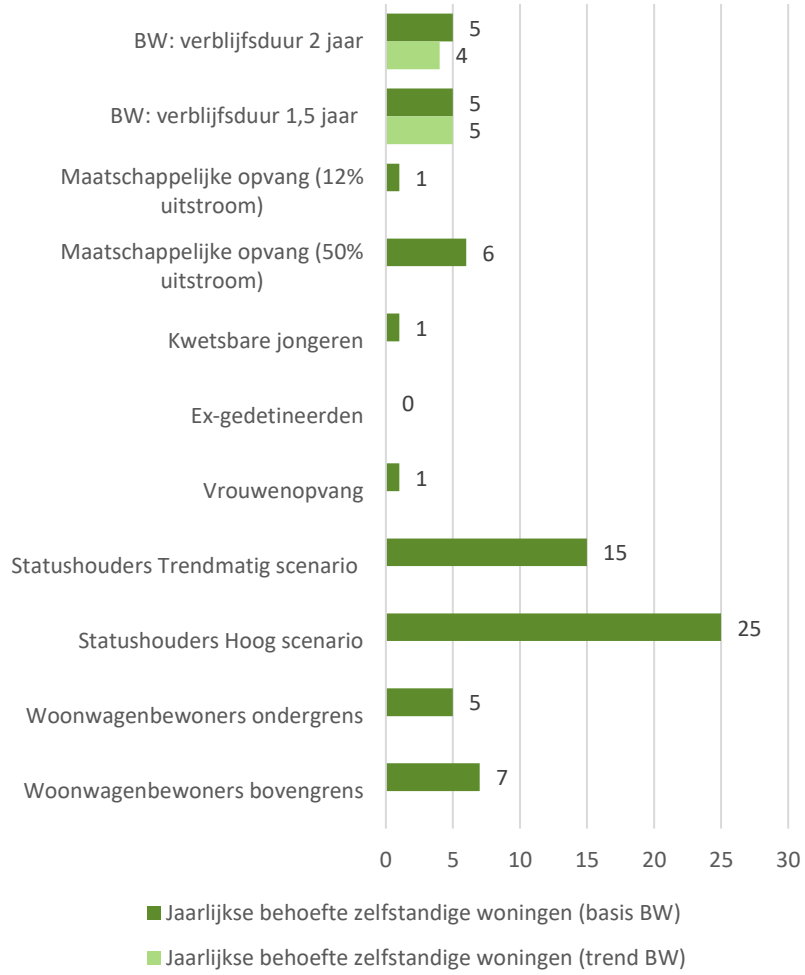
Bron: Woonzorgweter Companen.

Simpelveld. Huisvestingsopgave ouderen, LG, VG en BW

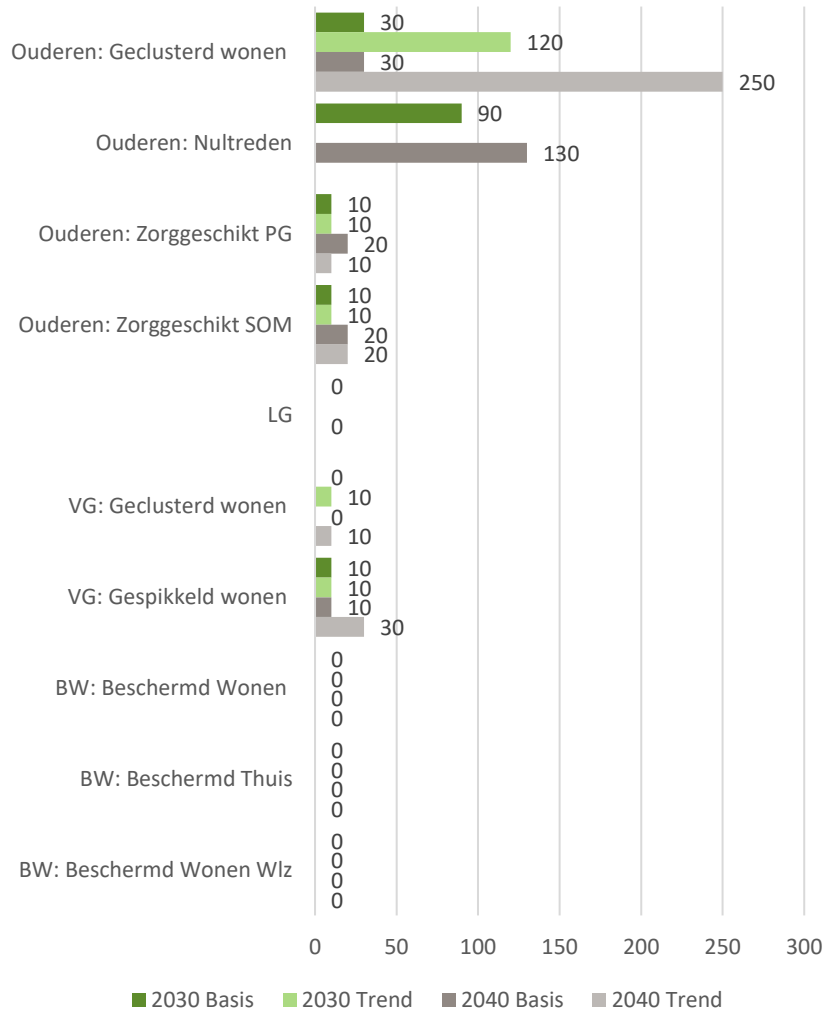
Bron: Woonzorgweter Companen.

Simpelveld. Opgave jaarlijkse uitstroom naar zelfstandige woningen vanuit verschillende doelgroepen.

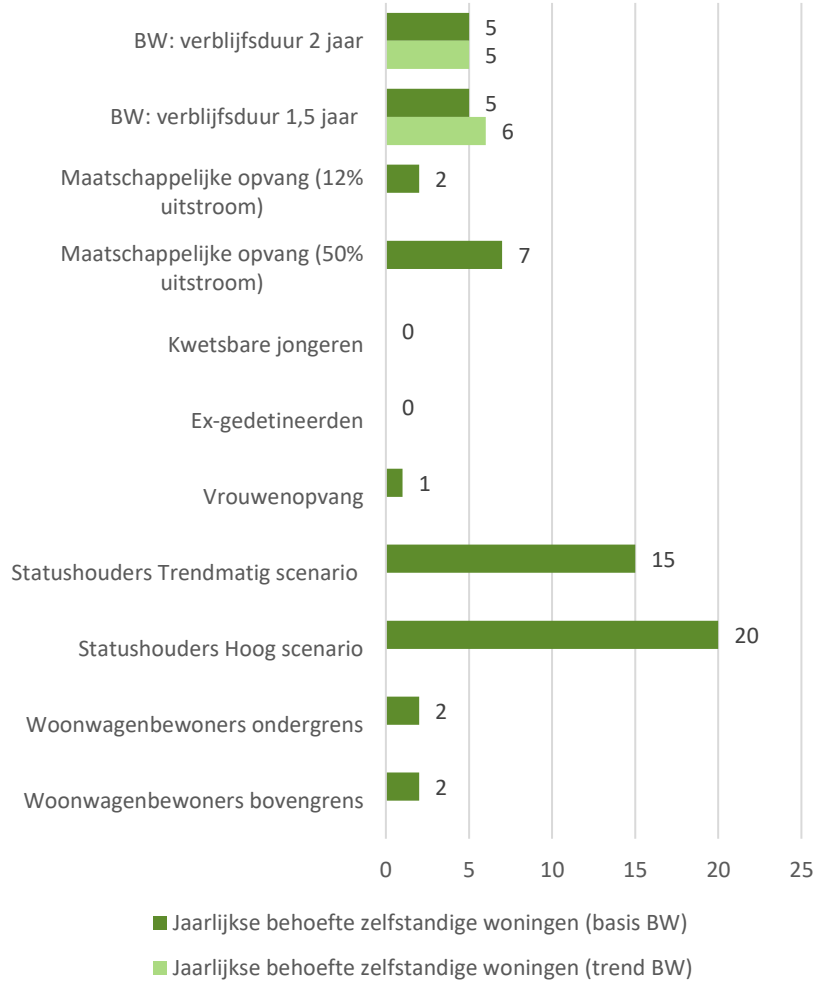
Bron: Woonzorgweter Companen.

Voerendaal. Huisvestingsopgave ouderen, LG, VG en BW

Bron: Woonzorgweter Companen.

Voerendaal. Opgave jaarlijkse uitstroom naar zelfstandige woningen vanuit verschillende doelgroepen.

Bron: Woonzorgweter Companen.

STADSREGIO PARKSTAD LIMBURG

ANALYSE VEERKRACHTKAARTEN

OKTOBER 2024 (CONCEPT)

CIRCUSVIS

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord **3**

1. Introductie Veerkracht **4**

- Onderzoek ‘Veerkracht in het corporatiebezit’ 6
- Achtergronden 7
- Samenleving uit balans 9

2. Analyse Veerkrachtkaarten **10**

- Veerkrachtkaarten 11
- De situatie 13
- De ontwikkeling 18

3. Werken aan Veerkracht **21**

- Werken aan Veerkracht 22
- De volgende stap 24
- Samenwerken aan Veerkracht 25

VOORWOORD

In de meeste buurten en wijken leven mensen prettig samen op een manier die hen past. Voor deze bewoners is de buurt een solide basis voor een waardevol leven. Maar er zijn ook gebieden waar die positieve basis er niet is, omdat belemmeringen het prettig samenleven in de weg staan. In een tijd dat het woningtekort en de klimaatdoelen de woonagenda bepalen, is het belangrijk om dat niet te vergeten. Want de keuzes van nu, zijn bepalend voor de samenleving van morgen.

De analyse die voor u ligt geeft een beeld van de veerkracht in de regio Parkstad Limburg. Wie woont er nu in welke kern of buurt, hoe gaat het daar, wat verandert daarin de laatste jaren en wat kan dat betekenen voor de buurt, de kern, de gemeente en voor de regio als geheel? Zijn er grote verschillen en wat betekent dat, welke gebieden vragen extra aandacht en welke gebieden tonen veerkracht?

Deze notitie bestaat uit drie delen. In het eerste deel geven we invulling aan het begrip Veerkracht. We besteden aandacht aan de conclusies uit de landelijke onderzoeken ‘Veerkracht in het corporatiebezit’ (2018, 2020, 2023) die Circusvis samen met In.Fact.Research heeft uitgevoerd. In het tweede deel zoomen we met behulp van zeven veerkrachtkaarten in op de Stadsregio Parkstad Limburg. Daarbij kijken we puur feitelijk. In het derde deel staan we kort stil bij de mogelijkheden om de veerkracht van de buurten te versterken.

Samengevat typeert Circusvis de Stadsregio Parkstad Limburg als een regio met twee gezichten. Dat was in de voorgaande veerkrachtanalyse al zo en dat is niet wezenlijk verandert. De gemeenten Beekdaelen, Voerendaal en Simpelveld kennen zeer weinig bewoners in een kwetsbare positie en nagenoeg geen problemen. De stedelijke gebied van Kerkrade tot aan Heerlen Noord kennen daarentegen veel buurten waar sprake is van een concentratie van bewoners in een kwetsbare positie en bijna al die gebieden gaan gebukt onder overlast en onveiligheid. Het zijn vaak corporatiebuurten, maar soms ook gebieden met veel particulier bezit.

De situatie in Kerkrade en Heerlen vraagt onveranderd aandacht (doorgaan!), maar ook de toenemende tweedeling in de regio baart zorgen. Uit de wetenschappelijke studies komt naar voren dat mensen die alleen met gelijkgestemden omgaan, eerder negatiever over andersdenkenden oordelen. Vanuit deze veerkrachtanalyse ligt het voor de hand na te gaan op welke wijze de gemeenten in het Heuvelland de meer stedelijke gebieden in Parkstad Limburg een helpende hand kunnen toesteken. Denk daarbij aan het realiseren en aanbieden van meer sociale huurwoningen onder de aftoppingsgrenzen. De samenleving als geheel zou ermee gediend zijn.

Als we naar de ontwikkelingen binnen de gebieden kijken, dan is er ook reden voor optimisme. Zeker in Landgraaf en Heerlen (Noord) zien we gebieden waar het aandeel bewoners in een kwetsbare positie toeneemt of stabiel blijft en de problemen op het gebied van overlast en veiligheid afnemen. Dat is hoopgevend en leerzaam voor andere gebieden, zoals Kerkrade. Daar is zowel de situatie als de ontwikkeling negatief. Het lijkt erop dat Kerkrade meer en/of andere aandacht nodig heeft om de veerkracht te versterken.

Voordat de inzichten uit deze kaarten worden vertaald in conclusies, plannen en beleid, is het belangrijk om eerst te doorgronden wat de achtergrond van de geschetste beelden is. Door andere data toe te voegen, maar vooral door met ervaringsdeskundigen, bewoners en buurtprofessionals in gesprek te gaan over wat er in de verschillende buurten speelt en mogelijk is.

Wij hopen dan ook onveranderd dat onze analyses aanleiding geven voor een gesprek met en over uw gemeente, over de bijdrage die bewoners en organisaties aan de Stadsregio Parkstad Limburg kunnen leveren en de samenwerking die daarbij nodig is.

Wij wensen u veel succes bij het vervolg.

Jeroen Frissen
Edwin Verhaagen
Circusvis

1. OVER VEERKRACHT

“

DE VEERKRACHT VAN EEN BUURT GEEFT AAN HOE DE BUURT WEET OM TE GAAN MET EEN VERANDERING IN DE BEWONERSSAMENSTELLING.

Onderzoek ‘Veerkracht in het corporatiebezit’

OVER VEERKRACHT

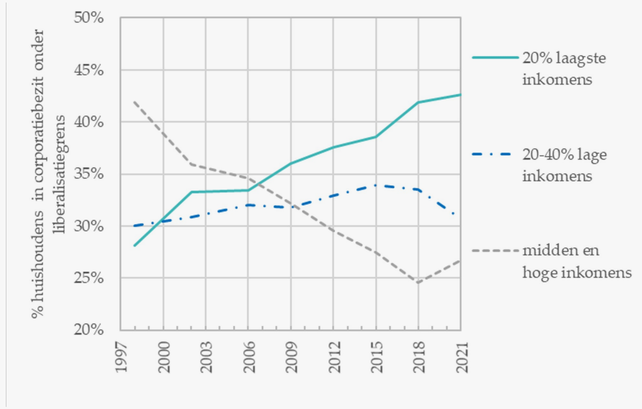
ONDERZOEK ‘VEERKRACHT IN HET CORPORATIEBEZIT’ IN OPDRACHT VAN AEDES

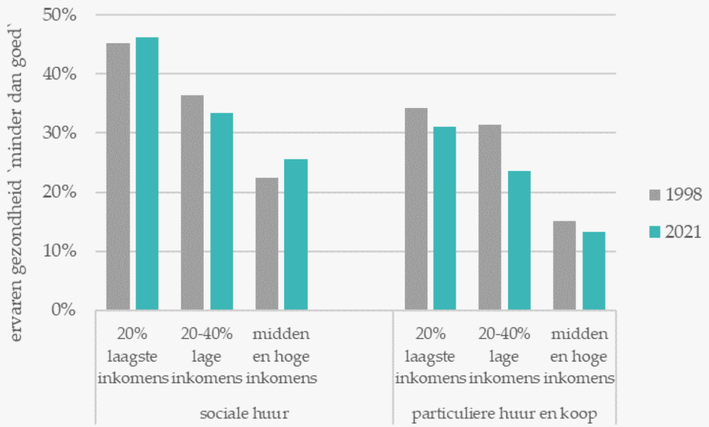
Veerkrachtige buurten
Met de term ‘veerkracht’ introduceerde Aedes in 2018 een nieuwe aanduiding voor hoe het gaat met een buurt. Daarvoor werd al jaren ‘de leefbaarheid’ gebruikt als graadmeter. Dat blijft zo, maar het inzicht over veerkracht voegt daar iets aan toe. De termen ‘leefbaarheid’ en ‘veerkracht’ van buurten zijn goed te vergelijken met ‘gezondheid’ en ‘weerstand’ van het menselijk lichaam. Een mens kan niet ziek zijn, maar wel een lage weerstand hebben. Ze is dan niet goed bestand tegen invloeden van buiten. Iets vergelijkbaars zien we bij een buurt. De leefbaarheid kan goed zijn, maar de veerkracht laag. De buurt is dan niet goed bestand tegen de druk die een toename van bewoners in een kwetsbare positie er teweegbrengt.

Landelijk veerkracht onderzoek
In opdracht van Aedes hebben In.Fact.Research en Circusvis met het onderzoek ‘Veerkracht in het corporatiebezit’ uit 2018 aangetoond dat er een toename is van kwetsbare groepen in corporatiewoningen, dat zich dit in het bijzonder voordoet in buurten met een hoog aandeel corporatiebezit en dat tegelijkertijd de overlast in deze buurten gemiddeld genomen toeneemt en de veiligheid afneemt. De updates van dit onderzoek in 2020 en 2023 hebben deze samenhang bevestigd. De figuren op deze pagina laten de verandering in de huurderpopulatie van corporatiewoningen zien.

Aedes Veerkrachtkaarten
De inzichten die de onderzoeken gaven en het kaartmateriaal waarop de situatie in buurten, steden en regio’s gedetailleerd voor alle woningcorporaties beschikbaar kwamen, leidden tot veel dynamiek. In eerste instantie vooral bij de woningcorporaties zelf. Ze vormden de aanleiding voor een kritische beschouwing van het portefeuillebeleid, voor de inzet van het sociaal beheer en zaken zoals de woonruimteverdeling. De in het Aedes datacentrum beschikbare kaarten brachten betrouwbare en voor het gehele land vergelijkbare informatie. In tweede instantie verbrede de toepassing van de veerkrachtkaarten naar de andere partijen die zich bezighouden met wonen, zoals de gemeenten en ontwikkelaars.

Inmiddels hebben de veerkrachtonderzoeken en de veerkrachtkaarten op veel plekken een belangrijk functie gekregen in de dialoog van gemeenten onderling - bijvoorbeeld in de regio Parkstad, maar ook met de woningcorporaties en bewoners, met de politie en het onderwijs, de zorg- en de welzijnsorganisaties. De kaarten zijn in veel gemeenten input bij het maken van prestatieafspraken en woonvisies. Overal in het land wordt verdiepend onderzoek gedaan naar de lokale situatie en verkend hoe de veerkracht in wijken kan worden versterkt. Tenslotte worden de kaarten meer en meer geraadpleegd bij de nationale programma’s Leefbaarheid en Veiligheid.

(Boven) Aandeel huishoudens naar inkomensgroep in het corporatiebezit onder de liberalisatiegrens (sociale huur) 1998-2021 (In.Fact.Research, 2022)

(Onder) Ervaren gezondheidsproblemen van bewoners per inkomensgroep in 1998 en 2021 (In.Fact.Research, 2022)

OVER VEERKRACHT

ACHTERGRONDEN

Zelfredzaamheid en samenredzaamheid
Het veerkrachtonderzoek legt het verband tussen zelfredzaamheid, samenredzaamheid en leefbaarheid. Bij zelfredzaamheid gaat het om de mate waarin een individu in staat is om voor zichtzelf te zorgen. Daartoe behoort ook het omgaan met prikkels van buiten die het eigen welzijn aantasten. Bij samenredzaamheid gaat het om de mate waarin de samenstelling van de buurt de zelfredzaamheid van bewoners vergroot of verlaagt. Of eenvoudiger gezegd: bevordert of schaadt de woonomgeving de zelfredzaamheid van het individu.

Om een beeld te krijgen van de zelfredzaamheid van bewoners wordt in het onderzoek gekeken naar de aanwezigheid van een aantal populaties in de wijk waarvan bekend is dat ze relatief vaak verminderd zelfredzaam zijn. Dit noemen we kwetsbare bewoners.

Kwetsbare bewoners
Mensen kunnen om allerlei redenen kwetsbaar zijn. Daarbij kan het gaan over armoede, over gezondheidsproblemen, over belemmeringen op het gebied van taal of cultuur en dit meestal in combinatie. De groepen waar we in deze analyse rekening mee houden zijn mensen:

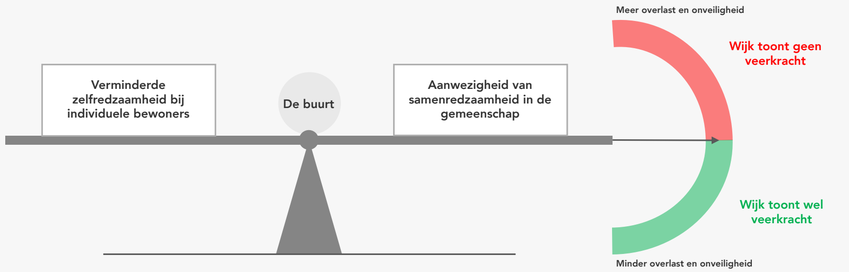
- Die afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering (CBS-microdata);
- Met een herkomst uit een van de vluchtelingenlanden (CBS-microdata);
- Met een licht verstandelijk beperking (WoonZorgwijzer);
- Met een psychiatrische aandoening; (WoonZorgwijzer);
- Met meervoudige, chronische somatische aandoeningen en mobiliteitsbeperkingen (WoonZorgwijzer);

Hierbij kijken we niet naar al die groepen afzonderlijk – er is immers overlap tussen de groepen - maar naar een index waar de aanwezigheid van al deze groepen in tot uitdrukking komt.

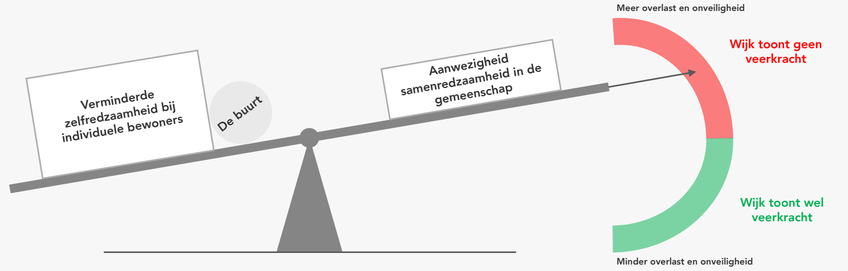
Overlast en onveiligheid
Om een beeld te krijgen van het effect van de samenstelling van bewoners in een buurt op de leefbaarheid wordt ingezoomd op de dimensie ‘Overlast en onveiligheid’ uit de Leefbaarometer 3.0. Deze dimensie hangt direct samen met de manier waarop mensen samenleven. De score op overlast en onveiligheid is deels gebaseerd op feitelijke meldingen en deels op de beleving van bewoners zelf, onderverdeeld in ervaren overlast en ervaren onveiligheid. Die eigen beleving is wezenlijk, want die is bepalend voor het gedrag van mensen.

Samenhang
Een sterke samenhang tussen aanwezigheid van kwetsbare groepen en overlast/onveiligheid betekent niet automatisch dat kwetsbare groepen feitelijk overlast en onveiligheid veroorzaken (feitelijke gebeurtenis), maar kan evengoed impliceren dat kwetsbare bewoners het moeilijker vinden om zich te verhouden tot verstoringen in de buurt (ervaren overlast of veiligheid). Vanuit het idee van een samenleving waarin iedereen een kans heeft op een gezond en perspectiefvol leven, zijn beiden een wezenlijk kenmerk van een buurt met te weinig veerkracht.

In balans

Uit balans

Veerkracht legt het verband tussen zelfredzaamheid, samenredzaamheid en de overlast en onveiligheid in een buurt (Circusvis).

“

EEN TOENEMENDE CONCENTRATIE VAN BEWONERS IN EEN KWETSBARE POSITIE GAAT OVER HET ALGEMEEN SAMEN MET MEER OVERLAST EN ONVEILIGHEID.

Onderzoek ‘Veerkracht in het corporatiebezit’

OVER VEERKRACHT

SAMENLEVING UIT BALANS

Versterkende trends in Nederland
De veerkrachtonderzoeken laten zien dat veel steden meer en meer uit elkaar worden getrokken en een tweedeling op de loer ligt (als die er al niet is). Dat heeft te maken met drie elkaar versterkende trends.

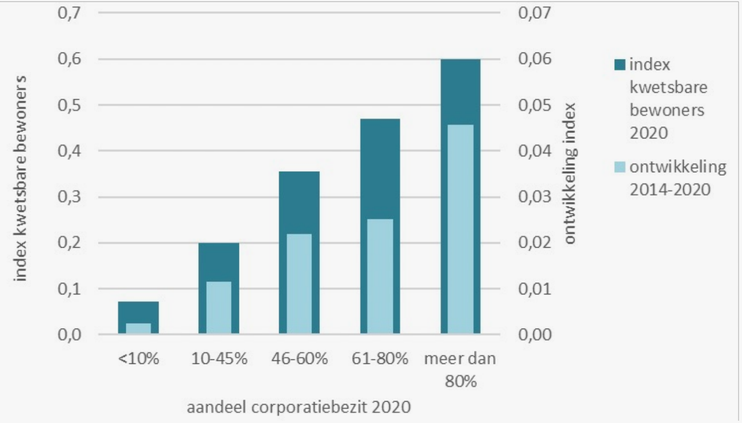
1. Kwetsbare bewoners concentreren in corporatiebuurten.
De sociale huursector wordt meer en meer bewoond door de laagste inkomensgroep, waaronder veel kwetsbare bewoners. Deze toename gaat het snelst in de gebieden waar het aandeel corporatiewoningen het grootst is (zogenaamde corporatiebuurten) en waar al veel kwetsbare bewoners wonen (zie ook de figuur boven). Een bewoner van een sociale huurwoning heeft dus steeds vaker een buurman of buurvrouw die (ook) minder zelfredzaam is.

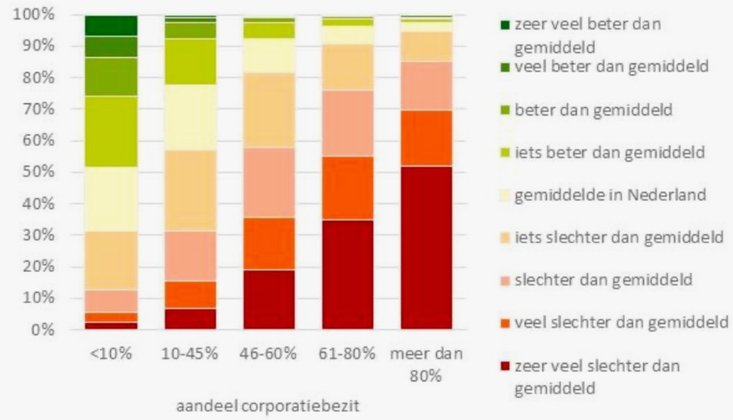
2. De ontwikkeling van corporatiebuurten blijft achter.
Het algemene beeld is dat het qua leefbaarheid niet goed gaat met wijken met een groot aandeel corporatiebezit (zie ook de figuur onder). De verschillen met de rest van Nederland zijn groot en worden groter. Vooral op de dimensie overlast en onveiligheid is dat merkbaar.

3. Corporatiebuurten liggen vaak dicht bij elkaar.
Al enkele decennia is de trend dat de woningvoorraad van woningcorporaties bewust (door verkoop) of gedwongen (door grondpolitiek) steeds meer concentreert in buurten waar al veel sociale huur staat: corporatiebuurten. In 2020 bevond 34% van het corporatiebezit zich in een gebied waarin het aandeel corporatiewoningen 60% of meer is en 12% in gebieden waar het corporatiebezit 80% of meer is. In veel gemeenten liggen deze corporatiebuurten dicht bij elkaar en op afstand van buurten met weinig corporatiewoningen.

Tweedeling
De combinatie van deze drie trends vormt een duidelijke aanwijzing dat in Nederland de afstand tussen mensen binnen en buiten de sociale huursector in verschillende opzichten groter is geworden. Er is in Nederland niet alleen een situatie ontstaan waarin kwetsbare mensen geconcentreerd samenleven in corporatiebuurten. We hebben het ook toegestaan dat inwoners van corporatiebuurten zich minder gezond en minder veilig voelen. En dit zijn juist de basisvoorwaarden voor sociale acceptatie en zelfrealisatie. Het is aannemelijk dat het wonen en opgroeien in eenzijdige corporatiebuurten niet alleen bepaalt hoe en met wie je samenleeft, maar voor een deel ook voor wat je kansen zijn in het leven.

NB. Het laatste veerkrachtonderzoek (2023) laat zien dat deze drie trends in de periode 2018-2021 iets zijn afgezwakt. Het is echter te vroeg om te zeggen of dit duidt op een structurele of incidentele verandering.

(Boven) Aandeel en ontwikkeling van kwetsbare bewoners i.r.t. het aandeel corporatiebezit in een buurt of wijk (In.Fact.Research, 2022).

(Onder) Score op overlast en onveiligheid t.o.v. het landelijk gemiddelde i.r.t. het aandeel corporatiebezit in een buurt of wijk (In.Fact.Research, 2022).

II. ANALYSE VEERKRACHTKAARTEN STADSREGIO PARKSTAD LIMBURG

VEERKRACHTKAARTEN

Op de volgende pagina's geven we aan de hand van zeven* kaarten inzicht in de veerkracht van de buurten in de regio Parkstad Limburg. De set kaarten hebben peildatum 2022 en zijn de meest actuele downloads uit het datacentrum van Aedes. Deze kaarten zijn gebaseerd op dezelfde bronnen die ten grondslag lagen aan de landelijke uitkomsten uit het onderzoek 'Veerkracht in het corporatiebezit'. Bronnen zijn de CBS-microdata, de WoonZorgwijzer en de Leefbaarometer. Voor de herkenbaarheid hebben we in deze rapportage een topografische laag over de kaarten gelegd.

De analyse bestaat uit vier delen en is als volgt opgebouwd:

A. Vier kaarten die de situatie weergeven
De situatiekaarten (kaarten 1 t/m 4) tonen als het ware een foto van de situatie in 2022.

- Kaart 1 geeft weer hoe de situatie is op het gebied van overlast en onveiligheid.
- Kaart 2 laat zien in welke mate er in een gebied bewoners in een kwetsbare positie wonen.
- Kaart 3 (de focuskaart) combineert beide kaarten, zodat getoond wordt naar welke gebieden veel of juist weinig aandacht uit hoeft te gaan.
- Om te kunnen zien hoe dit samenhangt met het aandeel sociale huurwoningen in een gebied, toont kaart 4 het aandeel corporatiebezit.

B. Drie kaarten die de ontwikkelingen weergeven
De ontwikkelingskaarten (kaarten 5 t/m 7) tonen als het ware de film over de periode 2014 – 2022.

- Kaart 5 biedt inzicht in de ontwikkeling van de overlast en onveiligheid in deze periode.
- Kaart 6 laat zien hoe het aandeel bewoners in een kwetsbare positie zich in deze periode heeft ontwikkeld.
- De veerkrachtkaart (kaart 7) combineert beide ontwikkelingen zodat een indicatie wordt verkregen van de gebieden die meer, minder of andere aandacht vragen dan de afgelopen periode.

* Om het niet te complex te maken hebben we ons beperkt tot deze 7 kaarten. In het Aedes datacentrum zijn ook kaarten beschikbaar die de situatie beschrijven in 2014, 2018 en 2020. Ook is er een mogelijkheid om de score overlast en onveiligheid te presenteren ten opzichte van het gemiddelde in de eigen gemeente in plaats van het landelijk gemiddelde en kunnen vergelijkingen met andere gemeenten worden gemaakt.

A. DE SITUATIE

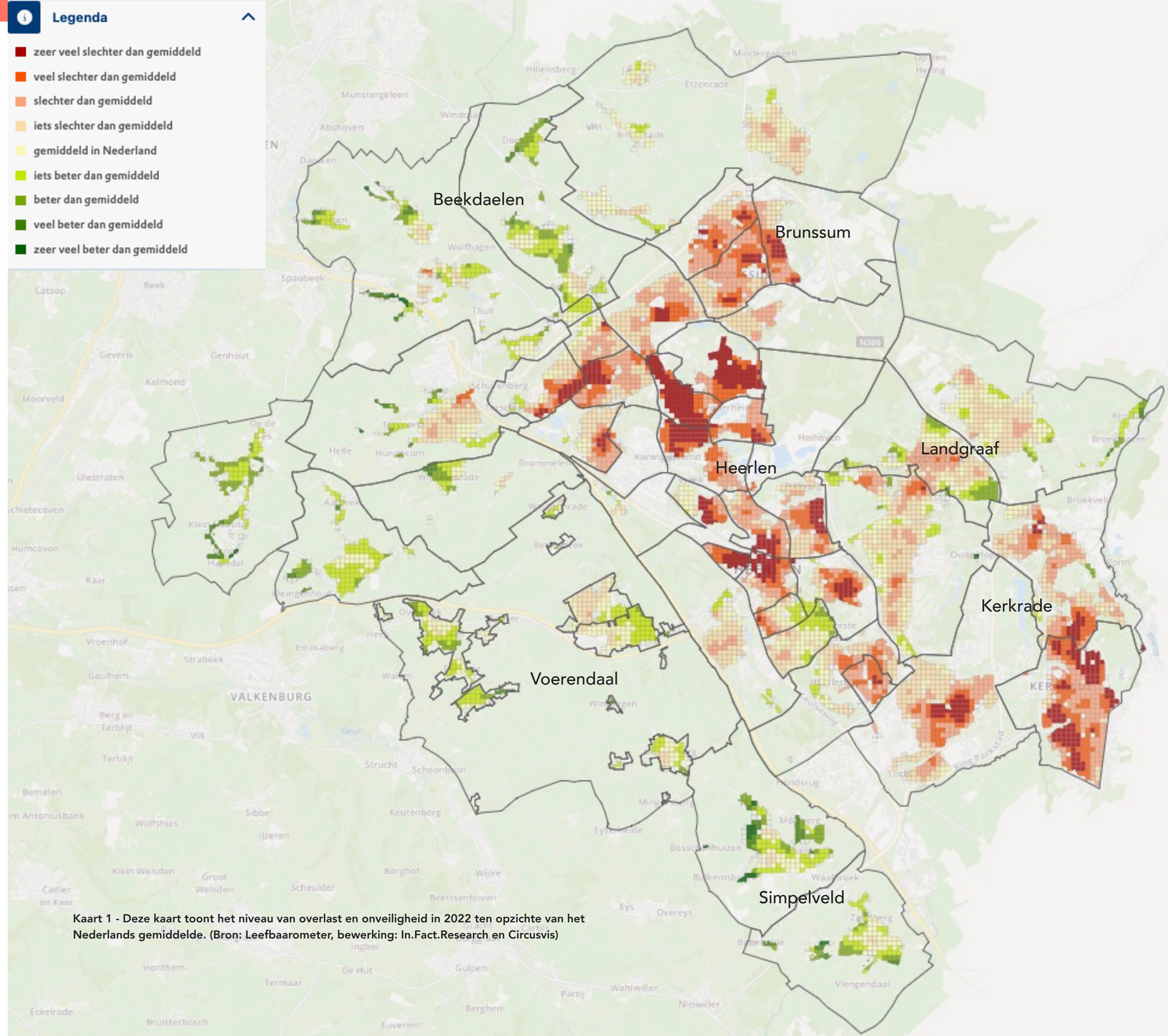
1. OVERLAST EN ONVEILIGHEID

De situatie in 2022
De kaart (1) hiernaast laat zien hoe de overlast en de onveiligheid in de regio Parkstad Limburg scoort ten opzichte van het nationale gemiddelde.

Een regio met twee gezichten of drie?
Parkstad Limburg kent een deel van de regio dat het op het gebied van overlast en onveiligheid veel beter doet dan het Nederlandse gemiddelde. Grote delen van Beekdaelen, Voerendaal en Simpelveld doen het wat dit betreft ronduit goed. Landgraaf lijkt een tussenpositie in te nemen. De overlast en onveiligheid ligt hier rond het Nederlands gemiddelde.

Het meer stedelijke gebied – van Kerkrade via Heerlen naar Brunssum – aan de oostkant van de regio laat in 2022 het omgekeerde beeld zien.

Aaneengesloten gebied met overlast en onveiligheid
De oostkant van de regio valt niet alleen op omdat hier veel buurten zeer veel slechter scoren dan het Nederlandse gemiddelde, maar ook omdat het een zo groot en aaneengesloten gebied betreft. Wie van Kerkrade-Zuid, via het centrum van Heerlen naar Brunssum-Oost fietst, komt bijna nergens door een gebied dat bovengemiddeld scoort. Kinderen die hier opgroeien zouden de mate van overlast en onveiligheid zomaar als ‘normaal’ kunnen beschouwen.

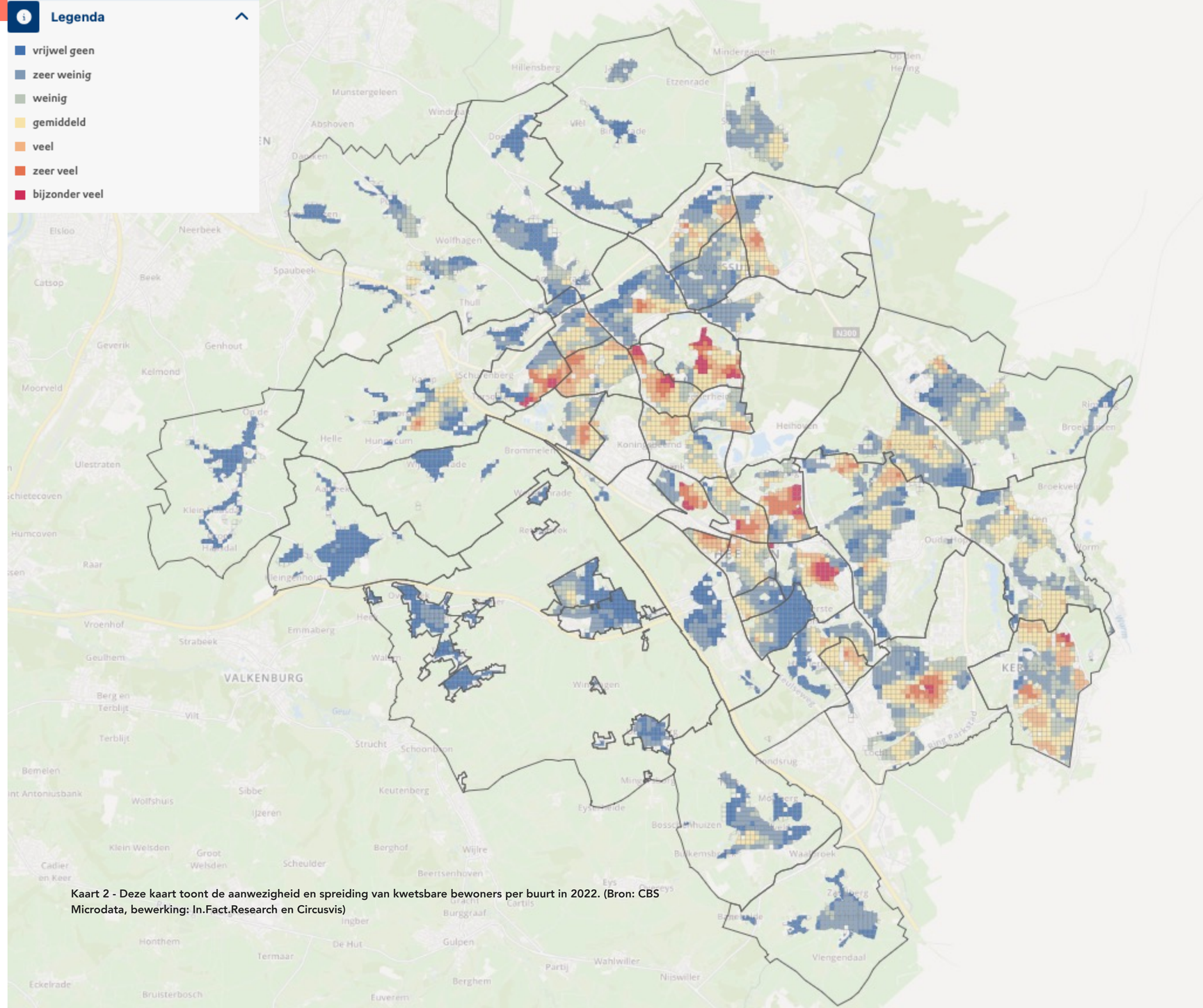
Kaart 1 - Deze kaart toont het niveau van overlast en onveiligheid in 2022 ten opzichte van het Nederlands gemiddelde. (Bron: Leefbaarometer, bewerking: In.Fact.Research en Circusvis)

2. KWETSBARE BEWONERS

Bewoners in een kwetsbare positie
In de eerste hoofdstukken van deze analyse is toegelicht dat de sociale huurwoningen in Nederland steeds meer worden bewoond door de laagste inkomensgroep. Daaronder zijn veel mensen in een kwetsbare positie, bijvoorbeeld omdat ze licht verstandelijk beperkt zijn, psychiatrische of lichamelijke problemen hebben en/of statushouder zijn. Een toenemende concentratie van mensen die beperkt zelfredzaam zijn, zet ook de samenredzaamheid onder druk. Het is dan ook goed te weten waar in de regio Parkstad Limburg sprake is van hoge concentraties bewoners in een kwetsbare positie.

Concentraties van bewoners in een kwetsbare positie
Net zoals op de kaart van de overlast en onveiligheid, zien we op kaart (2) een deel van de regio waar weinig tot geen bewoners in een kwetsbare positie wonen en gebieden waar het omgekeerde beeld zichtbaar is.

De wat grotere gebieden met veel tot bijzonder veel bewoners in een kwetsbare positie zien we in Vrieheide-De Stack, Maria Gewanden en Terschuren, Heerlerheide-Passart, Zeswegen-Nieuw Husken en Meezenbroek-Schaesbergerveld in Heerlen. In Kerkrade-Oost en Kerkrade-West is het aandeel weliswaar wat lager, maar altijd nog veel hoger dan gemiddeld.

Kaart 2 - Deze kaart toont de aanwezigheid en spreiding van kwetsbare bewoners per buurt in 2022. (Bron: CBS Microdata, bewerking: In.Fact.Research en Circusvis)

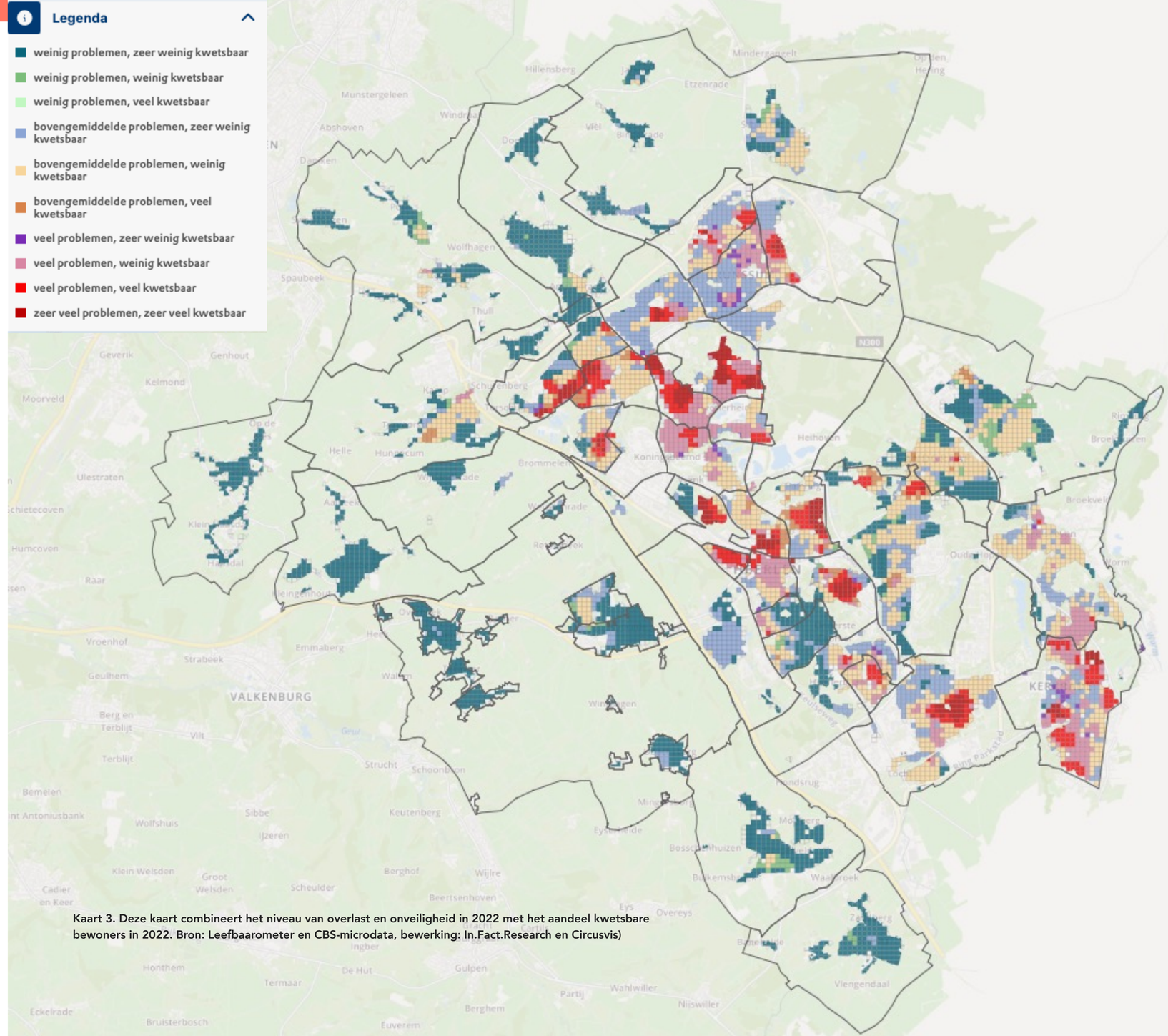
3. FOCUSGEBIEDEN

Gebieden die aandacht vragen
Mensen in een kwetsbare positie wonen vaak in een wijk die gebukt gaat onder veel overlast en onveiligheid. Daarbij moet niet te snel de conclusie worden getrokken dat die bewoners die overlast en onveiligheid ook zelf veroorzaken. Het is immers ook zo dat bewoners in en kwetsbare positie vaak minder te kiezen hebben op de woningmarkt en veelal komen te wonen in een buurt waar al veel overlast en onveiligheid is. Bovendien hoeft het niet perse te gaan over het veroorzaken van overlast en onveiligheid, maar kan het ook gaan om het sneller ervaren van overlast en onveiligheid. Oorzaak of gevolg, veroorzaken of ervaren, het is aannemelijk dat dit allemaal tegelijk het geval is.

Problemen voor en achter de deur
Als er veel mensen die op individueel niveau een stapeling van problemen kennen bij elkaar wonen in een buurt waar ook sprake is van veel overlast en onveiligheid, dan is er vanuit maatschappelijk perspectief alle reden daarop te focussen. Het is overduidelijk zichtbaar op de kaart dat de regio Parkstad Limburg meerdere (uitgestrekte) gebieden kent, waar deze situatie zich voordoet. Met name in de rode gebieden is werk aan de winkel!

De contramal van de focusgebieden in Heerlen en Kerkrade is Simpelveld, Voerendaal en Beekdaelen. Deze gebieden kleuren donkergroen op de focuskaart omdat hier bijna geen problemen spelen op overlast en onveiligheid en er zeer weinig bewoners wonen in een kwetsbare positie.

Opvallend is dat de regio Parkstad Limburg scherpe scheidslijnen kent. Bijna altijd is het woordje ‘zeer’ van toepassing: zeer veel of zeer weinig. Alleen Brunssum is afwijkend. Hier spelen wel bovengemiddeld veel problemen, maar wonen zeer weinig bewoners in een kwetsbare positie.

Kaart 3. Deze kaart combineert het niveau van overlast en onveiligheid in 2022 met het aandeel kwetsbare bewoners in 2022. Bron: Leefbaarometer en CBS-microdata, bewerking: In.Fact.Research en Circusvis)

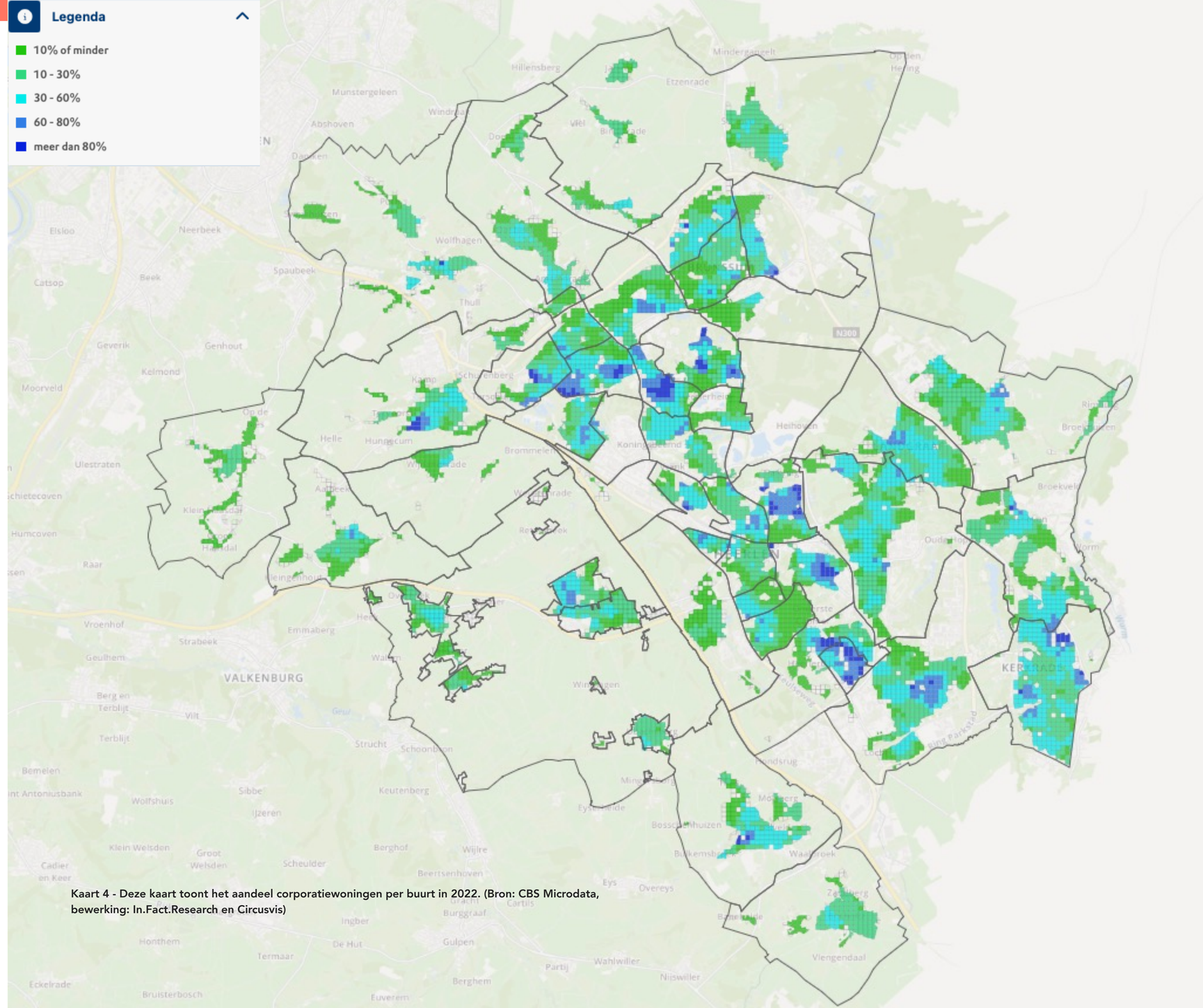
4. AANDEEL CORPORATIEBEZIT

Veel focusgebieden zijn corporatiebuurten
Mensen in een kwetsbare positie wonen vaak in een wijk die gebukt gaat onder veel overlast en onveiligheid en dat zijn dikwijls buurten waar veel corporatiewoningen staan. Als we de kaart (3) op de voorgaande pagina vergelijken met kaart (4) hiernaast, dan zien we dat dit ook in de regio Parkstad Limburg vaak het geval is.

De wijken in Heerlen Noord kennen een hoog aandeel sociaal en vragen vaak veel aandacht, omdat er èn veel bewoners in een kwetsbare positie wonen èn veel problemen spelen op het gebied van overlast en onveiligheid. Dit geldt zeker ook voor Meezenbroek-Schaesbergerveld en Molenberg.

Contramal in Beekdaelen, Voerendaal en Simpelveld
Andersom zijn de gebieden met weinig sociale huurwoningen – Beekdaelen, Voerendaal en Simpelveld - bijna altijd gebieden waar nauwelijks problemen zijn voor en achter de deur.

Ook gebieden met veel particulier bezit vragen aandacht
Opvallend voor de regio Parkstad Limburg is echter dat er ook focusgebieden zijn, waar de woningcorporaties een gemiddeld aandeel sociale huur hebben. In de gebieden Schandelen-Grasbroek (zuid), Zeswegen-Nieuw Husken en Eikenderveld zien we wel een combinatie van problemen, maar relatief een beperkt aandeel sociale huurwoningen.

Kaart 4 - Deze kaart toont het aandeel corporatiewoningen per buurt in 2022. (Bron: CBS Microdata, bewerking: In.Fact.Research en Circusvis)

B. DE ONTWIKKELING

5. ONTWIKKELING OVERLAST EN ONVEILIGHEID

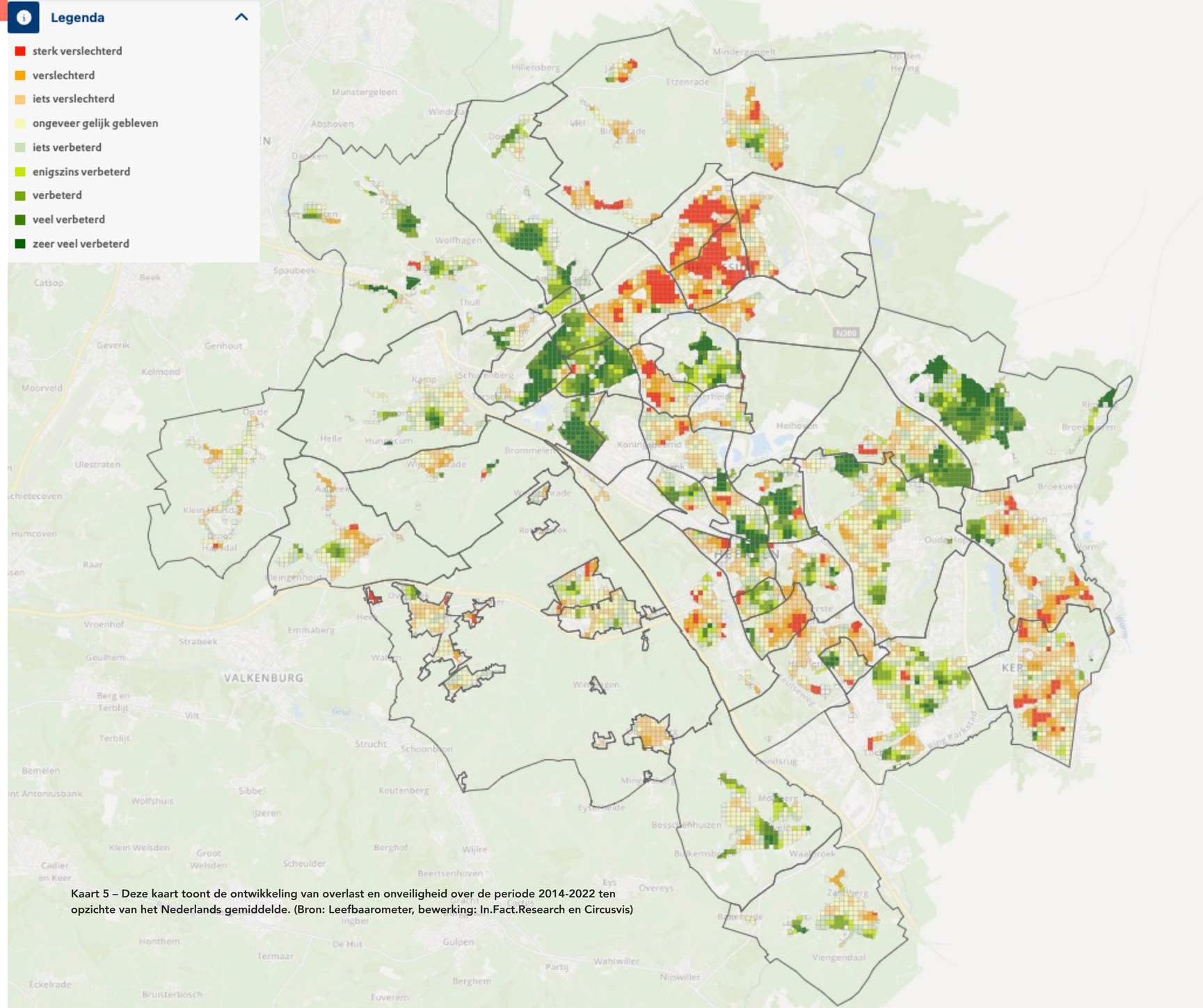
Het gaat de goede kant op
De voorgaande kaarten toonden dat de situatie anno 2022 veel aandacht vraagt, maar kaart (5) stemt toch overwegend positief. Een groot deel van de gebieden die focus vraagt zit de laatste jaren in de lift. Opvallend is de positieve ontwikkeling van Heerlen Noord in de periode 2014 - 2022. Ook Heerlen-Centrum en een groot deel van Landgraaf ontwikkelt positief.

Daarbij is het goed te realiseren dat de situatie anno 2022 nog steeds zeer veel slechter dan gemiddeld is, maar dus nog veel slechter was. De foto van 2022 is nog steeds niet best, maar de film geeft reden tot optimisme.

Maar niet overal
Andersom toont de kaart dat de trend in Brunssum sterk verslechtert, waarbij juist moet worden beseft dat de situatie in 2022 nog altijd niet zo negatief is als in andere delen van de regio. Hoe dan ook, een negatieve ontwikkeling verdient de aandacht en dat zien we met name in Brunssum. Hier is de foto van 2022 nog best aardig, maar moet worden voorkomen dat de film zich negatief blijft ontwikkelen.

Dezelfde aandacht en relativering verdient de situatie inde kernen Schinveld en Merkelbeek (Beekdaelen). Hier zien we wel degelijk een negatieve trend, maar de situatie is anno 2022 allesbehalve alarmerend.

Stabilisatie
Een groot deel van de kernen Voerendaal, Beekdaelen en Simpelveld scoren in 2022 bovengemiddeld en dat is de laatste jaren maar heel weinig verandert. Noch de foto, noch de film geven hier reden tot zorgen.

Kaart 5 – Deze kaart toont de ontwikkeling van overlast en onveiligheid over de periode 2014-2022 ten opzichte van het Nederlands gemiddelde. (Bron: Leefbaarometer, bewerking: In.Fact.Research en Circusvis)

6. ONTWIKKELING KWETSBARE GROEPEN

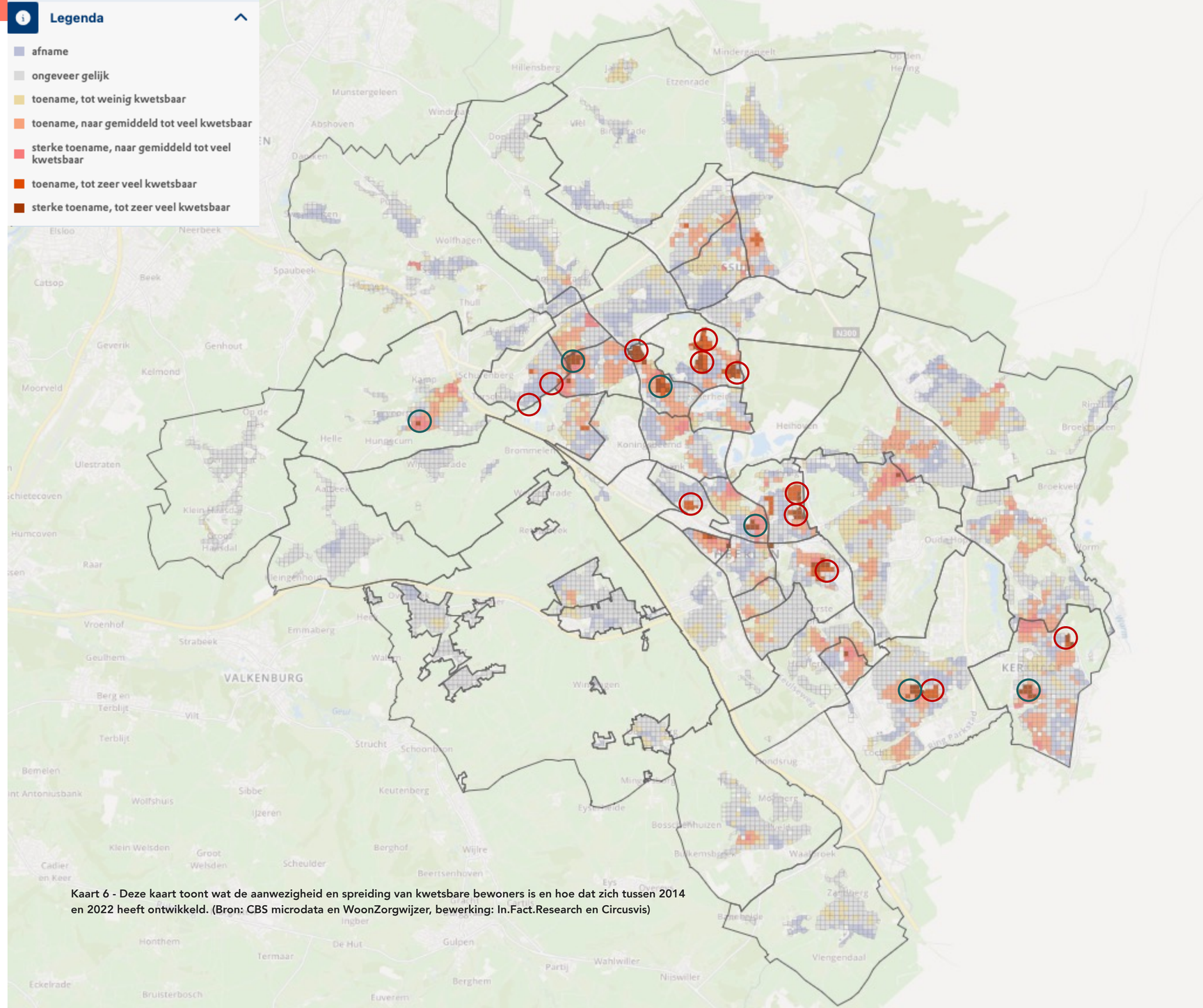
Toenemende concentratie
Een van de conclusies van de serie veerkrachtonderzoeken is dat bewoners in een kwetsbare positie steeds vaker in een sociale huurwoning wonen en dat die sociale huurwoningen vaak in buurten staan met veel andere sociale huurwoningen.

Een ding is klip en klaar, het aandeel bewoners in een kwetsbare positie is in Beekdaelen, Voerendaal en Simpelveld laag en in de periode 2014 en 2022 nog verder afgenomen. In grote delen van Heerlen en Kerkrade is dat andersom. De verschillen tussen het stedelijke en het landelijke gebied nemen toe.

Vooral in corporatiebuurten
De rode cirkels op de kaart (6) hiernaast zijn de gebieden waar anno 2022 sprake is van bijzonder veel bewoners in een kwetsbare positie. De donkerrode kleur van het gebied toont dat de concentratie in de meeste van die gebieden tussen 2014 en 2022 stevig is toegenomen. Een vergelijking met kaart 4 toont dat dit allemaal buurten zijn met een hoog aandeel sociale huurwoningen. Maar niet overal.

Uitzonderingen bevestigen de regel
In Maria Gerwanden-Terschuren zien we anno 2022 wel een hoge concentratie maar de afgelopen jaren geen toename. Een uitzondering die de regel bevestigt.

Er zijn ook een aantal gebieden – de donkergroene cirkels op de kaart - waar de concentratie de afgelopen jaren wel sterk is toegenomen, maar waar de sociale woningvoorraad niet buitengewoon groot is.

Kaart 6 - Deze kaart toont wat de aanwezigheid en spreiding van kwetsbare bewoners is en hoe dat zich tussen 2014 en 2022 heeft ontwikkeld. (Bron: CBS microdata en WoonZorgwijzer, bewerking: In.Fact.Research en Circusvis)

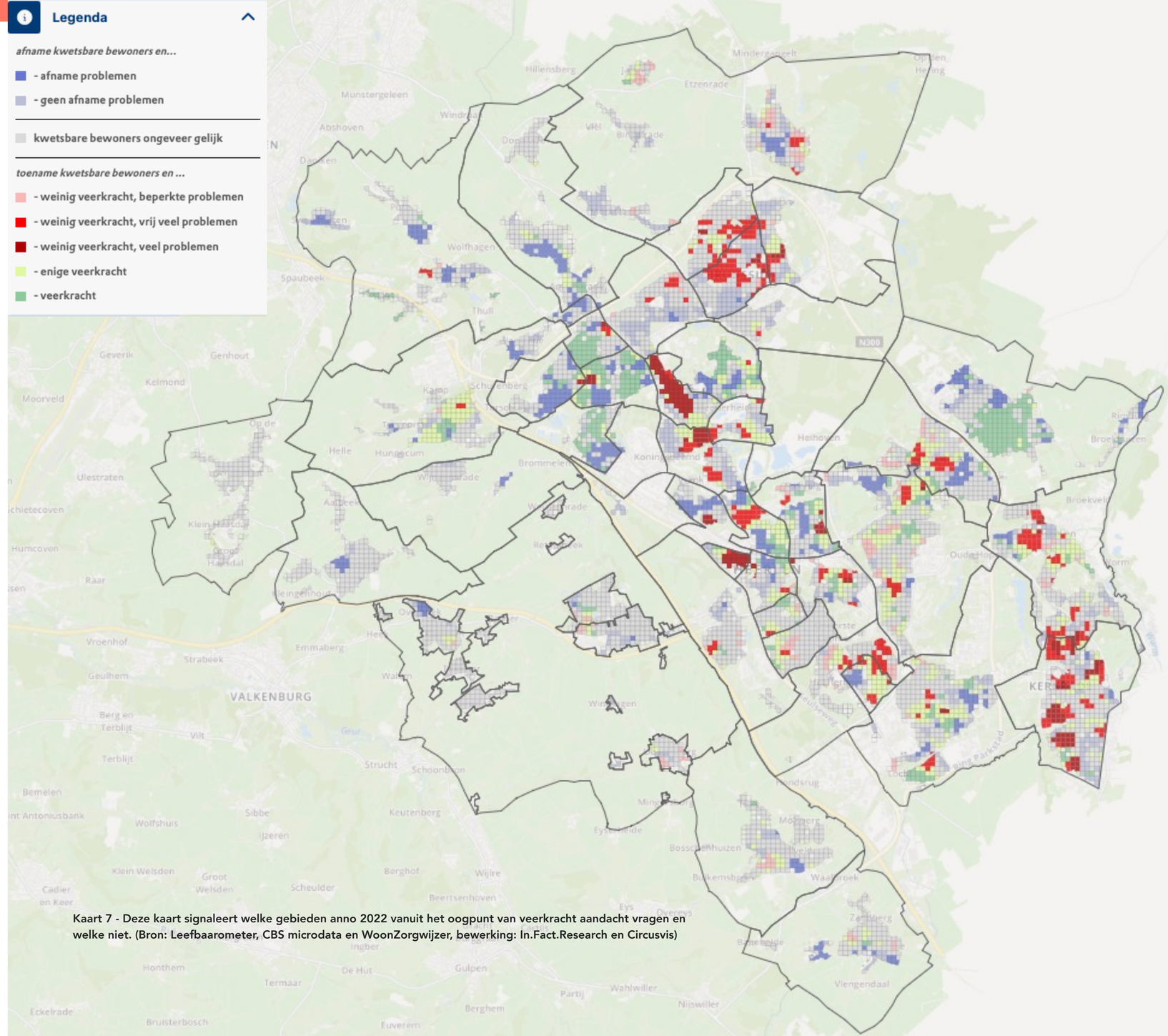
7. VEERKRACHT

Tweedeling binnen de regio neemt toe
Wie de ogen toeknijpt ziet bijna op alle vlakken toenemende verschillen tussen aan de ene kant Heerlen en Kerkrade en aan de andere kant Beekdaelen, Voerendaal en Simpelveld. De laatstgenoemde gemeenten kennen zeer weinig problemen op het gebied van overlast en onveiligheid en hebben ook een laag aandeel bewoners in een kwetsbare positie. Heerlen en Kerkrade kennen het omgekeerde beeld.

Brunssum niet urgent, toch andere aandacht
Landgraaf en Brunssum nemen op de foto van 2022 beiden een tussenpositie in, maar bevinden zich klaarblijkelijk in een andere 'film'. De situatie van Landgraaf zit rond het gemiddelde en ontwikkelt positief. Waar het aandeel bewoners in een kwetsbare positie toeneemt toont het veerkracht. Brunssum zit ook rond het gemiddelde, maar kent op overlast en onveiligheid een negatieve trend. De situatie in Brunssum is niet alarmerend, maar er is wel reden na te gaan wat deze ontwikkeling verklaart en hoe deze te keren. Het heeft weinig veerkracht

Aaneengesloten gebied, vertoont gefragmenteerd beeld
'De foto' van 2022 van Kerkrade en Heerlen rechtvaardigt onveranderd veel aandacht (zie focuskaart) maar de ontwikkelingen van de buurten ('de film') vertonen grote verschillen. Waar in Heerlerheide-Passart zowel de foto als de film donkerrood kleurt, tonen Hoensbroek en Vrieheide veerkracht. Zeer interessant wat dit verschil verklaart! Daar kan de regio Parkstad Limburg van leren.

Ook Heerlen Zuid laat een gefragmenteerd beeld zien. De donkerrode gebieden gebieden hebben geen veerkracht. Opvallend is hierin dat bijna geheel Kerkrade weinig veerkracht toont en veel problemen. Hier is niet alleen veel aandacht gevraagd, maar mogelijk ook meer en/of andere aandacht.

Kaart 7 - Deze kaart signaleert welke gebieden anno 2022 vanuit het oogpunt van veerkracht aandacht vragen en welke niet. (Bron: Leefbaarometer, CBS microdata en WoonZorgwijzer, bewerking: In.Fact.Research en Circusvis)

III. WERKEN AAN VEERKRACHT

WERKEN AAN VEERKRACHT

MATRIX HANDELINGSPERSPECTIEVEN VEERKRACHT

Integrale en domeinoverstijgende samenwerking
Waar de veerkracht in het geding is, hebben bewoners hulp nodig van samenwerkende organisaties met de kennis en middelen die voor kwetsbare bewoners het verschil kunnen maken. Het functioneren van dat netwerk is de sleutel van succes.

Werken aan zelfredzaamheid én samenredzaamheid
Een goed functionerend netwerk heeft oog voor zowel de zelfredzaamheid van individuele bewoners in de buurt als de samenredzaamheid van de buurt. Met een juiste mix van op elkaar afgestemde initiatieven kan het netwerk er voor zorgen dat de buurt(gemeenschap) een steun in de rug is en geen barrière vormt voor het leven dat je als bewoner wilt leiden.

Als eigenaar, verhuurder en beheerder van woningen in een wijk, vervullen woningcorporaties een belangrijke plaats binnen dat netwerk.

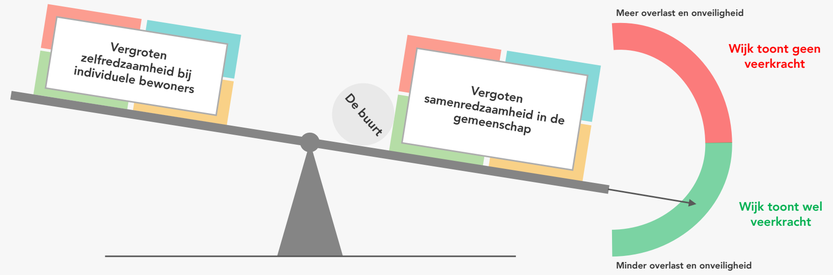
Matrix Handelingsperspectieven Veerkracht
Verbetering van de Veerkracht vraagt altijd om inzet op verschillende fronten. Circusvis gebruikt hierbij de Matrix Handelingsperspectieven Veerkracht. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen inzet op het verbeteren van de bestaande dynamiek in een buurt (omgaan met concentratie kwetsbare bewoners) én inzet op het creëren van nieuwe dynamiek (tegengaan van concentratie kwetsbare bewoners). Voor beide geldt dat benodigde maatregelen zich zowel op de bewoners als de fysieke structuur kunnen richten.

In welke verhouding de inzet op de verschillende fronten nodig is hangt af van de situatie in een gebied. De oplossing komt nooit uit een richting. Het is altijd een combinatie van de vier handelingsperspectieven. Een effectieve aanpak berust altijd op een breed gedragen, domeinoverstijgende probleemanalyse.

Lessen uit de praktijk
Circusvis heeft de laatste 5 jaar op veel plekken ervaring opgedaan met het werken aan veerkrachtige wijken. Het belangrijkste inzicht is dat er geen algemeen recept is, maar dat de aanpak moet aansluiten op zowel de specifieke kenmerken van de wijk (wat heeft de wijk nodig) als de specifieke kenmerken van de samenwerkende partners en bewoners (wat biedt vertrouwen).

- De oplossing komt nooit uit een richting. Het is altijd een combinatie van de vier handelingsperspectieven.
- Een effectieve aanpak berust altijd op een breed gedragen, domeinoverstijgende probleemanalyse op buurtniveau
- Problemen manifesteren zich vaak op het niveau van de wijk, maar de oplossingen liggen vaak op het niveau van de stad of de regio.

Balans verbeteren

Matrix Handelingsperspectieven Veerkracht (Circusvis)

WERKEN AAN VEERKRACHT

IN BREDER PERSPECTIEF

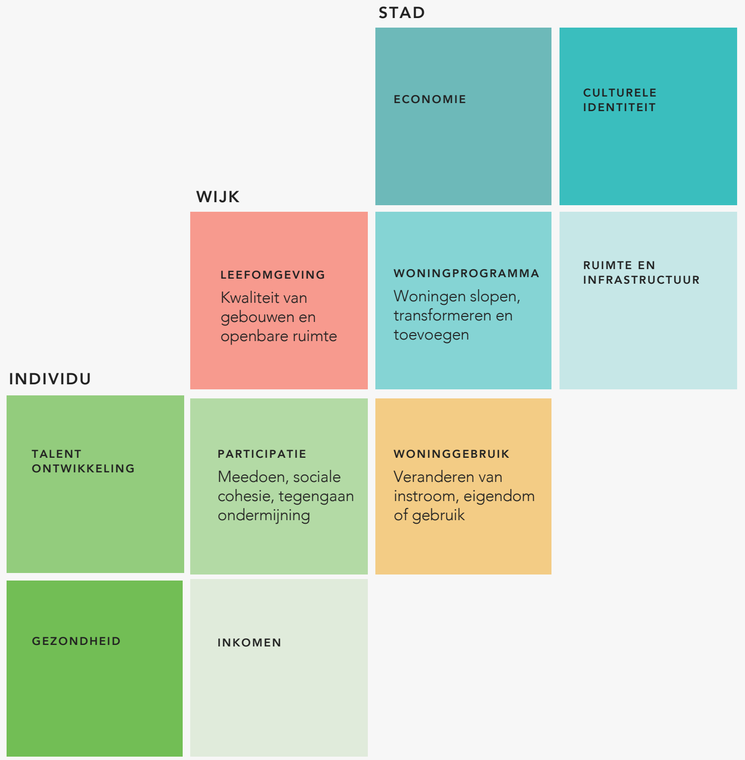
Verschillende schaalniveaus
De 4 handelingsperspectieven uit de Matrix Handelingsperspectieven Veerkracht zijn gericht op het creëren en functioneren van buurten en wijken met voldoende samenredzaamheid, zodat ze tegen een stootje kunnen.

Ook op andere schaalniveaus dan het buurt- of wijkniveau is veerkracht belangrijk. Gemeentebesturen hebben zorg voor de veerkracht van de stad als geheel en leggen hierbij de koppeling tussen de economische, culturele en ruimtelijke kwaliteiten van de stad.

De wijk als verbindende schakel
In het sociale domein gaat veel aandacht naar de sociale veerkracht van het individu. Hierbij gaat het vooral om wat een individu nodig heeft om overeind te blijven en verder te komen. Met gezondheid, inkomen, talentontwikkeling (opleiding en werk) en participatie als sleutelbegrippen.

De figuur hiernaast laat zien dat het schaalniveau van de wijk niet alleen het verbindende middenniveau is, maar ook deel uitmaakt van beide andere niveaus. Voor het individu is een prettige woning in een veerkrachtige wijk belangrijk voor de sociale participatie, voor de stad is het woningbestand in de wijken een belangrijke uiting van zowel de economische, culturele als ruimtelijke kwaliteit van de stad.

Werken aan veerkrachtige wijken reikt daarmee veel verder dan de wijk zelf.

Werken aan Veerkracht in een breder perspectief (Circusvis)

DE VOLGENDE STAP

VERDIEPEN DOOR IN TE ZOOMEN OP SPECIFIEKE BUURTEN ÉN HET BESTAANDE BELEID

De inzichten uit de veerkrachtkaarten zijn gebaseerd op data. Om de impact van deze inzichten te kunnen bepalen en te vertalen naar gewenst nieuw beleid, is een verdieping wenselijk.

In gebiedsateliers vanuit de praktijk nader inzoomen op buurten die het nu nodig hebben.

Circusvis vindt het verstandig om samen met bewoners en professionals in de buurt nader in te zoomen op de buurten die vanuit het oogpunt van veerkracht het meeste aandacht vragen. Omdat de problematiek rond overlast en onveiligheid daar groot is of zorgwekkend toeneemt.

Een gebiedsatelier is een door Circusvis ontwikkelde werkvorm om op buurtniveau het gesprek te organiseren tussen 10-15 mensen die vanuit verschillende invalshoeken zicht hebben op de praktijk van de wijk. Dit zijn naast medewerkers van de gemeente (uit het sociale, fysieke én veiligheidsdomein), corporatie en welzijn ook andere professionals in de wijk zoals de wijkagent, de schoolleider en huisarts die vanuit hun functie weten wat er echt speelt in de wijk. Bij voorkeur nemen ook enkele bewoners uit de betreffende wijk deel aan de ateliers. .

Beoogde opbrengst is een bondige beschrijving vanuit de praktijk van de aspecten die bepalend zijn voor de veerkracht van de buurt (wat zien we?), samengebracht in een beknopte integrale probleemanalyse (hoe komt dat?), en een ontwikkelperspectief (wat willen we bereiken?) inclusief een doorkijk naar de hoofdopbouw van de in de buurt te volgen strategie (hoe kunnen we dat bereiken?) en in hoe sluit dat aan op de bestaande aanpak (wat moet anders?). Behalve dat hiermee veel informatie wordt opgehaald, draagt de uitwisseling van ervaringen en inzichten ook positief bij aan de verbinding tussen de vanuit verschillende organisaties deelnemende professionals.

In samenhang inzichtelijk maken van bestaand beleid dat van invloed is op de veerkracht in de regio Parkstad Limburg.

De gemeente, de corporaties, de politie, welzijnsorganisatie enzovoort maken allemaal beleidsmatige keuzes die de veerkracht van Leerdam raken. Het is moeilijk om na te denken over nieuw beleid als niet duidelijk is wat het bestaande beleid is. Wij adviseren om samen met maatschappelijke partners de huidige beleidspraktijk in beeld te brengen. De matrix handelingsperspectieven Veerkracht kan hierbij als ordening gebruikt worden.

SAMENWERKEN AAN VEERKRACHT

LESSEN DIE CIRCUSVIS HEEFT GELEERD

Over bewonersbetrokkenheid

Ontmoet in de leefwereld.

In de eerste plaats is een goede betrokkenheid van bewoners noodzakelijk. Want zoals Ghandi zei: 'Alles wat je doet voor mij maar niet met mij, doe je tegen mij'. Door de jaren heen hebben we geleerd dat het echter niet eenvoudig is om bewoners echt te betrekken. Wij raken er steeds meer van overtuigd dat de sleutel ligt in het betrekken vanuit de leefwereld en niet in het organiseren van nog meer overlegmomenten vanuit de systeemwereld waar de meeste bewoners een grote afstand ervaren. Dat vraagt bestuurders en beleidmakers zich te verplaatsen in degene om wie het gaat. Dat ze zich in hun denken en doen niet alleen solidair tonen met ministers, wethouders en toezichthouders, maar bovenal met degene voor wie ze het doen: de bewoner.

Met betrekken vanuit de leefwereld gaat het om aan te sluiten bij contactmomenten die al onderdeel zijn van het leven van bewoners. Denk aan de school, de kringloopwinkel, samen eten in het buurthuis, de kerk/moskee, enzovoort. En ook het onderwerp van gesprek is bij voorkeur de leefwereld. Wat vind je belangrijk en hoe komt dat terug in het dagelijks leven in de wijk? En dus niet beginnen met: 'Wat moeten wij als professionals doen?' of met 'Wat vind je van onze voorgenomen aanpak?'

Over agendering

Houd de focus op de buurt en haar bewoners.

Veerkracht verbindt de situatie in wijken aan de mensen die er wonen. Hoewel we spreken van een samenhang en niet van een causaliteit, blijkt dat dit in de huidige maatschappelijke context toch gevoelig ligt. Het gevaar bestaat dat door zaken te benoemen ('In deze wijk en met deze mensen gaat het niet goed') er een stigmatiserende stempel wordt gedrukt op bepaalde wijken en de mensen die daar wonen en daarmee de problemen worden vergroot. Een veelgehoorde en op zich logische reactie hierop is dat de problemen niet in de wijk liggen, maar in de manier waarop we onze samenleving hebben ingericht. En dat je dus niet de wijken maar deze bovenliggende systemen (geen armoede meer) moet aanpakken. Maar biedt die oproep voor een eerlijkere samenleving voldoende vertrouwen en perspectief voor de huidige bewoners die nu aan het kortste eind trekken? Zijn ze ook niet gebaat bij concrete acties die het (samen)leven in hun eigen wijk ten goede komen? Wees daarom zorgvuldig in je analyses en communicatie, maar blijf de focus houden op wijken en buurten. In een tijd waarin ook veel andere opgaven aandacht vragen is dat cruciaal. Bouwen en verduurzamen bijvoorbeeld gaan over veel geld, raken iedereen, zijn tastbaarder en spreken mede daarom politiek en bestuurlijk vaak meer aan dan leefbaarheid in wijken met weinig veerkracht.

Over samenwerking

Redeneer vanuit de kracht van het hele netwerk.

Niemand kan het alleen. Om de veerkracht in wijken te vergroten zijn ondersteunende maatregelen nodig vanuit verschillende beleidsvelden. Gemeente, woningcorporaties, welzijnsorganisaties, politie, ondernemers, (jeugd)zorg, scholen, verenigingen, enzovoort. Ieder van deze organisaties beschikt over unieke kennis, vaardigheden, bevoegdheden en middelen die de buurt kunnen versterken. Misschien wel de grootste opgave is om die krachten samen te brengen.

Onze ervaring is dat alleen het verwoorden van een gezamenlijke ambitie niet voldoende is voor een effectieve aanpak. Vanwege de valkuil dat elke organisatie die ambitie vanuit zijn eigen logica interpreteert en onderbrengt in bestaande ambities en beleid op het eigen domein. In plaats daarvan is het belangrijk dat de samenwerkende partners (en afdelingen daarbinnen) investeren in het begrijpen van elkaars logica (taal, systemen, waarden, middelen, werkdruk) en vanuit dat begrip expliciet maken welke impact de samenwerking in de wijk heeft (mag hebben) op ieders handelen. Het antwoord op deze vraag vormt een goede basis voor de organisatorische inrichting van de samenwerking (governance).

Over leiderschap

Durf over het belang van de eigen organisatie en voorbij de schaduw van je eigen bestuursperiode te kijken.

Werken aan veerkrachtige wijken is niet een serie van goedbedoelde projecten die worden gefinancierd met kortdurende budgetten of subsidies. Werken aan veerkracht vergt de bereidheid om voor een lange periode keuzes te maken vanuit een brede visie op de wijk. Dat vereist de bestuurlijke moed om over het belang van de eigen organisatie te kijken en voorbij de schaduw van je eigen bestuursperiode te durven kijken omdat de effecten van de gemaakte keuzes pas vele jaren later zichtbaar zullen zijn.

OVER ONS

ADVIESBUREAU CIRCUSVIS

Circusvis is een adviesbureau van betrokken professionals in de wereld van het wonen. We helpen huurders, woningcorporaties en gemeenten om effectief te werken in deze complexe omgeving. Circusvis redeneert vanuit een eerlijke stad of regio. Door thema's te verbinden ontstaan kansen om te verbeteren, versnellen en vernieuwen.

www.circusvis.nl
www.veerkrachtigewijken.nl

CIRCUSVIS

Iédereen een thuis

Regionale
Toekomstvisie
Wonen,Welzijn
en Zorg

Toekomstvisie wonen, welzijn en zorg Parkstad Limburg

1 Inleiding
pagina 3

2 Aanleiding en afbakening
pagina 6

3 Aandachtsgroepen en huisvestingsbehoefte
pagina 10

4 Opgave, woningvoorraad en doelstelling
pagina 15

5 Principes
pagina 20

6 Beleidskeuzes
pagina 32

7 Rolverdeling en stappenplan
pagina 44

Bijlages
Woonzorganalyse Companen en Veerkrachtkaarten

1

Inleiding

Voor u ligt onze regionale Toekomstvisie Wonen, Welzijn en Zorg, waarmee we als één van de zes nationale koplopersregio's invulling geven aan de landelijke doelstelling om echt iédereen in onze samenleving een (t)huis te bieden.

Die positie van koplopersregio past ons.
Parkstad is een unieke regio, met een inspirerend verleden en een veelbelovende toekomst. Voor die toekomst spannen onze inwoners zich gezamenlijk iedere dag in, dwars tegen tegenslagen in. Als Parkstedelingen ervaren wij dagelijks dat onze inspanningen hard nodig zijn. Zowel in de kernen van het platteland als in de buurten van het stedelijk gebied staan voorzieningen en leefbaarheid namelijk onder druk. Deze druk houdt nauw verband met grote uitdagingen op het gebied van wonen, welzijn en zorg. Door onze demografische transitie hebben we de komende jaren een sterk groeiende, verstrengelde woon- en zorgbehoefte, terwijl ook de vraag naar arbeidskracht in welzijnswerk en de zorg naar verwachting stijgt. Om deze trends het hoofd te kunnen bieden, zullen we hoe dan ook meer passende woningen en meer creatieve antwoorden op personeelstekorten nodig hebben.

Maar het sneller stapelen van stenen en het slimmer opstellen van roosters in de zorg zal niet volstaan. Het is even urgent om onze gemeenschappen zó te versterken, dat we in heel Parkstad de inclusiviteit en vitaliteit aan de dag kunnen leggen om uitdagingen op het snijvlak van wonen en zorg op te vangen. Door kwetsbare instroom naar onze regio en de onevenwichtige opbouw van onze woningvoorraad kennen te veel delen van Parkstad echter hyperconcentraties van kwetsbare inwoners.

De complexen, kernen, buurten en wijken waar dit speelt ontberen hierdoor op dit moment de veerkracht die nodig is om uitdagingen te dragen. Om dit tij te keren, moeten we kwetsbare overconcentraties ontmantelen zonder dat er elders opnieuw overconcentraties ontstaan.

Tot zover het moeilijke nieuws. Want er is ook goed nieuws. De inwoners van Parkstad beschikken namelijk ruimschoots over de vastberadenheid en onderlinge solidariteit die nodig zijn om bovenstaande uitdagingen op te vangen en zelfs om te buigen naar kansen. Daarbij staan ze zij aan zij met tal van toegewijde professionals, van zorginstellingen tot woningcorporaties, van welzijnsorganisaties tot gemeenten. Van onze gezamenlijke strijd voor behoud van een volwaardig ziekenhuis tot ons harde collectieve werk om de krimp te verslaan – onze regio laat zien dat we niet opgeven, maar altijd blijven knokken omdat onze regio namelijk echt telt.

Als brede woonzorgcoalitie leggen we met dit document een stevige basis om de komende jaren de uitdagingen van onze koplopersregio in gezamenlijkheid tegemoet te treden. Daarbij trekken we niet alleen binnen Parkstad, maar ook erbuiten gezamenlijk op. Om te slagen hebben we namelijk steun van provincie en Rijk nodig die de ingezette lijn dat Elke Regio én Elke Limburger Telt structureel voortzet.

Een andere noodzakelijke voorwaarde voor succes is solidariteit van andere regio's in ons land, die in de regel gezegend zijn met minder gezondheidsachterstanden dan wij, maar kwetsbare aandachtsgroepen in de regel juist minder vaak een thuis bieden. Onze hoop is dat de onderlinge solidariteit die ten grondslag ligt aan dit stuk niet alleen onszelf, maar ook hen tot inspiratie mag dienen.

Casper Gelderblom
Wethouder Gemeente Heerlen
(Wonen, Milieu en Circulariteit, Dienstverlening en Vastgoed)

De inwoner van Parkstad beschikt ruimschoots over de vastberadenheid en onderlinge solidariteit die nodig zijn om uitdagingen om te buigen naar kansen.

2 Aanleiding en afbakening

De aanleiding voor deze visie is tweeledig. Ten eerste heeft Parkstad zich opgeworpen als één van de landelijke koploperregio's in het kader van het programma "Een Thuis voor Iedereen". Dit programma werd in 2022 door het kabinet gelanceerd als onderdeel van de Nationale Woon- en Bouwagenda. Het doel van het programma is om te zorgen voor "voldoende betaalbare woningen voor alle aandachtsgroepen (zie volgend hoofdstuk voor overzicht en uitleg), met een evenwichtige verdeling over gemeenten en met de juiste zorg, ondersteuning en begeleiding." Als onderdeel van dit programma werd overeengekomen dat zes koploperregio's aan de slag zouden gaan met woonzorgvisies om op visie-niveau een collectieve route richting dit doel uit te zetten. De Parkstedelijke wens om één van deze koploperposities te vervullen reflecteert de tweede aanleiding van deze visie. In onze regio leeft namelijk een diep en breed gevoelde wens en drive om in gezamenlijkheid en integraliteit werk te maken van een Parkstedelijk thuis voor iedere Parkstedeling. Van gemeenten tot woning-corporaties, en van zorg- en welzijnspartijen tot huurdersorganisaties delen wij het besef en de overtuiging dat we alleen samen succesvol invulling kunnen geven aan deze gedeelde missie.

Om tot een gedragen Parkstedelijke woonzorg-visie te komen, is een breed bestuurlijk gremium ingericht bestaande uit verantwoordelijk portefeuillehouders uit alle 7 gemeenten en bestuurlijke vertegenwoordigingen van de in de regio actieve woningcorporaties, zorgpartijen, welzijnsorganisaties, en huurdersverenigingen. Dit gremium heeft in gezamenlijkheid de voorliggende visie tot stand gebracht.

Zoals uiteengezet in het programma "Een Thuis voor Iedereen" vraagt het Rijk de koploperregio's concreet om in hun woonzorgvisie werk te maken van de volgende zaken:

1) Overzicht van de te huisvesten aandachts-groepen en hun omvang;
2) Overzicht van de beschikbare woningvoorraad;
3) Inzicht in de benodigde middelen om aandachtsgroepen richting passende huisvesting te begeleiden;
4) Een regionale verdelingssystematiek van aandachtsgroepen, met een focus op de verdeling van sociale huurwoningen en aandachtsgroepen;
5) Een doelstelling op het gebied van huisvesting voor aandachtsgroepen voor over 5 jaar;
6) Een stappenplan waarlangs de regio de komende jaren in gezamenlijkheid richting dit doel gaat werken middels afgestemde lokale plannen.

De voorliggende regionale Woonzorgvisie bevat al deze ingrediënten en legt als zodanig de basis voor een regionale uitvoeringsagenda met concrete afspraken. De wijze waarop deze visie aan genoemde criteria voldoet wordt bepaald door onze regionale context. Die Parkstedelijke context is er één van grote veerkracht en onder-linge solidariteit, maar ook van grote uitdagingen en een scherp zelfbewustzijn. Zoals in de inleiding benoemd, kent Parkstad nu al grote gezondheids-achterstanden die, van levensverwachting tot zorgkosten, nauw verband houden met buiten-gewone concentraties van sociaal-economische kwetsbaarheid. Elke Parkstedeling telt voor de Parkstadgemeenten, die graag in gezamenlijkheid de uitdagingen op het snijvlak tussen wonen en zorg voor aandachtsgroepen het hoofd bieden.

Het is voor ons volstrekt helder dat die uitdagingen niet beheersbaar zijn als er geen halt wordt toegeroepen aan het verdwijnen van voorzieningen in met name ons landelijk gebied enerzijds, en de hyperconcentratie van kwetsbaarheid in met name ons stedelijk gebied anderzijds. Wij zien structurele investeringen in onze regio, in lijn met de succesvolle Regio Deals, én het sterk beperken van verdere kwetsbare instroom in onze regio als geheel als noodzakelijke voorwaarden voor een succesvolle benadering van onze uitdagingen op het gebied van wonen en zorg. Zonder deze voorwaarden is iedere aanpak op dit gebied, populair uitgedrukt, dweilen met de kraan open.

Tegen deze zelfbewuste achtergrond bakenen wij onze regionale Woonzorgvisie af in zaken die de visie wél, en vooral ook niét behelst.

Wat de visie wél behelst:

- het gevraagde overzicht van de verschillende aandachtsgroepen in de regio en hun huisvestingsbehoefte (hoofdstuk 3), de match met de woningvoorraad en een daaruit voortvloeiende opgave als doelstelling voor over 5 jaar (hoofdstuk 4);
- Een holistische aanpak om de toenemende zorg- en ondersteuningsvraag in relatie tot wonen, samen met maatschappelijke partners en inwoners vorm te geven (hoofdstuk 5);
- de principes en beleidskeuzes inclusief spreidingslogica (in navolging van zowel de door het Rijk beoogde “evenwichtige verdeling” als onze regionale “fair share”-gedachte) op basis waarvan de regio aandachtsgroepen wil huisvesten in zowel woning als wijk, en de partijen die aan de hand van deze principes werk zullen maken van de huisvesting van aandachtsgroepen (hoofdstuk 5);
- een stappenplan dat het vervolg van deze visie uiteenzet, en wel van visie via een uitvoeringsagenda richting het behalen van de doelstelling (hoofdstuk 6). Hiertoe behoort ook de gezamenlijke lobby-inzet van de regio op dit domein.

Wat de visie níet behelst:

- een tot achter de komma uitgewerkte verdeling van doelgroepen over de regio. De vast te stellen principes en spreidingslogica wijzen de weg richting uitvoeringsagenda, waarin aantallen opgenomen zullen worden die er cumulatief voor zorgen dat onze regionale opgave met succes ingevuld wordt;
- een totaal overzicht van kosten die gemoeid gaan met de begeleiding van aandachtsgroepen richting huisvesting. In dit stadium zou een dergelijk overzicht naar ons oordeel dermate speculatief zijn, dat het zou afleiden in plaats van ondersteunen.

Ook voor dit aspect geldt derhalve dat het terug zal keren in de concreetheid van de uitvoeringsagenda;

- een integrale visie op het dreigende personeelstekort in de zorg. Hoewel relevant voor het onderhevige vraagstuk, en hoewel zeker secundair in ogenschouw genomen, richt deze visie zich niet primair op personeelsvraagstukken, maar op huisvestingsvraagstukken. Dit betekent evenwel niet dat wij onze ogen sluiten voor deze problematiek. In de op te stellen uitvoeringsagenda zullen wij uitwerken op welke wijze wij denken het tekort aan personeel te dekken middels andere maatregelen;
- een aparte woningbouwprogrammering op het gebied van wonen met zorg. De plannen die een dergelijke programmering zouden vullen, zullen immers goeddeels in/op basis van uitvoeringsagenda tot stand komen. Bovendien is de Regionale Woningbouwprogrammering reeds belegd bij de Bestuurscommissie Wonen & Herstructurering van Stadsregio Parkstad Limburg. De opgave en principes die deze visie presenteert vormen echter wel een cruciaal bestanddeel voor de Regionale Woningbouwprogrammering, die niet alleen in de “reguliere” woonbehoefte, maar ook in de regionale woonzorgbehoefte moet voorzien.

Wij delen het besef en de overtuiging dat we alleen samen succesvol invulling kunnen geven aan onze gedeelde missie.

3

Aandachtsgroepen en huisvestings-behoefte

3.1 Aandachtsgroepen

In het programma “Een thuis voor Iedereen” worden aandachtsgroepen opgesomd en onderverdeeld in drie categorieën groepen die met elkaar gemeen hebben dat ze vaak behoefte hebben aan een betaalbare sociale huurwoning met daarnaast ondersteuning en zorg.

Categorie I: Huisvesting, zorg en ondersteuning

I.i Mensen met sociale en/of medische urgentie[1], onder wie:

- I.i.i: Mensen die dak- en thuisloos dreigen te worden;
- I.i.ii: Mensen die rolstoelafhankelijk zijn of een lichamelijke, verstandelijke, zintuigelijke beperking hebben
- I.i.iii: Mensen die een psychische kwetsbaarheid hebben;
- I.i.iv: Sekswerkers die willen stoppen en in een andere omgeving willen wonen;
- I.i.v: Remigranten-gezinnen met de Nederlandse nationaliteit die na terugkeer naar Nederland dakloos zijn;
- *I.ii Statushouders*

I.iii Uitstroom van mensen uit een intramurale instelling

- I.iii.i: Dak- en thuisloze volwassenen en jongeren die na verblijf in respectievelijk
- maatschappelijk opvang en jeugdzorg uitstromen naar huisvesting.
- I.iii.ii: Vrouwen en kinderen die uitstromen na opvang in de vrouwenopvang;
- I.iii.iii: Mensen met een indicatie beschermd wonen die uitstromen uit een instelling;
- I.iii.iv: Ex-gedetineerden en mensen uit tbs-instellingen of uit overige klinische forensische zorg die geen woonruimte hebben om naar terug te keren.

Categorie II: Ouderen

Dit betreft een zeer grote groep mensen die bovendien door vergrijzing snel toeneemt. Gegeven deze grote opgave is behalve het programma ‘Een thuis voor iedereen’ door het Rijk ook een apart programma ‘Wonen en zorg voor ouderen’ ingericht.

Categorie III: Accent op woonruimte

- III.i Arbeidsmigranten;
- III.ii Studenten;
- III.iii Woonwagenbewoners

In navolging van het Rijk richt deze visie zich slechts in zeer beperkte mate op categorie III. De prioriteit gaat uit naar de groepen in categorie I en vervolgens, met het oog op de bijzondere urgentie van vergrijzing in onze regio, categorie II. Ook met deze focus omvat het begrip “aandachtsgroepen” een grote diversiteit aan groepen. Ten aanzien van de gedeelde landelijke en regionale doelstelling van “fair share” (uitgewerkt in hoofdstuk 5) is het goed om te verduidelijken dat het hierbij primair om de spreiding van aandachtsgroepen gaat die, wanneer gehuisvest in reeds kwetsbare buurten en wijken, redelijkerwijs met druk op de leefbaarheid geassocieerd kunnen worden.

[1] Gemeenten bepalen op dit moment wie er urgentie krijgt en dat kan per gemeente verschillen. Wel zijn gemeenten verplicht om – indien zij een urgentieregeling opstellen – mensen uit de vrouwenopvang en mantelzorgers of -ontvangers op te nemen in een dergelijke urgentieregeling.

Nota bene: deze verduidelijking stoelt niet op een negatief normatief oordeel ten aanzien van bepaalde groepen of leden van die groepen, maar wel op de proefondervindelijke constatering dat hoge concentraties ("stapeling") van kwetsbare huishoudens negatieve gevolgen heeft voor zowel individuele huishoudens als voor de omgeving. Gedifferentieerde spreiding en "afstapeling" van deze kwetsbaarheidsconcentraties is dan ook wenselijk. In dit licht onderscheiden we als kwetsbaar alle opgesomde subgroepen onder categorie I minus I.i.ii.

3.2 Huisvestingsbehoefte

Ter ondersteuning van deze visie heeft adviesbureau Companen in nauwe samenspraak met de leden van het bestuurlijk gremium de vraag, het aanbod, en de residuele behoefte aan aandachtsgroephuisvesting in de jaartallen 2023, 2030 en 2040 in kaart gebracht. Hierbij is rekening gehouden met verschillende scenario's. Voor de groep senioren heeft Companen 2 prognoses gemaakt: de eerste gebaseerd op demografische ontwikkelingen ("basis"), de tweede op basis van de huidige trend, waarbij rekening gehouden wordt met de trend dat ouderen naar de toekomst toe steeds vaker in geclusterde woonvormen gaan wonen door onder andere beleid van zorginstellingen, wet- en regelgeving en vanuit woonwensen van ouderen zelf ("trend"). Voor de overige groepen is onder de noemers "onderkant" en "bovenkant" een bandbreedteprognose gemaakt. Het resulterende kwantitatieve plaatje is in de volgende 3 tabellen (respectievelijk vraag, aanbod, en tekort) inzichtelijk gemaakt. De tabellen spreken grotendeels voor zich; in bijlage 1 is de achtergrond van de cijfers gedetailleerd uit gewerkt. Tabel 3 biedt in één oogopslag zicht op de tekort- en in 2030 en 2040 volgens de verschillende gehanteerde scenario's per aandachtsgroep. Het is belangrijk om op te merken dat dit beeld een stevig onderbouwde benadering is, en geen volmaakte weergave van vraag en aanbod pretendeert te zijn. Wel geeft dit kwantitatieve beeld degelijke houvast en richting.

Tabel 1: prognose vraag, bron: Woonzorganalyse Companen

Vraag	2023	2030	2040
Ouderen (basisscenario)			
regulier wonen	23.050	25.650	24.780
nultreden in regulier wonen	9.520	10.690	11.880
geclusterd wonen	9.810	11.020	11.350
zorggeschikt/woonzorgcentrum (SOM)	740	840	1.030
zorggeschikt/woonzorgcentrum (PG)	1.940	2.200	2.660
Ouderen totaal	**45.060**	**50.400**	**51.700**
Ouderen (trendscenario)			
regulier wonen	23.050	24.140	20.980
nultreden in regulier wonen	9.520	10.690	11.880
geclusterd wonen	9.810	12.600	15.380
zorggeschikt/woonzorgcentrum (SOM)	740	830	950
zorggeschikt/woonzorgcentrum (PG)	1.940	2.140	2.510
Ouderen totaal	**45.060**	**50.400**	**51.700**
Mensen met een lichamelijke beperking	**315**	**290**	**265**
Mensen met een verstandelijke beperking (onderkant)	**1.940**	**1.850**	**1.650**
geclusterd wonen	1.320	1.130	840
gespikkeld wonen	620	720	810
mensen met een verstandelijke beperking (bovenkant)	**1.940**	**1.940**	**1.820**
geclusterd wonen	1.320	1.180	940
gespikkeld wonen	620	760	880
woningbehoefte uitstromers instellingen (onderkant)	**212**	**212**	**212**
woningbehoefte uitstromers instellingen (bovenkant)	**365**	**365**	**365**
woningbehoefte mantelzorgers/mantelzorgontvangers	**8**	**8**	**8**
woningbehoefte uitstappende sekswerkers	**?**	**?**	**?**
woningbehoefte statushouders (onderkant)	**240**	**240**	**240**
woningbehoefte statushouders (bovenkant)	**360**	**360**	**360**
woonwagenstandplaatsen (onderkant)	**79**	**79**	**79**
woonwagenstandplaatsen (bovenkant)	**91**	**91**	**91**

Tabel 2: geïnventariseerd aanbod, bron: Woonzorganalyse Companen

Aanbod	2023	2030	2040
Ouderen			
regulier wonen	117.250		
nultreden in regulier wonen	29.313		
geclusterd wonen	10.793		
zorggeschikt/woonzorgcentrum (SOM)	1.043		
zorggeschikt/woonzorgcentrum (PG)	2.207		
mensen met een verstandelijke beperking	887		
geclusterd wonen	861		
gespikkeld wonen	26		

Tabel 3: Tabel 3: Aanbod – vraag (- = tekort).

Tekort	2023	2030	2040
Ouderen (basisscenario)			
regulier wonen	94.200	93.110	96.270
nultreden in regulier wonen	19.793	18.623	17.433
geclusterd wonen	983	-1.807	-4.587
zorggeschikt/woonzorgcentrum (SOM)	303	213	93
zorggeschikt/woonzorgcentrum (PG)	267	67	-303
Ouderen (trendscenario)			
regulier wonen	0	-1.090	2.070
nultreden in regulier wonen	0	-1.170	-2.360
geclusterd wonen	0	-2.790	-5.570
zorggeschikt/woonzorgcentrum (SOM)	303	213	93
zorggeschikt/woonzorgcentrum (PG)	267	67	-303
Mensen met een lichamelijke beperking (onderkant)	**-1.053**	**-963**	**-763**
geclusterd wonen	-459	-269	21
gespikkeld wonen	-594	-694	-784
Mensen met een lichamelijke beperking (bovenkant)	-1.053	-1.053	-933
geclusterd wonen	-459	-319	-79
gespikkeld wonen	-594	-734	-854[2]

[2] *Dit tekort aan geschikte huisvesting voor VG wordt waarschijnlijk deels veroorzaakt doordat veel Wlz-indicaties voor VG thuis worden verzilverd door middel van een Persoonsgebonden Budget.*

4

Opgave, woningvoorraad en doelstelling

4.1 Opgave

De voornaamste opgave op het snijvlak van wonen en zorg binnen het programma ‘Een thuis voor iedereen’ betreft het voorzien in passende huisvesting van aandachtsgroepen. De tabellen uit sectie 3.2 laten zien dat het tekort met afstand het grootst is voor de doelgroep ouderen met een vraag naar geclusterd wonen alsmede zorggeschikte woningen PG. Een tekort dat bovendien niet alleen richting 2030, maar ook richting 2040 stevig oploopt. In sommige andere categorieën zien we richting 2040 (licht) aflopende tekorten (bijvoorbeeld mensen met een verstandelijke beperking). Dit geldt ook voor bijvoorbeeld de huisvestingsopgave voor Beschermd Wonen en Beschermd Wonen Wlz. Dit betekent overigens niet dat de totale huisvestingsopgave voor deze groep afneemt. Zorg en ondersteuning vindt dan vooral in de thuissituatie plaats.

Simpel gesteld bestaat onze opgave voor respectievelijk de komende 5 en 15 jaar minimaal uit het in gezamenlijkheid oplossen van de tekorten die in tabel 3 in kaart zijn gebracht. Waar het huidige aanbod voor kwetsbare aandachtsgroepen op dit moment in overconcentratie georganiseerd is, kan “afstapeling” op korte termijn leiden tot enige aanvullende tekorten. Andersom kan toevoeging om tekorten in te lopen, wanneer voorzien van een kleine plus, afstapeling juist faciliteren dan wel opvangen.

Het bepalen van de manier waarop we de tekorten als regio gaan inlopen, is precies waar deze visie hoofdzakelijk toe dient. De volgende hoofdstukken zullen de principes en beleidskeuzes formuleren op basis waarvan we onze opgave willen oppakken.

4.2 Woningvoorraad

Om daartoe over te gaan is het belangrijk om de tekorten te wegen in het licht van de bestaande voorraad. Tabellen 4 tot 6 bieden op hoofdlijnen inzicht in de bestaande voorraad in het licht van verreweg de grootste aandachtsgroep-woonbehoefte in onze regio: ouderen. Tabellen 5 en 6 brengen in beeld welk percentage (huur)-woningen (on)geschikt is of met een lichte aanpassing geschikt te maken is voor bewoning door ouderen. De cijfers in de tabellen in het vorige hoofdstukken stoelen op de aanname van een in essentie onveranderde voorraad en derhalve op een hoog aantal extra benodigde geclusterde woningen. De geprognosticeerde bandbreedte is zeer groot. Het is echter geenszins een gegeven dat deze tekorten in de volle breedte dienen te drukken op de nieuwbouwopgave.
Als de bestaande voorraad namelijk in stevige mate passend wordt gemaakt, in combinatie met het voorzien in een ontmoetingsruimte, is toevoeging van bijvoorbeeld geclusterde woningen in de geschetste hoeveelheden mogelijk niet nodig – en kan veel nieuwbouw-energie eveneens behouden blijven voor andere categorieën woningzoekenden.

Tabellen 5 en 6 sterken deze denkrichting en onderstrepen de mogelijkheden in dit kader. Liefst 28% van de woningen in Parkstad is nog niet passend voor de doelgroep ouderen, maar kan dat wél worden gemaakt.
In absolute aantallen komt dit neer op maar liefst 36.713 woningen in de regio. Zelfs als dus maar 10% van deze in potentie geschikte woningen aangepast zou worden de komende jaren, neemt het voorziene tekort aan nieuw te bouwen geclusterde woningen met ruim 2/3e af.

Enige nuances zijn hier wel op zijn plek. Zo moet opgemerkt worden dat de omvang van de potentieel geschikte voorraad sterk wisselt per gemeente, variërend van 18% in Heerlen tot 42% in Beekdaelen. Ook verschilt de potentie, zoals tabellen 5 en 6 laten zien, sterk tussen segmenten koop en huur. Daarnaast is de vraag of niet alleen het interieur, maar ook de ligging van woningen (bijvoorbeeld qua hoogte/helling) passend is voor de doelgroep. Ook is thans nog niet duidelijk in hoeverre voor ouderen geschikte woningen ook daadwerkelijk door ouderen worden bewoond. Ondanks deze nuances laat het grote aantal in potentie geschikte woningen in onze regio zien dat er veel bewegingsruimte is om via de bestaande voorraad, in plaats van enkel via nieuwbouw, een substantieel deel van het in kaart gebrachte tekort aan geclusterde woningen in te lopen.

Wanneer we nóg iets verder inzoomen op geschiktheid per segment, dan kunnen we concluderen dat de huidige voorraad aan nultredenwoningen en geclusterde woningen in de sociale huursector, alsmede het aantal zorg-geschikte woningen voor mensen met een somatische aandoening voor nu én t/m 2040 sowieso voldoende lijkt.

Het huidige aanbod van geclusterde woningen in de vrije sector en met name de koopsector, echter, is nu al onvoldoende en dit tekort loopt met name ten aanzien van koopwoningen richting 2040 flink op. Voor ouderen met dementie treedt er pas een woningtekort op ná 2030. Na 2030 is er behoefte aan een uitbreiding van 300 - 500 woningen voor deze groep. Aanpassing woningen in de bestaande voorraad óf toevoeging van nieuwe woningen voor deze specifieke groepen verdient dus prioriteit.

Kijkend naar de huisvestingsopgave voor de aandachtsgroepen (jaarlijkse toewijzing o.b.v. urgentie) kan het volgende worden geconcludeerd. In 2022 kwamen er in de regio 1.213 woningen met een huurprijs onder de kwaliteitskortingsgrens vrij en 5.048 woningen met een huurprijs onder de eerste aftoppings-grens. In totaal zijn dit 6.261 woningen.
Bij gelijkblijvende aantallen vrijkomende corporatiewoningen is er 7% - 12% nodig om de (urgente) aandachtsgroepen te huisvesten (incl. statushouders). Zonder statushouders ligt dit percentage tussen de 3% - 6%.

Meander levert VPT in de thuissituatie aan 625 ouderen met merendeels een PG-achtergrond. Meander verwacht een groei in de VPT, mensen blijven graag zo lang als mogelijk thuis wonen. Dat gebeurt merendeels in de woning waar ze woonden voordat het ziektebeeld is ontstaan. Het is immers niet wenselijk en verstandig om mensen bij aanvang en doorontwikkeling van het ziektebeeld uit de oude en vertrouwde omgeving te halen. Met de groei in de VPT zal ook de vraag naar aanpassingen in deze woningen toenemen om ze meer geschikt te maken voor het langer thuis kunnen blijven wonen. Woningaanpassingen is een taak vanuit de Wmo. Echter de Wlz is voorliggend op de Wmo.

Hoe kunnen we een gezamenlijke verantwoordelijkheid in de regio creëren ten aanzien de VPT-groei in relatie tot het aanpassen van reguliere woningen waardoor ook de druk op de groei van intramurale complexen en geclusterd wonen afneemt?

Tabel 4: Woningvoorraad Parkstadgemeenten 2023 (bron: CBS zonder kolom 'eigenaar onbekend)

		Totale woning-voorraad	Koopwoningen	Huurwoningen
Gemeente	**Jaar**	**Totaal**	**Totaal**	**Totaal**
Beekdaelen	2023	16765	12268	4479
Brunssum	2023	14512	8860	5628
Heerlen	2023	46474	21627	24755
Kerkrade	2023	24167	12653	11360
Landgraaf	2023	18139	11468	6613
Simpelveld	2023	5215	3291	1908
Voerendaal	2023	5846	4117	1722
Parkstad	2023	131118	74284	56465

Tabel 5: Percentage woningvoorraad geschikt voor aanpassing voor ouderen (Bron: Woonzorganalyse Companen)

Gemeente	Geschikt	Potentieel	Ongeschikt
Beekdaelen	14%	42%	44%
Brunssum	25%	29%	46%
Heerlen	26%	18%	56%
Kerkrade	35%	25%	40%
Landgraaf	23%	41%	36%
Simpelveld	17%	37%	46%
Voerendaal	12%	40%	48%
Parkstad	25%	28%	47%

Tabel 6: Percentage woningvoorraad geschikt voor aanpassing voor ouderen, uitgesplitst in huur/koop (Bron: Woonzorganalyse Companen. Cijfers Kerkrade onbekend bij opstellen rapport)

Gemeente		Geschikt	Potentieel	Ongeschikt
Beekdaelen	huur	32%	20%	48%
	koop	6%	51%	43%
Brunssum	huur	41%	15%	44%
	koop	13%	39%	48%
Heerlen	huur	24%	16%	60%
	koop	28%	20%	52%
Landgraaf	huur	46%	12%	42%
	koop	9%	59%	32%
Simpelveld	huur	32%	14%	54%
	koop	7%	52%	41%
Voerendaal	huur	24%	16%	60%
	koop	7%	51%	42%
Totaal	**huur**	**31%**	**16%**	**53%**
	koop	**15%**	**41%**	**44%**

4.3 Doelstelling

Onze regionale doelstelling op het gebied van wonen en zorg in het kader van het landelijk programma ‘Een thuis voor iedereen’ laat zich op basis van bovenstaande eenvoudig samenvatten: het in gezamenlijkheid inlopen van onze in kaart gebrachte tekorten (zowel de geprognosticeerd als, in specifieke gevallen, aanvullend ontstaan door afstapeling), slim gebruik makend van de mogelijkheden die de bestaande voorraad biedt.

Principes

Nu de aanleiding, context, en opgave in kaart is gebracht, verleggen we de focus naar het daadwerkelijke visie-aspect van dit document. Die visie begint met een aantal leidende principes die we met elkaar delen.

5.1 Principes

5.1: Bij wonen én zorg staat de menselijke maat in Parkstad altijd centraal, en plaatsen we samenwerking boven marktwerking;

5.2: Iedere Parkstedeling, van zorgontvanger tot zorgverlener en daar voorbij, verdient het kansrijk te wonen in inclusieve en vitale buurten;

5.3: Als regionale partners in Parkstad hanteren we een 'fair share' principe bij de verdeling van onze aandachtsgroepen. In de combinatie wonen en zorg koersen we in Parkstad op veerkrachtig mixen;

5.4: We treden de groeiende zorgvraag in Parkstad tegemoet door in te zetten op innovatie en positieve gezondheid;

5.5: De realisatie van onze Parkstedelijke woon-zorgdoelen drijft op hechte, integrale samenwerking tussen de woon- en zorg-partijen en overheden.

Voor een belangrijk deel spreken deze gedeelde principes voor zich, en zetten ze reeds ingezette beleidslijnen op de relevante terreinen voort. Speciale toelichting behoeven echter de begrippen "kansrijk wonen in zorgzame en vitale buurten" uit 5.2, "fair share" en "veerkrachtig mixen" uit 5.3, en de potentie van "innovatie en positieve gezondheid" uit 5.4. Op basis van deze principes wordt in hoofstuk 6 een aantal richtingbepalende beleidskeuzes gepresenteerd.

5.2 Kansrijk wonen in inclusieve en vitale buurten

Alle betrokkenen bij deze visie vinden het van groot belang dat er genoeg betaalbare en geschikte woningen zijn voor iedereen. Kansrijk wonen gaat echter niet alleen om stenen, maar ook om gemeenschap. Wij willen dat iedereen, ongeacht gezondheid, leeftijd, inkomen of (culturele) achtergrond, prettig deel uitmaakt van de buurt waarin zij wonen. Een inclusieve wijk of straat, dus, met een zodanige samenstelling dat de gemeenschap de vitaliteit heeft om naar elkaar om te zien en te ondersteunen. Iedereen helpt naar vermogen mee om buurtbewoners te stimuleren actief mee te doen in hun woonomgeving. Oftewel: van ieder naar zijn vermogen, aan ieder naar zijn behoefte. Gemeente en professionele partijen faciliteren bewoners die al actief zijn in hun wijk, dan wel willen worden. Daarbij rekening houdend met ieders rol en belang, maar vanuit oog te hebben voor elkaars behoeften. Een vitale en inclusieve wijk ontstaat door de mensen die er wonen en de mate en vorm waarin zij krachtig zijn en/of (waar nodig) in gesteund worden. Inwoners zijn hierdoor daadwerkelijk verbonden met hun omgeving en willen en kunnen binnen deze inclusieve gemeenschap invulling geven aan hun veranderende woonbehoefte.

Een inspiratieverhaal

Ontmoetingscentrum Sjevemet Hoes

In een voormalige protestantse kerk in Chevremont is een ontmoetingscentrum voor en door de buurt waar iedereen graag komt. “We hebben geen formeel bestuur, maar we werken met een klankbord-groep en we komen er eigenlijk altijd wel uit. Er is een beheerder, er zijn opleidingen voor cliënten van Philadelphia, waar mensen een diploma kunnen halen. En we hebben professionele schoonmaak op de toiletten. Daar moet je niet op beknibbelen.

Maar wat vooral bijzonder is? We hebben een bezetting van het gebouw van meer dan driekwart van de tijd. Je kunt het zo gek niet bedenken welke activiteiten hier worden gehouden. Denk maar aan Swingdance, handwerken, tabletgroep, samen eten, repaircafé, yoga, koersbal en ga zo maar door. Alles georganiseerd door buurtbewoners, waar nodig ondersteud door Impuls. Ook Mondriaan is nauw betrokken in dit ontmoetingscentrum. Iedereen is hier welkom, een ruimte huren kan altijd. Daarnaast hebben we ook flexwerkplekken, heuse kantoren met alle faciliteiten van dien. We zien heel veel verschillende mensen hier en voorzien in een duidelijke behoefte. We zouden wel graag een model willen vinden om aantoonbaar te maken hoeveel zorgkosten er worden bespaard door het erbij horen, hulp krijgen en er mogen zijn.”

We zien heel veel verschillende mensen hier en voorzien in een duidelijke behoefte.

Een vitale en inclusieve wijk voldoet wat ons betreft aan de volgende 7 criteria:

1. Garandeert dat alle mensen, met of zonder beperkingen, jong en oud kunnen meedoen, werken, wonen;
2. Creëert een omgeving waar iedereen zich welkom voelt, volop kan deelnemen aan het gemeenschapsleven en waar gelijke kansen en rechten worden gewaarborgd voor alle bewoners;
3. Steunt op een holistische aanpak die rekening houdt met verschillende aspecten van de gemeenschap;
4. Draagt bij aan brede welvaart: het welzijn, de economische groei en de sociale stabiliteit van de samenleving als geheel;
5. Draagt bij aan toekomstbestendige, toegankelijke en betaalbare zorg en ondersteuning;
6. Bevat een gezonde balans tussen draagkracht en kwetsbaarheid;
7. Speelt in op lokale, regionale, provinciale en landelijke initiatieven die van positieve invloed kunnen zijn.

Deze criteria hebben hun weerslag in 8 thema's, te weten Sociale samenhang, Welzijn en zorg; Voorzieningen; Wonen; Veiligheid; Economische Veerkracht; Duurzaamheid en Proces van Samenwerking. Aan de hand van deze thema's werken we onze visie op dit onderdeel hieronder uit.

5.2.1: Sociale samenhang

De sociale omgeving, bestaande uit inwoners, naasten, medewerkers, verenigingen, scholen en ondernemers, is de bouwsteen van een veerkrachtige en vitale wijk waarin de buurt centraal staat bij het vormgeven van initiatieven.

Een inclusieve gemeenschap is een diverse en toegankelijke gemeenschap waarin alle individuen, ongeacht hun achtergrond of kenmerken, gelijkwaardige kansen hebben om naar vermogen deel te nemen en bij te dragen. Waarin men omziet naar elkaar. Het is een plek waar respect, waardigheid, veiligheid en welzijn worden bevorderd, en waar de unieke bijdrage van elk mens wordt gewaardeerd en ondersteund. Waar nodig en mogelijk ook gefaciliteerd door bijvoorbeeld lokale evenementen te (helpen) organiseren, gezamenlijke activiteiten mogelijk te maken en ruimtes te delen.

Voor de buurt en door de buurt. De inwoner staat aan de lat van en voor deze ontwikkeling. In een stedelijke omgeving kan dit er anders uit zien, dan in een dorp of straat. Het streven is om in de Parkstadregio op elk niveau, buurt of straat, een inclusieve gemeenschap te vormen, die zich met elkaar verbonden voelt. En waar verder gebouwd kan worden op de schouders van de inwoners, die al aan de lat staan! Er gebeurt al heel veel. Het is zaak om dat te versterken en verder te faciliteren!

Ambities m.b.t. sociale samenhang:

- Inwoners staan aan het roer van activiteiten voor en door de buurt. Waar nodig en mogelijk worden zij gesteund en/of gefaciliteerd door gemeente en professionele organisaties. Dit vraagt om een buurtaanpak op maat en is de basis voor het creëren van inclusie, een sociaal krachtige buurt en hoewel divers, een levendige gemeenschap.
- Iedereen kan meedoen, waar nodig worden buurtbewoners ondersteund in het betrekken van ouderen en kwetsbare mensen, bijvoorbeeld met een psychische kwetsbaarheid. Omdat eenzaamheid onder deze groepen relatief veel speelt, is er extra aandacht nodig om hen te betrekken bij anderen of te ondersteunen in activiteiten. Vooral vanuit vertrouwde mensen uit de buurt (informeel), maar als het nodig is ook met zorg vanuit een organisatie.

5.2.2: Welzijn en zorg

In deze visie en de nog op te stellen bijbehorende uitvoeringsagenda gaan alle betrokkenen uit van voorkomen van zorg en ondersteuning waar mogelijk, waarbij ‘zorgen voor’ verschuift naar ‘zorgen dat’. Er is een duidelijke eigen verantwoordelijkheid voor inwoners waar het gaat om een gezonde leefstijl en het voorkomen van ziekte of uitval.

Niet alles is te voorkomen en soms zijn er maatregelen nodig vanuit de (gemeentelijke) overheid of initiatieven van (zorg en welzijn)partners. Een aantal gemeenten in de regio omarmen de aanpak ‘positieve gezondheid’, die inwoners ondersteunt in gezond te leven, welbevinden en meedoen in de samenleving. Ook vanuit het Integraal Zorgakkoord (IZA) dat provinciaal wordt vormgegeven, zijn er meerdere initiatieven om mensen hierbij te helpen. De juiste zorg op de juiste plek en ook welzijn als recept ter voorkomen van (onnodige) zorg. En ook: normaliseren in plaats van medicaliseren. Medicatie is niet altijd de oplossing.

In een buurt waar men naar elkaar omziet, worden hulpvragen veelal onderling opgelost. Vaak al voordat er professionele zorg nodig is. Verenigingen, vrijwilligers en mantelzorgers vormen een belangrijk onderdeel van de inclusieve en vitale wijk. Het versterken van de eigen regie, bouwen van sociale netwerken om mensen heen en het bevorderen van positieve gezondheid is daarbij van groot belang. Mocht er toch zorg nodig zijn, dan is deze vanuit een integrale holistische benadering en multidisciplinair. Niet de regels, maar de mens staat centraal. Doen wat nodig is. Een zorgsysteem dat flexibel inspeelt op de behoeften van de mensen, individueel aansluit en waar mogelijk informeel is, bijvoorbeeld met hulp van goede buur of familie.

Ambities m.b.t. welzijn en zorg:

- Inwoners worden ondersteund in een gezonde leefstijl en het omzien naar elkaar, in een 'warme' plek creëren en rondom je buren staan, dusdanig dat er een sociaal netwerk is voor allen. Als er desondanks professionele (langdurige) zorg nodig is, dan worden inwoners betrokken in innovatieve oplossingen.
- Inwoners worden ondersteund in informele zorg of mantelzorg, dusdanig dat zij het vol kunnen houden en professionele zorg (nog) niet nodig is. Aanvragen ter ondersteuning worden laagdrempelig en lokaal opgepakt. Waar nodig heeft een mantelzorger recht op urgentie indien hij of zij dichter in de buurt wil wonen bij de zorgvrager. In de Parkstadregio is steeds voldoende informele zorg beschikbaar, dat betekent dat er wordt ingezet op werving en ondersteuning.
- Een nieuw collectief gedachtengoed is nodig: met bewustwording van de noodzaak in het omzien naar elkaar, van een gezonde leefstijl en niet persé krijgen waar je recht op hebt maar, dat wat nodig is.

5.2.3 Voorzieningen

Voorzieningen zijn niet alleen bereikbaar en functioneel, maar dragen vooral bij aan het welzijn van de inwoners. Het gaat hierbij over voorzieningen voor alle inwoners, zoals een school, winkel, buurthuis, welzijnsgroep, huisarts, zorginstelling, openbaar vervoer etc. Maar ook alternatieven als de boodschappenbus of het automaatje. Dit betekent niet per se, dat in elke wijk afzonderlijk alle voorzieningen voorhanden moeten zijn. Inzet is om voorzieningen binnen loopafstand te kunnen bieden of binnen 15 minuten bereikbaar met bijvoorbeeld een auto. Inwoners worden actief betrokken in eventuele aanpassingen om noodzakelijke voorzieningen of de bereikbaarheid daarvan op een passend niveau te brengen.

Daarnaast is er ruimte voor experimenten om te komen tot innovaties en inzet van technologie. Voorzieningen moeten bijdragen aan laagdrempelig ontmoeten, zij creëren situaties en plekken waar mensen gemakkelijk en spontaan met elkaar in contact kunnen komen, ongeacht achtergrond, leeftijd of sociale status. Dit is essentieel voor het opbouwen van sterke sociale netwerken binnen wijken en gemeenschappen. Laagdrempelig ontmoeten bevordert een gevoel van verbondenheid en sociale cohesie in een gemeenschap. Het draagt bij aan het doorbreken van sociaal isolement, het vergroten van wederzijds begrip en het creëren van een positieve en inclusieve leefomgeving.

Ambities m.b.t. voorzieningen:

- Voorzieningen in de wijk zijn bereikbaar op loopafstand of binnen 15 minuten met de auto. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor gemeenschapswoningen.
- De fysieke leefomgeving is toe- en doorgankelijk en bruikbaar voor alle inwoners en nodigt bovendien uit tot ontmoeting en gezond gedrag.
- Realiseren van een technologische infrastructuur en digitale oplossingen die bijdragen aan het vormen van een sociaal netwerk en veilig blijven wonen in de wijk. Deze infrastructuur is een volwaardig onderdeel van het zorg- en welzijnsaanbod.

Een inspiratieverhaal

Leefbaarheidsproject het Nuinhofhuisje

In een gezellige woonkamer van een huis, dat door de woningbouwvereniging beschikbaar is gesteld, zitten een aantal vaste vrijwilligers en bezoekers om de tafel om uit te leggen wat het Nuinhofhuisje is. “Het gaat om een leefbaarheidsproject, de wijk Nuinhof werd geherstructureerd. Het doel is voorzien in de behoefte van wijkbewoners, sociale cohesie en omzien naar elkaar. De tuin ligt er wat overwoekerd bij: “Ja, er was een bewoner, die daar aardappelen en groente verbouwde, daar hebben we allemaal van gegeten. Maar nu de bewoner weg is, werkt niemand erin. We sluiten aan bij wat mensen willen en kunnen.”

Er is ook aansluiting met Sociale Actie Nuth (SAN), een stichting die ervoor zorgt, dat de voedselbank georganiseerd wordt en ook op school wekelijks fruit en soms ook drinken uitdeelt.

De kracht van de samenwerking van de vrijwilligers en bezoekers zit hem in zelforganisatie. Er is geen overkoepelend bestuur. Het gaat erom om mee te bewegen met de behoeften uit de wijk. Zo zijn er bijvoorbeeld groepen mensen die samen koken, naaien en is er huiswerkbegeleiding voor jongeren. Daarnaast is het Nuinhofhuisje ook een korte lijn naar de gemeente en een luisterend oor in de wijk.

Het doel van het Nuinhofhuisje is voorzien in de behoefte van wijkbewoners, sociale cohesie en omzien naar elkaar.

5.2.4 Wonen

In deze visie op wonen in een vitale en inclusieve wijk of buurt staat diversiteit centraal, niet alleen in termen van architectuur en voorzieningen, maar ook wat betreft de inwoners. Deze wijk of buurt is een levendig mozaïek waar verschillende bevolkingsgroepen harmonieus samenleven, waarbij verschillende woningtypen beschikbaar zijn om een brede sociale mix te faciliteren, zowel koop, vrije sector als sociale- en middenhuurwoningen.

Ambities m.b.t. wonen:

- Inwoners van de Parkstadregio wonen in een woning die past bij hun (toekomstige) woonbehoefte en inkomen. Uitgangspunt is zo lang mogelijk als verantwoord thuis wonen, eventueel met zorg en/of ondersteuning.
- Wonen omvat meer dan het huis alleen, in de wijken is er gerichte aandacht voor leefbaarheid. Zo ook kwalitatieve huisvesting van iedereen en een functioneel ingerichte openbare ruimte en waar inwoners zorg dragen voor elkaar.
- Levensloopbestendig bouwen voor alle mensen is de norm. Evenals multifunctioneel bouwen, waarbij specifieke kenmerken van de woning verhuur aan wie dan ook niet belemmeren. Iedere specifieke woning moet ook regulier verhuur- of verkoopbaar zijn. Waar mogelijk en nodig in verband met een flexibele woningvoorraad, is ook modulair bouwen een optie.
- Creëren van gemixte wijken en kernen door realisatie van gemengde prijsklassen in koop en huur. Dit betekent toevoeging van middenhuur en koop in wijken met overwegend sociale huur en vice versa. In de huisvesting van aandachtsgroepen worden de meest kwetsbare wijken ontzien.

Daarnaast zijn de woningen ontworpen met het oog op duurzaamheid en aanpasbaarheid, zodat ze voldoen aan de veranderende behoeften van bewoners. De Parkstadgemeenten gaan samen met partners na hoe te kunnen komen tot aanpassing van woningen, herstructurering en/of nieuwbouw. Dit in relatie tot de benodigde ruimte voor jongeren, gezinnen, ouderen en kwetsbare inwoners. Kleinschalige woonvormen en innovatieve woonconcepten voor kwetsbare groepen zijn hierbij inbegrepen. De wijk of buurt is ontworpen om meerdere generaties en achtergronden te verwelkomen en te ondersteunen. Naast eengezinswoningen, zowel (duurdere) koop als (midden)huur, zijn er betaalbare appartementen en seniorenwoningen beschikbaar. Dit bevordert intergenerationele relaties en creëert een omgeving waarin verschillende levensfasen samenkomen, waar jongeren van ouderen leren en vice versa.

5.2.5 Veiligheid

Voor inwoners in een vitale wijk speelt ook (het gevoel van) veiligheid een grote rol. Zowel sociaal in de omgang met elkaar door onderling begrip en verbondenheid, alsook de fysieke veiligheid waarbij ruimtelijke aanpassingen oplossingen kunnen bieden om de (ervaren) veiligheid te versterken. Voor dat laatste staan vooral de Parkstadgemeenten aan de lat, in samenspraak met bewoners en andere betrokkenen. Hierbij denken de gemeenten bijvoorbeeld aan veilige en voldoende verlichte straten, goed onderhouden openbare ruimte, straten en wijken die overzichtelijk zijn en speelplekken.

Sociale veiligheid ontstaat door elkaar te leren kennen en begrip voor elkaar te ontwikkelen. Van de bewoners vraagt dit meelevendheid, begrip en soms ook acceptatie van andermans gedrag. Dit gaat niet altijd vanzelf.

Professionele betrokkenen in de straat of kern als bijvoorbeeld de wijkagent, wijkbeheerders of consulenten van corporaties, ambulante begeleiders van zorginstellingen en het wijkteam kunnen hierin een brugfunctie vervullen. Waar iedereen welkom is en waar nodig ook woonvormen zijn voor verschillende groepen (kwetsbare) mensen.

Ambities m.b.t. veiligheid:

- een veilige leefomgeving voor alle inwoners zowel feitelijk als de ervaren veiligheid creëren door planmatig onderhoud en een periodieke check m.b.t. ruimtelijke aspecten.
- veilige inzet van hulpverleners en (buurt)-ondersteuners, alsook anderen binnen gemeenten en zorginstellingen door zowel met bewoners op regelmatige basis hierover te spreken alsook met hen eventuele aanpassingen in de fysieke omgeving op regelmatige basis bespreekbaar te maken.

5.2.6 Economische veerkracht

De economische veerkracht is ook een factor van belang voor de vitale wijk. Het gaat hierbij om economische stabiliteit van de samenleving als geheel en ook van de bewoners individueel. De gemeenten in de Parkstadregio richt zich de komende jaren (nog meer) op het bevorderen van bestaanszekerheid voor iedere inwoner, hierbij gaat het om voldoende inkomen, maar evengoed om gezondheid, een dak boven je hoofd en werk en vrije tijd. De mate waarin iedereen 'mee kan doen'. Daarbij wordt ook ingezet op gelijke kansen voor iedereen en een groei van werkgelegenheid.

Specifiek voor onze regio geldt dat er bovengemiddeld sprake is van een zogeheten 'derde generatie' die niet deelneemt op de arbeidsmarkt. Veelal spelen problemen op andere levensgebieden ook een rol hierin. De gemeenten willen een sterkere focus leggen op het aanpakken en ondersteunen van persoonlijke uitdagingen van mensen die werk of een zinvolle dagbesteding in de weg staan. Het gaat hierbij om een holistische benadering, waarbij naast welbevinden en welzijn er ook ondersteuning is (passend van wat nodig is per individu) op de levensgebieden: werk en inkomen, gezondheid, leefomgeving (dak boven je hoofd, veilige fysieke ruimte en een sociaal netwerk) en begrip van je omgeving een belangrijk onderwerp zijn. En ook structurele verbetering bieden en daarmee het proces van problemen die van generatie op generatie zijn doorgegeven, te doorbreken.

Ambities m.b.t. economische veerkracht:

- Ruimte voor persoonlijke en professionele groei, alsmede het benutten van talenten en de eigen kracht van inwoners wordt steeds meer ondersteund, mede door te investeren in lokale wijken en buurten in de mate waarin dat voor de buurt wenselijk en nodig is.
- Economische veerkracht en gelijke kansen zijn steeds meer voor iedereen bereikbaar.
- Door investering in kansrijke starts van alle parkstadbewoners en een integrale samenwerking op wijkniveau, creëren de Parkstadgemeenten een omgeving waarin iedereen de mogelijkheid heeft om economisch veerkrachtig te zijn.

5.2.7 Duurzaamheid

Het lijkt misschien een beetje vreemde kop in deze Toekomstvisie op Wonen, Welzijn en Zorg, maar ook duurzaamheid speelt een belangrijke rol in de vitale wijk. Het gaat hierbij om leefbaarheid, nu en in de toekomst, om de kwaliteit van bouw en infrastructuur, betaalbaarheid, groen in de wijk, klimaatbestendige woningen, energiezuinige technologie, hergebruik van materialen en sociale binding en de betrokkenheid van de gemeenschap.

En niet alleen voor de professionals die dit mede moeten realiseren, maar ook de inwoners in het omarmen van duurzame praktijken en het meedenken in oplossingen.

Ambities m.b.t. duurzaamheid:

- Aandacht voor duurzaamheid is gericht op welzijn voor huidige bewoners en behoud van leefbaarheid voor toekomstige generaties.
- Duurzaamheid wordt nagestreefd op verschillende niveaus: milieu, sociale duurzaamheid, economische stabiliteit en groei en werkgelegenheid.

5.2.8 Proces van samenwerken

Het proces van samenwerken aan wonen, zorg en welzijn omarmt een geïntegreerde wijkaanpak waarin burgers mede in de lead zijn. Het streven is naar een geïntegreerde aanpak op wijk- of buurtniveau, waarbij de eigenheid van de buurt als onderscheidende factor geldt. De samenwerking is gebaseerd op gelijkwaardigheid en burgerparticipatie. Het creëren van doe-coalities, waarin bewoners, organisaties en de gemeente samenwerken op basis van gedeelde doelen, staat centraal. In het streven naar een inclusieve maatschappij spelen gedeelde taal, waarden en normen een cruciale rol, waarbij participatie en integratie zorgen voor sociale cohesie en een betrokken gemeenschap.

5.3 Fair share en veerkrachtig mixen

Een inclusieve, vitale buurt is bijna onmogelijk op te bouwen als de samenstelling van een gemeenschap uit balans is. Overconcentraties van kwetsbaarheid leiden tot een neerwaartse spiraal, die gezondheid en leefbaarheid ondermijnen. De veerkrachtskaarten in bijlage 2 maken dergelijke (over)concentraties in onze regio inzichtelijk. Om neerwaartse spiralen te stoppen en te voorkomen is het van groot belang om die overconcentraties te vermijden, en waar ze al bestaan af te bouwen door middel van differentiatie. Zoals opgenomen in onder andere de Regionale Woonvisie Parkstad en de Regionale Prestatieafspraken sturen we op dit type veerkrachtig mixen door middel van de reguliere woningbouwprogrammering.
Hierbij moet worden gedacht aan het toevoegen van sociale huur op plekken waar deze nu (zwaar) ondervertegenwoordigd is, of juist het verdunnen van sociale huur/bijbouwen van andere segmenten op plekken waar sociale huur oververtegenwoordigd is. Dezelfde logica omarmen we nu ook op het gebied van de huisvesting van aandachtsgroepen – en dan met name ten aanzien van de onder sectie 3.1 gespecificeerde aandachtsgroepen.

Om, zoals het Rijk van ons vraagt, te komen tot een evenwichtige spreiding van aandachtsgroepen – ofwel: “fair share” – kijken we in eerste instantie niet naar verdeling over gemeenten, maar naar wijken.

Verschillen tussen gemeenten als geheel kunnen immers een vertekend beeld geven, en we vinden het van groot belang dat we overal in Parkstad gebalanceerde, zorgzame gemeenschappen bouwen waar mensen willen zijn en blijven.

Daarom kiezen we ervoor om bij de huisvesting van de eerder genoemde specifieke aandachtsgroepen nu al kwetsbare complexen, buurten, wijken, of kernen in beginsel te ontzien, waarbij het gehanteerde schaalniveau afhangt van zowel de aandachtsgroep in kwestie als het ingezette instrument. Omdat “kwetsbaarheid” al snel een subjectieve categorie kan worden, omarmen we daarbij 2 objectieve maatstaven die het mogelijk maken een buurt of wijk op veerkracht te toetsen: 1) de zogenaamde SES-WOA score die sociaal-economische veerkracht laat zien, en 2) de objectieve factoren onder de Leefbarometer. Wanneer deze twee maatstaven voor een buurt of wijk ondergemiddeld zijn, kiezen we er in beginsel voor om geen huisvesting voor de genoemde aandachtsgroepen toe te voegen.
In plaats daarvan koersen we op basis van dezelfde maatstaven op “afstapeling” van overconcentraties van kwetsbaarheid. Alle betrokken partijen kunnen daar een rol in spelen. Gemeenten kunnen bijvoorbeeld initiatieven voor onzelfstandige bewoning toetsen aan de draagkracht van een buurt of wijk. Woningcorporaties en zorg- en welzijnspartijen kunnen in hun jaarlijkse housing convenanten kwetsbare buurten ontzien door toe te wijzen in voldoende draagkrachtige complexen.
En tegelijkertijd kunnen woningcorporaties ook een cruciale rol spelen bij het direct vergroten van draagkracht; met maatwerktoewijzing kunnen zij complexen met hoge kwetsbaarheid tot een gezondere samenstelling brengen. Hiertoe streven zij naar optimale benutting van de uitgebreide vrije toewijzingsruimte.

Bij de hierboven beschreven en concreet gemaakte fair share-gedachte moeten twee belangrijke opmerkingen worden gemaakt.

Ten eerste: om veilig te stellen dat overal in Parkstad gezonde, leefbare buurten en wijken ontstaan met een gezonde bevolkingsopbouw, mag fair share onder geen beding uitmonden in de verplaatsing van overconcentraties van buurt, wijk, of gemeente A naar B. Overconcentraties van kwetsbaarheid zijn namelijk nergens gewenst. Ten tweede: zelfs als Parkstad alle "vragers" in onze gemeenschappen morgen optimaal zou mengen met "dragers", zouden wij als regio een buitenproportioneel grote groep kwetsbare huishoudens huisvesten. Naast onze binnenregionale omgang met dit vraagstuk op basis van "fair share", is het ook zaak dat wij in gezamenlijkheid optrekken richting omliggende regio's, de provincie, en het Rijk om te benadrukken dat andere (sub)regio's óók hun volkshuisvestelijke verantwoordelijkheid nemen.

5.4 Innovatie en positieve gezondheid

Er komt een grote uitdaging op de wereld van wonen en zorg af. Die uitdaging bestaat niet alleen uit huisvestingsvraagstukken, waar dit stuk primair op ingaat, maar ook uit personeelsvraagstukken. Waar we een toename van zorgvraag vanuit aandachtsgroepen voorzien (met name bij ouderen), voorzien we namelijk óók een toenemend personeelstekort. Uiteraard liggen er grote kansen om dit tekort te adresseren door meer mensen enthousiast te maken voor zorgberoepen, bijvoorbeeld door aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden. Die kansen moeten vooral gepakt worden. Zelfs als dit positief effect heeft, echter, is de verwachting dat er tekorten blijven. Met die tekorten zullen we creatief om moeten springen. Twee veelbelovende denkrichtingen in dit kader zijn innovatie en positieve gezondheid. Innovatie in het zorgproces (zie tevens 6.7) brengt in de regel meer arbeidsproductiviteit, die het tekort aan arbeidskracht deels kan compenseren.

Positieve gezondheid legt de nadruk niet op de gezondheidsproblemen van mensen, maar op hun vermogen om hier samen met hun omgeving op veerkrachtige manier mee om te gaan. Dat betekent geenszins dat ze op zichzelf teruggeworpen worden, maar wel dat investeringen in zaken als sociaal contact, het bestrijden van eenzaamheid, bevordering van beweging en mentale ondersteuning het vermogen van mensen vergroten om óók met gezondheidsproblemen een grote mate van zelfstandigheid te behouden. Deze benadering sluit goed aan bij de denkrichting om in de omgang met oplopende tekorten ouderenhuisvesting optimaal gebruik te maken van de bestaande voorraad.

6

Beleidskeuzes

Aan de hand van de in het vorige hoofdstuk geschetste principes, de uitgevoerde Regionale Woonzorganalyse en het doorlopen proces tot nu toe kunnen de navolgende beleidskeuzes worden gedestilleerd.

6.1 Maak 'no-regret' keuzes

No-regret keuzes op het gebied van wonen-zorg zijn toevoegingen van woonproducten die niet alleen inspelen op de behoefte die we de komende periode zien, maar ook daarna nog voor verschillende doelgroepen interessant zijn. Simpel gesteld: ook als de piek van de vergrijzing voorbij is, willen wij een aantrekkelijk woningaanbod hebben als regio. Levensloopgeschikte grondgebonden of appartement-nultreden-woningen, waar mogelijk modulair ingestoken zodat er met gebruikte bouweenheden nieuwe combinaties kunnen worden gemaakt, zijn dan ook een logische no regret keuze. Wanneer deze ook nog geclusterd worden gerealiseerd, bijvoorbeeld door een gemeenschappelijke ruimte te realiseren (op complexniveau dan wel op korte loopafstand), spelen we zowel in op een groeiende behoefte de komende twee decennia, als op de ongetwijfeld ook daarna blijvende behoefte aan ontmoeting en gemeenschapszin onder alternatieve doelgroepen.

6.2 Doorstroom bevorderen

Veel ouderen kiezen er pas op een relatief laat moment voor om te verhuizen naar geclusterd wonen of een geschikte reguliere woning. Veel verhuizingen naar geclusterde woonvormen met Wlz-zorg zijn dan ook noodgedwongen. Dit zorgt soms voor onwenselijke woonsituaties, in de eerste plaats voor de bewoners zelf. Tegelijkertijd blijven grote gezinswoningen op deze manier onbereikbaar voor jonge gezinnen.

Het is van belang dat er aandacht is voor bewustwording onder ouderen over de keuzes omtrent langer zelfstandig thuis wonen. Ouderen die graag zo lang mogelijk willen blijven wonen in hun huidige woning, moeten kennis hebben over de mogelijkheden voor (het financieren van) particuliere woningaanpassingen, de inzet van kleine technologische oplossingen en het beschikbare welzijnsaanbod. Om de doorstroming naar geclusterd wonen te bevorderen, is het wenselijk om te werken met een ouderenmakelaar of wooncoach. Ook financiële instrumenten zoals een huurgewenningsbijdrage kunnen bijdragen aan de doorstroming van ouderen. Daarnaast moet er voldoende en divers aanbod zijn voor ouderen om te kunnen doorstromen. Op dit moment is er te weinig aanbod aan geschikte reguliere woningen voor ouderen. Dit vraagt om een tempoversnelling bij de nieuwbouwwoningen voor ouderen, in nauwe samenhang met instrumenten als coaching om doorstroom te bevorderen.

6.3 Toenemend beroep op woningaanpassingen faciliteren

Van de ouderen met een (lichte) zorgvraag die kunnen en willen blijven wonen in een reguliere woning, zal in de toekomst een groeiend deel wonen in een koopwoning. De belangrijkste opgave voor deze groep is om ervoor te zorgen dat hun (voor waar dat kan) woningen tijdig geschikt gemaakt worden, zodat zij hier zelfstandig kunnen blijven wonen. In dat kader is het relevant om te vermelden dat vanaf 1 januari 2026 de regeling voor woningaanpassingen binnen de Wmo verandert en de inkomensafhankelijke eigen bijdrage wordt ingevoerd. Dit kan het aantal aanvragen beïnvloeden omdat de kosten voor cliënten daardoor weer hoger kunnen worden.

6.4 Wenselijke woonzorgconcepten

Een groeimarkt trekt altijd avonturiers aan. Een bekend en zeer ongewenst fenomeen in de wereld van wonen-zorg is dan ook dat van de zogenaamde “zorgcowboys”. Dit zijn partijen die eerst en vooral redeneren vanuit winstoogmerk, en daarom woonzorgconcepten aanbieden die gekenmerkt worden door onder andere hoge concentraties van mensen met een zware zorg-vraag vanwege de lucratieve financieringsstroom die erachter schuilgaat. Dit is een thema waar we oog voor zullen blijven hebben waarbij genuanceerde afweging vooraf aan de stelling-name een basis is. In Parkstad kiezen we nadrukkelijk voor mensen boven winst.
Dat betekent dat we de voorkeur geven aan initiatiefnemers met woonzorgconcepten die waarborgen dat deze concepten aansluiten bij maatschappelijke, sociale en economische doelstellingen. Om als gemeente van daaruit toekomstbestendige woonzorginitiatieven te faciliteren, is het belangrijk om een integraal toetsingskader te ontwikkelen. Daarvoor dienen op verschillende beleidsterreinen gerichte afwegingen gemaakt te worden. In de uitvoerings-agenda, die volgt op voorliggende visie, moet dit kader nader verfijnd worden. Zo kan vanuit regionale overeenstemming op gemeentelijk niveau gestuurd worden op de totstandkoming van initiatieven die in dit concept passen. Onderstaande doelstellingen bieden daarbij reeds houvast vanuit de visie.

6.4.1. Woonzorginitiatieven moeten bijdragen aan een sterke gemeenschap en sociale inclusie.

Om dat te waarborgen moeten woningen beschikbaar zijn voor verschillende doelgroepen (ouderen, mensen met een mate van zorgvraag, gezinnen etc.) en betaalbaar zijn voor een diversiteit van inkomensgroepen. Gemeenschaps-zin wordt bevorderd door de aanwezigheid van ontmoetingsruimtes, waar sociale interacties en activiteiten mogelijk zijn. Waar mogelijk wordt samenwerking tussen bewoners gestimuleerd, bijvoorbeeld door het faciliteren van gezamen-lijke maaltijden. Concepten als zorgbuurthuizen en woonzorgcirkels passen goed bij deze insteek.

Een andere aanbevelenswaardige insteek waartoe een verfijnder afwegingskader op kan sturen is het bieden van ‘tussenvormen’ op woonzorg-gebied (zie ook de volgende beleidskeuze).
In tussenvormen worden verschillende, meer én minder draagkrachtige doelgroepen gemengd gehuisvest. Dit biedt diverse voordelen. Zo kan zorg efficiënter geleverd worden, een zwaardere zorgvraag kan beter opvangen worden, en het veiligheids- of gemeenschapsgevoel onder bewoners is hoger. Een goed aanbod aan tussen-vormen is daarmee een voorinvestering om te voorkomen dat intensieve zorg wordt gebruikt of deze uit te stellen. De groep jonge ouderen voelt zich nog niet oud, maar de behoefte aan ontmoeting bij geclusterde woonvormen is er wel. Om tot uitvoering van de doelstelling omtrent tussenvormen te komen, is een samenspel van actoren benodigd; een hecht netwerk.

Een inspiratieverhaal

Wijkpunt Peter Schunck

Bij de hoogbouwflats in Heerlerbaan heeft Weller in 2016 het Wijkpunt Peter Schunck gebouwd. Het wijkpunt wordt bezet door drie wijkteams van Meander en welzijnsorganisatie Incluzio. Het is een uitvalsbasis in de wijk voor thuiszorg. Als het echt nodig is, kan een wijkbewoner in het pand gedoucht worden. Maar veel liever houden de medewerkers zelfstandigheid van de cliënt in stand. Een belangrijk doel in de zorg is het voorkomen of tegengaan van eenzaamheid.

In het wijkcentrum, waar iedereen welkom is, organiseert Incluzio verschillende activiteiten voor ouderen. Meander werkt met buurtschakels, deze nemen alle tijd voor een gesprek en daarbij is het uitgangspunt: normaliseren in plaats van medicaliseren. Niet zorgen voor, maar zorgen dat. Mensen leven zo lang mogelijk zelfstandig, met een eigen sociaal netwerk en plezier in het leven. Mits er sprake is van een ondersteunend netwerk, kunnen mensen met intensieve zorg nog steeds thuis wonen. Waar nodig is er ook een virtueel gesprek mogelijk. Zelfs 24/7.

Niet zorgen voor, maar zorgen dat. Mensen leven zo lang mogelijk zelfstandig, met een eigen sociaal netwerk en plezier in het leven.

6.4.2. We sturen op woonzorginitiatieven die kunnen aantonen dat zij financieel levensvatbaar zijn en kunnen blijven. In algemene zin is het noodzakelijk dat partijen een realistisch en sluitend financieel plan overleggen, met daarbij ook aandacht voor onderhoud, beheer en benodigde servicekosten. Huur- of koopprijzen zijn realistisch en betaalbaar met oog voor de hierboven geformuleerde doelstelling.
Voor het waarborgen van het langetermijnperspectief is het belangrijk dat initiatiefnemers kunnen bogen op duurzame partnerschappen, waarbij samenwerking met gemeenten, woningcorporaties en zorginstellingen een pré is.
Als gemeenten hebben we immers zicht op de behoeften voor onze wijken. Het is essentieel dat woonzorgconcepten aansluiten op deze gemeentelijke behoeften voor onze inwoners. Met een goede samenwerking met woningcorporaties kan de betaalbaarheid geborgd worden alsook een zekere mate van langetermijnfinanciering. De samenwerking met zorginstellingen kan leiden tot zorgintegratie door het koppelen van het woonconcept met zorgvoorzieningen als thuiszorg, medische ondersteuning en welzijnsvraagstukken. Eenzelfde geldt voor de inzet van ondersteunende zorgtechnologie, denk aan zorgdomotica, voor gezondheidsmonitoring en ondersteuning (zie ook 5.5.7).
Gelet op de demografische ontwikkelingen in onze regio wordt daarbij, mits ze voldoen aan de basisuitgangspunten, ook ruimte geboden aan zorgmodellen die de samenwerking tussen formele en informele zorgverleners combineren. Denk daarbij aan mantelzorgwoningen en samenhuizen (co-living).

6.4.3. Woonzorgconcepten met een hoge mate van aanpasbaarheid bij veranderende behoeften genieten de voorkeur. Flexibiliteit in het ontwerp is daarvoor gevraagd. Bijvoorbeeld door het inzetten op multifunctionele ruimtes voor toekomstige herbestemming. Levensloopbestendig bouwen is daarbij een must.

Om deze initiatieven naar de toekomst toe flexibel beschikbaar te houden, is het belangrijk dat daarbij oog is voor energiezuinigheid, door bij voorkeur gebruik te maken van duurzame bouwmaterialen en de inzet van hernieuwbare energiebronnen.

6.4.4. We garanderen dat woonzorginitiatieven daadwerkelijk bijdragen aan de voorliggende woonzorgvisie en de daarin zichtbaar gemaakte demografische trends. Hiertoe moeten initiatieven laten zien dat zij aansluiten op de demografische ontwikkelingen. Waar het kan wordt deze informatie aangevuld met objectieve (zorg-)data, als wachtlijsten in de zorg of woningvraag op basis van woonbehoefteonderzoeken en/of thuis in Limburg (TIL). Tevens dient duidelijk te zijn dat het initiatief past binnen de gewenste regionale spreiding van woonzorgvoorzieningen en aansluit bij de bestaande infrastructuur van de wijk.

Middels een gezamenlijk in de uitvoeringsagenda op te stellen afwegingskader maken we het als regio mogelijk om op gemeentelijk niveau te sturen op de totstandkoming van initiatieven die in dit concept passen.

6.5 Gemengd wonen (“magic mix”) omarmen

Woonvormen kunnen bijdragen aan het bestrijden van eenzaamheid en zo ook aan positieve gezondheid. Het mengen van verschillende doelgroepen (“magic mix”) kan hier in grote mate aan bijdragen. Denk bijvoorbeeld aan het samenleven met aandacht voor elkaar als buren met en zonder zorgvraag. Andere gezonde mogelijkheden betreft het mixen van uitgestroomde jongeren met andere jongeren, of studenten en ouderen. Dit soort combinaties ontstaan niet (altijd) vanzelf, en kunnen worden bevorderd door in te zetten op meer gemengde, geclusterde woonvormen in de wijk die qua programmering inspelen op specifieke doelgroepen.
Voorbeelden elders uit het land laten zien dat wanneer corporaties, zorgaanbieders en gemeenten in “community teams” zij aan zij optrekken bij de inzet van gemengd-wonen, leidt tot een zachte landing in de wijk voor mensen uit de aandachtsgroepen. Succesvolle experimenten in dit kader laten onder andere zien dat “magic mix” woonvormen leiden tot minder politie-inzet rondom een complex, minder huisuitzettingen, en zelfs verlaging van zorg-indicaties. Deze voorbeelden vinden wij dan ook nastrevenswaardig.

6.6 Eenzaamheid voorkomen

Ouderdom is geen ‘medisch probleem’ dat vraagt om ‘oplossingen’ die enkel vanuit zorg worden aangevlogen. Er is gerichte zorg nodig voor de groep die dat echt nodig heeft, maar voor een veel grotere groep ouderen is het vooral belangrijk om oog te hebben voor het welzijn, zingevingsvraagstukken en het voorkomen van eenzaamheid. Waar het gaat om de behoefte aan ontmoeting, wordt vaak gesproken over het belang van ontmoetingsruimtes.

Dit kan ook heel kleinschalig worden georganiseerd, bijvoorbeeld door in een wooncomplex één appartement in te richten als gezamenlijke huiskamer, of bankjes te plaatsen bij een speelterrein of in een park, beweegtuinen te realiseren voor zowel jonge als oudere mensen en nog veel meer.

6.7 Inzet van technologie

Technologie kan er niet alleen voor zorgen dat ouderen een verhuizing kunnen uitstellen, maar vooral dat zij comfortabeler en veiliger kunnen wonen – of dit nu in een instelling is of in een reguliere woning. Via een tablet kunnen ouderen hun boodschappen bestellen, maar ook videobellen met een zorgverlener. En GPS-trackers maken het mogelijk om mensen met dementie een deel van hun vrijheid te laten behouden. Hoewel technologie soms als ‘koud’ wordt ervaren, kunnen goede toepassingen een grote bijdrage leveren aan de kwaliteit van leven van ouderen. In tijden van arbeidsmarktkrapte is de inzet van technologie daarnaast een bittere noodzaak om de zorg te kunnen blijven organiseren.

6.8 Instroom voorkomen

Zet in op preventie om instroom in de maatschappelijke opvang te voorkomen. Hierbij kunnen laagdrempelige inloopvoorzieningen bijdragen aan het zelfstandig functioneren van mensen en instroom in de maatschappelijke opvang voorkomen. Daarnaast hebben inloopvoorzieningen als buurthuizen en wijkcentra, een (vroeg)signaalfunctie: heeft iemand ondersteuning nodig of kan iemand een stap verder maken. Naast de algemene voorzieningen waar een brede doelgroep komt zijn er ook inloopvoorzieningen die specifiek ondersteuning bieden aan mensen met psychiatrisch, psychische, psychosociale en/of verslavingsproblematiek.

Mensen komen naar deze voorzieningen voor de sociale contacten, maaltijdvoorziening of algemene dagbesteding. Ook wordt met Housing[2] voorkomen dat mensen in de opvang terecht komen. Zo wordt bevorderd dat dakloze mensen niet (langer) hoeven te verblijven in de maatschappelijke opvang, maar direct een eigen duurzame en stabiele zelfstandige woonplek krijgen of houden in een gemeente binnen de regio, waar zij de begeleiding krijgen die zij nodig hebben.

Een andere benadering van het beperken van instroom is het beperken van de kwetsbare instroom, waaronder aandachtsgroepen, uit andere delen van het land. Hiervoor is in de afgelopen jaren een groeiend instrumentarium ontwikkeld. Gezien de al hoge concentratie van kwetsbaarheid in Parkstad, is het wenselijk om dit instrumentarium in gebieden in onze regio met zulke concentraties te gebruiken. Een voorbeeld hiervan is de gemeente Heerlen, dat met dit doel eind 2023 al een stevig beleidspakket heeft vastgesteld, genaamd “Grip op Wonen”.

6.9 Aanbod voor uitstromers creëren

Mensen verblijven langer dan gewenst in de maatschappelijke opvang. Dit komt onder andere doordat er niet voldoende woningaanbod is om naar uit te stromen. Wij kiezen ervoor om via uitvoeringsagenda’s als regio in een toereikend aanbod te voorzien.

6.10 Spreiding en realisatie van sociale huur en betaalbare woningen

Met onder andere het programma “Een thuis voor iedereen” streeft het Rijk naar een hoger aantal sociale huurwoningen in heel Nederland en een ‘eerlijker’ verdeling van die voorraad over alle gemeenten in Nederland. Hierbij wordt een getal genoemd van 30% sociale huurwoningen in iedere gemeente. Om de in dit onderzoek genoemde groepen én ook de regulier woningzoekenden te kunnen huisvesten, is het nodig dat gemeenten waar dit percentage nog niet gehaald wordt, wel naar dit cijfer toe programmeren. In de Wet regie (nog onder bewerking) wordt dit als volgt verder toegelicht: gemeenten die op dit moment een aandeel sociale huur hebben dat hoger is dan het landelijke gemiddelde (op dit moment 27%) worden verplicht meer dan 40% van hun nieuwbouwopgave voor middeninkomens in te vullen. In gemeenten waar het aandeel sociale huur in de woningvoorraad onder het landelijke gemiddelde is, moet juist een groter deel sociale huur opgenomen worden in de nieuwbouwopgave: zij moeten ten minste 30% sociale huurwoningen in hun nieuwbouwopgave realiseren. Doordat deze instructies voor individuele gemeenten samengaan met de verplichting om in de regio twee derde betaalbaar te bouwen, ontstaat een betere balans in de woningvoorraad in de regio en per gemeente en krijgen zowel middeninkomens als lagere inkomens in de hele regio weer meer kansen op een passende woning.

---

[2] *Loket Housing kent binnen Parkstad vier woonprocessen:* ***Housing:*** *helpt woningzoekenden die nu in een opvang, beschermd wonen, GGZ of in een instelling voor mensen met een verstandelijke beperking verblijven.* ***Housing Plus:*** *van woningbouwwoning naar woningbouwwoning vanwege overlast of iets anders ter voorkomen van huisuitzetting en daarmee de grote kans op dakloosheid.* ***Housing First:*** *Opvang product voor mensen die niet goed tegen een bepaalde groepsdynamiek kunnen (groepsongeschikt).* ***Housing Justitieel:*** *Voor mensen die een detentieverleden hebben waardoor bepaalde expertise nodig is in de begeleiding.*

Een inspiratieverhaal

Loket Housing

Ruslan is al sinds 1993 in Nederland, zijn vaderland Oekraïne leverde op dat moment teveel politieke spanning op. Hij wilde naar Canada, maar bleef steken in Nederland. Na 15 jaar verblijf in een AZC werd hij geplaatst onder de generaal pardonregeling en kreeg hij een verblijfsvergunning. Pas daarna startte de zoektocht naar een nieuw leven met werk en een eigen woonplek. Dat ging niet vanzelf, via mensen die hij vertrouwde kwam hij in aanraking met drugs. Ruslan raakte zijn huis kwijt en verbleef overal en nergens. Uiteindelijk kwam Ruslan in de Parkstadregio in een opvanglocatie terecht. Daar kickt hij af van de methadon: “Dat heb ik zelf gedaan, zonder begeleiding. Ik kreeg een nieuwe kans voor mijn leven, die wilde ik grijpen.”

Inmiddels woont Ruslan al twee jaar zelfstandig, via Loket Housing. “Mijn dagritme bestaat uit vijf dagen per week zeven uur werken, daarna 2 uur per dag sporten en mijn huishouden en tuin bijhouden. Ik vond het wel erg spannend om weer op eigen benen te staan. Ik had met mijn huis en begeleiding veel te verliezen. Na zes jaar diverse opvangcentra en zwervend door Nederland moet ik nu herstellen en bijkomen.

Ik wil mensen helpen en inspireren in hun zoektocht naar een baan. Mijn motto is: Goede zin hebben. Het glas is halfvol. Je hebt veel te verliezen, ga voor wat je hebt!”

“Mijn motto is: Goede zin hebben. Het glas is halfvol. Je hebt veel te verliezen, ga voor wat je hebt!”

Een inspiratieverhaal

Loket Housing

Mijn voorgeschiedenis is belast, ik heb te maken met een opeenstapeling van trauma's. Ik heb teveel gezien als kind, veel verlieservaringen gehad en dit alles niet kunnen verwerken. Ik kom eigenlijk wel uit een goed gezin, maar er werd niet gesproken over wat je bezighield en wat moeilijk was: "Morgen is er weer een dag!". Ik kon niet goed leren en werd geplaatst op een LOM-school en via die route heb ik uiteindelijk ook een beroepsopleiding gedaan.

Ik zit het allerliefst op grote machines, zoals graafmachines bij grondverzet. Helaas lukte het niet zo met relaties, dat bracht mij in een neerwaartse spiraal en via soft drugs ben ik ook begonnen met harddrugs. Na een eerste behandeling was er toch een terugval. Ik ben betrokken geweest bij misdrijven en kwam in de cel terecht. Uiteindelijk heb ik zelf aan de bel getrokken bij Mondriaan, het moest anders in mijn leven. Ik heb via slachtofferhulp mijn excuses aangeboden aan de slachtoffers. Deze zijn geaccepteerd. Daarmee kan ik verder. Maar door dit alles is mijn sociaal netwerk wel erg klein geworden. Ik krijg nog begeleiding van Exodus, de reclasseringsmaatregel loopt binnenkort af en daarmee ook de forensische nazorg. Ik heb wel contact met mijn zus. Ze staat altijd voor mij klaar als het nodig is. Mijn gezondheid laat het nog niet toe, maar eens wil ik weer aan de slag met de grote machines!"

Wendy (Loket Housing): Een voorwaarde voor Housing First is het accepteren van begeleiding. "Het eerst jaar is vooral ruimte voor herstel, we forceren niets. Soms is 1-2 koffie drinken per week al genoeg."

"Eens wil ik weer aan de slag met de grote machines!"

Dit sluit goed aan bij de onder 5.3 reeds opgenomen keuzes ten aanzien van veerkrachtig mixen en gezonde spreiding van aandachtsgroepenhuisvesting, en wordt dan ook als beleidskeuze door de betrokkenen van deze visie omarmd. Deze keuze vraagt iets van verschillende partijen. Zo zijn behalve de gemeenten ook de woningcorporaties, in goed onderling overleg met partners, aan zet om meer sociale woningbouw buiten hun huidige werkgebied te plannen. De nieuwe groeiambitie van de Parkstadgemeenten op het gebied van wonen sluit uitstekend aan bij het doel de Parkstedelijke kwetsbaarheid beter te spreiden. Groei biedt namelijk bij uitstek de gelegenheid om beter te mengen, zonder de huidige gemeenschap te verdringen én zonder nieuwe overconcentraties te organiseren.

6.11 Bevordering begeleide woonvormen voor kwetsbare jongeren

Er is vraag naar woonruimte voor jongvolwassenen die na een verblijf in een jeugdzorginstelling of pleeggezin kunnen uitstromen naar vervolghuisvesting. Op 1 januari 2023 maakten ongeveer 802 jongeren in de regio Parkstad gebruik van een vorm van jeugdzorg met verblijf. Als de uitstroom gelijk blijft, laat onderzoek zien dat jaarlijks ongeveer 12 jongeren behoefte hebben aan zelfstandige woonruimte en ongeveer 27 jongeren behoefte hebben aan een ‘tussenvorm’. Als regio kiezen we dan ook voor de bevordering van dit soort tussenvormen.

Het gaat dan om Begeleid Wonen-woonvormen als kamertraining en de Proeftuin Begeleid Wonen in Heerlen. Deze zijn ontworpen om jongeren voor te bereiden op zelfstandigheid met intensieve begeleiding, voornamelijk gefinancierd vanuit de Wmo of Jeugdwet, en bieden een oplossing voor jongeren die een overgangsfase nodig hebben naar zelfstandige woonruimte. Deze vormen van begeleid wonen bieden een zelfstandige woonomgeving met beperkte tot intensieve ambulante ondersteuning, waar jongeren kunnen werken aan hun zelfredzaamheid en woonvaardigheden. Essentieel hierbij is een soepele instroomdoorstroom en uitstroom naar een geschikte woning na het doorlopen van een dergelijk traject. Dit vraagt tijdig schakelen tussen zorginstelling en woningcorporaties.

6.12 Uitstroom detentie

Een verblijf in een penitentiaire inrichting is een ingrijpende gebeurtenis, die ertoe kan leiden, dat mensen hun huis kwijtraken. Mensen die langer dan drie maanden in detentie hebben gezeten, kunnen bij uitstroom een beroep doen op urgentie voor een sociale huurwoning. De geschatte jaarlijkse woonvraag is 39 woningen. Voor deze doelgroep is niet alleen stabiele huisvesting, maar ook een stabiele omgeving een belangrijke voorwaarde om recidive te voorkomen. In lijn met de fair share gedachte kiezen we er dan ook voor de huisvesting voor deze groep kwantitatief bescheiden groep woningen toe te wijzen buiten nu al kwetsbare complexen en buurten. In combinatie met goede begeleiding en/of toezicht om het zelfstandig wonen goed te laten verlopen, maximaliseren we de kans recidive te voorkomen.

6.13 (Uitstroom) vrouwenopvang en slachtoffers mensenhandel

Slachtoffers van huiselijk geweld of mensenhandel kunnen in Nederland op verschillende plekken hulp vragen. Vrouwen kunnen terecht in de vrouwenopvang. In de regio Parkstad zijn er op dit moment 15 plekken voor vrouwenopvang. Gemeenten geven aan dat zij een groot tekort aan plekken in de vrouwenopvang ervaren.
In recent Onderzoek Maatschappelijke Opvang Parkstad wordt aangegeven dat het grote tekort niet kan worden bevestigd vanuit de data-analyse. In lijn met een aanbeveling uit dit onderzoek kiezen wij ervoor om, wanneer nadere analyse in een gemeente uitwijst dat er inderdaad tekorten zijn, opvangplekken toe te voegen. Bij uitstroom doen vrouwen vooral een beroep op het goedkope aanbod in de sociale huur (onder de eerste aftoppingsgrens). Hierbij passen één à tweekamerwoningen goed bij uitstromende vrouwen zonder kinderen, en eengezinswoning beter bij vrouwen met kinderen.

6.14 Dementievriendelijke buurten

Met de vergrijzing in de regio Parkstad neemt het aantal mensen met dementie de komende decennia sterk toe. Om deze sterke stijging op te vangen, kunnen dementievriendelijke buurten een cruciale rol spelen. Een dementievriendelijke buurt is een leefomgeving waar mensen met dementie zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen en waar zij zich ondersteund voelen door de fysieke ruimte en sociale structuren. Dit sluit naadloos aan bij het streven om zorg en welzijn dichter bij huis te organiseren en de druk op dure intramurale zorg te verminderen.

Dementievriendelijke buurten voldoen minimaal aan de volgende ruimtelijke en sociale randvoorwaarden:

- toegankelijke en overzichtelijke buitenruimtes: goed verlichte, herkenbare straatinrichting en duidelijke bebording die mensen helpen met dementie zich te oriënteren;
- veilige en functionele woningen: levensloopbestendige aanpassingen, zoals trapliften of slimme technologieën die bijdragen aan langer zelfstandig wonen;
- sociale infrastructuur: het versterken van sociale netwerken en informele zorg, bijvoorbeeld via buurtinitiatieven of activiteiten in wijkcentra, biedt ondersteuning aan mensen met dementie én hun mantelzorgers.

Om dementievriendelijke buurten te realiseren, is samenwerking tussen gemeenten, woningcorporaties, zorg- en welzijnsorganisaties, en inwoners essentieel. Denk aan afspraken over inclusieve woningbouw en het stimuleren van buurtnetwerken. Hierover maken we in de uitvoeringsagenda gerichte afspraken.

6.15 Inclusieve buurten

In een inclusieve buurt kan iedereen, ongeacht leeftijd, fysieke of mentale beperking, sociaaleconomische status of culturele achtergrond, volwaardig deelnemen aan het leven in de gemeenschap. Dit concept vormt een belangrijk bestanddeel van deze visie, waarin sociale cohesie en gelijke kansen centraal staan.

Inclusieve buurten kenmerken zich door een mix van betaalbare en toegankelijke woningen, een uitnodigende openbare ruimte, en voorzieningen die tegemoetkomen aan de diverse behoeften van bewoners.

Concrete, fysieke pijlers zijn:

- levensloopbestendige woningbouw: variatie in woningtypen en aanpassingsmogelijkheden, zodat mensen in verschillende levensfasen in hun eigen buurt kunnen blijven wonen.
- multifunctionele voorzieningen: het clusteren van zorg, onderwijs, sport en cultuur om ontmoeting en samenwerking te bevorderen.
- bereikbare en veilige buurten: openbaar vervoer, goede wandel- en fietspaden, en veilige verkeerssituaties dragen bij aan mobiliteit en zelfstandigheid voor iedereen.

Maar inclusieve buurten zijn meer dan fysieke structuren. Ze draaien om gemeenschapsvorming en het versterken van sociale netwerken.
Dit vraagt om:

- buurtinitiatieven en co-creatie: inwoners en organisaties betrekken bij de inrichting en het beheer van hun wijk.
- toegankelijke zorg en ondersteuning: zorg dichtbij huis en laagdrempelige toegang tot welzijns- en hulpdiensten.
- diversiteit als kracht: het creëren van een cultuur waarin verschillen worden omarmd en benut als bron van innovatie en veerkracht.

De inclusieve wijk is een belangrijk onderdeel van een breder antwoord op de vergrijzing en parallelle uitdagingen als individualisering en toenemende diversiteit in Parkstad. Door te investeren in inclusie wordt niet alleen de leefbaarheid verhoogd, maar ontstaat ook een fundament voor sociale duurzaamheid: buurten waar mensen zich verbonden voelen en elkaar ondersteunen, nu en in de toekomst.

6.16 Woonwagenbewoners

Naast arbeidsmigranten en studenten, zijn ook woonwagenbewoners door het Rijk als aandachtsgroep benoemd. Zij behoren niet tot de verplichte urgentiecategorieën, maar worden wel in aanvulling op de onder 3.1 opgesomde aandachtsgroepen als kwetsbaar beschouwd. In 2020 is er een behoeftepeiling gedaan naar woonwagenstandplaatsen in de provincie Limburg. Er is een inventarisatie gedaan van de huidige situatie wat betreft het aantal bekende standplaatsen, de eigendoms-situatie van de standplaatsen, de bebouwing op de standplaatsen en de eigendomssituatie van deze bebouwing. De aanvullende behoefte aan standplaatsen is in beeld gebracht aan de hand van een schriftelijke enquête. Daarbij zijn zowel de huidige bewoners van standplaatsen als inwonende kinderen en belangstellenden uitgenodigd om deel te nemen aan de peiling. De aanvullende behoefte aan een woonwagen-standplaats in de regio Parkstad komt uit op zo'n 80 tot 90 standplaatsen tot 2030. In de behoeftepeiling is er niet gekeken naar spijt-optanten. De aanvullende behoefte kan hoger uitvallen wanneer er rekening wordt gehouden met eventuele spijtoptanten. In de diverse gemeentelijke Woonvisies die deze bestuurs-periode zijn vastgesteld hebben gemeenten hier verschillende in geacteerd. De gemeenten Brunssum en Kerkrade hebben aangegeven dat er in hun gemeente woonwagenstandplaatsen bijkomen. Hiermee geven beide gemeenten in-vulling aan de in het onderzoek 'Behoeftepeiling woonwagenstandplaatsen provincie Limburg' aangetoonde aanvullende behoefte. Gemeente Brunssum neemt daarbij zelfs de gepeilde spijtoptanten mee.

Rolverdeling en stappenplan

In dit laatste hoofdstuk maken we een eerste beweging van visie richting praktijk. Enerzijds door in te gaan op de rolverdeling tussen betrokken partijen (7.1), en anderzijds door met een stappenplan inzichtelijk te maken hoe we de komende periode in gezamenlijkheid richting uitvoeringsagenda's en vervolgens acties trekken, en welke puzzelstukken daar in ieder geval een rol in zullen spelen (7.2).

7.1 Rolverdeling bij wonen, welzijn en zorg

Het spreekt voor zich dat samenwerking essentieel is bij de uitwerking van deze toekomstvisie naar projecten en nieuwe trajecten.
Het motto is "we doen het samen", waarbij tegelijkertijd iedere partij of domein handelt vanuit z'n eigen positie, taak en verantwoordelijkheid. Inzicht en afstemming over elkaars inbreng is daarbij een belangrijke succesfactor. Dan kan het gaan over rolafbakening, overlap maar ook "blinde vlekken" die moeten worden herkend, benoemd en ingevuld.

De gemeenten zijn op lokaal niveau regievoerder voor de zorg en maatschappelijke ondersteuning. Gemeenten voeren de Wet Maatschappelijke Ondersteuning uit met als doel maatschappelijke participatie te bevorderen en mensen te helpen bij het bouwen van een sociaal netwerk. Ook de publieke gezondheid en clientondersteuning hoort bij dit takenpakket alsmede de financiering en het toezicht. Verbinding leggen tussen het sociaal en ruimtelijk domein, wordt - ook binnen de gemeentelijke organisatie - steeds belangrijker om de Wet Regie Volkshuisvesting tot uitvoering te brengen. Ook de relatie met het domein veiligheid neemt in betekenis toe. In beeld hebben van vastgesteld beleid dat zich over en weer bijt is hierbij een noodzaak om nieuwe beleidskeuzes te maken die in elkaars verlengde liggen.

In deze Toekomstvisie Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad Limburg is ook oog voor verantwoordelijkheid van inwoners zelf, waarbij gewezen wordt op het versterken van eigen regie en zelfredzaamheid. Huurdersorganisaties zijn via het ROH aangesloten bij het proces als het gaat om belangenbehartiging. Ook zijn burgers georganiseerd in cliëntenorganisaties en via de talrijke bewonersinitiatieven in Parkstad met een formeel en informeel karakter. De (verdere) ontwikkeling van creatieve en verbonden gemeenschappen én groei van het sociaal kapitaal in alle leeftijdscategorieën is een belangrijk uitgangspunt. Daar is wel eens ondersteuning of een eerste zetje bij nodig. Welzijnsorganisaties werken hieraan samen met o.a. zorgpartners in opdracht van de gemeente.

De woningcorporaties staan in het sociale segment aan de lat voor voldoende geschikte woningen voor senioren en aandachtsgroepen. Ook dragen ze binnen de mogelijkheden bij aan de realisatie en beheer van maatschappelijk- en zorgvastgoed. Het stimuleren van de leefbaarheid en de kwaliteit van de openbare ruimte in hun eigendom hoort daarbij. Woonruimteverdeling is een primaire verantwoordelijkheid van de woningcorporaties en ze zijn uitvoeringsorganisaties voor de verplichte urgentiecategorieën die in de Regiewet worden voorgeschreven en door de gemeente aldus deze wet moeten worden vastgelegd in bij voorkeur regionaal afgestemde urgentieverordeningen. Dit traject komt in samenspel tussen gemeenten, regio en woningcorporaties tot stand.

Ouderenzorgorganisaties leveren de zorg die speciaal is gericht op senioren. Het omvat een breed scala aan diensten die zijn bedoeld om ouderen te ondersteunen bij hun dagelijkse activiteiten en hun welzijn te verbeteren.

Ouderenzorg kan variëren van thuiszorg in de thuissituatie tot woonzorgcentra of verpleeghuizen waar ouderen kunnen wonen en 24uurszorg krijgen.

De partijen bezig met geestelijke gezondheidszorg (GGZ) bieden ondersteuning, behandeling en begeleiding aan mensen van alle leeftijden die te maken hebben met mentale gezondheidsproblemen. De GGZ levert een ruim palet aan diensten, variërend van preventie en lichte begeleiding tot intensieve behandeling en langdurige zorg voor ernstige psychische aandoeningen. Loket Housing is een voorbeeld waarbij de huisvestingsvraag, meestal in te vullen door de woningcorporatie, samengaat met begeleidingsnoodzaak die door een zorgaanbieder wordt gefaciliteerd. Verder zijn er nog organisaties actief die - al dan niet vanuit een christelijk motief - werken aan maatschappelijke opvang en verslavingszorg of mensen ondersteunen met een lichamelijk en/of verstandelijke beperking en kinderen met een ontwikkelingsachterstand.

Het zorgkantoor opereert regionaal en is verantwoordelijk voor de organisatie en financiering van langdurige zorg, zoals verpleging en verzorging. Zorgkantoren hebben een belangrijke taak bij de uitvoering van de Wet langdurige zorg (Wlz). Denk daarbij aan inkoop van zorg, zorg- en PGB-toewijzing en informatie/advies.

De basisgedachte bij de voorliggende visie is dat het woondomein én sociaaldomein steeds meer in samenhang de opgave moeten gaan oppakken. Op wijk- en buurtniveau weten partijen elkaar al redelijk goed te vinden in wijkteams en buurtcoalities.

Kijkend naar de logische samenhang op gemeentelijk, maar vooral ook regionaal niveau, zien we verbeterkansen, die met nog verder te maken samenwerkingsafspraken kunnen worden benut. De toekomstvisie Wonen Welzijn en Zorg is een belangrijke bouwsteen voor het Volkshuisvestingsprogramma en betreft vooral het domein wonen. Dit VHV-programma wordt regionaal op- en vastgesteld onder leiding van de Bestuurscommissie Wonen en Herstructurering, alwaar vanuit de stadsregio Parkstad Limburg het mandaat ligt voor volkshuisvesting in brede zin van het woord, dus voor alle doelgroepen. Aandachtsgroepen maken daar een relatief beperkt deel vanuit, maar vragen wel speciale aandacht. Deze bestaat nu al onder meer uit samenwerkingsafspraken ten behoeve van bijvoorbeeld uitstroom maatschappelijke opvang en statushouders (opgenomen in prestatieafspraken).

Specifiek te benoemen vormt, door de toenemende vergrijzing, de juist grotere huisvestingsvraag voor de doelgroep senioren (anders dan intramuraal) welke al specifiek geadresseerd is in de Regionale Woonvisie en lokale woonvisies van de Parkstadgemeenten. In het afsprakenkader voor de ontwikkeling van woonproducten voor de doelgroep senioren zal deze input uit dit document wat betreft de doelgroep senioren dan ook meegenomen worden.

De overige aandachtsgroepen zullen door het sociaal domein en hun collega's van wonen verder in kaart worden gebracht met betrekking tot type woning/doelgroep gekoppeld aan randvoorwaarden (leveren zorg en begeleiding). Die door de Parkstadgemeenten aangedragen inventarisatie zal vervolgens door Bestuurscommissie Wonen worden omgezet in een regionale fysieke programmering (bouwopgave).

De bestuurscommissie zal ook de doorvertaling van de gemeentelijk opgestelde omgevingsplannen (aldus de omgevingswet) stroomlijnen met de fysieke regionale programmering die wordt geborgd in de regionale prestatieafspraken. Het bepalen en monitoren van de juiste balans op gebiedsniveau tussen de sociale woningvoorraad en particuliere voorraad ligt bij de individuele gemeente, waarbij de regio en de bestuurscommissie de balans tussen de gemeentes bewaakt. Het sociaal domein zal zich meer dienen te richten op de aandachtgroepen en de daarbij behorende huisvestings- en verdeelopgave. Dit uiteraard op de tandem met het woondomein. Denk hierbij aan de omvang van de aandachtsgroepen, de gesprekken over fair share en de rangorde in urgentie van huisvesting van aandachtsgroepen. Dit kan alleen op basis van een bovengemeentelijke (lees regionale) afstemming en regie. De regionale afstemming tussen gemeenten wat betreft het sociaal domein zit in de aanloopfase. Dit zal de komende jaren verder zijn beslag krijgen want er komt meer op dat bordje zoals ook het regionaal af te stemmen WMO-beleid en mogelijk ook de urgentieverordeningen. Daarvoor zijn nieuwe overlegmodellen nodig waarbij de verbinding met het woondomein en andere visie-dragende partijen een relevante randvoorwaarde is.

De onderlinge positionering van partijen zal zich nog verder moeten uitkristalliseren. Dat geldt ook voor de verankeringen en borging via prestatieafspraken vanuit de lijn regionale Visie Wonen Welzijn en Zorg - de lokale versies daarvan en de uitvoeringsprogramma's.

Zogezegd zijn er op wijkniveau al veel verbindingen zichtbaar. Het betrekken van zorgpartijen bij de lokale prestatieafspraken, die samenhangen met het huisvesten van voornoemde aandachtsgroepen, tussen gemeenten, woningcorporaties en bewonersorganisaties is een van de volgende stappen. Dat neemt niet weg dat de lokale en vooral regionale positionering van partijen op verschillende punten nog beter kan worden geduid lettend op de Wet Regie Volkshuisvesting en de Woondeal Limburg. In de op te stellen uitvoeringsagenda van deze visie zal het benoemen en aanscherpen van de schakels (o.a. tussen het ruimtelijk en sociaal domein) nader worden geconcretiseerd, met ook onder andere aandacht voor de eerste lijn zorg, clientondersteuning en ziekenhuiszorg. Daarbij zal ook een link worden gelegd met de rol en het uit werken instrumentarium van de provincie.

Deze visie wordt gedragen door een breed scala aan betrokken partijen, die zich zoals hierboven beschreven tot elkaar verhouden. Om de visie met succes tot uitvoer te brengen, is het belang dat ook de uitvoeringsagenda gedragen en gemonitord wordt door deze betrokken partijen. In het verleden ontbrak een gremium waarin deze partijen elkaar treffen om integraal van gedachten te wisselen, afspraken te maken en voortgang bij te houden. Het Bestuurlijk Gremium Wonen, Welzijn en Zorg dat de voorliggende visie heeft ontwikkeld heeft als zodanig een gat in het bestaande bestuurlijk ecosysteem gevuld. Als voortvloeisel van deze Toekomstvisie zal ook de komende Uitvoeringsagenda Wonen, Welzijn en Zorg dan ook door dit gremium worden opgewerkt, vastgesteld, en vervolgens op basis van voortgang worden bijgehouden en waar nodig bijgestuurd.

De eerste stap in deze richting is het optuigen van een bijbehorende governance- en ondersteuningsstructuur, waarover hieronder meer.

7.2 Stappenplan

In sectie 4.3 hebben we de fundamentele doelstelling voor de komende 5 jaar gepresenteerd, namelijk voorzien in voldoende huisvesting voor aandachtsgroepen in onze regio door de verwachte tekorten in te lopen. In hoofdstuk 5 is vervolgens breed geschetst op basis van welke principes en beleidskeuzes we dit doel willen bereiken, waarbij de kwantitatieve opgave is ingebed in de veel bredere sociale context waarin ze thuishoort. In voorgaande sectie is geconcretiseerd welke partijen een rol hebben bij de realisatie van onze collectieve doelen, principes, en beleidskeuzes. Ten slotte rijst nu de cruciale slotvraag: wat gaan we concreet ondernemen om van visie over te gaan op actie? De belangrijkste stap richting actie is het vaststellen van één Meerjarige Uitvoeringsagenda Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad, voorzien in Q3 2025. Deze slotsectie beschrijft onze uitgangspunten ten aanzien van deze visie (6.2.1), de hoofdbestanddelen van de uitvoeringsagenda (6.2.2), en het pad richting de vaststelling en implementatie van de uitvoeringsagenda (6.2.3).

7.2.1 Uitgangspunten uitvoeringsagenda

Om echt tot actie over te gaan is samenwerking essentieel en moeten (soms) individuele belangen plaatsmaken voor de gemeenschappelijke maatschappelijke opdracht. Een integrale actiegerichte agenda voor wonen, welzijn en zorg, gebaseerd op onze gedeelde visie is een belangrijke voorwaarde om te komen tot concrete resultaten. In een zorgvuldig proces heeft zich een coalitie gevormd die aan deze samenwerking wil gaan bouwen. Dit heeft geleid tot een vijftal uitgangspunten die breed gedragen worden voor het ter hand nemen van de uitvoeringsagenda.

1. Echt samenwerken in een leidende regionale coalitie die meerdere lokale doe-coalities ondersteunt. In beide draait om samenwerken met oog voor de grote maatschappelijke opgave enerzijds, en focus op concrete samenwerkingsafspraken anderzijds - van te realiseren huisvestingsplaatsen tot het harmoniseren van urgentieregelingen. Werk maken van coalities die willen en doen binnen de gemeenten en in de regio.
2. Ontwikkelen van een integrale en actiegerichte agenda voor wonen, welzijn en zorg op basis van een gedeelde visie. Spreken van een gemeenschappelijke taal en concretiseren van ambities.
3. Vanuit een leidende en integrale agenda initiatief nemen en versterken van de doorzettingskracht. Helderheid creëren over agenda en regie met focus op de korte en lange termijn. Vasthoudend en koersvast. Snel aan de slag met overzichtelijke, concrete en beheersbare initiatieven, die leiden tot resultaten op korte en lange termijn.

4. Versterken van de vitaliteit van wijken en buurten, door buurtgericht te werken met aandacht voor functies die sociale cohesie, gezonde leefstijl, inclusie versterken. Een belangrijk aspect daarbij is het betrekken van de inwoners om te komen tot passende oplossingen.
5. Bevorderen van preventie, leren en innoveren. Ruimte maken voor essentiële innovaties: technische innovaties, sociale innovaties, innovaties in financiering, en in samenwerking. Delen van opgedane inzichten. Samenwerken, samen doen, samen innoveren en samen leren. Daarbij gebruik maken van goede voorbeelden en voorkomen dat het wiel opnieuw uitgevonden wordt. De voortgang van de uitvoeringsagenda zal immers met vaste regelmaat gedeeld en vervolgens al dan niet bijgestuurd worden, aan de hand van de status van actuele uitdagingen.

7.2.2 Hoofdbestanddelen uitvoeringsagenda

De uitvoeringsagenda zal in ieder geval de volgende drie hoofdbestanddelen bevatten, waarvan de tweede en derde expliciet gevraagd worden vanuit het landelijk programma "Een thuis voor iedereen":

1) Samenwerkingsafspraken op de zeven thema's van de vitale en inclusieve buurt zoals beschreven in 5.2. Denk aan het opleveren van een integraal afgestemd afwegingskader voor wenselijke woonzorgconcepten waar gemeenten gebruik van kunnen maken bij de beoordeling van initiatieven.
2) Samenwerkingsafspraken rondom het veerkrachtig spreiden van aandachtsgroepen om overconcentraties van kwetsbaarheid tegen te gaan en te voorkomen. Denk aan een gezamenlijke lobby-lijn richting buurtregio's, provincie en Rijk, housing-afspraken over het ontzien van specifieke kwetsbare gebieden (complex/kern/buurt/wijk), de benutting van gemeentelijke beleidsinstrumenten rondom kwetsbare instroom (bijvoorbeeld op aanpassingen van de Huisvestingswet 2014), en/of de harmonisatie van urgentieverordeningen.
3) Samenwerkingsafspraken rondom zowel realisatie als financiering van de bouw van per aandachtsgroep en gemeente gespecificeerde aantallen wooneenheden. Hiertoe behoren zowel de toevoeging (door middel van nieuwbouw of transformatie) als toekomstbestendige aanpassing van wooneenheden in lijn met de woonzorgbehoefte.

7.2.3 Pad richting vaststelling en implementatie van de uitvoeringsagenda

Het overzicht hieronder biedt aan de hand van acties per periode houvast voor de weg van vaststelling van deze Toekomstvisie in Q1 2025 naar vaststelling van de Uitvoeringsagenda in Q3 2025, en vervolgens richting het einde van het door het Rijk genoemde tijdspad van 5 jaar (in casu tot en met 2030). Aangaande de weg ná vaststelling van de uitvoeringsagenda gaan we voor nu uit van, in ieder geval, halfjaarlijkse tussenrapportage over de voortgang in Q2 van ieder kalenderjaar en een voortgangsevaluatie en actualisatie in Q4 van ieder kalenderjaar. Totdat er in Q3 (of, indien mogelijk en gewenst, eerder) conform het landelijk programma "Een thuis voor iedereen" een voorstel voor een regionale ondersteunings- en governance structuur Wonen, Welzijn en Zorg ligt, behouden we de huidige werkwijze met een bestuurlijk gremium ondersteund onder voorlopige procesverantwoordelijkheid van Heerlen als centrumgemeente van Stadsregio Parkstad Limburg.

Tabel 4: Planning vervolgtraject Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad

Periode	Actie
Q1 2025	• Vaststelling Toekomstvisie Wonen, Welzijn en Zorg door gemeenteraden. • Opwerken voorstel voor governance- en ondersteuningsstructuur Wonen, Welzijn en Zorg richting vaststelling, implementatie, en monitoring van uitvoeringsagenda, cf. landelijk programma “Een thuis voor iedereen”. Totdat deze structuur er is, vinden werkzaamheden plaats onder proces-verantwoordelijkheid van Heerlen als centrumgemeente van Stadsregio Parkstad Limburg. • Opwerken onderdelen uitvoeringsagenda Wonen, Welzijn en Zorg.
Q2 2025	• Opleveren voorstel governance- en ondersteuningsstructuur • Opwerken onderdelen uitvoeringsagenda Wonen, Welzijn en Zorg. In ieder geval: actielijnen vitale- en inclusieve buurt; overzicht beleidsinstrumenten t.b.v. veerkrachtig mixen en spreiding; afwegingskader woonzorgconcepten; concept-urgentieverordening. • Eerste bespreking governance- en ondersteuningsstructuur en andere relevante ontwikkelingen door bestuurlijk gremium.
Q3 2025	• Vaststelling governance- en ondersteuningsstructuur door bestuurlijk gremium. • Vaststelling uitvoeringsagenda Wonen, Welzijn en Zorg door bestuurlijk gremium.
Q2 2026	• Eerste halfjaarlijkse tussenrapportage aan bestuurlijk gremium.
Q4 2026	• Eerste voortgangsevaluatie en actualisatie uitvoeringsagenda Wonen, Welzijn en Zorg door bestuurlijk gremium.
Q2 2027-2030	• Halfjaarlijkse tussenrapportages aan bestuurlijk gremium.
Q4 2027-2030	• Voortgangsevaluaties en actualisaties uitvoeringsagenda Wonen, Welzijn en Zorg door bestuurlijk gremium.

We doen het samen.

Domein Burger

Bezoekadres
Markt 33
Ambtenaar
[redacted]
Telefoonnummer
+14 045
Telefax
0455676395
Zaaknummer

Aan de leden van de Raad en Raadscommissie
Burgers en Samenleving

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
		25u0001052	27 januari 2025

Onderwerp
Addendum op Toekomstvisie Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad

Bijlage(n)
1

Geachte Raads- en commissieleden,

Voor de raadsvergadering van 12 februari 2025 (commissie Burgers en Samenleving 28 januari 2025) ligt de Toekomstvisie Wonen, Welzijn en Zorg Parkstad ter besluitvorming voor.
Deze is met grote zorg tot stand gekomen. Echter is naar voren gekomen dat in tabel 6 op bladzijde 19 van deze visie "Percentage woningvoorraad geschikt voor aanpassing voor ouderen, uitgesplitst in huur/Koop)" abusievelijk de gegevens van de gemeente Kerkrade niet zijn opgenomen.
De cijfers in deze tabel zijn gebaseerd op bijlage 1 bij deze visie: "rapportage Companen regionale woonzorgvisie Parkstad Limburg. (figuur 3.9: Geschiktheid woningvoorraad naar eigendom volgens 'doorzonscan' naar gemeente (2024).

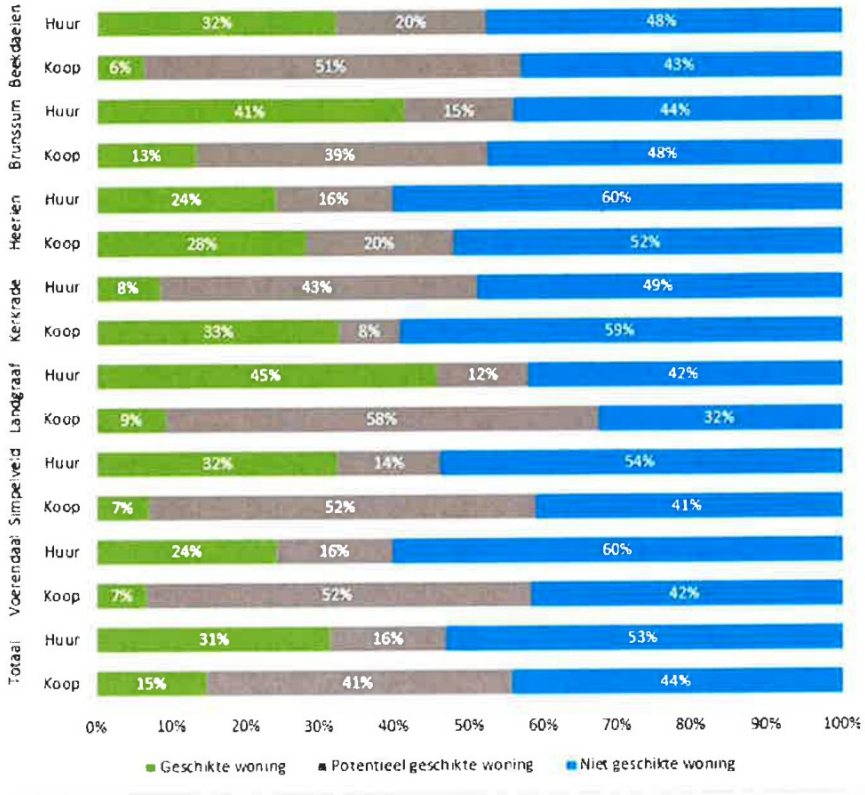
Inmiddels zijn ook de voor gemeente Kerkrade benodigde gegevens verzameld, geanalyseerd en opgenomen in figuur 3.9 en daarmee ook in tabel 6 van de visie.

Hierbij laat ik u dan ook de complete figuur 3.9 en tabel 6 toekomen.

Met vriendelijk groet,

Jo Paas
Portefeuillehouder Wmo en ouderenbeleid.

Bijlage 1.
Figuur 3.9 Geschiktheid woningvoorraad naar eigendom volgens 'doorzonscan' naar gemeente (2024) inclusief gegevens gemeente Kerkrade.

Tabel 6: Percentage woningvoorraad geschikt voor aanpassing voor ouderen, uitgesplitst in huur/Koop)

Gemeente		Geschikt	Potentieel	Ongeschikt
Beekdaelen	huur	32%	20%	48%
	koop	6%	51%	43%
Brunssum	huur	41%	15%	44%
	koop	13%	39%	48%
Heerlen	huur	24%	16%	60%
	koop	28%	20%	52%
Kerkrade	huur	8%	43%	49%
	koop	33%	8%	59%
Landgraaf	huur	46%	12%	42%
	koop	9%	59%	32%
Simpelveld	huur	32%	14%	54%
	koop	7%	52%	41%
Voerendaal	huur	24%	16%	60%
	koop	7%	51%	42%
Totaal	**huur**	**31%**	**16%**	**53%**
	koop	**15%**	**41%**	**44%**

Postbus 600 6460 AP
Telefoon 045 5676767
Telefax 045 5676395
Email gemeentehuis@kerkrade.nl
IBAN NL49 BNGH 0285 0044 84
BIC BNGHNL2G

Fractie CDA, dhr. Meijer: Hoeveel woningen in het midden en hogere segment dienen wij in Kerkrade nu bij te bouwen? En hoeveel sociale woningen moeten dan minder?
Ter vergadering heeft u aangegeven dat deze cijfers in het plan staan maar dat ze tevens nog aangeleverd zullen worden.

Het onderzoek van Companen geeft gedetailleerd weer wat de huidige stand, de ontwikkeling en de toekomstige verwachte behoefte aan diverse (geclusterd) wonen voor bijzondere doelgroepen onder de aankomende Wet regieversterking Volkshuisvesting is. Het volledige onderzoeksrapport van Companen is reeds verstrekt.

De ontwikkelingen op de woningmarkt en de invloed op de samenstelling zijn van veel factoren afhankelijk. Wonen volgt werk. Hoe meer werkgelegenheid hoe meer behoefte ontstaat aan woonruimte. Uiteraard is betaalbaarheid hier ook een onderdeel van.
De wet betaalbare huur en de wet goed verhuurderschap zorgen voor meer verkopen van particuliere huurwoningen. Positief effect is dat het aandeel koop groeit.

Onderstaand overzicht is vorig jaar nav vragen tijdens de begrotingsbehandeling al verstrekt en geeft een goed beeld wat er nu in het vat zit aan nieuwbouwontwikkelingen.

Gemeente Kerkrade

Overzicht nieuwbouw woningen 2024 - 2030

bruto toevoegingen exclusief sloop 875 woningen

sociale huur < 900,09	middenhuur 900,09 - 1.157,-	betaalbare koop < 405.000,-	koop < NHG 450.000,-	dure koop > 450.000,-	zorgwoningen	totaal
383	263	160	99	85	372	1362
28,1%	**19,3%**	**11,7%**	**7,3%**	**6,2%**	**27,3%**	**100,0%**

Fractie CDA, dhr. Meijer en VVD, dhr. Creusen:
Wethouder Geers heeft aangegeven dat een verlaging naar 30 % niet haalbaar is voor deze gemeente maar wat is dan wel wenselijk en haalbaar volgens het college?

De woningvoorraad verander je niet 123. Het huidige percentage sociale huurwoningen door corporaties bedraagt 32%. Tel hierbij op nog 12-14% sociale huurwoningen in de particuliere verhuursector, dan kom je op een totaal percentage van 44 - 46% sociale huurwoningen uit. Uitgaande van een woningvoorraad van 23.980 woningen betekent dit een enorme transitie van vele duizenden woningen.

Met de woningcorporaties is in de prestatieafspraken met huurdersvereniging en woningcorporaties vastgelegd dat het aandeel sociale huur minimaal op peil blijft in Kerkrade.

Bij nieuwe initiatieven/nieuwbouwplannen pogen we vanaf 2024 wel al zoveel als mogelijk middenhuur en /of koopwoningen aan de woningvoorraad toe te voegen.

B E H A N D E L B R I E F

Registratienummer: 25it00181

Het Presidium van de gemeente Kerkrade, handelend met mandaat van de gemeenteraad – ex artikel 3a lid 1 van het Reglement van orde voor de vergaderingen van de raadcommissies ter voorbereiding van de vergaderingen van de raad der gemeente Kerkrade – stelt de hieronder gekozen commissie(s) voor om in de openbaarheid te doen behandelen, het onderwerp:

Onderwerp

Tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015.

Algemene informatie

Dit onderwerp is toegekend aan de commissie:	**Te behandelen d.d.:**
Burgers en Samenleving	28 januari 2025

Aanleiding / toelichting

In de verordening jeugdhulp is bepaald dat geen jeugdhulpvoorziening wordt toegekend wanneer sprake is van voldoende kracht. Wat daaronder wordt verstaan is uitgewerkt in de Beleidsregels Jeugdhulp 2015 gemeente Kerkrade.

Door een recente uitspraak van de CRvB moeten gemeenten in hun verordening duidelijk regelen wanneer sprake is van “eigen kracht.

Hiervoor is een nieuw artikel 10 uitgewerkt. De beschrijving en het beoordelingskader is overeenkomstig de algemeen aanvaarde opvattingen en jurisprudentie over “eigen kracht” en juridisch advies van Schulinck (kennisbank en juridische helpdesk van Wolters Kluwer voor wat betreft het Sociaal Domein). De tekst van (het nieuwe) artikel 10 van de verordening is uitgebreider en explicieter dan de huidige (summiere) bijlage 3 van de beleidsregels. Dat is nodig om te voldaan aan wat de CRvB vraagt. De gemeenten moeten in hun verordening duidelijk beschrijven wat de betekenis van de ouderlijke verzorgings- en opvoedingsplicht is die voortvloeit uit het Burgerlijk Wetboek en wat de begrippen eigen kracht, gebruikelijke hulp en/of boven gebruikelijke hulp inhouden.

Gemeente Kerkrade, afdeling Griffie
Telefoonnummer: 045-5676767
Gemeentehuis@kerkrade.nl

Bezoekadres: Markt 1 6461 EB Kerkrade
Postadres: Postbus 600 6460 AP Kerkrade

Gemeente Kerkrade

B E H A N D E L B R I E F

Kader / afbakening

Jeugdwet en uitspraak CRvB d.d. 29.05.2024.

Wijze van behandelen

Doel:

Ter besluitvorming door de Raad

Aard van het onderwerp:

Eigen/ nieuw beleid

Vorm:

Schriftelijke stukken:	Reeds toegezonden		
Mondelinge toelichting: Ja		Tijdsduur	5 minuten
Presentatie: Nee		Tijdsduur	minuten
Anders, namelijk:		Tijdsduur	minuten

Bestuurlijke verantwoordelijke(n)

Wethouder van Drunen

Ambtenaren en externen

Aanwezig zullen zijn:

Externen:

Ambtenaren:

Gemeente Kerkrade, afdeling Griffie
Telefoonnummer: 045-5676767
Gemeentehuis@kerkrade.nl

Bezoekadres: Markt 1 6461 EB Kerkrade
Postadres: Postbus 600 6460 AP Kerkrade

Gemeente Kerkrade

B E H A N D E L B R I E F

Dhr. J. Schillings

Bijlage(n)

1. Aanbiedingsbrief aan de raad
2. Nota van toelichting
3. Ontwerpbesluit/nieuw artikel 10 verordening jeugdhulp
4. Toelichting op nieuw artikel 10
5. Verordening jeugdhulp 2015 inclusief nieuw artikel 10 (integrale tekst)

Gemeente Kerkrade, afdeling Griffie
Telefoonnummer: 045-5676767
Gemeentehuis@kerkrade.nl

Bezoekadres: Markt 1 6461 EB Kerkrade
Postadres: Postbus 600 6460 AP Kerkrade

Agendapunt nr.:

Gemeente Kerkrade

Registratienummer: 24it03594

Sector: Burger	**Kerkrade,** 14 januari 2025

Aanbiedingsbrief

aan de raad.

Nr.:

Hierbij bieden wij u ter overweging en beslissing een ontwerpbesluit, nr. 24Rb053, inzake een tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015 aan.

In de nota van toelichting, nr. 24Tl046, die het ontwerpbesluit vergezelt, zijn de overwegingen en nadere gronden aangegeven waarop het ontwerpbesluit berust.

Het college,

dr. T.P. Dassen-Housen

De secretaris,

R.M.J.S. Stijns

Gemeente Kerkrade

Ontwerpbesluit

Nr.: 24Rb053

De raad van de gemeente Kerkrade;

overwegende, dat
- in de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015 is bepaald dat geen jeugdhulpvoorziening wordt toegekend wanneer sprake is van voldoende eigen kracht;
- de Centrale Raad van Beroep in een uitspraak van 29.05.2024 heeft geoordeeld dat gemeenten in hun verordening moeten beschrijven wat zij onder “eigen kracht” verstaan

kennis genomen hebbende van,
- de nota van toelichting, nr. 24Tl046 , behorende bij dit besluit;
- de instemming van de Adviesraad Maatschappelijke Ontwikkeling Kerkrade d.d. 05.12.2024;
- de beraadslagingen in de Commissie burgers en samenleving. d.d. 28 januari 2025

gelet op,
- **programma:** 6. Sociaal Domein
- **gemeentelijk/regionaal beleidskader:** Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015
- **wetsartikel:** 2.9 Jeugdwet

besluit:

I. De Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015 als volgt te wijzigen:

Onder vernummering van de artikelen 10 t/m 20 tot 11 t/m 21 wordt na artikel 9 het volgende artikel 10 ingevoegd:

Artikel 10. Eigen kracht.
1. Jeugdigen of ouders komen pas in aanmerking voor een individuele voorziening als zij zelf geen oplossing kunnen vinden voor de hulpvraag binnen hun eigen mogelijkheden en probleemoplossend vermogen (eigen kracht). Hieronder wordt in ieder geval verstaan:
a. Gebruikelijke hulp van ouders en/of andere verzorgers of opvoeders;
b. Bovengebruikelijke hulp van ouders voor zover zij beschikbaar en in staat zijn de noodzakelijke hulp te bieden, dit geen (dreigende) overbelasting oplevert en door het bieden van de bovengebruikelijke hulp geen financiële problemen in het gezin ontstaan;
c. De ondersteuning vanuit het sociale netwerk;
d. Het aanspreken van een aanvullende zorgverzekering die is afgesloten.
2. Gebruikelijke hulp is hulp die naar algemeen aanvaarde opvattingen in redelijkheid mag worden verwacht van ouders en/of andere verzorgers of opvoeders. Zij zijn namelijk verplicht de tot hun gezin behorende minderjarige jeugdigen te verzorgen, op te voeden, te begeleiden en toezicht op hen te houden. Dit geldt ook als de jeugdige een ziekte, aandoening, beperking of andere problematiek heeft. Bij uitval van 1 van de ouders neemt

de andere ouder de gebruikelijke hulp over. Dit geldt ook bij gescheiden ouders. Er wordt dan ook rekening gehouden met de gebruikelijke hulp van de ouder waar de jeugdige niet woont.
3. Om vast te stellen of sprake is van gebruikelijke hulp beoordeelt het college of de benodigde hulp uitgaat boven de hulp die een jeugdige van dezelfde leeftijd zonder ziekte, aandoening, beperking of andere problematiek nodig heeft. Het college houdt hierbij rekening met de volgende factoren:
a. De leeftijd van de jeugdige;
b. De mate van zorg bij activiteiten en handelingen, de mate van toezicht en de mate van begeleiding/stimulans die een jeugdige van die leeftijd nodig heeft;
c. De aard en de duur van de hulp en de benodigde ondersteuningsintensiteit van de jeugdige;
d. De mate van planbaarheid van de hulp;
e. De behoeften en mogelijkheden van de jeugdige;
f. De CIZ-indicatiewijzer en de beleidsregels indicatiestelling Wlz 2023.
4. Als er sprake is van gebruikelijke hulp verstrekt het college geen individuele voorziening tot jeugdhulp. Hierop kan (tijdelijk) een uitzondering worden gemaakt als de ouders door (dreigende) overbelasting de gebruikelijke hulp niet kunnen bieden. Er moet dan wel een verband zijn tussen de (dreigende) overbelasting en de hulp aan de jeugdige.
5. Gaat het om hulp die de gebruikelijke hulp overstijgt, zijn de ouders in eerste instantie nog steeds verantwoordelijk voor het bieden van deze bovengebruikelijke hulp. Het college beoordeelt dan of van ouders verwacht mag worden dat ze deze hulp bieden, zoals in lid 1 staat weergegeven. Het college maakt hierbij onderscheid tussen kortdurende en langdurende situaties:
a. Kortdurend: er is uitzicht op herstel van het (gezondheids)probleem en de daarmee samenhangende zelfredzaamheid van de jeugdige. Het gaat hierbij over een aaneengesloten éénmalige periode van maximaal drie maanden in één kalenderjaar;
b. Langdurend: het gaat om chronische situaties waarbij naar verwachting de jeugdhulp langer dan drie maanden nodig is of voor meerdere periodes van drie maanden in één kalenderjaar.
Het college verwacht van ouders dat zij in kortdurende situaties de bovengebruikelijke hulp bieden, tenzij dit gelet op de aard van de hulp niet kan worden verwacht of de ouders door (dreigende) overbelasting de hulp niet kunnen bieden. Er moet dan wel een verband zijn tussen de (dreigende) overbelasting en de hulp aan de jeugdige.
6. Bij de beoordeling in langdurige situaties houdt het college rekening met de volgende factoren:
a. De aard en de duur van de hulp en de benodigde ondersteuningsintensiteit van de jeugdige;
b. De mate van planbaarheid van de hulp;
c. Het lichamelijk en geestelijk welzijn van de ouders;
d. De manier van omgaan van ouders met de problemen van de jeugdige;
e. Vaardigheden van de ouders om zelf hulp te bieden (bijvoorbeeld een verpleegachtergrond);
f. Of er sprake is van problematiek bij de ouders, zoals relationele problemen of schulden;
g. Welke verplichtingen de ouders hebben, bijvoorbeeld voor werk en sociale verplichtingen;
h. Het belang van ouders om een inkomen uit arbeid te krijgen en het eventueel ontstaan van financiële problemen;
i. De woonsituatie;
j. De samenstelling van het gezin en de relatie tussen de gezinsleden (bijvoorbeeld of er sprake is van een wettelijke stiefouder of niet);
k. Is er een sociaal netwerk en zo ja, wat zijn de mogelijkheden en de bereidheid van het sociaal netwerk om de jeugdige of zijn ouders te ondersteunen;
l. Overige individuele omstandigheden die door jeugdige en ouders worden ingebracht.

7. Als bovengenoemde factoren niet leiden tot problemen bij het kunnen verlenen van de hulp door de ouders, bij de beschikbaarheid van de ouders voor het verlenen van de hulp, bij de belasting van de ouders en bij de financiële situatie van de ouders wordt van hen verwacht dat zij de bovengebruikelijke hulp (eventueel deels) verlenen. Het college verstrekt dan geen individuele voorziening tot jeugdhulp.
8. Bij (dreigende) overbelasting geldt nog het volgende:
a. Er moet een verband zijn tussen de overbelasting en de zorg aan de jeugdige;
b. Als de overbelasting ziet op spanningen door het werk (bijvoorbeeld door te veel uren werken of stress) of door andere factoren buiten de zorg van de jeugdige om, moet de ouder eerst een oplossing zoeken in de oorzaak van die spanningen;
c. Bij een aanvraag voor een individuele voorziening tot jeugdhulp bekijkt het college wat wordt gedaan om die spanningen te verminderen;
d. Als de (dreigende) overbelasting kan worden verminderd door het herinrichten van het werk of andere sociale/maatschappelijke activiteiten wordt dit eerst van de ouder verwacht;
e. Het verlenen van hulp aan je kind gaat voor op sociale/maatschappelijke activiteiten;
f. Een pgb voor het verlenen van hulp aan een jeugdige door een ouder wordt beëindigd als er sprake is van (dreigende) overbelasting. Een andere zorgverlener moet het verlenen van hulp overnemen om de overbelasting te stoppen.
9. Als ouders een beroep kunnen doen op het sociale netwerk voor het bieden van ondersteuning bij de benodigde hulp aan de jeugdige wordt van hen verwacht dat ze hier gebruik van maken. De ondersteuning die het sociale netwerk biedt, valt onder de eigen kracht. Het college verstrekt hiervoor geen individuele voorziening tot jeugdhulp.
10. Als de jeugdige en/of de ouders een aanvullende zorgverzekering hebben die de benodigde hulp (deels) vergoedt, wordt van ouders verwacht dat zij deze aanspreken. Het college verstrekt dan geen individuele voorziening tot jeugdhulp of alleen een aanvullende voorziening voor het gedeelte dat niet wordt vergoed.

II. Dit besluit treedt in werking op de 1e dag na bekendmaking.

Aldus vastgesteld door de raad der gemeente Kerkrade in zijn openbare vergadering d.d. 12 februari 2025

De voorzitter van de raad, **De griffier,**

dr. T.P. Dassen-Housen. mr. drs. D.G.M.G. Franssen.

Nota van toelichting

Nummer.: 24Tl046	**Kerkrade, 14 januari 2025**

Behorend bij ontwerpbesluit nummer: 24Rb053

Onderwerp

Tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015.

Beslispunten

1. Onder vernummering van de artikelen 10 t/m 20 tot 11 t/m 21 wordt na artikel 9 een nieuw artikel 10 ingevoegd waarin staat beschreven wat onder "eigen kracht" van de jeugdige of zijn ouders wordt verstaan en hoe dat wordt beoordeeld (zie concept-raadsbesluit voor volledige tekst artikel 10).
2. Het besluit treedt in werking op de 1e dag na bekendmaking.

Inleiding

In de Jeugdwet is bepaald, dat de gemeente geen voorziening voor jeugdhulp hoeft te treffen als de jeugdige of zijn ouder(s) in staat zijn om zelf hun problemen op te lossen, eventueel met hulp van personen uit het sociaal netwerk. Dit noemen we in de praktijk de “eigen kracht” van jeugdige en ouder(s). Het is aan gemeenten om in beleid uit te werken wanneer sprake is van voldoende eigen kracht.

Veel gemeenten hebben in hun verordening de definitie van eigen kracht opgenomen zoals die is beschreven in de wetsgeschiedenis. Zij noemen de eigen kracht het vermogen van jeugdige en ouders om zelf hun problemen op het lossen, eventueel met hulp van personen uit het sociaal netwerk. Wat onder eigen kracht wordt verstaan hebben de gemeenten in de meeste gevallen uitgewerkt in nadere regels of beleidsregels. Bij de beoordeling daarvan wordt een onderscheid gemaakt tussen gebruikelijke en bovengebruikelijke hulp.

Dit geldt ook voor de gemeente Kerkrade. In de verordening is bepaald, dat geen jeugdhulpvoorziening wordt toegekend wanneer op eigen kracht of met hulp van de ouders of andere personen uit de naaste omgeving een oplossing voor de hulpvraag mogelijk is. In de Beleidsregels Jeugdhulp 2015 gemeente Kerkrade is het beoordelen van de verhouding draagkracht/draaglast als afwegingskader opgenomen. Daarnaast bevat bijlage 3 van deze Beleidsregels richtlijnen voor gebruikelijke zorg. Indien sprake is van gebruikelijke zorg worden jeugdigen of ouders in staat geacht daarvoor zelf te zorgen (eventueel met hulp van personen uit hun sociaal netwerk). Overigens kunnen in beginsel ook vormen van bovengebruikelijke hulp van ouders worden verwacht (uitspraken van CRvB hebben dit bevestigd).
Het aanspreken van een aanvullende verzekering kan ook vallen onder de eigen kracht van ouders.

In een uitspraak d.d. 29.05.2024 heeft de CRvB benadrukt, dat gemeenten in hun verordening moeten regelen wanneer sprake is van “eigen kracht”, als dit één van de afwegingsfactoren is voor toekenning van een jeugdhulpvoorziening.
De gemeenten moeten dan in hun verordening beschrijven wat de betekenis van de ouderlijke verzorgings- en opvoedingsplicht is die voortvloeit uit het Burgerlijk Wetboek en wat de begrippen eigen kracht, gebruikelijke hulp en/of bovengebruikelijke hulp inhouden. De CRvB is van mening, dat niet kan worden volstaan met een eventuele uitwerking in nadere reqels of beleidsregels. Dan is namelijk qeen sprake van een uitwerking in de Verordenínq van de gronden en het beoordelingskader als bedoeld in artikel 2.9 van de Jeugdwet.

Dit betekent, dat onze verordening jeugdhulp moet worden aangepast.

Doelstelling

In de verordening beschrijven wat onder “eigen kracht” wordt verstaan (inclusief het beoordelingskader).

Argumenten

In de verordening jeugdhulp is bepaald dat geen jeugdhulpvoorziening wordt toegekend wanneer sprake is van voldoende kracht. Wat daaronder wordt verstaan is uitgewerkt in de Beleidsregels Jeugdhulp 2015 gemeente Kerkrade.

Door een recente uitspraak van de CRvB moeten gemeenten in hun verordening duidelijk regelen wanneer sprake
is van “eigen kracht.

Hiervoor is een nieuw artikel 10 uitgewerkt. De beschrijving en het beoordelingskader is overeenkomstig de algemeen aanvaarde opvattingen en jurisprudentie over “eigen kracht” en juridisch advies van Schulinck (kennisbank en juridische helpdesk van Wolters Kluwer voor wat betreft het Sociaal Domein). De tekst van (het nieuwe) artikel 10 van de verordening is uitgebreider en explicieter dan de huidige (summiere) bijlage 3 van de beleidsregels. Dat is nodig om te voldaan aan wat de CRvB vraagt. De gemeenten moeten in hun verordening duidelijk beschrijven wat de betekenis van de ouderlijke verzorgings- en opvoedingsplicht is die voortvloeit uit het Burgerlijk Wetboek en wat de begrippen eigen kracht, gebruikelijke hulp en/of boven gebruikelijke hulp inhouden.

De AMO heeft 5 december jl. ingestemd met het gedane voorstel m.b.t. de tussentijdse wijziging van de Verordening.

Kanttekeningen

Met de bepaling wordt naar verwachting voldoende voldaan aan hetgeen de CRvB vraagt. Eventueel volgende uitspraken van de CRvB zullen dit moeten uitwijzen.

De wijziging van de verordening is “tussentijds” omdat een algehele actualisatie van de verordening aanstaande is. Dit heeft te maken met inhoudelijke ontwikkelingen, jurisprudentie en de Hervormingsagenda jeugd. Het verdient de voorkeur om daarbij rekening te houden met wijzigingen van wet- en regelgeving. Daar wordt momenteel in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd landelijk aan gewerkt.
De recente uitspraak van de CRvB betekent echter dat op korte termijn een wijziging nodig is voor wat betreft “eigen kracht”.

Financiën

Niet van toepassing.

Communicatie

Nadat een raadsbesluit is genomen, wordt de aanpassing van de verordening bekendgemaakt. Deze treedt in werking op de dag na bekendmaking.

Burgerparticipatie

Niet van toepassing

Uitvoering

Vanaf de dag van inwerkingtreding zal het gemeentelijk team jeugdhulp gebruik maken van hetgeen in artikel 10 van de verordening is bepaald. Gedurende de periode die nodig is om de verordening aan te passen wordt geanticipeerd op het nieuwe artikel 10. De beoordeling van de eigen kracht vindt al op basis van dit artikel plaats. De beschikking is dan een voorlopige voorziening in afwachting van de aanpassing van de verordening. Na inwerkingtreding van de verordening volgt op basis van de nieuwe bepaling de definitieve beschikking.

Gezondheid en Vitaliteit

Jeugdzorg is erop gericht jeugdigen in staat te stellen gezond en veilig op te groeien. Daarmee levert jeugdzorg ook een bijdrage aan onze ambities op het gebied van gezondheid en vitaliteit (en meer specifiek de programmalijn “gezonde jeugd” van Vie). Aan de andere kant voorkomen of verminderen de activiteiten in het kader van deze programmalijn o.a. ook dat jeugdzorg nodig is.
Met de tussentijdse wijziging van de verordening wordt het formeel mogelijk gemaakt de eigen kracht aan te spreken om gezond en veilig op te kunnen groeien.

Bijlagen

1. Aanbiedingsbrief aan de raad
2. Ontwerpbesluit/nieuw artikel 10 verordening jeugdhulp
3. Toelichting op nieuw artikel 10
4. Verordening jeugdhulp 2015 inclusief nieuw artikel 10 (integrale tekst)

Toelichting Verordening jeugdhulp Kerkrade

Artikel 10. Eigen Kracht.
In de Jeugdwet is bepaald, dat de gemeente geen voorziening voor jeugdhulp hoeft te treffen als de jeugdige of zijn ouder(s) in staat zijn om zelf hun problemen op te lossen, eventueel met hulp van personen uit het sociaal netwerk. Dit noemen we in de praktijk de “eigen kracht” van jeugdige en ouder(s). Het is aan gemeenten om in beleid uit te werken wanneer sprake is van voldoende eigen kracht.

In een uitspraak d.d. 29.05.2024 heeft de CRvB benadrukt, dat gemeenten in hun verordening moeten regelen wanneer sprake is van “eigen kracht”, als dit één van de afwegingsfactoren is voor toekenning van een jeugdhulpvoorziening.
De gemeenten moeten dan in hun verordening beschrijven wat de betekenis van de ouderlijke verzorgings- en opvoedingsplicht is die voortvloeit uit het Burgerlijk Wetboek en wat de begrippen eigen kracht, gebruikelijke hulp en/of bovengebruikelijke hulp inhouden. De CRvB is van mening, dat niet kan worden volstaan met een eventuele uitwerking in nadere reqels of beleidsregels. Dan is namelijk qeen sprake van een uitwerking in de Verordeníng van de gronden en het beoordelingskader als bedoeld in artikel 2.9 van de Jeugdwet.

In de verordening jeugdhulp Kerkrade is bepaald dat geen jeugdhulpvoorziening wordt toegekend wanneer sprake is van voldoende eigen kracht. In verband met de uitspraak van de CRvB is in deze verordening in artikel 10 uitgewerkt wat hieronder wordt verstaan en hoe in specifieke situaties wordt beoordeeld of hier sprake van is.

Om de eigen kracht vast te stellen wordt onderscheid gemaakt tussen gebruikelijke hulp en bovengebruikelijke hulp. Uit rechtspraak van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) volgt dat ook bovengebruikelijke hulp in beginsel van ouders mag worden verwacht.
De CRvB oordeelde dat de ouder, die haar baan had opgezegd in verband met de zorg voor haar kind, de zorg aankon en verleende en het dus van haar mocht worden verwacht. Er was sprake van voldoende eigen kracht (zie CRvB 17-7-2019, ECLI:NL:CRVB:2019:2362). De gemeente had in het onderzoek naar de eigen kracht van ouders onder andere gekeken naar het belang van ouders om in een inkomen te voorzien. De CRvB accepteert dit. De CRvB acht het dus niet in strijd met de wet om de financiële situatie van ouders mee te wegen bij de beoordeling van eigen kracht.

In 2021 oordeelt de CRvB dat de gemeente bij het onderzoek naar de eigen kracht niet mag toetsen of de ouders voldoende financiële draagkracht hebben om zelf de jeugdhulp te verlenen (zie CRvB 26-5-2021, ECLI:NL:CRVB:2021:1327).

Uit deze twee uitspraken moet worden afgeleid dat de financiële situatie van een gezin wel een rol kan spelen bij eigen kracht, maar de gemeente mag die financiële situatie niet berekenen. Als ouder(s) een eigen oplossing hebben door minder te gaan werken, mag je daar rekening mee houden. Wel moet je dan beoordelen of de ouder(s) hierdoor niet in de financiële problemen komen. Maar een gemeente mag geen inkomenstoets doen en een aanvraag om jeugdhulp (in de vorm van een pgb of in natura) afwijzen, omdat ouders voldoende inkomen/vermogen hebben.

Het aanspreken van een aanvullende verzekering kan ook vallen onder de eigen kracht van ouders. De jeugdige of zijn ouders kunnen niet verplicht worden om een aanvullende verzekering af te sluiten. Het is namelijk een privaatrechtelijke verbintenis. Een ieder is vrij om zo'n overeenkomst te sluiten. Beschikken de ouders/jeugdige niet over een aanvullende verzekering, dan is het college dus aan zet om de noodzakelijke hulp in te zetten.

Bij het onderzoek en de beoordeling van eigen kracht worden alle relevante feiten en omstandigheden meegenomen. Zo kan bijvoorbeeld de gezinssamenstelling een rol spelen. Ouders hebben namelijk minder mogelijkheden in de zorg van kind A als kind B ook veel zorg vraagt. Bij de beoordeling van de eigen mogelijkheden mag daarnaast meer worden verwacht van een ouder met gezag dan van de partner van die ouder die geen wettelijke stiefouder is. Ook het belang van ouders om te blijven werken, de belastbaarheid en draagkracht van ouders kunnen een rol spelen bij de beoordeling van de eigen kracht.

Eigen kracht sociaal netwerk

Als personen uit het sociale netwerk van de jeugdige en/of ouder(s) kunnen bijdragen aan het verminderen of oplossen van de problematiek, wordt dit ook gezien als het aanspreken van 'eigen kracht'. De hulp vanuit het sociale netwerk kan niet kan worden afgedwongen. Als het beschikbaar is, mag je verlangen dat de jeugdige/ouders er gebruik van maken. Maar wil het netwerk dit niet leveren of alleen tegen betaling van een pgb, dan kan niet worden volhouden dat sprake is van voldoende eigen kracht.
Bij ouders ligt dit anders, omdat zij wettelijk verplicht zijn om hun kind te verzorgen en op te voeden.

Zie ook:
Bijlage 1: infographic jeugdhulp en eigen kracht.
Bijlage 2: beslisboom eigen kracht en gebruikelijke hulp.

Verordening jeugdhulp Kerkrade 2015 (inclusief nieuw artikel 10 conform raadsbesluit nr. 24Rb053 d.d. 12-2-2025)

Artikel 1. Begripsbepalingen

1. In deze verordening en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
   - andere voorziening: voorziening anders dan in het kader van de Jeugdwet, op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning of werk en inkomen;
   - gesprek: *gesprek als bedoeld in artikel 6 van deze verordening;*
   - hulpvraag: behoefte van een jeugdige en/of zijn ouders aan jeugdhulp in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen, als bedoeld in artikel 2.3, eerste lid, van de wet;
   - individuele voorziening: op de jeugdige en/of zijn ouders toegesneden voorziening als bedoeld in artikel 2, tweede lid van deze verordening;
   - melding: *melding van een hulpvraag als bedoeld in artikel 4, eerste lid van deze verordening;*
   - overige voorziening: overige voorziening als bedoeld in artikel 2, eerste lid van deze verordening;
   - pgb: persoonsgebonden budget als bedoeld in artikel 8.1.1 van de wet, zijnde een door het college van burgemeester en wethouders verstrekt budget aan een jeugdige en/of zijn ouders, dat hen in staat stelt de jeugdhulp die tot de individuele voorziening behoort van derden te betrekken;
   - wet: Jeugdwet.

   2. Alle begrippen die in deze verordening worden gebruikt en die niet nader worden omschreven hebben dezelfde betekenis als in de Jeugdwet, de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en de Gemeentewet.

Artikel 2. Vormen van jeugdhulp

1. Onder de overige voorzieningen vallen:
   - Lichte ambulante hulp
   - Informatie en advies
2. Onder de individuele voorzieningen vallen:
   - Crisisopvang
   - Forensische hulp
   - Gesloten jeugdhulp
   - Medische kinderdagbehandeling
   - Pleegzorg
   - (Semi-)Residentiële hulp bij opgroei- en opvoedingsproblemen
   - Residentiële hulp voor jeugdigen met verstandelijke beperkingen
   - Specialistische dagbehandeling en verzorging verstandelijk beperkte jeugd
   - Specialistische GGZ voor jeugdigen
   - Verzorging van jeugd met een lichamelijke en zintuiglijke beperking
3. Het college van burgemeester en wethouders kan in nadere regels de overige voorzieningen nader bepalen.
4. Het college van burgemeester en wethouders kan in nadere regels de individuele voorzieningen nader bepalen en/of een deel daarvan als overige voorzieningen benoemen.

Artikel 3. Toegang jeugdhulp via de huisarts, medisch specialist of jeugdarts

1. Het college van burgemeester en wethouders kent een individuele voorziening toe na een verwijzing door de huisarts, medisch specialist en jeugdarts naar een jeugdhulpaanbieder, als en voor zover genoemde jeugdhulpaanbieder van oordeel is dat inzet van jeugdhulp nodig is.
2. Als de jeugdige en/of zijn ouders hierom verzoeken dan wel als het college van burgemeester en wethouders het noodzakelijk acht, legt het college van burgemeester en wethouders de te verlenen individuele voorziening, dan wel het afwijzen daarvan, vast in een beschikking als bedoeld in artikel 10 van deze verordening.

Artikel 4. Toegang jeugdhulp via de gemeente, melding hulpvraag

1. Jeugdigen en/of ouders kunnen een hulpvraag melden bij het college van burgemeester en wethouders.
2. Het college van burgemeester en wethouders bevestigt de ontvangst van de melding van de hulpvraag, als bedoeld in lid 1, schriftelijk.
3. In spoedeisende gevallen treft het college van burgemeester en wethouders zo spoedig mogelijk een passende tijdelijke maatregel of vraagt het college van burgemeester en wethouders een machtiging gesloten jeugdhulp als bedoeld in hoofdstuk 6 van de wet.
4. Jeugdigen en/of ouders kunnen zich rechtstreeks wenden tot een overige voorziening.

Artikel 5. Voorbereidend onderzoek
1. Het college van burgemeester en wethouders verzamelt alle voor het gesprek, bedoeld in artikel 6, van belang zijnde en toegankelijke gegevens over de jeugdige en zijn situatie en maakt vervolgens zo spoedig mogelijk met hem een afspraak voor een gesprek.
2. Voor het gesprek verschaffen de jeugdige en/of zijn ouders aan het college van burgemeester en wethouders alle overige gegevens en bescheiden die naar het oordeel van het college van burgemeester en wethouders voor het voorbereidend onderzoek nodig zijn en waarover zij redelijkerwijs de beschikking kunnen krijgen. De jeugdige en/of zijn ouders verstrekken in ieder geval een identificatiedocument als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht ter inzage.
3. Het college van burgemeester en wethouders kan in overleg met de jeugdige en/of zijn ouders afzien van een voorbereidend onderzoek als bedoeld in het eerste en tweede lid.

Artikel 6. Gesprek
1. Het college van burgemeester en wethouders onderzoekt in een gesprek tussen deskundigen en de jeugdige en/of zijn ouders, zo spoedig mogelijk en voor zover nodig:
a. de behoeften, persoonskenmerken, voorkeuren, veiligheid, ontwikkeling en gezinssituatie van de jeugdige en het probleem of de hulpvraag;
b. het gewenste resultaat van het verzoek om jeugdhulp;
c. het vermogen van de jeugdige en/of zijn ouders om zelf of met ondersteuning van de naaste omgeving een oplossing voor de hulpvraag te vinden;
d. de mogelijkheden om gebruik te maken van een andere voorziening;
e. de mogelijkheden om jeugdhulp te verlenen met gebruikmaking van een overige voorziening;
f. de mogelijkheden om een individuele voorziening te verstrekken;
g. de wijze waarop een mogelijk toe te kennen individuele voorziening wordt afgestemd met andere voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, of werk en inkomen;
h. hoe rekening zal worden gehouden met de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en/of zijn ouders, en
i. de mogelijkheden om te kiezen voor de verstrekking van een pgb, waarbij de jeugdige en/of zijn ouders in begrijpelijke bewoordingen worden ingelicht over de gevolgen van die keuze.
2. In de gevallen bedoeld in artikel 8.2.1 van de wet informeert het college van burgemeester en wethouders de ouders dat een ouderbijdrage is verschuldigd en hoe deze bijdrage wordt geïnd.
3. Het college van burgemeester en wethouders informeert de jeugdige en/of zijn ouders over de gang van zaken bij het gesprek, hun rechten en plichten en de vervolgprocedure en vraagt hen toestemming om hun persoonsgegevens te verwerken.
4. Het college van burgemeester en wethouders kan in overleg met de jeugdige en/of zijn ouders afzien van een gesprek

Artikel 7. Verslag
1. Het college van burgemeester en wethouders zorgt voor schriftelijke verslaglegging van het voorbereidend onderzoek, als bedoeld in artikel 5 van deze verordening, en het gesprek, als bedoeld in artikel 6.
2. Binnen 10 werkdagen na het gesprek verstrekt het college van burgemeester en wethouders aan de jeugdige en/of zijn ouders een verslag van de uitkomsten van het voorbereidend onderzoek en het gesprek, tenzij zij hebben meegedeeld dit niet te wensen.
3. Opmerkingen of latere aanvullingen van de jeugdige en/of zijn ouders worden aan het verslag toegevoegd.

Artikel 8. Aanvraag
1. Jeugdigen en/of ouders kunnen een aanvraag om een individuele voorziening schriftelijk indienen bij het college van burgemeester en wethouders. *Een aanvraag wordt ingediend door middel van een door het college van burgemeester en wethouders vastgesteld formulier.*
2. Het college van burgemeester en wethouders kan een ondertekend verslag van het voorbereidend onderzoek en het gesprek aanmerken als aanvraag als de jeugdige en/of zijn ouders dat op het verslag hebben aangegeven.

Artikel 9. Toekenning individuele voorzieningen
1. Het college van burgemeester en wethouders kent een individuele voorziening toe voor zover in het verslag zoals bedoeld in artikel 7 wordt vastgesteld dat de jeugdige:

a. Op eigen kracht of met zijn ouders of andere personen uit zijn naaste omgeving geen oplossing voor zijn hulpvraag kan vinden
b. Geen oplossing kan vinden voor zijn hulpvraag door, al dan niet gedeeltelijk, gebruik te maken van een overige voorziening, of
c. Geen oplossing kan vinden voor zijn hulpvraag door, al dan niet gedeeltelijk, gebruik te maken van een andere voorziening.

Artikel 10. Eigen kracht.
1. Jeugdigen of ouders komen pas in aanmerking voor een individuele voorziening als zij zelf geen oplossing kunnen vinden voor de hulpvraag binnen hun eigen mogelijkheden en probleemoplossend vermogen (eigen kracht). Hieronder wordt in ieder geval verstaan:
a. Gebruikelijke hulp van ouders en/of andere verzorgers of opvoeders;
b. Bovengebruikelijke hulp van ouders voor zover zij beschikbaar en in staat zijn de noodzakelijke hulp te bieden, dit geen (dreigende) overbelasting oplevert en door het bieden van de bovengebruikelijke hulp geen financiële problemen in het gezin ontstaan;
c. De ondersteuning vanuit het sociale netwerk;
d. Het aanspreken van een aanvullende zorgverzekering die is afgesloten.
2. Gebruikelijke hulp is hulp die naar algemeen aanvaarde opvattingen in redelijkheid mag worden verwacht van ouders en/of andere verzorgers of opvoeders. Zij zijn namelijk verplicht de tot hun gezin behorende minderjarige jeugdigen te verzorgen, op te voeden, te begeleiden en toezicht op hen te houden. Dit geldt ook als de jeugdige een ziekte, aandoening, beperking of andere problematiek heeft. Bij uitval van 1 van de ouders neemt de andere ouder de gebruikelijke hulp over. Dit geldt ook bij gescheiden ouders. Er wordt dan ook rekening gehouden met de gebruikelijke hulp van de ouder waar de jeugdige niet woont.
3. Om vast te stellen of sprake is van gebruikelijke hulp beoordeelt het college of de benodigde hulp uitgaat boven de hulp die een jeugdige van dezelfde leeftijd zonder ziekte, aandoening, beperking of andere problematiek nodig heeft. Het college houdt hierbij rekening met de volgende factoren:
a. De leeftijd van de jeugdige;
b. De mate van zorg bij activiteiten en handelingen, de mate van toezicht en de mate van begeleiding/stimulans die een jeugdige van die leeftijd nodig heeft;
c. De aard en de duur van de hulp en de benodigde ondersteuningsintensiteit van de jeugdige;
d. De mate van planbaarheid van de hulp;
e. De behoeften en mogelijkheden van de jeugdige.
f. De CIZ-indicatiewijzer en de Beleidsregels indicatiestelling Wlz 2023.
4. Als er sprake is van gebruikelijke hulp verstrekt het college geen individuele voorziening tot jeugdhulp. Hierop kan (tijdelijk) een uitzondering worden gemaakt als de ouders door (dreigende) overbelasting de gebruikelijke hulp niet kunnen bieden. Er moet dan wel een verband zijn tussen de (dreigende) overbelasting en de hulp aan de jeugdige.
5. Gaat het om hulp die de gebruikelijke hulp overstijgt, zijn de ouders in eerste instantie nog steeds verantwoordelijk voor het bieden van deze bovengebruikelijke hulp. Het college beoordeelt dan of van ouders verwacht mag worden dat ze deze hulp bieden, zoals in lid 1 staat weergegeven. Het college maakt hierbij onderscheid tussen kortdurende en langdurende situaties:
a. Kortdurend: er is uitzicht op herstel van het (gezondheids)probleem en de daarmee samenhangende zelfredzaamheid van de jeugdige. Het gaat hierbij over een aaneengesloten éénmalige periode van maximaal drie maanden in één kalenderjaar;
b. Langdurend: het gaat om chronische situaties waarbij naar verwachting de jeugdhulp langer dan drie maanden nodig is of voor meerdere periodes van drie maanden in één kalenderjaar.
Het college verwacht van ouders dat zij in kortdurende situaties de bovengebruikelijke hulp bieden, tenzij dit gelet op de aard van de hulp niet kan worden verwacht of de ouders door (dreigende) overbelasting de hulp niet kunnen bieden. Er moet dan wel een verband zijn tussen de (dreigende) overbelasting en de hulp aan de jeugdige.
6. Bij de beoordeling in langdurige situaties houdt het college rekening met de volgende factoren:
a. De aard en de duur van de hulp en de benodigde ondersteuningsintensiteit van de jeugdige;
b. De mate van planbaarheid van de hulp;
c. Het lichamelijk en geestelijk welzijn van de ouders;
d. De manier van omgaan van ouders met de problemen van de jeugdige;
e. Vaardigheden van de ouders om zelf hulp te bieden (bijvoorbeeld een verpleegachtergrond);
f. Of er sprake is van problematiek bij de ouders, zoals relationele problemen of schulden;
g. Welke verplichtingen de ouders hebben, bijvoorbeeld voor werk en sociale verplichtingen;
h. Het belang van ouders om een inkomen uit arbeid te krijgen en het eventueel ontstaan van financiële problemen;
i. De woonsituatie;

j. De samenstelling van het gezin en de relatie tussen de gezinsleden (bijvoorbeeld of er sprake is van een wettelijke stiefouder of niet);
k. Is er een sociaal netwerk en zo ja, wat zijn de mogelijkheden en de bereidheid van het sociaal netwerk om de jeugdige of zijn ouders te ondersteunen;
l. Overige individuele omstandigheden die door jeugdige en ouders worden ingebracht.
7. Als bovengenoemde factoren niet leiden tot problemen bij het kunnen verlenen van de hulp door de ouders, bij de beschikbaarheid van de ouders voor het verlenen van de hulp, bij de belasting van de ouders en bij de financiële situatie van de ouders wordt van hen verwacht dat zij de bovengebruikelijke hulp (eventueel deels) verlenen. Het college verstrekt dan geen individuele voorziening tot jeugdhulp.
8. Bij (dreigende) overbelasting geldt nog het volgende:
a. Er moet een verband zijn tussen de overbelasting en de zorg aan de jeugdige;
b. Als de overbelasting ziet op spanningen door het werk (bijvoorbeeld door te veel uren werken of stress) of door andere factoren buiten de zorg van de jeugdige om, moet de ouder eerst een oplossing zoeken in de oorzaak van die spanningen;
c. Bij een aanvraag voor een individuele voorziening tot jeugdhulp bekijkt het college wat wordt gedaan om die spanningen te verminderen;
d. Als de (dreigende) overbelasting kan worden verminderd door het herinrichten van het werk of andere sociale/maatschappelijke activiteiten wordt dit eerst van de ouder verwacht;
e. Het verlenen van hulp aan je kind gaat voor op sociale/maatschappelijke activiteiten;
f. Een pgb voor het verlenen van hulp aan een jeugdige door een ouder wordt beëindigd als er sprake is van (dreigende) overbelasting. Een andere zorgverlener moet het verlenen van hulp overnemen om de overbelasting te stoppen.
9. Als ouders een beroep kunnen doen op het sociale netwerk voor het bieden van ondersteuning bij de benodigde hulp aan de jeugdige wordt van hen verwacht dat ze hier gebruik van maken. De ondersteuning die het sociale netwerk biedt, valt onder de eigen kracht. Het college verstrekt hiervoor geen individuele voorziening tot jeugdhulp.
10. Als de jeugdige en/of de ouders een aanvullende zorgverzekering hebben die de benodigde hulp (deels) vergoedt, wordt van ouders verwacht dat zij deze aanspreken. Het college verstrekt dan geen individuele voorziening tot jeugdhulp of alleen een aanvullende voorziening voor het gedeelte dat niet wordt vergoed.

Artikel 11. Inhoud beschikking
1. In de beschikking tot verstrekking van een individuele voorziening wordt in ieder geval aangegeven of de voorziening in natura of als pgb wordt verstrekt en wordt aangegeven hoe bezwaar tegen de beschikking kan worden gemaakt.
2. Bij het verstrekken van een voorziening in natura wordt in de beschikking in ieder geval vastgelegd:
a. welke de te verstrekken voorziening is en wat het beoogde resultaat daarvan is;
b. wat de ingangsdatum en duur van de verstrekking is;
c. hoe de voorziening wordt verstrekt, en indien van toepassing, en
d. welke andere voorzieningen relevant zijn of kunnen zijn.
3. Bij het verstrekken van een voorziening in de vorm van een pgb wordt in de beschikking in ieder geval vastgelegd:
a. voor welk resultaat het pgb kan worden aangewend;
b. welke kwaliteitseisen gelden voor de besteding van het pgb;
c. wat de hoogte van het pgb is en hoe hiertoe is gekomen;
d. wat de duur is van de verstrekking waarvoor het pgb is bedoeld, en
e. de wijze van verantwoording van de besteding van het pgb.
4. Als sprake is van een te betalen ouderbijdrage worden de jeugdige en/of zijn ouders daarover in de beschikking geïnformeerd.

Artikel 12. Regels voor pgb
1. Het college van burgemeester en wethouders verstrekt een pgb in overeenstemming met artikel 8.1.1 van de wet.
2. Het college van burgemeester en wethouders bepaalt bij nadere regeling op welke wijze de hoogte van een pgb wordt vastgesteld.

Artikel 13. Nieuwe feiten en omstandigheden, herziening, intrekking of terugvordering
1. Onverminderd artikel 8.1.2 van de wet doen een jeugdige en/of zijn ouders op verzoek of onverwijld uit eigen beweging aan het college van burgemeester en wethouders mededeling van alle feiten en omstandigheden, waarvan hun redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat deze aanleiding kunnen zijn tot heroverweging van een beslissing aangaande een individuele voorziening.
2. Onverminderd artikel 8.1.4 van de wet kan het college van burgemeester en wethouders een beslissing aangaande een individuele voorziening herzien dan wel intrekken als het college van

burgemeester en wethouders vaststelt dat:
a. de jeugdige en/of zijn ouders onjuiste of onvolledige gegevens hebben verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid;
b. de jeugdige en/of zijn ouders niet langer op de individuele voorziening of op het pgb zijn aangewezen;
c. de individuele voorziening of het pgb niet meer toereikend is te achten;
d. de jeugdige en/of zijn ouders niet voldoen aan de voorwaarden van de individuele voorziening of het pgb, of
e. de jeugdige en/of zijn ouders de individuele voorziening of het pgb niet of voor een ander doel gebruiken dan waarvoor het is bestemd.
3. Als het college van burgemeester en wethouders een beslissing op grond van het tweede lid, onder a en/of e, heeft ingetrokken, en dit verwijtbaar is, kan het college van burgemeester en wethouders geheel of gedeeltelijk de geldswaarde vorderen van de ten onrechte genoten individuele voorziening of het ten onrechte genoten pgb.
4. Een beslissing tot verlening van een pgb kan worden ingetrokken als na een herbeoordeling blijkt dat het pgb binnen zes maanden na uitbetaling niet is aangewend voor de bekostiging van de voorziening waarvoor de verlening heeft plaatsgevonden.
5. Het college van burgemeester en wethouders onderzoekt uit het oogpunt van kwaliteit van de geleverde zorg, al dan niet steekproefsgewijs, de bestedingen van pgb’s.

Artikel 14. Verhouding prijs en kwaliteit aanbieders jeugdhulp en uitvoerders kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering
Het college van burgemeester en wethouders houdt in het belang van een goede prijs-kwaliteitverhouding bij de vaststelling van de tarieven die het hanteert voor door derden te leveren jeugdhulp of uit te voeren kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering, in ieder geval rekening met:
a. de aard en omvang van de te verrichten taken;
b. de voor de sector toepasselijke CAO-schalen in relatie tot de zwaarte van de functie;
c. een redelijke toeslag voor overheadkosten;
d. een voor de sector reële mate van non-productiviteit van het personeel als gevolg van verlof, ziekte, scholing en werkoverleg;
e. kosten voor bijscholing van het personeel;

Artikel 15. Vertrouwenspersoon
1. Het college van burgemeester en wethouders zorgt ervoor dat jeugdigen, ouders en pleegouders een beroep kunnen doen op een onafhankelijke vertrouwenspersoon
2. Het college van burgemeester en wethouders wijst jeugdigen en/of ouders erop dat zij zich desgewenst kunnen laten bijstaan door een onafhankelijke vertrouwenspersoon.

Artikel 16. Inspraak en medezeggenschap
1. Het college van burgemeester en wethouders betrekt de ingezetenen van de gemeente bij de voorbereiding van het beleid betreffende jeugdhulp overeenkomstig de krachtens artikel 150 van de Gemeentewet gestelde regels met betrekking tot de wijze waarop inspraak wordt verleend.
2. Het college van burgemeester en wethouders stelt cliënten en vertegenwoordigers van cliëntgroepen vroegtijdig in de gelegenheid voorstellen voor het beleid betreffende jeugdhulp te doen, advies uit te brengen bij de besluitvorming over verordeningen en beleidsvoorstellen betreffende jeugdhulp, en voorziet hen van ondersteuning om hun rol effectief te kunnen vervullen.
3. Het college van burgemeester en wethouders zorgt ervoor dat ingezetenen kunnen deelnemen aan periodiek overleg, waarbij zij onderwerpen voor de agenda kunnen aanmelden, en dat zij worden voorzien van de voor een adequate deelname aan het overleg benodigde informatie en ondersteuning.
4. Het college van burgemeester en wethouders stelt nadere regels vast ter uitvoering van het tweede en derde lid.

Artikel 17. Evaluatie
Het door het gemeentebestuur gevoerde beleid wordt eenmaal per 3 jaar geëvalueerd. Het college van burgemeester en wethouders zendt hiertoe telkens 2 jaar na de inwerkingtreding van de verordening aan de gemeenteraad een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van de verordening in de praktijk.

Artikel 18. Hardheidsclausule
Als toepassing van deze verordening tot onbillijkheden van overwegende aard leidt, kan het college van burgemeester en wethouders ten gunste van de ouder of jeugdige van deze verordening afwijken.

Artikel 19. Nadere regels
Voor zover noodzakelijk voor de uitvoering van deze verordening, kan het college van burgemeester en wethouders nadere regels stellen.

Artikel 20. Overgangsrecht
1. Voor jeugdigen en/of hun ouders die op het moment van inwerkingtreding van de Jeugdwet en deze verordening al een verwijzing in de zin van de Zorgverzekeringswet (ZVW) of een indicatiebesluit in de zin van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) of de Wet op de jeugdzorg (Wjz) hebben, is het overgangsrecht van toepassing zoals bedoeld in artikel 10.1, 10.2 en 10.3 van de Jeugdwet.
2. Wanneer er sprake is van overgangsrecht is het college van burgemeester en wethouders ervoor verantwoordlijk dat de jeugdige de jeugdhulp kan voortzetten bij dezelfde aanbieder, indien dit redelijkwijs mogelijk is. Daarbij geldt dat deze verwijzingen en indicatiebesluiten maximaal een jaar na de inwerkingtreding van de Jeugdwet blijven gelden.
3. In afwijking van het tweede lid geldt in geval sprake is van een indicatiebesluit waarin is vastgesteld dat de jeugdige aangewezen is op pleegzorg, geen einddatum voor de rechten en verplichtingen die verbonden zijn aan dit besluit jegens het college van burgemeester en wethouders.

Artikel 21. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op **1-1-2015**.
2. Deze verordening wordt aangehaald als: **Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015**.

Toelichting

Algemeen

Deze verordening geeft uitvoering aan de Jeugdwet. Deze wet maakt onderdeel uit van de bestuurlijke en financiële decentralisatie naar gemeenten van de jeugdzorg, de jeugd-ggz, de zorg voor verstandelijk beperkte jeugdigen en de begeleiding en persoonlijke verzorging van jeugdigen. Daarnaast wordt met deze wet een omslag gemaakt van een stelsel gebaseerd op een wettelijk recht op zorg (aanspraak) naar een stelsel op basis van een voorzieningenplicht voor gemeenten (voorziening), op een wijze zoals eerder is gebeurd met de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Het wettelijke recht op jeugdzorg en individuele aanspraken op jeugdzorg worden hierbij vervangen door een voorzieningenplicht waarvan de aard en omvang in beginsel door de gemeente worden bepaald (maatwerk). Het doel van het jeugdzorgstelsel blijft echter onverminderd overeind: jeugdigen en ouders krijgen waar nodig tijdig bij hun situatie passende hulp, met als beoogd doel ervoor te zorgen de eigen kracht van de jongere en het zorgend en probleemoplossend vermogen van het gezin te versterken.

De Jeugdwet schrijft in de artikelen 2.9, 2.10 en 2.12 voor dat de gemeenteraad per verordening in ieder geval regels opstelt:

- over de door het college van burgemeester en wethouders te verlenen individuele voorzieningen en overige (jeugdhulp)voorzieningen;
- met betrekking tot de voorwaarden voor toekenning, de wijze van beoordeling van en de afwegingsfactoren bij een individuele voorziening;
- over de wijze waarop de toegang tot en de toekenning van een individuele voorziening wordt afgestemd met andere voorzieningen op gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen;
- over de wijze waarop de hoogte van een persoonsgebonden budget wordt vastgesteld;
- voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van een individuele voorziening of persoonsgebonden budget, alsmede van misbruik of oneigenlijke gebruik van de Jeugdwet;
- over de wijze waarop ingezetenen worden betrokken bij de uitvoering van de Jeugdwet, en
- ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit van jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering, waar het college van burgemeester en wethouders ten aanzien daarvan de uitvoering van de Jeugdwet door derden laat verrichten. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de deskundigheid van de beroepskrachten en de toepasselijke arbeidsvoorwaarden.

Artikel 2.9 van de Jeugdwet biedt verder ruimte om met inachtneming van het bepaalde bij of krachtens de Jeugdwet andere regels te stellen. Deze verordening maakt hier spaarzaam gebruik van; om een meer compleet beeld te geven van de rechten en plichten van burgers en de gemeente. Daarnaast kan op grond van artikel 8.1.1, vierde lid, bij verordening bepaald worden onder welke voorwaarden de persoon aan wie een persoonsgebonden budget wordt verstekt, de jeugdhulp kan betrekken van een persoon die behoort tot zijn sociale netwerk.

Deze verordening kan niet los worden gezien van het beleidsplan, dat de raad op grond van artikel 2.2 van de Jeugdwet eveneens dient vast te stellen. In dit beleidsplan wordt het door het gemeentebestuur te voeren beleid vastgelegd met betrekking tot preventie en jeugdhulp, de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering.

Toeleiding naar de jeugdhulp

De toeleiding naar de jeugdhulp kan op verschillende manieren plaatsvinden.

Vrij toegankelijk

In de verordening is onderscheid gemaakt tussen overige (vrij-toegankelijke) en individuele (niet vrij-toegankelijke) voorzieningen op het gebied van jeugdhulp (zie artikel 2, eerste, respectievelijk tweede lid). Voor een deel van de hulpvragen zal volstaan kunnen worden met een vrij-toegankelijke voorziening. Hier kunnen de jeugdige en zijn ouders gebruik van maken zonder dat zij daarvoor een verwijzing of een besluit van de gemeente nodig hebben. De jeugdige en zijn ouders kunnen zich voor deze jeugdhulp dus rechtstreeks tot de jeugdhulpaanbieder wenden.

Toegang jeugdhulp via de gemeente
Ook kan een hulpvraag van een jeugdige of zijn ouder binnenkomen bij de gemeente. De beslissing door de gemeente welke zorg een jeugdige of zijn ouder precies nodig heeft, komt vervolgens tot stand in overleg met die jeugdige en zijn ouders. In een gesprek tussen een door de gemeente ingezette deskundige en de jeugdige en zijn ouders zal gekeken worden wat de jeugdige en zijn ouders eventueel zelf of met behulp van hun netwerk kunnen doen aan het probleem. Als aanvullend daarop een voorziening op het gebied van jeugdhulp nodig is, dan zal eerst gekeken worden of dit een vrij-toegankelijke voorziening is of een niet vrij-toegankelijke voorziening. Is het laatste het geval dan neemt deze deskundige, namens het college van burgemeester en wethouders, een besluit en verwijst hij de jeugdige door naar de jeugdhulpaanbieder die volgens de deskundige de aangewezene is om de betreffende problematiek aan te pakken.

Toegang via de huisarts, de jeugdarts en de medisch specialist
De Jeugdwet regelt daarnaast dat de jeugdhulp toegankelijk is na een verwijzing door de huisarts, de jeugdarts en de medisch specialist. Na een dergelijke verwijzing staat echter nog niet vast welke specifieke behandelvorm van jeugdhulp (dus bijvoorbeeld welke therapie) een jeugdige of zijn ouder precies nodig heeft. Een jeugdige kan op dat moment terecht bij de jeugdhulpaanbieders die de gemeente heeft ingekocht. In de praktijk zal het de jeugdhulpaanbieder zelf zijn die op basis van zijn professionele autonomie na de verwijzing beoordeelt welke voorziening precies nodig is (de behandelvorm), hoe vaak iemand moet komen (de omvang) en hoe lang (de duur). Bij deze beoordeling dient de jeugdhulpaanbieder zich te houden aan de afspraken die hij daarover met de gemeente heeft gemaakt in het kader van de contract- of subsidierelatie. Deze afspraken zien op hoe de gemeente haar regierol kan waarmaken en op de omvang van het pakket. Deze afspraken zullen verder ook ingaan op hoe de artsen en de gemeentelijke toegang goed van elkaar op de hoogte zijn van de doorverwijzing of behandeling van een kind, zodat de integrale benadering rond het kind en het principe van 1 gezin – 1 plan – 1 regisseur, met name bij multiproblematiek, kan worden geborgd en er geen nieuwe ‘verkokering’ zal plaatsvinden, waarbij professionals niet goed van elkaar weten dat zij bij het gezin betrokken zijn. Daarnaast zal de jeugdhulpaanbieder rekening moeten houden met de regels die de gemeente bij verordening heeft gesteld. Deze verordening regelt welk aanbod van de gemeente alleen via verwijzing of met een besluit van de gemeente toegankelijk is (zie artikel 2). Omdat de gemeente verder geen nadrukkelijke rol speelt in bij de toegang via de huisarts, de jeugdarts en de medisch specialist, regelt deze slechts een enkel aspect met betrekking tot het proces (zie artikel 3). Artikel 9 en verder zijn wel van overeenkomstige toepassing.

Toegang via de gecertificeerde instelling, de kinderrechter, het openbaar ministerie en de directeur of de selectiefunctionaris van de justitiële jeugdinrichting
Een andere ingang tot de jeugdhulp is via de gecertificeerde instelling, de kinderrechter (via een kinderbeschermingsmaatregel of een maatregel tot jeugdreclassering), het openbaar ministerie en de directeur of de selectiefunctionaris van de justitiële jeugdinrichting. De gecertificeerde instelling is verplicht om bij de bepaling van de in te zetten jeugdhulp in het kader van een door de rechter opgelegde kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering te overleggen met de gemeente. Uiteraard kan bij dit overleg een kostenafweging plaatsvinden. De gemeente is op haar beurt vervolgens gehouden de jeugdhulp in te zetten die deze partijen nodig achten ter uitvoering van de kinderbeschermingsmaatregel of de jeugdreclassering. Deze leveringsplicht van de gemeente vloeit voort uit het feit dat uitspraken van rechters te allen tijde moeten worden uitgevoerd om rechtsgelijkheid en rechtszekerheid te kunnen garanderen. Ook hier geldt dat de gecertificeerde instelling in beginsel gebonden is aan de jeugdhulp die de gemeente heeft ingekocht. Als de kinderrechter een ondertoezichtstelling of gezagsbeëindiging uitspreekt, wijst hij gelijktijdig in de beschikking de gecertificeerde instelling aan die de maatregel gaat uitvoeren. Dit kan de rechter juist omdat de raad voor de kinderbescherming in zijn verzoekschrift een concreet advies geeft over welke gecertificeerde instelling de maatregel zou moeten uitvoeren. De raad voor de kinderbescherming neemt een gecertificeerde instelling in zijn verzoekschrift op die na overleg met de gemeente en gezien de concrete omstandigheden van het geval hiervoor het meest geschikt lijkt. De raad voor de kinderbescherming is verplicht om hierover met de gemeente te overleggen. Deze toegang wordt al in de Jeugdwet zelf geregeld en komt verder dus niet terug in deze verordening.

Toegang via de advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling (AMHK)
Ten slotte vormt ook het AMHK een toegang tot onder andere jeugdhulp. Het AMHK geeft advies over vermoedens en gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling, onderzoekt indien nodig op basis van een melding of er sprake is van kindermishandeling, motiveert zo nodig ouders tot accepteren van jeugdhulp en legt daartoe contacten met de hulpverlening. Deze toegang wordt al in de Jeugdwet zelf geregeld en komt verder dus niet terug in deze verordening.

Artikelsgewijs

Artikel 1. Begripsbepalingen
Onder het begrip 'andere voorziening' wordt in deze verordening verstaan een voorziening die niet op grond van de Jeugdwet wordt getroffen, maar in het kader van maatschappelijke ondersteuning, onderwijs, werk en inkomen of zorg. Zie ook artikel 2.9, onder b, van de wet. De individuele voorzieningen en overige voorzieningen zijn opgenomen in artikel 2. Hoe individuele voorzieningen verkregen kunnen worden, is nader geregeld in artikel 3 [*e.v.*].
De melding is het eerste contact van jeugdigen en ouders met het college van burgemeester en wethouders om aan te geven dat zij behoefte hebben aan jeugdhulp. De melding (artikel 4) is iets anders dan de aanvraag om een individuele voorziening; dit laatste is geregeld in artikel 8.
Het gesprek is het mondeling contact bij het onderzoek naar de hulpvraag waarin het college van burgemeester en wethouders - in de praktijk zal het college van burgemeester en wethouders deze bevoegdheid mandateren aan deskundigen - met degene die jeugdhulp vraagt zijn gehele situatie bespreekt ten aanzien van de ondervonden problemen en de gevolgen daarvan en de gewenste resultaten van de te kiezen oplossingen.
De definitie van 'pgb' is opgenomen omdat de afkorting pgb in het spraakgebruik inmiddels meer is ingeburgerd dan voluit 'persoonsgebonden budget'.

Het aantal definities van artikel 1 is beperkt aangezien de Jeugdwet al een flink aantal definities kent die ook bindend zijn voor deze verordening. Deze wettelijke definities zijn dan ook niet nogmaals opgenomen in de verordening. Het betreft onder meer definities van centrale begrippen als 'jeugdhulp', 'jeugdige' en 'ouder'. In de verordening gebruiken we de begrippen jeugdige en ouder overeenkomstig de Jeugdwet. Indien mogelijk aangeduid algemeen als 'jeugdigen en ouders' en specifiek veelal als 'de jeugdige en/of zijn ouders'. Gebruik van 'of' impliceert ook de betekenis 'en'. Met deze aanduiding bedoelen we dus: de jeugdige (van bijvoorbeeld 16 jaar of ouder) zelfstandig, de jeugdige met een of beide ouders (in de definitie van artikel 1 van de wet: de gezaghebbend ouder, adoptiefouder, stiefouder of een ander die een jeugdige als behorend tot zijn gezin verzorgt en opvoedt, niet zijnde een pleegouder) (bij een jeugdige tussen de 12 en de 16 jaar), of de ouders namens de jeugdige (bij een jeugdige jonger dan 12 jaar).

In artikel 1.1 van de wet is jeugdhulp als volgt gedefinieerd:
1°. ondersteuning van en hulp en zorg, niet zijnde preventie, aan jeugdigen en hun ouders bij het verminderen, stabiliseren, behandelen en opheffen van of omgaan met de gevolgen van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouders of adoptiegerelateerde problemen;
2°. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van jeugdigen met een somatische, verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking, een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem en die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, en
3°. het ondersteunen bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van de persoonlijke verzorging gericht op het opheffen van een tekort aan zelfredzaamheid bij jeugdigen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking of een somatische of psychiatrische aandoening of beperking, die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, met dien verstande dat de leeftijdgrens van achttien jaar niet geldt voor jeugdhulp in het kader van jeugdstrafrecht.

Ook de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) kent een aantal definitiebepalingen die voor deze verordening van belang zijn, zoals: 'aanvraag' (artikel 1:3, derde lid, van de Awb) en 'beschikking' (artikel 1:2 van de Awb).

Artikel 2. Vormen van jeugdhulp
Dit artikel geeft een nadere uitwerking van de verplichte delegatiebepaling van artikel 2.9, onder a, van de wet, waarin is bepaald dat de gemeente bij verordening regels stelt over de door het college van burgemeester en wethouders te verlenen individuele voorzieningen en overige (jeugdhulp)voorzieningen. Uit de memorie van toelichting op de wet (Kamerstukken II 2012/13, 33 684, nr. 3) komt naar voren dat de burger recht heeft op een duidelijk beeld van het aanbod van voorzieningen binnen de gemeente.

Het begrip 'voorziening' is een lastig te vatten begrip. De wetgever waagt zich dan ook niet aan een definitie, maar geeft wel in de memorie van toelichting aan dat de door de gemeente te treffen voorziening zowel een algemene, vrij toegankelijke voorziening kan zijn als een individuele voorziening. Een individuele voorziening zal vaak betrekking hebben op meer gespecialiseerde zorg. De gemeente bepaalt zelf welke hulp vrij toegankelijk is en welke niet. Voor de niet vrij toegankelijke vormen van ondersteuning zal door de gemeente (artikel 4 tot en met 8) of door de huisarts, medisch specialist of jeugdarts en de jeugdhulpaanbieder (artikel 3) eerst beoordeeld moeten worden of de jeugdige en/of zijn ouders deze ondersteuning daadwerkelijk nodig hebben.
Voorzieningen in de zin van de Jeugdwet zijn gerelateerd aan de drieledige wettelijke definitie van jeugdhulp (zie de toelichting op artikel 1). Een voorziening kan derhalve een breed spectrum van verschillende soorten ondersteuning, hulp en zorg omvatten. Een beschrijving is gewenst omdat de wetgever gemeenten opdraagt ervoor te zorgen dat de burger zich een beeld kan vormen van de voorzieningen in het kader van jeugdhulp.

Artikel 3 Toegang jeugdhulp via de huisarts, medisch specialist of jeugdarts
In artikel 2.6, eerste lid, onderdeel g, van de Jeugdwet is geregeld dat, naast de gemeentelijk georganiseerde toegang tot jeugdhulp, ook de directe verwijzingsmogelijkheid door de huisarts, medisch specialist en jeugdarts naar de jeugdhulp blijft bestaan. Dit laatste geldt zowel voor de vrij-toegankelijke (overige) voorzieningen als de niet vrij-toegankelijke (individuele) voorzieningen. Met een dergelijke verwijzing kan de jeugdige rechtstreeks aankloppen bij de jeugdhulpaanbieder. In de praktijk zal het de jeugdhulpaanbieder (bijvoorbeeld de jeugdpsychiater, de gezinswerker of orthopedagoog) zijn die na de verwijzing (stap 1) beoordeelt welke jeugdhulp precies nodig is. Deze bepaalt in overleg met de jeugdige of ouder daadwerkelijk de concrete inhoud, vorm, omvang en duur van de benodigde jeugdhulp. Deze aanbieder stelt dus feitelijk vast wat naar zijn oordeel de inhoud van de benodigde voorziening dient te zijn en hij zal zijn oordeel mede baseren op de protocollen en richtlijnen die voor een professional de basis van zijn handelen vormen (stap 2). Zie ook de algemene toelichting.

Als de jeugdige en/of zijn ouders dit wensen òf in het uitzonderlijke geval dat het college van burgemeester en wethouders een besluit neemt dat afwijkt van het oordeel van de jeugdhulpaanbieder, legt het college van burgemeester en wethouders de te verlenen individuele voorziening, dan wel het afwijzen daarvan, vast in een beschikking aan de jeugdige en/of zijn ouders. Op die manier wordt de jeugdige en zijn ouders de benodigde rechtsbescherming geboden en wordt voorkomen dat het college van burgemeester en wethouders talloze beschikkingen moet afgeven die hetzelfde luiden als hetgeen de jeugdige en/of zijn ouders naar het oordeel van de jeugdhulpaanbieder nodig hebben.

Artikel 4. Toegang jeugdhulp via de gemeente, melding hulpvraag.
Deze bepaling regelt de toegang van jeugdhulp via de gemeente en is opgenomen om een zorgvuldige procedure te waarborgen. Dit alles ter uitvoering van artikel 2.9, onder a, van de wet waarin is bepaald dat de gemeente bij verordening in ieder geval regels stelt over de door het college van burgemeester en wethouders te verlenen individuele voorzieningen en overige voorzieningen, met betrekking tot de voorwaarden voor toekenning en de wijze van beoordeling van, en de afwegingsfactoren bij een individuele voorziening.

Voor het verkrijgen van een individuele, niet overige voorziening, geldt de in artikel 4 tot en met 8 beschreven procedure. Bij het onderzoek ter beoordeling van een aangemelde hulpvraag zal, zoals beschreven in artikel 6, in een gesprek met de jeugdige en zijn ouders de gehele situatie worden bekeken en kan bijvoorbeeld alsnog worden verwezen naar een overige jeugdhulpvoorziening in plaats van, of naast, mogelijke toekenning van een individuele voorziening.

Eerste lid: het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor de inzet van de noodzakelijke voorzieningen op het gebied van jeugdhulp. Het college van burgemeester en wethouders is bevoegd om de toegang tot jeugdhulp te verlenen op grond van de wet. In de praktijk zal het college van burgemeester en wethouders de beslissing over het inzetten van jeugdhulp niet zelf uitvoeren, maar mandateren aan deskundigen. Ook op andere plaatsen in deze verordening en in de wet waar staat "het college van burgemeester en wethouders", kan het college van burgemeester en wethouders deze bevoegdheid mandateren naar ondergeschikten dan wel niet-ondergeschikten op grond van de algemene regels van de Awb.
Vierde lid: de jeugdige en/of zijn ouders die een beroep willen doen op een overige voorziening kunnen hier direct naartoe zonder meldingsprocedure in de zin van (artikel 4 en volgende) deze verordening.

Zoals in de algemene toelichting al is aangehaald hebben jeugdigen en ouders onder de Jeugdwet geen wettelijk recht op jeugdzorg en geen individuele aanspraken op jeugdzorg. Wel is er een voorzieningenplicht voor de gemeente en het daaruit voortvloeiende recht van jeugdigen en ouders op een zorgvuldige procedure. Deze verordening bevat een aantal bepalingen die dit moeten waarborgen. Hiermee kan ten onrechte de schijn worden gewekt dat het telkens om een uitvoerig, onnodig bureaucratische proces gaat. Dit is echter geenszins de bedoeling. Zo kan het voorbereidend onderzoek (artikel 5), afhankelijk van de inhoud van de melding, meer of minder uitgebreid zijn. Er kan bovendien hiervan – en in bepaalde gevallen ook van het gesprek (artikel 6) – in overleg met de jeugdige en/of zijn ouders afgezien worden. Daartegenover staat dat, als dat nodig is, er ook sprake kan zijn van meerdere (opeenvolgende gesprekken). Als de jeugdige al bij de gemeente bekend is, zullen een aantal gespreksonderwerpen niet meer uitgediept hoeven te worden. Komen een jeugdige en/of zijn ouders voor het eerst bij de gemeente, dan zal een gesprek nodig zijn om een totaalbeeld van de jeugdige en zijn situatie te krijgen. Een voorbereidend onderzoek en gesprek zullen uiteindelijk vaak wel in enige vorm nodig zijn, omdat voor een zorgvuldig te nemen besluit het van belang is dat alle feiten en omstandigheden van de specifieke hulpvraag worden onderzocht. Ook andere bepalingen (schriftelijke verslaglegging (artikel 7) en schriftelijke indiening aanvraag (artikel 8)) zijn opgenomen met het oog op een zorgvuldige procedure en in het belang van een zorgvuldige dossiervorming.

Artikel 5. Voorbereidend onderzoek
Deze bepaling is hier opgenomen om een zorgvuldige procedure te waarborgen en te zorgen dat jeugdigen en/of ouders goed worden geïnformeerd.
Het eerste lid dient ter voorbereiding van het gesprek waarbij voor het onderzoek naar aanleiding van de melding relevante bekende gegevens in kaart worden gebracht, zodat cliënten niet worden belast met vragen over zaken die bij de gemeente al bekend zijn en een goede afstemming mogelijk is met eventuele andere voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning of werk en inkomen. De regels met betrekking tot de privacy van betrokkenen en gegevensuitwisseling die gelden op grond van de Jeugdwet en de Wet bescherming persoonsgegevens zijn hierop van overeenkomstige toepassing. Indien gegevens nodig zijn waartoe het college van burgemeester en wethouders geen toegang heeft in verband met de privacyregels, kan het college van burgemeester en wethouders de jeugdige en/of zijn ouders vragen om toestemming om deze op te vragen of in te zien. Het voorbereidend onderzoek kan afhankelijk van de inhoud van de melding meer of minder uitgebreid zijn en omvat ook de uitnodiging voor het gesprek.

Tweede lid: bij de vaststelling van de datum, het tijdstip en de locatie voor het gesprek kunnen dan ook al wat concrete vragen worden gesteld of aan de jeugdige en/of zijn ouders worden verzocht om nog een aantal stukken te overleggen. In het kader van de rechtmatigheid wordt in ieder geval de identiteit van de jeugdige en/of zijn ouders vastgesteld aan de hand van een document als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht. Tevens kan worden beoordeeld of sprake is van een voorliggende voorziening en of het college van burgemeester en wethouders op grond van artikel 1.2 van de wet al dan niet is gehouden om een voorziening op basis van deze wet te treffen.

In het derde lid is een bepaling opgenomen ter voorkoming van onnodige bureaucratie. Als de gemeente al een dossier heeft van de jeugdige en/of zijn ouders, en de jeugdige en/of zijn ouders geven toestemming om dit dossier te gebruiken, dan kan een voorbereidend onderzoek achterwege blijven. Een gesprek over de acute hulpvraag is dan in de regel nog wel nodig. Indien de hulpvraag ook al bekend is, en het bijvoorbeeld over een vervolgvraag gaat, dan kan in overleg met de jeugdige en/of zijn ouders ook van het gesprek worden afgezien. Dit laatste is bepaald in artikel 6, derde lid.

Artikel 6. Gesprek
Voor een zorgvuldig te nemen besluit is het van belang dat alle feiten en omstandigheden van de specifieke hulpvraag worden onderzocht. Daarbij is het van belang dat het onderzoek in samenspraak met de jeugdige en/of zijn ouders wordt verricht. Voor een zorgvuldig onderzoek is veelal persoonlijk contact nodig om een totaalbeeld van de jeugdige en/of zijn ouders te krijgen. Het ligt daarom ook voor de hand dat tijdens een gesprek met de jeugdige en/of zijn ouders het een en ander wordt besproken. Of dit gesprek op een gemeentelocatie (wijkteam) plaatsvindt, op school, bij de jeugdige en/of zijn ouders thuis, of bij een andere deskundige zal afhankelijk van de concrete situatie worden besloten. Indien nodig voor het onderzoek, kan ook sprake zijn van meerdere (opeenvolgende) gesprekken.

In het gesprek zou duidelijk moeten worden hoe ook de meest complexe individuele voorzieningen kunnen worden getroffen. De wetgever omkleedt de procedure om te komen tot een individuele voorziening met allerlei waarborgen rond een deskundige beoordeling. Het kan zelfs gaan om diagnostiek om voor een psychiatrische behandeling in aanmerking te komen of voor een verblijf in 24-uursopvang. Dat zijn zwaarwegende beslissingen waaraan professioneel onderzoek en afweging aan ten grondslag ligt.

In het eerste lid is opgenomen dat het gesprek zo spoedig mogelijk moet plaatsvinden. Het hangt af van de situatie hoe snel dat kan of moet plaatsvinden.

In de onderdelen a tot en met i zijn de onderwerpen van het gesprek weergegeven. Het betreft uiteraard altijd maatwerk. Indien de jeugdige al bij de gemeente bekend is, zullen een aantal gespreksonderwerpen niet meer uitgediept hoeven te worden en zal bijvoorbeeld alleen kunnen worden gevraagd of er nog nieuwe ontwikkelingen zijn. Komen een jeugdige en/of zijn ouders voor het eerst bij de gemeente, dan zal het gesprek dienen om een totaalbeeld van de jeugdige en zijn situatie te krijgen. In onderdeel c wordt de eigen kracht van jeugdigen en/of ouders voorop gesteld overeenkomstig het in de considerans van de wet vermelde uitgangspunt dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij de ouders en de jeugdige zelf ligt. Een te verstrekken voorziening kan ook juist nodig zijn om de mate van probleemoplossend vermogen van de jeugdige en/of zijn ouders en die van de naaste omgeving te versterken.

Ten aanzien van de afstemmingsplicht in onderdeel g valt te denken aan een voorziening die een jeugdige ontvangt op grond van de AWBZ of de Zvw en een voorziening op het gebied van passend onderwijs.

Het tweede lid dient ertoe ouders te informeren. Het college van burgemeester en wethouders neemt niet de hoogte van de bijdrage in de kosten in de beschikking op. Dat loopt via het door het college van burgemeester en wethouders daartoe aangewezen bestuursorgaan, evenals de mogelijkheid van bezwaar en beroep daartegen. In artikel 8.2.3 van de wet is bepaald dat de ouderbijdrage door ‘het bestuursorgaan dat (door Onze Ministers) met (de vaststelling en) de inning is belast’ wordt vastgesteld en ten behoeve van de gemeente wordt geïnd. De ouderbijdrage geldt op grond van art. 8.2.1 van de wet alleen in situaties van jeugdhulp buiten de thuissituatie. Zie ook artikel 10, vierde lid.

Artikel 7. Verslag
Deze bepaling is opgenomen in het belang van een zorgvuldige dossiervorming en een zorgvuldige procedure. De invulling van deze verslagplicht is vormvrij. Hierbij is een voorbeeld genomen aan de praktijk van de Wmo. In de memorie van toelichting op het wetsvoorstel Wmo 2015 (Kamerstukken II 2013/14 33 841, nr.3) staat hierover dat het college van burgemeester en wethouders een weergave van de uitkomsten van het onderzoek verstrekt om de cliënt in staat te stellen een aanvraag te doen voor een maatwerkvoorziening. Dat moet in beginsel schriftelijk. Een goede weergave maakt het voor de gemeente inzichtelijk om een juiste beslissing te nemen te nemen op een aanvraag en draagt bij aan een inzichtelijke communicatie met de cliënt. Uiteraard zal de weergave van de uitkomsten van het onderzoek variëren met de uitkomsten van het onderzoek. Zo zal de weergave van het onderzoek bijvoorbeeld heel beperkt kunnen zijn als de cliënt van mening is goed geholpen te zijn en de uitkomst is dat geen aanvraag van een maatwerkvoorziening noodzakelijk is. Bij meer complexe onderzoeken zal uiteraard een uitgebreidere weergave noodzakelijk zijn. Desgewenst kan de gemeente de schriftelijke weergave van de uitkomsten van het onderzoek ook gebruiken als een met de cliënt overeengekomen plan (arrangement) waarin de gemaakte afspraken en de verplichtingen die daaruit

voortvloeien, zijn vastgelegd. Het is in dat geval passend dat het college van burgemeester en wethouders en de cliënt dit plan ondertekenen.

Het later toevoegen van opmerkingen of het aanbrengen van wijzigingen of het herstellen van feitelijke onjuistheden is eveneens vormvrij (derde lid).

Artikel 8. Aanvraag
Deze bepaling is een uitwerking van de verplichte delegatiebepaling van artikel 2.9, onder a, van de wet, waarbij is bepaald dat de gemeente bij verordening in ieder geval regels stelt met betrekking tot de voorwaarden voor toekenning en de wijze van beoordeling van, en de afwegingsfactoren bij een individuele voorziening. Een aanvraag is nodig om een verleningsbeschikking voor een individuele voorziening te verkrijgen.
In de Awb worden regels gegeven omtrent de aanvraag. Deze verordening wijkt daarvan niet af.
Op grond van artikel 4:1 van de Awb wordt een aanvraag tot het geven van een beschikking schriftelijk ingediend bij het bestuursorgaan dat bevoegd is op de aanvraag te beslissen (hier het college van burgemeester en wethouders), tenzij bij wettelijk voorschrift anders is bepaald.

Beslistermijnen Awb
In de verordening is geen termijn opgenomen om te beslissen op een aanvraag. De regeling in de Awb geldt onverkort. In artikel 4:13 van de Awb is bepaald dat een beschikking dient te worden gegeven binnen een redelijke termijn van acht weken na ontvangst van de aanvraag. Indien een beschikking niet acht weken kan worden gegeven, dient het bestuursorgaan dit binnen deze termijn aan de aanvrager mede te delen en daarbij een redelijk termijn te noemen waarbinnen de beschikking wel tegemoet kan worden gezien (artikel 4:14, derde lid, van de Awb).
Deze termijnen zijn maximumtermijnen. Indien nodig kan na een melding binnen enkele dagen een individuele voorziening worden verstrekt, in complexe situaties zal in de regel in het belang van een zorgvuldig onderzoek een langere termijn nodig zijn. Bijvoorbeeld, indien een langer durend diagnosetraject benodigd is, kan dit ook tot een wat langere afhandelingsduur van de aanvraag leiden.

Ter voorkoming van onnodige administratieve lasten is in het tweede lid de mogelijkheid opgenomen om een door de jeugdige en/of zijn ouders ondertekend verslag als aanvraag aan te merken.

Artikel 9. Toekenning individuele beschikkingen
In dit artikel wordt duidelijk gemaakt welke afwegingsfactoren het college van burgemeester en wethouders hanteert bij toekenning van individuele voorzieningen, inclusief het pgb. Hierbij is het voor het college van belang de mate van ‘eigen kracht’ en het al of niet gedeeltelijk gebruik kunnen maken van een overige of andere voorziening, goed te beoordelen.

Artikel 10. Eigen Kracht.
In de Jeugdwet is bepaald, dat de gemeente geen voorziening voor jeugdhulp hoeft te treffen als de jeugdige of zijn ouder(s) in staat zijn om zelf hun problemen op te lossen, eventueel met hulp van personen uit het sociaal netwerk. Dit noemen we in de praktijk de “eigen kracht” van jeugdige en ouder(s). Het is aan gemeenten om in beleid uit te werken wanneer sprake is van voldoende eigen kracht.

In een uitspraak d.d. 29.05.2024 heeft de CRvB benadrukt, dat gemeenten in hun verordening moeten regelen wanneer sprake is van “eigen kracht”, als dit één van de afwegingsfactoren is voor toekenning van een jeugdhulpvoorziening.
De gemeenten moeten dan in hun verordening beschrijven wat de betekenis van de ouderlijke verzorgings- en opvoedingsplicht is die voortvloeit uit het Burgerlijk Wetboek en wat de begrippen eigen kracht, gebruikelijke hulp en/of bovengebruikelijke hulp inhouden. De CRvB is van mening, dat niet kan worden volstaan met een eventuele uitwerking in nadere reqels of beleidsregels. Dan is namelijk qeen sprake van een uitwerking in de Verordeníng van de gronden en het beoordelingskader als bedoeld in artikel 2.9 van de Jeugdwet.

In de verordening jeugdhulp Kerkrade is bepaald dat geen jeugdhulpvoorziening wordt toegekend wanneer sprake is van voldoende eigen kracht. In verband met de uitspraak van de CRvB is in deze verordening in artikel 10 uitgewerkt wat hieronder wordt verstaan en hoe in specifieke situaties wordt beoordeeld of hier sprake van is.

Om de eigen kracht vast te stellen wordt onderscheid gemaakt tussen gebruikelijke hulp en bovengebruikelijke hulp. Uit rechtspraak van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) volgt dat ook bovengebruikelijke hulp in beginsel van ouders mag worden verwacht.

De CRvB oordeelde dat de ouder, die haar baan had opgezegd in verband met de zorg voor haar kind, de zorg aankon en verleende en het dus van haar mocht worden verwacht. Er was sprake van voldoende eigen kracht (zie CRvB 17-7-2019, ECLI:NL:CRVB:2019:2362). De gemeente had in het onderzoek naar de eigen kracht van ouders onder andere gekeken naar het belang van ouders om in een inkomen te voorzien. De CRvB accepteert dit. De CRvB acht het dus niet in strijd met de wet om de financiële situatie van ouders mee te wegen bij de beoordeling van eigen kracht.

In 2021 oordeelt de CRvB dat de gemeente bij het onderzoek naar de eigen kracht niet mag toetsen of de ouders voldoende financiële draagkracht hebben om zelf de jeugdhulp te verlenen (zie CRvB 26-5-2021, ECLI:NL:CRVB:2021:1327).

Uit deze twee uitspraken moet worden afgeleid dat de financiële situatie van een gezin wel een rol kan spelen bij eigen kracht, maar de gemeente mag die financiële situatie niet berekenen. Als ouder(s) een eigen oplossing hebben door minder te gaan werken, mag je daar rekening mee houden. Wel moet je dan beoordelen of de ouder(s) hierdoor niet in de financiële problemen komen. Maar een gemeente mag geen inkomenstoets doen en een aanvraag om jeugdhulp (in de vorm van een pgb of in natura) afwijzen, omdat ouders voldoende inkomen/vermogen hebben.

Het aanspreken van een aanvullende verzekering kan ook vallen onder de eigen kracht van ouders. De jeugdige of zijn ouders kunnen niet verplicht worden om een aanvullende verzekering af te sluiten. Het is namelijk een privaatrechtelijke verbintenis. Een ieder is vrij om zo'n overeenkomst te sluiten. Beschikken de ouders/jeugdige niet over een aanvullende verzekering, dan is het college dus aan zet om de noodzakelijke hulp in te zetten.

Bij het onderzoek en de beoordeling van eigen kracht worden alle relevante feiten en omstandigheden meegenomen. Zo kan bijvoorbeeld de gezinssamenstelling een rol spelen. Ouders hebben namelijk minder mogelijkheden in de zorg van kind A als kind B ook veel zorg vraagt. Bij de beoordeling van de eigen mogelijkheden mag daarnaast meer worden verwacht van een ouder met gezag dan van de partner van die ouder die geen wettelijke stiefouder is. Ook het belang van ouders om te blijven werken, de belastbaarheid en draagkracht van ouders kunnen een rol spelen bij de beoordeling van de eigen kracht.

Eigen kracht sociaal netwerk
Als personen uit het sociale netwerk van de jeugdige en/of ouder(s) kunnen bijdragen aan het verminderen of oplossen van de problematiek, wordt dit ook gezien als het aanspreken van 'eigen kracht'. De hulp vanuit het sociale netwerk kan niet kan worden afgedwongen. Als het beschikbaar is, mag je verlangen dat de jeugdige/ouders er gebruik van maken. Maar wil het netwerk dit niet leveren of alleen tegen betaling van een pgb, dan kan niet worden volhouden dat sprake is van voldoende eigen kracht.
Bij ouders ligt dit anders, omdat zij wettelijk verplicht zijn om hun kind te verzorgen en op te voeden.

Zie ook:
Bijlage 1: infographic jeugdhulp en eigen kracht.
Bijlage 2: beslisboom eigen kracht en gebruikelijke hulp.

Artikel 11. Inhoud beschikking
Indien de jeugdige en/of zijn ouders een formele aanvraag bij het college van burgemeester en wethouders indienen (artikel 8) of er overeenkomstig artikel 3, tweede lid, een beschikking afgegeven wordt, dient het college van burgemeester en wethouders een schriftelijke beschikking op te stellen, waartegen zij bezwaar en beroep op grond van de Awb kunnen indienen. Uitgangspunt van de wet is dat de jeugdige en/of zijn ouders een voorziening in ‘natura’ krijgen. Indien gewenst door de jeugdige en/of zijn ouders bestaat echter de mogelijkheid van het toekennen van een pgb.

In de beschikking wordt alleen ter informatie opgenomen dat een ouderbijdrage is verschuldigd (vierde lid). De vaststelling en inning geschiedt door het bestuursorgaan dat namens de gemeente met de inning is belast.

Artikel 11. Regels pgb
Bij nota van wijziging (Kamerstukken II 2013/14 33 684, nr. 11, artikel MM) is de regeling in artikel 8.1.1 van de wet voor het pgb aangepast (“gestandaardiseerd”) aan de verwante regelgeving met betrekking tot de maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015), In deze regeling stond dat een pgb slechts wordt verstrekt indien aan de in het derde lid gestelde voorwaarden is voldaan. Bij

amendement Bergkamp/Voortman (Kamerstukken II 2013/14 33 684, nr. 109) is het woord ‘slechts’ geschrapt omdat dit een onnodige en overbodige inperking van het recht op een pgb leek te suggereren. Bij amendement Bisschop en Voortman (Kamerstukken II 2013/14 33 684, nr. 100) is het vijfde lid zo aangepast dat duidelijk is geworden dat jeugdigen en/of hun ouders zelf kunnen bijbetalen wanneer het tarief van de door hen gewenste aanbieder duurder is dan de in de betreffende situatie

goedkoopst adequate door het college van burgemeester en wethouders te bieden individuele voorziening in natura. Het college van burgemeester en wethouders kan het pgb slechts weigeren voor dat gedeelte dat duurder is dan deze door het college van burgemeester en wethouders te bieden individuele voorziening in natura.

Het tweede lid berust op artikel 2.9, onder c, van de wet. In deze wetsbepaling staat dat in de verordening in ieder geval wordt bepaald op welke wijze de hoogte van een pgb wordt vastgesteld.

Artikel 12. Nieuwe feiten en omstandigheden, herziening, intrekking of terugvordering
Deze bepaling is een uitwerking van de bij nota van wijziging (Kamerstukken II 2013/14 33 684, nr. 11, artikel D) ingevoegde verplichte delegatiebepaling van artikel 2.9, onder d, van de wet, waarbij is bepaald dat de gemeente bij verordening regels stelt voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van een individuele voorziening, alsmede van misbruik of oneigenlijk gebruik van de wet. Ook deze bepaling beoogt het standaardiseren met de regelgeving met betrekking tot de aan elkaar verwante beleidsterreinen van jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning. Zie ook de toelichting onder artikel 10.
In de toelichting op de nota van wijziging is voorts vermeld dat het tot de gemeentelijke verantwoordelijkheid behoort misbruik van de geboden voorzieningen te voorkomen en, waar nodig, op te treden tegen onterecht gebruik van individuele voorzieningen of persoonsgebonden budgetten. Een zorgvuldig gebruik van collectieve middelen is wezenlijk voor het draagvlak daarvan. De artikelen 8.1.2 tot en met 8.1.4 (oorspronkelijk genummerd: 8.1.1a tot en met 8.1.1c) zijn eveneens bij nota van wijziging en ter standaardisering van de regelgeving aan het wetsvoorstel toegevoegd.

Het eerste lid berust mede op artikel 8.1.2, eerste lid, van de wet. Ook de overige onderdelen van artikel 8.1.2 en artikel 8.1.3 en 8.1.4 geven handen en voeten aan de bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik en zijn opgenomen in deze verordening. De wettekst van de artikelen 8.1.2 tot en met 8.1.4 is veelal beperkt tot de pgb. Waar mogelijk en zinvol, is dit ter uitwerking van de delegatiebepaling in artikel 2.9, onder d, van de wet, in de verordening uitgebreid tot de individuele voorziening in natura. Hiervoor kan ook steun gevonden worden in de tekst van de toelichting op artikel 8.1.2, waarbij is vermeld dat de in het eerste lid geregelde inlichtingenverplichting als uitgangspunt heeft dat van de jeugdige en/of zijn ouders aan wie een individuele voorziening of een daaraan gekoppeld pgb is verstrekt, verlangd kan worden dat ze voldoende gegevens en inlichtingen verstrekken om het college van burgemeester en wethouders in staat te stellen te beoordelen of het beroep op die individuele voorziening of het daaraan gekoppelde pgb terecht is gedaan. Indien het de jeugdige en/of zijn ouders redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat er feiten en omstandigheden, of daarin opgetreden wijzigingen, zijn die van invloed kunnen zijn op de toekenning van de individuele voorziening of het daaraan gekoppelde pgb, dienen zij dit onverwijld aan het college van burgemeester en wethouders te melden. Verstrekken zij niet onverwijld uit eigen beweging of op verzoek van het college van burgemeester en wethouders alle gevraagde inlichtingen en bewijsstukken, dan heeft dat gevolgen voor de toekenning van de voorziening of het daaraan gekoppelde pgb. Het college van burgemeester en wethouders kan niet alleen bij een aanvraag, maar ook in andere stadia concrete informatie en bewijsstukken van de belanghebbende vragen.

Het tweede lid is geënt op artikel 8.1.4 van de wet. Ook hier is de tot de pgb beperkte reikwijdte van artikel 8.1.4 van de wet op grond van het bepaalde in artikel 2.9, onder d, van de wet uitgebreid tot de individuele voorziening in natura.

Artikel 13. Verhouding prijs en kwaliteit aanbieders jeugdhulp en uitvoerders kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering
Het college van burgemeester en wethouders kan de uitvoering van de Jeugdwet, met uitzondering van de vaststelling van de rechten en plichten van de jeugdige en/of zijn ouders, door aanbieders laten verrichten (artikel 2.11, eerste lid, van de Jeugdwet). Met het oog op gevallen waarin dit ten aanzien van jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering gebeurt, moeten bij verordening regels worden gesteld ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van jeugdhulp of de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit daarvan (artikel 2.12 va de Jeugdwet). Daarbij dient in ieder rekening gehouden te worden met de deskundigheid van de beroepskrachten en de toepasselijke arbeidsvoorwaarden.
Om te voorkomen dat er alleen gekeken wordt naar de laagste prijs voor de uitvoering worden in dit artikel een aantal andere aspecten genoemd waarmee het college van burgemeester en wethouders

bij het vaststellen van tarieven (naast de prijs) rekening dient te houden. Hiermee wordt bereikt dat er een beter beeld ontstaat van reële kostprijs voor de activiteiten die zij door aanbieders willen laten uitvoeren. Uitgangspunt is dat de aanbieder kundig personeel inzet tegen de arbeidsvoorwaarden die passen bij de vereiste vaardigheden. Hiervoor is ten minste een beeld nodig van de vereiste activiteiten en de arbeidsvoorwaarden die daarbij horen. Dit biedt een waarborg voor werknemers dat hun werkzaamheden aansluiten bij de daarvoor geldende arbeidsvoorwaarden.

Artikel 14. Vertrouwenspersoon
In artikel 2.6, eerste lid, onder f, van de wet is bepaald dat het college van burgemeester en wethouders ervoor verantwoordelijk is dat jeugdigen, hun ouders en/of pleegouders een beroep kunnen doen op een vertrouwenspersoon. Met de vertrouwenspersoon wordt een functionaris bedoeld zoals deze nu al werkzaam is binnen de jeugdzorg. Onafhankelijkheid, beschikbaarheid en toegankelijkheid zijn belangrijke factoren (wettelijke vereisten) voor een goede invulling van deze functie.
De wet adresseert het college van burgemeester en wethouders rechtstreeks en vraagt niet om hierover bij verordening een regeling op te stellen. De bepaling uit de wet is toch in de verordening opgenomen vanwege het in het belang om in de verordening een compleet overzicht van rechten en plichten van jeugdigen en ouders te geven. Bij algemene maatregel van bestuur (het Uitvoeringsbesluit Jeugdwet) zal een nadere uitwerking worden gegeven van de taken en bevoegdheden van de vertrouwenspersoon.

Artikel 15. Inspraak en medezeggenschap
In dit artikel zijn bepalingen opgenomen over inspraak en medezeggenschap bij de gemeente. De mogelijkheid tot inspraak en medezeggenschap tegenover de aanbieder is al geregeld in artikel 4.2.4 e.v. van de wet.

Regeling van de inspraak en medezeggenschap is verplicht op grond van artikel 2.10 van de wet in samenhang met artikel 2.1.3, derde lid, van de Wmo 2015. In artikel 2.10 (in de redactie van de Nota van wijziging op het wetsvoorstel Wmo 2015 van 12 maart 2014, kamerstukken II 22841, nr. 35) worden de artikelen 2.1.3, derde lid, en 2.5.1 (jaarlijks cliëntervaringsonderzoek) van de Wmo 2015 van overeenkomstige toepassing verklaard. Ingevolge artikel 2.1.3, derde lid, van de Wmo 2015 dient bij verordening te worden bepaald op welke wijze ingezetenen worden betrokken bij de uitvoering van deze wet.
In het eerste lid is verwezen naar de krachtens artikel 150 van de Gemeentewet vastgestelde inspraakverordening. Op deze manier wordt gewaarborgd dat eenzelfde inspraakprocedure geldt voor het jeugdhulpbeleid als op andere terreinen. De inspraak geldt voor alle ingezetenen. Dit is uitdrukkelijk de bedoeling van de wetgever, omdat iedereen op enig moment aangewezen kan raken op ondersteuning.
Met het vierde lid wordt het aan het college van burgemeester en wethouders overgelaten om de exacte invulling van de medezeggenschap vorm te geven.

Artikel 16. Evaluatie
Deze evaluatie is niet hetzelfde als de evaluatie die op centraal niveau zal plaatsvinden, maar kan wel de daarin verzamelde gegevens benutten.
Na aanvaarding van het amendement Bergkamp (Kamerstukken II 2013/14 33 684, nr. 30) is in artikel 12.2 van de wet opgenomen dat binnen drie jaar na de inwerkingtreding een evaluatie moet plaatsvinden over de doeltreffendheid en de effecten van deze wet in de praktijk.]

Artikel 17. Hardheidsclausule
Deze bepaling regelt de toepassing van een hardheidsclausule als instrument voor het college om onvoorziene omstandigheden het hoofd te bieden.

Artikel 18. Nadere regels
Het kan noodzakelijk zijn om nadere regels te stellen op het gebied van onderwerpen die niet expliciet als onderwerp van nadere regelgeving zijn aangemerkt. In nadere regels kunnen onderwerpen uit de verordening nader worden uitgewerkt. Dit artikel biedt de grond hiertoe.

Artikel 19. Overgangsrecht
Hoofdstuk 10 van de wet bevat bepalingen omtrent het overgangsrecht. In de Memorie van Toelichting, artikelsgewijze deel, onder artikel 10.1 tot en met 10.4,staat hierover onder andere het volgende vermeld:
Uitgangspunt bij de decentralisatie van alle jeugdhulp is dat gemeenten vanaf de inwerkingtreding van deze wet verantwoordelijk zijn voor alle jeugdigen en/of ouders die een beroep doen op jeugdhulp. Wel is ervoor gekozen om een overgangsjaar in te bouwen met betrekking tot die jeugdigen en/of hun ouders die op het moment van inwerkingtreding reeds een verwijzing in de zin van de Zorgverzekeringswet (Zvw) of een indicatiebesluit in de zin van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) of de Wet op de jeugdzorg (Wjz) hebben. Deze verwijzingen en indicatiebesluiten blijven nog een jaar na inwerkingtreding van de onderhavige wet gelden, met dien verstande dat de gemeente vanaf het moment van inwerkingtreding de financieel verantwoordelijke partij wordt.

Bijlage 1: infographic jeugdhulp en eigen kracht

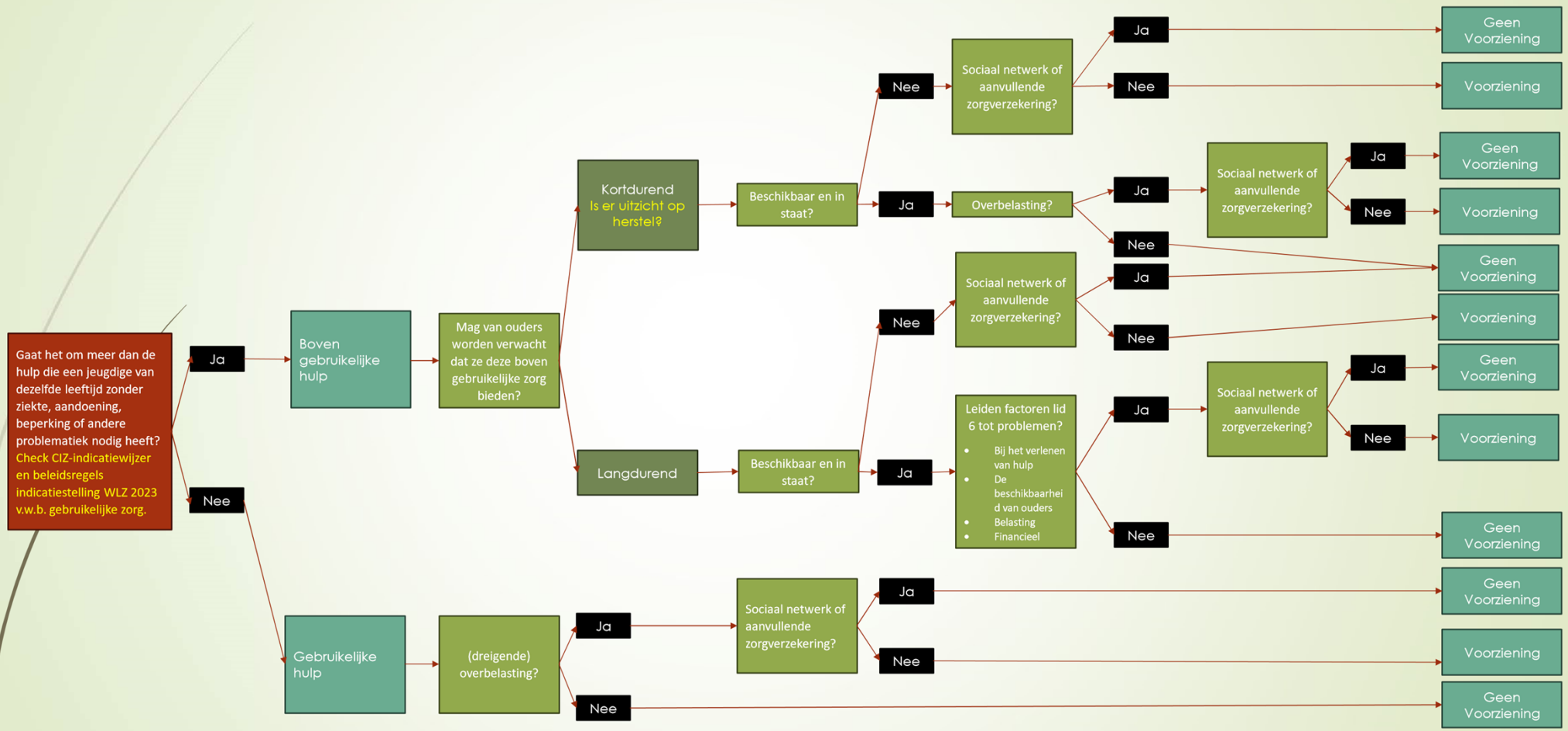
Bijlage 2: Beslisboom "eigen kracht".

Bijlage 1 BBijl

Bijlage 2

Beslisboom "eigen kracht" (boven)gebruikelijke zorg

Fractie SP
Agendapunt 7.2 Ontwerpbesluit tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015

Willen jullie het VNG Model Verordening jeugdhulp (nieuw model, 3 december 2024) toevoegen aan de agendastukken bij de commissievergadering BenS, agendapunt 7.2?

Daarnaast hebben we de volgende vragen:
1. Hoeveel gezinnen/jongeren hebben nu pgb voor jeudhulp? Graag ontwikkeling aantallen afgelopen 4 jaar aangeven.
1b: Hoeveel aanvragen PGB jeugdhulp waren er de afgelopen 4 jaar (per jaar aangeven) en hoeveel toegekend en afgewezen.
1c Hoeveel gezinnen krijgen hulp in natura in het kader van de wet jeugdhulp en wat zijn daar de kosten van.
1d Hoeveel gezinnen hebben bezwaar gemaakt tegen de hulp in natura of anderzins m.b.t. de verstrekte hulp/zorg volgens de jeugdwet?
2. Hoe hoog zijn de jaarlijkse kosten hiervan over de afgelopen 4 jaar.
3. Hoe vaak zijn er door ouders bezwaren ingediend wegens het weigeren van hulp over de afgelopen 4 jaar.
Gingen die bezwaren mogelijk over een verschil van interpretatie aangaande ‘eigen kracht’? Zo ja dan graag de geanonimiseerde casussen bijvoegen of ter inzage leggen bij de griffie.
4. Wat zijn daar in totaal de proceskosten voor de gemeente van geweest?

Informatiebrief

Bezoekadres
Markt 33
Ambtenaar
J. Schillings
Telefoonnummer
+14 045
Telefax
0455676395
Zaaknummer

Aan
de SP-fractie Kerkrade

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
20 januari 2025		25u0000936	23 januari 2025

Onderwerp
Schriftelijke vragen Agendapunt 7.2 Ontwerpbesluit tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015.

Bijlage(n)
1

Geachte leden van de SP-fractie Kerkrade,

Op 20 januari jl. heeft u een aantal schriftelijke vragen gesteld over Agendapunt 7.2 van vergadering van de commissie burgers en samenleving op 28 januari a.s.:
Ontwerpbesluit tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015.

Daarnaast wordt het verzoek gedaan om het VNG Model voor de Verordening jeugdhulp (nieuw model, 3 december 2024) toe te voegen aan de vergaderstukken die betrekking hebben op Agendapunt 7.2.

In deze brief mijn reactie op het verzoek en de antwoorden op de gestelde vragen.

Het verzoek m.b.t. het Model Verordening jeugdhulp (nieuw model, 3 december 2024).

Dit model wordt/is aan de vergaderstukken toegevoegd.

In verband hiermee het volgende:

In de Jeugdwet is bepaald dat gemeenteraden regels in een verordening opnemen over de door het college te verlenen jeugdhulpvoorzieningen (voorwaarden, de wijze van beoordeling en de afwegingsfactoren). Momenteel is de Verordening jeugdhulp Kerkrade 2015 van kracht. Hierin staan de desbetreffende regels.

In de verordening jeugdhulp Kerkrade 2015 is onder andere opgenomen dat geen jeugdhulpvoorziening wordt toegekend wanneer op eigen kracht of met hulp van de ouders of andere personen uit de naaste omgeving een oplossing voor de hulpvraag mogelijk is.

Wat onder eigen kracht wordt verstaan hebben de gemeenten in de meeste gevallen uitgewerkt in nadere regels of beleidsregels.
In de Beleidsregels Jeugdhulp 2015 gemeente Kerkrade is het beoordelen van de verhouding draagkracht/draaglast als afwegingskader opgenomen. Daarnaast bevat bijlage 3 van deze Beleidsregels richtlijnen voor gebruikelijke zorg.
Maar in een uitspraak d.d. 29.05.2024 heeft de CRvB benadrukt, dat gemeenten in hun verordening moeten regelen wanneer sprake is van "eigen kracht" (als dit één van de afwegingsfactoren is voor toekenning van een jeugdhulpvoorziening).

Daarom nu het voorstel om onze verordening aan te passen.
Maar dan wel "tussentijds", omdat de gemeenteraad ook dit jaar zal worden voorgesteld om een volledig geactualiseerde verordening vast te stellen.

Deze algehele actualisatie is nodig in verband met inhoudelijke ontwikkelingen, jurisprudentie en de Hervormingsagenda jeugd. Het verdient de voorkeur om daarbij rekening te houden met wijzigingen van wet- en regelgeving. Daar wordt momenteel in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd landelijk aan gewerkt.

In verband met dezelfde ontwikkelingen, jurisprudentie, Hervormingsagenda en wijzigingen van wet- en regelgeving heeft de VNG recentelijk een nieuw model voor de Verordening jeugdhulp gepubliceerd. Van dit model wordt gebruik gemaakt bij het opstellen van een volledig geactualiseerde Verordening jeugdhulp Kerkrade.

Ik kan me voorstellen dat u zich afvraagt waarom ervoor is gekozen om nu de verordening tussentijds aan te passen en alleen voor wat betreft de beoordeling van de eigen kracht. Waarom niet meteen een volledig geactualiseerde verordening, inclusief de wijze van beoordeling van de eigen kracht?

Voor zo'n uitgebreide algehele aanpassing is meer tijd en afstemming met betrokkenen nodig dan voor een aanpassing met betrekking tot alleen de toepassing van "eigen kracht".

De recente uitspraak van de CRvB betekent echter dat op korte termijn een wijziging nodig is voor wat betreft "eigen kracht". Daarom nu vooruitlopend op de volledige actualisatie een tussentijdse aanpassing, specifiek gericht op "eigen kracht".

De VNG heeft in het nieuwe model ook een artikel opgenomen voor de beoordeling van de eigen kracht: de artikelen 9 en 10.
De inhoudelijke betekenis hiervan komt grotendeels overeen met de voorgestelde tussentijdse aanpassing van de Verordening jeugdhulp Kerkrade 2015. Met dien verstande dat door middel van deze tussentijdse aanpassing uitgebreider wordt beschreven hoe rekening wordt gehouden met de ouderlijke verzorgings- en opvoedingsplicht is die voortvloeit uit het Burgerlijk Wetboek en de eigen kracht, gebruikelijke hulp en/of boven gebruikelijke hulp.

Nb
Er wordt onder andere rekening gehouden met de beleidsregels indicatiestelling Wet langdurige zorg. In het voorstel/concept-besluit wordt nu nog verwezen naar de versie 2023. Omdat dit 2025 moet zijn, zal dit worden aangepast.

De vragen gesteld over Ontwerpbesluit tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015.

Postbus 600 6460 AP
Telefoon 045 5676767
Telefax 045 5676395
Email gemeentehuis@kerkrade.nl
IBAN NL49 BNGH 0285 0044 84
BIC BNGHNL2G

In het reglement van orde staat dat commissieleden vragen kunnen stellen over een onderwerp dat op de agenda staat.
Volgens mij hebben in ieder geval de vragen 1, 2 en 4 daar geen betrekking op. Vraag 3 wellicht indirect. Niettemin beantwoord ik alle vragen om u van de gevraagde informatie te voorzien.

1.

a. Hoeveel gezinnen/jongeren hebben nu pgb voor jeugdhulp? Graag ontwikkeling aantallen afgelopen 4 jaar aangeven.

Antwoord:

	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal PGB's jeugdhulp	51	55	47	49	20

b. Hoeveel aanvragen PGB jeugdhulp waren er de afgelopen 4 jaar (per jaar aangeven) en hoeveel toegekend en afgewezen.

Antwoord:

PGB jeugdhulp	2021	2022	2023	2024	2025
Aanvragen	30	36	21	28	4
Toegekend	29	36	21	27	4
Afgewezen	1	0	0	1	0

c. Hoeveel gezinnen krijgen hulp in natura in het kader van de wet jeugdhulp en wat zijn daar de kosten van.

Antwoord:

Jeugdhulp zorg in natura	2021	2022	2023	2024
aantal unieke klanten (unieke BSN)	1.240	1.251	1.220	1.211
Gemiddelde kosten per klant (toegewezen)	12.784	14.605	16.038	15.314
Totale kosten ZIN per jaar	15.852.550	18.270.326	19.566.512	18.545.290

d. Hoeveel gezinnen hebben bezwaar gemaakt tegen de hulp in natura of anderszins m.b.t. de verstrekte hulp/zorg volgens de jeugdwet?

Antwoord:

Bezwaren beschikkingen jeugdhulp	2021	2022	2023	2024
	1	3	0	1

2. Hoe hoog zijn de jaarlijkse kosten hiervan over de afgelopen 4 jaar.

Antwoord:

We hebben maar in 1 geval in 2022 proceskosten betaald. Bedrag was EUR 541,–.

3. Hoe vaak zijn er door ouders bezwaren ingediend wegens het weigeren van hulp over de afgelopen 4 jaar.

Postbus 600 6460 AP
Telefoon 045 5676767
Telefax 045 5676395
Email gemeentehuis@kerkrade.nl
IBAN NL49 BNGH 0285 0044 84
BIC BNGHNL2G

Gingen die bezwaren mogelijk over een verschil van interpretatie aangaande 'eigen kracht'? Zo ja dan graag de geanonimiseerde casussen bijvoegen of ter inzage leggen bij de griffie.

Antwoord:

Bezwaren afwijzing jeugdhulp	2021	2022	2023	2024
	1	0	0	1

De afwijzingen in 2021 en 2024 vonden plaats op grond van voldoende eigen kracht.

De casus 2021 betrof een verzoek van vader voor begeleiding en persoonlijke verzorging van zijn kind.
Ons team jeugdhulp heeft onderzoek gedaan naar de exacte hulpvraag voor de jeugdige. De opgroei- en opvoedingsproblemen werden in kaart gebracht. Vervolgens is vastgesteld welke hulp nodig is. Ten slotte werd onderzocht of en in hoeverre de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de ouders en van het sociale netwerk toereikend zijn om zelf de nodige hulp en ondersteuning te kunnen bieden.

Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek is vastgesteld dat de hulp voor en ondersteuning van het kind behoort tot de gebruikelijke zorg van ouders aan een kind van deze leeftijd. En is geconstateerd dat voldoende eigen kracht aanwezig is voor het bieden van die zorg.
In verband hiermee werd het verzoek afgewezen.

Vader heeft hiertegen bezwaar gemaakt omdat volgens hem speciale aandacht voor persoonlijke ontwikkeling en communicatieve vaardigheden nodig is.

De bezwaarschriftencommissie is van mening, dat het onderzoek door de gemeente zorgvuldig heeft plaatsgevonden. Daarnaast behoort de ondersteuning en hulp die voor het kind nodig is volgens de commissie tot de gebruikelijke zorg van ouders aan een kind van deze leeftijd. Het bezwaar is ongegrond verklaard.

De casus 2024 betrof een verzoek van ouders voor begeleiding en persoonlijke verzorging van hun kind.
Ons team jeugdhulp heeft onderzoek gedaan naar de exacte hulpvraag voor de jeugdige. De opgroei- en opvoedingsproblemen werden in kaart gebracht. Vervolgens is vastgesteld welke hulp nodig is. Ten slotte werd onderzocht of en in hoeverre de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de ouders en van het sociale netwerk toereikend zijn om zelf de nodige hulp en ondersteuning te kunnen bieden.

Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek is vastgesteld dat de hulp voor en ondersteuning van het kind behoort tot de gebruikelijke zorg van ouders aan een kind van deze leeftijd. En is geconstateerd dat ouders over voldoende eigen kracht beschikken voor het bieden van die zorg.
In verband hiermee werd het verzoek afgewezen.

Ouders maakten hiertegen bezwaar omdat zij de te bieden zorg te zwaar vinden.

De bezwaarschriftencommissie is van mening, dat het onderzoek door de gemeente zorgvuldig heeft plaatsgevonden. Verder stelde de commissie vast,

Postbus 600 6460 AP
Telefoon 045 5676767
Telefax 045 5676395
Email gemeentehuis@kerkrade.nl
IBAN NL49 BNGH 0285 0044 84
BIC BNGHNL2G

dat ouders weliswaar stellen dat de zorg te zwaar is maar dit niet nader onderbouwen. Het bezwaar is ongegrond verklaard.

Indien gewenst zal op verzoek een uitgebreidere en geanonimiseerde beschrijving onder strikte geheimhouding ter inzage worden gelegd bij de Griffie.

4. Wat zijn daar in totaal de proceskosten voor de gemeente van geweest?

Antwoord:

Geen.

Met vriendelijk groet,

René van Drunen
Wethouder jeugdzorg

Postbus 600 6460 AP
Telefoon 045 5676767
Telefax 045 5676395
Email gemeentehuis@kerkrade.nl
IBAN NL49 BNGH 0285 0044 84
BIC BNGHNL2G

Model Verordening jeugdhulp (nieuw model, 3 december 2024

Leeswijzer modelbepalingen

- […] of (bijvoorbeeld) [**tijdstip**] = door gemeente in te vullen.
- [**iets OF iets**] = door gemeente te kiezen.
- [*iets*] = facultatief.
- [**(iets)**] = een voorbeeld ter illustratie of uitleg voor gemeente.

Combinaties zijn ook mogelijk; bijvoorbeeld een bepaling die zowel facultatief is als een keuzemogelijkheid inhoudt.

Ook wordt er gewerkt met varianten waaruit gekozen kan worden. Hierbij kan het voorkomen dat de ene variant uit meer artikelen of artikelleden bestaat dan een andere variant.

Let op dat de nummering of lettering bij het niet overnemen van een facultatief artikel, lid, of onderdeel moet worden aangepast. Bij een opsomming wordt zo nodig achter het voorlaatste onderdeel “en” of “of” geplaatst en wordt het laatste onderdeel afgesloten met een “.” of een “,” als er nog een staarttekst volgt.

Nadere uitleg wordt opgenomen in de implementatiehandleiding.

Verordening van de raad van [gemeente] houdende bepalingen over Jeugdhulp [eventueel jaartal] (Verordening jeugdhulp [naam gemeente en eventueel jaartal])

De raad van de gemeente [**naam gemeente**];
gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van [**datum en nummer**];
gelet op de artikelen 2.9, 2.10, 2.11 [*en 8.1.1, derde lid,*] van de Jeugdwet;
gezien het advies van [**naam commissie**];
besluit vast te stellen de Verordening jeugdhulp [**naam gemeente en eventueel jaartal**].

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1. Definities

In deze verordening en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
- *andere voorziening*: voorziening anders dan in het kader van de wet, op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning of werk en inkomen;
- *budgetbeheerder*: wettelijk vertegenwoordiger of gemachtigde van de budgethouder;
- *budgethouder*: de persoon die een pgb ontvangt op grond van de wet;
- college: college van burgemeester en wethouders van de gemeente **[naam gemeente]**;
- *hulpvraag*: behoefte van een jeugdige of zijn ouder(s) aan jeugdhulp in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen;
- *individuele voorziening*: voorziening als bedoeld in artikel 2, tweede lid;
- *iJw*: door het Zorginstituut beheerde standaarden als bedoeld in artikel 2.15, derde lid, van de wet bestaande uit bedrijfsregels, berichtenstandaarden en berichtspecificaties, overeenkomstig artikel 1, van de Regeling Jeugdwet;
- *overige voorziening*: voorziening als bedoeld in artikel 2, eerste lid;
- *pgb*: persoonsgebonden budget als bedoeld in artikel 8.1.1, van de wet, zijnde een door het college verstrekt budget aan een jeugdige of zijn ouder(s), dat hen in staat stelt de jeugdhulp die tot de individuele voorziening behoort van derden te betrekken;
- *wet*: Jeugdwet.

HOOFDSTUK 2. VORMEN VAN JEUGDHULP

Artikel 2. Vormen van jeugdhulp

1. De volgende vormen van overige voorzieningen zijn beschikbaar:
a. […];
b. […];
c. […].
2. De volgende vormen van individuele voorzieningen zijn beschikbaar:
a. […];
b. […];
c. […].
3. De volgende individuele voorzieningen hebben in beginsel de volgende maximale duur en frequentie:
a. [**voorziening**]: maximaal [**periode**] en maximaal […] maal per [**tijdseenheid**];
b. [**voorziening**]: maximaal [**periode**] en maximaal […] maal per [**tijdseenheid**];
c. […].
4. Het college maakt in het kader van de inkoop- of subsidierelatie en met inachtneming van het derde lid met aanbieders op geaggregeerd niveau afspraken over in ieder geval de volgende aspecten van de individuele voorzieningen:
a. doelgroepen;
b. activiteiten;
c. doorlooptijd;
d. intensiteit;
e. kwaliteit;
f. beoogd resultaat; en
g. vermelding productcode iJw.

HOOFDSTUK 3. TOEGANG TOT JEUGDHULPVOORZIENINGEN

Artikel 3. Toegang jeugdhulp via de huisarts, medisch specialist of jeugdarts

1. Het college zorgt, overeenkomstig artikel 2.6, eerst lid, aanhef en onder e, van de wet, voor de inzet van jeugdhulp na een verwijzing door de huisarts, medisch specialist of jeugdarts naar een jeugdhulpaanbieder, als en voor zover de jeugdhulpaanbieder van oordeel is dat inzet van jeugdhulp nodig is.
2. Jeugdhulp die na verwijzing door de huisarts, medisch specialist of jeugdarts aan een jeugdige of zijn ouder(s) is verleend door een aanbieder van jeugdhulp die geen contract of subsidierelatie met de gemeente heeft, komt, behalve als er voldaan is aan de voorwaarden voor een pgb verstrekking, niet voor vergoeding door de gemeente in aanmerking als het college soortgelijke jeugdhulp kan laten leveren door een jeugdhulpaanbieder waarmee de gemeente wel een contract- of subsidierelatie heeft.
[*3. Van het tweede lid kan uitsluitend worden afgeweken als het college daarmee schriftelijk heeft ingestemd voorafgaand aan de start van de zorgverlening op grond van bijzondere feiten of omstandigheden.*]
4. De jeugdhulpaanbieder houdt zich bij het beoordelen van de hulpvraag na een verwijzing aan de regels in deze verordening en de afspraken die hij daarover met de gemeente heeft gemaakt in het kader van de contract- of subsidierelatie.

Artikel 4. Toegang jeugdhulp via de gemeente

1. Jeugdigen en ouders kunnen met hun hulpvraag terecht bij het college.
2. Het eerste contact over de hulpvraag wordt aangemerkt als een aanvraag in de zin van de Algemene wet bestuursrecht als is voldaan aan de vormvoorschriften bedoeld in de artikelen 4:1 en 4:2, van de Algemene wet bestuursrecht.
3. Het college merkt een ondertekend verslag van het gesprek als bedoeld in artikel 8 aan als een aanvraag als er, gelet op het tweede lid, nog geen aanvraag is ingediend en dit daarop door de belanghebbende is aangegeven.

4. Als een jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger jeugdhulp zelf wenst in te kopen met een pgb, dient hij daartoe een pgb-plan in als bedoeld in artikel 16. Een door de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger ondertekend pgb-plan wordt aangemerkt als aanvraag voor een pgb.
5. Het college neemt het besluit op een aanvraag uiterlijk binnen [**(tien)**] weken na ontvangst van de aanvraag.
6. Het college legt het besluit op een aanvraag voor een individuele voorziening vast in een beschikking.
7. In spoedeisende gevallen treft het college zo spoedig mogelijk een passende individuele voorziening. Het college legt de beslissing omtrent de inzet van hulp in dat geval zo snel mogelijk, maar in ieder geval binnen [**(4)**] weken na de start van de hulp, vast in een beschikking.

HOOFDSTUK 4. BEHANDELING VAN EEN AANVRAAG OM EEN INDIVIDUELE VOORZIENING; ONDERZOEK EN BESLUITVORMING VIA DE GEMEENTE

Artikel 5. Onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en voorkeuren

1. Als bij het college een aanvraag om een individuele voorziening wordt ingediend, voert het college in samenspraak met de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger zo spoedig mogelijk[*, maar uiterlijk binnen [**(zes)**] weken,*] een onderzoek uit overeenkomstig het tweede tot en met zevende lid en maakt zo spoedig mogelijk een afspraak voor een gesprek. [*In overleg met het college kunnen de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger de aanvraag lopende het onderzoek wijzigen.*]
2. Het college wijst voor het onderzoek op de mogelijkheid om gebruik te maken van een vertrouwenspersoon als bedoeld in artikel 2.5, van de wet en van gratis cliëntondersteuning als bedoeld in artikel 2.2.4, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.
3. Voordat het onderzoek van start gaat, kunnen de jeugdige of zijn ouder(s) het college een familiegroepsplan verstrekken. Het college brengt hen van deze mogelijkheid op de hoogte en stelt hen gedurende [**(twee)**] weken na de aanvraag in de gelegenheid het plan te overhandigen. Als de jeugdige of zijn ouder(s) daarom verzoeken, zorgt het college voor ondersteuning bij het opstellen van het familiegroepsplan.
4. Het college kan in overleg met de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger afzien van een onderzoek als de aanvraag wordt ingetrokken. Dat wordt schriftelijk bevestigd.
5. Het college onderzoekt wanneer een jeugdige of een ouder of een wettelijke vertegenwoordiger zich meldt met een vraag over jeugdhulp met de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger:
a. wat de hulpvraag van de jeugdige of zijn ouder(s) is en wat die hulpvraag heeft doen ontstaan;
b. de behoeften, persoonskenmerken en voorkeuren van de jeugdige en zijn ouder(s), de veiligheid en ontwikkeling van de jeugdige en de gezinssituatie;
c. of sprake is van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouder(s) of adoptiegerelateerde problemen, en zo ja dan onderzoekt het college achtereenvolgens:
1°. welke problemen of stoornissen dat zijn;
2°. welke hulp naar aard en omvang nodig is voor de jeugdige om, rekening houdend met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau, gezond en veilig op te groeien, te groeien naar zelfstandigheid en voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren;
3°. of en in hoeverre de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de ouder(s) en van het sociale netwerk toereikend zijn om zelf de nodige hulp en ondersteuning te kunnen bieden; en
4°. voor zover de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen ontoereikend zijn, de mogelijkheden om met de inzet van een andere voorziening, overige voorziening of individuele voorziening te voorzien in de nodige ondersteuning en hulp;
d. hoe bij de bepaling van de aangewezen vorm van jeugdhulp zo goed mogelijk rekening kan worden gehouden met de godsdienstige gezindheid, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouder(s);

e. indien van toepassing, hoe de toekenning van een individuele voorziening zo goed mogelijk kan worden afgestemd op andere voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen.
6. Als de jeugdige of zijn ouder(s) een familiegroepsplan aan het college hebben overhandigd, betrekt het college dat plan bij het onderzoek. Bij het onderzoek wordt ook de jeugdige zoveel mogelijk betrokken en gehoord.
7. Bij het onderzoek wordt aan de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger medegedeeld welke mogelijkheden er bestaan om te kiezen voor de verstrekking van een pgb. De jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger wordt in begrijpelijke bewoordingen ingelicht over de gevolgen van die keuze.

Artikel 6. Deskundig oordeel, advies en voorbereiding van de besluitvorming
1. Het college wint, met in achtneming van artikel 2.1, van het Besluit Jeugdwet, een specifiek deskundig oordeel en advies in, als het onderzoek of de beoordeling van een aanvraag dit vereist.
2. Het in het eerste lid bedoelde advies wordt uitgebracht door of onder verantwoordelijkheid van een adviseur die beschikt over een registratie als professional:
a. bij de Stichting Kwaliteitsregister Jeugd in het kwaliteitsregister jeugd;
b. bij het Nederlands Instituut van Psychologen in het register Kinder- en Jeugdpsychologen; of
c. op grond van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg in het BIG-register.
3. Het college treft voorzieningen waarmee is gewaarborgd dat het onderzoek en de voorbereiding van de besluitvorming via de gemeente op zorgvuldige wijze plaatsvindt, in het bijzonder door te voorkomen dat (medewerkers van) de organisatie die de jeugdhulp biedt of mogelijk gaat bieden, ook het advies geeft over het al dan niet toekennen van jeugdhulp of het daarop betrekking hebbende besluit neemt.

Artikel 7. Identificatie
1. Bij het onderzoek stelt het college de identiteit van de jeugdige en zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger vast aan de hand van een door hen ter inzage verstrekt document als bedoeld in artikel 1, van de Wet op de identificatieplicht.
2. Ten aanzien van personen zonder de Nederlandse nationaliteit merkt het college voor de wet als geldig identiteitsbewijs aan:
a. een vreemdelingendocument van het type I, II, III, IV of EU/EER;
b. een verblijfskaart Ministerie van Buitenlandse Zaken (legale vreemdelingen);
c. een buitenlands paspoort; of
d. een vreemdelingendocument van het type W (asielzoekers).

Artikel 8. Verslag
1. Binnen [**…**] werkdagen na het onderzoek verstrekt het college aan de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger een schriftelijke weergave van het uitgevoerde onderzoek en het in verband daarmee gevoerde gesprek. Opmerkingen of latere aanvullingen van de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger worden door hen aan het verslag toegevoegd.
2. Het college vergewist zich ervan dat de jeugdige en zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger de uitleg over de uitkomsten van het onderzoek hebben begrepen.
3. Als uit het verslag of de opmerkingen of latere aanvullingen van de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger blijkt dat een individuele voorziening is aangewezen of gewenst is, wordt het verslag ondertekend door de jeugdige of de jeugdige en zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger en door deze teruggestuurd.
4. Als uit het verslag blijkt dat gezamenlijke conclusie is dat de hulpvraag kan worden opgelost met eigen mogelijkheden en het eigen probleemoplossend vermogen, dan wel door gebruik van een andere of overige voorziening, dan wordt het verslag ondertekend door de jeugdige of de jeugdige en zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger en door deze teruggestuurd. In dat geval geldt het ondertekende verslag voor zover er een aanvraag was ingediend als intrekking van die aanvraag voor een individuele voorziening.

Artikel 9. Criteria voor toekenning van een individuele voorziening

1. Onverminderd dat jeugdhulp toegankelijk is na verwijzing door de huisarts, de medisch specialist en de jeugdarts, komt een jeugdige of ouder in aanmerking voor een door het college verleende individuele voorziening als het college van oordeel is dat de jeugdige of ouder jeugdhulp nodig heeft in verband met opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen of stoornissen en voor zover de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen ontoereikend zijn en gebruikmaking van een andere of overige voorziening deze noodzaak niet kan verminderen of wegnemen.
2. Overeenkomstig de definitie van jeugdhulp uit artikel 1.1, van de wet wordt geen individuele voorziening verstrekt voor hulp of ondersteuning aan een jeugdige die niet noodzakelijk is op grond van een psychisch probleem of stoornis, psychosociaal probleem, gedragsprobleem of beperking, maar die voortkomt uit een behoefte die past bij de normale ontwikkeling van de jeugdige van een bepaalde leeftijd. Bij de beoordeling hiervan [**wordt aangesloten bij de uitgangspunten voor gebruikelijke zorg uit hoofdstuk 4 van de Beleidsregels indicatiestelling Wlz 2024 zoals deze luidden op 1 januari 2024 OF gelden de volgende uitgangspunten: […]**].
3. Een andere of overige voorziening kan de noodzaak verminderen of wegnemen als deze:
a. daadwerkelijk beschikbaar is; en
b. passend en toereikend is voor de hulpvraag.
4. Als een individuele voorziening noodzakelijk is, verstrekt het college de goedkoopst adequate, tijdig beschikbare voorziening.
5. Een individuele voorziening jeugdhulp wordt toegekend als de inzet van de voorziening doeltreffend geacht kan worden. De doeltreffendheid beoordeelt het college door vast te stellen of de individuele voorziening wezenlijk bijdraagt aan het oplossen van de hulpvraag en [*waar beschikbaar*] er wordt gewerkt met een bewezen effectieve interventie en nooit met een bewezen niet effectieve interventie.
6. Er is sprake van bewezen effectieve voorzieningen als de effectiviteit is vastgesteld in wetenschappelijk onderzoek en de interventie(s) zijn opgenomen als zijnde ‘erkend’ in:
a. de Databank Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut;
b. de zorgstandaarden van de GGZ Standaarden;
c. de databank voor interventies gericht op jeugdigen met een beperking (databank interventies gehandicaptenzorg);
[*d. […].*]
[*7. In situaties waarbij ouders begeleiding, behandeling of ondersteuning ten gevolge van maatschappelijke of eigen psychische of relationele problemen nodig hebben en er naar het oordeel van het college geen sprake is van een hulpvraag als bedoeld in deze verordening, komt een jeugdige of zijn ouder(s) niet in aanmerking voor een door het college te verlenen individuele voorziening als bedoeld in deze verordening.*
8. Het voorgaande lid is niet van toepassing als er parallel aan een hulpvraag sprake is van meervoudige problematiek in de context van het gezin.]

Artikel 10. Beoordeling eigen mogelijkheden en probleemoplossend vermogen
1. Een individuele voorziening wordt niet verstrekt als naar het oordeel van het college uit het onderzoek blijkt dat de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige of zijn ouder(s) toereikend zijn om binnen de eigen mogelijkheden, zo nodig met inzet van het sociale netwerk of met ondersteuning van andere (hulpverlenende) instellingen, de hulp te bieden die passend is bij de hulpvraag van de jeugdige of zijn ouder(s).
2. Tot het sociale netwerk behoren andere personen binnen de kring van familie, vrienden, kennissen en bekenden die van betekenis zijn voor- en bijdragen aan het welzijn en welbevinden van de jeugdige of zijn ouder(s).
3. Tot de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen behoort in elk geval het aanspreken van een aanvullende zorgverzekering als die is afgesloten.
4. Bij de beoordeling van de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen, bedoeld in het eerste lid, neemt het college, gelet op het bepaalde in de artikelen 82 en 247, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, tot uitgangspunt dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen, ook als sprake is van psychische problemen of stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of beperkingen, allereerst bij de ouder(s) zelf ligt en dat de hulp die daarvoor nodig is in beginsel ook door hen geleverd kan worden. Uit het onderzoek

kan evenwel blijken dat de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de ouder(s) tekortschiet, omdat sprake is van:
a. geobjectiveerde beperkingen om noodzakelijke hulp te bieden;
b. een gebrek aan kennis of vaardigheden om noodzakelijke hulp te bieden; of
c. overbelasting of dreigende overbelasting, waardoor geen noodzakelijke hulp kan worden verwacht totdat deze belasting of dreigende overbelasting is opgeheven.
5. Bij de beoordeling van het vierde lid, onder c, wordt ook vastgesteld welke mogelijkheden de ouder(s) hebben om de overbelasting of dreigende overbelasting op te heffen, waarbij redelijkerwijs verwacht mag worden dat de ouder(s) maatschappelijke activiteiten beperken en betaalde arbeid verminderen of anders organiseren om overbelasting of dreigende overbelasting op te heffen. Hierbij houdt het college ook rekening met:
a. de behoefte en mogelijkheden van de jeugdige;
b. de duur van de inzet, waarbij als uitgangspunt geldt dat kortdurende inzet van niet langer dan [**(3)**] maanden in een jaar niet tot overbelasting leidt;
c. de planbaarheid van de hulp;
d. de benodigde ondersteuningsintensiteit;
e. de samenstelling van het gezin en de woonsituatie;
f. de noodzaak van de ouder(s) om in een inkomen te voorzien; en
[*g. **[...]**.*]

Artikel 11. Vervoer
1. Uitgangspunt is dat ouder(s) zelf verantwoordelijk zijn voor vervoer van de jeugdige van en naar de jeugdhulpaanbieder. [*Hierbij wordt **[aantal]** keer brengen en halen rijden per week in ieder geval beschouwd als behorend tot de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de ouder(s).*]
2. Een vervoersvoorziening wordt alleen verstrekt aan de jeugdige ten behoeve van het vervoer van de jeugdige naar en van de locatie waar de jeugdhulp plaatsvindt.
3. Een vervoersvoorziening wordt alleen aan de jeugdige toegekend als naar het oordeel van het college is aangetoond dat er een noodzaak bestaat tot inzet van deze voorziening.
4. Het college beoordeelt, overeenkomstig artikel 10, in elke individuele situatie of er specifieke omstandigheden zijn waardoor de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige of zijn ouder(s) onvoldoende zijn om de eigen verantwoordelijkheid voor het vervoer op zich te nemen.
[*5. Als naar het oordeel van het college een passende voorziening beschikbaar is waarvoor geen vervoer geïndiceerd hoeft te worden, is deze voorziening voorliggend op een indicatie waarvoor wel vervoer geïndiceerd moet worden.*]

Artikel 12. Dyslexie
1. De zorg voor kinderen tot 13 jaar met ernstige dyslexie (ED), dyslexiezorg, valt onder de wet.
[*2. Voor dyslexiezorg geldt dat deze alleen toegankelijk is voor de jeugdige nadat de ED-specialist van het Samenwerkingsverband Primair Onderwijs **[naam]** op basis van het Protocol Dyslexie Diagnostiek en Behandeling **[versie]** van oordeel is dat diagnostiek dan wel de behandeling van Ernstige Dyslexie noodzakelijk is.*]

[***Artikel 13. Vaktherapie***
1. Vaktherapie is een non-verbale behandelvorm die uitgaat van doen en ervaren. Vaktherapie is de overkoepelende naam voor de volgende vaktherapeutische disciplines:
a. beeldende therapie;
b. danstherapie;
c. dramatherapie;
d. muziektherapie;
e. psychomotorische therapie;
f. psychomotorische kindertherapie; en
g. speltherapie
*2. Vaktherapie wordt uitgevoerd door een vaktherapeut. Dat is een professional die **[een erkende opleiding op HBO/master niveau voor vaktherapie heeft volbracht. Een erkende opleiding is***

een door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie geaccrediteerde opleiding OF een door de desbetreffende beroepsverenigingen voor vaktherapeutische beroepen (aangesloten bij de Federatie Vaktherapeutische Beroepen) erkende bachelor of masteropleiding in een van de vaktherapeutische beroepen of een door de beroepsverenigingen erkende buitenlandse bachelor of masteropleiding heeft volbracht]*.*
3. Vaktherapie kan alleen worden ingezet vanuit de wet als naar het oordeel van het college sprake is van een noodzakelijke bijdrage aan de jeugdhulp en als er geen alternatief beschikbaar is.
*4. De behandelaar van een jeugdhulpaanbieder of medewerker van het [**Sociaal Wijkteam OF CJG OF […]**] moet advies geven over vaktherapie als een noodzakelijk onderdeel van de totale behandeling.*
*5. Vaktherapie kan alleen worden ingezet onder verantwoordelijkheid van [**een regiebehandelaar OF een professional die is ingeschreven in het Register Vaktherapie**].*
*6. Het maximaal aan uren behandeling dat vergoed wordt door de gemeente is [**aantal**] uren op jaarbasis. [**Als de ouder(s) aanvullend verzekerd zijn, dan moet het aantal uren behandeling dat via de zorgverzekering wordt vergoed worden afgetrokken van de maximale inzet.** **OF** ***Als ouders aanvullend verzekerd zijn, dan moet het maximaal aantal uren behandeling dat via de zorgverzekering wordt vergoed worden afgetrokken van het maximale aantal uren dat voor deze behandeling kan worden geïndiceerd.***]*

[***Artikel 14. Kinderopvang en buitenschoolse opvang***
1. Reguliere kinderopvang en reguliere buitenschoolse opvang is geen vorm van jeugdhulp.
2. In uitzonderlijke situaties als een kind extra begeleiding of specialistische begeleiding nodig heeft vanwege opgroei-, opvoedings- en psychische problemen en stoornissen, die niet door medewerkers van de opvang kan worden geboden en niet van ouder(s) kan worden verwacht, kan vanuit de wet in het kader van de kinderopvang en buitenschoolse opvang begeleiding worden ingezet.]

Artikel 15. Inhoud beschikking individuele jeugdhulpvoorziening
[*1. In de beschikking tot verstrekking van een individuele voorziening wordt in ieder geval aangegeven of de voorziening in natura of in de vorm van een pgb wordt verstrekt en wordt tevens aangegeven hoe bezwaar tegen de beschikking kan worden gemaakt.*]
2. Bij het verstrekken van een voorziening in natura wordt in de beschikking [*tevens*] in ieder geval vastgelegd:
a. wat de te verstrekken voorziening is en wat de omvang en het beoogde resultaat daarvan zijn;
b. wat de ingangsdatum en duur van de verstrekking is; en
c. indien van toepassing, welke andere voorzieningen relevant zijn of kunnen zijn.
3. Bij het verstrekken van een voorziening in de vorm van een pgb wordt in de beschikking [*tevens*] in ieder geval vastgelegd:
a. voor welk resultaat het pgb moet worden aangewend;
b. welke kwaliteitseisen gelden voor de besteding van het pgb;
c. wat de hoogte van het pgb is en hoe hiertoe is gekomen;
d. welke voorwaarden aan het pgb verbonden zijn;
e. wat de duur is van de verstrekking waarvoor het pgb is bedoeld; en
f. de wijze van verantwoording van de besteding van het pgb.
[*4. Het ondertekende verslag, bedoeld in artikel 8, maakt in zijn geheel deel uit van de beschikking.*]

HOOFDSTUK 5. AANVULLENDE REGELS VOOR EEN INDIVIDUELE JEUGDHULPVOORZIENING IN DE VORM VAN EEN PGB

Artikel 16. Aanvullende regels om in aanmerking te komen voor een pgb
1. Als een jeugdige of zijn ouder(s) in aanmerking komen voor een individuele voorziening, maar de jeugdhulp zelf wensen in te kopen door middel van een pgb, dienen de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger daartoe een pgb-plan in [*volgens een door het college ter beschikking gesteld format*]. In het pgb-plan is opgenomen:

a. de motivatie waarom het natura-aanbod van de gemeente volgens de jeugdige of zijn ouder(s) niet passend is en een pgb gewenst is;
b. welke jeugdhulp de jeugdige of zijn ouder(s) willen inkopen met een pgb, wat het beoogde resultaat is en wanneer en hoe wordt geëvalueerd;
c. de voorgenomen uitvoerder van de individuele voorziening en de wijze waarop de jeugdhulp georganiseerd wordt;
d. op welke wijze de kwaliteit van de in te kopen jeugdhulp is gewaarborgd;
e. de kosten van de uitvoering, uitgedrukt in aantal eenheden en tarief;
f. indien van toepassing, welke jeugdhulp de jeugdige of zijn ouder(s) willen betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk;
g. de motivatie aan de hand van de tien punten benoemd in artikel 17 waaruit blijkt dat de budgethouder of budgetbeheerder in staat is de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren; en
[*h. **[...]**.*]
2. Het college verstrekt een pgb als:
a. de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger zich gemotiveerd op het standpunt stellen dat zij de individuele voorziening die wordt geleverd door een door het college gecontracteerde aanbieder, niet passend achten;
b. uit de beoordeling van de pgb-vaardigheid met inachtneming van artikel 17 blijkt dat de budgethouder of, indien van toepassing, de budgetbeheerder in staat is uitvoering te geven aan de eisen die het beheer van een pgb met zich meebrengt; en
c. naar het oordeel van het college met inachtneming van artikel 19 is gewaarborgd dat de jeugdhulp die tot de individuele voorziening behoort en die de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger van het budget willen betrekken, van goede kwaliteit is en in voldoende mate zal bijdragen aan het bereiken van het in het pgb-plan opgenomen beoogde resultaat.
3. Het college verstrekt geen pgb als er twijfels zijn over de integriteit van de voorgenomen uitvoerder van de jeugdhulp, wat zich in ieder geval voordoet indien de voorgenomen uitvoerder van de jeugdhulp in de vier jaar voorafgaande aan de aanvraag:
a. fraude, in de zin van opzettelijke misleiding om financieel voordeel te verkrijgen, heeft gepleegd;
b. betrokken is geweest bij strafbare feiten of overtredingen heeft begaan die de veiligheid en de kwaliteit van de hulp in gevaar brengen;
c. veroordeeld is wegens het plegen van strafbare feiten tot een gevangenisstraf;
d. op basis van een Bibob-toets door het college is geweigerd als zorgaanbieder; of
[*e. **[...]**.*]
4. Het college weigert een pgb als een wettelijke weigeringsgrond als bedoeld in artikel 8.1.1, vierde lid, van de wet van toepassing is.

Artikel 17. Pgb-vaardigheid
1. Om aan de voorwaarden voor pgb-vaardigheid te voldoen dient de beoogd budgethouder, al dan niet met hulp vanuit het sociaal netwerk of, indien van toepassing, een budgetbeheerder, in ieder geval:
a. een duidelijk beeld te hebben van de hulpvraag;
b. op de hoogte te zijn van de regels en verplichtingen die horen bij het pgb of deze zelf (online) weten te vinden;
c. in staat te zijn om een overzichtelijke pgb-administratie bij te houden;
d. voldoende vaardig te zijn om in de Nederlandse[*of Friese*] taal te communiceren met de gemeente, de SVB en de zorgverleners;
e. in staat te zijn zelfstandig te handelen en onafhankelijk voor een zorgverlener te kiezen;
f. in staat te zijn om afspraken te maken en vast te leggen en om dit te verantwoorden aan het college;
g. in staat te zijn om te beoordelen en te beargumenteren of de geleverde zorg passend en kwalitatief goed is;
h. in staat te zijn de inzet van zorgverleners te coördineren, waardoor de zorg door kan gaan, ook bij verlof en ziekte;
i. in staat te zijn om als werk- of opdrachtgever de zorgverleners aan te sturen en aan te spreken op hun functioneren; en

j. voldoende kennis te hebben over het werk- of opdrachtgeverschap of deze kennis weten te vinden.
2. Een budgethouder of een budgetbeheerder wordt in beginsel niet in staat geacht de aan een pgb verbonden taken verantwoord te kunnen uitvoeren als sprake is van één of meer van de volgende omstandigheden:
a. het beheer wordt verricht door de persoon of organisatie die ook de jeugdhulp levert aan de budgethouder[*, tenzij [**hiervoor door het college toestemming is verleend OF de persoon eerste of tweedegraads bloed- of aanverwant is van de jeugdige***]];
b. er is sprake van één of meer van de volgende omstandigheden:
1°. schuldenproblematiek;
2°. ernstige verslavingsproblematiek;
3°. aangetoonde fraude, in de zin van opzettelijke misleiding om financieel voordeel te verkrijgen, begaan in de vier jaar voorafgaand aan de aanvraag;
4°. een aanmerkelijke verstandelijke beperking;
5°. een ernstig psychiatrisch ziektebeeld;
6°. een vastgestelde, blijvende cognitieve stoornis;
7°. het onvoldoende machtig zijn van de Nederlandse[*of Friese*] taal in woord en geschrift;
8°. het niet verkrijgen van een Verklaring Omtrent het Gedrag; of
9°. [**…**].

Artikel 18. Onderscheid formele en informele hulp
1. Van formele hulp is sprake als de jeugdhulp verleend wordt door onderstaande personen:
a. personen die werkzaam zijn bij een instelling die ten aanzien van de voor het pgb uit te voeren taken/werkzaamheden ingeschreven staat in het Handelsregister, conform artikel 5, van de Handelsregisterwet 2007, en die beschikken over de relevante diploma's die nodig zijn voor uitoefening van de desbetreffende taken; of
b. personen die aangemerkt zijn als zelfstandige zonder personeel die ten aanzien van de voor het pgb uit te voeren taken/werkzaamheden ingeschreven staan in het Handelsregister conform artikel 5, van de Handelsregisterwet 2007 en beschikken over de relevante diploma's die nodig zijn voor uitoefening van de desbetreffende taken.
2. Formele hulp wordt geleverd door personen die ingeschreven staan in het register, bedoeld in artikel 3, van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg of artikel 5.2.1, van het Besluit Jeugdwet, voor het uitoefenen van een beroep voor het verlenen van jeugdhulp.
3. Als de jeugdhulp geboden wordt door een bloed- of aanverwant in de eerste- of tweede graad van de budgethouder, is altijd sprake van informele hulp omdat zij onderdeel uitmaken van het sociale netwerk.
4. Als de hulp wordt verleend door een andere persoon dan beschreven in het eerste lid, onder a of b, en er niet voldaan is aan het tweede lid, is er sprake van informele hulp.

Artikel 19. Kwaliteitseisen individuele voorziening in de vorm van een pgb
1. Ter waarborging van de kwaliteit van de met een pgb in te kopen individuele voorziening voldoet de uitvoerder van de jeugdhulp aan de volgende eisen:
a. beschikt over een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) die niet ouder is dan drie maanden bij aanvang van de zorgovereenkomst en gedurende de hulpverlening niet ouder dan drie jaar, waaruit blijkt dat er geen bezwaren zijn voor de uitoefening van diens functie[*. Ouder(s) zijn uitgesloten van deze eis*];
b. beschikt over de juiste vaardigheden en deskundigheid om verantwoorde hulp te bieden;
c. houdt een deugdelijke administratie bij met een registratie van de geleverde hulp;
d. is voldoende vaardig om in de Nederlandse[*of Friese*] taal te communiceren;
e. werkt volgens een plan waarin activiteiten en doelen zijn vastgelegd;
f. voert de hulp uit in overeenstemming met de beschikking van het college;
g. stemt de hulp af op de persoonlijke situatie van de jeugdige of zijn ouder(s);
h. stemt de hulp af op andere voorzieningen, overige voorzieningen en individuele voorzieningen waar de jeugdige of zijn ouder(s) gebruik van maken;
g. respecteert de privacy van de jeugdige of zijn ouder(s) en gaat vertrouwelijk om met informatie over de persoonlijke situatie;

h. neemt bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling in het huishouden van de jeugdige of zijn ouder(s) voor advies of het doen van een melding contact op met Veilig Thuis;
i. meldt calamiteiten en geweldsincidenten bij de verlening van jeugdhulp aan het college;
j. werkt mee aan toezicht en aangekondigd en onaangekondigd onderzoek door het college of daartoe aangewezen derden op inhoudelijke kwaliteit en op rechtmatigheid; en
k. is of raakt door verlening van de jeugdhulp naar het oordeel van het college niet overbelast.
2. Ter waarborging van de kwaliteit van de met een pgb in te kopen individuele voorziening voldoet de uitvoerder van formele jeugdhulp aan de volgende aanvullende eisen:
a. hetgeen is bepaald in artikel 18, eerste en tweede lid;
b. handelt in overeenstemming met de professionele standaard;
c. werkt op basis van een hulpverleningsplan;
d. werkt met een systeem voor kwaliteitsbewaking;
e. hanteert de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, de meldplicht calamiteiten en de meldplicht geweld bij de verlening van jeugdhulp; en
f. stelt een vertrouwenspersoon in staat zijn taak uit te voeren.
3. Er wordt geen pgb voor informele jeugdhulp verstrekt als, conform het afwegingskader voor een verantwoorde werktoedeling op basis van het Kwaliteitskader Jeugd, formele jeugdhulp noodzakelijk is.

Artikel 20. Hoogte pgb
1. De hoogte van het pgb voor formele jeugdhulp bedraagt 100% van het laagste adequate gecontracteerde tarief voor dezelfde jeugdhulp in natura.
2. De hoogte van het pgb voor informele jeugdhulp bedraagt [**(minimaal 100)**]% van het wettelijke minimumloon.
3. De tarieven voor het pgb worden jaarlijks geïndexeerd, waarbij:
a. de indexering wordt berekend uit de som van het geprognostiseerde percentage voor het komende jaar (t + 1) en het verschil tussen het in het voorgaande jaar (t – 1) geprognostiseerde percentage voor het lopende jaar (t) en het definitieve percentage voor het lopende jaar (t). De percentages zijn verschillend voor loonkosten en materiële kosten; en
b. het college het pgb-tarief verhoogt of verlaagt voor 90% op basis van het geprognostiseerde en definitieve indexcijfer Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA) voor personele kosten van het CPB, gepubliceerd door de NZA en voor 10% op basis van het geprognostiseerde en definitieve prijsindexcijfer particuliere consumptie (PPC) voor materiële kosten van het CPB gepubliceerd door de NZA.
4. Het tarief is lager als op basis van het door de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger ingediende pgb-plan passende en toereikende jeugdhulp voor een lager tarief kan worden ingekocht.
[*5. Het tarief voor jeugdhulp dat op onverplichte basis wordt verleend door een hulpverlener uit het sociaal netwerk wordt door het college vastgesteld overeenkomstig artikel 8ab, eerste lid, van de Regeling Jeugdwet.*]
6. Met inachtneming van voorgaande bepalingen stelt het college de pgb-tarieven vast in nadere regels.
[*7. Het college maakt minimaal eenmaal per jaar de tarieven bekend*.]

Artikel 21. Uitgesloten van pgb
De volgende kosten zijn uitgesloten van vergoeding vanuit een pgb:
a. kosten voor bemiddeling;
b. kosten voor tussenpersonen of belangenbehartigers;
c. kosten voor het voeren van een pgb-administratie;
d. kosten voor ondersteuning bij het aanvragen en beheren van een pgb;
e. kosten die worden gemaakt voor zover het pgb is bestemd voor besteding in het buitenland, tenzij hiervoor expliciet toestemming is gegeven door het college;
[f. *kosten voor vervoer als de jeugdige op grond van artikel 11 naar het oordeel van het college niet in aanmerking komt voor een vervoersvoorziening;*]
[*g. kosten voor hulp die direct ingezet moet worden (crisishulp);*]
[*h. kosten voor een aanvraag van een Verklaring Omtrent het Gedrag;*] en

[*i. […].*]

HOOFDSTUK 6. HERZIENING, INTREKKING, TERUGVORDERING EN BESTRIJDING MISBRUIK

Artikel 22. Inlichtingen

1. Het college informeert de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger in begrijpelijke bewoordingen over de rechten en plichten die aan het ontvangen van een individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb zijn verbonden en over de mogelijke gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet.
2. Mede overeenkomstig het bepaalde in artikel 8.1.2, eerste lid, van de wet doen de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger aan het college op verzoek of onverwijld uit eigen beweging aan het college mededeling van alle feiten en omstandigheden waarvan hun redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat deze aanleiding kunnen zijn tot heroverweging van een beslissing aangaande een individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb.

[*Artikel 23. Niet meewerken ouder(s)*

1. De jeugdige en zijn ouder(s) is (zijn) verplicht om, binnen de eigen mogelijkheden, mee te werken aan onderzoek gericht op besluitvorming over en de doelmatige inzet van jeugdhulp.
2. Als de jeugdige of zijn ouder(s) naar het oordeel van het college niet of onvoldoende meewerkt (meewerken), kan de omvang van de benodigde jeugdhulp niet worden vastgesteld of is de jeugdhulp niet effectief en kan door het college worden besloten geen individuele voorziening te verstrekken, een lagere omvang vast te stellen of een eerder toegekende individuele voorziening in te trekken.]

Artikel 24. Intrekking, herziening, opschorting en terugvordering

1. Het college onderzoekt periodiek of er aanleiding is een beslissing aangaande een verstrekking van een individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb te heroverwegen en kan hierover nadere regels stellen.
2. Onverminderd artikel 8.1.4, van de wet kan het college een beslissing aangaande een individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb herzien of intrekken als het college vaststelt dat:
a. de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger onjuiste of onvolledige gegevens hebben verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid;
b. de jeugdige of zijn ouder(s) niet langer op de individuele voorziening of het daarmee samenhangende pgb zijn aangewezen;
c. de individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb niet meer toereikend is te achten;
d. de jeugdige of zijn ouder(s) niet voldoen aan de voorwaarden die zijn verbonden aan de individuele voorziening in natura of in de vorm van een pgb;
e. de jeugdige of zijn ouder(s) het pgb niet of voor een ander doel gebruiken dan waarvoor het bestemd is;
f. de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger met het pgb jeugdhulp betrekken van een jeugdhulp-aanbieder tegen wie bezwaren zijn ontstaan, als bedoeld in artikel 16, derde lid; of
g. de jeugdige langer dan [**…**] weken verblijft in een instelling als bedoeld in de Wet langdurige zorg of de Zorgverzekeringswet.
3. Een beslissing tot verlening van een pgb kan worden ingetrokken als blijkt dat het pgb binnen [**(zes maanden)**] na uitbetaling niet is aangewend voor de bekostiging van de voorziening waarvoor de verlening heeft plaatsgevonden.
4. Een beslissing tot toekenning van een voorziening in natura kan worden ingetrokken als blijkt dat de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger zich niet binnen [**(zes maanden)**] na de besluitdatum hebben gemeld bij een jeugdhulpaanbieder.
5. Als het college een beslissing heeft herzien of ingetrokken op grond van het tweede lid onder a, dan kan het college de geldschade vorderen van de te veel of ten onrechte genoten individuele voorziening in natura of het te veel of ten onrechte genoten pgb.

6. Als het college een beslissing op grond van het tweede lid, onder a, heeft ingetrokken, kan het college bij dwangbevel geheel of gedeeltelijk het ten onrechte genoten pgb invorderen.
7. Het college kan, bij een gegrond vermoeden van een omstandigheid als bedoeld in het tweede lid, onder a, d, e of f, de Sociale verzekeringsbank gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een geheel of gedeeltelijke onderbreking van betalingen uit het pgb voor ten hoogste dertien weken.

Artikel 25. Onderzoek naar recht- en doelmatigheid individuele voorzieningen in natura en in de vorm van pgb's
1. Het college wijst een toezichthouder aan die belast is met het toezicht op de naleving van de rechtmatige uitvoering van de wet, waaronder de bestrijding van misbruik, oneigenlijk gebruik en niet-gebruik van deze wet.
2. Het college onderzoekt met inachtneming van de paragrafen 6a en 6b, van de Regeling Jeugdwet de rechtmatigheid en doelmatigheid van individuele voorzieningen.
3. Het college onderzoekt periodiek, al dan niet steekproefsgewijs, het gebruik van pgb's met het oog op de beoordeling van de recht- en doelmatigheid daarvan.

Artikel 26. Overige maatregelen ter voorkoming oneigenlijk gebruik, misbruik en niet gebruik
1. Het college maakt met de door hem gecontracteerde of gesubsidieerde jeugdhulpaanbieders afspraken over de facturatie, resultaatsturing en accountantscontroles, zodat declaraties en uitbetalingen in overeenstemming zijn met de contractuele afspraken, de leveringsopdracht, de prestatieafspraken en de feitelijk geleverde prestaties.
2. Het college maakt met de door hem gecontracteerde of gesubsidieerde jeugdhulpaanbieders afspraken over het monitoren van de gemiddelde trajectduur tijdens de looptijd van een contract.
[*3. het college draagt zorg voor een meldpunt waar signalen over oneigenlijk gebruik en fraude kunnen worden gemeld in het kader van uitvoering van de wet.*]

HOOFDSTUK 7. AFSTEMMING MET ANDERE VOORZIENINGEN

Artikel 27. Voorliggende voorzieningen
1. Het college verstrekt geen voorziening voor jeugdhulp als er:
a. met betrekking tot de problematiek een recht bestaat op zorg als bedoeld bij of krachtens de Wet langdurige zorg, de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen of de Zorgverzekeringswet;
b. naar het oordeel van het college met betrekking tot de problematiek een aanspraak bestaat op een voorziening op grond van een andere wettelijke bepaling, met uitzondering van een maatwerkvoorziening inhoudende begeleiding als bedoeld in artikel 1.1.1, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015; of
c. gegronde redenen zijn voor het college om aan te nemen dat de jeugdige in aanmerking kan komen voor zorg op grond van de Wet langdurige zorg en de jeugdige of zijn wettelijke vertegenwoordiger weigert mee te werken aan het verkrijgen van een besluit daartoe.
2. Als er meerdere oorzaken ten grondslag liggen aan de betreffende problematiek en daardoor zowel een vorm van zorg, op grond van een recht op zorg als bedoeld bij of krachtens de Wet langdurige zorg of een zorgverzekering als bedoeld in de Zorgverzekeringswet, als een soortgelijke voorziening op grond van de wet kan worden verkregen, is het college gehouden deze voorziening op grond van de wet te treffen.
3. De jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger die een aanvraag voor jeugdhulp doen, worden verwezen naar de instantie waar een aanvraag voor een voorziening op basis van de voornoemde wetten kan worden behandeld.
[*4. Bij een verwijzing als bedoeld in het vorige lid naar Wet langdurige zorg wordt cliëntondersteuning ingeschakeld.*]

Artikel 28. Afstemming met voorliggende voorzieningen en andere vormen van hulp en ondersteuning
1. Het college stemt de jeugdhulp waaraan een jeugdige of een ouder behoefte heeft, ten minste af op het aanbod van activiteiten, diensten of middelen op grond van:
a. de Leerplichtwet;

b. de Participatiewet;
c. de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening;
d. de Wet Inburgering 2021;
e. de Wet kinderopvang;
f. de Wet langdurige zorg;
g. de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015;
h. de Wet passend onderwijs;
i. de Wet publieke gezondheid;
j. de Wet tijdelijk huisverbod;
k. de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg; en
l. de Zorgverzekeringswet,
zodat deze zoveel mogelijk op elkaar aansluiten en ondersteunt de jeugdige en zijn ouder(s) actief bij het verkrijgen van toegang tot de andere voorziening(en) of bij behoud van de continuïteit van de zorg op grond van de benodigde zorg.
2. De afgestemde jeugdhulp wordt zodanig ingezet dat dit leidt tot:
a. het opheffen van een situatie die voor een jeugdige of een ouder of diens omgeving levensbedreigend is, of met grote waarschijnlijkheid leidt tot ernstige gezondheidsschade;
b. stabilisatie van een crisissituatie, anders dan bedoeld onder a;
c. een voldoende mate van duurzame zelfredzaamheid van een jeugdige of een ouder, voor zover dat binnen het vermogen ligt.
3. Het college weegt bij de afstemming van de jeugdhulp de volgende aspecten mee:
a. de behoefte aan hulp en ondersteuning van een jeugdige of een ouder;
b. de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van een jeugdige of een ouder zoals bedoeld in artikel 10 en de mogelijkheden van het sociale netwerk;
c. welke volgorde van inzet van hulp en ondersteuning naar verwachting het meeste effect sorteert en in hoeverre hulp en ondersteuning gelijktijdig kan of moet worden ingezet;
d. welke hulp en ondersteuning leidt tot de minste maatschappelijke kosten op lange termijn.
4. Als een jeugdige of een ouder of wettelijk vertegenwoordiger weigert mee te werken aan ondersteuning als bedoeld in het eerste lid, kan het college het onderzoek beëindigen en een individuele voorziening weigeren.
5. Als een jeugdige van 16 jaar of ouder die hulp op grond van de wet ontvangt naar alle waarschijnlijkheid na het achttiende levensjaar hulp of ondersteuning nodig heeft vanuit een wettelijke kader als bedoeld in het eerste lid, is het college gehouden om:
a. voor het achttiende levensjaar zodanige hulp en ondersteuning te bieden dat de benodigde hulp en ondersteuning vanaf het achttiende jaar zo beperkt mogelijk kan zijn; en
b. de continuïteit van hulp en ondersteuning te waarborgen voor zover dat nodig is.
6. Ter uitvoering van het vijfde lid, onderzoekt het college tijdig welke andere voorziening nodig is, vanaf de achttiende verjaardag en op welke wijze en vanuit welke andere voorzieningen (Wet maatschappelijke ondersteuning, Wet langdurige zorg, of de Zorgverzekeringswet) deze ondersteuning vanaf het achttiende levensjaar wordt ingezet.

HOOFDSTUK 8. WAARBORGEN VERHOUDING PRIJS EN KWALITEIT

Artikel 29. Verhouding prijs en kwaliteit aanbieders jeugdhulp en uitvoerders kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering

1. Het college baseert in het belang van een goede prijs-kwaliteitverhouding de tarieven die het hanteert voor door derden te leveren jeugdhulp of uit te voeren kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering, op ten minste de volgende kostprijselementen:
a. cliëntgebonden en niet-cliëntgebonden kosten van beroepskrachten;
b. cliëntgebonden kosten anders dan van beroepskrachten;
c. overheadkosten;
d. kosten voor indexering; en
[*e. **[...]**.*]
2. Het college bedingt bij de door hem gecontracteerde of gesubsidieerde aanbieders van preventie, jeugdhulpaanbieders of gecertificeerde instellingen dat zij het verlenen van preventie, jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering alleen aan derden uitbesteden als

zij die derden daarvoor een reële prijs betalen, die tot stand is gekomen met gebruikmaking van de kostprijselementen bedoeld in het eerste lid.
3. Het eerste en tweede lid gelden voor subsidies slechts voor zover zij worden verstrekt voor de daadwerkelijke verlening van preventie, jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering aan jeugdigen of hun ouders en de omvang van de subsidie direct of indirect wordt gebaseerd op de hoeveelheid verrichte diensten.

HOOFDSTUK 9. [*KLACHTEN EN*]MEDEZEGGENSCHAP

[***Artikel 30. Klachtregeling***
Het college stelt een regeling vast voor de afhandeling van klachten van jeugdigen, ouders en hun wettelijk vertegenwoordigers die betrekking hebben op de wijze van afhandeling van meldingen, verzoeken en aanvragen als bedoeld in deze verordening.]

Artikel 31. Betrekken van ingezetenen bij het beleid

1. Het college stelt jeugdigen en hun ouders en vertegenwoordigers van cliëntgroepen vroegtijdig in de gelegenheid voorstellen voor het beleid betreffende jeugdhulp te doen, advies uit te brengen bij de besluitvorming over verordeningen en beleidsvoorstellen betreffende jeugdhulp, en voorziet hen van ondersteuning om hun rol effectief te kunnen vervullen.
2. Het college zorgt ervoor dat ingezetenen kunnen deelnemen aan periodiek overleg, waarbij zij onderwerpen voor de agenda kunnen aanmelden, en dat zij worden voorzien van de voor een adequate deelname aan het overleg benodigde informatie en ondersteuning.
3. Het college stelt nadere regels vast ter uitvoering van het eerste en tweede lid.

HOOFDSTUK 10. SLOTBEPALINGEN

[***Artikel 32. Evaluatie***
1. Het door het gemeentebestuur gevoerde beleid wordt eenmaal per […] jaar geëvalueerd. Het college zendt hiertoe telkens […] jaar na de inwerkingtreding van de verordening aan de gemeenteraad een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van de verordening in de praktijk.
2. Ten behoeve van de evaluatie verzamelt het college systematisch informatie over:
a. […];
b. […]; en
c. […].]

Artikel 33. Overgangsrecht, intrekking oude verordening

1. Een jeugdige of zijn ouder(s) houdt recht op een lopende voorziening, verstrekt op grond van de [**citeertitel oude verordening(en)**], totdat het college een nieuw besluit heeft genomen ten aanzien van die voorziening.
2. Aanvragen die zijn ingediend onder de [**citeertitel oude verordening(en)**] waarop nog niet is beslist bij het in werking treden van deze verordening, worden afgehandeld krachtens deze verordening.
3 Bezwaarschriften gericht tegen besluiten die zijn genomen voor de inwerkingtreding van deze verordening, worden behandeld op grond van [**citeertitel oude verordening(en)**] die ten aanzien van de betreffende zaak zijn rechtskracht behoudt. Hier kan ten gunste van de jeugdige of zijn ouder(s) van worden afgeweken als heroverweging op grond van de huidige Verordening jeugdhulp gemeente [**naam en eventueel jaartal**] leidt tot een gunstiger uitkomst.
4. Het college is bevoegd een besluit, dat is genomen op grond van [**citeertitel oude verordening(en)**] te herzien:
a. op de gronden, vermeld in [**citeertitel oude verordening(en)**];
b. indien uit een door het college uitgevoerd heronderzoek blijkt dat er met toepassing van de ten tijde van het onderzoek geldende verordening een afwijkend besluit zou zijn genomen;
c. indien de cliënt wenst te veranderen van aanbieder of van verstrekkingsvorm.
5. Het college heeft de bevoegdheid om een pgb dat is verstrekt onder [**citeertitel oude verordening(en)**], terug te vorderen op de in deze verordening[en] genoemde gronden.

6. De [**citeertitel oude verordening(en)**] wordt ingetrokken.

Artikel 34. Inwerkingtreding en citeertitel
1. Deze verordening treedt in werking op [**datum**].
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening jeugdhulp [**naam gemeente en eventueel jaartal**].

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van **[datum]**.

De voorzitter,
De griffier,

Toelichting

ALGEMEEN

Opbouw van de verordening
Deze verordening begint in hoofdstuk 1 met een begrippenlijst. In hoofdstuk 2 leest u welke vormen van jeugdhulp de gemeente kan bieden. Hoofdstuk 3 behandelt de verschillende wegen die leiden naar toegang tot jeugdhulp. Hoofdstuk 4 gaat over de manier waarop een verzoek om jeugdhulp wordt beoordeeld en hoe een besluit daarover wordt voorbereid. Hoofdstuk 5 bevat aanvullende regels voor het bieden van jeugdhulp in de vorm van een persoonsgebonden budget. De hoofdstukken 6 tot en met 10 bevatten overige (algemene) regels, onder meer over rechten, (medewerkings)plichten en de herziening van besluiten.

De opdracht van de wetgever: wat moet de Verordening regelen?
Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor alle jeugdhulp. De taken van de gemeenten zijn geregeld in de Jeugdwet (hierna: de wet). Gemeenten moeten ervoor zorgen dat jongeren met een beperking, stoornis of aandoening de jeugdhulp en ondersteuning krijgen die nodig is. Eén van de doelen van de wet is om gebruik te maken van de eigen kracht van jongeren, ouders en hun sociale netwerk, zodat jeugdhulp wordt geboden aan jeugdigen en gezinnen in de meest kwetsbare situaties, waarbij de inzet van jeugdhulp noodzakelijk is gezien de aard en ernst van de hulpvraag.

Deze verordening geeft uitvoering aan de wet die de gemeenteraad opdraagt om bij verordening regels vast te stellen over:
a. de door het college te verlenen individuele voorzieningen en overige voorzieningen, met betrekking tot de voorwaarden voor toekenning en de wijze van beoordeling van, en de afwegingsfactoren bij een individuele voorziening;
b. de wijze waarop de toegang tot en de toekenning van een individuele voorziening wordt afgestemd met andere voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen;
c. de wijze waarop de hoogte van een persoonsgebonden budget wordt vastgesteld; en
d. de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van een individuele voorziening of een persoonsgebonden budget, alsmede van misbruik of oneigenlijk gebruik van de wet.

Daarnaast regelt deze verordening, overeenkomstig de wet, op welke wijze ingezetenen, waaronder in ieder geval jeugdigen of hun vertegenwoordigers, worden betrokken bij de uitvoering van de wet, waarbij wordt geregeld de wijze waarop zij:
a. in de gelegenheid worden gesteld voorstellen voor het beleid te doen;
b. vroegtijdig in staat worden gesteld gevraagd en ongevraagd advies uit te brengen bij de besluitvorming over verordeningen en beleidsvoorstellen;
c. worden voorzien van ondersteuning om hun rol effectief te kunnen vervullen,
d. deel kunnen nemen aan periodiek overleg;
e. onderwerpen voor de agenda van dit overleg kunnen aanmelden; en
f. worden voorzien van de voor een adequate deelname aan het overleg benodigde informatie.

De verordening bevat ook regels ter waarborging van:
a. een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van diensten door derden en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit daarvan; en
b. de continuïteit van de jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering.

[*Tot slot wordt in deze verordening bepaald onder welke voorwaarden de persoon aan wie een persoonsgebonden budget wordt verstrekt, de jeugdhulp kan betrekken van een persoon die behoort tot het sociale netwerk.*]

Achtergronden

De wet maakt deel uit van de in 2015 ingezette bestuurlijke en financiële decentralisatie naar gemeenten van de jeugdzorg, de jeugd-ggz, de zorg voor verstandelijk beperkte jeugdigen en de begeleiding en persoonlijke verzorging van jeugdigen. Eén van de uitgangspunten hierbij was dat een omslag gemaakt zou worden van een stelsel gebaseerd op een wettelijk recht op zorg (aanspraak) naar een stelsel op basis van een voorzieningenplicht voor gemeenten (voorziening), op een wijze zoals eerder is gebeurd met de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (hierna: Wmo 2015). Het wettelijke recht op jeugdzorg en individuele aanspraken op jeugdzorg zijn vervangen door een voorzieningenplicht, waarvan de aard en omvang in beginsel door de gemeente worden bepaald (maatwerk). Het doel van het jeugdzorgstelsel blijft echter onverminderd het waar nodig tijdig bieden aan jeugdigen en ouders van bij hun situatie passende hulp, met als beoogd doel ervoor te zorgen de eigen kracht van de jongere en het zorgend en probleemoplossend vermogen van het gezin wordt versterkt.

Deze verordening kan niet los worden gezien van het beleidsplan, dat de raad op grond van artikel 2.2, van de wet heeft vastgesteld. In dit beleidsplan is het door het gemeentebestuur te voeren beleid vastgelegd met betrekking tot preventie en jeugdhulp, de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering.

Vrij toegankelijk en niet vrij toegankelijk
In de verordening is onderscheid gemaakt tussen overige (vrij-toegankelijke) en individuele (niet vrij-toegankelijke) voorzieningen op het gebied van jeugdhulp (zie artikel 2, eerste, respectievelijk tweede lid). Voor een deel van de hulpvragen zal volstaan kunnen worden met een vrij-toegankelijke voorziening. Hier kunnen de jeugdige en/of zijn ouders gebruik van maken zonder dat zij daarvoor een verwijzing of een besluit van de gemeente nodig hebben. De jeugdige en zijn ouders kunnen zich voor deze jeugdhulp dus rechtstreeks tot de jeugdhulpaanbieder wenden.

Toegang jeugdhulp via de gemeente
Een hulpvraag van een jeugdige of zijn ouder kan binnenkomen bij de gemeente (in sommige gevallen nadat zij naar de gemeente zijn doorverwezen door het Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling). De beslissing door de gemeente welke hulp een jeugdige of zijn ouder precies nodig heeft, komt vervolgens tot stand op basis van het onderzoek dat namens het college in samenspraak met die jeugdige en zijn ouders wordt uitgevoerd. Veelal zal op basis van één of meerdere gesprekken tussen een door de gemeente ingezette deskundige en de jeugdige en zijn ouders gekeken worden wat de jeugdige en zijn ouders eventueel zelf of met behulp van hun netwerk kunnen doen aan het probleem. Als aanvullend daarop een voorziening op het gebied van jeugdhulp nodig is, dan zal eerst gekeken worden of dit een vrij-toegankelijke voorziening is of een niet vrij-toegankelijke voorziening. Is het laatste het geval dan neemt het college een besluit tot verstrekking van de voorziening en worden de jeugdige en zijn ouders doorverwezen naar een jeugdhulpaanbieder die in staat is om de betreffende problematiek aan te pakken. Dit proces is in deze verordening nader ingekaderd.

Toegang via de huisarts, de jeugdarts en de medisch specialist
De wet regelt daarnaast dat de jeugdhulp toegankelijk is na een verwijzing door de huisarts, de jeugdarts en de medisch specialist. Na een dergelijke verwijzing staat echter nog niet vast welke specifieke behandelvorm van jeugdhulp (dus bijvoorbeeld welke therapie) een jeugdige of zijn ouder precies nodig heeft. Een jeugdige kan op dat moment terecht bij de jeugdhulpaanbieders die de gemeente heeft gecontracteerd. In de praktijk zal het de jeugdhulpaanbieder zelf zijn die op basis van zijn professionele autonomie na de verwijzing beoordeelt welke voorziening precies nodig is (de behandelvorm), hoe vaak iemand moet komen (de omvang) en hoe lang (de duur). Bij deze beoordeling dient de jeugdhulpaanbieder zich te houden aan de afspraken die hij daarover met de gemeente heeft gemaakt in het kader van de contract- of subsidierelatie. Deze afspraken zien op hoe de gemeente haar regierol kan waarmaken en op de omvang van het pakket. Deze afspraken zullen verder ook ingaan op hoe de artsen en de gemeentelijke toegang goed van elkaar op de hoogte zijn van de doorverwijzing of behandeling van een kind, zodat de integrale benadering rond het kind en het principe van 1 gezin – 1 regisseur – 1 plan, met name bij meervoudige problematiek, kan worden geborgd en er geen nieuwe ‘verkokering’ zal plaatsvinden, waarbij

professionals niet goed van elkaar weten dat zij bij het gezin betrokken zijn. Daarnaast zal de jeugdhulpaanbieder rekening moeten houden met de regels die in deze verordening zijn gesteld. Deze verordening regelt welk aanbod van de gemeente alleen via verwijzing of met een besluit van de gemeente toegankelijk is en stuurt op collectief niveau op de omvang en duur van de beschikte individuele voorzieningen (zie artikel 2, derde lid). De bepalingen in de verordening over het onderzoek naar de hulpvraag zijn onverkort op jeugdhulpaanbieders van toepassing, ook bij de toegang via de huisarts, de jeugdarts en de medisch specialist (zie artikel 3).

Toegang via de gecertificeerde instelling, de kinderrechter, het Openbaar Ministerie en de directeur of de selectiefunctionaris van de justitiële jeugdinrichting
Een andere ingang tot de jeugdhulp is via de gecertificeerde instelling, de kinderrechter (via een kinderbeschermingsmaatregel of een maatregel tot jeugdreclassering), het Openbaar Ministerie en de directeur of de selectiefunctionaris van de justitiële jeugdinrichting. De gecertificeerde instelling is verplicht om bij de bepaling van de in te zetten jeugdhulp in het kader van een door de rechter opgelegde kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering te overleggen met de gemeente. Uiteraard kan bij dit overleg een kostenafweging plaatsvinden. De gemeente is op haar beurt vervolgens gehouden de jeugdhulp in te zetten die deze partijen nodig achten ter uitvoering van de kinderbeschermingsmaatregel of de jeugdreclassering. Deze leveringsplicht van de gemeente vloeit voort uit het feit dat uitspraken van rechters te allen tijde moeten worden uitgevoerd om rechtsgelijkheid en rechtszekerheid te kunnen garanderen. Ook hier geldt dat de gecertificeerde instelling in beginsel gebonden is aan de jeugdhulp die de gemeente heeft ingekocht. Als de kinderrechter een ondertoezichtstelling of beëindiging van het gezag uitspreekt, wijst hij gelijktijdig in de beschikking de gecertificeerde instelling aan die de maatregel gaat uitvoeren. Dit kan de rechter juist omdat de raad voor de kinderbescherming in zijn verzoekschrift een concreet advies geeft over welke gecertificeerde instelling de maatregel zou moeten uitvoeren. De raad voor de kinderbescherming neemt een gecertificeerde instelling in zijn verzoekschrift op die na overleg met de gemeente en gezien de concrete omstandigheden van het geval hiervoor het meest geschikt lijkt. De raad voor de kinderbescherming is verplicht om hierover met de gemeente te overleggen. Deze toegang wordt al in de wet zelf geregeld en komt verder dus niet terug in deze verordening.

Afbakening jeugdhulpplicht
De reikwijdte van de jeugdhulpplicht in de wet vormt al enkele jaren een belangrijk onderwerp in gesprekken over de jeugdzorg. In de Hervormingsagenda Jeugd is de afspraak gemaakt dat de wetgever de wet gaat aanpassen om deze reikwijdte te verduidelijken en af te bakenen c.q. te begrenzen. Dit om ervoor te zorgen dat de jeugdhulp terechtkomt bij de meest kwetsbare gezinnen of gezinnen in de meest kwetsbare situaties. Het doel is om duidelijk te maken wat er wel onder de jeugdhulpplicht valt, in plaats van wat er niet onder valt. Op dit moment geldt er geen jeugdhulpplicht voor hulp die op ‘eigen kracht’ kan worden geboden of worden georganiseerd, maar deze begrippen zijn echter niet gedefinieerd in de wet. Als er vrij toegankelijke voorzieningen zijn, dan gaan deze momenteel voor op niet-vrij toegankelijke voorzieningen.

De verordening voorziet in:
- Het scherper verwoorden en uitwerken van het beschikbare voorzieningenpakket;
- Een verbeterde afstemming tussen de wet en andere wetgeving;
- Het uitwerken van de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen ouders en het college als verstrekker van individuele voorzieningen;
- Een uitdrukkelijke opname van het stappenplan van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) verplicht stellen voor de medische verwijsroute; en
- Duidelijke voorwaarden ter voorkoming van oneigenlijk gebruik en misbruik van de wet.

Deze verordening vormt het normstellend kader waarmee de jeugdhulp nader wordt geregeld, met inachtneming van de wet.

ARTIKELSGEWIJS
In deze artikelsgewijze toelichting worden enkel die (onderdelen) van bepalingen behandeld die nadere toelichting behoeven.

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1. Definities
Het aantal definities in artikel 1 is beperkt aangezien de wet al een flink aantal definities kent die ook bindend zijn voor deze verordening. Deze wettelijke definities zijn dan ook niet nogmaals opgenomen in de verordening. Het betreft onder meer definities van centrale begrippen als 'jeugdhulp', 'jeugdige' en 'ouder'. In de verordening worden de begrippen jeugdige en ouder overeenkomstig de wet gebruikt. Indien mogelijk aangeduid algemeen als 'jeugdigen en ouders' en specifiek veelal als 'de jeugdige of zijn ouder(s)'. Gebruik van 'of' impliceert hier ook de betekenis 'en'. Met de aanduiding 'de jeugdige of zijn ouder(s)' bedoelen we dus: de jeugdige (van bijvoorbeeld 16 jaar of ouder) zelfstandig, de jeugdige met een of beide ouders (in de definitie van artikel 1 van de wet: de gezaghebbend ouder, adoptiefouder, stiefouder of een ander die een jeugdige als behorend tot zijn gezin verzorgt en opvoedt, niet zijnde een pleegouder) (bij een jeugdige tussen de 12 en de 16 jaar), of de ouders namens de jeugdige (bij een jeugdige jonger dan 12 jaar).

In artikel 1.1 van de wet is jeugdhulp als volgt gedefinieerd:
'1°. ondersteuning van en hulp en zorg, niet zijnde preventie, aan jeugdigen en hun ouders bij het verminderen, stabiliseren, behandelen en opheffen van of omgaan met de gevolgen van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouders of adoptiegerelateerde problemen;
2°. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van jeugdigen met een somatische, verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking, een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem en die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, en
3°. het ondersteunen bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van de persoonlijke verzorging gericht op het opheffen van een tekort aan zelfredzaamheid bij jeugdigen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking of een somatische of psychiatrische aandoening of beperking, die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, met dien verstande dat de leeftijdgrens van achttien jaar niet geldt voor jeugdhulp in het kader van jeugdstrafrecht'.

Ook de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) kent een aantal definitiebepalingen die voor deze verordening van belang zijn, zoals: 'aanvraag' (artikel 1:3, derde lid, van de Awb) en 'beschikking' (artikel1:3, tweede lid, van de Awb).

'Andere voorziening': onder het begrip 'andere voorziening' wordt in deze verordening verstaan een voorziening die niet op grond van de wet wordt getroffen, maar in het kader van maatschappelijke ondersteuning, onderwijs, werk en inkomen of zorg. Zie ook artikel 2.9, onder b, van de wet. De verschillende beschikbare vormen van jeugdhulp zijn opgenomen in artikel 2 (individuele voorzieningen en overige voorzieningen). Hoe individuele voorzieningen verkregen kunnen worden, is nader geregeld in artikel 3 en verder.

'iJw': is in de Regeling Jeugdwet gedefinieerd als de '*door het Zorginstituut beheerde standaarden als bedoeld in artikel 2.15, derde lid, van de wet bestaande uit bedrijfsregels, berichtenstandaarden en berichtspecificaties*'. De iJw is de iStandaard om cliënten in alle fasen van de Jeugdwet-keten te volgen: van de toewijzing tot de zorglevering en de declaratie. Het doel is een snelle en efficiënte inzet van zorg ondersteunen en bijdragen aan een afname van administratieve lasten. Daarnaast moet iJw een betrouwbare en duurzame bron van informatie zijn over Jeugdwet-zorg (https://www.istandaarden.nl/ijw).

'Pgb': De definitie van 'pgb' is opgenomen omdat de afkorting pgb in het spraakgebruik inmiddels meer is ingeburgerd dan voluit 'persoonsgebonden budget'.

HOOFDSTUK 2. VORMEN VAN JEUGDHULP

Artikel 2. Vormen van jeugdhulp

Dit artikel geeft uitvoering aan artikel 2.9, onder a, van de wet, op grond waarvan de gemeente verplicht is bij verordening regels te stellen over de door het college te verlenen individuele voorzieningen en overige voorzieningen. Daarnaast beoogt deze verordening voor iedereen duidelijk te maken wat het gemeentelijke aanbod aan jeugdhulpvoorzieningen is. Ook vindt de gemeente het belangrijk dat op voorhand duidelijk is – uitgaande van toegang tot de jeugdhulp via de gemeente (zie artikel 4) – welke vormen van voorzieningen alleen toegankelijk zijn na een besluit van de gemeente (de 'individuele voorzieningen') en welke in beginsel vrij toegankelijk zijn voor iedereen waarvoor ze bedoeld zijn (de 'overige voorzieningen').

Gelet op het voornoemde belang bevat dit artikel een opsomming van de vormen van jeugdhulp die de gemeente biedt. Van verschillende van de hier genoemde vormen van jeugdhulp bestaan diverse varianten. Welke variant wordt ingezet zal steeds afhankelijk zijn van de uitkomst van het onderzoek en de betreffende situatie en de specifieke behoeften van de jeugdige en zijn ouders.

Derde lid

Uit de parlementaire geschiedenis bij de wet volgt dat de gemeenteraad, ter uitvoering van het bepaalde in artikel 2.9, van de wet, in de verordening (op geaggregeerd niveau) kan sturen op duur, omvang en frequentie van individuele voorzieningen (*Kamerstukken II* 2013/14, 33 684, nr. 3, p. 148 en *Kamerstukken II* 2013/14, 33 684, nr. 10, p. 40). In het derde lid wordt daarom bij bepaalde individuele voorzieningen op collectief niveau op deze elementen gestuurd. Het college moet op basis van het vierde lid deze elementen overnemen in de afspraken die zij maakt met jeugdhulpaanbieders in het kader van de inkoop- en subsidierelatie. Het feit dat deze omvang in beginsel wordt aangehouden maakt dat in zeer bijzondere individuele situaties van de in de verordening bepaalde omvang kan worden afgeweken.

Vierde lid

Op grond van artikel 2.6, eerste lid, onder a, van de wet is het aan het college om zorg te dragen voor een kwalitatief en kwantitatief aanbod. In het vierde lid is bepaald over welke elementen het college in het kader van zijn inkoop- of subsidierelatie met de jeugdhulpaanbieders afspraken moet maken. Deze afspraken dragen bij aan duidelijkheid over het beschikbare voorzieningenpakket.

De kwaliteitseisen waar jeugdhulpaanbieders moeten voldoen die onder verantwoordelijkheid van het college werkzaamheden uitvoeren vloeien rechtstreeks voort uit de wet. Deze zijn daarom niet in de verordening opgenomen, maar moeten uiteraard wel in de contractuele afspraken worden opgenomen.

HOOFDSTUK 3. TOEGANG TOT JEUGDHULPVOORZIENINGEN

In het voorgaande hoofdstuk zijn de beschikbare vormen van jeugdhulp geregeld. In dit hoofdstuk worden de toegangsmogelijkheden tot jeugdhulp in het vrijwillig kader (nader) geregeld. Zoals in het algemeen deel van de toelichting is aangegeven wordt de toegang in het gedwongen kader, via de gecertificeerde instelling, de kinderrechter, het Openbaar Ministerie en de directeur of de selectiefunctionaris van de justitiële jeugdinrichting hier niet geregeld.

Artikel 3. Toegang jeugdhulp via de huisarts, medisch specialist of jeugdarts

Eerste lid

Naast de gemeentelijk georganiseerde toegang tot jeugdhulp (zie hierna), bestaat ook de directe verwijzingsmogelijkheid door de huisarts, medisch specialist en jeugdarts naar de jeugdhulp (artikel 2.6, eerste lid, onder e, van de wet). Dit laatste geldt zowel voor de vrij-toegankelijke (overige)

voorzieningen als de niet vrij-toegankelijke (individuele) voorzieningen. Met een dergelijke verwijzing kan de jeugdige rechtstreeks aankloppen bij de jeugdhulpaanbieder.

Tweede [*tot en met derde*] lid
De huisarts, medisch specialist en jeugdarts moeten in beginsel verwijzen naar een door de gemeente gecontracteerde jeugdhulpaanbieder. Als de jeugdige of zijn ouders na een verwijzing door de huisarts kiezen voor een aanbieder van jeugdhulp die geen contract of subsidierelatie met de gemeente heeft, en de gemeente soortgelijke jeugdhulp wel kan laten leveren door een jeugdhulpaanbieder waarmee zij een contract of subsidierelatie heeft, is de gemeente niet gehouden de andere keuze te vergoeden (*Kamerstukken II* 2013/14, 33 684, nr. 3, p. 149). De gemeente bepaalt bij de medische verwijsroute niet welke jeugdhulp moet worden geleverd, maar heeft wel de regie over wie de jeugdhulp verleent (Rb. Oost-Brabant 26 maart 2020, ECLI:NL:RBOBR:2020:1761). De verordening sluit vergoeding van deze kosten in een dergelijke situatie dan ook uit. De jeugdige of zijn ouders kunnen in een situatie als deze wel een pgb aanvragen. Het college zal deze aanvraag dan beoordelen op basis van de aan de verkrijging van een pgb gestelde voorwaarden (zie hoofdstuk 5).

[*Van dit uitgangspunt kan enkel worden afgeweken als het college heeft ingestemd met de levering van de jeugdhulp door een aanbieder die niet is gecontracteerd of gesubsidieerd. Deze instemming dient voorafgaand aan de zorgverlening schriftelijk te worden verkregen. De gemeente betaalt dan de aanbieder. De instemming van het college is geen automatisme. Er zal sprake moeten zijn van een bijzondere situatie die dit rechtvaardigt en waarbij de jeugdige of zijn ouders geen gebruik kunnen maken van een pgb.*]

[**Derde OF Vierde**] lid
In de praktijk zal het de jeugdhulpaanbieder (bijvoorbeeld de jeugdpsychiater, de gezinswerker of de orthopedagoog) zijn die na de verwijzing (stap 1) beoordeelt welke jeugdhulp precies nodig is. Deze bepaalt in overleg met de jeugdige of zijn ouders daadwerkelijk de concrete inhoud, vorm, omvang en duur van de benodigde jeugdhulp. Deze aanbieder stelt dus feitelijk vast wat naar zijn oordeel de inhoud van de benodigde voorziening dient te zijn en hij zal zijn oordeel mede baseren op de protocollen en richtlijnen die voor een professional de basis van zijn handelen vormen (stap 2). Op grond van het eerste lid zorgt het college voor de inzet van deze jeugdhulp. Het vierde lid bepaalt dat de jeugdhulpaanbieder daarbij wel gehouden is aan hetgeen volgt uit de contract- of subsidierelatie met de gemeente. Ook is hij gehouden aan hetgeen volgt uit deze verordening. Dit betekent concreet dat hij zich onder meer houdt aan het beoordelingskader dat in artikel 5 is voorgeschreven en dat het stappenplan van de CRvB volgt. Ook dient hij zich in beginsel te beperken tot de inzet van individuele voorzieningen die in artikel 2 zijn opgesomd. Zie ook de algemene toelichting en de toelichting bij artikel 2. Aldus legt de verordening een koppeling tussen de beschikbare vormen van individuele voorzieningen en de toegang via de medische verwijsroute.

Artikel 4. Toegang jeugdhulp via de gemeente
Deze en volgende bepalingen regelen de toegang tot jeugdhulp via de gemeente. Dit artikel regelt in algemene zin het toegangs- en besluitvormingsproces en de daaraan verbonden beslistermijnen. De CRvB heeft geoordeeld dat de toegang tot jeugdhulp via de gemeente onderverdeeld kan worden in verschillende “stappen” (CRvB 1 mei 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:1477). Die stappen zijn in dit artikel en in artikel 5 verdisconteerd en zijn opgenomen om een zorgvuldige procedure te waarborgen. Het college is daarbij verantwoordelijk voor de inzet van de noodzakelijke voorzieningen op het gebied van jeugdhulp en bevoegd om de toegang tot jeugdhulp te verlenen op grond van de wet. In de praktijk zal het college de beslissing over het inzetten van jeugdhulp niet altijd zelf uitvoeren, maar mandateren aan deskundigen.

Eerste tot en met vierde lid
Jeugdigen en ouders kunnen bij het college terecht met hun hulpvraag. Terecht kunnen betekent ook dat zij geholpen worden bij het vaststellen wat de hulpvraag van de jeugdige of zijn ouders is. Het college is (mede)verantwoordelijk voor het verkennen of verhelderen van de hulpvraag. Dat kan door het voeren van een of meer gesprekken (zie artikel 5). Hierbij wordt overeenkomstig de

jurisprudentie een zekere medewerking van de jeugdige of de ouders verlangd (CRvB 16 januari 2019, ECLI:NL:CRVB:2019:276).

Vervolgens wordt op basis van een (geconcretiseerde) aanvraag een besluit genomen op de aanvraag, in overeenstemming met de Awb en de in de wet en de verordening opgenomen beoordelingskaders. Als de jeugdige of zijn ouders een pgb wensen dan zullen zij daartoe in het kader van de aanvraag ook een pgb-plan in moeten dienen.

Vijfde lid
In dit geval wordt in algemene zin [**(tien)**] weken redelijk geacht om een besluit te nemen. Jeugdigen en ouders hebben in beginsel namelijk de gelegenheid om tot [**(twee)**] weken na de aanvraag een familiegroepsplan in te dienen. Dit plan betrekt het college vervolgens bij het onderzoek. Om dit onderzoek zorgvuldig uit te kunnen voeren én het plan hierbij te kunnen betrekken, kan als uitgangspunt worden gehanteerd dat het onderzoek uiterlijk [**(zes)**] weken na ontvangst van de aanvraag uitgevoerd moet zijn. Vervolgens heeft het college dan nog [**(twee)**] weken om de beschikking af te geven. Zodoende wordt een totale doorlooptijd van [**(tien)**] weken redelijk geacht.

Zesde lid
Het college is verantwoordelijk voor de inzet van de noodzakelijke voorzieningen op het gebied van jeugdhulp. Een individuele voorziening wordt altijd toegekend (of afgewezen) op basis van een beschikking. Deze verplichting vloeit ook voort uit de Awb.

Zevende lid
Deze bepaling regelt de toeleiding naar jeugdhulp in spoedsituaties of crisissituaties. In gevallen waar onmiddellijke start van de hulp nodig is (en het besluit niet kan worden afgewacht) kan het besluit tot inzet van een individuele voorziening genomen worden na de daadwerkelijke start van de hulp. Het besluit tot inzetten van de hulp moet vervolgens binnen [**(4)**] weken na de start van de hulp zijn vastgelegd in een beschikking.

HOOFDSTUK 4. BEHANDELING VAN EEN AANVRAAG OM EEN INDIVIDUELE VOORZIENING; ONDERZOEK EN BESLUITVORMING VIA DE GEMEENTE

Artikel 5. Onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en voorkeuren

Eerste lid
Voor een zorgvuldig te nemen besluit is het van belang dat alle relevante feiten en omstandigheden van de specifieke hulpvraag worden onderzocht. Daarbij is het van belang dat het onderzoek in samenspraak met de jeugdige en zijn ouders dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger wordt verricht. Voor een zorgvuldig onderzoek is veelal persoonlijk contact nodig om een goed beeld van de jeugdige en zijn ouders en de gezinssituatie te krijgen. Het ligt daarom ook voor de hand dat er één of meerdere gesprekken gevoerd worden met de jeugdige en zijn ouders dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger.

[*Mocht tijdens die gesprekken blijken dat het beter is om de aanvraag aan te passen, dan kan dit gedurende het onderzoek gebeuren. Een aanvraag hoeft dus niet afgewezen te worden als tijdens het onderzoek blijkt dat de oorspronkelijke aanvraag en oplossingsrichting bij nader inzien niet (volledig) passend zijn.*]

Tweede lid
Op grond van artikel 2.5, van de wet informeert het college jeugdigen, ouders en pleegouders tijdig over de mogelijkheid om gebruik te maken van een vertrouwenspersoon. Ter verduidelijking van deze tijdige informatieverplichting is deze verplichting in het tweede lid opgenomen. Op grond van artikel 4.1.1, van het Besluit Jeugdwet heeft de informatie die het college verstrekt over de mogelijkheid gebruik te maken van de diensten van een vertrouwenspersoon in ieder geval betrekking op:

- de onafhankelijke rol van de vertrouwenspersoon;
- de aard van de ondersteuning door een vertrouwenspersoon;
- de vertrouwelijkheid van die ondersteuning;
- het feit dat de ondersteuning kosteloos is; en
- de bereikbaarheid en beschikbaarheid van de vertrouwenspersoon.

Op grond van artikel 2.2.4, van de Wmo 2015, stelt het college onafhankelijke cliëntondersteuning beschikbaar. Op grond van artikel 2.3.2, derde lid, van de Wmo 2015, wijst het college op de mogelijkheid om hier gebruik van te maken. Deze cliëntondersteuning beperkt zich niet tot de Wmo 2015, maar strekt zich onder andere ook uit tot de wet. Daarom is in het tweede lid, ter verduidelijking, deze informatieverplichting opgenomen.

Derde lid
Ouders hebben het recht een zelf (al dan niet met ondersteuning) opgesteld familiegroepsplan in te dienen. Het college betrekt dit plan bij zijn onderzoek. Om dit mogelijk te maken is er een termijn van [**(twee)**] weken gesteld om een familiegroepsplan in te dienen bij het college. [*Ouders kunnen om een langere termijn verzoeken als zij instemmen met het aanhouden van de beslistermijn gedurende de extra tijd die zij nodig hebben om het familiegroepsplan bij het college in te dienen.*]

Vierde lid
Het is mogelijk dat een jeugdige of zijn ouders, na het indienen van de aanvraag tot de conclusie komt dat een (verder) onderzoek niet nodig is. Bijvoorbeeld omdat de jeugdige of zijn ouders zelf een oplossing heeft gevonden, of geholpen is met een algemene voorziening. Zij kunnen in dat geval hun aanvraag intrekken, waardoor het college geen besluit meer hoeft te nemen. Om misverstanden te voorkomen wordt dit schriftelijk bevestigd door het college.

Vijfde lid
De wet schept een jeugdhulpplicht voor gemeenten, maar die geldt alleen als de jeugdige en zijn ouders er zelf niet uitkomen. De jeugdhulp is bedoeld om de eigen kracht van de jeugdige en zijn ouders te versterken en om het gezin en andere mensen die dichtbij de jeugdige staan te leren om de jeugdige (nog) beter te helpen en te verzorgen, zodat de jeugdige gezond en veilig op kan groeien en zo goed mogelijk mee kan doen in de maatschappij (CRvB 1 mei 2017, ECLI:NL:2017:1477, rov. 4.3.1.). Een zorgvuldig onderzoek vereist het achtereenvolgens doorlopen van de volgende stappen:

Stap 1 - inventariseer de vraag.
Wat is de jeugdhulpvraag van de jeugdige of zijn ouders? In dit verband moet opgemerkt worden dat uit artikel 1.1, van de wet voortvloeit dat jeugdhulp niet alleen de hulp aan de jeugdige is, maar ook dat de ouder zelf in aanmerking kan komen voor jeugdhulp. Hierbij wordt ook nadrukkelijk gekeken naar hoe de situatie is ontstaan waarom de jeugdige of zijn ouders nu een beroep doen op de gemeente.

Stap 2 - breng de onderliggende problematiek minutieus in kaart leg dat vast.
Welke opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen zijn er? Bij deze stap in het onderzoek wordt nadrukkelijk ook beoogd om de oorzaken van de waargenomen problematiek in de context van de systeem- en gezinsdynamiek in kaart te brengen.

Stap 3 - stel de aard en de omvang van de noodzakelijke hulp vast.
De vraag of hulp noodzakelijk is en zo ja, met welke omvang moet, met inachtneming van de bevindingen uit de eerste twee stappen, worden beantwoord op een wijze die rekening houdt met de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van de jeugdige, alsmede (zoveel mogelijk) met de godsdienstige gezindheid, levensovertuiging en culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders, met als doelstelling dat de jeugdige gezond en veilig kan opgroeien, dat hij kan groeien naar zelfstandigheid en dat hij voldoende zelfredzaam kan zijn en maatschappelijk kan participeren.

Stap 4 - kijk wat de discrepantie tussen noodzaak en eigen kracht is.
Onderzoek naar de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de ouder(s) en van het sociale netwerk en of de op basis van de eerste drie stappen als noodzakelijk bepaalde hulp hiermee al dan niet volledig kan worden ondervangen. Anders gezegd: het bepalen van de mate waarin de eigen kracht toereikend is. De stappen 1 tot en met 3 bouwen als het ware de jeugdhulpplicht eerst op tot een bepaald maximum. Stap 4 verkleint deze vervolgens weer, eventueel zelfs tot nul.

Stap 5 - stel vast welke voorziening de geconstateerde discrepantie adequaat oplost.
Het is deze discrepantie tussen zorgvuldig geïnventariseerde noodzaak en eigen kracht die uiteindelijk de jeugdhulpplicht concretiseert, welke op het college rust.

Ten aanzien van de afstemmingsplicht in lid 5 onderdeel e valt te denken aan een voorziening die een jeugdige ontvangt op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (hierna: Wmo 2015), Wet langdurige zorg (hierna: Wlz) of de Zorgverzekeringswet (hierna: Zvw) en een voorziening op het gebied van passend onderwijs (artikel 27 e.v.).

Zesde lid
Als de jeugdige of zijn ouder(s) een familiegroepsplan aan het college heeft overhandigd, betrekt het college dat plan bij het onderzoek. Bij het onderzoek wordt ook de jeugdige zoveel mogelijk betrokken en gehoord. Hiermee wordt artikel 12, van het Verdrag inzake de rechten van het kind in acht genomen. Op grond van de Wet geneeskundige behandelingsovereenkomst mogen jeugdigen vanaf 16 jaar over de eigen behandeling een beslissing nemen en is het mede afhankelijk van de wens van de jongere of de ouders al dan niet geïnformeerd mogen worden door de behandelaar.

Artikel 6. Deskundig oordeel, advies en voorbereiding van de besluitvorming
Het college is op grond van artikel, 2.3 eerste lid, van de wet verantwoordelijk voor het waarborgen van een deskundige toeleiding naar, advisering over, bepaling van en het inzetten van de aangewezen jeugdhulpvoorziening. Voor iedere stap in artikel 5 geldt dat het college de deskundigheid inzet die nodig is om de stap goed af te kunnen ronden. Ook kan (medisch) advies worden ingezet om bepaalde medische stukken te laten beoordelen. Als dit noodzakelijk is voor het onderzoek, zal de jeugdige of zijn ouder(s) hier aan mee moeten werken, omdat anders niet vastgesteld kan worden hoe een hulpvraag opgelost kan worden. De verschillende stadia van onderzoek vragen op die stadia aangepaste deskundigheid.

In artikel 2.1, van het Besluit Jeugdwet is nader uitgewerkt dat het gaat om relevante deskundigheid met betrekking tot:
- opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen;
- opvoedingssituaties waardoor jeugdigen mogelijk in hun ontwikkeling worden bedreigd;
- taal- en leerproblemen;
- somatische aandoeningen;
- lichamelijke of verstandelijke beperkingen; en
- kindermishandeling en huiselijk geweld.

Het college moet ervoor zorgen dat die deskundigheid gewaarborgd is en dat deze naar discipline van deskundigheid concreet kenbaar is voor de hulpvrager. De rechtspraak over de wet vereist dat adviseurs beschikken over de voor het uitbrengen van hun adviezen noodzakelijke deskundigheid en dat dit vereiste wordt vastgelegd in de verordening (CRvB 29 mei 2024, ECLI:NL:CRVB:2024:1097, rov. 4.9 (slot)). Daartoe bepaalt artikel 6, tweede lid, van de verordening dat adviezen worden uitgebracht door of onder verantwoordelijkheid van een adviseur die beschikt over een registratie bij Stichting Kwaliteitsregister Jeugd in het kwaliteitsregister jeugd, een registratie bij het Nederlands Instituut van Psychologen in het register Kinder- en Jeugdpsychologen, of een registratie op grond van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg in het BIG-register. Daarmee is vastgesteld welke vakbekwaamheid van hen

verwacht mag worden en is gezekerd dat de (eindverantwoordelijke) adviseur zich toetsbaar opstelt. Geregistreerden in de betreffende registers vallen namelijk onder het tuchtrecht.

Het derde lid waarborgt de zorgvuldige voorbereiding van besluiten over de toekenning of afwijzing van jeugdhulp, door te bepalen dat (medewerkers van) de organisatie die de jeugdhulp uitvoert, niet ook adviseert en/of besluit over het al dan niet toekennen van jeugdhulp (vergelijk CRvB 29 mei 2024, ECLI:NL:CRVB:2024:1096, rov. 4.11). Daarnaast blijft het college – in het kader van een zorgvuldige voorbereiding van het besluit – ook altijd verplicht om zich ervan te vergewissen of het advies concludent is, dat wil zeggen of inzichtelijk is op grond van welke vormen van onderzoek en op basis van welke gegevens de adviseur tot zijn bevindingen is gekomen, of de gegevens actueel en betrouwbaar zijn, of het onderzoek volledig is geweest en met de juiste deskundigheid is uitgevoerd en of de uit het onderzoek getrokken conclusies logisch voortvloeien uit het onderzoek.

Artikel 7. Identificatie
Het college is verplicht de identiteit vast te stellen van de jeugdige en zijn ouders. Dit is noodzakelijk ten behoeve van het vast te stellen van de rechtmatigheid: komt de eventuele inzet van jeugdhulp bij de juiste persoon terecht. Deze bepaling voorziet hierin.

Artikel 8. Verslag
In het kader van het onderzoek naar aanleiding van een hulpvraag, vindt een gesprek plaats. De bevindingen van het onderzoek en hetgeen in het gesprek aan de orde is gekomen, worden vastgelegd in een verslag. De jeugdige en zijn ouders krijgen daarbij de gelegenheid om eventuele opmerkingen of aanvullingen aan het verslag toe te voegen, voordat het college dit verslag gebruikt als basis voor haar besluitvorming. Vanuit het oogpunt van zorgvuldigheid vergewist het college zich ervan dat de jeugdige en diens ouders de uitleg over de uitkomsten van het onderzoek, zoals neergelegd in het verslag, hebben begrepen.

De voorwaarde van ondertekening en terugsturen van het verslag ziet op het compleet maken van de aanvraag. De ondertekening is immers een vormvoorschrift voor die aanvraag (artikel 4:2, eerste lid, van de Awb). Daarnaast moet ook duidelijk zijn wat er precies wordt aangevraagd, de aanduiding van de beschikking die wordt gevraagd (artikel 4:2, eerste lid, onder c, van de Awb). De oorspronkelijke hulpvraag hoeft immers niet hetzelfde te zijn als de jeugdhulpvoorziening die uiteindelijk nodig is en wordt aangevraagd. Het is ook mogelijk dat de jeugdige of zijn ouders het niet eens zijn met de uitkomsten van het onderzoek van het college en vinden dat zij wel zijn aangewezen op een individuele voorziening, of dat zij vinden dat zij een andere individuele voorziening nodig hebben dan de individuele voorziening die het college op basis van het onderzoek aangewezen acht. De jeugdige en zijn ouders doen dan een afwijkende aanvraag, die schriftelijk voldoende concreet moet zijn voor het college om een besluit op te kunnen nemen.

Het vierde lid stelt buiten twijfel dat ondertekening van het verslag ook nodig is als het college en (de ouders of wettelijk vertegenwoordiger van) de jeugdige het erover eens zijn dat de hulpvraag kan worden opgelost op eigen kracht, door het sociaal netwerk, door een andere voorziening of overige voorziening. In dat geval wordt de aanvraag niet verder doorgezet. De hulpvraag is namelijk opgelost en een individuele voorziening is niet nodig. Het verslag dient hier als weergave van het onderzoek en daarmee is de hulpvraag opgelost. Het ondertekende verslag geldt dan, voor zover er een aanvraag ligt, als intrekking van de aanvraag om een individuele voorziening, zodat het college op grond van de Awb ook niet langer gehouden is een besluit te nemen.

Artikel 9. Criteria voor toekenning van een individuele voorziening
In artikel 2.9, aanhef en onder a, van de wet is onder meer bepaald dat de raad bij verordening regels moet stellen over de door het college te verlenen individuele voorzieningen en overige voorzieningen, met betrekking tot de voorwaarden voor toekenning en de wijze van beoordeling van, en de afwegingsfactoren bij een individuele voorziening. Daaraan is onder andere in dit artikel uitvoering gegeven, met de kanttekening dat het bij het verstrekken van een individuele voorziening altijd op maatwerk aankomt.

Eerste lid
Het eerste lid bevat de algemene beoordelingscriteria om in aanmerking te komen voor een individuele voorziening op grond van de wet. Deze criteria worden in volgende leden en artikelen verder uitgewerkt.

Tweede lid
Jeugdhulp is in artikel 1.1, van de wet gedefinieerd (zie ook de toelichting bij artikel 1). Met deze definitie wordt de taak van de gemeente in algemene zin afgebakend. Niet alle hulp en zorg, bevordering van deelname aan het maatschappelijk verkeer en ondersteuning bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van de persoonlijke verzorging ten behoeve van een jeugdige valt onder de definitie van jeugdhulp. Om onder jeugdhulp te vallen moet er een psychisch probleem of stoornis, psychosociaal probleem, gedragsprobleem of beperking aan de behoefte ten grondslag liggen. Deze bepaling maakt duidelijk dat de gemeente niet verantwoordelijk is voor het bieden van hulp en ondersteuning op grond van de wet als de noodzaak van die hulp en ondersteuning van de jeugdige past bij het normale ontwikkelingspatroon van die jeugdige, gezien zijn leeftijd. Dit betekent dat er bijvoorbeeld geen individuele voorziening voor het voeden van een baby wordt verstrekt.

Om te bepalen welke hulp en ondersteuning niet geboden hoeft te worden vindt een beoordeling plaats op basis van [**de uitgangspunten voor gebruikelijke zorg uit hoofdstuk 4 van de Beleidsregels indicatiestelling Wlz 2024 zoals deze luidden op 1 januari 2024 OF de volgende uitgangspunten: […]**]

Derde en vierde lid
Inzet van een individuele voorziening vormt een laatste vangnet. Eerst wordt gekeken naar de mogelijkheid om de noodzaak voor de inzet van jeugdhulp te verminderen of weg te nemen met een andere of overige voorziening. Voorwaarde is wel dat deze voorziening daadwerkelijk beschikbaar is en passend en toereikend is voor de hulpvraag. Een andere of overige voorziening waarvoor bijvoorbeeld een wachtlijst geldt terwijl de hulp aan de jeugdige niet kan wachten, is geen voorziening die aan deze criteria voldoet. Omgekeerd, als de jeugdige wel even kan wachten voordat hij daadwerkelijk van de voorziening gebruik kan maken, dan voldoet de voorziening wel aan deze criteria.

Als er wel een individuele voorziening nodig is, dan kiest het college de goedkoopst adequate voorziening. Ook dan is van belang dat de jeugdige hier voor hem tijdig gebruik van kan maken. Dit betreft een individuele beoordeling van de situatie van de jeugdige en het gezin.

Vijfde en zesde lid
Het vijfde en zesde lid sluiten aan bij de rechtspraak waarin is geoordeeld dat een individuele voorziening waarvan de effectiviteit niet wetenschappelijk is bewezen, door het college geweigerd kan worden indien deze geen toegevoegde waarde heeft ten opzichte van beschikbare voorzieningen (bijv. CRvB 12 september 2018, ECLI:NL:CRVB:2018:2785 en CRvB 26 januari 2022, ECLI:NL:CRVB:2022:254). Het college zal bij de weigering van een individuele voorziening waarvan de effectiviteit niet wetenschappelijk is bewezen moeten motiveren waarom in die specifieke situatie een andere oplossing passender of eveneens passend is. Bij toepassing van deze bepaling kan het college gebruik maken van de Databank Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut (https://www.nji.nl/interventies), de zorgstandaarden van de GGZ Standaarden (https://www.ggzstandaarden.nl/), de databank voor interventies gericht op jeugdigen met een beperking (databank interventies gehandicaptenzorg) en […].

Het college kan in beleid regelen welke vormen van jeugdhulp zij aantoonbaar niet effectief acht. Het college kan daarbij gebruik maken van de door de praktijk opgestelde zogenaamde ‘niet doen-lijst’ die in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd zal worden gepubliceerd.

[*Zevende en achtste lid*

Een opgave van de Hervormingsagenda 2023-2028 is dat de jeugdhulp beschikbaar moet zijn voor jeugdigen en gezinnen in de meest kwetsbare situaties. Er is geconstateerd dat deze groep nu onvoldoende passende jeugdhulp ontvangt. De Hervormingsagenda presenteert als onderdeel van de oplossing dat het voor jeugdigen en hun ouders helder moet zijn waarvoor ze in het kader van jeugdhulp bij de overheid terecht kunnen en waarvoor niet. Niet elke hulpvraag behoeft een zorgantwoord. Het moet duidelijker worden wat jeugdhulp precies inhoudt en wat binnen de huidige wettelijke kaders onder jeugdhulp moet vallen en wat niet.

In deze bepaling wordt als uitgangspunt genomen dat de gemeente op basis van de wet louter aan zet is als er sprake is van een hulpvraag als bedoeld in de wet. Als er problemen zijn binnen een gezin, die met name bij de ouders liggen, zonder dat er een hulpvraag is vanuit het kind, is er geen verplichting om jeugdhulp te verstrekken. Hierbij kan worden gedacht aan de situatie waarin ouders zich in een vechtscheiding bevinden en niet bereid zijn het gedrag aan te passen ten behoeve van de jeugdige, of geldproblemen binnen het gezin die direct effect hebben op de jeugdige en waar ouders via een andere weg dan de jeugdhulp deze geldproblemen kunnen verminderen. In die situatie is jeugdhulp mogelijk minder doelmatig dan een alternatieve optie zoals lotgenotencontact (bij een vechtscheiding) of schuldhulpverlening bij geldproblemen. In het achtste lid wordt dit uitgangspunt genuanceerd in die zin dat indien er sprake is van meervoudige problematiek in de context van het kind en gezin, en binnen die problematiek speelt ook een hulpvraag, de gemeente op grond van de wet dan wel verplicht is jeugdhulp te verstrekken. Deze bepalingen dwingen het college om bij problemen in de context van het gezin niet als automatisme jeugdhulp te verstrekken, maar om zich goed af te vragen of er daadwerkelijk sprake is van een hulpvraag en er sprake is van een jeugdhulpplicht.]

Artikel 10. Beoordeling eigen mogelijkheden en probleemoplossend vermogen

Algemeen
Artikel 2.3, van de wet legt als uitgangspunt vast dat het college op grond van de wet alleen een voorziening moet treffen als de jeugdige en zijn ouders er op eigen kracht niet uitkomen. De eigen kracht van de jeugdige en zijn ouders staat voorop. Pas als zij zelf – zo nodig met hulp van het sociale netwerk en/of andere hulpverlenende instellingen – niet in staat zijn de noodzakelijke hulp te bieden, moet de gemeente hulp bieden. Dit uitgangspunt wordt in artikel 10 geconcretiseerd.

De verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen ligt allereerst bij de ouders en de jeugdige zelf. Van ouders mag worden verwacht dat zij de nodige aanpassingen doen om de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen te realiseren. Dat kan betekenen dat zij hun eigen loopbaanplannen, de wijze waarop zij hun betaalde arbeid hebben georganiseerd of hun financiële situatie moeten bijstellen om voor het kind beschikbaar te zijn en de noodzakelijke hulp te bieden. Als uit zorgvuldig uitgevoerd onderzoek blijkt dat de noodzakelijke hulp met eigen mogelijkheden en het eigen probleemoplossend vermogen kan worden geboden, hoeft het college geen voorziening te treffen. Ouders behoren de tot hun gezin behorende minderjarige kinderen te verzorgen, op te voeden en toezicht op hen te houden, ook als het kind een ziekte, aandoening of beperking heeft. Ook bovengebruikelijke hulp kan in beginsel van ouders worden verwacht, zo blijkt uit rechtspraak van de Centrale Raad van Beroep. Deze oordeelde dat de ouder, die haar baan had opgezegd in verband met de zorg voor haar kind, de zorg aankon en verleende en het dus van haar mocht worden verwacht. Er was sprake van voldoende eigen mogelijkheden en probleemoplossend vermogen (CRvB 17 juli 2019, ECLI:NL:CRVB:2019:2362).

De in de wet bedoelde maatstaven eigen mogelijkheden en probleemoplossend vermogen van de ouder(s) bieden geen ruimte voor een beoordeling van de financiële draagkracht van een gezin om zelf jeugdhulp te kunnen verlenen (CRVB 26 mei 2021, ECLI:NL:CRVB:2021:1326). Dit laat onverlet dat het belang van de ouders om te voorzien in een inkomen wel door de Centrale Raad in de beoordeling wordt betrokken.

Bij gescheiden ouders geldt als uitgangspunt dat beide ouders met gezag verantwoordelijk zijn voor het bieden van ondersteuning. Ook stiefouders zijn verantwoordelijk voor het bieden van ondersteuning aan tot het gezin behorende (stief)kinderen.

Ook uit de parlementaire geschiedenis bij artikel 2.3, van de wet volgt dat het college alleen gehouden is een voorziening te treffen als de jeugdige en zijn ouders er op eigen kracht niet uitkomen. De eigen kracht van de jeugdige en zijn ouders staat voorop. Pas als zij er zelf niet uitkomen, moet de gemeente hulp bieden. De wetgever formuleert het als volgt:

"(…) Allereerst is het college niet gehouden om voor een jeugdige of zijn ouders een voorziening op het gebied van jeugdhulp te treffen voor zover de jeugdige en zijn ouders de problemen zelf het hoofd kunnen bieden, eventueel met behulp van personen uit het sociale netwerk of andere instellingen die ondersteuning bieden. Om dit buiten twijfel te stellen is in het eerste lid opgenomen dat een gemeente alleen een voorziening hoeft te treffen voor zover de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige en zijn ouder ontoereikend zijn. Dit zou ook strijdig zijn met het uitgangspunten van artikel 2.1, waarbij ervan uit wordt gegaan dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij de ouders en de jeugdige zelf ligt en waarin tot uitdrukking komt dat moet worden uitgegaan van de eigen kracht van de jeugdige, zijn ouders en het sociale netwerk. Hierbij past een actieve rol van de ouders en het kind om in eerste instantie te trachten de op hun weg komende problemen zelf of met behulp van hun eigen netwerk op lossen. (…) Als de jeugdige en zijn ouders zelf mogelijkheden hebben om de problemen op te lossen of het hoofd te bieden, is een voorziening niet nodig (…)"
(*Kamerstukken II*, 2012/13, 33 684, nr. 3, p. 135-136).

Eerste lid
Het eerste lid van artikel 10 geeft invulling aan de hiervoor geformuleerde uitgangspunten. Daarbij wordt een ruime beoordelingsruimte aan het college toegekend. Het college maakt in de individuele situatie een beoordeling van de mogelijkheden en neemt daarbij de geformuleerde uitgangspunten als basis.

Tweede lid
Het tweede lid geeft nader invulling aan welke personen tot het sociale netwerk van de jeugdige of zijn ouders gerekend worden. Het college zal concreet moeten beoordelen welke hulp zij kunnen bieden, waardoor er geen of in mindere mate een beroep gedaan hoeft te worden op een individuele voorziening. De jeugdige en de ouder(s) verlenen, op grond van hun medewerkingsplicht, medewerking aan dit onderzoek.

Derde lid
Het derde lid bevat een concrete plicht van ouders om hun eigen mogelijkheden eerst te benutten. Op het moment dat ouders een aanvullende verzekering hebben afgesloten op basis waarvan zij (al dan niet gedeeltelijk) recht hebben op hulp (gefinancierd) vanuit de verzekeraar, dan moeten zij daar eerst gebruik van maken. Het gaat hierbij om een al afgesloten verzekering. Het derde lid verplicht ouders niet tot het afsluiten van een aanvullende verzekering, zodat zij daar vervolgens een beroep op zouden kunnen doen.

Vierde lid
De inzet van 'eigen mogelijkheden' is het uitgangspunt bij de uitvoering van de wet. De in het Burgerlijk Wetboek (in de artikelen 1:82 en 1:247 BW) verankerde eigen verantwoordelijkheid van ouders en de jeugdige om problemen op te lossen, staat voorop. Daarbij geldt dat het aan ouders is om de tot hun gezin behorende minderjarig kinderen te verzorgen, op te voeden en toezicht op hen te houden. Als de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen toereikend zijn, wordt geen individuele voorziening verstrekt, zo bepaalt het eerste lid.

Het vierde lid bevat de normerende hoofdrichting van de betekenis die de gemeenteraad wenst toe te kennen aan de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen. In het vierde lid wordt uitgewerkt met welke factoren rekening wordt gehouden bij het bepalen van de eigen

mogelijkheden, waaronder de draagkracht en belastbaarheid van de ouders. Deze factoren sluiten aan bij bestaande rechtspraak.

Het onderzoek naar aanleiding van de hulpvraag wordt uitgevoerd op de in artikel 5, vijfde lid, van de verordening beschreven wijze. Bezien wordt daarbij of noodzakelijke hulp door de ouder zelf geboden kan worden. Het college neemt daarbij indachtig het bepaalde in de artikelen 1:82 en 1:247 BW in aanmerking dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij de ouders en jeugdigen zelf ligt en dat deze hulp in uitgangspunt ook geleverd kan worden. Uit onderzoek kan blijken dat dat de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige en de ouder(s) tekortschieten, bijvoorbeeld omdat sprake is van:
a. geobjectiveerde beperkingen om noodzakelijke hulp te bieden;
b. een gebrek aan kennis of vaardigheden om noodzakelijke hulp te bieden;
c. overbelasting of dreigende overbelasting, waardoor geen noodzakelijke hulp kan worden verwacht totdat deze belasting of dreigende overbelasting is opgeheven. Onderzocht moet worden welke mogelijkheden de ouder(s) hebben (heeft) om de overbelasting of dreigende overbelasting op te heffen. Onder andere mag verwacht worden dat zij bereid zijn maatschappelijke activiteiten te beperken en betaalde arbeid aan te passen om zo de overbelasting of dreigende overbelasting op te heffen.

Vijfde lid
Op de in artikel 5, vijfde lid, van de verordening beschreven wijze moet onderzocht worden of er aanleiding is om aan te nemen dat de hulp die de jeugdige behoeft, in een concreet geval *niet* door de ouder(s) geleverd *kan* worden. Daarmee wordt het noodzakelijke verband tussen de beoordeling van de hulpvraag en de eigen mogelijkheden met de toekenningscriteria gelegd. Als blijkt dat de draagkracht van het gezin de draaglast aankan is er geen noodzaak voor het college om een voorziening op basis van de wet toe te kennen. Dat is dus ook niet het geval als de jeugdhulp is aan te merken als bovengebruikelijke hulp. Als de noodzakelijke hulp in kaart is gebracht en duidelijk is dat het probleemoplossend vermogen van de ouder(s) en het sociale netwerk onvoldoende is om de noodzakelijke hulp te verlenen, dient de gemeente een voorziening te treffen. Van belang daarbij is dat de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen bepalend zijn voor het antwoord op de vraag of de noodzakelijke hulp door de ouders kan worden geleverd. Bij het onderzoek ter beantwoording van die vraag moet worden stilgestaan bij het onderscheid tussen onmacht en eventuele onwil of opvattingen over de eigen mogelijkheden en probleemoplossend vermogen.

Artikel 11. Vervoer
In artikel 2.3, tweede lid, van de wet is bepaald dat voorzieningen op het gebied van jeugdhulp ook het vervoer van een jeugdige naar en van de locatie waar de jeugdhulp geboden wordt, omvatten. In deze bepaling worden de uitgangspunten voor verstrekking van vervoer geregeld.

Als uitgangspunt geldt dat de ouders in beginsel zelf verantwoordelijk zijn voor het vervoer (lid 1). Dat vervoer moet dan wel noodzakelijk zijn in verband met een medische noodzaak of met beperkingen in de zelfredzaamheid van de jeugdige. Dit betekent dat het vervoer noodzakelijk moet zijn om de locatie van de jeugdhulp te kunnen bereiken (lid 2). Of daarvan sprake is staat ter beoordeling van het college (lid 3). Om te benadrukken dat het college daarbij de eigen verantwoordelijkheid van ouders als uitgangspunt neemt, wordt in het vierde lid expliciet gemaakt dat het college in elke individuele situatie een afweging moet maken of er specifieke omstandigheden zijn waardoor er (ondanks de eigen verantwoordelijkheid van de ouders) een vervoersvoorziening moet worden verstrekt. Wanneer de ouders in staat zijn de jeugdige zelf te vervoeren, is er sprake van ‘eigen kracht’ die aan de toekenning van een vervoersvoorziening in de weg staat (CRvB, 5 april 2023, ECLI:NL:CRVB:2023:655). [*Daarnaast geldt het uitgangspunt dat de met het oog op de vervoerskosten goedkoopste adequate voorziening kan worden getroffen. Dit wordt ten uitdrukking gebracht in het vijfde lid.*]

Artikel 12. Dyslexie

Uit de parlementaire geschiedenis en rechtspraak van de Centrale Raad van Beroep volgt dat de behandeling van ernstige dyslexie onder de wet valt, met dien verstande dat de wetgever bij de overheveling van de dyslexiezorg van de Zorgverzekeringswet naar de wet niet een ruimer of ander bereik van dyslexiezorg heeft beoogd. Hieruit volgt dat het college op grond van artikel 2.3, van de wet enkel verplicht is dyslexiezorg te verlenen als sprake is van de diagnose ED (*Kamerstukken II* 2012/13, 33 684, nr. 3, p. 50, 104 en 118; CRvB 24 oktober 2018, ECLI:NL:CRVB:2018:3454; CRvB 22 juni 2022, ECLI:NL:CRVB:2022:1345; en CRvB 17 juli 2024, ECLI:NL:CRVB:2024:1430). [*Toegang tot dyslexiezorg is alleen aangewezen nadat via het Samenwerkingsverband Primair Onderwijs is vastgesteld dat dit noodzakelijk is. Daarbij wordt het Protocol Dyslexie Diagnostiek en Behandeling gehanteerd van het Nederlands Kwaliteitsinstituut Dyslexie (https://www.nkd.nl/professionals/protocol-dyslexie-diagnose-en-behandeling/).*]

[*Artikel 13. Vaktherapie*
De wet sluit niet uit dat vaktherapie, indien passend, ingezet wordt als jeugdhulp. De wet schrijft namelijk niet voor welke vormen van hulp onder jeugdhulp vallen. De wettelijke opdracht is resultaatgericht geformuleerd. De in te zetten voorziening moet de jeugdige in staat stellen gezond en veilig op te groeien, te groeien naar zelfstandigheid, voldoende redzaam te zijn en maatschappelijk te participeren. Voor de vraag wie welke jeugdhulp nodig heeft, dient de gemeente zich te baseren op het oordeel van een ter zake deskundige en de professionele standaarden te respecteren.]

<u>Eerste lid</u>
Er is een aantal vaktherapieën waarvan het effect (nog) niet wetenschappelijk is aangetoond. De therapieën worden meestal ook niet door de zorgverzekeraar vergoed. In die situaties geldt het uitgangspunt dat de voorziening in beginsel ook niet vanuit de wet word verstrekt tenzij er geen passend alternatief beschikbaar is. Het eerste lid geeft een opsomming van de beschikbare vaktherapeutische disciplines.

<u>Derde tot en met vijfde lid</u>
*Met het oog op de kwaliteitsborging en artikel 5.1.1, tweede lid, van het Besluit Jeugdwet zijn aan de inzet van vaktherapie een aantal voorwaarden gesteld. Zo moet de vaktherapie worden uitgevoerd door een professional die beschikt over een adequate opleiding. Het gaat om **[een door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie erkende opleiding op HBO/master niveau voor vaktherapie OF een door de desbetreffende beroepsverenigingen voor vaktherapeutische beroepen (aangesloten bij de Federatie Vaktherapeutische Beroepen) erkende bachelor of masteropleiding in een van de vaktherapeutische beroepen of een door de beroepsverenigingen erkende buitenlandse bachelor of masteropleiding]**. Ook beoordeelt het college of de inzet van vaktherapie als losse interventie een noodzakelijke bijdrage levert aan de geboden jeugdhulp en wint zij daartoe advies in bij de behandelaar of medewerker van het [**Sociaal Wijkteam OF CJG OF […]**] met het oog op de totale behandeling die wordt geboden. Aanvullend is als voorwaarde gesteld dat de vaktherapeut (die in beginsel niet SKJ-geregistreerd is) [**geregistreerd moet zijn in het Register Vaktherapie OF dat de vaktherapie alleen wordt ingezet onder verantwoordelijkheid van een regiebehandelaar**].*

<u>Zesde lid</u>
*Er geldt een maximum aantal uren (namelijk [**aantal**]) behandeling dat door het college kan worden verstrekt. [Soms is het nog mogelijk om enkele sessies vergoed te krijgen vanuit een aanvullende verzekering. In dat geval wordt dit als eigen mogelijkheden beschouwd als bedoeld in artikel 2.3 eerste lid van de wet die de ouders eerst moeten aanspreken voordat het college aan zet is (zie ook artikel 10, derde lid). Het maximale aantal behandelingen dat aan vaktherapie door het college wordt vergoed, wordt in dat geval verminderd met het aantal sessies dat door de zorgverzekeraar wordt vergoed.]*]

[***Artikel 14. Kinderopvang en buitenschoolse opvang***
In deze bepaling wordt geëxpliciteerd dat reguliere kinderopvang en buitenschoolse opvang geen jeugdhulp is waarvoor het college verantwoordelijk is.

Kinderopvang en buitenschoolse opvang is de verantwoordelijkheid van ouder(s), werkgever en overheid. Het leren omgaan van leidsters van de kinderopvang met kinderen met een beperking is de verantwoordelijkheid van ouder(s) en de kinderopvang/buitenschoolse opvang. Kinderen die extra ondersteuning nodig hebben, kunnen ook terecht op een kinderdagverblijf. Dit is geregeld in de Wet op de kinderopvang.

Alleen indien er ten gevolge van een hulpvraag aanvullende begeleiding vereist is die niet door leidsters kan worden geboden en niet van ouders kan worden verwacht, kan jeugdhulp worden ingezet. Dit kan alleen in de situaties waarbij opvang niet het doel is, maar er sprake is van ontwikkelingsdoelstellingen. Daarbij kan gedacht worden aan (ernstige) gedragsproblematiek.

Deze bepaling laat onverlet dat het college daarnaast verschillende vormen van dagbesteding beschikbaar kan hebben gesteld, waaronder het medisch dagverblijf, een kinderdagcentrum, een zorgboerderij of BSO+.]

Artikel 15. Inhoud beschikking individuele jeugdhulpvoorziening
De beschikking zal gebaseerd zijn op het onderzoek naar de ondersteuningsbehoefte van de jeugdige of zijn ouders en de ingediende aanvraag. Dat dient dan ook terug te komen in de inhoud van de beschikking, opdat deze deugdelijk en begrijpelijk is gemotiveerd. De verordening stelt hiertoe een aantal basiseisen. [*De in het eerste lid opgenomen eisen vloeien al rechtstreeks voor uit de wet en de Awb, maar zijn hier opgenomen om een volledig beeld te schetsen*]. [*Nu het verslag van het onderzoek een belangrijk onderdeel van de voorbereiding en daarmee ook de motivering van het besluit vormt, wordt dit verslag ook aan de beschikking toegevoegd.*]

HOOFDSTUK 5. AANVULLENDE REGELS VOOR EEN INDIVIDUELE JEUGDHULPVOORZIENING IN DE VORM VAN EEN PGB

In de wet zijn de pgb-vaardigheid, de motivatie en de kwaliteit randvoorwaardelijk voor het verkrijgen van een pgb. In dit hoofdstuk wordt geconcretiseerd op welke wijze hieraan uitvoering wordt gegeven bij de beoordeling van een verzoek om een pgb. Ook worden de randvoorwaarden die verbonden zijn aan de besteding van het pgb in dit hoofdstuk uitgewerkt.

Artikel 16. Aanvullende criteria om in aanmerking te komen voor een pgb

Eerste lid
Wanneer een jeugdige of zijn ouders naar aanleiding van het onderzoek in aanmerking komt voor een individuele voorziening, en de jeugdige of zijn ouders dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger vervolgens aangeeft deze in de vorm van een pgb geleverd te willen hebben, is aan dit verzoek een aantal eisen verbonden. [*Zo stelt het college een format vast voor een pgb-plan dat de jeugdige of zijn ouder(s) dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger met de aanvraag voor een pgb moet indienen.*] In het eerste lid wordt bepaald wat er in het pgb-plan dient te zijn opgenomen.

Uit de motivering in het pgb-plan moet duidelijk blijken dat men zelf de regie kan voeren, hoe men dit gaat doen en waarom men een pgb wil in plaats van gebruik te maken van het aanbod dat de gemeente heeft voor zorg in natura. Ook moet onderbouwd worden dat de beoogde voorziening van voldoende kwaliteit is. Van belang is of de motivering doordacht en houdbaar is en verband houdt met de rechten, verplichtingen en vrijheden die een pgb met zich meebrengt. Het pgb-plan moet zijn van voorzien van een motivatie waarom is voldaan aan de 10 punten van pgb-vaardigheid als benoemd in artikel 17 van de verordening. Verder moet uit het pgb-plan blijken welke kosten er aan de inhuur van de beoogde uitvoerder van de jeugdhulp verbonden zijn. [**…**]

Tweede lid
De in het tweede lid van dit artikel opgenomen voorwaarden concretiseren de wettelijke verleningsvoorwaarden die staan in artikel 8.1.1, tweede lid, van de wet. In de wet zijn de voorwaarden voor het verstrekken van een pgb in het kort als volgt geformuleerd:

a. de jeugdige of zijn ouders zijn op eigen kracht of met gekwalificeerde hulp voldoende in staat tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake, en in staat de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren;
b. de jeugdige of zijn ouders stellen zich gemotiveerd op het standpunt dat zij de individuele voorziening die wordt geleverd door een gecontracteerde aanbieder, niet passend achten; en
c. de individuele voorziening die men in wil kopen is van goede kwaliteit.

Derde lid
In het derde lid wordt niet limitatief geregeld wanneer een pgb niet wordt verstrekt omdat er twijfels zijn met betrekking tot de integriteit van de beoogde uitvoerder van de jeugdhulp. Deze gronden hebben betrekking op omstandigheden die tot de conclusie leiden dat niet aan de voorwaarden van artikel 8.1.1, tweede lid, van de wet is voldaan, in het bijzonder dat de kwaliteit voldoende zal zijn geborgd. De gronden zien op de betrouwbaarheid van de pgb-aanbieder. Indien deze twijfelachtig is, heeft het college ruimte om geen pgb te verstrekken omdat in die situatie niet geborgd kan worden dat de kwaliteit van de zorg van voldoende kwaliteit is. Daarmee wordt niet voldaan aan een van de verleningsvoorwaarden als bedoeld in artikel 8.1.1, tweede lid, van de wet.

Vierde lid
Een pgb wordt geweigerd als er een wettelijke weigeringsgrond uit artikel 8.1.1, vierde lid, van toepassing is. Dit is imperatief geformuleerd omdat het van groot belang is dat jeugdhulp in de vorm van een pgb, evenals jeugdhulp in de vorm van zorg in natura waarvoor in artikel 4.1.1, eerste lid, van de wet al eisen zijn gesteld, op een verantwoorde manier wordt verleend: ‘waaronder wordt verstaan hulp van goed niveau, die in ieder geval veilig, doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht wordt verleend en die is afgestemd op de reële behoefte van de jeugdige of ouder’.

Artikel 17. Pgb-vaardigheid

Eerste lid
Om in aanmerking te komen voor een pgb moet een budgethouder of budgetbeheerder in staat zijn tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake, en in staat zijn de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren (artikel 8.1.1, tweede lid, van de wet).

Het gaat daarbij om de vraag of de budgethouder (en/of met een vertegenwoordiger: de budgetbeheerder) voldoende zelfstandig beslissingen kan nemen over de ondersteuning en de financiering daarvan. De bekwaamheid voor het hebben van een pgb wordt in samenspraak met de aanvrager getoetst, het oordeel van het college is hierin leidend. Mocht het college van oordeel zijn dat de persoon niet bekwaam is voor het houden of beheren van een pgb, dan weigert het college de aanvraag voor het pgb.

Een goed beheer van een toegekend pgb vraagt volgens een in opdracht van het Ministerie van VWS opgesteld rapport om de volgende vaardigheden en basisvoorwaarden (https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-833053.pdf):
1. Aanvragen van de ondersteuning (inclusief formuleren ondersteunings-, cq. zorgvraag);
2. Inkopen van de zorg/aansturen van de zorg (ook als de ondersteuningsvraag wijzigt);
3. Goed werkgeverschap;
4. Coördinatie van zorgverleners en betrokkenheid familie en mantelzorg;
5. Voeren van een administratie;
6. Verantwoording afleggen en contact met de gemeente; en
7. In algemene zin taalvaardig in de Nederlandse taal en ICT vaardig.

Deze taken dienen als basis om op basis van een pgb-plan de benodigde kennis en vaardigheden van de cliënt vast te stellen. Deze taken zijn door VWS uitgewerkt in het document ‘10 punten pgb-vaardigheid’ (https://open.overheid.nl/documenten/ronl-277e25d6-4c27-4356-8950-2f1e9f27e89b/pdf). In deze bepaling wordt daarbij aangesloten. Daarbij wordt in aanvulling op het belang van de beheersing van de Nederlandse taal gewezen op artikel 2:6, van de Awb, waaruit

volgt dat er in de Nederlandse taal met bestuursorganen wordt gecommuniceerd. [*Omdat de gemeente **[naam gemeente]** in de provincie Fryslân is gelegen en inwoners van deze provincie zich in beginsel, op grond van artikel 3, van de Wet gebruik Friese taal, ook in de Friese taal met het bestuur mogen communiceren, is ook deze taal als optie opgenomen*.]

Mocht de cliënt, die zelf niet over deze vaardigheden beschikt, alsnog een pgb wensen, dan dient er een vertegenwoordiger te zijn die de aan het pgb verbonden taken kan uitvoeren (de budgetbeheerder). Ook de budgetbeheerder dient te voldoen aan de gestelde eisen en wordt eveneens getoetst op de genoemde aspecten.

Tweede lid
In het tweede lid wordt uitgewerkt onder welke omstandigheden de budgethouder of een budgetbeheerder niet in staat wordt geacht de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren. Deze omstandigheden geven het signaal aan de beoordelaar van de aanvraag van het pgb dat dóór de omstandigheden, de budgethouder niet in staat wordt geacht zelf een pgb te kunnen beheren. In de afwijzende beschikking dient deze beoordeling per geval goed onderbouwd en gemotiveerd te worden. Van een categorale uitsluiting is derhalve geen sprake.

1. Problematische schuldenproblematiek: Problematische schuldenproblematiek maakt de kans groot en aannemelijk dat de budgethouder of budgetbeheerder voor het beheren van een pgb belangrijke financiële vaardigheden en verantwoordelijkheden ontbeert. Het is daarom niet wenselijk dat deze persoon, zolang hij zijn financiële zaken niet goed en zelfstandig op orde heeft, een pgb beheert.

Signalen die kunnen wijzen op problematische schulden zijn bijvoorbeeld dat de budgethouder of budgetbeheerder zelf aangeeft dat er verwijtbare schulden zijn, in de schuldhulpverlening of schuldsanering zit, onder bewind staat, dan wel een indicatie heeft gekregen voor het resultaatgebied ‘Financiën’.

Voor de definitie van problematische schulden wordt verwezen naar de definitie zoals deze door NVVK wordt gehanteerd. Er is volgens deze definitie sprake van problematische schulden als sprake is van de situatie waarin te voorzien is dat een natuurlijke persoon schulden niet zal kunnen blijven afbetalen of is gestopt met afbetalen.

2. Ernstige verslavingsproblematiek: Ernstige verslavingsproblematiek bij een budgethouder of budgetbeheerder maakt dat deze vanwege de verslaving niet in staat is regie te voeren over zijn eigen leven, laat staan over een pgb. Ook de omstandigheid van een problematische ex-verslaving of de omstandigheid dat de budgethouder of budgetbeheerder bezig is de verslaving de baas te worden maakt dat deze persoon minder in staat geacht wordt om regie te voeren over zijn eigen leven, of over een pgb. Bij vermoedens van ernstige verslaving kan daar in het onderzoek nader onderzoek naar gedaan worden, bijvoorbeeld door het opvragen van een medische verklaring dan wel inschakeling van het verslavingsteam, consultatie- en diagnoseteam, hierna: CDT of expertiseteam jeugd. Signalen die kunnen wijzen op verslavingsproblematiek bij budgethouder of budgetbeheerder, zijn bijvoorbeeld dat dit onderdeel is van de melding en uit het onderzoek komt, of dat cliënt verslaving gerelateerd gedrag vertoont.

3. Aangetoonde fraude begaan in de drie jaar voorafgaand aan de aanvraag: Wanneer budgethouder of budgetbeheerder eerder frauduleus heeft gehandeld, op welk terrein dan ook, is het aannemelijk dat de verleidingsrisico’s bij het verstrekken van een pgb te groot zijn. Dit geldt te meer indien budgethouder of budgetbeheerder, dan wel het bedrijf waar de vertegenwoordiger werkt, dan wel de beoogde pgb-aanbieder, eerder betrokken is geweest bij pgb-fraude.

4. Een aanmerkelijke verstandelijke beperking: Een indicatie voor een verstandelijke beperking is een laag of zeer laag IQ. Tevens zijn er beperkingen in de sociale aanpassing die - zonder ondersteuning - participatie in de weg staan. Er is vaak sprake van moeite met concentratie en

aandacht en een laag zelfbeeld; soms zijn er bijkomende lichamelijke problemen dan wel een kwetsbare gezondheid.

5. Een ernstig psychiatrisch ziektebeeld: Bij GGZ-problematiek die in ernstige mate aanwezig is, is de kans groot dat het vrijwel onmogelijk is voor de budgethouder of budgetbeheerder om op stabiele en consistente wijze de regie te kunnen voeren over een pgb. Met name de beoordeling of de geleverde zorg doeltreffend en professioneel is, zal ingewikkeld zijn. Dat maakt dat er een verhoogd risico is op niet wenselijke afhankelijkheidsrelaties tussen de budgethouder of budgetbeheerder en de pgb-aanbieder. Een aanbod van ZIN past vaak beter in het zorgbelang van de cliënt.

6. Vastgestelde blijvende cognitieve stoornis: Wanneer een budgethouder of budgetbeheerder een vastgestelde, blijvende cognitieve stoornis heeft, is het aannemelijk dat cliënt daarmee de regie over zijn leven niet in de hand heeft. Voorbeelden van blijvende cognitieve stoornissen zijn de diverse vormen van dementie, de gevolgen van ander niet-aangeboren hersenletsel.

7. Het onvoldoende machtig zijn van de Nederlandse taal, in woord en geschrift: Het beheren van een pgb is niet mogelijk wanneer budgethouder of budgetbeheerder de Nederlandse taal onvoldoende beheerst. Het voldoende kunnen begrijpen, en daarmee kunnen lezen, van alle voorwaarden en eisen ten aanzien van een pgb, is niet mogelijk bij een onvoldoende beheersing van het Nederlands. Ook het opstellen en afsluiten van bijvoorbeeld zorgovereenkomsten, is dan buiten bereik. Hiervan afgeleid kan tevens worden gesteld dat men voldoende kennis dient te hebben van de Nederlandse samenleving, zodat men bijvoorbeeld de vraag kan beantwoorden wat de Sociale verzekeringsbank (hierna: SVB) is en doet in relatie tot het pgb.

8. Het niet verkrijgen van een Verklaring Omtrent het Gedrag waaruit blijkt dat er geen bezwaren bestaan tegen het uitvoeren van de werkzaamheden als budgethouder of budgetbeheerder.

Artikel 18. Onderscheid formele en informele hulp
Voor de bepaling van het pgb-tarief wordt onderscheid gemaakt tussen formele en informele hulp. Voor formele hulp geldt het hogere pgb-tarief en voor informele hulp geldt het lagere tarief op basis van het wettelijk minimumloon. Dit sluit aan bij de systematiek die binnen de Wet langdurige zorg (Wlz) en Zorgverzekeringswet(Zvw) wordt gehanteerd.

Eerste en tweede lid
Van formele hulp is, kortweg, sprake als de hulp verleend wordt in het kader van de uitoefening van een bedrijf of beroep en volgens professionele standaarden. De hulp wordt dan verleend door een jeugdhulpaanbieder of door een zelfstandige jeugdhulpverlener (ZZP-er), die onder toezicht staat van de in de wet aangewezen inspecties. Van formele hulp is ook sprake als de hulpverlener een BIG of SKJ-registratie heeft. Hierop geldt één (belangrijke) uitzondering en dat is wanneer de hulpverlener een bloed- of aanverwant is in de 1e of 2e graad (o.a. (groot)ouders, broers, zussen en (adoptie)kinderen). Bij hulpverlening door een bloed- of aanverwant in de 1e of 2e graad, is altijd sprake van informele hulp. In de praktijk gaat het dan om personen uit het sociale netwerk. Ook al gaat het om een hulpverlener die bijvoorbeeld BIG-geregistreerd is en voldoet aan de criteria genoemd in lid 1 van deze bepaling; dan nog wordt hulp van deze bloed- of aanverwant in het kader van deze verordening als informele hulp beschouwd. De achtergrond daarvan is dat ook familieleden met een zorg-gerelateerd beroep of opleiding in eerste instantie een affectieve relatie hebben met de budgethouder. Dat is dan ook doorslaggevend voor het bijbehorende pgb-tarief.

Professionals die hulp verlenen – ook vanuit een pgb – moeten geregistreerd zijn in het SKJ of BIG. Dat is een kwaliteitseis voor jeugdhulpverleners. De inspectie controleert de kwaliteit van jeugdhulpverleners. Ook als het gaat om hulpverleners die ingekocht worden met een pgb.

Een voorwaarde voor toekennen van een pgb is dat de hulpverlening die ingekocht wordt van goede kwaliteit is. Hiervoor gelden de kwaliteitseisen uit de wet. Eén van deze eisen is de verplichte registratie (artikel 4.1.6, vijfde lid, van de wet en paragraaf 5.1, van het Besluit Jeugdwet).

Professionele hulpverleners die via een pgb hulpverlenen moeten dus in beginsel geregistreerd zijn, in het SKJ of BIG (register voor beroepen in de individuele gezondheidszorg).

In bijzondere situaties kan de hulp verleend worden door een professional die niet geregistreerd is. De gemeente mag de hulp alleen door deze niet-geregistreerde professionals laten uitvoeren, als aannemelijk gemaakt kan worden dat de kwaliteit van de uit te voeren taak daardoor niet nadelig wordt beïnvloed (zie artikel 5.1.1, tweede lid, Besluit Jeugdwet). Let op: het gaat hier dan echt om een uitzondering op de hoofdregel dat de professional moet zijn geregistreerd.

Derde en vierde lid
Informele hulp is derhalve alle hulp die geboden wordt door bloed- of aanverwanten in de 1e of 2e graad, of door personen die niet beroeps- of bedrijfsmatig jeugdhulp verlenen. In de praktijk gaat het dan eigenlijk altijd om personen uit het sociale netwerk.

Bloedverwanten
Bloedverwantschap ontstaat door:
geboorte;
afstamming van dezelfde voorvader;
erkenning;
gerechtelijke vaststelling van het vaderschap;
adoptie.

Bloedverwanten zijn in de:
Eerste graad:
(adoptie)ouders;
(adoptie)kinderen.

Tweede graad:
grootouders;
kleinkinderen;
broers en zussen.

Artikel 19. Kwaliteitseisen individuele voorziening in de vorm van een pgb
Om te waarborgen dat jeugdhulp in de vorm van een pgb, evenals jeugdhulp in de vorm van zorg in natura, op een verantwoorde manier wordt verleend zijn in deze bepaling kwaliteitseisen uitgewerkt. Dit moet ervoor zorgen dat de jeugdhulp van goed niveau is en in ieder geval veilig, doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht wordt verleend en is afgestemd op de reële behoefte van de jeugdige of ouder (zie ook bij artikel 16).

Artikel 20. Hoogte pgb

Eerste en tweede lid
In de verordening moet in ieder geval worden bepaald op welke wijze de hoogte van een pgb wordt vastgesteld (artikel 2.9, onderdeel c, van de wet). Daarbij geldt dat de hoogte toereikend moet zijn om de benodigde hulp in te kunnen kopen. Ook als de hulp wordt betrokken van het sociale netwerk.

De essentialia van het voorzieningenpakket moeten in de verordening worden vastgelegd. Dit volgt onder andere uit een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep (CRvB 17 mei 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:1803). Deze uitspraak betrof weliswaar de Wmo 2015, maar hetgeen in rechtsoverweging 4.5 is van gelijke toepassing op de wet (zie Rb. Noord-Nederland 28 maart 2018, ECLI:NL:RBNNE:2018:1092).

Er wordt onderscheid gemaakt tussen een tarief voor formele hulp en een tarief voor informele hulp. Voor formele hulp gelden hogere pgb-tarieven en voor informele hulp geldt het lagere minimumtarief op basis van het wettelijk minimumloon. Dit sluit aan bij de systematiek die binnen de

Wet langdurige zorg (Wlz) en Zorgverzekeringswet (Zvw) wordt gehanteerd. Daarmee wordt rekening gehouden met de aanvullende kosten die formele aanbieders moeten maken om aan de kwaliteitseisen die op hen van toepassing zijn te kunnen voldoen.

De tarieven voor formele hulp zijn afgeleid van de tarieven zorg-in-natura. Voor formele hulp door kleine aanbieders, in elk geval zzp-ers, wordt een lager tarief gehanteerd. Het tarief voor een dergelijke zorgaanbieder is lager vanwege een lager opslagpercentage voor overheadkosten waarmee is gerekend. In de praktijk hebben deze organisaties vaak lage overheadkosten en een hogere productiviteit als gevolg van minder beleidsmatige activiteiten en of zeer beperkt vast personeel.

In deze verordening is het pgb-tarief voor informele hulp gebaseerd op [**(minimaal 100)**] procent van het wettelijk minimumloon. De jeugdige of ouder kan daarmee te allen tijde aan zijn arbeidsrechtelijke verplichtingen voldoen. Omdat het bij informele hulp vrijwel altijd gaat om hulp uit het sociale netwerk, waarbij de hulp op de eerste plaats voortvloeit uit de affectieve relatie, is een tarief op basis van het wettelijk minimumloon passend geacht.

Derde lid
De pgb-tarieven worden jaarlijks geïndexeerd. Het indexpercentage is hetzelfde als voor de tarieven in natura. Voor de tekst van het artikel is aangesloten bij de tekst van de modelovereenkomst contractstandaard jeugd van het Ketenbureau I-Sociaal Domein.

Vierde lid
Als uit het budgetplan blijkt dat de hulp voor formele hulp voor een lager tarief ingekocht kan worden dan genoemde tarieven voor formele hulp, dan mag uitgegaan worden van dit lagere tarief.

Zesde [*en zevende]* lid
De pgb-tarieven worden met het oog op de kenbaarheid vastgesteld door het college in nadere regels. [*Het college publiceert minimaal jaarlijks de tarieven.*]

Artikel 21. Uitgesloten van pgb
Niet alle kosten die worden gemaakt in het kader van de inkoop van jeugdhulp vanuit een pgb komen voor vergoeding vanuit het pgb in aanmerking. Deze kosten worden in artikel 21 opgesomd.

Een pgb is niet mogelijk voor de betaling van een persoon of organisatie die de jeugdige of ouder(s) helpt met het beheer van het pgb. Een vertegenwoordiger wordt derhalve niet betaald vanuit het pgb. Ook kosten als administratiekosten, intakekosten, bemiddelingskosten, worden niet vanuit het pgb betaald. Mochten dergelijke kosten zich voordoen, dan is de jeugdige of zijn ouder hier zelf verantwoordelijk voor aangezien hijzelf ook de keuze heeft gemaakt deze eventuele financiële verplichting aan te gaan.

De jeugdige of zijn ouders heeft een inlichtingenplicht en moet het college vooraf informeren over een buitenlands verblijf. Indien besteding van het pgb in het buitenland gewenst is, is dat alleen mogelijk als hiervoor expliciet vooraf toestemming is gegeven.

[*Als er sprake is van jeugdhulp in een spoedeisende situatie, als bedoeld in artikel 2.5, derde lid, van de wet is er nog geen sprake van geïndiceerde jeugdhulp op basis van een onderzoek als bedoeld in artikel 5 van deze verordening. In zo'n geval is de jeugdhulp voorlopig niet mogelijk via een pgb. Zodra het reguliere onderzoek is afgerond en een individuele voorziening blijkt noodzakelijk, dan kan de jeugdige of zijn ouder uiteraard wel een verzoek indienen voor een pgb.*]

HOOFDSTUK 6. HERZIENING, INTREKKING, TERUGVORDERING EN BESTRIJDING MISBRUIK
Dit hoofdstuk in de verordening betreft grotendeels een uitwerking van de verordeningsplicht in artikel 2.9, aanhef en onder d, van de wet, waarin is bepaald dat in de verordening in ieder geval

regels worden gesteld voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van een individuele voorziening of een pgb, alsmede van misbruik of oneigenlijk gebruik van de wet.

Artikel 22. Inlichtingen

Eerste lid
Aan het 'repareren' van de gevolgen van ten onrechte ontvangen individuele voorzieningen in natura en in de vorm van pgb's gaan pogingen vooraf om onterechte voorzieningen en betaling van pgb's te voorkomen. Duidelijke informatie over enerzijds de rechten en plichten van de jeugdige en ouders en anderzijds de gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik spelen hierbij een belangrijke rol. Daarom is in het eerste lid een 'informatieplicht' voor het college opgenomen.

Deze bepaling berust mede op artikel 8.1.6, van de wet, waarin is bepaald dat het college de jeugdige en zijn ouder vooraf informeert over de gevolgen van de keuze voor een budget in plaats van een individuele voorziening. In deze verordening wordt de inlichtingenplicht van het college breder getrokken, zodat het college de jeugdige en zijn ouders dan wel zijn wettelijke vertegenwoordiger in begrijpelijke bewoordingen over de rechten en plichten die aan het ontvangen van een individuele voorziening zijn verbonden en over de mogelijke gevolgen van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet.

Tweede lid
Deze bepaling berust mede op artikel 8.1.2, eerste lid, van de wet, waarin is vastgelegd dat de jeugdige of zijn ouders het college alle informatie verstrekt die van belang kan zijn voor de verlening van een pgb. In deze verordening wordt de toepassing van deze informatieplicht verbreed naar de voorzieningen in natura en de wettelijk vertegenwoordiger. Immers, ook van jeugdigen en/of ouders met jeugdhulp in natura en van de wettelijk vertegenwoordiger kan verlangd worden dat ze voldoende gegevens en inlichtingen verstrekken om het college in staat te stellen te beoordelen of terecht een beroep op de voorziening wordt of is gedaan.

**[*Artikel 23. Niet meewerken ouder(s)*
Deze bepaling geeft het college de bevoegdheid om een verstrekte individuele voorziening al dan niet in vorm van een pgb te weigeren, of te heroverwegen als de ouders niet meewerken aan onderzoek naar de noodzaak of doelmatige inzet van de jeugdhulp.]

Artikel 24. Intrekking, herziening, opschorting en terugvordering

Eerste lid:
Op grond van artikel 8.1.3, van de wet moet het college periodiek onderzoeken of er aanleiding is om een beslissing aangaande een pgb te heroverwegen. Het eerste lid breidt deze opdracht uit naar alle individuele voorzieningen, ongeacht de vorm van de verstrekking. Ook wordt aan het college de bevoegdheid verleend om op dit punt nadere regels te stellen.

Tweede lid:
Deze bepaling regelt in welke gevallen het college een beslissing tot verlening van een individuele voorziening kan intrekken, herzien of opschorten. Bij herzien gaat het om het gedeeltelijk aanpassen van de aanspraak naar de toekomst toe of over het verleden. Intrekking ziet eveneens op het verleden: een aanspraak wordt dan echter volledig beëindigd vanaf een in het verleden gelegen datum.

De bepaling is afgeleid van artikel 8.1.4, van de wet die de herziening en intrekking regelt van verstrekte pgb's. Verder breidt de bepaling de herzienings-/intrekkingsbevoegdheid uit tot de individuele voorziening in natura. Het gaat hier om een 'kan'-bepaling. Het college is dus niet verplicht gebruik te maken van zijn bevoegdheid tot herziening of intrekking. Vanuit het grote belang van een rechtmatige besteding van publieke middelen vormt gebruikmaking van deze bevoegdheid uiteraard het uitgangspunt, maar de individuele situatie van de betrokkenen dient uitdrukkelijk ook in de afweging te worden betrokken. Uit rechtspraak van de Centrale Raad van Beroep blijkt

herziening en terugvordering van begunstigende beschikkingen indringender getoetst wordt aan het evenredigheidsbeginsel. Bij de beoordeling of redelijkerwijs tot intrekking, herziening of opschorting is overgegaan, moet niet alleen rekening gehouden worden met de gevolgen van een dergelijk besluit, maar ook met de oorzaak daarvan. Daarbij spelen alle feiten en omstandigheden van het geval, en ook de evenredigheid, een rol. Het college is verplicht een belangenafweging te maken waarvan de uitkomst niet onevenredig mag zijn. Uitgangspunt hierbij zal een intensieve toetsing door de bestuursrechter zijn (CRvB 18 april 2024, ECLI:NL:CRVB:2024:726).

Derde en vierde lid:
Van een jeugdige en/of zijn ouder(s) wordt verwacht dat ze binnen [**(zes)**] maanden gebruik maken van hun indicatie door zich te melden bij de jeugdhulpaanbieder. Of, als het gaat om een pgb, het pgb binnen [**(zes)**] maanden zullen inzetten voor de aangewezen jeugdhulp. Dit om te voorkomen dat een indicatie is verouderd en de situatie op termijn dusdanig is gewijzigd, dat de verstrekte voorziening niet langer passend is. Voldoen jeugdigen of ouders niet aan deze voorwaarde, dan kan dat een grond opleveren om de aanspraak op de individuele voorziening in te trekken.

Vijfde en zesde lid:
In de wet is geregeld dat het college een pgb kan invorderen als dit is herzien of ingetrokken in verband met onjuiste of onvolledige informatieverstrekking door de jeugdige/ouder (zie artikel 8.1.4, derde lid, van de wet). Alvorens tot invordering te kunnen overgaan, moet het college het bedrag echter eerst terugvorderen. Terugvordering is niet geregeld in de wet. Het is daarom van belang hiervoor een grondslag op te nemen in de verordening. Dit geldt ook voor het invorderen van de geldschade als gevolg van een onterecht verstrekte voorziening in natura. Net zoals bij herziening en intrekking gaat het bij terugvordering om een bevoegdheid van het college.

Zevende lid:
In bepaalde gevallen is (tijdelijke) opschorting van een betaling uit het pgb naar aanleiding van een declaratie een beter instrument dan beëindiging of zelfs intrekken of herzien van het verleningsbesluit. Middels opschorting kan ruimte geboden worden voor herstelmaatregelen of nader onderzoek. Bijvoorbeeld als het gaat om de overeenkomsten die de budgethouder is aangegaan of bij herziening van de toekenningbeschikking.

Om deze redenen is de mogelijkheid voor het college om de SVB te verzoeken over te gaan tot opschorting hier opgenomen. Dit in overeenstemming met artikel 8b, zesde lid, onder g, van de Regeling Jeugdwet. Het college kan een verzoek enkel doen als een gegrond vermoeden is gerezen dat:

1) de jeugdige of zijn ouders onjuiste of onvolledige gegevens hebben verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid (onderdeel a);
2) de jeugdige of zijn ouders niet voldoen aan de voorwaarden van het pgb (onderdeel d); of
3) de jeugdige of zijn ouders pgb niet of voor een ander doel gebruiken dan waarvoor het bestemd is (onderdeel e).

Van de onder 2 genoemde omstandigheid is ook sprake als de jeugdige of diens ouders niet langer voldoende in staat zijn op eigen kracht, dan wel met hulp uit zijn sociale netwerk of van een vertegenwoordiger, de aan een pgb verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren, en als niet langer is gewaarborgd dat de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorziening behoren, veilig, doeltreffend en cliëntgericht worden verstrekt.

Uiteraard moet het college het verzoek goed motiveren en – met inachtneming van de daarvoor geldende regels – de SVB van voldoende informatie voorzien op grond waarvan de SVB over kan gaan tot deugdelijke besluitvorming ten aanzien van het al dan niet nemen van een besluit tot opschorting.

Verder kan er voor ten hoogste dertien weken worden opgeschort. Hierbij is aansluiting gezocht bij de termijn zoals deze ook wordt gehanteerd in artikel 4:56, van de Awb en onder de Wlz.

Op grond van het zevende lid kan het college daarnaast de SVB gemotiveerd verzoeken te beslissen tot een gehele of gedeeltelijke opschorting van betalingen uit het pgb voor de duur van de opname als sprake is van een omstandigheid als bedoeld in het tweede lid, onder f. Deze bepaling is toegevoegd omdat het voor kan komen dat een jeugdige tijdelijk geen gebruik van een individuele voorziening in de vorm van pgb kan maken door (tijdelijke) opname in een instelling. In dat geval kan het praktischer zijn de individuele voorziening of het pgb tijdelijk op te schorten. Het college stelt de pgb-houder schriftelijk op de hoogte van dit verzoek. Deze bepaling is toegevoegd naar analogie van artikel 5.20, eerste lid, onderdeel b, van de Regeling langdurige zorg.

Artikel 25. Onderzoek naar recht- en doelmatigheid individuele voorzieningen in natura en in de vorm van pgb's
Deze bepaling betreft grotendeels een uitwerking van de verordeningsplicht in artikel 2.9, aanhef en onder d, van de wet, waarin is bepaald dat in de verordening in ieder geval regels worden gesteld voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van een individuele voorziening of een pgb, alsmede van misbruik of oneigenlijk gebruik van de wet.

Eerste lid
In de wet is geregeld dat de landelijke inspectie toezicht houdt op de kwaliteit van de jeugdhulp. Toezicht op de rechtmatigheid is in de wet niet geregeld. In het eerste lid is opgenomen dat het college ook voor de wet toezichthouders aanwijst, die specifiek zien op de rechtmatigheid. Daarmee is voor dit toezicht de wettelijke basis gelegd.

Tweede en derde lid:
Op grond van artikel 8.1.3, van de wet moet het college periodiek onderzoeken of er aanleiding is om een beslissing aangaande een pgb te heroverwegen. Soms bestaat er echter twijfel over de kwaliteit, doelmatigheid en rechtmatigheid van geleverde ondersteuning, het onderzoek in het kader van artikel 8.1.3, van de wet biedt dan onvoldoende houvast om hier goed naar te kijken. Daarom is artikel 25, tweede en derde lid toegevoegd. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen een rechtmatigheids- en doelmatigheidsonderzoek met betrekking tot individuele voorzieningen in natura en in de vorm van een pgb.

Op grond van het derde lid moet het college in aanvulling op het onderzoek overeenkomstig artikel 8.1.3, van de wet ook periodiek, al dan niet steekproefsgewijs onderzoeken of de verstrekte pgb's worden gebruikt, respectievelijk besteed ten behoeve van het doel waarvoor ze zijn verstrekt, of de besteding op een rechtmatige manier gebeurt en of de geleverde ondersteuning van goede kwaliteit is. Een onderzoek kan zowel betrekking hebben op het handelen van een pgb-houder of beheerder, als op de ondersteuningsverlening door een aanbieder. Het onderzoek kan onder meer bestaan uit: dossieronderzoek, bezoek aan de jeugdige of de ouders, bezoek aan de locatie waar de jeugdige of de ouders ondersteuning krijgen en gesprekken met de aanbieder.

Artikel 26. Overige maatregelen ter voorkoming oneigenlijk gebruik, misbruik en niet gebruik
Zowel landelijk als gemeentelijk wordt ingezet op het tegengaan van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet. Daartoe treft het college de nodige maatregelen om de doelmatigheid en rechtmatigheid van de verstrekte individuele voorzieningen in natura [*en in vorm van pgb's*] te waarborgen en fraude te voorkomen.

In het eerste en tweede lid is opgenomen dat wordt gestuurd op een correcte declaratie en verantwoording van de geleverde jeugdhulp (eerste lid). Door regelmatig te toetsen of de indicatie nog correct is en of de resultaten die zijn afgesproken ook worden behaald, wordt aandacht geschonken aan de doelmatigheid van individuele voorzieningen (tweede lid).

[*Het college beschikt tevens over een meldpunt, waar signalen, zorgen en fraude kunnen worden gemeld in het kader van uitvoering van de Wmo 2015 en de wet. Een en ander kan dan leiden tot*

vervolgonderzoek, al dan niet door een toezichthouder. Het in het derde lid genoemde meldpunt is operationeel onder de naam: meldpunt Zorgsignalen en Fraude […]. Zowel burgers als medewerkers van de gemeente kunnen melden wanneer zij zorgen of vermoedens van fraude gerelateerd aan de zorg hebben. Op basis van die signalen wordt nader onderzoek gedaan.]

HOOFDSTUK 7. AFSTEMMING MET ANDERE VOORZIENINGEN

In dit hoofdstuk wordt de afstemming tussen de jeugdhulpplicht ten opzichte van andere wettelijke voorzieningen geregeld.

Waar het de afbakening met andere wetgeving betreft, zoals de Wet langdurige zorg (Wlz), de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Wmo 2015, is artikel 1.2, van de wet van toepassing. Als de jeugdige aanspraak kan maken op zorgverlening op grond van één van deze (andere) wetten, dan is de wet niet van toepassing. Als echter i) meerdere oorzaken ten grondslag liggen aan de problemen en stoornissen en ii) de jeugdige daardoor aanspraak kan maken op zorgverlening uit een recht op zorg uit de Wlz, een zorgverzekering als bedoeld in de Zvw én de wet, dan is het college gehouden een voorziening te treffen op basis van de wet. Ook de voorziening als bedoeld in artikel 2.4, tweede lid, onderdeel b, van de wet is uitgezonderd van het uitgangspunt dat geen voorziening op grond van de wet hoeft te worden verstrekt als aanspraak bestaat op de Wlz, de Zvw, of de Wmo 2015.

Een andere belangrijke wettelijke afbakening is te vinden met onderwijswetgeving. Ondersteuning gericht op het doorlopen van het onderwijsprogramma dat primair gericht is op het leerproces, het behalen van onderwijsdoelen of om de jeugdige verder te helpen in de onderwijsontwikkeling, valt niet onder de jeugdhulpplicht van de wet. Als een jeugdige recht heeft op ondersteuning vanuit onderwijswetgeving is deze wetgeving voorliggend op de wet en hoeft het college geen voorziening te treffen op grond van de wet.

Als een gedragswetenschapper Ernstige Dyslexie (ED) vaststelt, maar daarvoor géén behandelindicatie afgeeft, dan is geen sprake van jeugdhulp. Dat betekent dat onderwijs in dat geval (ook voor deze jeugdige) verantwoordelijk blijft voor goed lees- en spellingsonderwijs in de klas, eventuele extra begeleiding in de klas en andere specifieke interventies. Het onderzoek van de gedragswetenschapper is overigens wél een vorm van jeugdhulp onder de wet. Intelligentietesten die worden afgenomen met een ander doel dan ten behoeve van onderwijs en het vaststellen van de behoefte aan behandeling van leerstoornissen, huiswerkbegeleiding, remedial teaching of motorische remedial teaching (MRT), begeleiding op school (voor zover gericht op het leerproces), dyscalculie, behandeling stoornis op gebied van leren en begeleiding bij ernstige taal- en spraakmoeilijkheden, vallen evenmin onder jeugdhulp. (zie ook bij artikel 12)

Artikel 27. Voorliggende voorzieningen

Eerste en tweede lid
Op grond van artikel 1.2, eerste lid, onder a, van de wet is het college niet gehouden een voorziening te treffen op grond van de wet als er met betrekking tot de problematiek een recht bestaat op zorg als bedoeld bij of krachtens de Wlz, de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen of een zorgverzekering als bedoel in de Zorgverzekeringswet. Evenmin is het college gehouden een voorziening op grond van de wet te treffen indien naar het oordeel van het college met betrekking tot de problematiek een aanspraak bestaat op een voorziening op grond van een andere wettelijke bepaling, met uitzondering van een maatwerkvoorziening inhoudende begeleiding als bedoeld in artikel 1.1.1, van de Wmo 2015. Kan de jeugdige aanspraak maken op zorgverlening op grond van één van deze wetten, dan is de wet niet van toepassing.

Wel geldt volgens dit artikel dat als (i) meerdere oorzaken ten grondslag liggen aan de problemen en stoornissen en (ii) de jeugdige daardoor aanspraak kan maken op zorgverlening uit een recht op zorg uit de Wlz, een zorgverzekering als bedoeld in de Zvw én de wet, het college gehouden is een voorziening te treffen op basis van de wet. Uit de parlementaire geschiedenis bij de wet volgt in dat

kader: “*Om te voorkomen dat de jeugdige in dit geval niet weet waar hij kan aankloppen voor de nodige hulp is bepaald dat in die gevallen de gemeente verantwoordelijk is voor het treffen van de benodigde voorziening*” (*Kamerstukken II* 2012/13, 33 684, nr. 3, p. 127).

Het eerste en tweede lid maken, in het kader van de afbakening van de jeugdhulpplicht (zie de algemene toelichting bij deze verordening), duidelijk dat op het moment dat het college op grond van de wet niet gehouden is een voorziening te verstrekken, er ook geen jeugdhulpvoorziening wordt verstrekt.

Derde[*en vierde*] lid
Op het moment dat er een aanvraag wordt gedaan, terwijl er aanspraak bestaat op een voorziening op grond van een andere wettelijke regeling dan worden de jeugdige of zijn ouders dan wel wettelijk vertegenwoordiger naar de juiste instantie verwezen. Daarmee wordt voorkomen dat ze tussen de wal en het schip vallen. [*Bij een verwijzing naar zorg op grond van de Wlz wordt tevens cliëntondersteuning ingeschakeld om de jeugdige of zijn ouders dan wel wettelijk vertegenwoordiger te ondersteunen bij het aanvraagproces*.]

Artikel 28. Afstemming met voorliggende voorzieningen en andere vormen van hulp en ondersteuning
Op grond van artikel 2.9, aanhef en onder b, van de wet moet in de verordening ook geregeld zijn op welke wijze de toegang tot en de toekenning van een individuele voorziening wordt afgestemd met andere voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen. Wanneer een jeugdige of ouder op grond van de wet ondersteuning vraagt van het college, moet afstemming plaatsvinden met het andere aanbod vanuit de gemeente. Afstemming betekent samenwerking met uitvoerders van andere wet- en regelgeving om de problematiek binnen het gezin te verminderen of zelfs op te lossen. Als de hulp vanuit de wet niet (langer) volstaat, dan zal de overgang naar hulp vanuit een andere wet goed afgestemd moeten worden. Jeugdigen mogen niet in een gat vallen waar aanspraken uit de gelijktijdig toepasselijke wet- en regelgeving niet naadloos op elkaar aansluiten. Op grond van artikel 28 van de verordening is het college ervoor verantwoordelijk dat een jeugdige of diens ouder(s) zoveel mogelijk de juiste hulp op grond van de wet ontvangt en dat wordt voorkomen dat de jeugdige of diens ouder(s) tussen de wal en het schip vallen.

Eerste lid
Het eerste lid bevat een opsomming van wetten op basis waarvan recht zou kunnen bestaan op voorzieningen die ook relevant kunnen zijn bij het inzetten van jeugdhulp. Met de opname van deze wetten krijgt het college een uitdrukkelijke opdracht en bevoegdheid om de inzet van jeugdhulp in elk geval hierop af te stemmen. De lijst is niet limitatief.

Tweede en derde lid
Het tweede en derde lid bakenen het doel van het zoeken van afstemming af. Zij normeren de inzet van het college bij de afstemming.

Vierde lid
Het zorgen voor afstemming van voorzieningen is een uitdrukkelijke opdracht aan het college. Het college is daarbij echter afhankelijk van de medewerking van de jeugdige of zijn ouders dan wel zijn wettelijk vertegenwoordiger. Het vierde lid maakt duidelijk dat het niet verlenen van de noodzakelijke medewerking kan leiden tot het beëindigen van het onderzoek naar het recht op een individuele voorziening en het weigeren van een individuele voorziening. Het college is daarmee niet gehouden het onderzoek zonder medewerking voort te zetten of een voorziening te verstrekken. Het college maakt hier wel een afweging, waarbij de onderzoeksbelangen en de eventueel opgegeven redenen om medewerking te weigeren een rol kunnen spelen.

Vijfde en zesde lid
Het vijfde en zesde lid regelen de afstemming van het recht op voorzieningen bij de overgang naar volwassenheid. Het is belangrijk dat jeugdigen bij het bereiken van het achttiende levensjaar, of het

eenentwintigste of drieëntwintigste levensjaar bij verlengde jeugdhulp, niet plotseling zonder passende voorzieningen komen te zitten. Deze bepaling regelt dat er daarom al vanaf het zestiende levensjaar van de jeugdige bij de inzet van voorzieningen wordt gekeken naar de afstemming van de in te zetten voorziening op de mogelijk in de toekomst in te zetten voorzieningen.

HOOFDSTUK 8. WAARBORGEN VERHOUDING PRIJS EN KWALITEIT

Artikel 29. Verhouding prijs en kwaliteit aanbieders jeugdhulp en uitvoerders kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering

Het college kan de uitvoering van de wet, met uitzondering van de vaststelling van de rechten en plichten van de jeugdige of zijn ouders, door aanbieders laten verrichten (artikel 2.11, eerste lid, van de wet). Met het oog op gevallen waarin dit ten aanzien van jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering gebeurt, moeten bij verordening regels worden gesteld ter waarborging van de continuïteit van de jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen of jeugdreclassering en een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van jeugdhulp of de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit daarvan (artikel 2.11, tweede lid, van de wet). Daarbij dient in ieder geval rekening gehouden te worden met de deskundigheid van de beroepskrachten en de toepasselijke arbeidsvoorwaarden.

Artikel 2.3, eerste lid, van het Besluit Jeugdwet voorziet in nadere criteria, zogenoemde kostprijselementen, voor het bepalen van een reële prijs bij de inkoop van jeugdzorg door gemeenten, die in de verordening moeten worden opgenomen. Artikel 29 voorziet hierin[*, waarbij een aantal elementen met aanvullende criteria nader zijn uitgewerkt*]. Het college bepaalt, met inachtneming van deze kostprijselementen, de te betalen prijzen voor de in te kopen jeugdhulp. Artikel 2.3, van het Besluit Jeugdwet geldt voor alle inkoop door het college en voor door hen verleende subsidies voor zover deze het daadwerkelijk verlenen van jeugdzorg volledig bekostigen. Overeenkomstig dit besluit wordt in het tweede en derde lid verplicht gesteld dat in contracten tussen het college en aanbieders, of in de subsidievoorwaarden, wordt opgenomen dat een aanbieder in geval van uitbesteding van zorg aan onderaannemers, een reële, met behulp van de kostprijselementen tot stand gekomen prijs betaalt.

HOOFDSTUK 9. [*KLACHTEN EN*]MEDEZEGGENSCHAP

[*Artikel 30. Klachtregeling*

Dit artikel regelt het gemeentelijke klachtrecht in het kader van de wet. De gemeente is al op grond van de Awb in het algemeen verplicht tot een behoorlijke behandeling van mondelinge en schriftelijke klachten over gedragingen van bestuursorganen en personen die onder haar verantwoordelijkheid werkzaam zijn. Gelet op het van toepassing zijnde hoofdstuk 9, van de Awb, waarin een uitvoerige regeling omtrent klachtbehandeling is gegeven, en ook het recht is neergelegd om na de afhandeling van de klacht de bevoegde ombudsman te verzoeken een onderzoek in te stellen, kan in deze verordening met een enkele bepaling worden volstaan.

In de regel zal de aanbieder worden aangesproken bij klachten over de wijze van behandeling. De klachtmogelijkheid tegenover de aanbieder is geregeld in artikel 4.2.1 e.v., van de wet. Pas wanneer dit klachtrecht niet logisch is, bijvoorbeeld bij gedragingen van gemeenteambtenaren, of wanneer de aanbieder niet adequaat op de klacht reageert of er sprake is van een afhankelijkheidsrelatie tussen aanbieder en klager, komt de gemeentelijke klachtmogelijkheid in zicht.]

Artikel 31. Betrekken van ingezetenen bij het beleid

In dit artikel zijn bepalingen opgenomen over de medezeggenschap bij de gemeente. De mogelijkheid tot medezeggenschap tegenover de aanbieder is al geregeld in artikel 4.2.4 e.v., van de wet. Regeling van de medezeggenschap is verplicht op grond van artikel 2.10, van de wet in samenhang met artikel 2.1.3, derde lid, van de Wmo 2015. In artikel 2.10, van de wet worden de artikelen 2.1.3, derde lid, en 2.5.1 (jaarlijks cliëntervaringsonderzoek) van de Wmo 2015 van

overeenkomstige toepassing verklaard. Ingevolge artikel 2.1.3, derde lid, van de Wmo 2015 dient bij verordening te worden bepaald op welke wijze ingezetenen worden betrokken bij de uitvoering van deze wet.

Met het derde lid wordt het aan het college overgelaten om de exacte invulling van de medezeggenschap vorm te geven.

HOOFDSTUK 10. SLOTBEPALINGEN

[***Artikel 32. Evaluatie***
Artikel 2.10, van de wet bepaalt dat de evaluatiebepaling van artikel 2.5.1, van de Wmo 2015 van overeenkomstige toepassing is. Artikel 3, van de Regeling Jeugdwet regelt welke zaken in elk geval aan de orde moeten komen bij een representatief cliëntervaringsonderzoek.

In artikel 34 wordt de evaluatie van het beleid op grond van deze verordening nader geconcretiseerd. […].]

Artikel 33. Overgangsrecht, intrekking van de oude verordening

Het is noodzakelijk om duidelijke overgangsbepalingen vast te stellen voor met name de situatie dat er sprake is van:

- Een verstrekte voorziening op grond van een bepaling die niet meer geldend is;
- Een bezwaarschrift over een besluit dat betrekking heeft op een periode waar afwijkende regelgeving gold dan op het moment van indiening van het bezwaarschrift;
- Terugvordering.

Dat is met deze bepaling geregeld. Een besluit voor een verstrekte individuele voorziening blijft gehandhaafd totdat het besluit wordt ingetrokken of de looptijd van het besluit is verstreken. Bij aanvragen waarop nog geen besluit is genomen geldt deze verordening.

Bij de behandeling van een bezwaarschrift wordt de regelgeving toegepast die gold op het moment waarop het besluit is genomen c.q. de periode waarop de terugvordering betrekking heeft, tenzij heroverweging op basis van de nieuw vastgestelde verordening leidt tot een gunstiger resultaat voor de bezwaarmaker of geadresseerde van het terugvorderingsbesluit.

Vragen

Datum: 21.01.2025
Commissie: BeS

Onderwerp: Jeugdhulp, toevoeging artikel 10 “Eigen Kracht”

1. Is bij het opstellen van artikel 10 ook overleg geweest/ gekeken naar andere (Limburgse) gemeenten? Graag toelichting.
2. De leesbaarheid/ begrijpbaarheid van artikel 10 kan door toevoeging van voorbeelden of casussen verduidelijkt worden. Gemeente Roermond doet dit bijvoorbeeld per leeftijdsgroep. Is het College hiervan op de hoogte? Kan dit nog toegevoegd worden? Wat is de mening van het College om dit wel/ niet toe te passen?
3. Aanvullend op vraag 2, zou bijvoorbeeld richtlijnen/ voorbeelden gegeven kunnen worden voor kinderen in de leeftijd 4, 8, 12 en 16 jaar?
4. Zou een leeftijdsspecifieke toelichting in het artikel de consistentie en duidelijkheid voor ouders en hulpverleners vergroten?
5. Gemeente Maastricht geeft ook trainingen of zet gezin-coaches in om ondersteuning te bieden bij het versterken van de “Eigen Kracht”? Is een soortgelijke werkwijze mogelijk in Kerkrade? Graag toelichting.
6. Hoe worden ouders en jeugdigen geïnformeerd over hun rechten en plichten? Wordt dit proactief gedaan?
7. Is het zinvol om in het artikel een verplichting op te nemen voor het College om ouders te wijzen op de mogelijkheid van onafhankelijke cliëntondersteuning?
8. Bij hoeveel gevallen is nu sprake van “Eigen Kracht” t.o.v. de alle aanvragen?
9. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat het aanspreken van het sociale netwerk/ “Eigen Kracht” niet alleen een verwachting is, maar dat de gemeente hier ook gericht bij ondersteunt?

Hopend op een spoedige reactie uwerzijds.

Met vriendelijke groet,

Fractie CDA Kerkrade

Mark Meijer — mark.meijer@gemeenteraadkerkrade.nl
Roger Hoofs — roger.hoofs@gemeenteraadkerkrade.nl

Paul Hölsgens, Marthij Heijnen, Pepijn Caumon

Informatiebrief

Bezoekadres
Markt 33
Ambtenaar
J. Schillings
Telefoonnummer
+14 045
Telefax
0455676395
Zaaknummer

De fractie CDA Kerkrade

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
21 januari 2025		25u0000966	23 januari 2025

Onderwerp
Schriftelijke vragen Agendapunt 7.2 Ontwerpbesluit tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015.

Bijlage(n)
2.

Geachte leden van de CDA-fractie Kerkrade,

Op 21 januari jl. heeft u een aantal schriftelijke vragen gesteld over Agendapunt 7.2 van de vergadering van de commissie burgers en samenleving op 28 januari a.s.:
Ontwerpbesluit tussentijdse wijziging van de Verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015.

In deze brief geef ik antwoord op de gestelde vragen.

1. **Is bij het opstellen van artikel 10 ook overleg geweest/gekeken naar andere (Limburgse) gemeenten? Graag toelichting.**

Ja, in Parkstadverband. Tijdens ambtelijk/bestuurlijk overleg op 2 december 2024 is de uitspraak van de CRvB aan de orde geweest. Gevraagd is welke gemeente naar aanleiding daarvan de verordening al heeft aangepast. Het bleek dat alleen de gemeente Kerkrade al een concept gereed had. Toegelicht is dat daarvoor gebruik is gemaakt van het advies van Schulinck (kennisbank en juridische helpdesk van Wolters Kluwer voor wat betreft het Sociaal Domein). Naar aanleiding daarvan hebben de andere gemeenten gevraagd om het concept met hen te delen. Dat is gebeurd.

2. **De leesbaarheid/ begrijpbaarheid van artikel 10 kan door toevoeging van voorbeelden of casussen verduidelijkt worden. Gemeente Roermond doet dit bijvoorbeeld per leeftijdsgroep. Is het College hiervan op de hoogte? Kan dit nog toegevoegd worden? Wat is de mening van het College om dit wel/ niet toe te passen?**

De officieel gepubliceerde verordening van de gemeente Roermond bevat geen voorbeelden per leeftijdsgroep (bron www.overheid.nl (beleid en regelgeving). Wellicht is er een aanpassing in voorbereiding of nog niet gepubliceerd. Bij de gemeente Roermond is daarom navraag gedaan naar deze verduidelijking. Er is nog geen antwoord ontvangen.

In het voorgestelde artikel 10 van de verordening Kerkrade is voor het vaststellen of er sprake is van gebruikelijke hulp bepaald, dat daarvoor rekening wordt gehouden met de CIZ-indicatiewijzer en de beleidsregels indicatiestelling WLZ 2025. Deze indicatiewijzer en beleidsregels bevatten richtlijnen/voorbeelden ten aanzien van gebruikelijke zorg van ouders voor kinderen met een normaal ontwikkelingsprofiel in verschillende levensfasen van het kind (zie de bijgevoegde hoofdstukken 4).

Voor de leesbaarheid bevat de toelichting op artikel 10 twee bijlagen:
Bijlage 1: infographic jeugdhulp en eigen kracht.
Bijlage 2: beslisboom eigen kracht en gebruikelijke hulp.

Beoordeling van eigen kracht is geen exacte wetenschap. Concrete voorbeelden brengen het risico met zich mee dat ouders of jongeren daaraan onjuiste conclusies verbinden. Beoordeling van eigen kracht is maatwerk en luistert heel nauw. Er moet rekening worden gehouden met de gehele context in en rond het gezin.

3. **Aanvullend op vraag 2, zou bijvoorbeeld richtlijnen/voorbeelden gegeven kunnen worden voor kinderen in de leeftijd 4, 8, 12 en 16 jaar?**

Zie CIZ-indicatiewijzer en beleidsregels indicatiestelling WLZ 2025. Die bevatten richtlijnen/voorbeelden voor deze leeftijden.

4. **Zou een leeftijdsspecifieke toelichting in het artikel de consistentie en duidelijkheid voor ouders en hulpverleners vergroten?**

Zie de antwoorden op de vragen 2 en 3. Toelichtingen/richtlijnen worden niet in de formele tekst van verordeningen opgenomen. Daartoe dienen de bijlagen, die onlosmakelijk verbonden zijn aan desbetreffende verordening. Zo ook in dit geval.

5. **Gemeente Maastricht geeft ook trainingen of zet gezin-coaches in om ondersteuning te bieden bij het versterken van de "Eigen Kracht"? Is een soortgelijke werkwijze mogelijk in Kerkrade? Graag toelichting.**

Voor inwoners van Kerkrade is vergelijkbare ondersteuning mogelijk. In de eerste plaats in de vorm van preventieve voorzieningen. Daarnaast kan een beroep worden gedaan op het algemeen toegankelijk maatschappelijk werk van Impuls (professionals). Ook kan gebruik worden gemaakt van "steunouders" Steunouders Kerkrade en "de speelkamer" (samen spelen). Deze activiteiten worden uitgevoerd door vrijwilligers met ondersteuning van Impuls.
En tot slot diverse vormen jeugdhulp. Het uitgangspunt van jeugdhulp is dat deze hulp tijdelijk is en stopt zodra ouders of jongeren zonder begeleiding en hulp zelf in staat zijn hulpvragen te beantwoorden en problemen op te lossen. Daarom zijn de jeugdhulptrajecten ook gericht op het versterken van de eigen kracht.

6. **Hoe worden ouders en jeugdigen geïnformeerd over hun rechten en plichten? Wordt dit proactief gedaan?**

Dit is een voortdurend proces. Het versterken, stimuleren en aanspreken van eigen kracht is een belangrijk onderdeel van de noodzakelijke transformatie van de jeugdhulp. Dat gebeurt niet van vandaag op morgen.
Alle bij ouders en kinderen betrokken organisaties dienen daaraan hun bijdrage te leveren. Dus ook wij als gemeente. Onze toegang en consulenten jeugdhulp

Postbus 600 6460 AP
Telefoon 045 5676767
Telefax 045 5676395
Email gemeentehuis@kerkrade.nl
IBAN NL49 BNGH 0285 0044 84
BIC BNGHNL2G

hebben hier het gesprek over op het moment dat contact wordt opgenomen met de gemeente voor ondersteuning en hulp.
Daarnaast is het mijn voornemen om een informatieve film te laten maken over de jeugdhulp in Kerkrade (met aandacht voor o.a. het beleid, onze werkwijze, de rol van de samenleving en wat er van ouders wordt verwacht).

7. **Is het zinvol om in het artikel een verplichting op te nemen voor het College om ouders te wijzen op de mogelijkheid van onafhankelijke cliëntondersteuning?**

Nee, die verplichting is er al.
En het hoort niet thuis in dit artikel 10 dat is gericht op de beoordeling van eigen kracht.
Ouders of jongeren die zich bij ons melden met een hulpvraag worden er al op gewezen dat ze gebruik kunnen maken van onafhankelijke cliëntondersteuning.

8. **Bij hoeveel gevallen is nu sprake van "Eigen Kracht" t.o.v. de alle aanvragen?**

Hier kan ik geen antwoord op geven.
Wanneer ouders of jongeren zich met een hulpvraag melden bij onze toegang jeugdhulp wordt nagegaan of er sprake is van voldoende eigen kracht.
Wanneer dat gezamenlijk wordt geconstateerd (en ouders en jongeren hun vraag dus zelf kunnen beantwoorden) wordt geen aanvraag ingediend.
Het is niet bekend om hoeveel gevallen het gaat omdat hier geen administratie van wordt bijgehouden.

9. **Hoe kunnen we ervoor zorgen dat het aanspreken van het sociale netwerk/ "Eigen Kracht" niet alleen een verwachting is, maar dat de gemeente hier ook gericht bij ondersteunt?**

Zie de antwoorden op vragen 5 en 6.

Met vriendelijk groet,

René van Drunen
Wethouder jeugdzorg

Postbus 600 6460 AP
Telefoon 045 5676767
Telefax 045 5676395
Email gemeentehuis@kerkrade.nl
IBAN NL49 BNGH 0285 0044 84
BIC BNGHNL2G

Hoofdstuk 4
Gebruikelijke zorg

Inhoudsopgave

4.1 Inleiding **54**

4.2 Relevante wet- en regelgeving **54**

4.3 Gebruikelijke zorg **55**
Hoofdregels Gebruikelijke zorg 55
Afweging gebruikelijke en bovengebruikelijke zorg 56
Gebruikelijke en bovengebruikelijke zorg aan kinderen 56
Substantieel meer zorg 57
Algemene uitzonderingen op het bieden van gebruikelijke zorg aan volwassenen en kinderen 57

4.4 Gebruikelijke zorg per functie **58**
4.4.1 Persoonlijke Verzorging 58
4.4.2 Verpleging 60
4.4.3 Begeleiding 61
4.4.4. Beschermende woonomgeving en kinderen 63

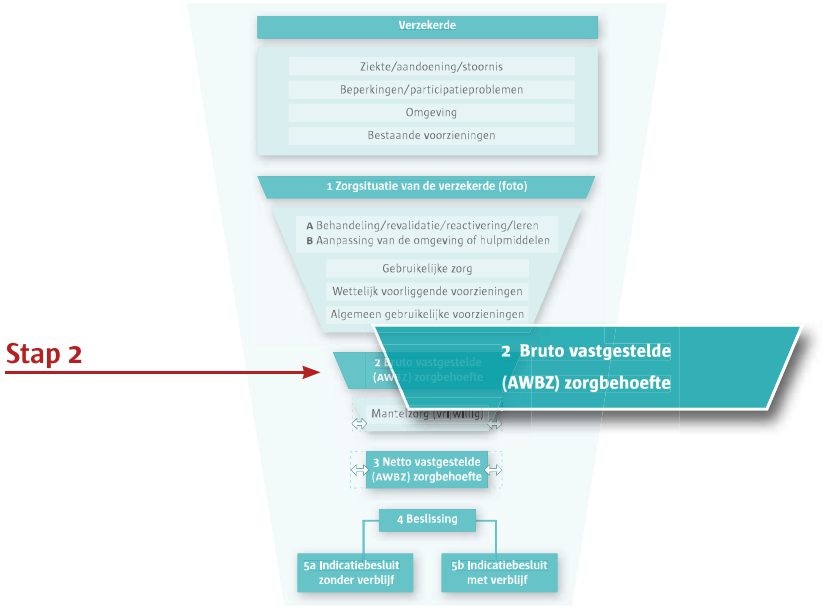
4.5 Richtlijn bij (dreigende) overbelasting van partner, ouder, volwassen kind en/of andere huisgenoten **63**
Algemeen 63
Beoordeling van overbelasting 63

Bijlage bij hoofdstuk 4 **65**
Richtlijnen ten aanzien van de gebruikelijke zorg van ouders voor kinderen met een normaal ontwikkelingsprofiel in verschillende levensfasen van het kind in relatie tot AWBZ-zorg

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk heeft betrekking op het bepalen van gebruikelijke zorg (Gz) bij de functies Persoonlijke Verzorging (PV), Verpleging (VP), Begeleiding (BG) en Verblijf (VB) en is gebaseerd op bijlage 3 van de Beleidsregels indicatiestelling AWBZ van VWS. Wanneer sprake is van gebruikelijke zorg is er geen aanspraak op AWBZ-zorg.

Het onderzoek naar gebruikelijke zorg vindt plaats in stap 2: bruto vastgestelde (AWBZ-)zorgbehoefte van het trechtermodel.

Het trechtermodel is een schematische weergave van het afwegingskader dat het CIZ hanteert bij het onderzoek naar een aanspraak op AWBZ-zorg. Dit op basis van artikel 6 van het Zorgindicatiebesluit.

4.2 Relevante wet- en regelgeving

Artikel 1, onder b Besluit zorgaanspraken AWBZ:
"Gebruikelijke zorg: de normale, dagelijkse zorg die partners, ouders, inwonende kinderen of andere huisgenoten geacht worden elkaar onderling te bieden."

Artikel 2, lid 3 Besluit zorgaanspraken AWBZ:
"De aanspraak op zorg bestaat slechts voor zover de verzekerde, gelet op zijn behoefte en uit een oogpunt van doelmatige zorgverlening, redelijkerwijs daarop is aangewezen."

Hierbij is expliciet tot uitdrukking gebracht dat een verzekerde redelijkerwijs niet is aangewezen op zorg, die naar algemeen aanvaarde maatstaven door zijn sociale omgeving moet worden geboden. De normale, dagelijkse zorg die partners, ouders, inwonende kinderen en/of andere huisgenoten geacht worden elkaar onderling te bieden wordt aangeduid als gebruikelijke zorg.

4.3 Gebruikelijke zorg

Voor zover het gebruikelijk is dat partners, ouders, inwonende kinderen en/of andere huisgenoten elkaar bepaalde zorg bieden, is de verzekerde niet aangewezen op AWBZ-zorg wat betreft de functies Persoonlijke Verzorging, Verpleging, Begeleiding en/of Verblijf.
Gebruikelijke zorg is de normale, dagelijkse zorg die partners, ouders, inwonende kinderen en/of andere huisgenoten geacht worden elkaar onderling te bieden. Voor kinderen geldt dat er een bandbreedte is in het normale ontwikkelingsprofiel. Ook tussen kinderen van dezelfde leeftijd zonder AWBZ-grondslag kan de omvang van de zorg (per dag) verschillen. Het ene kind is nu eenmaal gemakkelijker dan het andere kind. Gebruikelijke zorg bij kinderen kan activiteiten omvatten die niet standaard bij alle kinderen voorkomen. Bij Gebruikelijke zorg gaat het om activiteiten als omschreven in de hoofdstukken Persoonlijke Verzorging, Verpleging, Begeleiding en bij Verblijf om het leefklimaat beschermende woonomgeving[28]. Van bovengebruikelijke zorg bij kinderen in chronische situaties is pas sprake wanneer de omvang van de zorg substantieel meer is dan een kind zonder AWBZ-grondslag van dezelfde leeftijd gemiddeld nodig heeft. Met substantieel wordt bij de functies Persoonlijke Verzorging, Verpleging en Begeleiding bedoeld een omvang van gemiddeld meer dan een uur per etmaal. Dit uur per etmaal is geen bovengebruikelijke zorg, maar hoort nog tot de gebruikelijke zorg. Bij de functie Verblijf gaat het om het bieden van een beschermende woonomgeving, die gezien de levensfase van het kind als gebruikelijke zorg van ouders aan kinderen moet worden aangemerkt[29].

Het hangt af van de sociale relatie welke zorg mensen elkaar moeten bieden. Hoe intiemer de relatie, des te meer zorg mensen elkaar horen te geven. Als het gebruikelijk is dat mensen in een bepaalde relatie elkaar zorg bieden, bijvoorbeeld ouders aan hun kinderen, is dat niet vrijblijvend met betrekking tot de aanspraak op AWBZ-zorg.

Hoofdregels Gebruikelijke zorg

Bij gebruikelijke zorg wordt een onderscheid gemaakt in kortdurende en langdurige situaties.

Kortdurend: er is uitzicht op herstel. Het gaat hierbij over het algemeen over een periode van maximaal drie maanden.

Langdurig: het gaat om chronische situaties waarbij naar verwachting de zorg langer dan drie maanden nodig zal zijn.

Algemeen aanvaarde maatstaven:

- In kortdurende situaties moet alle PV en BG door de gebruikelijke zorger worden geboden. Voor VP geldt dit voor kinderen wanneer de handelingen door de ouders zijn aan te leren. In paragraaf 4.4 wordt dit verder beschreven.
- In langdurige situaties is de zorg waarvan kan worden gezegd dat deze op basis van algemeen aanvaarde maatstaven door de sociale omgeving (ouders, partners, volwassen inwonende kinderen en andere volwassen huisgenoten) aan de verzekerde moet worden geboden gebruikelijke zorg.
- Het bieden van een beschermende woonomgeving van ouders aan kinderen is tot een leeftijd van 17 jaar gebruikelijke zorg[30], zowel in kortdurende als langdurige situaties.

28 In hoofdstuk 9 Verblijf is het leefklimaat beschermende woonomgeving beschreven.

29 RZA 2010/97.

30 Zie bijlage 'Richtlijnen ten aanzien van gebruikelijke zorg van ouders voor kinderen met een normaal ontwikkelingsprofiel in verschillende levensfasen van het kind in relatie tot AWBZ-zorg' bij dit hoofdstuk.

Hieronder een schematische weergave van de hoofdregels gebruikelijke zorg. De inhoud van dit schema wordt in de rest van het hoofdstuk verder uitgeschreven.

	Kortdurende situatie	Langdurige situatie
Partners onderling	- Alle PV - Alle BG	- Gebruikelijke BG
Ouders aan kinderen	- Alle PV - Alle VP (voor zover dit in korte tijd aan te leren is) - Alle BG - Beschermende woonomgeving	- Gebruikelijke PV - Gebruikelijke VP - Gebruikelijke BG - Beschermende woonomgeving
Volwassen inwonende kinderen en/of andere volwassen huisgenoten onderling	- Alle BG	- Gebruikelijke BG

Afweging gebruikelijke en bovengebruikelijke zorg

Bij gebruikelijke zorg wordt gekeken naar wat aan tijdsbesteding bij die activiteit bij een gezond persoon gebruikelijk is. Daarbij omvat gebruikelijke zorg de zorg die iedereen nodig heeft (wassen, eten en dergelijke) maar ook de zorg die deze activiteiten in verband met gezondheidsproblemen vervangt. Denk hierbij aan stomaverzorging in plaats van toiletgang en sondevoeding in plaats van eten.
Voorbeeld: het toedienen van eten door een ouder aan een kind is tot een bepaalde leeftijd gebruikelijke zorg, ook als het om sondevoeding gaat. Alleen als het voeden van dat kind via de sonde substantieel meer tijd kost, kan er een aanspraak op AWBZ-zorg zijn.

Daarnaast kan het ook gaan om activiteiten die niet standaard bij elk kind voorkomen.
Voorbeeld: het geven van medicijnen, vernevelen, maar ook injecteren.

Van bovengebruikelijke zorg is sprake wanneer mensen elkaar bij ziekte of handicap langdurig meer zorg bieden dan wat binnen de sociale relatie gewoon is.
Voorbeeld: het is niet gebruikelijk dat een volwassene langdurig hulp nodig heeft bij de toiletgang. Hier is dus sprake van bovengebruikelijke zorg.

Gebruikelijke en bovengebruikelijke zorg aan kinderen

Deze tekst is aangepast aan de uitspraak van de Centrale Raad voor Beroep.

Het is gebruikelijk dat ouders hun kind de dagelijkse zorg bieden die past bij de levensfase van hun kind. Bij gebruikelijke zorg voor kinderen kan het ook gaan om activiteiten die niet standaard bij alle kinderen noodzakelijk zijn, maar die wel als gangbare zorg van ouders aan kinderen kunnen worden aangemerkt. Bij kinderen met een chronische aandoening is het gebruikelijk dat ouders zonodig de dagelijkse zorg leveren, die meer kan zijn dan gemiddeld noodzakelijk is bij gezonde kinderen van dezelfde leeftijd. Immers, ook bij gezonde kinderen van dezelfde leeftijd verschilt de inzet van de dagelijkse zorg van kind tot kind. Bij gebruikelijke zorg is daarom sprake van een bandbreedte die behoort tot het normale ontwikkelingsprofiel. De bovengrens van deze bandbreedte is een uur zorg per etmaal boven de tijd die ouders gemiddeld kwijt zijn aan de zorg voor hun kind. Zolang de omvang van de zorg de bovengrens van deze bandbreedte niet overschrijdt, betreft deze zorg gebruikelijke zorg conform de definitie in artikel 1 Besluit Zorgaanspraken AWBZ.
In de uitspraak van 14 augustus 2013 met ECLI:NL:CRVB:2013:1419 heeft de Centrale Raad deze regel bevestigd.

Het gaat dan om gezinssituaties waar men een duurzaam, gezamenlijk huishouden voert. Er kan geen beroep worden gedaan op AWBZ-zorg voor de Gebruikelijke zorg.
Het bieden van een beschermende woonomgeving (zoals beschreven in **hoofdstuk 9, Verblijf**) door ouders aan hun kind moet afhankelijk van de levensfase van het kind als Gebruikelijke zorg worden aangemerkt, ook als er sprake is van een kind met een ziekte, aandoening of beperking.

Voor kinderen wordt de mate van gebruikelijkheid beschreven in de richtlijn ten aanzien van Gebruikelijke zorg van ouders voor kinderen met een normaal ontwikkelingsprofiel in verschillende levensfasen van het kind in relatie tot AWBZ-zorg (zie de **bijlage** bij dit hoofdstuk). Bij de weging of er sprake is van bovengebruikelijk toezicht gaat het om de mate van toezicht die nodig is op basis van de aandoeningen, stoornissen en beperkingen van het kind.
Voorbeeld: bij kinderen met een normaal ontwikkelingsprofiel is pedagogische correctie op gedrag gebruikelijk. Bij een cognitief beperkt kind met gedragsproblemen is meer dan gebruikelijk correctie en aansturing van gedrag en vaak ook meer aandacht voor vaste structuur nodig.

Substantieel meer zorg

Deze tekst is aangepast aan de uitspraak van de Centrale Raad voor Beroep.

Bij gebruikelijke zorg is sprake van een bandbreedte die behoort tot het normale ontwikkelingsprofiel. De bovengrens van deze bandbreedte is een uur zorg per etmaal boven de tijd die ouders gemiddeld kwijt zijn aan de zorg voor hun kind. Zolang de omvang van de zorg de bovengrens van deze bandbreedte niet overschrijdt, betreft deze zorg gebruikelijke zorg.

In chronische situaties is sprake van bovengebruikelijke zorg, als de omvang van de zorg substantieel meer is dan een kind van dezelfde leeftijd zonder AWBZ-grondslag gemiddeld nodig heeft. Dit betekent, dat de zorg die ouders moeten leveren aan hun kind boven de bandbreedte van een uur zorg per etmaal uitgaat .

Aandachtspunten bij substantieel meer zorg:

1. In zorgsituaties waarbij ouders voortdurend nabij het kind moeten zijn om onplanbare zorg en toezicht te leveren vanwege de aandoening, stoornissen en beperkingen van het kind, bieden zij met dit toezicht al substantieel meer zorg. De PV, VP en/of BG-activiteiten die naast het toezicht nodig zijn, kunnen daarom volledig worden geïndiceerd.
2. Het uur substantieel geldt voor de zorg in de thuissituatie. Tijdens kinderopvang, onderwijs en Kortdurend Verblijf kan alle niet-uitstelbare PV en VP worden geïndiceerd.
3. Als er binnen een gezin meerdere kinderen met beperkingen zijn en deze kinderen hebben een AWBZ-zorgvraag, dan wordt per kind beoordeeld of er sprake is van een situatie onder aandachtspunt 1. Als dit het geval is, kunnen de PV, VP en/of BG-activiteiten volledig worden geïndiceerd.
   Zo niet, dan wordt de totale zorgvraag van de kinderen binnen het gezin in kaart gebracht om vast te stellen welke bijdrage in redelijkheid van de ouder(s) verwacht kan worden ten aanzien van het uur substantieel.
4. In het geval er bij kinderen van 12 jaar en ouder sprake is van intieme Persoonlijke Verzorging of Verpleging, wordt voor deze activiteiten geen bijdrage verwacht van de ouder(s).
5. Er wordt geen bijdrage verwacht van de ouder(s) bij de hieronder beschreven algemene uitzonderingen op het bieden van gebruikelijke zorg aan kinderen.
6. Met substantieel meer wordt alleen gekeken naar de zorg zoals die binnen de AWBZ bedoeld is. Zorg die vanuit een andere wet behoort te worden geboden (bijvoorbeeld de Zorgverzekeringswet) wordt, ongeacht of ouders deze zorg ook daadwerkelijk verzilveren of dat ze deze zorg vrijwillig zelf bieden, niet meegeteld in het uur substantiële meerzorg van ouders aan kinderen.
7. Wanneer er zorg vanuit meerdere functies nodig is, mogen de ouders zelf kiezen voor welke functies zij het uur substantieel leveren. Dit betreft dan in eerste instantie de volledige omvang van de functie. Mocht er nog tijd van de substantiële uren resteren, dan worden deze uren ingevuld bij de overige functie(s).

Algemene uitzonderingen op het bieden van gebruikelijke zorg aan volwassenen en kinderen

Deze algemene uitzonderingen gelden voor de functies PV, VP en BG. Voor het leefklimaat beschermende woonomgeving (functie Verblijf) zijn er geen uitzonderingen. Later in dit hoofdstuk worden nog aanvullende uitzonderingen per functie beschreven.

1. Voor zover een partner, ouder, volwassen kind en/of elke andere volwassen huisgenoot geobjectiveerde beperkingen heeft en/of kennis/vaardigheden mist om gebruikelijke Persoonlijke Verzorging, Verpleging[31]

31 Bij Verpleging geldt dit alleen voor kinderen. Verpleging van de volwassen verzekerde is geen gebruikelijke zorg, ook niet in kortdurende situaties. **Zie paragraaf 4.4.2.**

en/of Begeleiding voor de verzekerde uit te voeren en deze vaardigheden niet kan aanleren, wordt van hen geen bijdrage verwacht.
De desbetreffende zorg kan worden geïndiceerd.
Geobjectiveerde beperkingen zijn beperkingen gerelateerd aan gezondheidsproblemen. De reden dat de gebruikelijke zorger de vaardigheden niet kan aanleren, moet worden gemotiveerd.

2. Voor zover een partner, ouder, volwassen kind en/of andere volwassen huisgenoot overbelast is of dreigt te raken, wordt van hem geen gebruikelijke persoonlijke verzorging, verpleging en/of begeleiding verwacht, totdat deze dreigende overbelasting is opgeheven. Zie voor een beschrijving van overbelasting de richtlijn overbelasting in **paragraaf 4.5**. Er kan in een dergelijke situatie in eerste instantie enkel een kortdurende indicatie worden afgegeven. Hierbij geldt het volgende:
   a) Wanneer voor de partner, ouder, volwassen kind en/of andere volwassen huisgenoot eigen mogelijkheden en/of voorliggende voorzieningen zijn om de (dreigende) overbelasting op te heffen moeten deze eigen mogelijkheden en/of voorliggende voorzieningen hiertoe worden aangewend. Als er sprake is van (dreigende) overbelasting vanwege het zelf leveren van geïndiceerde AWBZ-zorg, moet men die overbelasting opheffen door deze zorg door (andere) hulpverleners uit te laten voeren/in te kopen;
   b) Voor zover de (dreigende) overbelasting wordt veroorzaakt door maatschappelijke activiteiten buiten de gebruikelijke persoonlijke verzorging, verpleging en/of begeleiding, wel of niet in combinatie met een fulltime school- of werkweek, gaat het verlenen van gebruikelijke persoonlijke verzorging, verpleging en/of begeleiding voor op die maatschappelijke activiteiten.
3. Voor zover de verzekerde zich in de terminale levensfase bevindt, wordt geen bijdrage verwacht van een partner, ouder, kind en/of andere huisgenoot.

4.4 Gebruikelijke zorg per functie

4.4.1 Persoonlijke Verzorging

Partners onderling

Kortdurende situaties
Van partners wordt verwacht dat zij elkaar Persoonlijke Verzorging bieden als er sprake is van een kortdurende zorgsituatie (hierbij gaat het over het algemeen over een periode van maximaal drie maanden) met uitzicht op een dusdanig herstel van het gezondheidsprobleem en de daarmee samenhangende zelfredzaamheid van de verzekerde, dat AWBZ-zorg daarna niet langer is aangewezen. Bijvoorbeeld wanneer de partner een been breekt. Deze zorg valt buiten de aanspraken van de AWBZ. De zorgplicht van partners onderling betreft de persoonlijke, lichaamsgebonden zorg in de vorm van assistentie bij, of overname van alle activiteiten die onder de functie PV vallen. Maar ook aandacht en begeleiding bij een aandoening horen hierbij. Cliëntsoevereiniteit behoort bij partners onderling niet tot de categorie uitzonderingen en is daarom hier niet van toepassing, ook niet vanwege geloofsovertuiging, culturele achtergrond of binnen een gezinssituatie waarin partners ruzie hebben.

Langdurige situaties
Als vanaf de start van de zorgsituatie duidelijk is dat de zorgsituatie een langdurig karakter heeft, is er geen sprake van gebruikelijke zorg. Er hoeft dan dus niet eerst drie maanden ‘gebruikelijke zorg’ door partners geleverd te worden, alvorens AWBZ-zorg kan worden geïndiceerd.

Ouders aan kinderen

Kortdurende situaties
Wanneer er sprake is van een kortdurende zorgsituatie, dan is alle PV door de ouder aan het kind gebruikelijke zorg, ook als dit (tijdelijk) de ‘normale’ (volgens de richtlijnen) PV overschrijdt. Bijvoorbeeld het (extra) verschonen bij buikgriep.

Langdurige situaties
Een kind kan aangewezen zijn op AWBZ-zorg als er sprake is van een chronische situatie, waarbij de gebruikelijke persoonlijke verzorging in vergelijking tot gezonde kinderen van dezelfde leeftijdscategorie substantieel (meer dan een uur gemiddeld per etmaal) voor de drie AWBZ-functies PV, VP en BG samen wordt overschreden.

Van bovengebruikelijke PV bij kinderen kan sprake zijn:
- Wanneer de handelingen langer duren dan bij een gezond kind. Bijvoorbeeld bij spasticiteit in het geval de omvang het uur substantieel overschrijdt.
- Wanneer het handelingen betreft die een gezond kind van die leeftijd zelfstandig kan uitvoeren (bijvoorbeeld hulp bij toiletgang bij een 14-jarige), in het geval de omvang het uur substantieel overschrijdt.
- Wanneer het handelingen betreft die bij een gezond kind niet uitgevoerd hoeven worden (bijvoorbeeld vernevelen), in het geval de omvang het uur substantieel overschrijdt en het kind hierbij niet zelfredzaam is.

Aanvullende uitzonderingen voor kinderen
Zie de algemene uitzonderingen in paragraaf 4.3. Voor kinderen geldt daarnaast:
1. Voor zover gebruikelijke Persoonlijke Verzorging bij kinderen van niet-uitstelbare aard is en degene die de gebruikelijke zorg moet verlenen niet beschikbaar is, wegens reguliere school- of werkweek van hemzelf of van het kind, kan hiervoor een indicatie worden gesteld.
2. Voor zover het kind van 12 jaar of ouder geen intieme Persoonlijke Verzorging wil ontvangen van de ouder wordt geen bijdrage verwacht van de ouder. Deze Persoonlijke Verzorging is dan volledig bovengebruikelijke zorg. Dit betekent dat deze PV onder 'substantieel meer zorg' wordt verstaan en deze handelingen volledig kunnen worden geïndiceerd.
   De leeftijdsgrens van 12 jaar is gerelateerd aan de WGBO: kinderen vanaf 12 jaar hebben eigen beslisbevoegdheid wat betreft de lichamelijke integriteit.

Ad 1.
PV tijdens kinderopvang
De opvang/zorg die instanties voor kinderopvang plegen te bieden is gebruikelijke zorg (Bza, artikel 2, lid 2). Alleen voor de zorg die aanvullend nodig is aan de opvang/zorg zoals instanties voor kinderopvang die plegen te bieden, is er aanspraak op AWBZ-zorg. De niet-uitstelbare PV en VP kan tijdens kinderopvang geïndiceerd worden. Dit betekent dat het uur substantieel niet van toepassing is op de zorg die tijdens de kinderopvang geboden moet worden. Het uur substantieel geldt wel voor de zorg die het kind datzelfde etmaal in de thuissituatie nodig heeft.

Voorbeeld: een baby krijgt bij de kinderopvang drie keer per dag een flesje. Voor een baby valt het geven van een flesje onder normale dagelijkse zorg voor een baby, dat is dus geen indiceerbare zorg. Nu kost het bij deze baby, vanwege ernstige slikproblemen, extra tijd om dat flesje te geven. Voor het geven van een flesje staat gemiddeld 20 minuten per keer en bij deze baby kost het 35 minuten per keer. De minuten meertijd komen voort uit aandoeninggerelateerde stoornissen en beperkingen. De extra tijd die het kost om het flesje te geven, is indiceerbaar, dus: drie keer 15 minuten = 45 minuten per dag kinderopvang.
Wanneer de baby geen flesje zou krijgen maar sondevoeding, dan is de volledige tijd voor het toedienen van de sondevoeding indiceerbare zorg. Het geven van sondevoeding valt niet onder zorg zoals instanties voor kinderopvang die bieden. Om deze reden kan de sondevoeding gedurende de kinderopvang volledig worden geïndiceerd.

PV tijdens onderwijs
De school biedt gangbare en normale dagelijkse zorg, zoals het strikken van veters, het aantrekken van een jas en hulp bij toiletgang bij kleuters. Voor deze gangbare en normale dagelijkse zorg kan geen AWBZ-indicatie worden afgegeven.
Gedurende de tijd dat een kind de school bezoekt, is er voor de niet-uitstelbare AWBZ-zorg geen verplichting voor de ouders om deze gebruikelijke zorg op school te leveren. Deze zorg kan dus worden geïndiceerd.
De onderwijsregelgeving (clusterindicatie al dan niet in de vorm van een Rugzak) is voorliggend op AWBZ-zorg. Bij het bepalen van de omvang van de PV tijdens schooluren vanuit de AWBZ wordt de tijd voor de PV die onderdeel is van de clusterindicatie in mindering gebracht. Zie hiervoor ook **paragraaf 5.4** van het hoofdstuk Persoonlijke Verzorging.

Volwassen inwonende kinderen en/of andere volwassen huisgenoten onderling

Persoonlijke Verzorging van volwassen inwonende kinderen en andere volwassen huisgenoten, anders dan partners onderling, is geen gebruikelijke zorg.

Partners onderling en volwassen inwonende kinderen en/of andere volwassen huisgenoten onderling

Aanleren aan derden
Het aanleren van handelingen op het gebied van Persoonlijke Verzorging aan derden (familie, vrienden) is gebruikelijke zorg. Als anderen dan de gebruikelijke zorger de handelingen uitvoeren als de gebruikelijke zorger niet aanwezig is, wordt van de gebruikelijke zorger verwacht dat hij die handelingen zelf aan de desbetreffende persoon aanleert.

4.4.2 Verpleging

Partners onderling, ouders en volwassen inwonende kinderen en/of andere volwassen huisgenoten onderling

Verpleging van de volwassen verzekerde is geen gebruikelijke zorg, ook niet in kortdurende situaties.

Ouders aan kinderen

Kortdurende situaties
Verpleegkundige handelingen door ouders aan kinderen, die aan te leren zijn, vallen onder gebruikelijke zorg als er sprake is van een kortdurende zorgsituatie. Daarbij gaat het over het algemeen over een periode van maximaal drie maanden (zie de alinea hierna over aanleren).

Langdurige situaties
Verpleegkundige handelingen door ouders aan kinderen, die aan te leren zijn, zijn in chronische situaties indiceerbare zorg als de gebruikelijke zorg in vergelijking tot gezonde kinderen van dezelfde leeftijdscategorie substantieel wordt overschreden.

Aanleren
Voor het aanleren van verpleegkundige handelingen aan de gebruikelijk zorger en/of mantelzorger kan een indicatie worden afgegeven. Bij de afweging of een indicatie kan worden afgegeven voor het aanleren of overnemen van verpleegkundige handelingen, wordt in de afweging meegenomen of, gelet op de duur en frequentie in relatie tot de periode die nodig is voor het gedegen aanleren, sprake is van doelmatigheid. Als bij een verzekerde gedurende korte periode een verpleegkundige handeling moet worden verricht, moet het aanleren niet meer tijd kosten dan het gedurende een paar weken overnemen van die handeling.

Bij het aanleren van verpleegkundige handelingen op basis van de AWBZ gaat het om handelingen die door de gebruikelijke zorger (ouders) en mantelzorgers na het aanleren zonder AWBZ-indicatie worden uitgevoerd. Denk hierbij aan handelingen die tijdens het oppassen/logeren bij opa/oma, andere familieleden of buren tijdens de afwezigheid van ouders moeten worden uitgevoerd.

Aanvullende uitzonderingen voor kinderen
Zie de algemene uitzonderingen in **paragraaf 4.3**. Voor kinderen geldt daarnaast:

1. Voor zover gebruikelijke Verpleging bij kinderen van niet-uitstelbare aard is en degene die de gebruikelijke zorg moet verlenen niet beschikbaar is, wegens reguliere school- of werkweek van hemzelf of van het kind, kan hiervoor een indicatie worden gesteld.
2. Voor zover het kind van 12 jaar of ouder geen intieme Verpleging wil ontvangen van de ouder wordt geen bijdrage verwacht van de ouder. Deze Verpleging is dan in zijn volledigheid bovengebruikelijke zorg. Dit betekent dat deze VP onder substantieel meer zorg wordt verstaan en deze handelingen volledig kunnen worden geïndiceerd.
   De leeftijdsgrens van 12 jaar is gerelateerd aan de WGBO: kinderen vanaf 12 jaar hebben eigen beslisbevoegdheid wat betreft de lichamelijke integriteit.

Ad 1.
VP tijdens kinderopvang
De opvang/zorg die instanties voor kinderopvang plegen te bieden is gebruikelijke zorg (Bza, artikel 2, lid 2). Alleen voor de zorg die aanvullend nodig is aan de opvang/zorg zoals instanties voor kinderopvang die plegen te bieden, is er aanspraak op AWBZ-zorg. De niet-uitstelbare VP kan tijdens kinderopvang geïndiceerd worden. Dit betekent dat het uur substantieel niet van toepassing is op de zorg die tijdens de kinderopvang geboden moet worden. Het uur substantieel geldt wel voor de zorg die het kind datzelfde etmaal in de thuissituatie nodig heeft. Verpleging tijdens kinderopvang is dus altijd indiceerbare zorg.

VP tijdens onderwijs
De school biedt gangbare en normale dagelijkse zorg, zoals het strikken van veters, het aantrekken van een jas en hulp bij toiletgang bij kleuters. Hieronder valt niet het uitvoeren van verpleegkundige handelingen.
Gedurende de tijd dat een kind de school bezoekt, is er voor de niet-uitstelbare AWBZ-zorg geen verplichting voor de ouders om deze gebruikelijke zorg op school te leveren. Dit betekent ook dat het uur substantieel niet van toepassing is op de zorg die tijdens het onderwijs geboden moet worden. Het uur substantieel geldt wel voor de zorg die het kind datzelfde etmaal in de thuissituatie nodig heeft.
De onderwijsregelgeving (clusterindicatie al dan niet in de vorm van een Rugzak) is voorliggend op AWBZ-zorg. Bij het bepalen van de omvang van de VP tijdens schooluren vanuit de AWBZ wordt de tijd voor de VP die onderdeel is van de clusterindicatie in mindering gebracht. Zie hiervoor ook **paragraaf 6.4** van het hoofdstuk Verpleging.

4.4.3 Begeleiding

Partners onderling, ouders en volwassen inwonende kinderen en/of andere volwassen huisgenoten onderling

Kortdurende situaties
Alle begeleiding van de verzekerde door de partner, ouder, volwassen kind en/of elke andere volwassen huisgenoot is gebruikelijke zorg als er sprake is van een kortdurende zorgsituatie met uitzicht op een dusdanig herstel van het gezondheidsprobleem en de daarmee samenhangende zelfredzaamheid van de verzekerde, dat AWBZ-zorg daarna niet langer is aangewezen. Daarbij gaat het over het algemeen over een periode van maximaal drie maanden.

Langdurige situaties
Als het gaat om een chronische situatie is de Begeleiding van een volwassen verzekerde gebruikelijke zorg wanneer die Begeleiding naar algemeen aanvaarde maatstaven door partner, ouder, inwonend kind en/of andere huisgenoot in de persoonlijke levenssfeer onderling aan elkaar moet worden geboden. Het gaat hierbij in ieder geval om de volgende vormen van begeleiding aan een verzekerde:
- Het geven van BG aan een verzekerde op het terrein van de maatschappelijke participatie. Dit is in het algemeen geen AWBZ-aanspraak.
- Het begeleiden van verzekerde bij het normaal maatschappelijk verkeer binnen de persoonlijke levenssfeer zoals het bezoeken van familie/vrienden, huisarts, enzovoort.
- Het bieden van hulp bij of het overnemen van taken die bij een gezamenlijk huishouden horen, zoals het doen van de administratie. Dit kan worden overgenomen door een niet-beperkte huisgenoot wanneer die taak altijd door de nu beperkte verzekerde werd uitgevoerd.

Aanleren aan derden
Het leren omgaan van derden (familie/vrienden) met de verzekerde is gebruikelijke zorg.

Ouders aan kinderen

Kortdurende situaties
Alle begeleiding door de ouder aan het kind is gebruikelijke zorg als er sprake is van een kortdurende zorgsituatie met uitzicht op een dusdanig herstel van het gezondheidsprobleem en de daarmee samenhangende zelfredzaamheid van de verzekerde, dat AWBZ-zorg daarna niet langer is aangewezen. Daarbij gaat het over het algemeen over een periode van maximaal drie maanden.

Langdurige situaties
Een kind is aangewezen op AWBZ-zorg als het gaat om een chronische situatie, waarbij de gebruikelijke Begeleiding in vergelijking tot gezonde kinderen van dezelfde leeftijdscategorie substantieel wordt overschreden. De gebruikelijke bijdrage van een ouder aan de Begeleiding van een kind wordt gesteld op de omvang van de Begeleiding die voor een kind van die leeftijd noodzakelijk is binnen de bandbreedte van het normale ontwikkelingsprofiel, als er voor dat kind geen grondslag is voor een AWBZ-indicatie.

Aanleren aan derden
Het leren omgaan van derden (familie/vrienden) met het kind is gebruikelijke zorg.

Aandachtspunten
Ouderlijk toezicht aan kinderen is gebruikelijke zorg. Kinderen (met of zonder ziekte of handicap) hebben ouderlijk toezicht nodig. Dit toezicht wordt anders van aard naarmate een kind ouder wordt en zich ontwikkelt. Zie de bijlage bij dit hoofdstuk.

Bovengebruikelijke Begeleiding bij kinderen tot 3 jaar komt in de praktijk niet vaak voor (kinderen in deze leeftijd hebben volledige verzorging en begeleiding van een ouder nodig). Toch kan bovengebruikelijk toezicht aan de orde zijn. Bovengebruikelijk toezicht is toezicht dat nodig is vanwege de aandoeningen, stoornissen of beperkingen van het kind en is aanvullend op gebruikelijk ouderlijk toezicht. Het kan gericht zijn op (toezicht op en aansturen van) gedrag vanwege een aandoening, stoornis of beperking of op het bieden van fysieke zorg zodat tijdig kan worden ingegrepen bij bijvoorbeeld complicaties bij een ziekte.

Begeleiding naar ziekenhuis: als een kind vanwege bijvoorbeeld nierdialyse meerdere keren per week naar het ziekenhuis moet, is het gebruikelijk dat een ouder meegaat. Hiervoor is geen AWBZ-indicatie mogelijk. Deze uren worden wel meegewogen in het totaalplaatje als het gaat om de (over)belasting van ouders voor de zorg van hun kind vanwege de aandoening.

Begeleiding naar zwemles: hiervoor is geen AWBZ-indicatie mogelijk. Het is gebruikelijk dat ouders met hun kind meegaan naar zwemles.

Aanvullende uitzonderingen voor kinderen
Zie algemene uitzonderingen in **paragraaf 4.3**.
Bij de functie Begeleiding zijn er voor kinderen in tegenstelling tot de functies Persoonlijke Verzorging en Verpleging geen aanvullende uitzonderingen. Begeleiding van het kind tijdens reguliere school- of werkweek van de ouders of tijdens schooltijd van het kind kan als volgt worden vormgegeven.

BG tijdens kinderopvang
Wanneer ouders werken, zijn/blijven zij verantwoordelijk voor de opvang/verzorging van hun kinderen. De Begeleiding die buiten dit werk/onderwijs om als gebruikelijke zorg wordt beschouwd, kan gedurende de tijd dat de ouders werken/onderwijs volgen niet worden geïndiceerd. Wanneer sprake is van bovengebruikelijke Begeleiding, wordt de omvang van de bovengebruikelijke begeleiding vastgesteld over het hele etmaal/zeven dagen per week. Dus feitelijk ook gedurende de periode dat ouders werken/onderwijs volgen. Ouders kunnen de keuze maken wanneer zij de geïndiceerde uren inzetten, thuis of tijdens de kinderopvang.

BG tijdens onderwijs
Wanneer kinderen naar school gaan, kan gedurende de schooltijd geen Begeleiding worden geïndiceerd die buiten de schooltijd als gebruikelijke zorg wordt beschouwd. Wanneer sprake is van bovengebruikelijke Begeleiding, wordt de omvang van de bovengebruikelijke begeleiding vastgesteld over het hele etmaal/zeven dagen per week. Dus feitelijk ook gedurende de periode dat het kind op school is. Ouders kunnen de keuze maken wanneer zij de geïndiceerde uren inzetten, thuis of tijdens het onderwijs.
Daarnaast is het mogelijk om Begeleiding in de vorm van toezicht tijdens het onderwijs te indiceren wanneer het gedrag van het kind de omgang met andere leerlingen bemoeilijkt. Zie hiervoor **paragraaf 7.3** onder E en **paragraaf 7.4** onder A van het hoofdstuk Begeleiding.

4.4.4. Beschermende woonomgeving en kinderen

Ouders aan kinderen

1. Het door de ouders aan het kind bieden van een beschermende woonomgeving als omschreven in **hoofdstuk 9** (Verblijf) moet afhankelijk van de levensfase van het kind als Gebruikelijke zorg worden aangemerkt, ook als er sprake is van een kind met een ziekte, aandoening of beperking. In de bijlage bij dit hoofdstuk zijn per levensfase richtlijnen ten aanzien van de Gebruikelijke zorg van ouders voor kinderen met een normaal ontwikkelingsprofiel opgenomen.
2. Als een kind niet bij (een van) de ouder(s) kan wonen, vanwege de onmogelijkheden van de ouder(s) om een veilig thuis te bieden en/of vanwege opvoedingsonmacht van de ouder(s), is verblijf op grond van de Wet op de jeugdzorg aan de orde. Daarnaast kan er in deze situaties bij kinderen met een aandoening, stoornis of beperking aanspraak zijn op AWBZ Verblijf als de zorg noodzakelijkerwijs gepaard gaat met een therapeutisch leefklimaat en/of permanent toezicht.

In de bijlage bij dit hoofdstuk is beschreven dat het bieden van een beschermende woonomgeving waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden, gebruikelijk is tot een leeftijd van 17 jaar. Dit betekent dat kinderen (tot 17 jaar) alleen in aanmerking komen voor de functie Verblijf als er een noodzaak is voor een therapeutisch leefklimaat en/of permanent toezicht. Dit therapeutisch leefklimaat en permanent toezicht worden verder beschreven in **hoofdstuk 9**, Verblijf.

Uitzonderingen
Er zijn geen uitzonderingen ten aanzien van het bieden van een beschermende woonomgeving aan kinderen.

4.5 Richtlijn bij (dreigende) overbelasting van partner, ouder, volwassen kind en/of andere huisgenoten

Algemeen

De zorg voor een ziek kind of een zieke partner, kan zo zwaar worden dat van overbelasting sprake is. In de meeste gevallen is de bovengebruikelijke zorg die geïndiceerd wordt voldoende om deze overbelasting te voorkomen. Maar soms blijkt deze geïndiceerde zorg niet voldoende te zijn. In zulke gevallen kan de gebruikelijke Persoonlijke Verzorging, Verpleging en/of Begeleiding zo nodig geheel of gedeeltelijk geïndiceerd worden. Voor het bieden van een beschermende woonomgeving blijven ouders, ook bij overbelasting, zelf verantwoordelijk.

Beoordeling van overbelasting

Aan het indiceren van gebruikelijke zorg gaat het beoordelen van de overbelasting vooraf. Overbelasting wijst op een verstoring van het evenwicht tussen draagkracht en draaglast waardoor fysieke en/of psychische klachten ontstaan. Tekort schieten van het 'coping mechanisme' kan er de oorzaak van zijn; emotionele labiliteit en slapeloosheid het gevolg. Naast de aard en ernst van de overbelasting wordt ook onderzocht of deze komt doordat er iets met de gebruikelijke zorger zelf aan de hand is (draagkracht vermindering) en/of dat deze gevolg is van de ernst van de ziekte van het kind of de partner (draaglast verhoging).

De vraag is of in individuele situaties van een uitzondering sprake is op grond waarvan toch gebruikelijke zorgtaken moeten worden overgenomen. Eén van de redenen daarvoor kan zijn dat degenen van wie wordt verwacht dat zij taken overnemen, overbelast zijn (geraakt) en niet meer in staat zijn de gebruikelijke zorg te leveren. Steeds moet duidelijk zijn hoe de overbelasting zich uit en wat deze inhoudt. De met de overbelasting gepaard gaande klachten moeten duidelijk beschreven worden. In voorkomende gevallen kan het opnemen van contact met de huisarts over de ouder, partner of huisgenoot helpen om een oordeel te vormen. Soms is het duidelijk dat de ouder, partner of huisgenoot overbelast is, maar soms ook niet. Er bestaat niet één, simpel af te nemen test, die hierover direct uitsluitsel geeft. Wel gebruiken behandelaars en hulpverleners vragenlijsten waarmee overbelasting (mede) onderbouwd kan worden. Niet alleen de omvang van de planbare zorgtaken, maar

ook de mate van de noodzaak tot het continu aanwezig zijn om onplanbare zorg te leveren is van invloed op de belastbaarheid van de gebruikelijke zorger. Met andere woorden: het uitvoeren van enkele zorgtaken op vooraf afgesproken momenten is vaak minder belastend dan het uitvoeren van dezelfde zorgtaken waarbij continue aanwezigheid en alertheid van de gebruikelijke zorger noodzakelijk is.

Klachten en symptomen die bij een aanpassingsstoornis (DSM-IV-TR) optreden, kunnen op overbelasting wijzen zonder dat van een stoornis in psychiatrische zin sprake hoeft te zijn. Het gaat om klachten en symptomen zoals:

- angst of gespannenheid: nervositeit, onrust, rusteloosheid, slecht slapen;
- depressie: hopeloosheid, huilbuien, somberheid;
- gedragsproblemen: negeren van normen en regels, onaangepast gedrag;
- gecombineerd emotioneel en gedragsgestoord: depressie en/of angst gecombineerd met een gedragsstoornis of onaangepast gedrag;
- lichamelijke klachten, verminderde prestaties of concentratieproblemen.

Er moet een verband zijn tussen de overbelasting en de zorg die iemand (aan partner of kind) biedt. Bij overbelasting door een dienstverband van te veel uren of als gevolg van spanningen op het werk, zal de oplossing in de eerste plaats gezocht moeten worden in minder uren gaan werken of aanpak van de spanningen op het werk.
Steeds zal daarom in het indicatiebesluit worden aangegeven dat, wanneer de overbelasting bijvoorbeeld door het herinrichten van het huiselijk leven en/of werk kan worden teruggedrongen, dit dan ook van een ouder, partner of huisgenoot wordt verwacht. Wanneer de geldigheidsduur van het indicatiebesluit verlopen is en een herindicatie wordt aangevraagd, zal worden gekeken of en welke inspanningen zijn gedaan om de overbelasting terug te dringen.

Bijlage bij hoofdstuk 4

Richtlijnen ten aanzien van gebruikelijke zorg van ouders voor kinderen met een normaal ontwikkelingsprofiel in verschillende levensfasen van het kind in relatie tot AWBZ-zorg (paragraaf 3 van bijlage 3 Gebruikelijke zorg bij de Beleidsregels indicatiestelling AWBZ)[32].

Kinderen van 0 tot 3 jaar

- Hebben bij alle activiteiten zorg van een ouder nodig;
- Ouderlijk toezicht is zeer nabij nodig;
- Zijn in toenemende mate zelfstandig in bewegen en verplaatsen;
- Hebben begeleiding en stimulans nodig bij hun psychomotorische ontwikkeling;
- Hebben een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

Kinderen van 3 tot 5 jaar

- Kunnen niet zonder toezicht van volwassenen. Dit toezicht kan binnenshuis korte tijd op gehoorafstand (bijvoorbeeld de ouder kan de was ophangen in een andere kamer);
- Hebben begeleiding en stimulans nodig bij hun psychomotorische ontwikkeling;
- Kunnen zelf zitten, en op gelijkvloerse plaatsen zelf staan en lopen;
- Ontvangen zindelijkheidstraining van ouders/verzorgers;
- Hebben gedeeltelijk hulp en volledig stimulans en toezicht nodig bij aan- en uitkleden, eten en wassen, in- en uit bed komen, dag- en nachtritme en dagindeling bepalen;
- Hebben begeleiding nodig bij hun spel en vrijetijdsbesteding;
- Zijn niet in staat zich zonder begeleiding in het verkeer te begeven;
- Hebben een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

Kinderen van 5 tot 12 jaar

- Kinderen vanaf 5 jaar hebben een reguliere dagbesteding op school, oplopend van 22 tot 25 uur per week;
- Kunnen niet zonder toezicht van volwassenen. Dit toezicht kan op enige afstand (bijvoorbeeld het kind kan buitenspelen in de directe omgeving van de woning als de ouder thuis is);
- Hebben toezicht nodig en nog maar weinig hulp bij hun persoonlijke verzorging;
- Hebben begeleiding en stimulans nodig bij hun psychomotorische ontwikkeling;
- Zijn overdag zindelijk, en 's nachts merendeels ook; ontvangen zo nodig zindelijkheidstraining van de ouders/verzorgers;
- Hebben begeleiding van een volwassene nodig in het verkeer wanneer zij van en naar school, activiteiten ter vervanging van school of vrijetijdsbesteding gaan;
- Hebben een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

Kinderen van 12 tot 18 jaar

- Hebben geen voortdurend toezicht nodig van volwassenen;
- Kunnen vanaf 12 jaar enkele uren alleen gelaten worden;
- Kunnen vanaf 16 jaar dag en nacht alleen gelaten worden;
- Kunnen vanaf 18 jaar zelfstandig wonen;
- Hebben bij hun persoonlijke verzorging geen hulp en maar weinig toezicht nodig;
- Hebben tot 18 jaar een reguliere dagbesteding op school/opleiding;
- Hebben begeleiding en stimulans nodig bij ontplooiing en ontwikkeling (bijvoorbeeld huiswerk of het zelfstandig gaan wonen);
- Hebben tot 17 jaar een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

32 Bij gebruikelijke zorg is sprake van een bandbreedte die behoort tot het normale ontwikkelingsprofiel. De bovengrens van deze bandbreedte is een uur zorg per etmaal boven de tijd die ouders gemiddeld kwijt zijn aan de zorg voor hun kind. Zolang de omvang van de zorg de bovengrens van deze bandbreedte niet overschrijdt, betreft deze zorg gebruikelijke zorg conform de definitie in artikel 1 Besluit Zorgaanspraken AWBZ.

Hoofdstuk 4 Gebruikelijke zorg

Bij een aanvraag van Wlz-zorg voor kinderen stellen we eerst vast of een kind voldoet aan de toegangscriteria van de Wlz. Vervolgens bekijken we in stap 5 van het afwegingskader of de benodigde zorg valt onder gebruikelijke zorg.

In de memorie van toelichting van de Wlz staat dat van ouders een substantiële bijdrage verwacht mag worden bij de verzorging, opvoeding van hun kind. Daarbij hoort ook toezicht bieden. *'Doordat de gebruikelijke zorg voor kinderen een rol speelt bij de vraag of het kind redelijkerwijs op Wlz-zorg is aangewezen, wordt onder meer bereikt dat kinderen op een later moment toegang zullen krijgen tot de Wlz. Indien bijvoorbeeld een verstandelijk gehandicapt kind van vier jaar wat betreft de zorgbehoefte aan de toegangscriteria van de Wlz voldoet, kan het zijn dat het kind eerst door de eigen omgeving en de gemeente (Jeugdwet) zal moeten worden geholpen omdat het nog niet redelijkerwijs op Wlz-zorg is aangewezen.'*

Dit hoofdstuk geeft nadere invulling aan het begrip 'redelijkerwijs' in artikel 3.2.1 lid 1 Wlz en de memorie van toelichting bij de Wlz, hoofdstuk 2.2.1. Het gaat om de vraag wanneer een kind is aangewezen op Wlz-zorg omdat het meer zorg nodig heeft dan van de sociale omgeving verwacht kan worden ('gebruikelijke zorg'). Gebruikelijke zorg wordt in de Wlz alleen meegewogen als het gaat om de dagelijkse verzorging, opvoeding, toezicht en stimulering van de ontwikkeling van kinderen die (pleeg)ouders/wettelijk vertegenwoordigers geacht worden te bieden, al dan niet aangevuld met zorg uit de Jeugdwet of de Zvw.

De afweging of er sprake is van gebruikelijke zorg vindt plaats in stap 5 van het afwegingskader, dus nadat is vastgesteld dat een kind voldoet aan de toegangscriteria van de Wlz. Kinderen zijn bij de geboorte volledig afhankelijk van zorg van hun ouders. Zij ontwikkelen zich in stapjes naar zelfstandige en zelfredzame volwassenen. De (gebruikelijke) zorg die ouders moeten bieden verandert met deze ontwikkeling mee.

In de 'uitgangspunten gebruikelijke zorg' aan het eind van dit hoofdstuk is nader beschreven wanneer een behoefte aan 24 uur per dag zorg in de nabijheid niet meer valt onder gebruikelijke zorg. Hierbij moet rekening worden gehouden met de individuele situatie van en verschillen tussen kinderen.

Korte schets toegang tot zorg voor kinderen in de verschillende domeinen

Als een baby wordt geboren, kan al direct duidelijk zijn dat het kind een ziekte of aandoening heeft. Bijvoorbeeld bij syndromen met uiterlijke kenmerken of zichtbare lichamelijke afwijkingen. Maar dit kan ook pas gedurende de ontwikkeling duidelijk worden, bijvoorbeeld als het consultatiebureau constateert dat het kind achterblijft in de ontwikkeling.

- Bij medische (somatische, lichamelijke) problematiek krijgt het kind in eerste instantie zorg uit de Zvw (artsen, verpleegkundige zorg).
- Bij een achterstand in de (verstandelijke) ontwikkeling of bij moeilijk gedrag is de Jeugdwet in eerste instantie aangewezen.
- Als duidelijk wordt dat een kind blijvend (levenslang) is aangewezen op 24 uur per dag zorg in de nabijheid ter voorkoming van ernstig nadeel en als de zorgbehoefte de gebruikelijke zorg overstijgt, komt het kind mogelijk in aanmerking voor zorg vanuit de Wlz[38].

[38] Zie hoofdstuk 2 Afwegingskaders paragraaf 2.1.5.1 voor de afbakening met verpleging en verzorging uit de Zvw.

Uitgangspunten gebruikelijke zorg

Een veilige woonomgeving = gebruikelijke zorg
Het door ouders bieden van een veilige thuis omgeving is gebruikelijke zorg.
Dit betekent dat:

- De lichamelijke en sociale veiligheid van het kind is gewaarborgd, en
- Er een bij de leeftijd van het kind passend opvoedkundig klimaat is, en
- Het kind de verzorging, begeleiding en stimulans krijgt die nodig is bij de ontwikkeling naar zelfstandigheid en zelfredzaamheid.

Als een kind niet bij (een van) de ouder(s) kan wonen omdat de ouder(s) geen veilige woonomgeving kunnen bieden en/of vanwege opvoedingsonmacht van de ouder(s), is verblijf op grond van de Jeugdwet aan de orde.

Permanent toezicht = geen gebruikelijke zorg
Permanent toezicht in de zin van actieve observatie (zie definities Hoofdstuk 1) valt niet onder gebruikelijke zorg.

24 uur per dag zorg in de nabijheid = gebruikelijke zorg afhankelijk van leeftijd en zorgbehoefte
Kinderen die een blijvende behoefte hebben aan 24 uur per dag zorg in de nabijheid, kunnen nog zijn aangewezen op (gebruikelijke) zorg van ouders, zo nodig ondersteund door zorg vanuit de Jeugdwet of de Zvw.
Vanaf ongeveer 8 jaar spreken we (bij kinderen die voldoen aan de toegangscriteria van de Wlz) niet meer van gebruikelijke zorg.
Kinderen tot ongeveer 8 jaar hebben nog zorg in de nabijheid nodig. Daarbij houden we de volgende richtlijnen aan:

- *Kinderen van 5 tot ongeveer 8 jaar* hebben overdag nog voortdurend begeleiding en aansturing nodig, maar zijn steeds meer zelfstandig in de zelfzorg en motoriek. Overdag hebben zij veelal op geplande momenten hulp of enige overname van zelfzorg nodig.

  Er is bijvoorbeeld **geen** sprake meer van gebruikelijke zorg bij kinderen met een matige, ernstige of zeer ernstige verstandelijke beperking als er bij hen ook:
  1. Intensief toezicht (maar geen actieve observatie) nodig is in verband met (geobjectiveerde) ernstige gedragsproblemen, of
  2. Een blijvende noodzaak is voor (volledige) overname van de algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL[39]), of
  3. Sprake is van beperkingen op meerdere terreinen, zoals bewegen en verplaatsen, ADL, gedrag.

[39] ADL: eten, drinken, zich wassen, aan- en uitkleden, naar het toilet gaan, tandenpoetsen, haren kammen, nagels knippen et cetera.

- *Kinderen van 3 tot ongeveer 5 jaar* hebben overdag voortdurend begeleiding, toezicht en overname van zelfzorg nodig. 's Nachts hebben zij soms nog begeleiding en overname van zelfzorg nodig.
  Er is voor kinderen vanaf ongeveer 3 jaar **geen** sprake meer van gebruikelijke zorg als is vastgesteld dat het gaat om een kind met ernstige meervoudige beperkingen (EMB). EMB kinderen hebben een ernstige verstandelijke beperking met een blijvend zeer laag ontwikkelingsperspectief en een ernstige motorische beperking. Meestal is ook sprake van zintuiglijke problemen (waaronder prikkelverwerkingsstoornissen) en/of somatische aandoeningen (zoals epilepsie, reflux, slikproblemen, luchtweginfecties et cetera).

- *Kinderen van 0 tot ongeveer 3 jaar* hebben voortdurend begeleiding, toezicht en volledige overname van zelfzorg nodig. Dit betekent echter niet dat kinderen in deze leeftijdscategorie nooit toegang hebben tot de Wlz.

Beste collega raads- en commissieleden,
Hierbij delen we op voorhand enkele algemene opmerkingen en inhoudelijke bezwaren van de SP m.b.t. **agendapunt 7.2: Ontwerpbesluit tussentijdse wijziging van de verordening jeugdhulp gemeente Kerkrade 2015.**

Algemeen:
De SP vindt het te prematuur en we verzoeken het college om eerst voor een betere afstemming met de omliggende gemeenten te komen en ook advies op te halen bij de stakeholders en adviesorganen.
We hebben 7 bezwaren die het proces betreffen en nog een aantal inhoudelijke bezwaren.

1. Er is geen advies gevraagd aan de sociale partners. Wat vinden zij van deze nieuwe toevoeging? Dat willen we eerst graag ophalen.

2. Er is geen advies gevraagd van de adviesraden, hun mening willen we ook graag horen.

3. Graag hadden we van de medewerkers van Bureau jeugdhulp en andere professionals die de indicatie stellen nog wat meer informatie gehad. Waar loopt men tegenaan bij het vaststellen van “eigen kracht”?
   Hoe vaak is dat een probleem of zijn dat problemen en waar leiden die problemen toe? Wat zijn de ervaringen van de hulpverleners met dit begrip?

4. Er wordt gesteld dat er jurisprudentie is door een uitspraak in Zwijndrecht en we daarom risico lopen als we het begrip eigen kracht niet beter definiëren: Risico dus dat ouders de gemeente voor de rechter kunnen dagen voor recht op jeugdhulp wanneer er discussie ontstaat over de vraag of er wel of niet sprake is van eigen kracht. Maar kijken we naar de getallen dan komt het zo zelden voor dat er een bezwaar wordt ingediend, dat de SP vindt dat we best nog een paar maanden kunnen wachten en we dit begrip ‘eigen kracht’ eerst goed afstemmen met de andere gemeenten, zodat we allemaal dezelfde definitie hanteren straks. Het kan niet zo zijn dat eigen kracht in Kerkrade iets anders betekent dan eigen kracht in Landgraaf of Heerlen. Wij lopen nu voor de troepen uit en dat lijkt ons niet nodig.

5. Als een nieuwe definitie eenmaal is opgenomen in de nieuwe verordening krijg je het er niet makkelijk uit. Dus waarom niet wachten tot we klaar zijn met de totale

nieuwe verordening die eraan zit te komen en die we parkstad breed kunnen opstellen?

6. De kennisbank van Wolters kluwen en Schulinck mag dan kwalitatief goed zijn, maar het is een commercieel boekenbedrijf. En dat geeft een onvoldoende garantie dat zij hier, in het belang van de jeugd de beste definitie hebben opgesteld. Wie zegt dat deze definities niet zo is opgesteld dat gemeentes in principe alles op die eigen kracht kunnen gooien en straks nauwelijks nog hulp en zorg moeten bieden? Wij vinden dit gevaarlijke ontwikkeling waar we heel zorgvuldig naar moeten kijken.

7. Het belang van het kind is: **goed geholpen worden.** Het belang van de gemeente is dat ook, maar dan wel zo goedkoop mogelijk. Met het begrip eigen kracht begeven we ons op een grens en glad ijs en dat vraagt uitermate grote zorgvuldigheid.

Inhoudelijke bezwaren:

1. Op ons komt dit artikel nodeloos streng over. De SP mist de kernwaarden in de verordening zoals b.v. Maastricht die wel heeft. Waarden die richtinggevend zijn voor het besluit, of er wel of geen recht op hulp is.

2. De verordening van Kerkrade is vooral technocratisch. Daar zit een voordeel aan van helderheid, maar een nadeel is dat we de regels zo streng toepassen dat we ons doel voorbij schieten. De toeslagenaffaire was het gevolg van technocratisch geformuleerd beleid en de uitvoering daarvan.
3. Een belangrijke kernwaarde die Kerkrade altijd heeft gesteld is: “Geen Kind tussen wal en schip”. Dat moet ook in deze verordening het uitgangspunt zijn. Maar die zin vinden we er niet in terug. Wij willen dat gesteld wordt dat het belang van het kind voorop staat. Daarin mogen we natuurlijk van ouders van alles verwachten, maar als ouders naar het loket voor jeugdhulp/zorg komen weten we al, dat ze het op eigen kracht niet redden. Laten we blij zijn dat ze het melden. De ouders vragen om hulp/steun voor hun kind en moeten dat dan ook kunnen krijgen. Dat wil niet zeggen dat je blindelings elke hulp/zorg levert die ze vragen. Je kijkt samen naar wat nodig is. En dan hoe je dat voor elkaar krijgt. En daarvoor kijk je op de eerste plaats naar het kind. En dan, naar wat van de ouders gevraagd mag worden. Doen ouders het niet, dan dient de hulpverlener nog steeds naar het belang van het kind te kijken. Wat heeft dit kind nodig? Dat is de enige vraag, die ertoe doet.
4. We hebben pech als ouders het niet willen, net zoals het kind pech heeft zulke ouders te hebben die hun kind niet de zorg geven die het nodig heeft, terwijl ze het misschien wel zouden ‘kunnen’, een woord dat ook weer een voor veel uitleg vatbaar begrip is. Wij hebben de taak, kinderen te beschermen. Zeker in een stad als Kerkrade, die veel multiproblematiek kent op het gebied van jeugdhulp/zorg, armoede, gezondheid en werk. En hier krijgt ieder kind de hulp

die het nodig heeft, of het kind nu ouders heeft die het zelf kunnen maar niet willen, of ouders heeft die niet kunnen maar wel willen, of ouders heeft die niet kunnen en niet willen, dat moet niks uitmaken voor de zorg die het kind nodig heeft en moet krijgen. De SP vindt dat kinderen niet afgerekend mogen worden, op wat hun ouders al dan niet doen.

Ons pleidooi is dus om deze verordening uit te stellen en eerst het onderzoek te doen. In de commissie kunnen we hier uitgebreider op in gaan.
We zullen daarvoor een motie indienen voor de raad.
Indien de meerderheid van mening is dat de verordening persé nu aangepast moet worden, dan zullen we met een amendement komen om de tekst van art. 10 te wijzigen.
Daarvoor willen we echter eerst overleg in de commissie.

Tot zover,
Marianne Laumann, fractievoorzitter SP Kerkrade
Drs. Carin Wevers, raadslid

B E H A N D E L B R I E F

Registratienummer: 25it00178

Het Presidium van de gemeente Kerkrade, handelend met mandaat van de gemeenteraad – ex artikel 3a lid 1 van het Reglement van orde voor de vergaderingen van de raadcommissies ter voorbereiding van de vergaderingen van de raad der gemeente Kerkrade – stelt de hieronder gekozen commissie(s) voor om in de openbaarheid te doen behandelen, het onderwerp:

Onderwerp

Initiatiefvoorstel Referendumverordening gemeente Kerkrade 2025

Algemene informatie

Dit onderwerp is toegekend aan de commissie:	**Te behandelen d.d.:**
Burgers en Samenleving	21 januari 2025

Aanleiding / toelichting

De fractie Hart voor Vrijheid heeft op basis van artikel 147a van de gemeentewet en artikel 35 uit het Reglement van Orde een initiatiefvoorstel ingediend voor de invoering van een referendumverordening binnen de gemeente Kerkrade. Op 7 januari 2025 heeft er een informatieavond plaatsvonden waarin de referendumverordening is toegelicht.

Kader / afbakening

Op basis van de grondwet is in Nederland alleen een raadgevend referendum mogelijk. Bij het opstellen van de referendumverordening is er voor gekozen om aansluiting te zoeken bij de modelverordening van de VNG. Dit model bestaat uit een basistekst aangevuld met diverse keuze mogelijkheden. Het is een bevoegdheid van de raad om deze keuzes in te vullen.

Wijze van behandelen

Doel:

Gemeente Kerkrade, afdeling Griffie
Telefoonnummer: 045-5676767
Gemeentehuis@kerkrade.nl

Bezoekadres: Markt 1 6461 EB Kerkrade
Postadres: Postbus 600 6460 AP Kerkrade

B E H A N D E L B R I E F

Ter besluitvorming door de Raad

Aard van het onderwerp:

Eigen/ nieuw beleid

Vorm:

Schriftelijke stukken: Reeds toegezonden

Mondelinge toelichting: Nee	Tijdsduur	minuten
Presentatie: Nee	Tijdsduur	minuten
Anders, namelijk:	Tijdsduur	minuten

Bestuurlijke verantwoordelijke(n)

Wethouder Roland

Ambtenaren en externen

Aanwezig zullen zijn:

Externen: **Ambtenaren:**

Bijlage(n)

NvT, Bijlage 1: referendumverordening, Bijlage 2: modelverordening, bijlage 3: Zienswijze college

Gemeente Kerkrade, afdeling Griffie
Telefoonnummer: 045-5676767
Gemeentehuis@kerkrade.nl

Bezoekadres: Markt 1 6461 EB Kerkrade
Postadres: Postbus 600 6460 AP Kerkrade

Griffie

Bezoekadres
Markt 1
Ambtenaar

Telefoonnummer
+14 045
Telefax
0455676395
Zaaknummer

Gemeente Kerkrade
t.a.v. Burgemeester Dassen
Postbus 600
6460 AP KERKRADE

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
		24u0009406	18 oktober 2024

Onderwerp
Initiatiefvoorstel HvV Referendumverordening gemeente Kerkrade 2024

Bijlage(n)
2

Geachte voorzitter van de raad,

Op verzoek van de fractie Hart voor Vrijheid bied ik u bijgaand initiatiefvoorstel aan. Met dit initiatiefvoorstel wordt de gemeenteraad gevraagd een referendumverordening vast te stellen die het mogelijk maakt referenda te organiseren in de gemeente Kerkrade.

Conform artikel 35 in het Reglement van Orde voor vergaderingen van de Raad gemeente Kerkrade 2024 verzoek ik u dit voorstel ter kennis van het college en de raad te brengen. Hiermee wordt ook het college in de gelegenheid gesteld zijn wensen en bedenkingen kenbaar te maken ten aanzien van dit voorstel. U kunt deze via een brief ter kennis van de raad brengen.

Besluitvorming ten aanzien van dit voorstel is voorzien in de vergadercyclus van januari 2025.

Hopende u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

Griffie

Gemeente Kerkrade

Ontwerpbesluit

Nr.: 25Rb004

De raad van de gemeente Kerkrade;

overwegende,

- Dat de gemeente Kerkrade geen referendumverordening heeft;
- Het belangrijk is om de Kerkraadse inwoner de mogelijkheid te bieden om bij beslissingen met een grote maatschappelijke impact aan de handrem te trekken;

kennis genomen hebbende van,

- Het initiatiefvoorstel van Hart voor Vrijheid behorende bij dit besluit;
- De informatiebijeenkomst d.d. 7 januari 2025;
- de beraadslagingen in de Burgers en Samenleving d.d. 21 januari 2025.

gelet op,

- **programma:** -
- **gemeentelijk/regionaal beleidskader:** -
- **wetsartikel:** art 147a gemeentewet

besluit:

I. De Referendumverordening gemeente Kerkrade 2025 vast te stellen.

Aldus vastgesteld door de raad der gemeente Kerkrade in zijn openbare vergadering d.d. 15 januari 2025.

De voorzitter van de raad, **De griffier,**

dr. T.P. Dassen-Housen. mr. drs. D.G.M.G. Franssen.

Gemeente Kerkrade

Nota van toelichting

Nummer.:	**Kerkrade, 18 oktober 2024**

Onderwerp
Initiatiefvoorstel Referendumverordening gemeente Kerkrade

Beslispunten
Voorstel om de Referendumverordening gemeente Kerkrade 2025 vast te stellen.

Inleiding
Op 17 september 1997 heeft de gemeenteraad van de gemeente Kerkrade via het eerste initiatiefvoorstel ooit in deze gemeenteraad een referendumverordening vastgesteld. In verband met de inwerkingtreding van de tijdelijke referendumwet in 2002 is deze verordening komen te vervallen. Na het vervallen van deze tijdelijke wet in 2005 is in de gemeente Kerkrade geen nieuwe referendumverordening meer vastgesteld. Dit voorstel beoogt een doorontwikkeling van burgerparticipatie door het opnieuw vaststellen van een referendumverordening om zo betrokkenheid van inwoners bij besluitvormingsprocessen te vergroten en door hen de mogelijkheid te geven om rechtstreeks hun mening te geven over specifieke kwesties. Een instrument dat inwoners een democratisch slot op de deur biedt in geval van uitzonderlijke besluiten met een grote maatschappelijke impact.

Naar aanleiding van het visiedocument burgerparticipatie in 2022 heeft de gemeenteraad op 26 april 2023 de Participatieverordening gemeente Kerkrade 2023 vastgesteld. Met deze raadsbesluiten heeft de gemeenteraad een duidelijk signaal afgegeven richting de inwoners van Kerkrade over de politiek-bestuurlijke ambities ten aanzien van burgerparticipatie. De participatieverordening regelt de betrokkenheid van inwoners, lokale ondernemers en/of maatschappelijke organisaties bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid. Democratie komt immers tot bloei wanneer inwoners actief betrokken zijn bij deze processen. Daarbij is het van essentieel belang dat het geluid van de gemeenschap gehoord wordt en bij totstandkoming van beleid ook de mogelijkheid gecreëerd wordt om inwoners hier een stem in te geven. Met de vaststelling van de participatieverordening is eerste stap gezet om de kloof tussen inwoners en politiek te verkleinen. Wat echter nog ontbreekt aan het palet van mogelijkheden is een positie om inwoners een finaal oordeel te laten geven over het eindresultaat. Soms hebben beslissingen, ondanks de toepassing van burgerparticipatie in het voortraject een dusdanige impact op de samenleving dat je inwoners in de gelegenheid wil stellen hun oordeel hierover te laten vellen. Denk hierbij aan grote maatschappelijke thema's als windmolens of herindeling. Een referendum biedt in deze gevallen een formele en directe manier voor inwoners om hun stem te laten horen over deze belangrijke kwesties.

Via de VNG is er een modelverordening beschikbaar. De ruime ervaring die is opgedaan bij zowel landelijke als lokale referenda zijn in deze verordening verwerkt. Omdat referenda geen dagdagelijkse kost is en de ervaringen vanuit het land zeer waardevol zijn is ervoor gekozen om aan te sluiten bij dit model. Wel is het daarbij van belang om de lokale omstandigheden mee te nemen. Deze zijn afgewogen en door Hart voor Vrijheid vertaald in de verordening van de gemeente Kerkrade. Ze worden toegelicht onder het kopje argumenten.

Doelstelling
Het vaststellen van een referendumverordening voor de gemeente Kerkrade die zowel inwoners als de raad de gelegenheid biedt om nog meer invloed te hebben op onderwerpen die direct betrekking hebben op hun leefomgeving. Een instrument dat inwoners een democratisch slot op de deur biedt en hen in de gelegenheid stelt hun stem te laten horen in geval van uitzonderlijke besluiten met een grote maatschappelijke impact.

Argumenten
Het opkomstpercentage bij de Kerkraadse gemeenteraadsverkiezingen in 2022 was 43,3 %. Dat betekent dat de zittende volksvertegenwoordigers gekozen zijn door minder dan de helft van de inwoners. De fractie van Hart voor Vrijheid is van mening dat dit een zorgelijke trend is. Daarmee ontstaat er een kans dat de opvattingen van bepaalde groepen inwoners structureel onvoldoende gehoord worden. Hierdoor kunnen voorstellen worden aangenomen waarvoor geen meerderheid lijkt te bestaan bij de bevolking. Daarom is het uitermate belangrijk om de Kerkraadse inwoner de mogelijkheid te bieden om aan de handrem te trekken indien noodzakelijk.
Het is belangrijk om kiezers actief deel te laten nemen aan het debat over zaken met een uitzonderlijk maatschappelijk belang. Op deze wijze krijgen ze formele, directe invloed. Dit kan ook bijdragen aan het vergroten van het vertrouwen in de politiek en zorgen voor meer betrokkenheid.

Artikelsgewijze toelichting
Voor de tekst van de Verordening is gebruik gemaakt van het VNG-model Referendumverordening (december 2019). Hieronder geeft Hart voor Vrijheid een toelichting op de belangrijkste keuzes die gemaakt zijn in de verordening. Voor een compleet overzicht verwijzen we naar bijlage 2.

Artikel 2
Hart voor Vrijheid stelt voor om te kiezen voor een referendumverordening waarbij een referendum zowel georganiseerd kan worden op initiatief van de inwoners als op initiatief van de raad. Het is van belang dat een referendum beschikbaar is als instrument voor de kiezers van de gemeente. Sommige besluiten kunnen ook zo ingrijpend of onvoorzien zijn dat de raad er zelf voor kiest om een keuze voor te leggen aan de inwoners.

Artikel 3
In dit artikel wordt geregeld dat er een referendumcommissie ingesteld wordt. Hart voor Vrijheid stelt voor om, zodra een referendum aan de orde is, een commissie in te stellen van 5 leden. Zo ontstaat een brede commissie die met invalshoeken die relevant zijn voor de taken van de commissie. Deze commissie adviseert en begeleid het gehele proces rondom het te houden referendum. Gezien het feit dat leden van deze commissie een vergoeding ontvangen stelt Hart voor Vrijheid voor om deze commissie pas te bemensen op het moment dat er zicht is op een eventueel referendum.

Artikel 5 en 6
Als een inwoner een referendum wil organiseren dient hij hiervoor een inleidend verzoek in te dienen bij de gemeenteraad. Hiermee wordt kenbaar gemaakt dat een referendum wenselijk is. Hart voor Vrijheid vindt het belangrijk dat inwoners hun stemgeluid bij belangrijke maatschappelijke beslissingen kunnen laten horen. De drempel om kenbaar te maken dat je dit instrument wil inzetten moet daarbij geen onneembare horde vormen. Kijkend naar het aantal kiesgerechtigden in Kerkrade is Hart voor Vrijheid van mening dat 250 ondersteuningsverklaring nodig zijn om een inleidend verzoek te kunnen indienen.
Maar het houden van het referendum is ook kostbaar en vergt veel tijd. Daarom is het natuurlijk wel belangrijk dat het verzoek tot het houden van een referendum wel voldoende draagvlak binnen de gemeenschap heeft. Hart voor Vrijheid is daarom van mening dat het definitieve verzoek ondersteund moet worden door 1500 ondersteuningsverklaringen.

Artikel 8
In dit artikel zijn keuzes gemaakt over de termijnen waarbinnen de stemming moet plaatsvinden. Gedurende deze termijn is besluitvorming ook niet mogelijk. Met een termijn van 4 maanden is gezocht naar een balans tussen de minimale termijnen die nodig zijn om een referendum te organiseren en een maximale termijn die het mogelijk maakt om een referendum op geschikte momenten te organiseren.

Artikel 9
De leden 3 en 4 zien op de gemaakte keuze voor de mogelijkheid om een referendum op initiatief van de raad te houden. In deze bepalingen is een extra taak voor de raad opgenomen, namelijk het vaststellen van de stemprocedure. Dit biedt de mogelijkheid om de vraagstelling te laten bestaan uit verschillende antwoordcategorieën of oplossingsrichtingen in plaats van enkel voor of tegen. Dat laatste doet naar mening van Hart voor Vrijheid recht aan de complexiteit en samenhang van besluiten, waarbij het moeilijk is om de antwoorden plat te slaan tot een simpel ja of nee.

Communicatie
Bij de invoering van de verordening is het belangrijk om duidelijk en eerlijk richting de inwoners te communiceren wanneer een referendum gehouden kan worden. Communicatie moet gekoppeld worden aan het totale participatiebeleid.

Burgerparticipatie
Het invoeren van een referendumverordening past binnen de visie burgerparticipatie zoals deze door de gemeenteraad is vastgesteld en past binnen de daarin beoogde doorontwikkeling naar een participatie-samenleving. Met betrekking tot het invoeren van een referendumverordening is burgerparticipatie niet van toepassing.

Uitvoering
Dit voorstel is een initiatiefvoorstel vanuit de fractie Hart voor Vrijheid. Dit voorstel is voorafgaand aan het besluitvormingsproces ter kennisgeving aan de overige fracties gestuurd. Het college is daarnaast ook in de gelegenheid gesteld om hun zienswijze te geven op dit voorstel. Zoals ook voorgeschreven in het Reglement van Orde voor vergaderingen van de raad art. 35. Ook zal er op verzoek van Hart voor Vrijheid een informatiebijeenkomst gepland worden om over dit voorstel met de raad van gedachten te wisselen.

Kanttekening
Referenda in Nederland zijn nooit bindend, maar raadgevend. Dit is in de wet zo geregeld. Het referendum is een relatief zwaar middel om inwoners te laten participeren. Maximale burgerparticipatie in het voortraject zou het uitgangspunt moeten zijn. Een referendum is een instrument dat inwoners een democratisch slot op de deur biedt in geval van uitzonderlijke besluiten met een grote maatschappelijke impact. Denk hierbij aan onderwerpen als windmolens of herindeling.

Financiën
Alhoewel dit voorstel geen directe financiële consequenties heeft is het wel belangrijk om te vermelden dat indien er een referendum gehouden wordt dit hoge kosten met zich meebrengt. Deze kosten zijn niet meegenomen in de begroting van de gemeente Kerkrade. Het is daarom van belang dat ieder ontwerpbesluit aan de raad over een te houden referendum vergezeld wordt met een dekkingsvoorstel. In de praktijk wordt vaak aansluiting gezocht bij landelijke, provinciale, waterschaps- of gemeenteraadsverkiezingen.

De raad van de gemeente Kerkrade;

De voorzitter van de raad,

Dr. T.P. Dassen – Housen

De griffier,

mr. drs. D.G.M.G Franssen

Gemeente Kerkrade

College van Burgemeester en Wethouders

Bezoekadres
Markt 1
Ambtenaar
R. Habets
Telefoonnummer
+14 045
Telefax
0455676395
Zaaknummer

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
18 oktober 2024	24u0009406	24u0009838	17 december 2024

Onderwerp
Zienswijze College initiatiefvoorstel referendumverordening HvV

Bijlage(n)
0

Geachte gemeenteraad,

Het raadslid Arnold Otten van de fractie Hart voor Vrijheid heeft een initiatiefvoorstel ingediend om een referendumverordening vast te stellen. Op basis van artikel 35 van het Reglement van Orde van de raad is het College uitgenodigd om wensen en bedenkingen ten aanzien van dit voorstel kenbaar te maken. Wij spreken onze waardering uit voor het ingediende voorstel en de daarin opgenomen argumentatie.

Het initiatiefvoorstel richt zich op het vaststellen van een referendumverordening waarmee raadgevende referenda in de gemeente Kerkrade mogelijk worden gemaakt. Dit voorstel is gebaseerd op de modelverordening van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en is juridisch beoordeeld. Hierbij zijn geen afwijkingen geconstateerd die niet al zijn behandeld in de bijbehorende toelichting.

De voorgestelde referendumverordening biedt inwoners de mogelijkheid om hun mening rechtstreeks te uiten over specifieke kwesties, wat een belangrijke stap is in de verdere ontwikkeling van burgerparticipatie. Zowel de raad als kiesgerechtigden kunnen een dergelijk referendum initiëren.

Burgerparticipatie staat hoog in ons vaandel. Het inzetten van diverse middelen om inwoners te betrekken bij besluitvorming is essentieel. Een referendum kan hierin een waardevol instrument zijn.

Praktische overwegingen
Hoewel de waarde van een referendum erkend wordt, leert de praktijk dat veel gemeenten en provincies hun referendumverordeningen niet of nauwelijks hebben toegepast. Ook de vorige referendumverordening van Kerkrade, inmiddels verlopen, is nooit in gebruik genomen.

Desondanks erkennen wij dat een referendum nuttig kan zijn in situaties waarbij duidelijke en breed gedragen belangen in het geding zijn. In dergelijke gevallen is het wenselijk dat een goed uitgewerkte referendumverordening beschikbaar is.

Aanbevelingen
Wij achten het van belang dat er duidelijke kaders worden vastgesteld over de onderwerpen waarover een referendum kan worden gehouden. Hieronder presenteren wij onze voorgestelde aanpassingen aan het huidige concept:

Artikel 2 Referendum, initiatief, onderwerpen

1. Er kan een referendum worden gehouden op initiatief van kiesgerechtigden of de raad.
2. Onderwerp van een referendum is een ontwerp raadsbesluit, met uitzondering van besluiten:
    a. Die betrekking hebben op individuele kwesties zonder maatschappelijk belang, zoals benoemingen, ontslagen of schenkingen;
    b. Over financiële voorzieningen voor ambtsdragers of hun nabestaanden;
    c. Met betrekking tot arbeidsvoorwaarden van de griffier en griffiemedewerkers;
    d. Die puur informatief van aard zijn (notities en rapporten);
    e. Over de vaststelling van gemeentelijke tarieven en belastingen zoals bedoeld in hoofdstuk XV van de Gemeentewet;
    f. Over zaken die de gemeentebegroting aantasten met een drempelbedrag van € 1.000.000,- of meer;
    g. Waarvoor de raad geen beleidsvrijheid heeft (zoals opgelegd door hogere regelgeving);
    h. Waarvoor participatie al geregeld is in andere procedures;
    i. Die spoedeisend van aard zijn en niet uitgesteld kunnen worden;
    j. Waarbij het belang van een referendum niet opweegt tegen de verantwoordelijkheid van de gemeente voor kwetsbare groepen;
    k. over ondergeschikte herzieningen van een eerder vastgesteld beleidsvoornemen.

Artikel 6: Initiatief van kiesgerechtigden
Het definitieve verzoek voor een referendum dient ondersteund te worden door minimaal 2.500 ondersteuningsverklaringen van kiesgerechtigden.

Conclusie
Wij adviseren de raad het initiatiefvoorstel aan te nemen, onder de voorwaarde dat bovengenoemde aanpassingen worden doorgevoerd.

Met vriendelijke groeten,

Het College, **De secretaris,**

dr. T.P. Dassen Housen R.M.J.S. Stijns

Postbus 600 6460 AP **Email** gemeentehuis@kerkrade.nl
Telefoon 045 5676767 **IBAN** NL49 BNGH 0285 0044 84
Telefax 045 5676395 **BIC** BNGHNL2G

Referendumverordening Kerkrade 2025

De raad van de gemeente **Kerkrade;**
gelet op de artikelen 84, 149 en 154 van de Gemeentewet;
besluit vast te stellen de volgende verordening:
Referendumverordening Kerkrade 2025.

Artikel 1 Definities

In deze verordening wordt verstaan onder:

- kiesgerechtigd: stemrecht hebben voor de verkiezing van de leden van de raad;
- referendum: volksraadpleging waarbij de kiesgerechtigden zich uitspreken over een ontwerp raadsbesluit.

Artikel 2 Referendum, initiatief, onderwerpen

1. Er kan een referendum worden gehouden op initiatief van kiesgerechtigden of de raad.
2. Onderwerp van een referendum is een ontwerp raadsbesluit, met uitzondering van besluiten:
    a. over individuele kwesties, zoals benoemingen, ontslagen, schorsingen, kwijtscheldingen en schenkingen;
    b. over de hoogte van geldelijke voorzieningen voor ambtsdragers, gewezen ambtsdragers en hun nabestaanden;
    c. over de vaststelling, wijziging of intrekking van de arbeidsvoorwaardenregeling en daaruit voortvloeiende besluiten met betrekking tot de griffier en de medewerkers van de griffie;
    d. over het voor kennisgeving aannemen van notities en rapporten;
    e. in het kader van deze verordening;
    f. over de vaststelling van de gemeentelijke begroting en de rekening;
    g. over de vaststelling van gemeentelijke tarieven en belastingen;
    h. ter uitvoering van een besluit van een hoger bestuursorgaan of de wetgever waaromtrent de raad geen beleidsvrijheid heeft;
    i. die naar het oordeel van de raad hun grondslag vinden in een eerder genomen besluit waarover een referendum is gehouden of kon worden gehouden;
    j. waarvan de raad van mening is dat dringende redenen aanleiding zijn om geen referendum te houden.

Artikel 3 Samenstelling referendumcommissie

1. De raad stelt een referendumcommissie in en benoemt haar leden.
2. De referendumcommissie bestaat uit vijf leden en kiest uit haar midden een voorzitter.
3. De referendumcommissie wordt ondersteund door de griffier of een door de griffier aan te wijzen medewerker van de griffie.
4. De voorzitter en de leden van de referendumcommissie kunnen geen deel uitmaken van of werkzaam zijn onder verantwoordelijkheid van bestuursorganen van de gemeente.
5. De leden worden benoemd voor een periode van zes jaar. Aftredende leden kunnen worden herbenoemd.
6. De leden van de referendumcommissie ontvangen een vergoeding voor het bijwonen van de vergaderingen van de commissie die gelijk is aan de vergoeding die volgt uit art. 3.4.1 eerste lid van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers.

Artikel 4 Taken en vergaderingen referendumcommissie

1. De referendumcommissie heeft tot taak:
    a. de raad te adviseren over:
        i. de vraag of sprake is van een uitgezonderd besluit als bedoeld in artikel 2, tweede lid;
        ii. de vraagstelling van een referendum inclusief de antwoordmogelijkheden en stemprocedure, en
        iii. de datum van het te houden referendum;
    b. de voorzitter van de raad te adviseren over het papieren en digitale formulier voor de ondersteuningsverklaringen;
    c. burgemeester en wethouders te adviseren over:
        i. de stembiljetten, en
        ii. de verstrekking van subsidies als bedoeld in artikel 11;
    d. toezicht te houden op:
        i. de uitvoering van deze verordening, en
        ii. het objectieve of neutrale karakter van de door de gemeente te verstrekken voorlichting over het referendum;
    e. klachten te behandelen in het kader van de toezichttaak, genoemd onder d;
    f. binnen 3 maanden na de dag waarop het referendum wordt gehouden dan wel binnen 3 maanden nadat duidelijk is dat er geen referendum plaatsvindt, een evaluatie uit te brengen over het referendumproces.
2. De referendumcommissie kan op eigen initiatief advies uitbrengen over aanpassingen van deze verordening, over de bij referenda en referendumverzoeken te volgen procedure en over alle overige zaken die het referendum betreffen en die zij van belang acht.
3. De referendumcommissie vergadert in beslotenheid.
4. De adviezen van de referendumcommissie zijn openbaar.

Artikel 5 Initiatief van kiesgerechtigden, stap 1: inleidend verzoek

1. Het inleidend verzoek om een referendum te houden wordt ondersteund door ten minste 250 ondersteuningsverklaringen van personen die kiesgerechtigd zijn op de dag dat het formulier, bedoeld in het vierde lid, wordt verstrekt.
2. Een inleidend verzoek wordt schriftelijk ingediend bij de voorzitter van de raad, uiterlijk zeven dagen voor de raadsvergadering waarin het ontwerp raadsbesluit wordt besproken.
3. Een ondersteuningsverklaring voor het inleidend verzoek bestaat uit een handtekening met de daarbij behorende naam, adres, woonplaats en geboortedatum.
4. Ondersteuningsverklaringen worden geplaatst op een daartoe door de voorzitter van de raad verstrekt formulier waarop de titel van het ontwerp raadsbesluit is opgenomen.
5. De voorzitter van de raad controleert de ondersteuningsverklaringen op naam, adres, woonplaats, geboortedatum en kiesgerechtigdheid als bedoeld in het eerste lid.
6. De raad beslist of het inleidend verzoek wordt ingewilligd.
7. Als het verzoek wordt ingewilligd, behandelt de raad het ontwerp raadsbesluit waarop het verzoek zich richt. Het ontwerp raadsbesluit zoals dat luidt na verwerking van eventuele aangenomen amendementen, wordt vervolgens aangehouden tot de eerstvolgende vergadering na de dag waarop de uitslag van het referendum wordt bekendgemaakt, tenzij eerder negatief over de ontvankelijkheid van het referendumverzoek wordt beslist.

Artikel 6. Initiatief van kiesgerechtigden, stap 2: definitief verzoek

1. Het definitief verzoek om een referendum te houden wordt ondersteund door ten minste 1500 ondersteuningsverklaringen van personen die kiesgerechtigd zijn op de dag dat de raad heeft besloten dat het inleidend verzoek wordt ingewilligd.
2. Een definitief verzoek wordt ingediend bij de voorzitter van de raad binnen zes weken na de dag dat de raad heeft besloten dat het inleidend verzoek wordt ingewilligd.
3. Een ondersteuningsverklaring voor het definitief verzoek bestaat uit een handtekening met de daarbij behorende naam, adres, woonplaats en geboortedatum.
4. Ondersteuningsverklaringen worden geplaatst op een daartoe door de voorzitter van de raad verstrekt formulier waarop de titel van het ontwerp raadsbesluit is opgenomen. In aanvulling hierop voorziet de gemeentelijke website in de mogelijkheid om digitale ondersteuningsverklaringen in te dienen. Deze digitale mogelijkheid komt zoveel mogelijk overeen met het papieren formulier voor de ondersteuningsverklaringen.
5. De voorzitter van de raad controleert de ondersteuningsverklaringen op naam, adres, woonplaats, geboortedatum en kiesgerechtigdheid als bedoeld in het eerste lid.
6. De voorzitter van de raad maakt wekelijks bekend hoeveel geldige ondersteuningsverklaringen zijn ingediend.
7. De voor het inleidend verzoek verzamelde ondersteuningsverklaringen tellen niet mee voor het definitief verzoek.
8. In de eerstvolgende vergadering van de raad na afloop van de termijn, bedoeld in het eerste lid, neemt de raad een besluit over het houden van het referendum.

Artikel 7. Initiatief van de raad

1. De raad kan besluiten tot het houden van een referendum.
2. Zo spoedig mogelijk nadat dit besluit is genomen, behandelt de raad het ontwerp raadsbesluit waarover het referendum zal worden gehouden. Het ontwerp raadsbesluit zoals dat luidt na verwerking van eventuele aangenomen amendementen, wordt vervolgens aangehouden totdat de uitslag van het referendum bekend is gemaakt.

.

Artikel 8 Datum stemming

1. De raad bepaalt tegelijk met het besluit om een referendum te houden, of zo spoedig mogelijk daarna, de dag waarop de stemming over het referendum plaatsvindt.
2. De stemming vindt plaats uiterlijk vier maanden na de dag waarop besloten is tot het houden van een referendum. De raad kan deze termijn met ten hoogste twee maanden verlengen om de stemming te combineren met een reguliere verkiezing of om te voorkomen dat de stemming in een schoolvakantie voor het basis- en voortgezet onderwijs valt die voor de regio is aangewezen.

Artikel 9 Vraagstelling referendum

1. De raad stelt tegelijk met het besluit om een referendum te houden, of zo spoedig mogelijk daarna, de vraagstelling vast.
2. Bij een referendum op initiatief van de kiesgerechtigden wordt aan de kiesgerechtigden de vraag voorgelegd of zij voor of tegen zijn het ontwerp raadsbesluit zijn. Deze vraag kan geen betrekking hebben op afzonderlijke onderdelen van het ontwerp raadsbesluit.
3. Bij een referendum op initiatief van de raad wordt aan de kiesgerechtigden de vraag voorgelegd of zij vóór of tegen het ontwerp raadsbesluit zijn en kan de vraag bestaan uit verschillende antwoordcategorieën of oplossingsrichtingen.]
4. Bij een referendum met verschillende antwoordcategorieën of oplossingsrichtingen stelt de raad de stemprocedure vast.

Artikel 10 Budget, subsidieplafond en subsidiecriteria

1. Onmiddellijk nadat is besloten tot het houden van een referendum, stelt de raad een budget vast voor de organisatie van en de voorlichting over het referendum.
2. Tevens stelt de raad het subsidieplafond vast voor activiteiten ter ondersteuning van het publieke debat en de meningsvorming over het ontwerp raadsbesluit waarop het referendum betrekking heeft*,* dat wordt onderverdeeld in deelplafonds voor activiteiten die tot doel hebben:
    a. *de kiesgerechtigden te laten stemmen voor het ontwerp raadsbesluit;*
    b. *de kiesgerechtigden te laten stemmen tegen het ontwerp raadsbesluit, en*
    c. *het debat over het ontwerp raadsbesluit op neutrale wijze te bevorderen.*
3. Niet voor subsidie komen in aanmerking activiteiten die:
    a. geheel of gedeeltelijk plaatsvinden na de dag van stemming;
    b. met winstoogmerk worden ondernomen;
    c. die zijn begonnen voordat over de aanvraag is beslist;
4. Subsidie wordt uitsluitend verstrekt aan:
    a. collectieven van ten minste zes kiesgerechtigde inwoners van de gemeente, en
    b. rechtspersonen , met uitzondering van politieke groeperingen als bedoeld in hoofdstuk G van de Kieswet.
5. De subsidie bedraagt 100 % van de redelijke kosten van de activiteit, met uitzondering van loonkosten, en tot een maximum van € 5.000,- .
6. Burgemeester en wethouders maken het subsidieplafond [*en de deelplafonds*] en de begin- en einddatum van de aanvraagtermijn bekend.
7. Op subsidies verstrekt op grond van deze verordening is de Algemene subsidieverordening vrijwilligersorganisaties gemeente Kerkrade 2017’ niet van toepassing.

Artikel 11 Subsidieverlening en vaststelling

1. Een week na afloop van de sluitingsdatum van de aanvraagtermijn beslissen burgemeester en wethouders over de subsidieverlening.
2. Subsidieverlening vindt plaats in volgorde van de door burgemeester en wethouders aangebrachte rangschikking, totdat het vastgestelde subsidieplafond [*of deelplafond*] is bereikt.
3. Bij de rangschikking van de aanvragen kennen burgemeester en wethouders punten toe aan de hand van de volgende aspecten en tot het daarbij vermelde maximum aantal naar de mate waarin:

a. de activiteiten bijdragen aan het publieke debat en meningsvorming onder kiesgerechtigden: 5 punten;
b. de activiteiten voor het publiek toegankelijk zijn of de uitingen openbaar zijn: 5 punten;
c. de activiteiten bekendgemaakt zijn bij het publiek: 5 punten, en
d. verschillende doelgroepen worden bereikt: 5 punten.
e. het gevraagde bedrag in verhouding staat tot het verwachte resultaat: 5 punten.

4. De verleende subsidie wordt uitgekeerd in de vorm van een voorschot.
5. Uiterlijk acht weken na de dag van de stemming dient de subsidieontvanger een aanvraag tot vaststelling in. De aanvraag bevat een inhoudelijk verslag of bewijsstukken waaruit blijkt in hoeverre de gesubsidieerde activiteiten zijn verricht.
6. Burgemeester en wethouders besluiten uiterlijk acht weken na de datum van de aanvraag over de vaststelling van de subsidie.

Artikel 12 Procedure voorbereiding, stemming, uitslagbepaling en bekendmaking

Op de procedure ter voorbereiding, stemming, en de vaststelling en bekendmaking van de uitslag van het referendum zijn de hoofdstukken E, paragrafen 2 en 4, J, L, N, paragraaf 1, en P, paragrafen 1 en 4, van de Kieswet van overeenkomstige toepassing, voor zover bij deze verordening niet anders is bepaald.

Artikel 13 Uitslag

1. Het centraal stembureau berekent de uitslag van het referendum en geeft aan hoeveel stemmen voor en tegen het ontwerp raadsbesluit zijn uitgebracht alsmede het aantal blanco en ongeldige stemmen en het aantal stemmen bij volmacht. Het centraal stembureau stelt vast of een meerderheid voor dan wel tegen het ontwerp raadsbesluit heeft gestemd waarbij blanco en ongeldige stemmen buiten beschouwing worden gelaten.
2. Het centraal stembureau brengt de uitslag over aan de raad, vergezeld van het proces-verbaal, en maakt beide onverwijld bekend op een algemeen toegankelijke wijze.
3. In geval van een meerkeuze referendum op initiatief van de raad wordt de keuzemogelijkheid die de meeste stemmen heeft gekregen als referendumuitspraak vastgesteld en bekendgemaakt op een algemeen toegankelijke wijze.
4. De raad doet op basis van het door het centraal stembureau vastgestelde proces-verbaal een uitspraak over of de stemming op wettige wijze is geschied.

Artikel 14 Strafbepaling

Met een hechtenis van ten hoogste drie maanden of een geldboete van de tweede categorie wordt gestraft degene die:

1. stembiljetten , volmachtbewijzen of stempassen namaakt of vervalst met het oogmerk deze als echt en onvervalst te gebruiken of door anderen te doen gebruiken;
2. stembiljetten , volmachtbewijzen of stempassen die hij zelf heeft nagemaakt of vervalst of waarvan de valsheid of vervalsing hem, toen hij deze ontving, bekend was, opzettelijk als echt en onvervalst gebruikt of door anderen doet gebruiken;
3. stembiljetten , volmachtbewijzen of stempassen voorhanden heeft met het oogmerk om deze wederrechtelijk te gebruiken of door anderen te doen gebruiken;
4. als gemachtigde stemt voor een persoon, wetende dat deze is overleden;

5. bij een referendum door gift of belofte een kiesgerechtigde omkoopt om volmacht te geven tot het uitbrengen van zijn stem;
6. stelselmatig personen aanspreekt of anderszins persoonlijk benadert ten einde hen te bewegen het formulier op hun oproepingskaart, bestemd voor het stemmen bij volmacht, te ondertekenen en deze kaart af te geven.

Artikel 15 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op 12 februari 2025
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Referendumverordening Kerkrade 2025.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van [datum ondertekening].

De voorzitter De griffier,

Model Referendumverordening (model, december 2019)

Leeswijzer modelbepalingen
- [**…**] of (bijvoorbeeld) [**iets**] = door gemeente in te vullen, zie bijvoorbeeld artikel 11, derde lid.
- [*iets*] = facultatief, zie bijvoorbeeld artikel 2, tweede lid, onder j.
- [iets **EN/OF** iets] = door gemeente te kiezen, zie bijvoorbeeld artikel 9, tweede lid.
- [**(iets)**] = een duiding ter illustratie of uitleg voor gemeente, zie bijvoorbeeld artikel 8, tweede lid.
- Combinaties zijn ook mogelijk. Zie bijvoorbeeld de artikelen 5 tot en met 7 waarbij gekozen kan worden uit artikelen en afhankelijk van de keuze mogelijk ook nog het een en ander ingevuld dient te worden.

Nadere uitleg is opgenomen in de implementatiehandleiding, onderdeel van de bij deze modelverordening behorende VNG ledenbrief.

Besluit van de raad van de gemeente [naam gemeente] tot vaststelling van de Referendumverordening [naam gemeente en eventueel jaartal] (Referendumverordening [naam gemeente en eventueel jaartal])

De raad van de gemeente [**…**];
gelet op de artikelen 84, 149 en 154 van de Gemeentewet;
gezien het advies van [**…**];
besluit vast te stellen de volgende verordening:

Referendumverordening [**naam gemeente en eventueel jaartal**]

Artikel 1. Definities
In deze verordening wordt verstaan onder:
- kiesgerechtigd: stemrecht hebben voor de verkiezing van de leden van de raad;
- referendum: volksraadpleging waarbij de kiesgerechtigden zich uitspreken over een ontwerp raadsbesluit.

Artikel 2. Referendum, initiatief, onderwerpen
1. Er kan een referendum worden gehouden op initiatief van [kiesgerechtigden **EN/OF** de raad].
2. Onderwerp van een referendum is een ontwerp raadsbesluit, met uitzondering van besluiten:
    a. over individuele kwesties, zoals benoemingen, ontslagen, schorsingen, kwijtscheldingen en schenkingen;
    b. over de hoogte van geldelijke voorzieningen voor ambtsdragers, gewezen ambtsdragers en hun nabestaanden;
    c. over de vaststelling, wijziging of intrekking van de arbeidsvoorwaardenregeling en daaruit voortvloeiende besluiten met betrekking tot de griffier en de medewerkers van de griffie;
    d. over het voor kennisgeving aannemen van notities en rapporten;
    e. in het kader van deze verordening;
    f. over de vaststelling van de gemeentelijke begroting en de rekening;
    g. over de vaststelling van gemeentelijke tarieven en belastingen;
    h. ter uitvoering van een besluit van een hoger bestuursorgaan of de wetgever waaromtrent de raad geen beleidsvrijheid heeft[; **OF** , of]

i. die naar het oordeel van de raad hun grondslag vinden in een eerder genomen besluit waarover een referendum is gehouden of kon worden gehouden[. **OF** *, of*]
[*j. waarvan de raad van mening is dat dringende redenen aanleiding zijn om geen referendum te houden.*]

Artikel 3. Samenstelling referendumcommissie

1. De raad stelt een referendumcommissie in en benoemt haar leden.
2. De referendumcommissie bestaat uit [drie **OF** vijf] leden en kiest uit haar midden een voorzitter.
3. De referendumcommissie wordt ondersteund door de griffier [*of een door de griffier aan te wijzen medewerker van de griffie*].
4. De voorzitter en de leden van de referendumcommissie kunnen geen deel uitmaken van of werkzaam zijn onder verantwoordelijkheid van bestuursorganen van de gemeente.
5. De leden worden benoemd voor een periode van zes jaar. Aftredende leden kunnen worden herbenoemd.

Artikel 4. Taken en vergaderingen referendumcommissie

1. De referendumcommissie heeft tot taak:
    a. de raad te adviseren over:
        1°. de vraag of sprake is van een uitgezonderd besluit als bedoeld in artikel 2, tweede lid;
        2°. de vraagstelling van een referendum inclusief de antwoordmogelijkheden en stemprocedure, en
        3°. de datum van het te houden referendum;
    b. de voorzitter van de raad te adviseren over het papieren en digitale formulier voor de ondersteuningsverklaringen;
    c. burgemeester en wethouders te adviseren over:
        1°. de stembiljetten, en
        2°. de verstrekking van subsidies als bedoeld in artikel 11;
    d. toezicht te houden op:
        1°. de uitvoering van deze verordening, en
        2°. het objectieve of neutrale karakter van de door de gemeente te verstrekken voorlichting over het referendum;
    e. klachten te behandelen in het kader van de toezichttaak, genoemd onder d;
    f. binnen [**termijn (bijvoorbeeld drie maanden)**] na de dag waarop het referendum wordt gehouden dan wel binnen [**termijn (bijvoorbeeld drie maanden)**] nadat duidelijk is dat er geen referendum plaatsvindt, een evaluatie uit te brengen over het referendumproces.
2. De referendumcommissie kan op eigen initiatief advies uitbrengen over aanpassingen van deze verordening, over de bij referenda en referendumverzoeken te volgen procedure en over alle overige zaken die het referendum betreffen en die zij van belang acht.
3. De referendumcommissie vergadert in beslotenheid.
4. De adviezen van de referendumcommissie zijn openbaar.

[**Artikel 5. Initiatief van kiesgerechtigden, stap 1: inleidend verzoek**

1. Het inleidend verzoek om een referendum te houden wordt ondersteund door ten minste [**aantal**] ondersteuningsverklaringen van personen die kiesgerechtigd zijn op de dag dat het formulier, bedoeld in het vierde lid, wordt verstrekt.

2. Een inleidend verzoek wordt schriftelijk ingediend bij de voorzitter van de raad, uiterlijk [**termijn (bijvoorbeeld zeven dagen)**] voor de raadsvergadering waarin het ontwerp raadsbesluit wordt besproken.
3. Een ondersteuningsverklaring voor het inleidend verzoek bestaat uit een handtekening met de daarbij behorende naam, adres, woonplaats en geboortedatum.
4. Ondersteuningsverklaringen worden geplaatst op een daartoe door de voorzitter van de raad verstrekt formulier waarop de titel van het ontwerp raadsbesluit is opgenomen.
5. De voorzitter van de raad controleert de ondersteuningsverklaringen op naam, adres, woonplaats, geboortedatum en kiesgerechtigdheid als bedoeld in het eerste lid.
6. De raad beslist of het inleidend verzoek wordt ingewilligd.
7. Als het verzoek wordt ingewilligd, behandelt de raad het ontwerp raadsbesluit waarop het verzoek zich richt. Het ontwerp raadsbesluit zoals dat luidt na verwerking van eventuele aangenomen amendementen, wordt vervolgens aangehouden tot de eerstvolgende vergadering na de dag waarop de uitslag van het referendum wordt bekendgemaakt, tenzij eerder negatief over de ontvankelijkheid van het referendumverzoek wordt beslist.

Artikel 6. Initiatief van kiesgerechtigden, stap 2: definitief verzoek
1. Het definitief verzoek om een referendum te houden wordt ondersteund door ten minste [**aantal**] ondersteuningsverklaringen van personen die kiesgerechtigd zijn op de dag dat de raad heeft besloten dat het inleidend verzoek wordt ingewilligd.
2. Een definitief verzoek wordt ingediend bij de voorzitter van de raad binnen [**termijn (bijvoorbeeld zes weken)**] na de dag dat de raad heeft besloten dat het inleidend verzoek wordt ingewilligd.
3. Een ondersteuningsverklaring voor het definitief verzoek bestaat uit een handtekening met de daarbij behorende naam, adres, woonplaats en geboortedatum.
4. Ondersteuningsverklaringen worden geplaatst op een daartoe door de voorzitter van de raad verstrekt formulier waarop de titel van het ontwerp raadsbesluit is opgenomen. In aanvulling hierop voorziet de gemeentelijke website in de mogelijkheid om digitale ondersteuningsverklaringen in te dienen. Deze digitale mogelijkheid komt zoveel mogelijk overeen met het papieren formulier voor de ondersteuningsverklaringen.
5. De voorzitter van de raad controleert de ondersteuningsverklaringen op naam, adres, woonplaats, geboortedatum en kiesgerechtigdheid als bedoeld in het eerste lid.
6. De voorzitter van de raad maakt [**termijn (bijvoorbeeld wekelijks)**] bekend hoeveel geldige ondersteuningsverklaringen zijn ingediend.
7. De voor het inleidend verzoek verzamelde ondersteuningsverklaringen tellen niet mee voor het definitief verzoek.
8. In de eerstvolgende vergadering van de raad na afloop van de termijn, bedoeld in het eerste lid, neemt de raad een besluit over het houden van het referendum.

EN/OF

Artikel 7. Initiatief van de raad
1. De raad kan besluiten tot het houden van een referendum.
2. Zo spoedig mogelijk nadat dit besluit is genomen, behandelt de raad het ontwerp raadsbesluit waarover het referendum zal worden gehouden. Het ontwerp raadsbesluit zoals dat luidt na verwerking van eventuele aangenomen amendementen, wordt vervolgens aangehouden totdat de uitslag van het referendum bekend is gemaakt.]

NB Nummering hieronder volgen indien gekozen wordt voor de artikelen 5 tot en met 7 hierboven.

Artikel 8. Datum stemming

1. De raad bepaalt tegelijk met het besluit om een referendum te houden, of zo spoedig mogelijk daarna, de dag waarop de stemming over het referendum plaatsvindt.
2. De stemming vindt plaats uiterlijk [**termijn (bijvoorbeeld vier maanden)**] na de dag waarop besloten is tot het houden van een referendum. De raad kan deze termijn met ten hoogste [**termijn (bijvoorbeeld twee maanden)**] verlengen om de stemming te combineren met een reguliere verkiezing of om te voorkomen dat de stemming in een schoolvakantie voor het basis- en voortgezet onderwijs valt die voor de regio is aangewezen.

Artikel 9. Vraagstelling referendum

1. De raad stelt tegelijk met het besluit om een referendum te houden, of zo spoedig mogelijk daarna, de vraagstelling vast.
[2. Bij een referendum op initiatief van de kiesgerechtigden wordt aan de kiesgerechtigden de vraag voorgelegd of zij voor of tegen het ontwerp raadsbesluit zijn. Deze vraag kan geen betrekking hebben op afzonderlijke onderdelen van het ontwerp raadsbesluit.

EN/OF

2. Bij een referendum op initiatief van de raad [wordt aan de kiesgerechtigden de vraag voorgelegd of zij vóór of tegen het ontwerp raadsbesluit zijn **EN/OF** kan de vraag bestaan uit verschillende antwoordcategorieën of oplossingsrichtingen.]
[*3. Bij een referendum met verschillende antwoordcategorieën of oplossingsrichtingen stelt de raad de stemprocedure vast*.]

Artikel 10. Budget, subsidieplafond en subsidiecriteria

1. Onmiddellijk nadat is besloten tot het houden van een referendum, stelt de raad een budget vast voor de organisatie van en de voorlichting over het referendum.
2. Tevens stelt de raad het subsidieplafond vast voor activiteiten ter ondersteuning van het publieke debat en de meningsvorming over het ontwerp raadsbesluit waarop het referendum betrekking heeft[*, dat wordt onderverdeeld in deelplafonds voor activiteiten die tot doel hebben:*
    a. de kiesgerechtigden te laten stemmen voor het ontwerp raadsbesluit;
    b. de kiesgerechtigden te laten stemmen tegen het ontwerp raadsbesluit, en
    c. het debat over het ontwerp raadsbesluit op neutrale wijze te bevorderen.]
3. Niet voor subsidie komen in aanmerking activiteiten die:
    a. geheel of gedeeltelijk plaatsvinden na de dag van stemming;
    b. met winstoogmerk worden ondernomen;
    c. die zijn begonnen voordat over de subsidieaanvraag is beslist;
    d. […].
4. Subsidie wordt uitsluitend verstrekt aan:
    a. collectieven van ten minste [**aantal (bijvoorbeeld zes)**] kiesgerechtigde inwoners van de gemeente, en
    b. rechtspersonen, met uitzondering van politieke groeperingen als bedoeld in hoofdstuk G van de Kieswet.
5. De subsidie bedraagt 100% van de redelijke kosten van de activiteiten, met uitzondering van loonkosten, en tot een maximum van € [**bedrag (bijvoorbeeld € 5.000,-)**].

6. Burgemeester en wethouders maken het subsidieplafond [*en de deelplafonds*] en de begin- en einddatum van de aanvraagtermijn bekend.
7. Op subsidies verstrekt op grond van deze verordening is de [**citeertitel Algemene subsidieverordening**] niet van toepassing.

Artikel 11. Subsidieverlening en vaststelling
1. [**Termijn (bijvoorbeeld een week)**] na afloop van de sluitingsdatum van de aanvraagtermijn beslissen burgemeester en wethouders over de subsidieverlening.
2. Subsidieverlening vindt plaats in volgorde van de door burgemeester en wethouders aangebrachte rangschikking, totdat het vastgestelde subsidieplafond [*of deelplafond*] is bereikt.
3. Bij de rangschikking van de aanvragen kennen burgemeester en wethouders punten toe aan de hand van de volgende aspecten en tot het daarbij vermelde maximum aantal naar de mate waarin:
    a. de activiteiten bijdragen aan het publieke debat en meningsvorming onder kiesgerechtigden: [**aantal**] punten;
    b. de activiteiten voor het publiek toegankelijk zijn of de uitingen openbaar zijn: [**aantal**] punten;
    c. de activiteiten bekendgemaakt zijn bij het publiek: [**aantal**] punten;
    d. verschillende doelgroepen worden bereikt: [**aantal**] punten, en
    e. het gevraagde bedrag in verhouding staat tot het verwachte resultaat: [**aantal**] punten.
4. De verleende subsidie wordt uitgekeerd in de vorm van een voorschot.
5. Uiterlijk [**termijn (bijvoorbeeld acht weken)**] na de dag van de stemming dient de subsidieontvanger een aanvraag tot vaststelling in. De aanvraag bevat een inhoudelijk verslag of bewijsstukken waaruit blijkt in hoeverre de gesubsidieerde activiteiten zijn verricht.
6. Burgemeester en wethouders besluiten uiterlijk [**termijn (bijvoorbeeld acht weken)**] na de datum van de aanvraag over de vaststelling van de subsidie.

Artikel 12. Procedure voorbereiding, stemming, uitslagbepaling en bekendmaking
Op de procedure ter voorbereiding, stemming, en de vaststelling en bekendmaking van de uitslag van het referendum zijn de hoofdstukken E, paragrafen 2 en 4, J, L, N, paragraaf 1, en P, paragrafen 1 en 4, van de Kieswet van overeenkomstige toepassing, voor zover bij deze verordening niet anders is bepaald.

Artikel 13. Uitslag
1. Het centraal stembureau berekent de uitslag van het referendum en geeft aan hoeveel stemmen voor en tegen het ontwerp raadsbesluit zijn uitgebracht alsmede het aantal blanco en ongeldige stemmen en het aantal stemmen bij volmacht. Het centraal stembureau stelt vast of een meerderheid voor dan wel tegen het ontwerp raadsbesluit heeft gestemd waarbij blanco en ongeldige stemmen buiten beschouwing worden gelaten.
2. Het centraal stembureau brengt de uitslag over aan de raad, vergezeld van het proces-verbaal, en maakt beide onverwijld bekend op een algemeen toegankelijke wijze.
[*3. In geval van een meerkeuze referendum op initiatief van de raad wordt de keuzemogelijkheid die de meeste stemmen heeft gekregen als referendumuitspraak vastgesteld en bekendgemaakt op een algemeen toegankelijke wijze.*]
4. De raad doet op basis van het door het centraal stembureau vastgestelde proces-verbaal een uitspraak over of de stemming op wettige wijze is geschied.

Artikel 14. Strafbepaling
Met een hechtenis van ten hoogste drie maanden of een geldboete van de tweede categorie wordt gestraft degene die:

a. stembiljetten, volmachtbewijzen of stempassen namaakt of vervalst met het oogmerk deze als echt en onvervalst te gebruiken of door anderen te doen gebruiken;
b. stembiljetten, volmachtbewijzen of stempassen die hij zelf heeft nagemaakt of vervalst of waarvan de valsheid of vervalsing hem, toen hij deze ontving, bekend was, opzettelijk als echt en onvervalst gebruikt of door anderen doet gebruiken;
c. stembiljetten, volmachtbewijzen of stempassen voorhanden heeft met het oogmerk om deze wederrechtelijk te gebruiken of door anderen te doen gebruiken;
d. als gemachtigde stemt voor een persoon, wetende dat deze is overleden;
e. bij een referendum door gift of belofte een kiesgerechtigde omkoopt om volmacht te geven tot het uitbrengen van zijn stem;
f. stelselmatig personen aanspreekt of anderszins persoonlijk benadert ten einde hen te bewegen het formulier op hun oproepingskaart, bestemd voor het stemmen bij volmacht, te ondertekenen en deze kaart af te geven.

Artikel 15. Intrekking oude verordening
De [**citeertitel oude verordening**] wordt ingetrokken.

Artikel 16. Inwerkingtreding en citeertitel
1. Deze verordening treedt in werking op [**datum**].
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Referendumverordening [**naam gemeente en eventueel jaartal**].

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van [**datum**].

De voorzitter,
De griffier,

Toelichting

NB Deze toelichting is geschreven met de (mogelijke) keuzes die in de Model Referendumverordening gemaakt zijn in gedachten. Als een individuele gemeente op punten andere keuzes maakt, dan sluit deze toelichting mogelijk niet aan. Wel kan ze uiteraard als basis dienen voor een door de gemeente zelf op te stellen toelichting. Voor een goed beeld dient deze toelichting in samenhang met de hierbij behorende VNG ledenbrief gelezen te worden.

Algemeen

Een Referendumverordening waarbij de mogelijkheid wordt gegeven een referendum te organiseren over een ontwerp raadsbesluit is bij uitstek een instrument van de raad.
In de Referendumverordening worden diverse taken niet gedelegeerd aan het college van burgemeester en wethouders (hierna: college), maar aan de raad of griffier gelaten. De organisatie en uitvoering van het referendum zelf, nadat duidelijk is dat dit er komt, ligt uiteraard wel bij het college.

Artikelsgewijs

Artikel 1. Definities
Kiesgerechtigd
Voor het begrip 'kiesgerechtigd' is aangesloten bij degene die gerechtigd is deel te nemen aan de raadsverkiezingen. Dit is geregeld in artikel B3 van de Kieswet (18 jaar of ouder, Nederlander of EU-onderdaan of vijf jaar een verblijfsvergunning, of rechtmatig in Nederland verblijvend op grond van de Vreemdelingenwet 2000 of op grond van een verdrag tussen een internationale organisatie en de Staat der Nederlanden inzake de zetel van deze organisatie in Nederland).
De nadere bepaling van kiesgerechtigd zijn is afhankelijk van de fase waarin het proces verkeert: het gaat er om wie stemrecht zou hebben bij de raadsverkiezing op [*de dag waarop het formulier voor de ondersteuningsverklaringen voor het inleidend verzoek wordt verstrekt dan wel de dag waarop de raad heeft besloten dat het inleidend verzoek wordt ingewilligd (zie de artikelen 5 en 6*) *dan wel op*] de dag waarop het referendum wordt gehouden.

Referendum
Deze verordening gaat uit van een referendum op basis van een ontwerp raadsbesluit. Een referendum is te zien als een advies van burgers aan de raad over een voorgenomen besluit.

Artikel 2. Referendum, initiatief, onderwerpen
Eerste lid
De raad beslist of er een referendum kan worden gehouden.
Onderwerp van een referendum is een ontwerp raadsbesluit in zijn geheel. In de praktijk kan het zijn dat onderdelen van het besluit tot meer of minder discussie leiden, maar het is niet mogelijk om daar onderscheid in te maken door een onderdeel uit het ontwerp raadsbesluit centraal te stellen en aan een referendum te onderwerpen.

Tweede lid
Bepaalde onderwerpen waarover de raad een besluit kan nemen lenen zich minder goed voor een referendum. Deze zijn hier als uitzondering opgenomen. De lijst is gebaseerd op de ervaringen met

onder meer de Tijdelijke referendumwet en autonome gemeentelijke verordeningen; bij de onderdelen f en g gaat het om het budgetrecht van de raad.

Artikel 3. Samenstelling referendumcommissie
Een referendumcommissie wordt ingesteld nadat de Referendumverordening is vastgesteld. Het is een permanente commissie omdat een referenduminitiatief ineens kan opkomen en er dan binnen enkele dagen een advies dient te worden uitgebracht over bijvoorbeeld de vraag of een referendum mogelijk is over het ontwerp raadsbesluit. Het kan zijn dat de leden van de referendumcommissie lange tijd niet bijeenkomen. Als er geen referenduminitiatief is, zal er doorgaans geen reden zijn om te vergaderen. Voor de benoemingstermijn van zes jaar is aangesloten bij de termijn die gehanteerd wordt voor de rekenkamer (vijfde lid). Uiteraard staat het gemeenteraden vrij een andere termijn te kiezen.
Wanneer een lid van de referendumcommissie ontslag neemt, is het aan de raad om zo snel mogelijk een vervanger te benoemen. Er is niet bepaald dat het lid van de referendumcommissie aanblijft totdat in diens opvolging is voorzien. Het kan soms enkele maanden duren voordat er een opvolger is benoemd. Het is niet gewenst om iemand die ontslag neemt in het ongewisse te laten over wanneer dat ontslag uiteindelijk ingaat. Er is niet expliciet geregeld dat leden van de referendumcommissie (bijvoorbeeld in geval van niet functioneren) ontslagen kunnen worden. In het algemeen geldt dat diegene die benoemt ook kan ontslaan.

Artikel 4. Taken en vergaderingen referendumcommissie
De referendumcommissie heeft diverse adviserende taken. Daarnaast houdt de referendumcommissie toezicht op het gehele referendumproces. De referendumcommissie kan gevraagd en ongevraagd advies geven.

Eerste lid
Onder a tot en met c staat de advisering aan respectievelijk de raad, de voorzitter van de raad en het college. De referendumcommissie heeft een adviserende rol bij diverse stappen in het referendumproces die gevoelig kunnen liggen of voor discussie kunnen zorgen. Onder d is de rol van de referendumcommissie als toezichthouder op het hele referendumproces vastgelegd. Een uitvloeisel van die rol is de behandeling door de referendumcommissie van klachten over het referendumproces (onder e). Klachten kunnen over uiteenlopende zaken gaan, bijvoorbeeld het afkeuren van een aantal ondersteunende handtekeningen, het aantal stembureaus of een campagne uiting van een organisatie. Wellicht ten overvloede: de taak die de referendumcommissie heeft ten aanzien van klachten over het referendumproces heeft niet te maken met het klachtrecht dat wordt geregeld in hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb); dat klachtrecht gaat immers alleen over gedragingen van bestuursorganen en personen die daarbij werkzaam zijn. De afdoening daarvan is een taak van het bestuursorgaan zelf.
De referendumcommissie brengt na afloop van elk referendumproces een evaluatie uit (onder f). Dit kan gaan om een referendumproces inclusief een gehouden referendum maar ook over een referendumproces waarbij het niet tot een daadwerkelijk gehouden referendum is gekomen.

[**Artikel 5. Initiatief van kiesgerechtigden, stap 1: inleidend verzoek**
Het inleidend verzoek heeft twee functies: het aantonen dat er binnen de gemeente enig draagvlak is voor een referendum en een toetsmoment of over het ontwerp raadsbesluit een referendum kan worden gehouden. Daarom is het aantal handtekeningen voor het inleidend verzoek in de regel laag. Als richtlijn kan 1% van het aantal kiesgerechtigden (weergegeven in een getal) worden gehanteerd. Het definitief verzoek (artikel 6) moet aantonen dat er voldoende draagvlak binnen de gemeente is om

daadwerkelijk een referendum te houden. Voor het definitief verzoek kan een aantal van 5% van de kiesgerechtigden als richtlijn worden gebruikt.

Derde en vierde lid
Ondersteuningsverklaringen kunnen in de procedure voor het inleidend verzoek op grond van deze verordening alleen schriftelijk worden ingediend. De handtekeningen moeten worden geplaatst op formulieren die door de voorzitter van de raad worden verstrekt. De referendumcommissie heeft een adviserende rol.

Vijfde lid
Bij het controleren van de geldigheid van de handtekeningen wordt beoordeeld of diegenen die de ondersteuningsverklaring indienen kiesgerechtigd zouden zijn voor de raadsverkiezingen op het moment dat de voorzitter van de raad het formulier voor de ondersteuningsverklaringen verstrekt. Bij het zetten van de handtekening is nog niet bekend of, en zo ja, wanneer het referendum gehouden wordt. Daarom wordt hier voor een andere peildatum gekozen dan de dag van het referendum. Om verwarring over deze peildatum te voorkomen is het goed om deze uitgiftedatum ook op het ondersteuningsformulier te zetten.
Het ligt voor de hand ook de controle te laten uitvoeren door de voorzitter van de raad. Deze heeft immers toegang tot de basisregistratie persoonsgegevens.

Zesde lid
De raad beslist of het inleidend verzoek kan worden ingewilligd. Hierbij wordt getoetst aan de in artikel 2, tweede lid, vermelde onderwerpenlijst. En wordt beoordeeld of er een voldoende aantal geldige ondersteuningsverklaringen is. De referendumcommissie heeft hierbij een adviserende rol.
Het besluit van de raad op het inleidend verzoek is een besluit in de zin van de Awb. Hiertegen staat bezwaar en beroep open.

Zevende lid
Als de raad het ontwerp raadsbesluit referendabel acht, wordt het inhoudelijk besproken, waarbij uiteraard amendementen en moties kunnen worden ingediend. Over het ontwerp raadsbesluit zelf wordt niet gestemd. Dit gebeurt pas nadat het referendum is gehouden, of nadat de raad heeft besloten dat er geen referendum gehouden kan worden.

Artikel 6. Initiatief van kiesgerechtigden, stap 2: definitief verzoek
De procedure voor het definitief verzoek is in grote lijnen gelijk aan die voor het inleidend verzoek. Dit houdt onder meer in dat de voorzitter van de raad controleert op voldoende handtekeningen van kiesgerechtigden. De kiesgerechtigdheid is hier gekoppeld aan de dag waarop de raad besloten heeft dat het inleidend verzoek wordt ingewilligd. Voor het aantal ondersteuningsverklaringen kan de richtlijn van 5% van het aantal kiesgerechtigden gehanteerd worden.
In de procedure voor het definitief verzoek wordt ook de digitale mogelijkheid opengesteld (vierde lid, tweede volzin).
Dat de ondersteuningsverklaringen van het inleidend verzoek niet meetellen voor het definitief verzoek heeft de volgende reden. Tijdens het inleidend verzoek is het ontwerp raadsbesluit nog niet besproken door de raad; het voorstel kan dus nog gewijzigd worden als gevolg van amendementen. Daarom is het mogelijk dat een kiesgerechtigde het inleidend verzoek ondersteunt, maar geen handtekening wil zetten voor het definitief verzoek, bijvoorbeeld omdat inmiddels aan zijn of haar bezwaren tegemoet is gekomen. Of over het ontwerp raadsbesluit een referendum kan worden gehouden is eerder in het

proces, bij het inleidend verzoek beslist. Een voldoende aantal handtekeningen zal dan ook een positief besluit tot het houden van het referendum inhouden.

EN/OF

Artikel 7. Initiatief van de raad
De raad kan zelf het initiatief nemen om een referendum te houden. Vaak zal het voorstel daartoe van een of meer raadsleden of fracties afkomstig zijn. Elk raadslid heeft op grond van artikel 147a van de Gemeentewet het recht van initiatief om een (uitgewerkt) voorstel voor bijvoorbeeld een referendum te doen. Ook kan elk raadslid een motie daartoe indienen. Een initiatiefvoorstel of motie kan bijvoorbeeld een voorstel voor een referendum inhouden over [**onderwerp**] waarbij aan kiesgerechtigden alternatieven wordt voorgelegd en waarbij het college wordt verzocht een en ander in een nota uit te werken. Over een initiatiefvoorstel moet op grond van artikel 147a, vierde lid, van de Gemeentewet het college de gelegenheid krijgen wensen en bedenkingen naar voren te brengen. Initiatiefvoorstellen en moties worden behandeld conform het Reglement van Orde van de raad. Op grond van artikel 4, eerste lid, onder a, heeft de referendumcommissie de taak te adviseren alvorens de raad besluit een referendum te houden. Het is daarom zaak om een voorgenomen referenduminitiatief zo snel mogelijk bij de referendumcommissie te melden. Het initiatiefvoorstel of de motie kan resulteren in een besluit van de raad tot het houden van een referendum als bedoeld in artikel 7, eerste lid.]

Artikel 8. Datum stemming
Over de dag van de stemming brengt de referendumcommissie advies uit (artikel 4, eerste lid, onder a, sub 3°).

Artikel 9. Vraagstelling referendum
De raad stelt de vraagstelling van het referendum vast na advies van de referendumcommissie; deze zal daarover doorgaans in overleg treden met de initiatiefnemers van het referendum en de portefeuillehouder uit het college.

Tweede lid
[Bij een referendum op initiatief van de kiesgerechtigden ligt de vraagstelling grotendeels vast: de vraag is gekoppeld aan het ontwerp raadsbesluit. Doorgaans zal hierdoor de vraagstelling zijn bent u voor of tegen het ontwerp raadsbesluit. Soms wordt in een raadsvoorstel een keuzemogelijkheid aan de raad gegeven, als dit voorstel het onderwerp is van een referendum zal aan de kiesgerechtigden deze keuze mogelijkheden worden voorgelegd. **EN/OF** Bij een referendum op initiatief van de raad kan de vraagstelling een andere vorm krijgen. De raad kan aan de kiesgerechtigde inwoners [de (eenvoudige) vraag voorleggen of zij vóór dan wel tegen het ontwerp raadsbesluit zijn **EN/OF** verschillende antwoordcategorieën of oplossingsrichtingen]. [*Als meer dan twee alternatieven worden voorgelegd, is er waarschijnlijk geen meerderheid voor een van de opties. Er zijn mogelijkheden waarbij ook inzicht wordt verkregen over de tweede of derde voorkeur van kiesgerechtigden. Als er gekozen wordt voor verschillende antwoordcategorieën of oplossingsrichtingen zal de referendumcommissie hierover adviseren met een voorstel voor de stemprocedure. Wat de meest geschikte stemprocedure is, hangt mede af van het aantal mogelijke antwoordopties en de aard ervan. Drie mogelijkheden zijn: (a) het uitbrengen van één stem op een antwoordmogelijkheid naar keuze; (b) het uitbrengen van één of meerdere stemmen op elk van de antwoordmogelijkheden die de kiezers verkiest ('approval voting'); (c) het plaatsen van de antwoordmogelijkheden in volgorde van voorkeur (waarbij indien geen van de*

alternatieven een meerderheid heeft de stemmen van het minst populaire alternatief kunnen worden overgeheveld naar de keuze van tweede voorkeur bij de betreffende kiezers).]

Artikel 10. Budget, subsidieplafond en subsidiecriteria

Eerste lid

Als duidelijk is dat er een referendum komt, dient de raad een budget vast te stellen. Allereerst voor de organisatie van het referendum zelf (stempassen, stembiljetten, stembureaus, enz). Daarnaast een bedrag voor voorlichting. Er kan vanuit de gemeente een folder worden opgesteld met neutrale informatie over het ontwerp raadsbesluit dat onderwerp is van het referendum, of er kan een referendumkrant worden gemaakt waarbij de neutrale gemeentelijke informatie kan worden aangevuld met informatie van voor- en tegenstanders. De referendumcommissie heeft een toezichthoudende rol bij het verstrekken van deze neutrale informatie door de gemeente. In het geval van een referendumkrant heeft de referendumcommissie uiteraard geen rol ten aanzien van de informatie verstrekt door voor- en tegenstanders.

Tweede lid

Daarnaast wordt een subsidieplafond vastgesteld voor het verstrekken van subsidies voor activiteiten die burgers en maatschappelijke organisaties rond het referendum organiseren. Voor subsidie komen activiteiten in aanmerking die het publieke debat en de meningsvorming rond het referendum ondersteunen. [*Naast een totaal budget stelt de raad vast hoe de verdeling over de verschillende categorieën (voor, tegen en neutraal) is. Vaak wordt gekozen voor een gelijke verdeling over de drie groepen. Naast initiatieven van voor- en tegenstanders zijn er ook vaak aanvragen voor neutrale activiteiten zoals een debatavond waar verschillende partijen aan het woord komen.*]
Een subsidieplafond is belangrijk omdat daardoor openeinderegelingen worden voorkomen. Als het subsidieplafond is bereikt, moet de aanvraag om subsidie namelijk worden geweigerd (artikel 4:25, tweede lid, van de Awb). Een subsidieplafond is iets anders dan alleen vermelding op de begroting dat er voor een bepaald beleidsterrein een bepaald bedrag beschikbaar is aan subsidies. Een subsidieplafond is concreter; het moet onder die naam worden vastgesteld als het bedrag dat gedurende een bepaald tijdvak ten hoogste beschikbaar is voor de verstrekking krachtens een wettelijk voorschrift van bepaalde met name genoemde subsidies (artikel 4:22 van de Awb). In deze verordening gebeurt dat door vermelding van het vaststellen van het plafond *[en de deelplafonds]* door de raad. Bij de bekendmaking van een subsidieplafond moet ook worden bekendgemaakt hoe het wordt verdeeld (artikel 4:26, tweede lid, van de Awb). De bekendmaking van het subsidieplafond gebeurt in dit geval door het college en de bekendmaking van de verdeelsleutel gebeurt in dit geval via de verordening: in artikel 11, tweede en derde lid, is bepaald hoe het beschikbare bedrag wordt verdeeld.

Derde lid

Hier is een inhoudelijke toets van de aanvragen om subsidie opgenomen in de vorm van weigeringsgronden. De aanvragen die niet worden geweigerd worden vervolgens beoordeeld op de manier die is beschreven in artikel 11, tweede en derde lid.

Vierde lid

Het doel van de subsidieverstrekking is bijdragen aan de meningsvorming en aan het voeren van het publieke debat over het ontwerp raadsbesluit dat onderwerp is van het referendum onder de burgers in de gemeente. Burgers moeten hun mening kunnen vormen voordat zij een stem uitbrengen. Vaak zijn initiatiefnemers van een referendum en andere betrokkenen burgers. Om hen een mogelijkheid te geven subsidie aan te vragen voor het stimuleren van het publieke debat en meningsvorming wordt hier

gesproken van een collectief van kiesgerechtigden. Daarnaast kunnen verenigingen, wijkorganen, stichtingen en dergelijke subsidie aanvragen. De referendumcommissie heeft een adviserende rol bij de subsidietoekenning.

Vijfde lid
Alleen de kosten die direct samenhangen met de activiteit en die naar het oordeel van het college redelijk zijn in relatie tot de verwachte bijdrage van de activiteit aan het doel van deze subsidie zoals vermeld in het tweede lid, komen in aanmerking. Loonkosten van bijvoorbeeld personen die bij een subsidieontvanger in dienst zijn, zijn expliciet uitgezonderd. Onder omstandigheden kan wel de (redelijke) vergoeding voor een speciaal aangetrokken deskundige voor subsidie in aanmerking komen.

Zesde lid
De subsidie wordt verstrekt via een tendersysteem (zie artikel 11, tweede en derde lid). Aanvragen moeten daarom binnen een bepaalde periode worden ingediend. Omdat de planning strak is, zullen de termijnen kort moeten zijn. Het is van belang om te zorgen voor een snelle en heldere bekendmaking via diverse kanalen, zodat zoveel mogelijk betrokkenen bereikt worden.

Zevende lid
De Algemene subsidieverordening (hierna: ASV) geeft diverse standaardbepalingen, bijvoorbeeld voor aanvraag- en beslistermijnen, die voor de hier bedoelde subsidies niet toepasbaar zijn en waarvan dus moet worden afgeweken. Ook bevat de ASV een bepaling waarin de bevoegdheid om nadere regels te stellen aan het college wordt gedelegeerd. Dat is bij een referendum niet wenselijk; het gaat immers om een instrument van de raad.

Artikel 11. Subsidieverlening en vaststelling
Tweede en derde lid
De subsidie wordt verstrekt om zoveel mogelijk verschillende initiatieven te ondersteunen die een zo divers mogelijk publiek bereiken. Daarom is gekozen voor een tendersysteem. Nadat de aanvraagtermijn gesloten is, wordt een besluit genomen over de aanvragen. Een systeem waarbij op volgorde van binnenkomst wordt beslist is minder geschikt, omdat de activiteiten dan niet onderling kunnen worden afgewogen zodat een meest effectieve mix van initiatieven kan worden gehonoreerd.
Met de methode die in het tweede en derde lid is neergelegd, is het mogelijk de aanvragen te toetsen op een aantal criteria en onderling tegen elkaar af te wegen. Een puntensysteem maakt dat inzichtelijk. De aanvragen met de meeste punten worden het eerst gehonoreerd, daarna de volgende, en zo verder tot het subsidieplafond is bereikt. De referendumcommissie heeft hierbij een adviserende rol.

Vijfde lid
Een referendumproces wordt oplettend gevolgd door inwoners en lokale media. Hoewel het om relatief lage subsidiebedragen zal gaan, moet wel verantwoording over de bestede gelden worden afgelegd voordat de subsidie definitief wordt vastgesteld. Dat gebeurt via de aanvraag tot vaststelling.

Zesde lid
Als uit de overgelegde stukken (of op een andere manier) blijkt dat de activiteiten niet of niet geheel hebben plaatsgevonden, kan de subsidie lager worden vastgesteld dan was verleend, of zelfs worden ingetrokken. Hierbij kan het versterkte voorschot (vierde lid) – deels – worden teruggevorderd (artikelen 4:48, eerste lid, en 4:57 van de Awb).

Artikel 12. Procedure voorbereiding, stemming, uitslagbepaling en bekendmaking
Het ligt voor de hand om voor de procedures rond de stemming aan te sluiten bij de gang van zaken bij de raadsverkiezingen. Vandaar dat de desbetreffende bepalingen uit de Kieswet van overeenkomstige toepassing worden verklaard, voor zover er geen regeling in deze verordening zelf is opgenomen. Het gaat om de volgende onderdelen:

- hoofdstuk E, paragraaf 2: de instelling en bemensing van stembureaus door het college;
- hoofdstuk E, paragraaf 4: de instelling van het centraal stembureau (bij een lokaal referendum is er geen taak voor een hoofdstembureau; paragraaf 3 van hoofdstuk E is hier daarom niet vermeld);
- hoofdstuk J: de stemming (met onder andere de oproep, de inrichting van het stemlokaal, het uitbrengen van de stem);
- hoofdstuk L: het stemmen bij volmacht;
- hoofdstuk N, paragraaf 1: de telling van de stemmen;
- hoofdstuk P, paragraaf 1: de werkzaamheden van het centraal stembureau ten behoeve van de vaststelling en de bekendmaking van de uitslag;
- hoofdstuk P, paragraaf 4: de vaststelling en de bekendmaking van de uitslag in een openbare zitting van het centraal stembureau. Ook is hier geregeld dat er een proces-verbaal van de werkzaamheden wordt opgemaakt. Zie over de bekendmaking ook de toelichting bij artikel 13.

Artikel 13. Uitslag
In artikel 13 zijn bepalingen opgenomen over de taken van het centraal stembureau bij de telling, de vaststelling en de bekendmaking van de uitslag van een referendum. Deze wijken deels af van desbetreffende bepalingen in de Kieswet of vullen deze aan. Zie de toelichting bij artikel 12.
Onder andere artikel P23 van de Kieswet (onderdeel van paragraaf 4) is van overeenkomstige toepassing verklaard. Daarin is geregeld dat het centraal stembureau zijn proces-verbaal met weglating van de ondertekening onverwijld op een algemeen toegankelijke wijze elektronisch openbaar maakt. Daarbij is ook bepaald dat hiervoor bij ministeriële regeling een internetadres kan worden aangewezen. Dat laatste is op het moment van verschijnen van deze modelverordening nog niet gebeurd.
In het tweede lid van artikel 13 is verder bepaald dat het centraal stembureau de uitslag aan de raad overbrengt. Het vierde lid regelt dat de raad een uitspraak doet over de wettigheid van de stemming.

Artikel 14. Strafbepaling
Op grond van artikel 154, eerste lid, van de Gemeentewet kan de raad op overtreding van een verordening een straf stellen van ten hoogste drie maanden hechtenis of een geldboete van de tweede categorie (€ 4.150,- in 2019). Voor het bepalen van wat strafbaar is, is aangesloten bij hoofdstuk Z, paragraaf 1, van de Kieswet.

Vraag naar aanleiding van informatiebijeenkomst Referendumverordening.

Vraag:
In de nota van toelichting staat dat ieder ontwerpbesluit aan de raad over een te houden referendum vergezeld moet worden met een dekkingsvoorstel. Maar wie moet zorgen voor de dekking? Het college of de gemeenteraad?

Antwoord:
Het verzoek tot het houden van een referendum wordt gericht aan de gemeenteraad. In de verordening staat dat het de bevoegdheid van de raad is om een besluit te nemen over het te houden Referendum. Dit betekent ook dat de raad aan zet is om te zorgen voor de benodigde dekking voor het vervolg. Uiteraard treedt de griffie hier ook op als jullie eerste adviseur. Zij zullen in eerste instantie met de ambtelijke organisatie in gesprek gaan om te bezien waar eventueel nog ruimte in de begroting zit of welke andere dekkingsmogelijkheden er zijn. Het is uiteindelijk wel die raad die het besluit neemt.

Vraag naar aanleiding van informatiebijeenkomst Referendumverordening.

Vraag:
Het college stelt een aantal aanpassingen aan het huidige concept voor. Wij ontvangen graag een terugkoppeling met motivatie van het college op deze aanpassingen. Waarom achten zij het belangrijk deze veranderingen door te voeren?

Antwoord:
Het college heeft aan de hand van de zienswijze gericht op art. 2 van de referendumverordening een voorstel gedaan om het artikel enerzijds te versimpelen naar B1 schrijfniveau. Het doel van het college was om de regelgeving begrijpbaar voor burgers te formuleren. Tijdens de informatieavond is afgesproken om de referendumregels in begrijpelijke taal via de gemeentelijke website te communiceren. Dit zorgt naar de mening van het college voor een betere lees- en begrijpbaarheid voor onze inwoners. Anderzijds is er aansluiting gezocht bij de bepalingen in de Participatieverordening 2023.

Amendement Referendumverordening

De gemeenteraad van Kerkrade, in vergadering bijeen op 12 februari 2025

Constaterende dat:

- De VNG een modelverordening referendum heeft opgesteld die als basis kan dienen voor gemeentelijke referenda;
- De VNG de ervaringen met referenda zowel landelijk als regionaal heeft meegenomen in de totstandkoming van modelverordening.
- De VNG om tot een bruikbare modelverordening te komen een klankbord heeft ingesteld bestaande uit wetenschappers en leden van de VNG-commissie Raadsleden en Griffiers.

Overwegende dat:

- Het wenselijk is om de modelverordening referendum van de VNG te volgen om een uniforme en transparante procedure te waarborgen;
- De richtlijn van de VNG is om voor de hoogte van het inleidend verzoek een percentage van 1% van het aantal kiesgerechtigden te hanteren
- De richtlijn van de VNG is om voor het definitieve verzoek een percentage van 5% te hanteren.
- Het aantal kiesgerechtigden geen statisch getal is en het opnemen van een percentage in tegenstelling tot absolute aantallen een beter afspiegeling geeft.

Besluit:

- Artikel 5, lid 1:
  "1. Het inleidend verzoek om een referendum te houden wordt ondersteund door ten minste 250 ondersteuningsverklaringen van personen die kiesgerechtigd zijn op de dag dat het formulier, bedoeld in het vierde lid, wordt verstrekt"
  te wijzigen in:
  1. Het inleidend verzoek om een referendum te houden wordt ondersteund door een aantal ondersteuningsverklaringen, bedoeld in het vierde lid, van personen die kiesgerechtigd zijn dat uitkomt op minimaal 1% van het actuele aantal kiesgerechtigden ten tijde van de laatst gehouden gemeenteraadsverkiezingen.
- Artikel 6, lid 1:
  "1. Het definitief verzoek om een referendum te houden wordt ondersteund door ten minste 1500 ondersteuningsverklaringen van personen die kiesgerechtigd zijn op de dag dat de raad heeft besloten dat het inleidend verzoek wordt ingewilligd."
  te wijzigen in:
  1. Het definitief verzoek om een referendum te houden wordt ondersteund door een aantal ondersteuningsverklaringen, bedoeld in het vierde lid, van personen die kiesgerechtigd zijn dat uitkomt op minimaal 5% van het actuele aantal kiesgerechtigden ten tijde van de laatst gehouden gemeenteraadsverkiezingen.

Aldus vastgesteld door de Raad der gemeente Kerkrade, tijdens de raadsvergadering 12 februari 2025 en gaat over tot de orde van de dag.

Lokaal Alternatief
Marc Charlier, fractievoorzitter

B E H A N D E L B R I E F

Registratienummer: 25it00125

Het Presidium van de gemeente Kerkrade, handelend met mandaat van de gemeenteraad – ex artikel 3a lid 1 van het Reglement van orde voor de vergaderingen van de raadcommissies ter voorbereiding van de vergaderingen van de raad der gemeente Kerkrade – stelt de hieronder gekozen commissie(s) voor om in de openbaarheid te doen behandelen, het onderwerp:

Onderwerp

Rapportage Rekenkamer inzake burgerparticipatie

Algemene informatie

Dit onderwerp is toegekend aan de commissie:	**Te behandelen d.d.:**
Burgers en Samenleving	21 januari 2025

Aanleiding / toelichting

De Rekenkamer heeft onderzoek gedaan naar Burgerparticipatie. In de informatiebijeenkomst van 7 januari jongstleden heeft de Rekenkamer u het rapport aangeboden en onderzoeksbureau B&A groep heeft het onderzoeksrapport en de conclusies en aanbevelingen gepresenteerd. gepresenteerd.

Link naar informatiebijeenkomst 7 januari 2025

Kader / afbakening

Aan de orde is het rapport burgerparticipatie. De raad kan het rapport (deels) overnemen.

Wijze van behandelen

Doel:

Gemeente Kerkrade, afdeling Griffie
Telefoonnummer: 045-5676767
Gemeentehuis@kerkrade.nl

Bezoekadres: Markt 1 6461 EB Kerkrade
Postadres: Postbus 600 6460 AP Kerkrade

Gemeente Kerkrade

B E H A N D E L B R I E F

Ter besluitvorming door de Raad

Aard van het onderwerp:

Eigen/ nieuw beleid

Vorm:

Schriftelijke stukken: Reeds toegezonden

Mondelinge toelichting: Nee	Tijdsduur	minuten
Presentatie: Nee	Tijdsduur	minuten
Anders, namelijk:	Tijdsduur	minuten

Bestuurlijke verantwoordelijke(n)

Wethouder Roland

Ambtenaren en externen

Aanwezig zullen zijn:

Externen: **Ambtenaren:**

Bijlage(n)

Rapport Rekenkamer Burgerparticipatie

Gemeente Kerkrade, afdeling Griffie
Telefoonnummer: 045-5676767
Gemeentehuis@kerkrade.nl

Bezoekadres: Markt 1 6461 EB Kerkrade
Postadres: Postbus 600 6460 AP Kerkrade

Gemeente Kerkrade

Ontwerpbesluit

Nr.: 25Rb003

De raad van de gemeente Kerkrade;

overwegende,
- dat de Rekenkamer Kerkrade onderzoek heeft gedaan naar Burgerparticipatie

kennis genomen hebbende van,
- de toelichting van de onderzoekers tijdens de informatieavond op 7 januari 2025

gelet op,
- **programma:** -
- **gemeentelijk/regionaal beleidskader:** Verordening Rekenkamer Kerkrade
- **wetsartikel:** artikelen 182,183,184 en 185 Gemeentewet

besluit:

I. De conclusies en aanbevelingen van de rapportage Burgerparticipatie over te nemen.

Aldus vastgesteld door de raad der gemeente Kerkrade in zijn openbare vergadering d.d. 12 februari 2025.

De voorzitter van de raad, **De griffier,**

dr. T.P. Dassen-Housen. mr. drs. D.G.M.G. Franssen.

Rekenkameronderzoek burgerparticipatie gemeente Kerkrade

Eindrapport

Colofon

Projectnummer: 464

Auteurs: Gerard Nieuwe Weme
Yorick van den Berg
Karin Moor

B&A B.V.
Bezuidenhoutseweg 161
Postbus 829
2501 CV Den Haag

t 070 - 3029500
f 070 - 3029501

e-mail: info@bagroep.nl
http: www.bagroep.nl

Den Haag, december 2024

© Copyright B&A B.V. 2024.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Op alle opdrachten en werkzaamheden zijn de Algemene voorwaarden van B&A B.V. van toepassing, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel Haaglanden onder dossiernummer: KvK Haaglanden 27177844. De Algemene voorwaarden treft u als bijlage aan en kunt u tevens inzien op onze website, www.bagroep.nl.

B&A is gevestigd in Den Haag, Amsterdam en Rotterdam.

19-12-2024 11:53:00

Inhoudsopgave

1. Managementsamenvatting 5
1.1 Aanleiding 5
1.2 Beantwoording centrale onderzoeksvraag 5
1.3 Conclusies 6
1.4 Aanbevelingen 7
2. Aanleiding en onderzoeksverantwoording 11
2.1 Aanleiding 11
2.2 Onderzoeksvragen en normenkader 11
2.3 Onderzoeksverantwoording 13
3. Bevindingen beleid en beoogde uitvoering 17
3.1 Inleiding 17
3.2 Beleid en doelen burgerparticipatie Kerkrade 17
3.3 Afspraken over de toepassing van burgerparticipatie 18
3.4 Toetsing aan het normenkader 20
4. Bevindingen praktijk en resultaten 23
4.1 Inleiding 23
4.2 Uitvoeringspraktijk burgerparticipatie 23
4.3 Monitoring doeltreffendheid en doelmatigheid 25
4.4 Ervaringen 26
4.5 Effecten 29
4.6 Toetsing aan het normenkader 30
5. Bevindingen rol van de raad en leren van andere gemeenten 33
5.1 Inleiding 33
5.2 Borging kaderstellende en controlerende rol gemeenteraad 33
5.3 Organisatie informatiepositie raad en borging in bedrijfsvoering 33
5.4 Leren van andere gemeenten 35
5.5 Toetsing aan het normenkader 38
6. Bestuurlijke reactie en nawoord 43
6.1 Bestuurlijke reactie 43
6.2 Nawoord Rekenkamer Kerkrade 46
Bijlage geraadpleegde bronnen 49

1

MANAGEMENTSAMENVATTING

1. Managementsamenvatting

1.1 Aanleiding

De Rekenkamer Kerkrade heeft begin 2023 gesprekken gevoerd met de fracties uit de gemeenteraad. Dit met als doel om tot een onderzoeksprogramma voor 2023 te komen. Op basis van een aantal gehouden oriënterende vooronderzoeken heeft de Rekenkamer Kerkrade gekozen voor het onderwerp "burgerparticipatie".
Daarbij heeft de Rekenkamer meerdere invalshoeken onderkend. In de eerste plaats een beleidsmatige: hoe zit het beleid in elkaar, waar is het op gebaseerd en hoe succesvol is het. Een analyse van een aantal trajecten in het verleden kan daartoe inzicht bieden. Daarbij is het, op de tweede plaats, ook relevant om te onderzoeken hoe de doeltreffendheid en de doelmatigheid gemeten en gemonitord wordt. En, niet onbelangrijk, op welke wijze is daarbij de (informatie)positie van de raad geborgd. Ook is relevant wat met Kerkrade vergelijkbare gemeenten op deze gebieden aan ervaringen hebben die leerpunten aanreiken voor het beleid en de uitvoeringspraktijk in Kerkrade.
Het is daarbij van belang om te realiseren dat het geen onderzoek is om af te rekenen. De Rekenkamer Kerkrade heeft ook geen signalen ontvangen dat er sprake zou zijn van problemen o.i.d. met burgerparticipatie. Het is een lerend onderzoek: hoe gaat het nu en wat kan beter, hoe houden we zicht op de resultaten van beleid, wat kunnen we in dat kader ook leren van andere gemeenten.

1.2 Beantwoording centrale onderzoeksvraag

Hoe doeltreffend en doelmatig is het beleid van de gemeente Kerkrade m.b.t. burgerparticipatie, wat kan Kerkrade leren van andere gemeenten en op welke wijze kan de informatiepositie van de gemeenteraad geborgd worden om de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid te kunnen monitoren?

De doeltreffendheid en doelmatigheid van het burgerparticipatiebeleid is niet absoluut vast te stellen. Uit de acht onderzochte burgerparticipatietrajecten blijkt dat van de drie doelen (meer betrokkenheid inwoners, verbeteren relatie gemeenschap en benutten kennis inwoners) de trajecten vooral tot doel hebben om (1) de betrokkenheid van inwoners te vergroten en (2) het benutten van de kennis van inwoners. Uit de interviews met bewoners, ambtelijke organisatie en partners blijkt dat de inzet daarop leidt tot het verbeteren van de relatie met de gemeenschap.

Belemmerende factoren in het **doelbereik** zijn vooral gelegen in de proceskwaliteit van de kant van de gemeente. Bewoners en partners ervaren een open en luisterende houding van de gemeente. In meerdere trajecten ervaren bewoners en partners dat de gemeente nog weinig terugkoppelt wat de gemeente met hun inbreng doet. Dat betekent niet dat de gemeente er niets mee doet. Als de gemeente niet terugkoppelt, dan is dat van negatieve invloed op de betrokkenheid bij bewoners bij de trajecten. Ook is in meerdere burgerparticipatietrajecten bij bewoners en partners sprake van onduidelijkheid over de rol en invloed die ze hebben in het gehele proces. Dat is ook van invloed op de doeltreffendheid van de burgerparticipatie. In meerdere trajecten wordt dat weinig toegelicht (of komt het niet over) of is sprake van een zich ontwikkelende procesinrichting tijdens het traject. In die situaties zijn gemeente, partners en bewoners nog zoekende naar wat een logische vervolgstap in het proces kan zijn. Dat is op zich niet erg volgens bewoners en partners, als maar duidelijk is dat zij daar ook een rol en invloed op hebben.

De **doelmatigheid** van het burgerparticipatiebeleid wordt niet expliciet gemonitord. Wel zijn er inmiddels ervaringen opgedaan met methoden en manieren die goed of minder goed werken. Een voorbeeld daarvan is de inzet van peilingen en enquêtes. Die werken in sommige situaties beter dan in andere. Wat zowel bewoners, partners en ambtelijke organisatie aangeven is dat vormen waarin sprake is van een één op één dialoog het meest doelmatig zijn. Bijvoorbeeld interviews, klankbord- en werkgroepen en

wijkbezoeken. Alleen zenden (informeren) vanuit de gemeente leidt niet tot interactie en soms zelfs tot een informatieoverload. Evaluaties op doelmatigheid vinden niet gestructureerd plaats.

De **informatiepositie van de raad** is op twee manieren geborgd: (1) een jaarlijks verslag over de ervaringen met de toepassing van burgerparticipatie en (2) een paragraaf over burgerparticipatie bij raadsbesluiten over plannen en projecten. De toepassing hiervan heeft nog niet (jaarlijks verslag) of op weinig uniforme wijze (paragraaf bij raadsbesluiten) plaatsgevonden. Raad en ambtelijke organisatie zijn nog zoekende in de wijze waarop hier inhoudelijk vorm aan kan worden gegeven. In een groepsgesprek met de raad heeft de raad wel een aantal richtinggevende uitspraken gedaan (zie ook aanbevelingen). De raad wil de komende jaren vooral per traject geïnformeerd worden over de ervaringen vanuit het perspectief van bewoners, partners en ambtelijke organisatie. De raad krijgt liever ervaringsverhalen te horen, dan een 'droge' rapportage over het aantal trajecten, de ingezette treden en de daarbij horende doelen.

Wat kan Kerkrade **leren van andere gemeenten**? De gemeente Kerkrade staat niet alleen in het opdoen van ervaringen met een meer gestructureerde aanpak van burgerparticipatie. Bij de drie gesproken gemeenten (Roosendaal, Roermond en Heerlen) is onder invloed van de Omgevingswet een nieuwe impuls gegeven aan het burgerparticipatiebeleid. Alle gemeenten hadden al een burgerparticipatiebeleid, dat vaak al van langer geleden was (minimaal 5 jaar oud). Het opstellen van een Participatieverordening heeft bij alle gemeenten een nieuwe impuls gegeven.
Twee van de drie gemeenten investeren in een opleidings- en trainingsprogramma voor relevante medewerkers. Twee daarvan maken daarbij ook gebruik van een specifieke methode met tooling voor keuzes in de inrichting van het burgerparticipatietraject. Daarnaast is bij één gemeente ook sprake van een aantal burgerparticipatie-adviseurs die kunnen meedenken (niet overnemen) bij burgerparticipatie bij plannen en projecten. Deze gaan gevraagd en ongevraagd op collega's af om ze te ondersteunen.
Alle drie gemeenten steken vooral in op bewustwording en ontwikkeling van kennis en vaardigheden bij de ambtelijke organisatie. Het is niet zo dat de kennis of ervaring met burgerparticipatie ontbreekt, die is vaak meerjarig aanwezig, maar er is (nog) geen uniforme taal of cultuur rondom werkwijzen en leren en verbeteren bij burgerparticipatie. De zoektocht naar borging van burgerparticipatie als werkwijze en cultuur krijgt op verschillende manieren vorm: (1) adviseurs burgerparticipatie, (2) (tijdelijke) klankbordgroep burgerparticipatie, (3) training en ontwikkeling met als doel 'ambassadeurs' burgerparticipatie op te leiden, (4) aanstellen van een programmamanager burgerbetrokkenheid.
Geen van de drie gesproken gemeenten heeft gestructureerde werkwijzen om de informatiepositie van de raad (doeltreffendheid en doelmatigheid) te versterken. Alle gemeenten willen werken met een participatieverslag naar de raad (soms jaarlijks, soms tweejaarlijks een wat uitgebreidere evaluatie), maar ervaringen daarmee zijn nog niet of beperkt opgedaan. Dit is vooral onder invloed van de Participatieverordening ontstaan.

1.3 Conclusies

Conclusie 1: Doelen van het burgerparticipatiebeleid zichtbaar in toepassing, maar effect van de burgerparticipatie is sterk afhankelijk van een goede terugkoppeling en duidelijkheid over de rol van bewoners en partners in het burgerparticipatietraject

In de onderzochte burgerparticipatietrajecten zijn twee van de drie doelen uit het burgerparticipatiebeleid sturend: meer betrokkenheid van inwoners en het benutten van kennis van inwoners. Het effect daarvan is het derde doel uit het burgerparticipatiebeleid: het verbeteren van de relatie met de gemeenschap. Deze 'formule' wordt onderschreven door gesproken inwoners, partners en ambtelijke trekkers van de trajecten. Het effect van de burgerparticipatietrajecten is niet absoluut vast te stellen. Dat komt door belemmerende factoren die zijn gelegen in de proceskwaliteit van de kant van de gemeente. Wat goed gaat is de open en luisterende houding van de gemeente. Verbeterpunten liggen volgens bewoners, partners en ambtelijk

trekkers in (1) het terugkoppelen naar bewoners en partners wat met de inbreng van hen wordt gedaan en (2) het verschaffen van duidelijkheid over de rol en invloed die bewoners en partners in het gehele traject hebben. Als deze twee punten niet of onvoldoende worden toegepast, dan komen twee van de beoogde doelen (meer betrokkenheid en verbeteren relatie met de gemeenschap) onder druk te staan.

Conclusie 2: Het is zoeken naar de passende insteek op tredes en inzet van methoden

De ambitie om waar mogelijk in te zetten op de hoogste trede van burgerparticipatie is prijzenswaardig, maar, zo blijkt uit de ervaringen in Kerkrade en andere gemeenten, niet altijd zinvol en effectief. Uit de analyse van de acht onderzochte trajecten blijkt dat voor bewoners het beslissen (coproduceren of meebeslissen) voor abstracte visies en plannen niet goed werkt. Bewoners zijn er niet in geïnteresseerd en dus lastig te mobiliseren. Bij de uitwerking van deze visies en plannen in concrete maatregelen is burgerparticipatie juist veel beter te organiseren. Hier geldt het adagium: des te concreter des te beter. Het raakt direct aan de leefomgeving en belangen van bewoners en zij kunnen er zelf ook mee aan de slag.

Ook de inzet van methoden (bijvoorbeeld peilingen/enquêtes, interviews, bijeenkomsten, werkgroepen etc) heeft leerervaringen opgeleverd. Zo blijken enquêtes in sommige trajecten van toegevoegde waarde en in andere trajecten juist veel minder omdat ze weinig bruikbare informatie opleveren. Wat altijd goed werkt zijn methoden waarin sprake is van een dialoog ofwel een goed gesprek met bewoners. Dat is voor zowel bewoners als partners en de gemeente van toegevoegde waarde.

Het ontbreekt echter aan een afwegingskader voor de keuze voor methoden. Er is een beslisboom voor burgerparticipatie door de gemeente Kerkrade opgesteld dat aan de hand van zes vragen richting geeft op welke trede moet worden ingezet. Echter dit bevat nog weinig richtinggevende uitspraken over bijvoorbeeld wat te doen bij de ontwikkeling van beleid en wat te doen bij de uitvoering van beleid.

Conclusie 3: Geen gestructureerde monitoring van leerervaringen en effecten van toepassen van burgerparticipatie

De gemeente Kerkrade, overigens net als de drie andere gemeenten die gesproken zijn, is nog zoekende naar een gestructureerde wijze van leren en verbeteren. Binnen de afzonderlijke burgerparticipatietrajecten is sprake van vormen van evaluatie, tussentijds en na afloop. Ook het leren over de burgerparticipatietrajecten heen is beperkt tot niet georganiseerd. Daar is wel behoefte aan. Het is niet zo dat de kennis of ervaring met burgerparticipatie ontbreekt, die is vaak meerjarig aanwezig, maar er is geen uniforme taal of cultuur rondom werkwijzen en leren en verbeteren bij burgerparticipatie.

Conclusie 4: Informatiepositie raad procedureel geborgd, maar inhoudelijk niet uitgewerkt

Het gevolg van conclusie 3 is dat er geen gestructureerd overzicht is van de leerervaringen met het toepassen van burgerparticipatie. Dat maakt het lastig om de raad ook te informeren over de leerervaringen. Formele borging van het rapporteren over de ervaringen, de inzet en de opbrengsten van burgerparticipatie is georganiseerd via raadsbesluiten, de verordening en de afspraak om jaarlijks een terugkoppeling te krijgen. Daar is inhoudelijk nog geen invulling aan gegeven. De raad heeft wel wensen als het gaat om het versterken van hun informatiepositie. De raad wil trajectspecifiek informatie krijgen om een gevoel te krijgen bij de ervaringen, de inzet en de opbrengsten. Vooral in de vorm van mondelinge en kwalitatieve toelichtingen en niet in abstracte of cijfermatige rapportages.

1.4 Aanbevelingen

Aanbeveling 1: Geef terug aan bewoners wat je met hun inbreng doet en wees duidelijk hoe het proces van participatie er uit ziet en schep daarmee de juiste verwachtingen (aanbeveling voor het college)

Bewoners, maar ook partners en de ambtelijk trekkers, geven aan dat dit twee essentiële voorwaarden zijn voor een effectieve inzet van burgerparticipatie. Dat gaat in een aantal burgerparticipatietrajecten goed,

maar in andere kan dat beter. Het is van belang dat dit een 'cultuur van werken' is die altijd toegepast moet worden. Bewoners geven aan dat het ook niet erg is als de gemeente aangeeft dat men nog niet precies weet wat met hun inbreng gedaan gaat worden, maar vertel dat dan. Het is ook niet erg als het proces niet helemaal uitgewerkt is, maar zorg er dan voor dat bewoners en partners er wel invloed op hebben.

Aanbeveling 2: Verrijk de huidige leidraad en beslisboom burgerparticipatie met de uitkomsten van leerervaringen zodat een scherper afwegingskader ontstaat voor de inzet op tredes en van methoden (aanbeveling voor het college)

Een afwegingskader voor de inzet van tredes (niveau van participatie) is helpend in het maken van keuzes. Uit de onderzochte trajecten blijkt dat een inzet op de hoogste tredes bij meer abstractie plan- en visievorming niet werkt. Bewoners zijn daar in de regel beperkt of niet voor te mobiliseren. Informeren is altijd het minimumniveau, zo blijkt ook uit de ervaringen van de drie andere gemeenten. Als je te hoog inzet, ontstaat een risico op 'schijnparticipatie'. Of zoals het in de Roosendaalse participatiebrug wordt geformuleerd: "Een ladder suggereert dat het hoogste niveau de meest ultieme vorm van participatie is. Echter niet alle opgaven lenen zich daarvoor en door dit niveau te ambiëren, creëer je ook verwachtingen die je niet waar kunt maken". Wees daarom realistisch in wat je van bewoners kunt en mag verwachten. Maar als je overgaat tot concrete maatregelen, dan kan wel op hogere tredes worden ingezet. Het is dan makkelijker om bewoners te mobiliseren en mee te laten beslissen. De leidraad benoemt hiervoor het CLEAR-model. Daarin worden de juiste vragen gesteld over wat je van bewoners kan en mag verwachten, maar richtinggevende uitspraken over de gevolgen daarvan voor het niveau van burgerparticipatie worden niet gedaan. Op basis van de leerervaringen kunnen de huidige leidraad en beslisboom worden aangescherpt.

Hetzelfde geldt voor de in te zetten methoden van burgerparticipatie. Uit de onderzochte burgerparticipatietrajecten in Kerkrade en de ervaringen in de andere gemeenten blijkt dat methoden waarin het gesprek wordt gevoerd en de dialoog wordt aangegaan de meeste betrokkenheid en inhoudelijke diepgang (benutten kennis van bewoners en partners) oplevert. Formuleer daarom per niveau van participatie de meest passende methoden.

De gemeente Roosendaal maakt daarnaast nog een onderscheid in wie het initiatief neemt bij de burgerparticipatie. Participatie kan vanuit verschillende posities ontstaan, namelijk:

- Inwonersparticipatie: overheid betrekt partijen bij hun plannen en ideeën.
- Overheidsparticipatie: inwoners / ondernemers nemen initiatief en nodigt de gemeente uit mee te doen.
- Netwerkparticipatie: participatie die wordt georganiseerd vanuit partners

De onderzochte burgerparticipatietrajecten in Kerkrade zijn vrijwel uitsluitend vanuit het perspectief van inwonersparticipatie gestart. De leidraad dient zich niet alleen te richten op inwonersparticipatie, maar ook richting te geven aan hoe de gemeente in de andere vormen van participatie positie kan kiezen.

Aanbeveling 3: Organiseer een gestructureerde leer- en verbetercyclus en rapporteer daarover aan de raad (aanbeveling voor het college)

De leidraad Burgerparticipatie biedt via de evaluatie aan de hand van een evaluatieversie van de participatiecanvas een structuur aan voor leren en verbeteren. De leidraad wil door de canvassen naast elkaar te leggen trajecten evalueren en daarmee lessen overdragen. Door het vast te leggen in een vast format ontstaat een database ontstaan van participatietrajecten. Dergelijke ingevulde evaluatiecanvassen zijn nog niet aangetroffen in de onderzochte acht trajecten. Dat heeft voornamelijk te maken met het feit dat het canvas recent is opgesteld en alleen in net gestarte trajecten is gebruikt. Er is een instrumentarium beschikbaar voor de vastlegging van opgedane ervaringen. De aanbeveling is om dat toe te passen en er een gestructureerde leer- en verbetercyclus omheen te organiseren. Bijvoorbeeld door bij de start van elk nieuw burgerparticipatietraject en bij bestaande trajecten momenten in te bouwen van reflectie op het traject zelf en daarbij ook de leerervaringen vanuit andere trajecten te betrekken. In Roosendaal wordt gewerkt met burgerparticipatieadviseurs die op afroep beschikbaar zijn, maar ook zichzelf aanbieden. Deze verzamelen leerervaringen en brengen deze in bij nieuwe en bestaande burgerparticipatietrajecten.

In Heerlen wordt daarnaast geïnvesteerd in een opleidings- en trainingsprogramma voor ongeveer 50 relevante medewerkers.
Door een gestructureerde leer- en verbetercyclus binnen afzonderlijke burgerparticipatietrajecten en over de verschillende burgerparticipatietrajecten heen te organiseren, ontstaat ook input waarmee de raad kan worden geïnformeerd. Concreet wil de raad inzicht hebben in alle trajecten die lopen en van elk traject een kort verslag ontvangen wat is bereikt en hoe de opbrengsten zijn teruggekoppeld aan de inwoners. De raad wil daarbij vooral weten hoe inwoners het traject hebben ervaren. De raad wil geen jaarlijks verslag met uitsluitend aantallen, maar wil vooral een gevoel krijgen bij de leerervaringen. Dat vraagt naast inzicht in de ervaringen met individuele trajecten ook inzicht in wat over alle trajecten heen is geleerd en of dat ook leidt tot aanpassingen in keuzes en werkwijzen. Leg dit vast in een jaarlijks verslag en ga hierover het gesprek aan met de raad. Op basis daarvan kunnen mogelijk de doelen in het visiedocument Burgerparticipatie aangepast worden.

Aanbeveling 4: Controleer als raad of bij de vaststelling van kaders voldaan is aan de invulling van burgerparticipatie en bepaal jaarlijks of aanpassingen in het burgerparticipatiebeleid nodig zijn (aanbeveling voor de raad)
Uit de gesprekken blijkt dat het nog voorkomt dat de paragraaf burgerparticipatie bij raadsbesluiten niet altijd of volledig is ingevuld. Het is uiteraard aan de steller van de raadsvoorstellen en -besluiten om hier consequent invulling aan te geven. Vervolgens is het aan de raad om hier op de controlerende rol in te nemen en vraag waar nodig raadsvoorstellen en -besluiten hierop aan te passen. Zeker bij de start van burgerparticipatietrajecten is dat van belang.
De raad heeft bij raadsbesluit bepaald dat de raad jaarlijks wordt geïnformeerd over de voortgang van de toepassing van de visie op burgerparticipatie. De benodigde informatie daarvoor is bij aanbeveling 3 geformuleerd. Het is aan de raad om jaarlijks te bepalen of aanpassingen in het beleid noodzakelijk zijn en zo ja, welke.

2

AANLEIDING EN ONDERZOEKSVERANTWOORDING

2. Aanleiding en onderzoeksverantwoording

2.1 Aanleiding

De Rekenkamer Kerkrade heeft begin 2023 gesprekken gevoerd met de fracties uit de gemeenteraad. Dit met als doel om tot een onderzoeksprogramma voor 2023 te komen. Op basis van een aantal gehouden oriënterende vooronderzoeken heeft de Rekenkamer Kerkrade gekozen voor het onderwerp "burgerparticipatie".
Daarbij heeft de Rekenkamer meerdere invalshoeken onderkend. In de eerste plaats een beleidsmatige: hoe zit het beleid in elkaar, waar is het op gebaseerd en hoe succesvol is het. Een analyse van een aantal trajecten in het verleden kan daartoe inzicht bieden. Daarbij is het, op de tweede plaats, ook relevant om te onderzoeken hoe de doeltreffendheid en de doelmatigheid gemeten en gemonitord wordt. En, niet onbelangrijk, op welke wijze is daarbij de (informatie)positie van de raad geborgd. Ook is relevant wat met Kerkrade vergelijkbare gemeenten op deze gebieden aan ervaringen hebben die leerpunten aanreiken voor het beleid en de uitvoeringspraktijk in Kerkrade.
Het is daarbij van belang om te realiseren dat het geen onderzoek is om af te rekenen. De Rekenkamer Kerkrade heeft ook geen signalen ontvangen dat er sprake zou zijn van problemen o.i.d. met burgerparticipatie. Het is een lerend onderzoek: hoe gaat het nu en wat kan beter, hoe houden we zicht op de resultaten van beleid, wat kunnen we in dat kader ook leren van andere gemeenten.

2.2 Onderzoeksvragen en normenkader

Het onderzoek heeft tot doel inzicht te krijgen in doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid en uitvoeringspraktijk m.b.t. burgerparticipatie in Kerkrade. Vanuit dit doel is de volgende centrale vraagstelling geformuleerd:

Hoe doeltreffend en doelmatig is het beleid van de gemeente Kerkrade m.b.t. burgerparticipatie, wat kan Kerkrade leren van andere gemeenten en op welke wijze kan de informatiepositie van de gemeenteraad geborgd worden om de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid te kunnen monitoren?

Daarbij zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

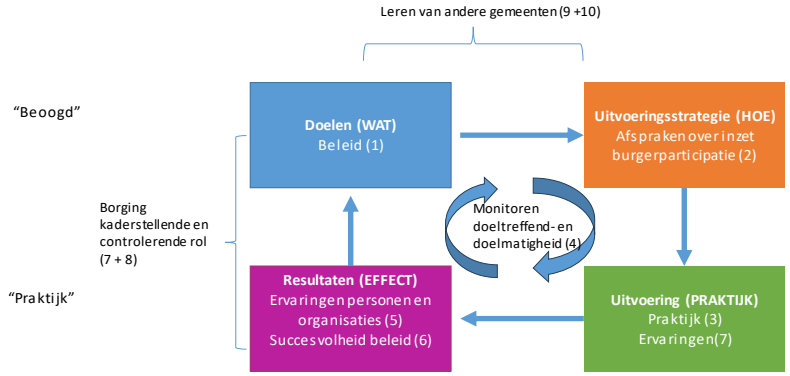
Doelen en uitvoeringsstrategie
1. Wat is het huidige beleid (doelen) met betrekking tot burgerparticipatie?
2. Welke afspraken zijn er over de toepassing van burgerparticipatie?

Uitvoeringspraktijk en effecten
3. Op welke wijze wordt burgerparticipatie in de praktijk vorm en inhoud gegeven in Kerkrade?
4. Op welke wijze wordt de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid met betrekking tot burgerparticipatie gemonitord?
5. Hoe ervaren personen en organisaties die betrokken zijn geweest bij burgerparticipatieprocessen de mogelijkheden tot en resultaten van burgerparticipatie In Kerkrade?
6. Hoe succesvol is het beleid?

Rol en positie raad en leren van andere gemeenten
7. Op welke wijze zijn de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad geborgd met betrekking tot het beleid en de uitvoering van burgerparticipatie?

8. Is de informatiepositie van de gemeenteraad op een effectieve manier georganiseerd en geborgd In de bedrijfsvoering van de gemeentelijke organisatie?
9. Hoe geven met Kerkrade vergelijkbare gemeenten invulling aan het beleid met betrekking tot burgerparticipatie inclusief de monitoring ervan en wat kan het gemeentebestuur van Kerkrade daarvan leren?
10. Tot welke conclusies en aanbevelingen leidt dit voor het college en voor de gemeenteraad?

In onderstaand onderzoeksmodel is dit grafisch weergegeven, waarin ook de onderzoeksvragen zijn weergegeven.

Voor de oordelende vragen is een normenkader opgesteld.

Onderdeel onderzoeksmodel	Vraag	Norm
Doelen	1. Wat is het huidige beleid (doelen) met betrekking tot burgerparticipatie?	▪ De gemeente Kerkrade beschikt over beleid met daarin geformuleerde doelen en resultaten die met burgerparticipatie bereikt moeten worden. ▪ De doelen en effecten hebben betrekking op het vergroten van de realisatiekracht en het verbeteren van de invloed van burgers.
Uitvoeringsstrategie	2. Welke afspraken zijn er over de toepassing van burgerparticipatie?	▪ De gemeente heeft benoemd bij welke besluit- en uitvoeringsprocessen sprake dient te zijn van burgerparticipatie. ▪ De gemeente heeft een afwegingskader waarmee te bepalen is op welke wijze en op welk niveau de burgerparticipatie ingericht moet worden. ▪ Er zijn afspraken over de wijze waarop de raad betrokken is bij de besluitvorming over de wijze waarop burgerparticipatie wordt ingericht, de wijze waarop de raad betrokken wordt bij de burgerparticipatie en de wijze waarop de raad geïnformeerd wordt over de toepassing en opbrengsten van de burgerparticipatie.

Onderdeel onderzoeksmodel	Vraag	Norm
Uitvoeringspraktijk	3. Op welke wijze wordt burgerparticipatie in de praktijk vorm en inhoud gegeven in Kerkrade?	Beschrijvende vraag, geen norm
	4. Op welke wijze wordt de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid met betrekking tot burgerparticipatie gemonitord?	Beschrijvende vraag, geen norm
Resultaten	1. Hoe ervaren personen en organisaties die betrokken zijn geweest bij burgerparticipatieprocessen de mogelijkheden tot en resultaten van burgerparticipatie In Kerkrade?	De personen en organisaties ervaren: ▪ Een goed samenspel met de gemeente ▪ Dat de verwachtingen over hun invloed en rol van te voren helder waren en gedurende het proces helder zijn gebleven ▪ Dat het burgerparticipatietraject goed en professioneel was ingericht en werd begeleid
	6. Hoe succesvol is het beleid?	▪ De gemeente monitort de doeltreffendheid en doelmatigheid van de burgerparticipatie ▪ De gemeente bereikt haar eigen doelen en effecten. ▪ De gemeente bereikt met de inzet van burgerparticipatie (1) meer realisatiekracht, (2) meer betrokkenheid en invloed van burgers en organisaties. ▪ De gemeente is doelmatig omdat (1) sprake is van een goede kwaliteit van de samenwerking in de burgerparticipatietrajecten en (2) sprake is van een professionele vormgeving en begeleiding van de burgerparticipatietrajecten.
Rol van de raad	7. Op welke wijze zijn de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad geborgd met betrekking tot het beleid en de uitvoering van burgerparticipatie?	▪ Beschrijvende vraag, geen norm
	8. Is de informatiepositie van de gemeenteraad op een effectieve manier georganiseerd en geborgd In de bedrijfsvoering van de gemeentelijke organisatie?	▪ De gemeenteraad ervaart een goede informatiepositie om de doeltreffendheid en doelmatigheid van de toepassing van burgerparticipatie te beoordelen. ▪ Sprake is van een heldere taak- en verantwoordelijkheidsverdeling binnen de gemeentelijke organisatie wie wat wanneer doet om de raad conform afspraken te informeren. ▪ Deze afspraken worden toegepast.

2.3 Onderzoeksverantwoording

De volgende fasen in het onderzoek zijn doorlopen:

Documentenstudie
De documentenstudie richtte zich op het burgerparticipatiebeleid, de participatieverordening, relevante raadsvoorstellen en de wijze waarop de raad is geïnformeerd over en kaderstellend in positie gebracht over de inzet van burgerparticipatie.

Ten tweede richtte de documentenstudie zich op het in beeld brengen van alle ingezette en (nog) lopende burgerparticipatietrajecten sinds het nieuwe burgerparticipatiebeleid en een aantal burgerparticipatietrajecten van voor die tijd. Dat heeft geleid tot een groslijst van 16 burgerparticipatietrajecten, waarvan er op basis van een verdeling naar beleidsthema en mate waarin het traject is afgerond een achttal is geselecteerd voor het casusonderzoek. Het gaat om de volgende acht trajecten:

- Masterplan Bleijerheide en Nuland (initiatief van de gemeente)
- Mobiliteitsvisie (initiatief van de gemeente)
- Buurtcamping Kerkrade-West (initiatief vanuit inwoners en vervolgens aangesloten bij landelijke organisatie buurtcampings waar de gemeente buurtbewoners heeft ondersteund)
- Aanvalsplan Centrum (initiatief van de gemeente)
- Kerkraads Wmo-model (initiatief van de gemeente)
- Visie gemeenschapshuizen (initiatief van de gemeente)
- Omgevingsvisie (initiatief van de gemeente)
- Ambitieplan Kerkrade-Oost (initiatief van de gemeente)

Alle bijbehorende documentatie is opgevraagd en geanalyseerd. Dat heeft geleid tot gespreksprotocollen met de ambtelijk trekkers.

Veldwerk

Met elk van de acht geselecteerde trajecten is een verdiepend gesprek gevoerd met betrokken trekker van het traject om het beeld per traject te verdiepen. Zo is gevraagd met welke redenen en welke doelen burgerparticipatie is ingezet. Maar ook wat in de praktijk goed en minder goed uitpakte vanuit het perspectief van de ambtelijk trekker. De betrokkenheid van de raad bij de burgerparticipatietrajecten en de wijze waarop de raad daarover is geïnformeerd was eveneens onderwerp van gesprek. Deze gesprekken waren tevens een voorbereiding op de rondetafelgesprekken met de deelnemers aan het burgerparticipatietraject.

Vervolgens is met een selectie van deelnemers aan het burgerparticipatietraject gesproken over de effecten van het traject (doeltreffendheid) en de kwaliteit van de procesgang (doelmatigheid) van het traject. Gesproken is met bewoners en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en ondernemers. Niet bij elk traject was het mogelijk om hiermee te spreken. Bijvoorbeeld omdat het traject nog maar net was opgestart of omdat het traject lang geleden had plaatsgevonden en de betrokkenen niet meer gesproken konden worden.

Het derde deel van het veldwerk bestond uit gesprekken met vertegenwoordigers van een drietal andere gemeenten. Dit met het doel om na te gaan wat Kerkrade kan leren van andere gemeenten. Hoe gaan zij om met de dilemma's en vraagpunten die in Kerkrade leven. De selectie is tot stand gekomen op basis van een soortgelijk sociaal-economisch profiel en tips en aanbevelingen van de ambtelijk trekkers die zijn gesproken. Dat heeft geleid tot gesprekken met vertegenwoordigers verantwoordelijk voor burgerparticipatie van de gemeenten Roosendaal, Roermond en Heerlen.

Het laatste onderdeel van het veldwerk heeft bestaan uit een groepsgesprek met een vertegenwoordiging van de raad. Gespreksonderwerpen waren de ervaringen met de burgerparticipatie, de verwachtingen voor de toekomst en de wijze waarop de raad de doeltreffendheid en de doelmatigheid van de burgerparticipatie kan of zou willen bepalen.

Analyse en rapportage

De opbrengsten uit de documentenstudie en het veldwerk zijn geanalyseerd, de onderzoeksvragen beantwoord en de bevindingen zijn getoetst aan het normenkader.

3

BEVINDINGEN BELEID EN BEOOGDE UITVOERING

3. Bevindingen beleid en beoogde uitvoering

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de bevindingen over het burgerparticipatiebeleid en de beoogde uitvoering daarvan weergegeven. Eerst zijn in de rode kaders de bevindingen op hoofdlijnen weergegeven, gevolgd door een onderbouwing van dat antwoord. *De vluchtige lezer kan volstaan met het lezen van de beantwoording op hoofdlijnen in de rode kaders.*

3.2 Beleid en doelen burgerparticipatie Kerkrade

1. Wat is het huidige beleid (doelen) met betrekking tot burgerparticipatie?

Bevindingen op hoofdlijnen:

- De gemeente wil de volgende doelen bereiken: meer betrokkenheid van inwoners, verbeteren van de relatie met de gemeenschap en de kennis van inwoners inzetten.
- Burgerparticipatie wordt bij ieder project of plan toegepast waar mogelijk op de hoogst mogelijke trede.

Onderbouwing

De doelen zijn beschreven in het visiedocument Burgerparticipatie (2022). In het visiedocument beschrijft de gemeente waarom burgerparticipatie van belang is:

- Meer betrokkenheid van inwoners
- Verbeteren van de relatie met de gemeenschap
- De kennis van de inwoners inzetten

Burgerparticipatie is volgens het visiedocument een manier van beleidsvoering waarbij inwoners, individueel of samen en direct of indirect, de kans krijgen om invloed uit te oefenen op de ontwikkeling, uitvoering en/of evaluatie van beleid. Het gaat om meepraten, meedenken en meebeslissen in het publieke domein. De gemeente Kerkrade hanteert de volgende stappen van de participatieladder die kunnen worden ingezet in burgerparticipatietrajecten:

- Als de gemeente en alle betrokken partijen samen beslissen en samen werken, dan spreekt de gemeente over coproduceren (1).
- Meebeslissen (2). Nadat er bepaalde afspraken zijn gemaakt krijgt de gemeenschap de mogelijkheid om zelf beslissingen te nemen.
- Adviseren (3). Hier krijgt de gemeenschap uitgebreid de kans om te adviseren bij nieuw beleid of projecten.
- Raadplegen (4). Hier wordt de inwoners gevraagd naar hun mening. Hebben zij ideeën? Wat leeft er bij hen in de buurt? De gemeente houdt hier dan rekening mee en laat weten wat er is gedaan met deze suggesties.
- Informeren (5). Hierbij wordt de gemeenschap geïnformeerd over plannen en kunnen vragen worden gesteld.

De ambitie is dat de gemeente Kerkrade burgerparticipatie bij ieder project of plan toepast, tenzij er een geldige reden is waardoor participatie niet van toepassing is.

3.3 Afspraken over de toepassing van burgerparticipatie

2. Welke afspraken zijn er over de toepassing van burgerparticipatie?

Bevindingen op hoofdlijnen:

- De afspraak berust op maatwerk en het streven naar een zo hoog mogelijke trede op de participatieladder als burgerparticipatie wordt ingezet.
- Burgerparticipatie is een vast onderdeel van het maken van alle plannen. Uitzonderingen daarop moeten worden onderbouwd volgens de uitzonderingsmogelijkheden opgenomen in de Participatieverordening.
- Er mag geen drempel zijn om mee te doen aan burgerparticipatie.
- De gemeente neemt een besluit over de inrichting van de burgerparticipatie. De gemeente kiest de trede op de participatieladder, communiceert hierover naar bewoners en bewoners kunnen daarop reageren.
- De raad wordt jaarlijks geïnformeerd over de ervaringen en resultaten van de toepassing van burgerparticipatie.

Onderbouwing

De bevindingen zijn opgebouwd aan de hand van de afspraken die terug te lezen zijn in het visiedocument Burgerparticipatie (2022), de Participatieverordening (2023) en het raadsbesluit over de vaststelling van het visiedocument Burgerparticipatie.

In het *visiedocument Burgerparticipatie (2022)* spreekt de gemeente de volgende ambitie (wat willen we bereiken?) uit:

- Burgerparticipatie is onlosmakelijk is verbonden aan de ontwikkeling en uitvoering van beleid, plannen en projecten, zowel in het fysieke als het sociale domein als domeinoverstijgend.
- Er zal naar worden gestreefd om zo hoog mogelijk op de participatieladder in te zetten waar dat mogelijk is, maar het blijft altijd maatwerk.
- Als gemeente zullen wij daarvoor meer en intensiever contact leggen en ons meer openstellen voor de leefwereld en leefomgeving van de gemeenschap. We moeten ervoor zorgen dat iedereen mee kan doen.

Daarbij doet de gemeente de volgende beloften:

- Per thema of project bekijkt de gemeente welke trap van meedenken en doen (1-5) aan de orde is. Dit communiceert de gemeente ook altijd van tevoren.
- De gemeente belooft om de participatie zo in te richten dat iedereen kan meedoen. Er hoort geen drempel te zijn voor inwoners om mee te doen.
- Een andere belofte die de gemeente doet, is dat burgerparticipatie een vast onderdeel wordt bij het maken van plannen en het afstemmen daarvan met College en raad. Zo moet er voortaan bij ieder project of plan duidelijk worden aangegeven hoe de gemeenschap erbij wordt betrokken.
- De gemeente kiest de participatietrede en communiceert dit met de inwoners. Zij mogen hierop reageren en dan kan de gemeente nog bijsturen.
- De gemeente gaat anders werken: ambtenaren moeten dichter bij de gemeenschap komen te staan en het bewustzijn over burgerparticipatie koesteren. Deze nieuwe manier van werken heeft grote gevolgen voor ambtenaren, maar ook voor College en gemeenteraad. De belofte luidt dan ook dat er gewerkt gaat worden aan een betere manier van werken en communiceren met de gemeenschap.
- Eigen ideeën krijgen de ruimte. Een burgerinitiatief is een plan van, voor en door inwoners van de gemeente. De gemeenschap komt met het idee en zal dit voorstellen aan de gemeente. De gemeente zal vervolgens meedenken over de mogelijkheden om burgerinitiatieven te kunnen uitvoeren.
- De gemeente Kerkrade geeft ook ruimte aan het uitdaagrecht (Right to Challenge). Dit betekent dat de gemeenschap lokale voorzieningen en gemeentelijke taken in eigen hand kan nemen.

In 2023 is als uitwerking van het visiedocument een *Participatieverordening* vastgesteld. Deze verordening regelt de betrokkenheid van inwoners, lokale ondernemers en/of maatschappelijke organisaties bij de ontwikkeling – mede omvattend de voorbereiding, uitvoering en evaluatie – van gemeentelijk beleid, plannen en projecten en de rol van de inwoners, lokale ondernemers of maatschappelijke organisaties, het college van Burgemeester en wethouders en/of de gemeenteraad in deze processen (artikel 1). De vijf tredes van de participatieladder zijn in de verordening opgenomen.

Uitgangspunt is dat participatie door het bestuursorgaan wordt toegepast, tenzij een uitzonderingsgrond uit deze verordening van toepassing is. Het betreft de volgende uitzonderingsgronden:

a. Als participatie bij of krachtens wettelijk voorschrift is uitgesloten;
b. Als participatie al is geregeld in andere al dan niet gemeentelijke verordeningen, regelgeving of procedures;
c. Ten aanzien van ondergeschikte herzieningen van een eerder vastgesteld beleidsvoornemen;
d. Naar aanleiding van een formele aanvraag waarvoor een wettelijke beslistermijn geldt;
e. Als er sprake is van een kwestie met betrekking tot een individueel geval zonder lokaal maatschappelijk belang;
f. Als sprake is van uitvoering van hogere regelgeving waarbij het bestuursorgaan geen of nauwelijks beleidsvrijheid heeft;
g. Inzake de vaststelling van de begroting, de tarieven voor gemeentelijke dienstverlening en belastingen bedoeld in hoofdstuk XV van de Gemeentewet;
h. Ten aanzien van een beleidsvoornemen dat uitsluitend of hoofdzakelijk betrekking heeft op interne of organisatorische aangelegenheden van de gemeente;
i. Als de uitvoering van een beleidsvoornemen dermate spoedeisend is dat participatie niet kan worden afgewacht;
j. Als het belang van participatie niet opweegt tegen het belang van de verantwoordelijkheid van de gemeente voor kwetsbare groepen in de samenleving.

De verordening regelt ook de procedure (artikel 4) van de burgerparticipatie. Het bestuursorgaan stelt bij de start van elk participatieproces vast welke vorm van participatie wordt toegepast en hoe de inbreng van inwoners, lokale ondernemers en/of maatschappelijke organisaties wordt meegewogen. Gedurende het participatieproces kan de vorm naargelang het maatwerk hierom vraagt, worden gewijzigd, mits goed gemotiveerd. Het besluit tot participatie wordt op de voor die participatieprocedure geschikte wijze bekend gemaakt. Belangrijk is dat ook een besluit wordt genomen over de participatie met daarin een besluit over de volgende punten:

a. Het doel van de participatie;
b. Het niveau van participatie (coproduceren, meebeslissen, adviseren, raadplegen of
c. informeren);
d. De kaders voor participatie;
e. De wijze waarop het bestuursorgaan over deze kaders vooraf communiceert;
f. De wijze waarop en het tijdvak waarin de deelnemers hun inbreng kunnen leveren;
g. De wijze waarop de democratische waarden van de gemeente in het participatieproces worden gewaarborgd;
h. Begroting van de kosten van het participatieproces.

Bij de afronding van de participatietrajecten waarbij het gaat om adviseren of coproduceren regelt de verordening dat een eindverslag opgemaakt wordt. Het eindverslag bevat in ieder geval de gekozen vorm van participatie, een weergave van de inbreng/zienswijzen;, een reactie op de ingediende zienswijzen. Het eindverslag dient de gemeente in ieder geval bekend te maken aan de betrokken participanten (artikel 5). Het *raadsbesluit Visiedocument Burgerparticipatie* bevat een afspraak over de wijze waarop de raad wordt geïnformeerd. Deze luidt: het minimaal één keer per jaar informeren van de raad over de ervaringen en toepassingen van burgerparticipatie. Bij elk raadsbesluit over planvorming dient een paragraaf over burgerparticipatie te zijn opgenomen.

De gemeente Kerkrade heeft de Kerkraadse participatieleidraad opgesteld. Dit is een handvat voor de participatie bij beleid en projecten. De leidraad is voor projectleiders, beleidsmedewerkers en andere ambtenaren die inwoners willen betrekken bij de ontwikkelingen in de gemeente. De leidraad benoemt een vijftal stappen die altijd moeten worden doorlopen:

1. De context: wat is het onderwerp, de probleemstelling en wat zijn de verwachtingen?
2. De partijen: stel de doelgroep(en) vast door te kijken wie belang heeft.
3. Het niveau: kies het participatieniveau door middel van het doorlopen van het beslismodel.
4. De notitie: stel een startnotitie op voor besluitvorming met daarbij een communicatie- en participatieplan.
5. Het canvas: vul na besluitvorming het participatiecanvas in en deel dit met de helpdesk burgerparticipatie.

De leidraad bevat voor de verschillende stappen ook aanwijzingen of beslismodellen. Bij de stap context wordt bijvoorbeeld het CLEAR-model beschreven. Dat leidt tot vragen of burgers kunnen participeren, of ze de capaciteiten hebben om dat te doen, of burgers willen participeren, of burgers in staat worden gesteld om te participeren, worden burgers gevraagd om te participeren en wordt naar burgers teruggekoppeld zowel over inhoud als proces. Bij de stap het niveau is een beslismodel opgesteld met een zestal vragen: is er beïnvloedingsruimte, is er enkel de gelegenheid om problemen of ideeën te benoemen, kun je alles aan anderen overlaten of moet je faciliteren, is het doel om van inwoners te horen wat er speelt en welke oplossingen zij zien, is het doel om besluitvorming over te laten aan inwoners of worden op basis van gelijkwaardigheid tussen inwoners, partners en gemeente besluiten genomen?
De leidraad wil door de participatiecanvassen naast elkaar te leggen trajecten evalueren en daarmee lessen overdragen. Door het vast te leggen in een vast format ontstaat een database ontstaan van participatietrajecten. Er is ook een specifiek canvas voor de evaluatie van het traject achteraf opgesteld. Er is daarmee een instrumentarium beschikbaar voor de vastlegging van opgedane ervaringen.

3.4 Toetsing aan het normenkader

Voor de toetsing aan de norm werken we met de volgende termen in volgorde van niet voldoen tot voldoen:

- Voldoet niet: dit betekent dat op geen enkele wijze (0%) wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet beperkt: dit betekent dat voor een klein deel (<=50%) wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet merendeels: dit betekent dat voor een groter deel (>50%, <75%) wel dan niet wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet grotendeels: dit betekent dat voor een zeer groot gedeelte (>75%) wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet: dit betekent dat volledig (100%) wordt voldaan aan de norm.

Norm	Toetsing
De gemeente Kerkrade beschikt over beleid met daarin geformuleerde doelen en resultaten die met burgerparticipatie bereikt moeten worden.	Voldoet. Het visiedocument bevat de doelen en resultaten die met burgerparticipatie bereikt moeten worden. Dit zijn de volgende doelen: vergroten betrokkenheid inwoners, benutten kennis van inwoners en verbeteren van de relatie met de gemeenschap.
De doelen en effecten hebben betrekking op het vergroten van de realisatiekracht en het verbeteren van de invloed van burgers.	Voldoet merendeels. De doelen hebben vooral betrekking op het verbeteren van de invloed van burgers (meer betrokkenheid, inzet van kennis van burgers). Een ander doel is het verbeteren van de relatie met de gemeenschap. Doelen gericht op het vergroten van de realisatiekracht van de gemeente zijn niet expliciet benoemd in het

Norm	Toetsing
	visiedocument en de uitwerking daarvan in de Participatieverordening.
De gemeente heeft benoemd bij welke besluit- en uitvoeringsprocessen sprake dient te zijn van burgerparticipatie.	Voldoet. De gemeente heeft aangegeven dat bij *alle* besluit- en uitvoeringsprocessen sprake moet zijn van burgerparticipatie. De Participatieverordening regelt onder welke omstandigheden burgerparticipatie niet hoeft te worden toegepast.
De gemeente heeft een afwegingskader waarmee te bepalen is op welke wijze en op welk niveau de burgerparticipatie ingericht moet worden.	Voldoet grotendeels. De gemeente heeft treden op de participatieladder beschreven. De gemeente heeft ook aangegeven dat burgerparticipatie op een zo hoog mogelijke trede (met de meeste invloed) moet plaatsvinden waar dat mogelijk is. De participatieleidraad bevat een beslismodel voor de niveaus aan de hand van een zestal vragen.
Er zijn afspraken over de wijze waarop de raad betrokken is bij de besluitvorming over de wijze waarop burgerparticipatie wordt ingericht, de wijze waarop de raad betrokken wordt bij de burgerparticipatie en de wijze waarop de raad geïnformeerd wordt over de toepassing en opbrengsten van de burgerparticipatie.	Voldoet merendeels. Raadsbesluiten over planvorming behoren een paragraaf over de wijze waarop burgerparticipatie vorm krijgt te bevatten. Daarmee neemt de raad ook een besluit over de wijze waarop de burgerparticipatie vorm en inhoud krijgt. Er zijn geen afspraken over de wijze waarop de raad betrokken wordt bij de toepassing van burgerparticipatie. De raad heeft bij besluit bepaald dat de raad jaarlijks over de ervaringen en resultaten van de toepassing van burgerparticipatie wordt geïnformeerd.

4

BEVINDINGEN PRAKTIJK EN RESULTATEN

4. Bevindingen praktijk en resultaten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de bevindingen over praktijk van burgerparticipatie en de resultaten daarvan weergegeven. Eerst zijn in de rode kaders de bevindingen op hoofdlijnen weergegeven, gevolgd door een onderbouwing van dat antwoord. *De vluchtige lezer kan volstaan met het lezen van de beantwoording op hoofdlijnen in de rode kaders.*

4.2 Uitvoeringspraktijk burgerparticipatie

6. Op welke wijze wordt burgerparticipatie in de praktijk vorm en inhoud gegeven in Kerkrade?

Bevindingen op hoofdlijnen:

- De belangrijkste doelen van de onderzochte trajecten op het gebied van burgerparticipatie zijn het realiseren van meer betrokkenheid van inwoners en het benutten van de kennis van inwoners. Het resultaat of effect van de trajecten is dat de relatie met de gemeenschap verbetert.
- In de praktijk worden minimaal de treden informeren en raadplegen ingezet en in meer dan de helft van de onderzochte trajecten is ook sprake van meebeslissen en coproduceren.
- De meest gebruikte methoden in de trajecten zijn bijeenkomsten en peilingen of enquêtes.
- De raad wordt schriftelijk en mondeling betrokken bij de trajecten en heeft volgens de ambtelijk betrokkenen de mogelijkheid om vooraf, tijdens en na afloop te sturen in de meeste trajecten.

Onderbouwing

De bevindingen zijn opgebouwd aan de hand van acht onderzochte burgerparticipatietrajecten rondom de volgende projecten en plannen:

- Masterplan Bleijerheide en Nuland (initiatief van de gemeente)
- Mobiliteitsvisie (initiatief van de gemeente)
- Buurtcamping Kerkrade-West (initiatief vanuit inwoners en vervolgens aangesloten bij landelijke organisatie buurtcampings waar de gemeente buurtbewoners heeft ondersteund)
- Aanvalsplan Centrum (initiatief van de gemeente)
- Kerkraads Wmo-model (initiatief van de gemeente)
- Visie gemeenschapshuizen (initiatief van de gemeente)
- Omgevingsvisie (initiatief van de gemeente)
- Ambitieplan Kerkrade-Oost (initiatief van de gemeente)

Per project en plan is in interviews met de ambtelijk contactpersonen en aan de hand van verstrekte documenten nagegaan hoe de burgerparticipatie vorm en inhoud is gegeven. In onderstaande tabel is nagegaan of en hoe in de praktijk vorm en inhoud is gegeven aan de afspraken die gemaakt zijn.

Afspraken / aspecten	Praktijk	Frequentie
Doel participatie	*Genoemde doelen:* Meer betrokkenheid inwoners Verbeteren relatie gemeenschap Benutten kennis inwoners Integraal werken Energie steken in wat belangrijk is (efficiëntie)	*Aantal keer benoemd:* 7 keer 1 keer 5 keer 2 keer 2 keer

	Meer draagvlak	2 keer
Keuze voor ingezette tredes participatieladder	*Niveau:* Coproduceren Meebeslissen Adviseren Raadplegen Informeren	*Ingezet / beoogd in te zetten:* 5 keer 5 keer 6 keer 7 keer 7 keer
Wijze van communicatie over burgerparticipatie	Communicatieplan aanwezig: - Ja - Nee	 4 keer 4 keer
	Wijze van communiceren: - Website - Lokale krant - Uitnodigingen bijeenkomsten - Social media - Nieuwsbrief	 6 keer 5 keer 6 keer 5 keer 4 keer
Ingezette methoden van burgerparticipatie	Enquête / peiling Bewonersbijeenkomsten Huis-aan-huis / pop-up Overlegvormen of werkgroepen: Vertegenwoordigersraden Interviews Gebiedssafari	5 keer 5 keer 1 keer 5 keer 2 keer 2 keer 1 keer
Tussentijdse aanpassing inrichting burgerparticipatie	Ja Nee	3 keer 5 keer
Begroting van de kosten van burgerparticipatie	Opgesteld: Niet opgesteld / niet bekend:	4 keer 4 keer
Wijze waarop raad is betrokken	Mondeling mededeling: Schriftelijke informatie: Denktanks /werkgroep:	5 keer 6 keer 2 keer
Mogelijkheden tot sturing vanuit de raad	Voorafgaand door kaders voor het traject mee te geven	5 keer
	Gedurende de loop van het traject	6 keer
	Achteraf op basis van evaluatie en informatie	4 keer
	Niet	0 keer

De twee belangrijkste doelen in de onderzochte burgerparticipatietrajecten waren (1) meer betrokkenheid van bewoners en (2) benutten kennis van bewoners. Het verbeteren van de relatie met de gemeenschap wordt in de interviews wordt door ambtelijk betrokkenen bij de trajecten eerder gezien als een resultaat of effect van het traject zelf.

In de trajecten worden vaak meerdere treden van burgerparticipatie ingezet. Het meest voorkomend zijn informeren en raadplegen (dat wordt beschouwd als de 'ondergrens'). Co-produceren en meebeslissen worden iets minder vaak genoemd. Daarmee lijkt het doel, een inzet op zo een 'zo hoog mogelijke trede' in vijf van acht onderzochte trajecten de ambitie of de praktijk te zijn. Hierbij geldt wel dat dit makkelijker

is bij onderwerpen die veel concreter zijn (uitvoerings- en inrichtingsplannen) en minder bij abstracte planvorming. Bijvoorbeeld gaven bewoners aan dat bij abstractere planvorming zoals de mobiliteitsvisie en de omgevingsvisie dat sprake was van een informatieoverload en geen scherp zicht hadden op wat met hun bijdrage gedaan werd of kon worden. Daar is co-produceren en meebeslissen eerder weggelegd voor vertegenwoordigers van partners van de gemeente. Bij concrete uitvoeringsplannen zoals het aanvalsplan Centrum, maar ook de buurtcamping was veel duidelijker wat de rol van de bewoners was en welke invloed zij hebben. Uit de gesprekken met de ambtelijk trekkers blijkt dat het ook eenvoudiger is om hiervoor bewoners te mobiliseren en te interesseren.

De wijze van communiceren gedurende het traject verloopt veelal via peilingen en bewonersbijeenkomsten. In de helft van de gevallen is sprake van een communicatieplan waarin de wijze van communiceren is vastgelegd. Dat betekent niet dat bij andere trajecten daar niet over is nagedacht, het is alleen niet expliciet vastgelegd.

In drie van de acht trajecten is sprake geweest van een tussentijdse aanpassing van het traject. Dat is volgens de ambtelijk betrokkenen ook nodig om te kunnen inspelen op ontwikkelingen en vragen en behoeften van deelnemers aan het traject. Als er een extra bijeenkomst nodig is of een andere methode beter werkt (bijvoorbeeld in kleinere groepjes ergens een uitwerking aan geven), dan moet daar ruimte voor zijn.

Bij de helft van de trajecten is vooraf een begroting opgesteld voor de kosten van het burgerparticipatiegedeelte. Dat lijkt bij de meest recente trajecten meer het geval dan degene waar al langere tijd geleden mee is gestart. Ook maakt het uit of bij het traject sprake is van externe begeleiding. Dan zijn er logischerwijs ook kosten aan verbonden die begroot moeten worden.

De raad wordt vooral mondeling (in commissieverband) en schriftelijk (raadsinformatiebrief) geïnformeerd over afzonderlijke trajecten. Bij sommige grote met name invoeringstrajecten, zoals de Omgevingswet en de Wmo, is de raad in de vorm van een werkgroep betrokken. Dat zijn echter uitzonderingen.

De raad heeft volgens de ambtelijk betrokkenen altijd de mogelijkheid om vooraf en tijdens het traject kaders mee te geven of te sturen. Dat is in de meeste trajecten volgens de ambtelijk betrokkenen ook gebeurd.

4.3 Monitoring doeltreffendheid en doelmatigheid

7. Op welke wijze wordt de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid met betrekking tot burgerparticipatie gemonitord?

Bevindingen op hoofdlijnen:

- Er is een afspraak om jaarlijks de raad te informeren over de ervaringen met het inzetten van burgerparticipatie. Echter die evaluatie heeft nog niet plaatsgevonden, hierover is de raad geïnformeerd.
- Er zijn geen eenduidige of algemene werkwijzen voor het monitoren van de doeltreffendheid en doelmatigheid van de ingezette burgerparticipatietrajecten. Betrokkenen zijn nog zoekende naar manieren en methoden die daarvoor geschikt zijn.

Onderbouwing

Eenduidige afspraken of algemene werkwijzen voor het monitoren van de doeltreffendheid en doelmatigheid van de onderzochte burgerparticipatietrajecten zijn er niet. De verordening regelt dat bij meebeslissen en coproduceren sprake moet zijn van een participatieverslag. Noch bij de raad noch bij de

ambtelijke betrokkenen zijn concrete afspraken over de wijze van monitoren bekend. Er is een afspraak om jaarlijks het visiedocument burgerparticipatie te evalueren, maar dat is nog niet gebeurd. Uit de interviews blijkt dat ambtelijk betrokkenen en de raad nog zoekende zijn naar welke manieren en methoden daarvoor het meest geschikt zijn. Bij een enkel burgerparticipatietraject is gebruik gemaakt van het participatiecanvas bij de start van het burgerparticipatietraject. Ingevulde evaluatiecanvassen zijn niet aangetroffen. Dat heeft ook te maken met het feit dat de gemeente daar nog maar net mee is gestart. Dat betekent niet dat niet wordt teruggeblikt tijdens en na afloop van een traject. Dat gebeurt in alle gevallen. De ene keer aan de hand van het project- of communicatieplan, de andere keer gebeurt dat meer lopende het traject. Participatieverslagen (zoals benoemd in de Participatieverordening) zijn niet opgesteld. Dat heeft twee oorzaken: de verplichting bestond nog niet (de verordening is pas medio 2023 vastgesteld) of de trajecten zijn nog niet afgerond.

4.4 Ervaringen

8. Hoe ervaren personen en organisaties die betrokken zijn geweest bij burgerparticipatieprocessen de mogelijkheden tot en resultaten van burgerparticipatie in Kerkrade?

Bevindingen op hoofdlijnen:

- Bewoners en partners van de gemeente ervaren dat de gemeente Kerkrade van goede wil is. De gemeente staat open voor de inbreng van bewoners en partners en luistert daar naar.
- Als je bewoners en partners raadpleegt, geef dan als gemeente een terugkoppeling wat met de inbreng wordt gedaan. Het is niet zo dat er niets mee wordt gedaan, maar het is niet altijd duidelijk. Het risico van niet terugkoppelen is dat met name bewoners afhaken.
- Peilingen, vragenlijsten en enquêtes zijn niet altijd de meest geschikte instrumenten in een burgerparticipatietraject. Soms blijven de opbrengsten wat aan de oppervlakte. Partners geven aan dat het ook nog zoeken is naar het opstellen van de juiste vragen.
- Het meest gewaardeerd wordt het contact waarin sprake is van dialoog: werkgroepen, klankbordgroepen, rondes door de wijk en interviews. Dat geeft bij bewoners en partners het gevoel dat er echt naar ze geluisterd wordt. Burgerparticipatie moet niet alleen informeren (zenden) zijn, maar ook ontvangen.
- Duidelijkheid over het proces (wat gaat er hierna gebeuren en wat is daarin de rol van bewoners en partners) is voorwaardelijk voor blijvende betrokkenheid van bewoners en partners. En als die duidelijkheid er nog niet is, zorg dan als gemeente dat je dat ook zegt en geef aan wanneer je erop terug komt.
- De leer- en verbeterpunten zitten op het altijd terugkoppelen wat de gemeente met de inbreng gaat doen en duidelijkheid bieden over rol van bewoners en partners in het proces na de eerste stap in het burgerparticipatietraject.

Onderbouwing

Van de acht onderzochte burgerparticipatietrajecten zijn bij zes ook deelnemers (bewoners en partners) aan het traject gesproken. Bij twee bleek dat niet mogelijk: het Kerkraads Wmo-mode was een traject van 2007 waarbij geen van betrokkenen nog wilde meedoen aan het onderzoek. Het ambitieplan Kerkrade-Oost was net als project gestart en kende ten tijde van de onderzoeksperiode nog geen deelnemers. Voor deze twee trajecten zijn geen bevindingen over de ervaringen van bewoners en partners. In onderstaande tabel is weergegeven wat de ervaringen van de ambtelijke organisatie, de bewoners en de partners zijn in de acht onderzochte burgerparticipatietrajecten.

Aspect	Ervaringen
Ervaringen ambtelijke organisatie	
Ingezette methoden / treden	▪ Coproduceren en meebeslissen gaat makkelijker met partners als het gaat om visievorming.

	▪ Informeren is de minimale ondergrens in burgerparticipatietrajecten. ▪ Wisselende ervaringen met de inzet van peilingen en enquêtes. Bij sommige trajecten was het heel zinvol (Aanvalsplan Centrum), bij andere had het minder toegevoegde waarde (Mobliteitsvisie). ▪ De dialoog of het gesprek met bewoners levert het meeste op, zowel in termen van informatieoverdracht en kennisuitwisseling als het bouwen aan een relatie.
Onderscheid bewoners en partners	▪ De rol van bewoners moet niet ondergeschikt zijn aan die van partners. De neiging kan bestaan dat het makkelijker is om met partners te praten, dan met bewoners. Dat moet je zien te voorkomen door bewoners minimaal gelijkwaardig te positioneren. ▪ Bewoners zijn meer geneigd om mee te praten over concrete zaken direct in de eigen omgeving dan abstracte visies en ambitieplannen. ▪ Bewoners met eigen initiatieven zijn vaak heel capabel in het oppakken en uitwerken van taken.
Sturing op wederzijdse verwachtingen	▪ In een aantal trajecten is het heel prettig om van te voren scherp te hebben wat de rollen van gemeente, bewoners en partners zijn. Daarmee is ook voor iedereen duidelijk wat verwacht wordt. In andere trajecten is meer sprake van zich gaandeweg ontwikkelend proces. Daarin is het belangrijk om steeds terug te koppelen en vooruit te blikken met bewoners. ▪ Vergeet daarbij niet steeds te vertellen wat je met de inbreng doet en biedt ook duidelijkheid over de vervolgstappen in het traject of proces. Dat gebeurt nu nog niet altijd consequent. ▪ Wees duidelijk over wat de gemeente wel en niet kan of mag. Sommige trajecten kennen wettelijke en juridische procedures, maar ook kan een gemeenteraad uiteindelijk besluiten om toch een net andere afslag te nemen.
Open verhoudingen en constructieve samenwerking	▪ Een voorwaarde voor open verhoudingen en constructieve samenwerking is duidelijkheid over wederzijdse verwachtingen (wie doet wat en wat is je rol en invloed). ▪ Een andere voorwaarde is 'terug communiceren' of wel aangeven wat je met de inbreng van deelnemers hebt gedaan en wat vervolgstappen zijn.
Wat ging goed?	▪ Participatie is een continu proces, niet alleen bij de planvorming, maar ook bij de uitvoering gaat de participatie gewoon door. ▪ Participatietrajecten beschouwen als een investering in langduriger relaties met bewoners en partners. De gemeente is veel meer zichtbaar bij bewoners op een goede manier. ▪ Gesprekken en bijeenkomsten leveren meer inzichten op dan peilingen en enquêtes.
Wat kan beter?	▪ Terugkoppeling en 'terug communiceren' naar bewoners en partners. ▪ De inzet van partners bij trajecten past soms niet in hun functie of beschikbare uren. Dat zorgt ervoor dat in trajecten soms een stapje terug of opzij wordt gezet. Wees daarom ook bewust wat je van partners vraagt bij burgerparticipatietrajecten. ▪ De lijntjes tussen de raad en bewoners zijn soms kort en dat leidt dat zaken die in de raad zijn ingebracht via een omweg ook weer

	in het traject terecht komen. Daarover zou je afspraken met de raad moeten maken.
Ervaringen bewoners	
Ingezette methoden / treden	▪ Gesprekken en bijeenkomsten worden meest gewaardeerd als vorm van betrokkenheid. Vooral één op één gesprekken geven het gevoel dat naar je wordt geluisterd. ▪ Het is belangrijk om teruggekoppeld te krijgen wat met je inbreng wordt gedaan. Daar zijn wisselende ervaringen mee: weinig tot geen terugkoppeling of wel gedeeltelijk iets terug zien van je inbreng, maar geen uitleg wat er met de rest is gebeurd.
Sturing op wederzijdse verwachtingen	▪ Bewoners voelden zich in een aantal trajecten overvoerd met informatie. Dit geldt met name bij abstractere plan en visievorming zoals de Omgevingswet en de Mobiliteitsvisie. ▪ Ook was sprake van onduidelijkheid waar de gemeente wel en niet over gaat. Dat leidt tot minder motivatie om deel te nemen aan de vervolgstappen in het traject. Dit was bijvoorbeeld het geval bij de Mobiliteitsvisie, waar gevraagd werd naar openbaar vervoer wensen, maar niet de gemeente, maar de provincie daarover gaat. ▪ Duidelijkheid over de mate van invloed is belangrijk. Als die duidelijkheid er niet is of er is een gevoel dat met de inbreng niets gedaan is waarbij niet is uitgelegd is waarom, dan bevordert dat de deelname aan de rest van het proces niet. Daar waar dat wel duidelijk was, is de motivatie en betrokkenheid groter. ▪ Bewoners geven in een aantal gevallen aan weinig betrokkenheid te hebben bij de besluitvorming terwijl daar wel behoefte aan was.
Open verhoudingen en constructieve samenwerking	▪ Bewoners ervaren in alle trajecten dat de gemeente van goede wil is. In meerdere onderzochte trajecten geven bewoners aan dat gesprekken met de gemeente open waren, dat er werd geluisterd en dat notities of aantekeningen werden gemaakt. ▪ Een voorwaarde voor open verhoudingen en constructieve samenwerking is duidelijkheid over wederzijdse verwachtingen (wie doet wat en wat is je rol en invloed).
Wat ging goed?	▪ De open houding en het gevoel dat er goed geluisterd wordt. ▪ Als concrete acties volgen uit gesprekken, dan wordt daar door de gemeente opvolging aangegeven. Maar ze vertellen dan niet dat ze dat gedaan hebben. ▪ De gemeente krijgt een beter zicht op wat er in wijken speelt en waar behoefte aan is.
Wat kan beter?	▪ Vertel wat je doet met de inbreng, geef feedback hierop. ▪ Vertel wat er in gesprekken met andere bewoners en partners besproken wordt, voordat je het gesprek aangaat. Kortom, leg uit hoe het proces in elkaar zit. ▪ Maak verslagen en deel deze met betrokkenen. ▪ In sommige trajecten is veel 'gezonden' door de gemeente. Heel veel informatie die zorgt voor een gebrek aan overzicht bij bewoners.
Ervaringen partners	
Ingezette methoden / treden	▪ Interviews en kleinschalige bijeenkomsten, klankbord- en werkgroepen werken het beste volgens de partners. ▪ Vragenlijsten en onderzoeken kunnen nuttige instrumenten zijn, maar daar moet wel meer ervaring mee worden opgedaan.

Sturing op wederzijdse verwachtingen	▪ Wisselende beelden over mate waarin het proces goed is voorbereid. In sommige gevallen is aan het participatietraject gaandeweg invulling gegeven. Dan worden rollen en verwachtingen steeds duidelijker. Dat is niet erg, als maar benoemd wordt dat het gaandeweg duidelijker wordt. Anders levert de onduidelijkheid juist ruis op.
Open verhoudingen en constructieve samenwerking	▪ Partners ervaren een prettige en open samenwerking met de gemeente. Klankbordgroepen en andere groepen werken vaak als een soepel team.
Wat ging goed?	▪ Het uitleggen van het verloop van het traject en proces bij de start. ▪ Partners betrekken bij de ontwikkeling van keuzes. ▪ Partners betrekken bij de inrichting van het participatieproces.
Wat kan beter?	▪ Houd scherp waarover informatie opgehaald moet worden, veel informatie is al bekend bij de gemeente. ▪ Afdelingen binnen de gemeente weten soms niet van elkaar dat ze in dezelfde wijk met ongeveer hetzelfde bezig zijn. ▪ De rol van Adviesraden in burgerparticipatietrajecten is soms wat ingewikkeld. Soms worden ze pas aan het einde van een traject betrokken, terwijl ze ook in een rol van adviseren of co-produceren ingezet kunnen worden.

4.5 Effecten

9. Hoe succesvol is het beleid?

Bevindingen op hoofdlijnen:

- Absolute uitspraken over de mate waarin het beleid succesvol is, kunnen niet worden gedaan. Daarvoor is het beleid nog te recent en zijn meerdere burgerparticipatietrajecten nog niet afgerond.
- Uit de bevindingen komt een beeld naar voren dat vooral wordt ingezet op meer betrokkenheid van inwoners en het benutten van de kennis van inwoners. Als de gemeente dat op een goede manier doet (terugkoppelen wat met de inbreng wordt gedaan, duidelijkheid over vervolgstappen en de rol van bewoners en partners daarin), dan is de toepassing van burgerparticipatie effect voor deze doelen en verbetert het de relatie met de gemeenschap.

Onderbouwing

In de beschikbaar gestelde documenten zijn geen evaluaties (bijvoorbeeld in de vorm van canvassen) of participatieverslagen over de acht onderzochte burgerparticipatietrajecten aangetroffen. Alleen over het Kerkraadse Wmo-model is een publicatie met leerervaringen verschenen (VNG). Deze dateert echter al van ruime tijd geleden en rapporteert beperkt op de doelen in het visiedocument burgerparticipatie. Er bestaan nog geen gemeentelijke rapportages over de mate waarin de doelen in de visie op burgerparticipatie zijn behaald. Daarom leunen de bevindingen vooral op de percepties en belevingen van de gesproken respondenten (ambtelijk, bewoners en partners actief in de onderzochte trajecten). In onderstaande tabel is op basis van de interviews vanuit verschillende perspectieven weergegeven in welke mate de burgerparticipatietrajecten hebben bijgedragen aan de doelen van het burgerparticipatiebeleid.

Aspect	Effect
Meer betrokkenheid inwoners	Dit is in zeven van de acht onderzochte burgerparticipatietrajecten het doel. Bewoners geven aan dat

	dit effect behaald wordt als sprake is van terugkoppeling en duidelijkheid over de vervolgstappen in het proces. Gebeurt dat niet, dan neemt het vertrouwen in de gemeente eerder af dan toe. Partners hebben ook een belang bij betrokkenheid van inwoners. Zij willen vaak samen met de gemeente optrekken om inwoners meer te betrekken. Het is ook voor partners nog een leerproces om dat op een effectieve manier te doen.
Verbeteren relatie gemeenschap	Dit is één keer genoemd als expliciet doel bij de onderzochte burgerparticipatietrajecten. Uit de gesprekken blijkt wel dat als je burgerparticipatie inzet op meer betrokkenheid en het benutten van kennis en de gemeente doet het goed in termen van terugkoppeling en helderheid over het proces, dit het vertrouwen van bewoners (en partners) in de gemeente vergroot. Dan verbetert de relatie met de gemeenschap. Dit wordt zowel door de gemeente als de bewoners en de partners benoemd.
Benutten kennis inwoners	Voor bewoners en de gemeente is dit, naast meer betrokkenheid, een belangrijk doel. Het effect van het benutten van de kennis moet voor bewoners wel zichtbaar zijn. Daarvoor is het belangrijk dat de gemeente, maar ook partners, laten zien wat ze met de kennis doen. En bijvoorbeeld ook uitleggen waarom ze er niets mee (kunnen) doen.

4.6 Toetsing aan het normenkader

Voor de toetsing aan de norm werken we met de volgende termen in volgorde van niet voldoen tot voldoen:

- Voldoet niet: dit betekent dat op geen enkele wijze (0%) wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet beperkt: dit betekent dat voor een klein deel (<=50%) wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet merendeels: dit betekent dat voor een groter deel (>50%, <75%) wel dan niet wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet grotendeels: dit betekent dat voor een zeer groot gedeelte (>75%) wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet: dit betekent dat volledig (100%) wordt voldaan aan de norm.

Norm	Toetsing
De personen en organisaties ervaren: ▪ Een goed samenspel met de gemeente ▪ Dat de verwachtingen over hun invloed en rol van te voren helder waren en gedurende het proces helder zijn gebleven ▪ Dat het burgerparticipatietraject goed en professioneel was ingericht en werd begeleid	Voldoet merendeels. Bewoners en organisaties ervaren dat de gemeente open staat en luistert naar wat zij inbrengen. De terugkoppeling wat met de inbreng gedaan wordt, is voor verbetering vatbaar. Wat betreft de verwachtingen over de invloed en rol zijn verschillende ervaringen: positief en minder positief. De ervaren kwaliteit van de begeleiding van het burgerparticipatietraject hangt sterk samen met de ervaringen rondom terugkoppeling en duidelijkheid over het proces en de rol en invloed van bewoners en organisaties. Bij meerdere trajecten kon dat in de beleving van bewoners, partners en ook ambtelijke trekkers beter.

Norm	Toetsing
De gemeente monitort de doeltreffendheid en doelmatigheid van de burgerparticipatie	Voldoet niet. De gemeente is nog zoekende in de wijze waarop de doeltreffendheid en doelmatigheid van de burgerparticipatie moet worden vormgegeven. Op dit moment is er geen uniforme wijze van monitoring in de onderzochte trajecten. Daar is wel een instrumentarium voor (evaluatiecanvas), maar dat is niet toegepast in de onderzochte trajecten.
De gemeente bereikt haar eigen doelen en effecten.	Niet goed te bepalen. Absolute uitspraken over de mate waarin het beleid succesvol is, kunnen niet worden gedaan. Daarvoor is het beleid nog te recent en zijn meerdere burgerparticipatietrajecten nog niet afgerond.
De gemeente bereikt met de inzet van burgerparticipatie (1) meer realisatiekracht, (2) meer betrokkenheid en invloed van burgers en organisaties.	Voldoet in beperkte mate. De gemeente bereikt volgens bewoners en organisaties meer betrokkenheid, mits aan voorwaarden voor een goed proces wordt voldaan. Er zijn weinig concrete aanwijzingen dat als gevolg van de inzet van burgerparticipatie de realisatiekracht is vergroot.
De gemeente is doelmatig omdat (1) sprake is van een goede kwaliteit van de samenwerking in de burgerparticipatietrajecten en (2) sprake is van een professionele vormgeving en begeleiding van de burgerparticipatietrajecten	Voldoet in beperkte mate. Bewoners en organisaties ervaren een open en luisterende houding van de gemeente. Zowel bewoners en organisaties als de gemeente geven aan dat op het vlak van terugkoppeling en verwachtingen over rol en invloed in het proces verbetering mogelijk is. De ervaren kwaliteit van de samenwerking is sterk afhankelijk van de invulling van deze voorwaarden. In de vormgeving en begeleiding van de burgerparticipatie is de gemeente nog lerende in termen van inzet van methoden van burgerparticipatie, in te zetten treden en het scheppen van heldere verwachtingen over het proces en de inbreng van bewoners en organisaties.

5

BEVINDINGEN ROL VAN DE RAAD EN LEREN VAN ANDERE GEMEENTEN

5. Bevindingen rol van de raad en leren van andere gemeenten

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de bevindingen over de rol van de raad en wat geleerd kan worden van andere gemeenten weergegeven. Eerst zijn in de rode kaders de bevindingen op hoofdlijnen weergegeven, gevolgd door een onderbouwing van dat antwoord. *De vluchtige lezer kan volstaan met het lezen van de beantwoording op hoofdlijnen in de rode kaders.*

5.2 Borging kaderstellende en controlerende rol gemeenteraad

10. Op welke wijze zijn de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad geborgd met betrekking tot het beleid en de uitvoering van burgerparticipatie?

Bevindingen op hoofdlijnen:

- De borging van de kaderstellende rol in het beleid is geborgd door het vaststellen van het visiedocument burgerparticipatie en de Participatieverordening. De kaderstellende rol in de uitvoering is geborgd door de verplichting in elk raadsbesluit over projecten of plannen een paragraaf over burgerparticipatie op te nemen.
- De controlerende rol is geborgd in het raadsbesluit over het visiedocument burgerparticipatie. Daarin is afgesproken dat de raad elk jaar een overzicht krijgt van de ervaringen met burgerparticipatie.

Onderbouwing

De kaderstellende rol van de gemeenteraad is geborgd door het vaststellen van een visiedocument Burgerparticipatie. Daarmee heeft de raad de inhoudelijke kaders en doelen vastgesteld. Daarnaast heeft de raad de Participatieverordening vastgesteld. Die regelt de inhoud en de wijze waarop het beleid wordt toegepast. De derde manier van borging zit op het niveau van individuele burgerparticipatietrajecten. In elk raadsbesluit over projecten of plannen dient een paragraaf te zijn opgenomen over burgerparticipatie.

De controlerende rol van de raad is geborgd in het raadsbesluit over het visiedocument Burgerparticipatie. Daarin is afgesproken dat de raad elk jaar een evaluatie krijgt van de ervaringen met de toepassing van burgerparticipatie.

5.3 Organisatie informatiepositie raad en borging in bedrijfsvoering

11. Is de informatiepositie van de gemeenteraad op een effectieve manier georganiseerd en geborgd In de bedrijfsvoering van de gemeentelijke organisatie?

Bevindingen op hoofdlijnen:

- Sprake is van een borging via de verplichting om bij elk raadsbesluit over projecten en plannen een paragraaf over burgerparticipatie op te nemen en de verplichting om jaarlijks de raad te rapporteren over de ervaringen met de toepassing van burgerparticipatie.
- De ambtelijke organisatie werkt niet met een eenduidige wijze van monitoring van de ervaringen met de toepassing van burgerparticipatie. Dat is niet de meest effectieve manier om de raad te kunnen informeren over de ervaringen met burgerparticipatie. Alleen voor trajecten waar sprake is

van adviseren of coproduceren moet conform de Participatieverordening een participatieverslag worden opgesteld.

Onderbouwing

De borging van de informatiepositie van de raad is op twee manieren georganiseerd: enerzijds door de verplichting om bij elk raadsbesluit over projecten en plannen een paragraaf over burgerparticipatie op te nemen. Anderzijds doordat de raad jaarlijks geïnformeerd moet worden over de ervaringen en resultaten van de inzet van burgerparticipatie.

Uit de interviews blijkt dat op ambtelijk niveau geen eenduidige of vooraf afgesproken wijze van monitoring van de uitkomsten en ervaringen met burgerparticipatie plaatsvindt. Wel wordt sinds 2023 gewerkt met een canvas dat voorafgaand aan een burgerparticipatietraject wordt ingevuld om vorm en inhoud te geven aan burgerparticipatie. Dit gebruiken de ambtelijk trekkers niet als instrument om te voortgang te monitoren en daarmee te monitoren. Ambtelijk respondenten geven aan dat de huidige niet voorgeschreven werkwijze niet de meest effectieve wijze is om de informatiepositie van de raad te borgen. De participatieverordening vereist dat deelnemers aan burgerparticipatietrajecten waar sprake is van adviseren of coproduceren achteraf een participatieverslag moeten ontvangen. Niet voorgeschreven is dat dit ook naar de raad gaat.

Uit het groepsgesprek met de raadsleden blijkt dat in hun beleving sprake is van positieve ontwikkelingen rondom burgerparticipatie. Het gebeurt steeds meer en wordt bewust ingezet. Het beeld bij de raad, bevestigd door de bevindingen uit de gesprekken met de ambtelijke organisatie, is dat burgerparticipatie nog niet op een gestructureerde manier wordt toegepast. Zij hebben nog geen helder en gestructureerd overzicht van alle projecten en plannen waar burgerparticipatie wordt toegepast of toegepast zou moeten worden. Dat zou het beter mogelijk maken om er als raad op te kunnen sturen.

De raad heeft de volgende wensen over de rol van de raad bij afzonderlijke trajecten:

- De raad wil over afzonderlijke trajecten met enige regelmaat goed geïnformeerd worden om daar van de leren.
- Vooraf moet het een vast punt op het besluit blijven en moet het altijd ingevuld worden. In het voorstel per project moeten de doelstellingen burgerparticipatie en tredes met onderbouwing weergeven worden.
- De raadsleden willen de komende jaren als een leerproces zien. Zeker nu de gemeente aan het begin van burgerparticipatie staat, wil de raad alle projecten inzichtelijk hebben. In de loop der tijd zou mogelijk een keuze gemaakt kunnen worden. Het zou na verloop van tijd ook in een rapportage via een overzicht van alle projecten kunnen.

De raad heeft de volgende beelden bij informatie achteraf over de burgerparticipatie bij afzonderlijke trajecten:

- Van alle trajecten wel een kort verslag, en wat heb je ermee bereikt en hoe heb je het teruggekoppeld aan de inwoners. De raad moet daarmee een indruk krijgen van wat de mensen die hebben meegedaan ervan hebben gevonden.

De raad heeft de volgende beelden bij het jaarlijks verslag over de ervaringen met de toepassing van het burgerparticipatiebeleid.

- Het verslag moet geen technische exercitie met aantallen worden. De raadsleden willen vooral een gevoel krijgen hoe het gaat en wat de ervaringen zijn.
- Daarom liever een jaarlijks gesprek en daarna verbetering aanbrengen. Gaandeweg kan de aanpak, maar mogelijk ook doelen (in visiedocument) worden aangepast.
- Het gesprek moet wel moet het inzicht geven in wat is bereikt met de burgerparticipatie ten opzichte van de doelen in het visiedocument.

- De raad wil een terugkoppeling vanuit het perspectief van de inwoners en het liefst aangevuld met een ervaringsverhaal. Opgepast moet worden dat de raad alleen de succesverhalen hoort.
- Het is belangrijk om te kijken of we de doelen die we stellen wel hebben gehaald en we moeten kijken of we die moeten aanpassen.

5.4 Leren van andere gemeenten

12. Hoe geven met Kerkrade vergelijkbare gemeenten invulling aan het beleid met betrekking tot burgerparticipatie inclusief de monitoring ervan en wat kan het gemeentebestuur van Kerkrade daarvan leren?

Bevindingen op hoofdlijnen:

- Alle onderzochte gemeenten hebben onder invloed van de Omgevingswet recent een Participatieverordening opgesteld.
- De doelen van het beleid in de andere gemeenten zijn grotendeels hetzelfde: bouwen aan vertrouwen bij bewoners, bewoners nadrukkelijker betrekken bij de directe leefomgeving, deskundigheid van bewoners aanboren en het zijn van een betrouwbare en gastvrije gemeente.
- Informeren is het niveau van burgerparticipatie dat altijd plaatsvindt, alleen in Heerlen is een ambitie om waar mogelijk naar het hoogste niveau passend binnen de context te streven. In Roosendaal en Roermond wordt naar het meest passende niveau gestreefd. Dat is een bewuste keuze om 'schijnparticipatie' te voorkomen.
- Alleen in Roosendaal begint een beeld te ontstaan van de ervaringen met burgerparticipatie aan de hand van rapportages, bij de andere gemeenten wordt niet structureel gemonitord.
- Alle gemeenten hanteren een participatieparagraaf in raadsvoorstellen en -besluiten.
- De borging van burgerparticipatie in de cultuur van werken, krijgt op verschillende manieren vorm: (1) adviseurs burgerparticipatie, (2) (tijdelijke) klankbordgroep burgerparticipatie, (3) training en ontwikkeling met als doel ambassadeurs burgerparticipatie op te leiden en (4) aanstellen van een programmamanager burgerbetrokkenheid.

Onderbouwing

Met een drietal gemeenten is gesproken over de ervaringen met burgerparticipatie en hoe die zich verhouden tot de ervaringen die uit de acht onderzochte burgerparticipatietrajecten in Kerkrade komen. Daarnaast is bij deze gemeenten nagegaan welke doelen zij met burgerparticipatie nastreven, hoe zich dat heeft vertaald in de Participatieverordening, hoe gestuurd wordt op doelmatigheid en doeltreffendheid en tot slot hoe de raad wordt geïnformeerd.

In onderstaande tabel zijn de bevindingen weergegeven.

Aspect	Vergelijkingsgemeenten	Kerkrade
Doelen burgerparticipatie	**Heerlen**: Bouwen aan het vertrouwen bij de bewoners. **Roermond**: (1) burgers nadrukkelijker betrekken bij de directe leefomgeving en het bestuur en (2) de deskundigheid van de bewoners aanboren. **Roosendaal**: vertrouwen in de overheid verbeteren. Prioriteit is toegespitst op een betrouwbare en gastvrije gemeente.	▪ Meer betrokkenheid van inwoners ▪ Verbeteren van de relatie met de gemeenschap ▪ De kennis van de inwoners inzetten
Afspraken in Participatieverordening	**Heerlen**: Bewoners betrekken op de hoogst mogelijke trede van de ladder maar dan wel daar waar het kan.	Bewoners betrekken op de hoogste mogelijke trede

	Roermond: het ophalen van kennis, kunde, informatie en betrokkenheid. Afhankelijk van het traject wordt gekozen voor een trede, waarbij informeren altijd gebeurt **Roosendaal**: De participatieladder is een brug is en geen ladder. Afgesproken is dat de hoogste trede van de ladder niet bepalend is.	
Keuzes in niveaus van participatie en ervaringen daarmee	Ervaring **Heerlen**: Goede voorbeelden maar nog lang niet iedere medewerker kan hier goed mee omgaan. Ervaring **Roermond**: We dwingen de organisatie nu om vooraf na te denken over hetgeen men met participatie wil bereiken.. Met name in het ruimtelijk domein was dat al heel gebruikelijk bij inrichtingsplannen. Bij grote visietrajecten is de animo bij burgers voor participatie veel beperkter. Dat is soms best lastig, soms heb je al keuzes gemaakt in de visie en dan blijkt in de praktijk dat burgers dat niet willen bij hen voor de deur. Ervaring **Roosendaal**: Participatie op het hoogste niveau (co-creëren en meebeslissen) brengt niet altijd het beste. Als informeren het juiste is dan is dat zo. Dan moet je het zo ook inzetten en behandel een inwoner ook dan als professional. Een inwoner is niet op alle niveaus expert (bijvoorbeeld op heel technische of abstractere vraagstukken). Als je je daar niet bewust van bent, krijg je schijnparticipatie. Op basis van dit alles heeft Roosendaal een participatie eiland gemaakt waarbij de brug het niveau van de invloed beschrijft. Er is een beslisboom gemaakt waarin je uitkomt op het niveau van participatie dat goed is voor een bepaald traject. Dit wordt vervolgens in een participatiecanvas ingevuld.	Wisselende ervaringen (zie voorgaande hoofdstukken)
Inrichting en ervaringen met sturing op doelmatigheid	**Heerlen**: Hier wordt nog niet op gemonitord. **Roermond**: Hier wordt nog niet op gemonitord. **Roosendaal**: Via rapportages per traject begint er een beeld te ontstaan wat doelmatig is en niet. Hierover hebben we als collega's het gesprek met elkaar en evalueren we onze inzet samen.	Op doelmatigheid wordt nog niet gemonitord.
Inrichting en ervaringen met sturing op doeltreffendheid	**Heerlen**: Algemeen beeld dat het de goede richting uit gaat. Hier wordt nog niet op gemonitord. **Roermond**: Algemeen beeld uit de participatieverslagen is dat er een positieve ontwikkeling gaande is.	Via algemeen beeld van voortgang

	Roosendaal: Een verslag wordt per traject ingevuld en collega's die trajecten trekken vullen dit in. Daarin kunnen ze aangeven wat goed ging en wat beter kan. Dit geeft een idee van wat er bereikt is.	
Wijze van borging kaderstellende en controlerende rol raad	**Heerlen**: Voorstel om een paragraaf op te nemen in raadsvoorstellen. Jaarlijks verslag aan de raad. De raad is intensief betrokken. De raadsadviseur heeft hiervoor de opdracht van de raad gekregen. Zo wordt alles naar de raad gebracht en wordt de raad meegenomen in het gehele proces. **Roermond**: via een participatieparagraaf in de raadsbesluiten. Via participatieverslagen en een jaarlijks verslag aan de raad. De verordening en het beleid evalueren na 2 jaar. **Roosendaal**: Paragraaf in raadsvoorstel en jaarlijks verslag aan raad. Niet bij alles waarbij participatie wordt toegepast gaat via een raadsvoorstel. De kleine trajecten (bijvoorbeeld stukje straat wordt opnieuw ingericht) niet.	Via paragraaf in raadsvoorstel en een jaarlijks verslag over de voortgang aan de raad
Borging informatiepositie raad	**Heerlen**: We vragen nu collega's om de raad eerder op de hoogte te brengen. Dus per traject te informeren en over de toegepaste methode en te vragen of dit in lijn is met hoe de raad er over denkt. Daarnaast is met de raadswerkgroep afgesproken dat er een aantal raadsleden aansluiten als toehoorder op bepaalde avonden van bepaalde trajecten. Innovatieve methoden van gesprekken worden uitgevoerd samen met een bureau in Rotterdam en daar nemen we een aantal raadsleden ook als toehoorder in mee. **Roermond**: Als het raadsvoorstel in de raad behandeld wordt, dan is sprake van een actieve informatieplicht over de uitkomsten van de participatie (participatieverslag) richting de raad in de vorm van een raadsbesluit. Ook is er een register waarin alle ingediende inwonersinitiatieven moeten worden bijgehouden. **Roosendaal**: Eens per jaar laten we de kaart zien aan de raad en maken we inzichtelijk wat we allemaal hebben gedaan aan participatie in alle trajecten.	Raad is bij een aantal trajecten direct betrokken. Verder zal eens per jaar een voortgangsgesprek plaats vinden op basis van een voortgangsrappportage

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat de gemeente Kerkrade niet alleen staat in het opdoen van ervaringen met een meer gestructureerde aanpak van burgerparticipatie. Bij de drie gesproken gemeenten (Roosendaal, Roermond en Heerlen) is burgerparticipatie al langer onder de aandacht en is onder invloed

van de Omgevingswet een nieuwe impuls gegeven aan het burgerparticipatiebeleid. Alle gemeenten hadden al een burgerparticipatiebeleid, dat vaak al van langer geleden was (minimaal 5 jaar oud). Het opstellen van een Participatieverordening heeft bij alle gemeenten een nieuwe impuls gegeven.
De gemeenten Heerlen en Roosendaal investeren in een opleidings- en trainingsprogramma voor relevante medewerkers. De gemeente Heerlen heeft daartoe de voor een vijftigtal medewerkers de Online-academie burgerparticipatie ingekocht. Aan deze academie doen momenteel 130 gemeenten mee.

Twee gemeenten (Roermond en Roosendaal) maken gebruik van een specifieke methode voor keuzes in de inrichting van het burgerparticipatietraject. De gemeente Roosendaal gebruikt daartoe het participatiecanvas dat bij ieder traject moet worden ingevuld. De gemeente Roermond dwingt medewerkers om vooraf na te denken over hetgeen men met participatie wil bereiken en dit op te schrijven en te verwerken in de paragraaf in het raadsvoorstel. Daarnaast is bij de gemeente Roosendaal ook sprake van een aantal burgerparticipatie-adviseurs die kunnen meedenken (niet overnemen) bij burgerparticipatie bij plannen en projecten. Deze gaan gevraagd en ongevraagd op collega's af om ze te ondersteunen.

Zowel de gemeente Kerkrade als de drie referentiegemeenten steken vooral in op bewustwording en ontwikkeling van kennis en vaardigheden bij de ambtelijke organisatie. Het is niet zo dat de kennis of ervaring met burgerparticipatie ontbreekt, die is vaak meerjarig aanwezig, maar er is geen uniforme taal of cultuur rondom werkwijzen en leren en verbeteren bij burgerparticipatie in de gehele organisatie. De zoektocht naar borging van burgerparticipatie als werkwijze en cultuur krijgt op verschillende manieren vorm: (1) adviseurs burgerparticipatie, (2) (tijdelijke) klankbordgroep burgerparticipatie, (3) training en ontwikkeling met als doel 'ambassadeurs' burgerparticipatie op te leiden, (4) aanstellen van een programmamanager burgerbetrokkenheid.

Geen van de drie gesproken gemeenten heeft gestructureerde werkwijzen om de informatiepositie van de raad (doeltreffendheid en doelmatigheid) te versterken. Alle gemeenten willen werken met een participatieverslag naar de raad (soms jaarlijks, soms tweejaarlijks een wat uitgebreidere evaluatie), maar ervaringen daarmee zijn nog niet opgedaan. Dit is vooral onder invloed van de Participatieverordening ontstaan.

5.5 Toetsing aan het normenkader

Voor de toetsing aan de norm werken we met de volgende termen in volgorde van niet voldoen tot voldoen:

- Voldoet niet: dit betekent dat op geen enkele wijze (0%) wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet beperkt: dit betekent dat voor een klein deel (<=50%) wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet merendeels: dit betekent dat voor een groter deel (>50%, <75%) wel dan niet wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet grotendeels: dit betekent dat voor een zeer groot gedeelte (>75%) wordt voldaan aan de norm.
- Voldoet: dit betekent dat volledig (100%) wordt voldaan aan de norm.

Norm	Toetsing
De gemeenteraad ervaart een goede informatiepositie om de doeltreffendheid en doelmatigheid van de toepassing van burgerparticipatie te beoordelen.	Voldoet beperkt. De ambtelijke organisatie en de gemeenteraad zijn nog zoekende in de wijze waarop de informatiepositie van de raad inhoud moet krijgen. Er zijn vormen afgesproken (paragraaf burgerparticipatie bij raadsbesluiten over plannen en projecten) en een jaarlijkse terugblik op de ervaringen met de toepassing van burgerparticipatie. De

Norm	Toetsing
	wijze waarop die vormen inhoud moeten krijgen, is nog niet vastgesteld. In het groepsgesprek met de raad in het kader van dit onderzoek zijn wel richtinggevende uitspraken gedaan op welke inhoudelijke wijze de raad geïnformeerd wil worden.
Sprake is van een heldere taak- en verantwoordelijkheidsverdeling binnen de gemeentelijke organisatie wie wat wanneer doet om de raad conform afspraken te informeren.	Voldoet beperkt. Duidelijk is dat de verantwoordelijk ambtenaren voor een plan of project ook verantwoordelijk zijn voor het informeren van de raad. Echter uniforme afspraken of een uniforme uitvoeringspraktijk ontbreken. Dat betekent niet dat de raad niet wordt geïnformeerd, maar zowel raad als ambtelijke organisatie zijn zoekende langs welke inhoudelijke lijnen de raad geïnformeerd moet worden.
Deze afspraken worden toegepast.	Voldoet beperkt. De raad krijgt bij raadsbesluiten over plannen en projecten sinds dat is afgesproken ook een paragraaf over burgerparticipatie. Raadsleden ervaren dat deze paragraaf op verschillende manieren of niet wordt ingevuld. De jaarlijkse terugkoppeling over de toepassing van burgerparticipatie over alle trajecten heen heeft nog niet schriftelijk plaatsgevonden.

6

BESTUURLIJKE REACTIE EN NAWOORD REKENKAMER

6. Bestuurlijke reactie en nawoord

6.1 Bestuurlijke reactie

Op 12 november 2024 heeft het college van burgemeester en wethouders een bestuurlijke reactie op het onderzoek naar burgerparticipatie gegeven in het kader van het bestuurlijk wederhoor. Deze reactie is onderstaand weergegeven.

Bezoekadres
Markt 1
Ambtenaar
R. Stijns
Telefoonnummer
+14 045
Telefax
0455676395
Zaaknummer

Aan:
Rekenkamercommissie gemeente Kerkrade
t.a.v. secretaris Rekenkamer mw. D. Broeders
p.a. Griffie gemeente Kerkrade

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
25 september 2024	24u0008661	24u0008874	12 november 2024

Onderwerp
Bestuurlijk wederhoor rapport Rekenkamer Burgerparticipatie

Bijlage(n)
0

Geachte Rekenkamer,

Op de eerste plaats willen wij u hartelijk danken voor het onderzoek en het werk dat door de Rekenkamer is verricht.

De Rekenkamer van de gemeente Kerkrade heeft, naar aanleiding van meerdere oriënterende gesprekken, onderzoek laten doen naar burgerparticipatie. Binnen de gemeente Kerkrade is er de afgelopen twee jaar hard gewerkt aan burgerparticipatie op meerdere fronten, van beleidsmatig tot aan uitvoerende zaken. Daarom is er gekozen voor een lerend onderzoek waarbij we de resultaten kunnen gebruiken voor de sturing en (door)ontwikkeling van burgerparticipatie in de toekomst. Hiervoor is de centrale onderzoeksvraag opgesteld waarbij doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid, het leren van andere gemeente en de informatiepositie van de gemeenteraad nadrukkelijk worden onderzocht.

De rapportage met bijbehorende conclusies en aanbevelingen is onderwerp van bespreking geweest in het College. In de nota van bevindingen voor bestuurlijk wederhoor worden conclusies geformuleerd met daaraan gekoppelde aanbevelingen. De gemeente Kerkrade wil de Rekenkamer graag deelgenoot maken van haar kijk op deze rapportage en de bevindingen in het stuk.

Onderzoek rapportage: algemeen

Hoofdstuk 1, paragraaf 2 wordt de beantwoording van de centrale onderzoeksvraag beantwoord. De centrale onderzoeksvraag is opgebouwd van in drie delen:

a. Doeltreffendheid en doelmatigheid van het burgerparticipatiebeleid;
b. wat kan de gemeente leren van andere (vergelijkbare) gemeenten;
c. op welke wijze kan de informatiepositie van de gemeenteraad worden geborgd.

Postbus 600 6460 AP Kerkrade
Telefoon 14 045
Telefax 0455676395
Email gemeentehuis@kerkrade.nl
IBAN NL49 BNGH 0285 0044 84
BIC BNGHNL2G

MIX
Papier van verantwoorde herkomst
FSC® C017488

Parkstad Limburg
Gemeente Kerkrade maakt deel uit van Parkstad Limburg

Gemeente Kerkrade

Het is goed dat dit onderwerp onderzocht is. We waarderen het inzicht dat de rapportage biedt in de huidige situatie. De bevindingen geven een goed beeld van de werkelijkheid zoals deze op dit moment is. Tegelijkertijd is het duidelijk dat dit onderwerp blijvende aandacht vereist van alle betrokkenen. We onderschrijven het belang van de aanbevelingen en zien deze als een oproep om concrete vervolgstappen te zetten.

Burgerparticipatie is een collectieve verantwoordelijkheid, een aandachtspunt voor eenieder in de ambtelijke organisatie alsook bestuurlijk en de gemeenteraad. Hierbij is het van belang dat we kritisch blijven kijken naar burgerparticipatie. Het is daarom goed om in de ontwikkeling van het participatiebeleid en de eerste ervaringen in de praktijk te evalueren om zo bij te sturen waar nodig.

Conclusie 1: Doelen van het burgerparticipatiebeleid zichtbaar in toepassing, maar effect van de burgerparticipatie is sterk afhankelijk van een goede terugkoppeling en duidelijkheid over de rol van bewoners en partners in het burgerparticipatietraject
Aanbeveling 1: Geef terug aan bewoners wat je met hun inbreng doet en wees duidelijk hoe het proces van participatie er uit ziet en schep daarmee de juiste verwachtingen (aanbeveling voor het college).

We nemen de aanbevelingen ter harte en willen benadrukken dat elk project uniek is en maatwerk vereist. Het is van belang om vooraf duidelijkheid te scheppen over de aanpak en de verwachtingen. We onderschrijven de noodzaak om hierbij altijd duidelijk en goed voorbereid te werk te gaan.

Het volledig uitwerken van een participatieplan is van belang voor het gehele proces. Hierin kunnen verwachtingsmanagement en procescommunicatie worden opgenomen als onderdeel van dit plan omdat dit zichtbare aandachtspunten zijn. Hierbij blijft leidend dat het burgerparticipatiebeleid zelf nooit een doel kan zijn maar één van de middelen om de beschreven doelen te bereiken.

Conclusie 2: Het is zoeken naar de passende insteek op tredes en inzet van methoden
Aanbeveling 2: Verrijk de huidige leidraad en beslisboom burgerparticipatie met de uitkomsten van leerervaringen zodat een scherper afwegingskader ontstaat voor de inzet op tredes en van methoden (aanbeveling voor het college)

We waarderen de aanscherpingen die worden voorgesteld en nemen deze mee in de verdere verfijning van de beslisboom. We willen erop wijzen dat elke stap op de ladder van burgerparticipatie waardevol is. Naarmate we meer ervaring opdoen met burgerparticipatie, wordt steeds duidelijker welke aanpak het beste past bij de specifieke kenmerken van elk project. Dit blijft een onderwerp van intern overleg en afstemming.

Door deze leerervaringen mee te nemen is het goed om een aangescherpte (en waar nodig uitgebreide) participatieleidraad op te stellen voor de organisatie. Het is dan ook noodzaak om het gebruik van de leidraad te stimuleren. Het is een dynamisch instrument waarbij we afhankelijk zijn van trends in de samenleving.

Postbus 600 6460 AP **Email** gemeentehuis@kerkrade.nl
Telefoon 045 5676767 **IBAN** NL49 BNGH 0285 0044 84
Telefax 045 5676395 **BIC** BNGHNL2G

MIX
FSC® C017488

Parkstad Limburg

Gemeente Kerkrade

Conclusie 3: Geen gestructureerde monitoring van leerervaringen en effecten van toepassen van burgerparticipatie
Aanbeveling 3: Organiseer een gestructureerde leer- en verbetercyclus en rapporteer daarover aan de raad (aanbeveling voor het college)

Op basis van de opgedane ervaringen kunnen we nu de volgende stap zetten. Dit betekent dat we voldoende input hebben om de monitoring van de effecten en ervaringen effectief vorm te geven. We nemen dit serieus en pakken dit proces met de nodige zorg en aandacht op. We willen daarnaast benadrukken dat er intern hard is gewerkt aan een gedegen invulling van burgerparticipatie.

Het verkrijgen van een uniforme cultuur is een proces waar al hard aan gewerkt wordt. De drie pijlers van Vier Zunt Kirchroa (versterken, verbeteren en verbinden) sluiten goed aan bij de interne cultuur die nodig is voor burgerparticipatie.

Tot slot willen we aandacht vragen voor de vraag wanneer een traject als succesvol wordt beschouwd. Is dat wanneer het proces goed is doorlopen, of hangt het succes af van het inhoudelijke resultaat? Mogelijk verschilt dit per project. Dit is een onderwerp dat we graag met de gemeenteraad willen bespreken.

Conclusie 4: Informatiepositie raad procedureel geborgd, maar inhoudelijk niet uitgewerkt
Aanbeveling 4: Controleer als raad of bij de vaststelling van kaders voldaan is aan de invulling van burgerparticipatie en bepaal jaarlijks of aanpassingen in het burgerparticipatiebeleid nodig zijn (aanbeveling voor de raad)

Deze vraag betreft een aangelegenheid voor de gemeenteraad. We stellen voor om jaarlijks een strategische evaluatie te organiseren, waarin visie, uitgangspunten, successen en leerpunten centraal staan.

We danken u nogmaals voor de aanbevelingen en hopen u op een heldere wijze uiteen te hebben gezet op welke manier we vervolg geven aan de inhoud van uw rapport.

Met vriendelijke groeten,

Het College,

dr. T.P. Dassen Housen

De secretaris,

R.M.J.S. Stijns

Postbus 600 6460 AP
Telefoon 045 5676767
Telefax 045 5676395
Email gemeentehuis@kerkrade.nl
IBAN NL49 BNGH 0285 0044 84
BIC BNGHNL2G

MIX
Papier van verantwoorde herkomst
FSC® C017488

Parkstad Limburg
Gemeente Kerkrade maakt deel uit van Parkstad Limburg

6.2 Nawoord Rekenkamer Kerkrade

Op 12 november 2024 hebben wij van het college van burgemeester en wethouders de bestuurlijke reactie naar aanleiding van de rapportage van het door ons uitgevoerde onderzoek ‘Burgerparticipatie’ ontvangen.

Het is ons een genoegen om te mogen ervaren dat het college met ons van mening is dat het goed is dat het onderwerp onderzocht is en dat hij het inzicht, dat de rapportage biedt, waardeert.
Ook verheugt het ons dat het college het belang van dit onderwerp onder ogen ziet, waarbij hij uitspreekt dat het blijvende aandacht vereist van alle betrokkenen.

In de democratie, waarin wij gelukkigerwijs mogen leven, is het van belang dat burgers invloed kunnen uitoefenen op de besluiten van overheidsorganisaties. Daarbij staat voorop dat zij hun inwoners betrekken bij de plannen en andere belangrijke onderwerpen die in de samenleving spelen.
We constateren dat binnen gemeente Kerkrade hard gewerkt wordt aan het bevorderen van het participatieproces. Dit is een proces dat is ingezet en dat een doorlopende ontwikkeling zou moeten doorgaan.

Om dat voor elkaar te krijgen hebben wij een aantal aanbevelingen verbonden aan de conclusies die wij in het onderzoek getrokken hebben.

Het college heeft aangegeven deze conclusies over te willen nemen en de aanbevelingen die hem aangaan onderdeel te maken van de beleidscyclus.

Wij spreken de hoop uit dat dit ook door uw raad zal gebeuren, waarmee het uitgevoerde onderzoek zijn meerwaarde voor de raad, het college, de ambtelijke organisatie en vooral voor de burgers van Kerkrade zal kunnen opleveren.

BIJLAGE

Bijlage geraadpleegde bronnen

Geraadpleegde documenten

- Agenda Openbare informatiebijeenkomst 25 februari 2021
- Verslag commissie B&S 1 november 2022
- Agenda Commissie Burgers en Samenleving 1 november 2022
- Behandelbrief burgerparticipatie
- Nota van Toelichting bij Raadsbesluit
- Visiedocument Burgerparticipatie november 2023
- Communicatiestrategie Burgerparticipatie
- Presentatie Commissie BS 1 november 2022
- Verslag raadsvergadering 17 november 2022
- Verslag commissie B&S 11 april 2023
- Behandelbrief Participatieverordening
- Participatieverordening 2023
- Beantwoording vragen informatiebijeenkomst Burgerparticipatie maart 2021
- Participatieverordening - nota van toelichting
- Schriftelijke vragen Ouderenpartij Kerkrade (2023)
- Vraag fractie SP inzake participatieverordening (2023)
- Raadsinformatiebrief 23u0070745 Evaluatie (door)ontwikkeling Burgerparticipatie
- Presentatie informatiebijeenkomst december 2021
- Verslag informatiebijeenkomst 21 december 2021
- De Kerkraadse participatieleidraad + beslisboom + canvas (2022)
- Communicatieplan burgerparticipatie (maart 2023)
- Rapportage Kerkrade aan het woord (2022)
- Verslag rondetafelgesprekken Participatie Kerkrade december 2021
- Discussienota participatie december 2021
- Magazine Bleijerheide Nuland
- Wijkplan Bleijerheide Nuland
- Draaiboek communicatie Mobiliteitsplan
- Leaflet Mobiliteitsplan
- Mobiliteitsplan gemeente Kerkrade
- Plan van aanpak Mobiliteitsplan Kragten
- Presentatie denktank mobiliteitsplan
- Presentatie thema avond Omgevingsvisie
- Werkdocument participatietraject Omgevingsvisie
- Deelcommunicatieplan aanvalsplan centrum
- Hart voor Kerkrade – Beleef Kerkrade
- Presentatie nieuwjaarsreceptie ondernemers Kerkrade Centrum
- Samenwerkingsovereenkomst Buurtcamping Kerkrade West
- Evaluatie bezoekers buurtcamping Kerkrade West
- Realisatie Buurtcamping Kerkrade West + flyer
- Beleidskader gemeentschapshuizen + ontwerpbesluit + nota van toelichting
- Kerkraadse aanpak Wmo

Geraadpleegde respondenten

Respondentgroep	Aantal
Ambtelijk trekkers burgerparticipatietrajecten	8
Bewoners betrokken bij burgerparticipatietrajecten	10
Vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en ondernemers betrokken bij burgerparticipatietrajecten	6

Ambtelijk vertegenwoordigers andere gemeenten	3
Vertegenwoordigers raad	17

Hoe vaak is in 2024 in de Nota van Toelichting n.v.t. ingevuld bij het kopje burgerparticipatie?

CIE	Datum	Totaal aantal Agendapunten	Agendapunten met nota van toelichting	Burgerparticipatie n.v.t. ingevuld
AZM	19-feb	2	1	1
B&S	20-feb	2	0	0
GEZ	21-feb	3	3	1
AZM	11-mrt	1	1	1
GEZ	13-mrt	2	2	0
AZM	8-apr	1	0	0
gez.CIE	8-apr	1	1	0
gez.CIE	9-apr	1	1	0
GEZ	10-apr	1	1	0
AZM	27-mei	2	2	1
gez.CIE	27-mei	10	8	4
B&S	28-mei	3	2	0
GEZ	29-mei	1	1	0
gez.CIE	17-jun	4	3	0
B&S	18-jun	2	2	0
GEZ	19-jun	1	1	0
AZM	9-sep	3	2	1
B&S	10-sep	2	0	0
GEZ	11-sep	4	3	0
AZM	7-okt	0	0	0
B&S	8-okt	2	1	0
GEZ	9-okt	2	1	0
AZM	25-nov	4	3	1
B&S	26-nov	3	3	1
GEZ	27-nov	2	2	1
		59	44	12

Amendement Rekenkamerrapport Burgerparticipatie: inzicht in participatietrajecten

De gemeenteraad van Kerkrade, in vergadering bijeen op 12 februari 2025.

Constaterende dat:

- Burgerparticipatie een belangrijk middel is om de betrokkenheid van inwoners bij gemeentelijke besluitvorming te vergroten;
- transparantie en communicatie over gemeentelijke besluiten bijdragen aan het vertrouwen van inwoners in de lokale overheid;
- in het rapport van de Rekenkamer geconcludeerd wordt dat de gemeente Kerkrade, overigens net als de drie andere gemeenten die gesproken zijn, nog zoekende is naar een gestructureerde wijze van leren en verbeteren;
- er verder is geconcludeerd dat de raad traject-specifieke informatie wil krijgen om een gevoel te krijgen bij de ervaringen, de inzet en de opbrengsten. Vooral in de vorm van mondelinge en kwalitatieve toelichtingen en niet in abstracte of cijfermatige rapportages. Concreet wil de raad inzicht hebben in alle trajecten die lopen en van elk traject een kort verslag ontvangen wat is bereikt en hoe de opbrengsten zijn teruggekoppeld aan de inwoners;
- het ook voor burgers op dit moment, bijvoorbeeld via de website van de gemeente, niet duidelijk is welke (actuele) participatietrajecten er lopen en of er onderliggende informatie beschikbaar is zoals het te bespreken plan of de uitkomsten van een participatietraject.

Overwegende dat:

- aanbeveling 1 oproept tot: *Geef terug aan bewoners wat je met hun inbreng doet en wees duidelijk hoe het proces van participatie er uit ziet en schep daarmee de juiste verwachtingen. (aanbeveling voor het college);*
- aanbeveling 2 oproept tot: *Verrijk de huidige leidraad en beslisboom burgerparticipatie met de uitkomsten van leerervaringen zodat een scherper afwegingskader ontstaat voor de inzet op tredes en van methoden (aanbeveling voor het college);*
- aanbeveling 3 oproept tot: *Organiseer een gestructureerde leer- en verbetercyclus en rapporteer daarover aan de raad (aanbeveling voor het college);*
- bovenstaande aanbevelingen in de uitwerking gecombineerd kunnen worden in een transparant en inzichtelijk proces waarbij de uitnodiging tot participatie tot en met de terugkoppeling en afgeronde evaluatie van een traject te volgen zijn. Hierbij kan gedacht worden aan de gemeentelijke website of een participatie-app.

Besluit:

- Om aan het ontwerpbesluit de volgende passage toe te voegen:
  II. het college opdracht te geven om de aanbevelingen op een zodanige manier uit te werken dat burgers maar ook ambtenaren, college en raads- en commissieleden alle lopende en afgeronde participatietrajecten makkelijk kunnen volgen;

Aldus vastgesteld door de Raad der gemeente Kerkrade, tijdens de raadsvergadering 12 februari 2025 en gaat over tot de orde van de dag.

Lokaal Alternatief
Marc Charlier, fractievoorzitter

Motie ex artikel 33 reglement van orde voor de vergaderingen van de Raad der gemeente Kerkrade

Datum: **12 februari 2025**
Aan : **gemeenteraad**
Via : **voorzitter gemeenteraad**
Onderwerp: **motie ter versterking van burgerparticipatie bij ontwerpbesluiten**

Geachte voorzitter,

Hierbij dienen wij namens de fracties SP, CDA, VVD en Lokaal Alternatief een motie in ter versterking van burgerparticipatie bij ontwerpbesluiten. Deze motie zorgt voor meer transparantie, draagvlak en verduidelijking waarom wel/niet burgerparticipatie wordt toegepast.
Wij verzoeken u deze motie in stemming te brengen tijdens de raadsvergadering van 12 februari 2025.

De raad van de gemeente Kerkrade

Overwegende dat:

- Burgerparticipatie een belangrijk item is in het beleid van de gemeente Kerkrade.
- In de presentatie “evaluatie (door)ontwikkeling burgerparticipatie” van 7 januari 2025 aangegeven wordt: “We verbinden burgerparticipatie onlosmakelijk aan de ontwikkeling en uitvoering van ons beleid, onze plannen en projecten, zowel in het fysieke als het sociale domein als domein overstijgend.”
- Het kopje “burgerparticipatie” door een raadsbesluit is opgenomen in de ontwerpbesluiten. Dit om aan te geven of er sprake is van het betrekken van burgers bij ontwerpbesluiten.

Constaterende dat:

- Bij ontwerpbesluiten onder het kopje “burgerparticipatie” merendeels wordt aangegeven “niet van toepassing”, zonder verdere onderbouwing.
- Hierdoor niet duidelijk is, waarom er geen sprake is van het actief betrekken van burgers bij de ontwikkeling en uitvoering van plannen, projecten en beleid.
- De Raad niet actief wordt ingelicht wat de reden is om geen burgerparticipatie toe te passen.
- De Raad daardoor niet kan controleren en/of bijsturen in het beleid m.b.t. het betrekken van burgers bij plannen, projecten en uitvoering van beleid.

Draagt het college op:

- M.i.v. maart 2025 bij alle ontwerpbesluiten, indien burgerparticipatie niet van toepassing is naar inzicht van het College, een schriftelijke onderbouwing te geven waarom dit item niet van toepassing is.
- Deze schriftelijke onderbouwing te laten bestaan uit: de redenen waarom burgerparticipatie niet relevant is, welke alternatieven zijn overwogen en hoe inwoners anderszins worden betrokken.
- Deze nieuwe werkwijze te evalueren in maart 2026 en optioneel in opvolgende jaren.

Aldus vastgesteld door de Raad der gemeente Kerkrade, tijdens de raadsvergadering 12 februari 2025 en gaat over tot de orde van de dag.

Indieners:

SP Kerkrade,
Marianne Laumann, fractievoorzitter

CDA Kerkrade,
Mark Meijer, fractievoorzitter

VVD Kerkrade
Roger Creusen, fractievoorzitter

Lokaal Alternatief
Marc Charlier, fractievoorzitter

ID	Datum vergadering	Vergadering	Nummer	Portefeuillehouder	Onderwerp	Deadline	Status	Datum reactie
282	13-11-2024	Raad-B&S	28	Paas	Inzet WMO consulenten		Open	
275	08-10-2024	Cie B&S	21	Roland	Beleidsplan Armoede en Schulden - evaluatie pilot		Open	
274	08-10-2024	Cie B&S	20	Roland	Beleidsplan Armoede en Schulden - advies JARK	28-02-2025	Open	
273	08-10-2024	Cie B&S	19	Roland	Stadspas irt beleidsplan Armoede en Schulden	31-12-2024	Afgedaan	14-11-2024
269	18-06-2024	Cie B&S	15	Schlangen	Uitvoeringsplan gemeenschapshuizen	18-06-2025	Open	
250	13-11-2023	Raad-B&S	50	Roland	Gebruik volwassenenfonds Sport en Cultuur	31-07-2024	Open	
247	13-11-2023	Raad-B&S	47	Schlangen	Onderzoek schoolzwemmen	31-07-2024	Afgedaan	14-11-2024
245	25-10-2023	Raad-B&S	45	Roland	SCA - Roda seizoenskaarten meenemen in tegenprestatie	31-08-2024	Afgedaan	12-11-2024
239	10-10-2023	Cie B&S	39	Roland	agenderen jaarplan armoede en schulden	31-12-2025	Open	
238	10-10-2023	Cie B&S	38	Roland	presentatie KBL / Schuldhulpverlening	31-07-2024	Open	14-11-2024
243	04-10-2023	Raad-B&S	43		participatie en realisatie jeugdhonk Einderstraat	31-08-2024	Tussenbericht	08-11-2024
231	19-09-2023	Cie B&S	31	Roland	Opbouw management info sociaal domein	29-02-2024	Tussenbericht	22-09-2023
230	19-09-2023	Cie B&S	30	Dassen-Housen	Werkbezoek GR Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad	31-07-2024	Open	
228	12-07-2023	Raad-B&S	28	Roland	Rechtmatigheid verstrekte energietoeslagen	31-01-2024	Open	
211	11-04-2023	Cie B&S	15	Roland	Evaluatie burgerparticipatie	31-03-2024	Tussenbericht	14-11-2024
208	16-03-2023	Cie B&S	12	Roland	Stand van zaken uitvoering aanbevelingen toepassing Wvggz in Kerkrade	31-03-2025	Open	
207	16-03-2023	Cie B&S	11	Roland	Aanbevelingen vanuit evaluatie toepassing Wvggz worden overgenomen	30-09-2023	Open	
193	29-11-2022	Cie B&S	37	Schlangen	Monitoren voortgang m.b.t. visie gemeenschapshuizen	31-03-2025	Tussenbericht	14-11-2024
183	17-11-2022	Raad-B&S	27	Roland	Motie niet-gebruik voorzieningen betrekken bij motie stille ramp	30-09-2023	Open	
181	01-11-2022	Cie B&S	25	Roland	Evaluatie voortgang burgerparticipatie 4e kwartaal 2023.	31-01-2025	Tussenbericht	26-09-2023
175	27-09-2022	Cie B&S	19	Schlangen	Opstellen samenhangend gemeentelijk taalbeleid	01-03-2026	Open	
169	05-07-2022	Cie B&S	13	Schlangen	Kwartaalsgewijs informatie over stand van zaken Het Martin Buber -	31-03-2025	Tussenbericht	11-09-2024
167	31-12-2021	Raad-B&S	66	Schlangen	De raad wordt regelmatig geïnformeerd over de voortgang gebiedsontwikkeling Rolduckerveld	30-09-2025	Tussenbericht	17-09-2024
148	10-11-2021	Raad-B&S	58	Schlangen	Uitleg samenwerking gemeente met zorg en onderwijs	01-09-2023	Tussenbericht	29-03-2023
147	10-11-2021	Raad-B&S	57	Schlangen	subsidieverordening: subsidie verenigingen	31-12-2023	Tussenbericht	14-11-2024
143	29-09-2021	Raad-B&S	53	Vinken	Parkeeroverlast BS de Veldhof en IKC Droomhof	31-12-2024	Open	
79	12-11-2020	Raad-B&S	18	Schlangen	bewegen speeltuinen en gymzalen	01-07-2023	Afgedaan	03-12-2024